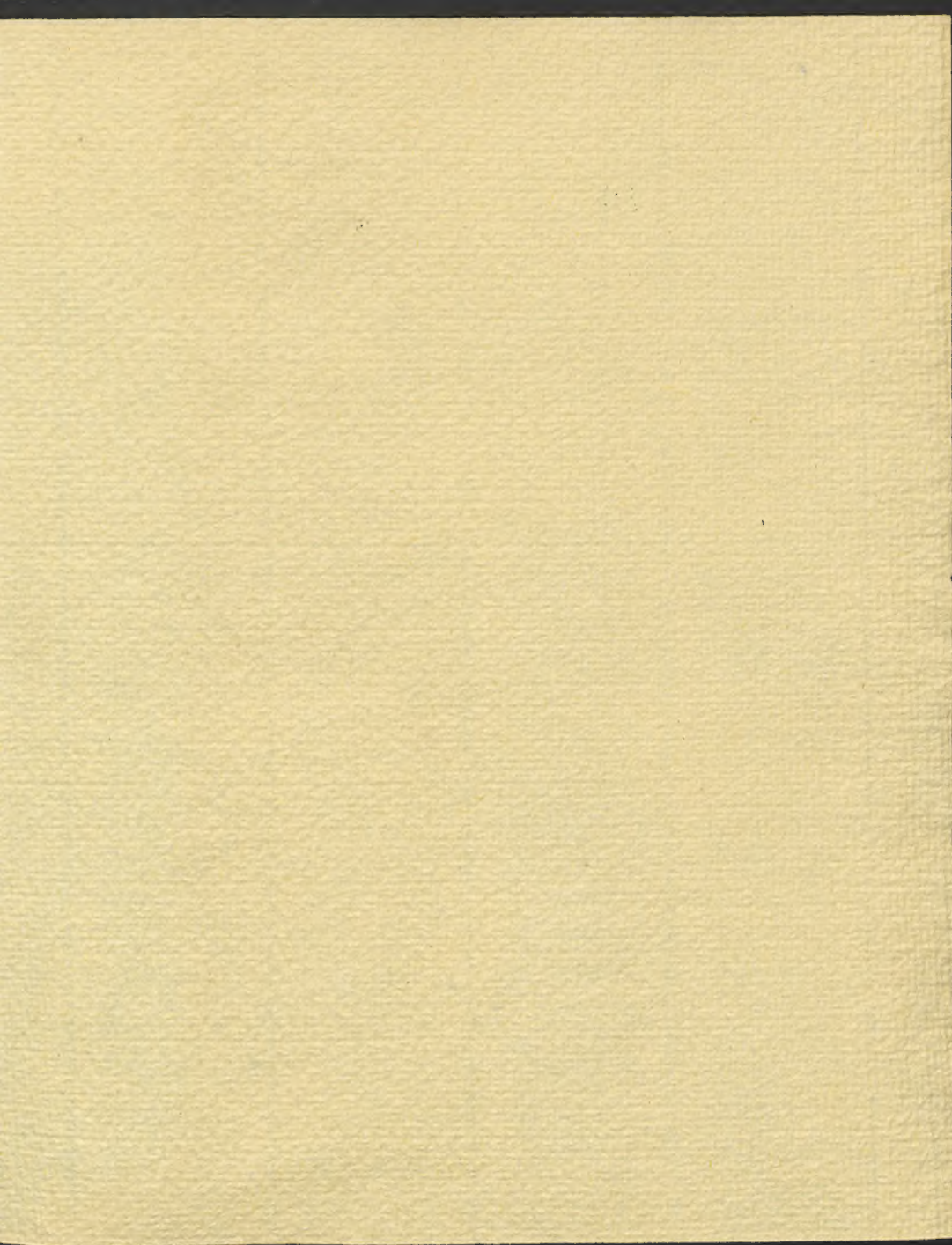
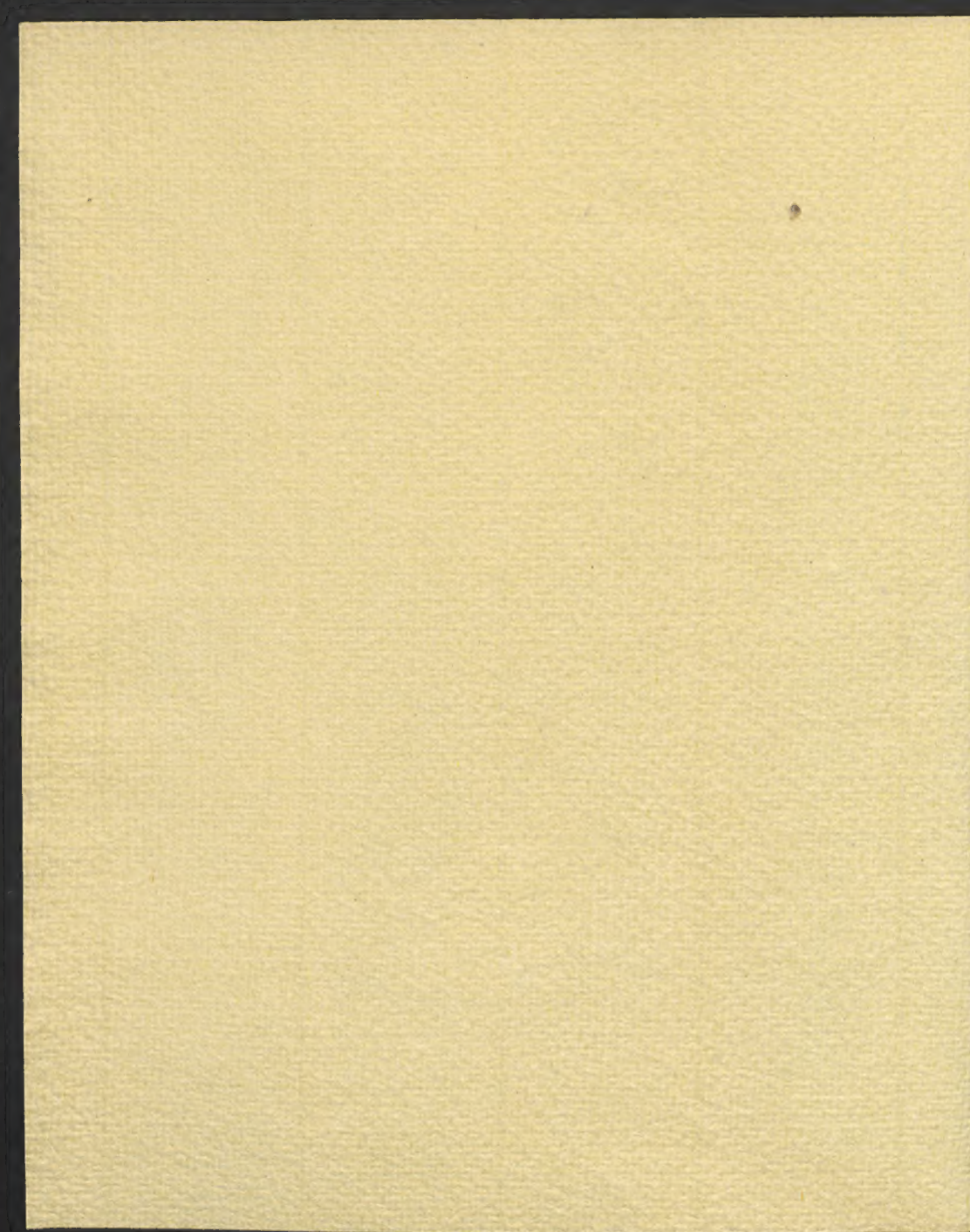

66.622

BIBLIOTEKA
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

XVII 66

Anima sacerdotum in 2

in 2 memoria

1. Stanislaus

2. Zacharias

3. Albertus

4. Stanislaus

5. Thomas

124020

Pat. ver. vendibili; que ver. omni
una

Propter alius vacu; ver. omne. refert

Est. Labirinth; amor quod si descendens
in

Non Labirinth; erit sed labor in
erit

Reverentia

GOSPODYNI

Nieba' y Ziemie

NASWIETSZA PANNA

MARYA

Dwudziestą Kazan

Ná Hymn Kościelny O Gloriośa Domina, &c.

Po różnych w Krákwie Kościolách 66.622.

O D

*X. IACKA LIBERIVSZA S.T.D. Proboścza Kościoła
Bożego Ciała Canonicorum Regularium ná Ká-
źmierzu przy Krákwie,*

S L A W I O N A.

Przydane są troie Kazania tegoż Autora o S. IACKV
Pátronie Polskim / nabożnym studze Błogo-
sławioney PANNY,

Miane w Kościele TROYCE Przenaświatłey
Oycow Dominikanow. 66.622

W K R A K O W I E,
W Drukárni LUKASZA KVPISZA K. I. M Typ.
Roku Świętego Iubileuszu 1650.

WYSTAWA
M. A. R. A.

Wystawienie

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

WYSTAWA

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

WYSTAWA

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

Wystawienie w Katedrze
Wystawienie w Katedrze

IASNIE OSWIECONEMV XIAZECIV

Y

NAYWIELEBNIEYSZEMV

IEGO MOSCI

X. PIOTROWI GEMBICKIEMV

BISKVPOWI KRAKOWSKIEMV,

XIAZECIV SIEWIERSKIEMV,

Pánu swemu Miłościwemu.

*Je długa myśl moia była IASNIE
OSWIECONE XIAZE, ko-
mutę licha miałem ofiarować ope-
ram, sama pogárnęła się do rak
W. X. M. W Kościołach tego
Miasta ktore Pontificia W. X. M. praful-*

P R Z E M O W A.

get sede poczętá lucem prąguſtarepubli-
cam, doznawátá częſto táſkánwey W. X. M au-
diencyey, autor iey, y ſwoim y Koſciotá ſw ego imie-
niem, iáko Paſtori & Patrono zna ſię bydź ob-
noxium; Zączyń tot rationibus onerata,
nie inſego procz W. X. M. ſuka patrocini-
um. Alubo wiadoma będac ſtáboſci ſwoiey, przy-
obawiátá in tantam comparere lucem, wzię-
tá iednąk ſmiátóſć, z Máteryey ktora nieſie. Sta-
wi tu ile tepe nieſć może ingenium, przedziwne
cnoty, godnoſci, ozdoby NASWIETSZEY
MATKI BOZEY, áktoż niewie, iáka ieſt w ſer-
cu W X.M. kutey OZDOBIE y PATRONCE
ſwiátá deuotya? iáko iey honoru żárliwoſć gora-
ca? Pátrzy ná to z wielka ſwoia wciecha KRA-
KOW, gdy W. X. M wſyſtkie iey Feſta po
różnych Koſciotách Solennibus ſacrificiis e-
xornas, gdy w Koſciele Párochiálnym przez cá-
tá ASSUMPTIONIS Oktawę ráne y odwie-
czorne Nabożeńſtwá z wielka pilnoſcią odpráwu-
ieſz, y z ták mitego Wizerunku Páſterskiego zná-
czne do pobożnoſci bierze incitamenta. A oſo-
bliwie

P R Z E M O W A.

*blinwie gdyś W. X. M. w roku przeszłym podczas
expedicyey K. I. M. Zborowskiey, w dzień Wnie-
bowzięcia PANNY BLOGOSŁAWIONEY
w Kościele Farnym Krákovskim, cum toto
Clero humillimè prostratus, Zdrowie I.
K. M. y całóść Rzeczypospolitey CHRYS-
TOWI Pánu y MATCE iego świętey vsil-
nie zalecat, iáko wielka wsystkiemu Miástu do
goracych Modlitw datę pobudkę. Pokazateś
W X M ná ten czas, życzliwego ku Pánu Se-
natorá, Mlituiacego ku Oyczyźnie Syná, troskli-
wego ku Owieczkom Pásterzá, rzetelne y oczy-
wiste documenta. Y zá przyczyna PANNY
BLOGOSŁAWIONEY, pokorna przebiteś
niebo modlitwa, bo w ten że práwie dzień KROL
I. M. poczat z nieprzyiacielem y wojować, y po-
koy stánowić.*

Primas Kollegium Apostolskiego Prátaty 1. Petr. 5.
*Kościółá Bożego, zowie Formam gregis; po-
dobna że iáko forma intima suá praelentiá
rudem exornat materiam, ták y przetożo-
ny Kościółá, dusze sobie powierzone, exemplo* Tit. 2.
bono-

P R Z E M O W A.

bonorum operum, integritate, grauitate, *powinien* exornare. *Ala tá* amplissima Dioecesis, *to Stołeczne Miasto, tá* ad Regiam Katedrá, wielkie z W. X. M. ornamenta pietatis, beneficentiae, Pastoralis sollicitudinis, instaurati per exercitia, Spiritualia Cleri, *gdy żadnego niepozwalasz* sacris initiari Ordinibus, *aż by w przod in* aliquo Cænobio *duchowna* przez czas pewny *odprawił* rekolekcyę. *Ná to uślawiczna* W. X. M. przy Katedrze, ktorey vel maximè in Pastoribus Concilia requirunt, rezydencyę, *aby z obecności Pasterskiey, iáko naywiększa* Diuini cultus *rosta* ampliatio. *I dla tego nie rezyduiesz* W. X. M. po Zamkach Biskupstwa *swego, bo* non incumbis suppellectili & sub-stantiolæ, *niechcesz* moueri ad quæque perdita, vel neglecta: nullam rei familiaris curam ad te reuocas, sed lectioni, orationi & custodiam gregis tantummodo vacas. *Niechże* Przenajświętsza BÓGARODZICA *przyczyna* *swoia, istam* Pa-
stora-

S Bernar.
lib. 4. de
Confid.
Concil.
Carchag.

O Gloriosa Domina
 Excelsa super sydera,
 Qui te creauit prouidē,
 Lactasti sacro ubere.
Quod E V A tristis abstulit,
 Tu reddis almo germine.
 Intrent vt astra flebiles.
 Cœli fenestra facta es.
 Tu Regis alti ianua
 Et porta lucis fulgida.
 Vitam datam per Virginem,
 Gentes redemptæ plaudite.
 Gloria tibi Domine,
 Qui natus es de Virgine,
 Cum Patre & Sancto Spiritu,
 In sempiterna sæcula, Amen:

Qui elucidant me, vitam eternam habebunt.

Eccli. 24.

O Gospodze w wielbiona
 Nad niebiosą podwyższona /
 Tworces swego porodziła
 Mlekiemś go swym karmiła.
Co **E** **W** **A** smetna straciła
 Tyś przez Syna naprawiła.
 Stałaś się Okiem do Niebá
 Smećć się nam nie potrzeba.
Drzwiami **K**rola niebieskiego
 A Brama raju wiecznego.
 Wszyscy icy ludzie śpiewaycie
 Bo przez nie zbawienie macie.
Chwała **S**ynowi **B**ożemu
 I **P**amięci **n**arodzonemu
OYCV y **D**VCHOWI **S**wietemu
Bogu w **T**roycy **i**edynemu / Amen.

Ktorzy nie obiaśnią / żywot wieczny mieć
 będą. w *Ekklez.* 24.

Do Czytelnika.

OKázya tych Kazań moich, ná Hymn Kościelny
O Gloriofa Domina &c. tá była Czytelni-
ku łaskáwy. Vadingus in annalibus Minorum
ad annum 1222. piśse o iednym Zakonu swego Mło-
dzianie. Probuiac Gwárdyan iego cierpliwości, á chcąc
podobno proznowánia odciąć Máterya, rozkazał mu
przed Obrázem Pánný Błogosłáwioney, tak długo czynić
modlitwy, aż by dała wiadomość, Ktoraby modlitwe,
Hymn, ábo śpiewanie w naywiększym miała vpodobá-
niu. Czyni dosyć, ácz ciężkiemu, y práwie niedyskre-
tnemu roskazaniu. Y Widząc Naświetśa Pánná po-
kóre y pátiencya iego, powiedziała, namilśym sobie być
śpiewaniem Hymn Kościelny, O Gloriofa Domina,
Excelsa super sydera. A gdy Zakonnik surowego
znáiac Gwárdyaná, wąpił, áby relácyey iego dał wiá-
re, authentykuiać swoje MATKA Boża mowe, Sy-
nacká swego, Ktorego w Obrázie piástowała ná lewey
rece, przeniosła ná prawá, mowiąc, Idź że, powiedz Stár-
szemu niech przyidzie, y obaczy, á uwierzy com powie-
działa. Y przydaie Vadingus, że ná pámiatke cu-
du tak známienitego, Fratres Conuentus Alan-
querij, gdzie sie to stało, w każdá Sobotę ku Wieczo-
rowi, w Wielkim ludu pospolitego zgromádeniu śpie-
wáia ten Hymn o Naświetśey Pánnie. Zrozumiawszy
ia tedy z Scriptorá tego, iáko Pánnie Błogosłáwioney,
iest

ieſt ta Pieśń wdzięczna, á chcąc też niedziny w Má-
tki Miłoſierdzia, odrobinke iáka wyżebrać Láski, y
demereri ná ſciſłym Syná iey Sadzie Patrocini-
um, y przytulenie, wziętem ten Hymn, y ná wſyſtkie
punktá, rózne w Krákowſkich Koſciółach mialem Ka-
zania, Ktore drukiem publici iuris facio, nie żebym
z tad inanem miał aucupari gloriam, od ktorey
ieſtem daleki, áni też w ſobie quicquam gloria di-
gnum iudico, ále żeby honor Przenáſwietſzey Bo-
gárodzice, tym Wiekſze w Kátholickich ſercách
brał pomnożenie, á ia niegodny mogłem być
particeps dáney przez Medrcá obie-
tnice. Qui elucidant me, vi-
tam æternam habebunt.

A M E N.

S V M M A R I V S Z K A Z A N.

I.

Trzy Korony oddanie Pannie B. Żelazna/ Srebrna/ Złota.

II.

Przymioty dobrej Gospodyniey w Naświetszej Pannie.

III.

Panna B. ma wszystkie requisita/ do tego tytułu Domina.

IV.

W Panny Błogosławionej ma czeladką Chleb y Barwę/ gdzie o Szkaplerzu mowa.

V.

Panna B. przewyższa wszystkie gwiazdy Światłem/ Mięscem/ y Dzielnością.

VI.

Macierzyńskwa Bożego tytuł zacny/ bogaty/ poważny.

VII.

Naświetszej Panny Wrodzenie zowie Kościół święty Stworzeniem/ dla iakich przyczyn?

VIII.

Oprawa Panny Błogosławionej iaka y na czym.

IX.

Panna B. opatrzenie stworzona względem P. Boga/ y nas.

X.

Syn Boży z pierśi Macierzyńskich wysłał polizowanie nad grzesznymi.

Wprzy-

XI.

Dprzywileiował Matkę swoje wielce za to że go
Karmiła piersiami swymi.

XII.

Za toż Wielka iey nagroda y prouizya w niebie.

XIII.

Co Ewa straciła/ to Panna Błog: náprawiła.
Straciła przyiaźń Bożą/ y Dobra existymacya
Białymglowom/ Jako to Panna B. náprawiła.

XIV.

Ewa straciła Ray/ y Pokoy/ to oboie náprawiła
Panna B.

XV.

Panna Błogosławiona oswobadza z Otow Wiez-
źnie/ Suppliła za Wieźniami.

XVI.

Panna Błogosławiona/ iest Okiem Niebie-
skim.

XVII.

Nasświetła Panna iest Fenestra Numinis, Lu-
minis, Hominis.

XVIII.

Panna Błogosławiona Brama iest do nieba/

XIX.

W Jaki sposob Panna Błogosławiona iest au-
torka zbawienia ludzkiego.

XX.

Wielka rzecz Syn Boży uczynił/ że sie Drodził
dla nas Człowiekiem/ a Drodził z Nasświetsey
Panny.

K A Z A N I A
O S W I E T Y M
I A C K V.

I.

Ślad to że IACEK Świety/ chodźi po wodzie/
y czemu bracia wiezie na płaszczu.

II.

Śla iest w Kongregacyach nie być sicut ceteri.

III.

IACEK Świety vbrány w ścacie Hyacynthowg.

A P P R O B A T I O.

Conciones numero viginti in Festiuitatibus Beatissimæ VIR-
GINIS, & Tres in Festiuitatibus Sancti HYACINTHI Re-
gni Poloniæ Patroni, ab Admodum Reuerendo Domino
Hyacintho Liberio, Sacræ Theologiæ Doctore, Praposito
Ecclesiæ Sanctissimi CORPORIS CHRISTI Canonicorum
Regularium, publicè habitas, ad publicam Christi fidelium
vtilitatem excudendas, facultatem concedo, auctoritate per
Synodum concessa.

STANISLAWS ROZYCKI, I. V. D.

Vniuers: Acad: Crac:

RECTOR.

Piervvfze
K A Z A N I E

I

Ná Dzień w Niebowzięcia Naświētsey
PANNY MARYEY.

W kościele
Katedrał-
nym Kra-
kowskim.

Oglorioſa Domina
Excelfa ſuper ſydera,
O goſpodze w wielbiona
Nád niebioſá podwyżſzona /

Maria optimam partem elegit. Luc. 10.
Márya nalepſzą częſtſze obráta.

Sławny y vprzeyma łáſkáwoſćią / y ſze-
śliwym pánowaniem Rzymſki Ceſarz
Augustus / gdy raz iácháł po morzu w
miáſtá Puteolos / obaczywſy go Alexán-
dryſkie okręty / które były ſwieżo z ro-
żnymi towárámi przyphnęły: taką wez-
ły radoſć / taką wſkazały weſele / że ludzie
wſzyſcy co byli ná nich / wziąwſy ná ſie białe ſáry / Candi-
dati mowí Suetonius, coronatiq; & thura libantes, wło-
żywſy wience ná głowe / kádzido ku niemu palić / y wſzego
mu ſzczęſcia życzć pozełi / głoſno ná wſytkie ſtrony wo-
łáiąc / per illum ſe viuere, per illum nauigare, libertate atq;
fortunis per illum frui, że przezeń żyli / przezeń żeglowáli /
przezeń

Suetonius,

Chwała
Ceſarza
Augusta.

przezeń wolności y fortun używali. Który affekt tak mi-
le od nich Cesarz przyjął/ że natychmiast kazał nie mało sum-
me pieniędzy między swoje rozdać/ pod tą kondycją/ y przy-
jęciem/ że ich nie mieli na co innego obracać/ ieno na kupo-
wanie onych towarów Alexandryjskich. Iusiurandum &
cautionem exegit à singulis, non alio datā summam, quam
in emptionem Alexandrinarum mercium absumpturos.

Jedzie dnia dzisiejszego z szerokiego morza tego świata/
ta/ wypieżdza y wysiada z burzliwego tego Oceanu/ nawyze-
sza Cesarzowa Gospodyni nieba y ziemie / z niskiego ziemie
padołu/ przenosi się w gorne pałace niebieskie przenaswie-
tła Matka Boża / Namilby Chrześcianie. Ta ktora
nam prawdziwy żywot Chrystusa Jezusa na świat przy-
niosła. Ta ktora nas po niebezpiecznym tego świata mo-
rzu żeglujących prowadzi/ kieruje y broni. Ta przez ktora-
chmy prawdziwey wolności/ y stałego szczęścia dostali. O-
iakoż słusna/ abyśmy wszyscy candidati, w białe szaty obra-
ni/ na Stolicę niebieskiej posadzoną witali? iako słusna /
abyśmy przed nie wonne kadzidła modlitwy świętej / y
wieniec/ y korony rozmaite miotali? Coronati, & thura li-
bantes? iako słusna abyśmy tej szczęścia y podwyższenia
tego winszując / głośno na wszystkie cztery świata węzły
wołali y przypinawali/ per illam nos vivere, per illam naui-
gare, libertate atq; fortunis per illam frui, że przez nie żyjemy
przez nie po morzu tego świata żeglujemy / przez nie wol-
ności y szczęścia używamy / Pobudza nas do tego w ży-
wnie swej Kościół ś. gdy mówi:

Vitam datam per Virginem
Gentes redemptæ plaudite,

Wszyscy tej ludźcie śpiewajcie
Bo przez nią zbawienie macie.

Wiem ci ia że Panna Błogosławiona w swoim do nie-
bawzię

bá wzięciu/ miała dosyć applauzow y affektamąty od niebá/
 wiem że Anyołowie s. w gestych pulkách swoich candidati ,
 coronatiq; & thuralibantes ku niey wysypáli sie / Pánia y
 Dobrodzieyke swoje witaíac. Wiem że y sam namilšy iey
 Syn z stronu sie swego po nie ruszył/ y wet zá wet chcąc od-
 dáć/ iáko oná ciało iego s. z Krzyżá zdiawšy ná swym łonie
 trzymała/ oczy mu drogie stulaíac/ rány ocieraíac y łzami
 hoynie skrapiaíac / rák on przy iey śmierci wiem że był obe-
 czny y przy łozeczku iey stał/ y po miłych z nią rozmowách y
 pociechách naswietšá iey dusze z ciała wychodzącą w ręce
 swoje wziął/ y wedle zwyczáiu stárych/ iáko Syn miły Kochá-
 ney Mátcie oczy záwárt/ vstał skulił/ y ciało swiete pocho-
 wác kazawšy/ w krotce iá potym y z duszą y z ciałem w ge-
 stym Anyołow oršáku w páłáce swoje w prowadził. Wiem
 iż przez całą tę drogę głośno wyznawał per illam se vixisse,
 per illam nauigasse, że go oná vrodziła / oná karmiła / oná
 wypiaštowała/ oná záraczki aby sie dziecina nie tłuł wo-
 dziła. Wiem że od niego wielka jest chwała vczyna/ wielka
 koron/ ozdobiona. Wiem że wzięła od niego iáko glorioša o-
 ptimā partē, nalepša cząstke/ ktora może bydz w niebie. Lecz
 aby y od nas miała tu ná ziemi powinne applauzy/ y Optimā
 partē, chce iey ná dzisiešym kazánin iáko nawyzšey Cesárzo-
 wey y Gospodynicy niebá y ziemie oddać / y nie rák ná głowe
 iáko pod nogi rzucić trzy korony. Mam zá to przeswietną
 Kościoła tego Kápituła/ iż rákiego ku Páninie Błogost: ie-
 štes affektu/ że ná iey ozdobe nie zálowałabyš trzech twoich
 złotych koron ktorymiš iest vraczona/ ále iż šáwszykie złoteł
 á ludzie Kocháí sie wrozmaítosci. Humana conditionis mos
 est, vt variata magis, plus sapiant, iáko Krol Theodoricus
 powiedział; iedne tylo od ciebie wezmę złota / o drugie
 dwie z inšey máterey y gdzie indzie stáráć sie bede/ zá two-
 iá Chryšće Jezu/ lástą y šáworem/ zá wášym pobožni Au-
 dytorowie nabežnym westchnieniem.

Trzy Ko-
rony Pán-
ny B.

Cassido-
rus lib. 3.
variar.

Máiąc wola Pan á Zbawiciel náš przenieść Mátkę swą naświetszą z tego świata do Królestwa swego/ trzy
 Cant. 4. Króć mówił do niej. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni coronaberis. Podź z Libanu Oblubienico moia, podź z Libanu, podź będziesz koronowana. Czemu nie raz/ nie dwa/ ale trzykróć mówi/ Veni, veni, veni? Podobno chciał wskazać/ że na światą iey głowę miał włożyć trzy ko-
 rony/ iáko ná te/ Ktora była y corką Królewską/ y oblubie-
 nica/ y Mátką/ Filia Patris, Sponsa Spiritus sancti, Mater Verbi; Corką przedwiecznego Oycá/ Oblubienicą Duchá swietego/ Mátką Syná Bożego. A my co iey za korony damy? Od Pána Boga ma korony z niebieskiej máterey/ 3 przesłiecznych gwiazd. In capite eius corona stellarum duodecim. Ná głowie iey koroná gwiazd dwunastu. Day-
 my my iey korony z máterey ziemskiej. Daymy iey owe
 Cesárze Korony/ w Ktore wiec Cesárze Chrześciańskie Koronuią. Trzema Koronami zwyczaj iest Cesarzom Koronować. Jed-
 ną Kłódzie nan srebrną w Aquisgranie Arcybiskup y Elektor Kolencki. Drugą żelazną w Medyolanie Arcybi-
 skup Medyolański. Trzecią złotą sam Pasterz najwyższy w Rzymie. Niech ma od nas dnia dzisiejszego te trzy ko-
 rony Cesarzowa Niebieska. Żelazną iáko Filia Regis, sre-
 brną iáko Sponsa Regis, złotą iáko Mater Regis.

I.

Żelazną Koronę dáia Cesarzom in signum Fortitudi-
 nis, ná znak dzielności y męstwa. Bo á komuż wiecey przy-
 Koroná należy odwaga y męstwo/ iáko Cesarzom/ Krolom/ Ksia-
 żetom? Pytano raz Albertum Austriacum, gdy sie ieszce
 przed Cesarstwem ná wojnę przeciw Czechom gotował/ 3
 Kogoby chciał mieć najwyższym wojská Generalem y wo-
 dzem? á on ducha y serca Hetmańskiego pełen/ odpowie-
 dział. Si alium, quàm me exercitus ductorem petitis, frustra
 me Austria ducem appellatis. Jesli innego/ á nie mnie
 wodzą

Eneas Sil.
 lib. 5. com.
 de rebus
 Alphonfi.

wodzã y Hetmãnã szukać / daremnie mie wodzem ábo
 Ksiãżciem Kãustkim zowieć. Chciał włożyć / że ni-
 mu wiecey nie przystoi wspaniałość y męstwo / iãko Ksiã-
 żetom / Krolom / Pãnom wielkim. Jesli żelãzna koronã
 znãczy męstwo / togoż słuſzniey pozcici takã koronã / iãko
 Pãnnę Błogostãwionã?

Fortitudo, męstwo ná dwu rzeczãch zależy / iãko wcy *Męstwo na*
 Anielski Doktor / in aggressu difficilium, & tolerantia ad- *dwu rze-*
 uersorum, ná odwadze y ośmieleniu się do rzeczy trudnych / *czãch zã-*
 y ná cierpliwym znoszeniu przeciwnych. Ow prawdziwie *wisło.*
 iest męzny / ktory się odwãża ná trudne imprezy / y stãte *S. Tom. 22.*
 gnie znosi wszelãcie przeciwności. Coż iã rzekã o męstwie *q. 123, a 3.*
 Naswietſzey Bogarodzice? Szukał tam męzney bialey
 głowy Sãlomon. Mulierem fortem quis inueniet? y po- *Prou. 31.*
 wiãda że iey dãleko y ná ostatnich ſwiãtã granicãch szukać /
 procul & de vltimis finibus pretium eius Trudno prawdã
 Sãlomonie o męznã biãtagłowã / bo mulier rzeczonã iã-
 koby mollis aer: á toli Bog Wſzechmogacy nãlazł iedne
 miãdzy wſzystkimi / męznã & in aggressu difficilium, & in
 tolerantia aduersorum. Chcećie wiedzieć odwagã Naswiet-
 ſzey Pãnny / ná iãkie się ośmieliłã trudności? Wzynieć
 ciekowi odwagã w rzeczy iãkiey trudney / naprzod przed
 wſzystkimi / wielkã iest / y wielkiey godnã zalety. Przebić
 się żołnierzowi przed wſzystkã kumpãniã / przez cãły oboz
 nieprzyaciãlski / áz do namiotu ſãmego Krolã / wielkã od-
 wagã / ktora Hetmãni ſmãkniã y dobrze nãgradzãiã.

Nãdrze raz wẽzynił Chryſtophorus Columbus Genu- *Piernwſe*
 encypt / wynãlazcã nowego ſwiãtã. Bedãc ná iednym *w rzeczãch*
 bãnkiećie z kilkã Kãwãlerow Hispanow / gdy wſzeli mo- *wielkich*
 we o Ameryce y nowym ſwiećie / á Columbus ſobie przypi- *odwagi*
 ſował że go on wynãlazł / rzecze mu ieden Hispan. Pãnie *zãlecone.*
 Kolumbusie / nie nãlazł bys ty był / nãlazł by był kto inny / *Boter. in*
 obrãt *memoral.*
 obrãt *Columbus*
 obrãt *wysperat.*

nowy
świat.

obrał by się był w Hiszpaniey/ taki Matematyk y Kosmo-
graph/ coby był także wysperał te ziemice przedtym nie-
znaiome. Nie rzekł mu nic na to Kolumbus/ ale inna ia-
koby zacząwszy/ kaze sobie przynieść iaię/ y rzecze. Pano-
wie podzmy o sruke/ stawie co chcecie/ ze mi z tym iaiem
zaden tego nie dokaze/ czego ia dokaze. A co takiego? spy-
taig. Odpowie/ zeby niezym nie wsparcie stalo na stole pro-
sto. Wezmą ono iaię/ iaki taki probuie/ chce postawić/ za-
dnym sposobem nie moze; aż do niego przysła koley/ wzię-
wszy iaię/ vderzy kóncem iednym o stol/ nagniotłszy go tro-
che/ postawi prosto/ y mowi. Otożem ia vczynił/ czego za-
den z was dokazać nie mógł; teraz prawda iż wszyscy w to
potraście/ kiedy ia wam sposob wkazał. Zawstydzil ie to
stuka y wkazał/ ze łatwa iest rzecz vczynić to/ co iuz kto in-
szy przed tym vczynil/ łatwo trącić na nowy świat/ kiedy
któ inny droge pokazał; ale vczynić co wspaniałego na-
przod przed wszystkimi/ potraść co trudnego przed wszyst-
kimi/ to wielka/ to meznego y odwaznego człowieka dzieło.
A wiecieś na co się przed wszystkimi ludzmi odwazyła na-
przod Panna Błogosławiona? Na to ze pierwsza przykła-
du nie mając/ sine exemplo, iako przyznawa Kościół/ wy-
nalazła nowy żywot Pánienśki na świecie / pierwsza/ przed
wszystkimi ślubowała Bogu Pánienśką czystość.

EccI. in
antiph.

Gen. I.

Wstarym Zakonie nieznaioma była ta cnota niesty-
chany ten ślub/ niewiadomy taki żywot dziewictwa przy-
sieglego/ co żywo trzymało się Boskiego wyroku z pocze-
tku świata/ crescite & multiplicamini, & replete terrā. Ro-
śnięcie y rozmnażaycie się / y napełniaycie ziemię; w wżgar-
dzie były które nie rodziły/ yowsem nieszczesliwe. Naswiet-
ła Panna pierwsza przed wszystkimi podniosła te Chora-
giew czystości poslubionej/ pierwsza za trąbiła na te wo-
ne 3 ciao

Naswiet-
ła Panna

ne z ciałem / iako świadczy s. Ambroży. Egregia Maria quæ ^{napierwey} signum Sacrae Virginitatis extulit, & intemeratae integritatis ^{ślubowala} pium Christo leuauit vexillum. Osobliwa ^{czystosc s.} Marya / ktora ^{Amb. de} haso swietego dziewictwa podniosla / y nienaruszoney ^{Inst. Virg.} czystosci pobożna Chrystusowi Chorągiew wystawila. ^{c. 5.} Zradze Idiotę zowie ia Virginicatis primipilam, ^{Idiot. c. 6.} Hetmanka ^{de contépl.} Pánienstwa / a s. Bonawentura Virginum signiferam, ^{Virg. S.} Chorożownica ^{Bonau. in} Pánienek; Ona wypatrzywszy nowy świat w niebie ^{Litan. B.} między Aniołami we wszystkich żyjącemi / taki żywot na ^{Virg.} świat przyniosła / ona go zaczęła / y ludziom zaleciła. Ona ^{Hetman-} pierwsza nauczyla iako być w ciełe Aniołem / iako w ciełe ^{ka jest Pá-} żyjąc żyć nie wedle ciała. ^{nienek}

A dla tegoż starożytni Kátholicy mieli w zwyczaju iako świadczy s. Epiphánius ^{świecylh.} ślubować P. Bogu ^{S. Epipha.} czystosc in honorem & imitationem B. Mariae ku czci y naśladowaniu Panny Błogosławionej / przysławiając że ona była pierwszym tej cnoty exemplarzem; y pierwsza swietego Pánienkiego pułku regimentarka / za ktora garnać sie miały Pánienki z czystoscia swoia do Boga / wedle Proroctwa Dawidowego. Adducentur Regi Virgines post eam. ^{Psal. 44.} Przywiedzione będą Krolowi Pánienki zánia. A my podziśdzien / ktorzy sie na te cnote ślubem y przysięga Pánu Bogu obowiazujemy / abyśmy iey mogli cále y statecznie dochować / napilniey o to Panny Błogosławionej iako Mátki czystosci prosimy / y we wszelkich z ciałem naszym woynach / ktore bez przestánku prawie toczymy / abyśmy ie szczęśliwie wygrawali / a złe poządliwosci ognie meżnie w sobie gási- ^{Wzywá-} li / nawiecey do tego iey ratunku / pomocy / y obrony ^{nie Panny} wzywamy. ^{B. obrona} Jakoż doświadczona rzecz iest / że nie możemy ^{jest czy-} pierw w ciełe naszym nie czystych wpałow zalać / ani przedzey ^{stosci.} z głowy naszej cielesnych brzydkich phántazyi wybić / iako pretkami doślaswie: Panny modlitwami / mowiącábo z s.

Boná

S. Bonau. Bonáwentura/ Mater castitatis extingue ardórę membrorů
meorum. *Mátko czystości zágaś wpały ciała moiego; ábo z*
Auila. Auila sławnym po Hispániey Kázmodžieia/ Per immaculatā
conceptionem tuam, libera me glorioſa Virgo. Przez nie-
pożałane *Pdżecie* twoie' wybaw mie od cielesnych pokuš
Pánno chwalebna. Jáko ábowiem ona pierwsza przed
wszystkimi Pánu Bogu czystość ślubowała/ tak też prze-
dziej przed innemi światemi do zachowania y bronięcia tej
cnoty wiernym Chrystusowym dopomaga. X przeto słus-
śnie o niej mówić / że Manum suam mittit ad fortia, wiel-
kiey dożądała rzeczy/ gdy nauczyla nie poludźku/ ále po An-
yelsku żyć / gdy pierwsza światu ślub czystości wkażała y
zaleciła.

Konterfet
toleránty.
ey y me-
stwa.

Drex. in
Rosa. p.
I, c. 13.

Jeśli też pozrzymy ná iey toleránty/ y cierpliwe wy-
trwanie rzeczy przeciwnych/ o iáko y w tym nápodziw me-
zna? Toleránty ábo státeczne z nośenie przeciwności tak
wiecej wstárych conterfetowano. Málowano stále w po-
środku morża/ ná ktora wiatry ze wszech stron biał/ y wały
się morskie o nie rostracaia/ á ná iey Pánienkę znapisem.
Eadem sum semper. Jednáż zawsze jestem. Godne takie-
go symbolum méstwo przeczysney Bogarodżice. Porodzi-
wszy namilśego I E Z V S A, przychodzi iey wobce kráie do E-
giptu wchodzić/ trudy/ niewczáśy/ powłoki cierpieć / á prze-
cie Eadem semper, zawsze w jednákiey státeczności. Widzi
Pánnę po- co potyka kochánego iey Syná od Żydow niewdzięcznych /
Krzyżem widzi poimánego w rękách okrutnych / srodze zbitego/ há-
Iezuso- niebnie vsieczonego/ á przecie Eadem semper, nieodmien-
wym. na w miłości tego. Słysz na śmierć krzyżowá osádzone-
go/ widzi ná góce Káłwáryey przywiedzionego/ stromotnie
zawieszónego/ rubymi gwoździ przybitego; Apostołowie
co wiedzieć gdzie od niego pónúcieli / świat wszytek od za-
lu drzewieie/ gory się wała/ ziemiá z gruntow wstępuje/ lám-
py nie-

py niebieskie gąsna/ a ona Eadem semper, w iednąkley ząwſe ſtateczności/ ſtoia iako ſkała wpoſrod Erwawego onego Oceanu/ żadnymi wiatrąmi y ſaląmi nieporuſzona. Stabat iuxta crucem IESV. Stała wedle krzyża Ieżuſowego.

Niedzy Planetąmi niemáſz Słońcu przyiąźniefſzego/ iako Planeta Veneris, Jutrzenka/ ieſt to iego fidus Achates, wierny towarzyszy/ ktory wſtawicznie/ ábo idzie przed ſłońcem/ y zowią go Phosphorus, ábo za ſłońcem y zowią go Hesperus, y z tad o tey gwiazdzie nápiſał ieden/ Proxima semper, Bliſka ząwſe ſłońca; á drugi/ Sequitur deserta cadentem. Idzie ſamą za wpadającym. Doznał rák ſtateczney przyiąźni po namiliſey Mátce ſwoiey Chryſtus IESVS Słońce ſpráwiedliwości. Był ten czas/ kiedy od niego wſyſcy Apoſtółowie przeſtráſzeni Żydowską burzą pierzchneli. Omnes relicto eo fugerunt; Kiedy mu y ſam Koſciółá ſwietego Primas wiare złamał. Samá Páná Błogoſławiona ná kſtałt Jutrzenki była mu Proxima semper, Ząwſe przytomna/ y w miłości tego rák náder vgruntowana/ że iej przeciwności żadne oddalić nie mogły od boku tego. Kiedy ná Poſtich plecach drzewo Krzyża ſwietego dźwigal/ y pod nim ciężko wpadał/ Sequebatur deserta cadentem, Szła ſamą za wpadającym. Kiedy ná tymże Krzyżu świat zegnał/ y w łozie západał ſmiertelności. Sequebatur deserta cadentem, y owſem ná kſtałt potezney ſkały/ Stabat iuxta crucem eadem semper, Stała wedle Krzyża/ w iednąkley ząwſe ku Synowi miłości/ w iednąkim meſtwie y ſtateczności.

W Koſciele kátholickim ieſt dawny obyczaj/ gdy w oſtátnie trzy dni przed Wielkanocą ſpiewáia wieczorną Jutrzenia/ zá káżdym psalmem/ z kilkunáſtu ſwiec gáſia po iedney ſamą oſtátnia zoſtáie ſzczegulna/ ktora światło trzyma y tey nie gáſia. Chce to pobożną ceremonią Koſciół wka-

Ioan. 19.

Jutrzenka
wierny to-
warzyszy y
kompan
ieſt ſloncaAres Imp.
lib. 5.

Matt. 26.

Na iaka
pamiatke
nie gáſia
iedney
ſwiece w
jutrzenia

ciemna przed Wielką-nocą. *zacz/ co się działo w zgromadzeniu Pána Jezusowym pod czas meki y śmierci iego/ chce włożyć / że wszyscy Aposto- wie/ wstali byli w miłości ku niemu/ we wszystkich zgasił był on affekt/ który mu przed tym oświadczał. Piotrowa o- chote y miłość/ iedną Eucharstką wiatrem pary swojej za-*

Panna B. niechwała- ta się w wierze y miłości sy- na swego. *dmuchnęła. W samey Pannie Błogosławionej zawsze by- ło żywe y gorące światło/ y nigdy niezachwiana ku Syno- wi swojemu wiara y miłość. Sama iey całe w onych stro- gich wiatrach y burzách dotrzymała/ dochowała/ Eadem semper. A tak godna iey kłaść pod nogi te Żelazną Koronę Fortitudinis, za iey mężną odwagę do rzeczy trudnych/ y za*

Prou. 31. *śtateczną tolerancyą w rzeczách przeciwnych/ godna mo- wie z Salomonem Fortitudo & decor indumentū eius. Mc- stwo y ozdoba odzienie iey.*

II.

Korona Cezarzowa srebrna. Pobożność zdo- bi Mo- narchy *Druga korona daia Cezarzom srebrną in signum puri- tatis, na znak świętobliwości/ bo niemáš coby więcej zdo- bilo Monarchy y Pány wielkie/ niemáš coby więcej grun- towało ich Pánstwa/ iako pobożność y żywot świętobliwy. Samego Pána Boga wiecie żąd stawia żarliwi Seraphi- nowie? Wyслуchał ich raz Izaiasz/ a oni śpiewaia/ alter ad alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus sabaoth.*

Isaia 6. *ieden do drugiego/ Święty, Święty, Święty Pan Bog zastę- pow. Czemu innego nazwiska Pánu Bogu nie daia? czemu nie mówia Mądry/ ábo niestonężony? Pięknie ná to wiel- kiego Milanu wielki Biskup/ y Kościoła s. známienny Do- ktor: Nihil pretiosius inuenimus, quo Deum nominare pos- simus, nisi ut sanctum appellemus. Nic droższego nienay- dujemy/ czymbyśmy Boga mianować mogli/ iako gdy go Świętym nazwiemy. Lecz co żądziw/ że to mówi Kościoła s. Doktor/ Pogáńskiego człowieka Plutarcha słuchaycie. Non est felix Deus vitæ spatio, sed eo quod est Princeps virtutis. Szczęście Boskie nie zawisło ná wieczności/ ale ná świę- toblivo-*

S. Amb. l. de Spir. S. c. 18.

Plutar. de doctrina Principū.

tobliwości/ że jest Panem wszełakiej cnoty. A jeśli Mo-
narchom rzeczono / Dij estis, Bogami iesteście / toć im na-
potrzebniejszy Puritas, sanctitas, cnota/ światobliwość /
wyrażoną w srebrney Koronie Cesarzkiej. Jakkż nie dać
tej srebrney Korony nawyższej Krolowej niebieskiej? Ktoż
po Panu Bogu świętszy nād nie? Kto pobożniejszy nād
nie? Kto w cnotach nād nie doskonalszy?

Psal. 81.

S. Epiphanius zowie ię Morzem duchownym/ w S. Epip.de
ktorym naleziona jest niebieska perła Chrystus I E Z V S. laud. Virg.
Mare spirituale habens gemmam caelestem Christum. Maria.
Nie-
dzy morzem a rzekami co jest za rozność? Rozmaita/ ale Panna B.
y ta osobliwa/ że rzeki nie mając dna tak dalece głębokiego/ porówna-
zwykły brąc barwę od ziemi po ktorej bieżą / jeśli bieżą na z mo-
po ziemi gliniastej/ y wodą też w rzece gliniasta będzie; ie- rzem.
śli wypadaia z lasow czarnych/ y mieysc chwastu pełnych/ y
wodą też będzie czarna/ iugowata/ jeśli na dnie sila
będzie chwastu zielonego/ y wodą też będzie iakoby zielona.
Czemuż to Egiptskie morze/ w ktorym Pan Bog Phara-
oná zatopił/ zowie czerwonym morzem? Submersi sunt in
mari rubro. Mniemali niektorzy iż dla tego / że w nim
wodą obrocona była w krew/ iako y drugie wody Egiptu/
na ten czas/ kiedy Pan Bog dla Pharaóna karał Egipty-
ány. Fuit sanguis in tota terra Egypti. Była krew po wszy-
stkiej ziemi Egiptu. Ale to plotki. Drudzy v Pliniusia
przypisuię to piaskowi/ iakoby na dnie tego morza miał
być czerwony/ y tak od niego wodą ma czerwoną barwę.
Inni rozumieią. Solis repercussu talem reddi colorem. ię
to mowi Plinius/ że te czerwoność sprawia promienia
słoneczne/ o wodę się odbiiające. Pewniejszy jest/ że to po-
chodzi/ iako dosli Luzytancykowie / z koralow/ ktorych
wielka jest w tym morzu obfitość/ y tak czerwonością swo-
ię wodę rumienia/ y iakoby czerwoną czynię; bo wodą
ktora

S. Epip.de
laud. Virg.
Maria.Panna B.
porówna-
na z mo-
rzem.Czemu się
zowie mo-
rze czer-
wone?

Exod.

Plin. lib.
6. c. 23.Pacz. in
Cant.
Moysie

ktora ma dno wysokie/ bierze barwę od ziemię po ktorey
bieży. A zaś morze/ iż jest dná bardzo głębokiego/ y prawie
bezdenne/ nie ma barwy od ziemię swoiey/ ale iá bierze od
niebá/ y tak wodá w morzu z właszczá podczas spokojny y
Ares Imp. cichy/ jest niebieskiey máści/ iáko ieden nápiśal/ Cali refert
Morze imaginem, Niebieską barwę nośi. Jáko morze w barwie
barwę ma swoiey jest rozne od wody rzek innych: tak Błogosławiona
niebieska. Pánná w świątobliwości swoiey rozna jest od inszych lu-
dzi. Dáćcie mi ludzie niewiem iáko święte/ Pátryarchy/
Proroki/ Apostoly/ Męczenniki/ żadnego nie znaydzieś/
ktoryby ziemię nie tracił/ ktoryby w sobie iákiey niedosko-
nałości zmułu Adámowey másse nie miał/ iáko wszyscy bie-
żymy od Adámá / tak wszyscy zárywamy kału y grzechu ie-
go; ná każdym znáć mulisto pierworodney zmaże/ żaden
nie jest tak głębokiey świątobliwości/ áby w sobie co ziem-
skiego nie miał. Mátká tylo Bóža/ iáko morze iedno całi
refert imaginem, niebieską barwę nośi/ sáma jest bezden-
ney świątobliwości/ y tak głębokich cnot / że po wszytek
czas życia tu swego nic po sobie niedoskonałego nic ziem-
skiego/ nic coby kałem traciło pierworodnym nie wkażała/
ale iáko by w niebie była z rodzoną wszystką w myślách/ w
mowie/ całi referebat imaginem, niebieską barwę nośiła.

W dla tego podobno Doktor národow zowie iá nie-
bem. Primus homo de terra terrenus: Secundus homo de
1. Cor. 15. Naswiet- calo, caelestis. Piernysy człowiek z ziemię, ziemski; Wtóry czło-
śa Pánnie wick z niebá, niebieski. Opisuie tu Apostoś. Adámá y P. Chry-
zowia stusa. Adámá zowie człowiekiem z ziemię/ ziemskim. á Chry-
Niebem. stusa człowiekiem z niebá/ niebieskim. Przyznawam/ że pier-
wszy człowiek / z gliny jest wlepiony / y zna ziemię za mátkę.
Przyznawam/ że y wtóry człowiek Chrystus Jezus/ ile Bóg
z niebá jest/ niebieski jest de calo caelestis. Lecz ile człowiek /
wedle ciała / á za Doktorze ś. nie z ziemię także posiedł:

á za to ciało / ktore wziął z przeczyszczy Krwie Mátki swoiey
 naświetszey / nie iest máterey ziemskiey? iákoż go zowieś
 człowiekiem z nieba / niebieskim? Secundus homo de cae-
 lo, caelestis. Pewnie to Apostoł s. chciał ná tym mieyscu
 zálecić Błogostáwioną Pánnę / y wkázać że byla własnym
 niebem. Jáko niebo wedle Philozophá zadnym odmiá-
 nom y skázytelnościom nie podlega / á wedle písina s. nie
 plugawego y nieczystego nieprzypuszcza. Non intrabit
 in eam aliquid coinquinatum. ták przeczyszcza Pán-
 ná nigdy po sobie zadney y namnieyszey odmiány w
 miłości Bozey nie pokázala / y do sercá swego zadney nie-
 przystoyney myśli y ná ieden moment nie przypuszcila. Já-
 ko w niebie s. Anyołowie y inni obywátele Pánszy / nigdy
 myśli swoich nie spuszczáia z Pána Boga / ále w nim wszytkie
 áffekty y potentye máia ponurzone: ták ona ná ziemi tu
 żyiac / dosła byla tey doskonałości / że całą myślą swoią w
 Bogu ystáwiczna byla / nigdy iey od niego y ná mgnienie
 oka nie odrywáiac. Nadobnie s. Dámian. Quid vitij in e-
 ius mente vel corpore, vendicare sibi potuit locum, quæ ad
 instar cæli, plenitudinis totius Divinitatis meruit esse sacrari-
 um? Co zá wystepeł / ná iey myśli ábo cieie / mogł sobie
 mieysce przywłaszczać / ktora ná kstałt nieba stála sie go-
 dną zupełności całego Bostwa swiátnica?

X my prawda co dzien / w pacierzú Pána Boga prosie
 my / áby tez tu ná ziemi y nas bylo niebo / ábyśmy ták pil-
 no myslili o Pánu Bogu / iáko mysla w niebie / ták zárlis-
 wie y doskonałe pełnili s. wola iego / iáko pełnia w niebie.
 Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra. *Badż wola twoia
 iáko w niebie, tak y ná ziemi.* Ale przed wrodzoną do złego
 skłonnością y krewkością naszą / przed cma okázy y poku-
 s ktore nam nieprzyiaciel duszny záruca / nigdy o Pánu Bo-
 gu ták rzetelnie myslie y woli iego swietey ták státecznie
 pełnić

*Niebo nie
 podlega al-
 teracyom.*

*Arist. 7.
 Metaph.*

Apoc. 2 1.

*Pet. Dam.
 Ser. 3. de
 Nat. B.V.*

Matt. 6.

Naswiet- pełnić nie możemy / abyśmy w tym śwankować nie mieli / y
sa Panna przydawać nie musieli. Et dimitte nobis debita nostra. *miłością* puść nam nasze winy. *Boża ce-* Lecz Panna przeczysta w myśłach
lowała swoich tak była święta / w pełnieniu wolej Bożej tak do-
Anyoty. słach niepokotu y roztargnienia niemającego; tak dalece /
Anyotowie że głebiej wtopiony miała affekt w Pánu Bogu niżli Anyo-
śś. musie- łowie / y żywiej / żarliwiej go miłowała niż Anyotowie :
liby byli y gdyby im było przyszło mówić *odmieniać* *Paćierz.* pod czas żyjącej tu
 na ziemi Błogostaw : Panny / wierze iż patrząc na ię do-
 słonałość / mówiliby byli. Fiat voluntas tua sicut in terra, &
 in celo. Pánie bądź wola twoja iáko na ziemi / tak y w nie-
 bie : niechay tak pełnimy wolę twoję s. na niebie / iáko ja
 Matka twoja droga pełni na ziemi / bo na ten czas wzor
 miłości Bożej y pełnienia wolej tego / brać mogła / nie zie-
 mia od nieba / ale niebo od ziemi / nie Panna Błogostá-
 wiona od Anyotów / ale Anyotowie od niej. A tak dobrze
 ja Doktor narodow zowie niebem. Secundus homo de ca-
 lo, caelestis ; dobrze y s. Epiphaniusz morzem / bo żyjąc na
 ziemi świętobliwośćią / doskonałością wyrażała niebo /
 caeli referebat imaginem ; y dla tego niech ma od nas y te
 drugą srebrną koronę in signum summæ puritatis & sancti-
 moniæ , ná znák wielkiej czystości y świętobliwości.

III

Korona
Złota.

Nałoniec / dája Cesarzom koronę złotą in signum Cle-
 mentiae ac puritatis, ná znák łaskawości y szczęścia / Ktorego
 im złotem winiuią / y życzą / aby za niego był wielk złoty /
 szczęśliwy / aby Pan był dobry / łaskawy / użyty iáko złoto.

Czemu
złoto ce-
luie inne

Na Plinius questy piękna / czemu złoto naprzedniey-
 sze jest między kruszcami : Nie dla mocy / bo żelazo twárd-
 sze y mocniejszy. Nie dla ceny / bo iáko mówi tenże Plini-
 us. Argenti color clarior est, magisq; dieci similis. Srebro
 cere ma iásniejszy / y do dnia podobniejszy. Podobno dla
 tego

tego celuie inne kruszeze/ y ma / iáko mowi Pliniusz / maior
rem gratiam, ze o nie sto po/ze go málo/bo iáko Póeta mowi:

Rara iuuant, primis fit maior gratia pomis.

Hybernæ pretium sic meruere rosæ.

Marcial.1.

4. Epig.

Nie te rátyo Pliniusz dáie/ ále te / quia rerum vni nihil
igne deperit, tutò etiam in incendijs rogiſq; duranie materia.
Quin imò quò ſapiùs arſit, proficit ad bonitatem. Nec aliud
laxius dilatatur, aut numerosius diuiditur; ze temu ſámemu
ogień żadney wymy nie czyni/ y owšem im dłuſzey ieſt w pie-
cu/ tym ſlicznieyſze y lepiſze z niego wychodzi: do tego mie-
dzy wſyſtkiem i kruszczami rzemieſtniká rzece napowol-
nieyſze ieſt/ bo z niego vrobi co chce/ wyciągnie ná drociki
nayſubtelnieyſze/ wybiie ná piateczki nayciénſze. Non a-
liud laxius dilatatur, aut numerosius diuiditur. A to powol-
noſciá ma dané przed innemi metallami; bo iáſna rzecz
ieſt/ iz kruszec ktory ieſt podły nie da ſie ciągnąc y vzyć / ále
łatwie ſie páda; zelázá/ miedzi nie wyciągnieſz / nie wybieſz
tak iáko złotá; ztąd ze o człowieku ſtápm y nieuzytym mo-
wiemy poſpolicie: Nie dá ſie pociągáć/ nie da ſie vzyć: iá-
ko przeciwnym ſpoſobem o láſkáwym y powolnym / ieſt
przyſtowie. Nie da ſobie reſkawá vrwáć. Náciągnieſz go /
vzyieſz iáko złotá. A dla tey vzytoſci/ złoto było záwſe kon-
terſetem człowieka powolnego y láſkáwego. Nie bez przy-
czyny Ráyska Oblubienicá głowe Chryſtuſá Páná zowie
złotem wybornym: caput eius aurum optimum. Czemu do zło-
tá równaſz głowe Kochánká twego miłoſnico ſwieta? Bo
nie twárho ná kárkách ſtoi; kiedy mu nieprzyiáciele iego
zabili práwie zá żywe/ ſromotnie go iák lotrá ná krzyżu ro-
zbiwoſy/ gdy wſhelka kreature zalem Dobrodzieiá ſwego v-
teta/ chciála do pomſty y iego ná to iákoby wiodlá / on na-
milſy / ácz miał wielkó do gniwu y ognia máterya / na-
mniey iednáć miłoſci ku nim nie odmienił/ y owšem głowe
naſwie-

Cant. 5.

Czemu o-

blubienicá

Głowe

Chryſtuſá

Páná zo-

wie złotó.

nasświetła Erwig spływającą do nich iako złoto náchy-
 Ioan. 19. lity skonił. Soli auro nihil igne deperit. Inclinato capite
 tradidit spiritum, twarz im łaskawa potężując / y z sercá
 wszystko odpuszczając / y tak caput eius aurum optimum,
 głowa iego tu zaboycom spuszczone y łaskawie náchy-
 lona / stała sie wybornym złotem. Jesli złoto wizerun-
 kiem jest łaskawości / komuż własniey przynależć ma złota
 korona iako Pannie Błogosławionej? Bo á ktoryz kiedy
 między wybranymi Pánskimi tak sie łaskawym grzeszne-
 mu człowiekowi stawia / iako ona? Który go przedzey y ochot-
 niey w potrzebach iego ratuje / iako ona?

Rzetelnie sama oświadcza te łaskawość swoje y me-
 Eccl. 24. drć. Gyrum cali circuiui sola. Sama obiegłám okrag niebá.
 Łaskawość Mamy to z pisma / iz Anyołowie y ludzie święci modlitwą
 Panny B. mi swymi trzymają y dźwigają ten świat / y broniąc grze-
 sznego człeka schylaia głowy swoje przed Boskim Młaiest-
 tem. Znáznie o tym Job święty. Sub quo curuantur qui
 portant orbem. Pod którym się zginają, ktorzy noszą świat.
 Bywa czesto ze grzechami naszymi zarabiamy ná to / aby
 nas Bog Wszechmogący ciężko karał / aby świat / Krole-
 stwa / Prowincye / Młastá / wniwecz obracał. Bywa cze-
 sto / iz Anyołowie y ludzie święci / srogie zbrodnie nasze
 przypkrywşy sobie / wpuściliby y porzucili Młastá / Kro-
 lestwa / Ktore Pan Bog ich staraniu y opiece oddał / Dźwi-
 gają to Krolestwo nasze / to młasto / święci Patronowie
 nási / S. Stánisław / S. Wojciech / Jacek S. Poráchuy-
 myz / iesli złości nasze nie bywają godne / aby nas porzucili /
 aby sie gniewu Pánskiemu nád námi szerzyć dopuszczáli.
 Kroz przyczynę / ze nas y zbrodnie nasze cierpią / ze nas mo-
 dlitwami swymi przed Boskim Młaiestatem dźwigają?
 Panná Błogosławioná. Bo kiedy przychodzi do tego / ze
 już już chcą nas wpuścić / y porzucić / Nasświetła Panná
 chodźi

chodzi od iednego do drugiego od S. Stánistáwa/ do S. Jácka/ nálegájac/ áby nas iesze cierpieli/ y modlitwami swoymi dzwigáli. Kdla tego mowi: Gyrum cali circuiui sola; iáko by chciála rzec; przychodzi do tego/ iz obywátele niebiescy/ w potrzebie grzesznego człowieka milczą/ siedzą/ grzesnego áni sie on stáraja. Ja sáma tylo nie wstaie/ sáma po niebie człowieka wuiam sie/ y biegam/ y stáram/ iáko mizerya iego ráto-
wác/ iáko mu Boga przeiednáć. In plenitudine Sanctorum detentio mea. Przyznawa iey to s. Bonáuentura. In plenitudine Sanctorum detentio mea. Detinet Damones, ne noceant; detinet virtutes, ne fugiant; detinet Filium, ne peccatores puniat. *W pełności świętych zatrzymanie moje. Zatrzymuje czarty/ áby nam nie škodzili; zatrzymuje siły niebieskie y Anioły ss. áby od nas nie vchodzili/ zatrzymuje Syna/ áby grzesznego człowieka nie gubił. Przyznawa y Gálatinus. Mundus ipse ob nostras prauas actiones, nullo pacto consistere posset, nisi ipsa gloriosa Virgo eum sua misericordia & clementia pro nobis orando sustineret. Sam świat dla naszych niebezbożności żadnym sposobem staćby nie mógł/ gdyby go chwalebna Pánná swoim miłosierdzieniem y łaskawością za námi sie modlac nie trzymała. Z taką łaskawością biega po niebie w potrzebach naszych/ tak powolną y miłosciwą ná kstał złota/ stáwia sie grzesnikom/ z taką pokorą wuiá sie miedzy niebieskimi obywátelami/ y ledwo co do ich nogg nieprzypada/ zálecajac im o piekę swiátą y grzesnych.*

Naświet.

Pánná

trzymá

świat y

grzesnego

człowieka

Eccl. 24.

S. Bonau

in speculo

B. V. c. 7.

Gala tinus.

Wiec iesli Złota Korona prognostykuja szesliwie lá-
tá y złote wieki/ á iákoż nie dáć Naświetsey Pánnie Zło-
tey Korony/ Ktora wshedşy do niebá Złote nam wieki/ y
fortune láta przyniosła? Gdy Philippus Krol Hispáń-
ski wziął zá zone Krolewnę Francuzkę Isabellam Valesiam,
rádoz

radośni będąc z tego Małżeństwa Fráncuzowie / y narody
 inšie / y prognostykuiac pokoy zá zpowinnowácením tych
 dwu niesforných narodow / malowali pospólu Słońce y
 Typot. in
 Symb. Miesiąc / tákie lemma dawšy / Iam feliciter omnia. Już
 będzie wszystko dobrze. Już będzie szczęście. Wiećcie iż pi-
 Malach. 4. smo święte zowi Chrystusa Pána Słońcem. Orietur vo-
 bis Sol iusticiae. *Wznijdzie wam Słońce spráwiedliwości &*
 Can. 6. Pánnie Błogosławioná Miesiacem. Pulchra vt Luna. *Pię-*
kna iáko Miesiąc. Ten Miesiąc dnia dzisiejszego przycho-
 Prognostyk
 z Wnie-
 bowzięcia
 Panny M. dzi do Słońca / vsiada Pánná przeczystá w Krolestwie
 niebieskim wedle Syná swego; o iákoż słusná prognosty-
 kować / że Iam feliciter omnia, już będzie wszystko dobrze /
 już nam wszystkie rzeczy poyda szczęśliwie? Jesli przedtym
 głupim Pánnom kólącącym do niebá. Domine, Domine
 aperi nobis. *Pánie, Pánie otworz nam;* odpowiedziano: Ne-
 scio vos. *Nie znam was.* teraz nie boycie się tak nie weso-
 łey odpráwy / Kátholicy moi / bo iest już w niebie Naświe-
 tła Mátka Boża. Iam feliciter omnia, gdy zákoláćcie /
 Domina, Domina, aperi nobis. Páni / Páni / Dobrodzię-
 ko nášá otworz nam; nie odwróci od was vchá y sercá swe-
 go / ále wysłucha łáskáwie / y z wielką miłością otworzy.
 Jesli przedtym / grzesnicy / nieśmieliście przystąpić do
 Chrystusa Jezusa / iesli wam błásk był w oczy od tego słoń-
 cá spráwiedliwości / iesli was przerażało gorące sádownie-
 go promienie; teraz to słońce złączone iest z Miesiacem /
 ktory zimnem swoim temperuje y chłodzi gorácość iego;
 przystap śmieie káždy / złości wyznay / nieodwłoczna poku-
 te obiecuy / á nátychmiast łáskę v Bogá znaydziesz; bo zá
 wesćciem Pánný Błogosławioney do niebá / zá koniunkcyą
 tego Miesiáca z Słońcem / Iam feliciter omnia, wśelákie
 szczęście świata zawiátało; zá jednym tey niebieskiey Kro-
 lowey Słowem moze grzeszny czełk złości swoich indult v
 Pána

niey. Stądże Antisthenes Philozoph/ gdy go słachćcie też
den Ateński w bezzeńskim żyjący stanie zaprosił w dom
Manut. in swoy/ y włázował dostatki/ Eleytory / rynthunki / obrázky /
Apophthe. Biblioteki/ ogrody/ y ochodostwa inne/ y pytał coby mu się
podobalo gospodarstwo iego/ odpowiedział. Perbellè o-
mnia ; at vnicum deest. *Pięknie wszystko, jedney tylko rzeczy
nie dostaie. Et quid tandem illud? Acotakiego?* spyta słachćcie.
Odpowie Philozoph. Mater familias. *Gospodyniey.*
Dom nie Włázując że Dom nie nie iest bez gospodyniey/ domus viro
nie iest & foemina constat, mowi Aristoteles ; y gospodarz trudno
bez go ma wskorac / trudno ma dobry w domu rzad prowadzić/
spodyniey. Kiedy niemasz gospodyniey.
Arist. in Oeconom Zalecając pisino s. Dom y Pálac przedwiecznego Bo-
Psal. 111. ga/ wiele zacnych rzeczy o nim wspomina. Dawid mowi /
ze iest pelen chwały y bogactw. Gloria & diuitiae in domo
Baruch. 3. eius. Báruch dumá nad wielkością y przestrzensstwem ie-
go. O Israél quā magna est domus Dei, & i' gens locus possessi-
onis eius ! Páweł ná trzecią zaprowadzony sphere / takich
I. Cor. 2. sie tam rzeczy nápatrzyć/ takich oko ludzkie nigdy nie widzia-
ło/ ani vcho słyszało / ani serce pomysliło. Pozwalam ia
ná to wszystko świeci meżowie. Pozwalam Dawidzie / że
dom Jánski pelen iest chwały y bogactw. Przyznawám
Baruchu/ że wielki iest dom Boży / y szerokie dziedziawy ie-
go. Pozwalam Páwle/ że tam wszystko pięknie. Perbellè
omnia ; ale wy też musiecie mi to przyznać / że poiki nie było
w niebie Panny Błogostawioney/ mogło sie mówić. Per-
bellè omnia, at vnicum deest ; Pięknie wszystko ; ale ie-
dnezy rzeczy nie dostaie/ poiki nie było tey namilszey Gospo-
dyniey/ przyznać musiecie/ że niebu wielkiey rzeczy nie do-
stawáło. Wiákoż dnia dzisieyszego wszystko niebo / nápo-
dziw iest wweselone / Kiedy w przeswietne iego pálace w
prowadzona iest od Gospodarzá samego tá naswietła Go-
spody-

spodyni? Z iako radoscia wysypaly sie ku niej gaste pulki
ss. Aniołow / iako ku Paniey / y Krolowey swoiey? Z iak
kimi tryumphy przyjeta y posadzona iest wedle Kochanez
go Syna swoiego?

Wzywając niegdy Leonidas do Lacedemonu Krola
Perresa / tylo dwie slowie do niego napisal. Veni & Cape. Plutar. in
Lacon.
Przybadz á weźmi. A ktosby wypowiedzial / iako wesolo
gospodarz niebieski Chrystus Jezus w prowadzi dzis w
posessya swoje te slachetna Gospodynia? Ktoby wyppo-
wiedzial z iako ochota podaic iey klucze od skarbów / y sce-
ptum Krolestwa swego / mowi nie raz. Veni & Cape.
Przybadz á weźmi? Namilsza Matko / siedzielas ty kie-
dys / gdyś mie porodzila w sinrodliwej stajni / panienstie
ustá twoie napelnial swad bydlacy y przegniley stomy /
bierze za to w palacu moim smietne y przednie krzeslo / y
zazyway tych przewodziecznych woni z Anielskich kadziel-
nic wystepuacych. Veni & cape. Nosilas kiedyś pod
czas meki y smierci moiey czarne ktery / y szare zalobnic sz-
ty / bierze te raz iasne niesmiertelności bisiory / y drogie
wiekuistej chwały zlotoglowy. Veni & cape. Przebil nie-
gdyś. pierś twoie miecz bolesci / serce wstros przenikaj-
cy; weźmiś za to iako naywysza Cesarzowa zloty Regi-
ment w ruke / y wsserokiej dzierzawie moiey panuy / rosta-
zuy / y miez podzielone zemna Krolestwo. Ktoz teraz rzecze
o niebie / aby mu czego niedostawalo? Kto mowic bedzie /
Perbellè omnia, at vnicum deest. *Pieknie wssytko, ale iedney
rzeczy niemasz?*

Chce mowic na dzisieyszym kazaniu o tey niebieskiej
Gospodyni. y / o ktorej Kosciol swiety spiewa. Oglo- Panna Bło-
gostawio-
na Gospo-
dynia iest
w niebie.
ria Domina, Excella super sydera. *O gospodze w wielbio-
na, nad niebiosá wynyzsiona; y kaze / ze iako w domu zle bez
gospodynicy; tak w niebie zleby nam bylo bez Naswiet-
siej*

hey Panny; á iz tak jest okrzestno Mártha / tak pilna gos-
spodynia / ze niebo długoby pustkami stać musiało / gdy-
by w nim przenaswietła Panna nie gospodarowała. Na-
świetła Bogarodzico / abym gospodarstwo twoie mogł
iakożkolwiek zalecić / zaleć mie przyczyna twoja Duchowi ś.
przez zwyczajną kościoła ś. modlitwa Veni sancte Spiritus, &c.

Eccel. 36. Dla iakichby przyczyn potrzebna była gospodyn w
domu / pięknie opisał mądry Eklezjastyt Species muli-
eris exhilarat faciem viri sui &c. Si est lingua cura. ionis, est
& mitigationis & misericordiae. Qui possidet mulierem bo-

Dla trzech nam, inchoat possessionem. Vbi non est mulier, ingemiscit
przyczyn egens. Postać białeogłowy wweśła twarz męża swego &c. Ie-
potrzebna żeli ma język lekárski mądry, baczny: ma y ubłagający y miło-
*jest gospo-*sierny. Kto ma niewiaścę dobra, zaczyna dobre mienie. Gdzie
dyni w białeogłowy niemaś, skwierczy vbogi. Kilkę tu przyczyn Me-
domu. drzec daie / dla ktorych potrzebna jest gospodyn w domu.

I. Naprzód / aby osoba swoja rozweselała męża w kłopot-
tach y melankoliach jego. Species mulieris exhilarat faciem
przyczy- viri sui. Słizność y okrasa ludzkiej vrody niemáłym jest
na. darem Boga wszechmogącego / y w sercach ludzkich zwykła
sobie iednać wielką powagę y miłość. Pulchritudo, Dei do-
num est, mowi ś. moy Pátryarcha. Vroda dar jest Pána Boga.
Vrodzićar Po srogich kłopotach y vtrapieniu chcąc Bog w. pocieszyć
jest Boży Joba / dał mu trzy Corki tak krásne y vrodziwe / ze ná świe-
Augu de cie cudnieyszych nie było. Non sunt inuenta mulieres specio-
Giui. Dei. sa, sicut filiae Iob in vniuersa terra. Co wważając ieden pi-
I. 15. c. 18. smienny mowi. Filias pulcherrimas suscepit Iob, vt earum

Iob. 41. aspectu, omnis superioris arumnae memoria funditus interi-
Autor. Ca- ret. Corki bárdzo piękne wziął od Pána Boga Iob, aby z ich wey-
tenz. żrzenia wszelka przeszłego kłopotu pamięć z gruntu wyginęła.

O Tráćanie Cesárzu piśa / iz był Pan tak vrodziwy / ze gdy
przychodził do Senatu / niemogli sie go nápatrzyć Rzy-
mianie

miánie / y zalecając vrode iego / mawiali. O nos felices, Athen lib.
O iakośmy szczęśliwi tak krasnym Panem? A zaś Lacedemono? 13.
 wie Archidagowi wzięli królestwo o to tylko / iż poiał ma-
 ła a śpętna żonę / y dla tego obawiali się aby im nie rodzi- Gospodyni
 ła śpętnych y małych królewicow. A toż powiada M^o wwelela
 drzec / że potrzebna iest gospodyni w domu / vt exhilaret fa- meż i w
 ciem viri sui, aby osoba swoia cieszyła gospodarzā / gdy non śrąsunkach
 przypádno iakie kłopoty y meláńkolie. iego.

Prawda / iż Pan Bog źródłem iest y krynica wśze-
 lących pociech / iako świádeży Apostoł. Deus totius conso- 2. Cor. 1.
 lationis. Lecz że y on miewa też / mówiac po naszym / pe-
 wne meláńkolie / słuchajcie co mówi Prorok. Vidit Domi- Isaia 59.
 nus, & malum apparuit in oculis eius, & vidit quia non erat
 Vir, & aporiatuſ est Dominus, quia non est qui occurrat. P. Bog mo-
 Poyrzzał Pan, a złość stąęła w oczách iego, y obaczył że nie wiać po ná-
 było mężā, nie było ná świecie człowiekā doskonałego, y ząfraso- semu, ma
 wał się Pan, poczał meláńkolizowāć, nie było koby go cieszył y swe me-
 wwelela. Niepodlegać Pan Bog żadnym álteracyom / za- lánkolie.
 dnym śrąsunkom y meláńkoliom / abyśmy iedną wiedzieli
 iako złości náſie obrażają s. Máieſtat iego / często w pi-
 smie świętym powiada o žalách y meláńkoliách swoich. Po-
 mnicie co rzekł przeko po stworzeniu świátā ; obaczywszy
 ſrogie występki ludzkie / serdecznie ná nie bolejąc / tactus do- Gen. 6.
 lore cordis intrinsecus, poczał żalowāć / że kiedy stworzył
 człowiekā. Poenitet me fecisse hominem. Nie dármoć Czemu
 to Izaiáš / opisując ſkrzydłate Seráphiny przed Bożym Seráphino-
 máieſtatem ſtojące / powiada / że duabus velabant faciem e- wie ząsta-
 ius, dwiema ſkrzydłami ząſłaniaia twarz Pánſką. Ná co / niaia ſkrzy-
 ponieważ wiekuiſte błogóſławieństwo ząwiſło ná iáſnym dłami
 widzeniu twarzy iego náſwieſey? Dla tego / aby ná zło- twarz
 ſci ludzkie nie pátrzył / y nád niemi nie meláńkolizowāł. Pánſką?
 Isaia. 6.

O gdybyście wiedzieli Kátholicy / iako często złoſciami
 náſze

nássemi przywodziłmy Páná Boga / do podobnych žalow /
ze mowi: Poenitet me fecisse hominem, žal mi zem stworzył
człeka: byście widzieli iáko te nawyzysze dobreć wielećroć
wpráwiamy w ciężkie meláńkolie / ze ná zbrodnie y wyste-
pki náše pátrzac / nie raz aporiatur sęka: ábo iáko ma in-
na versia harer, *duma*. Apparuit malum in oculis eius, & a-
poriatus est. Alťtoż mu wybiia te meláńkolie: Eťto go cies-
sy / błaga y rozwesela w podobnych žalách:

*Zabawa
w melán-
koliey.*

Kiedy ná gospodarzá przypádnie meláńkolia / iesli w
domu niema po temu przyiaciela coby go rozweselit / idzie
ábo w pole / ábo do ogroda / ábo do milego sąsiáda / ábo
tez wiec kśięge iáka wesola weźmie / zeby oney meláńkoli-
ey pozbyt. Na sie Bog w. czym cieszyć y wveselać w tych
meláńkoliách / Eťto z złości nášych pochodzą; ma czym o-
tę swoie zabáwić / pátrzac ná śliczne Anyoty / ná iásne y
wesole gwiazdy / ná szerokie elementá / ná ziemie táń stroy-
no przybrąną / ná szerokość morza táń rozwleczone. Lec
iáko żadna z tych rzeczy nie iest táń doskonała / áby iákiey
w sobie nie miała wády: táń żadna nie może wybić tey me-
láńkoliey / Eťto z grzechow nášych odnosi. Rzetelnie o

*Niedosko-
nałości w
kreatu-
rách,*

tym s. Dámian. Nunquid in Angelis voluptatem habet Al-
tissimus, in quibus ipse reperit prauitatem? nunquid in con-
stellatione seu scintillatione stellarum, quarum aliae conuer-
tuntur in sanguinem, aliae cadunt de caelo, aliae in tenebris
obscurantur? nunquid in aère, vel igne, vel in ventis? nequa-
quam; quia non in igne Dominus, non in commotione Do-
minus, non in spiritu Dominus, si verus est ille, qui in curru
igneo & equis igneis assumptus est in caelum? nunquid in a-
quis, vbi furens & tortuosus Leviathan immoratur; aut in
terra, quae sub maledicto Adae spinas emittit & tribulos? &c.
*Iżali w Anyotách ma wćiechę Bog nawyzyszy, w ktorych samże
nálażt przestępstwo? Iżali w gromádzie y Polyskaniu gwiazd,
z ktorych*

z ktorých iedne krewia spływają, drugie padają z nieb, inne chmurami zachodzą? a za w powietrzu, albo ogniu, albo w wiadrach? Bynamniey; bo nie w ogniu Pan, nie w zawichrzeniu Pan, nie w wietrze Pan, ieśli prawdziwy jest ten, co na wozie ognistym, y ognistemi konmi wzięty jest do nieb? izali w wodach, gdzie srogi y chytry Lewiathan przebywa; albo w ziemi, ktora pod przekleństwem Adama ciernie rodzi y ofet? Niema z kreatur wiechy Pan/ procz Matki swojej/ niemasz ktoby go cieszył y weselił/ procz Naswiatley rodzicielki iego. Jawnie sama świadczy o sobie. In plenitudine Sanctorum detentio mea. W pełności y gromadzie Świętych zatrzymam nie moje; iakoby chciała rzec: acz jest wiele y pełno świętych w niebie/ ktorzy P. Boga nad grzechami ludzkiemi rozsalonego y dumającego bawić y błagać mogą. Żaden go ieżdnak nie może przedzey vblagać/ ani na nas z frásowanego snadniey rozweselić/ iako ja. In plenitudine Sanctorum detentio mea.

Eccl. 24.

Ktoć podobno Sekretarz Páński chciał wyrazić/ kiedy opisując prześwieatny iego Máiestat/ powiada/ że go na Łolo otacza teczą iedną podobną bawie Kamienia smaragdowego. Iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdinae. Coz jest innego tá teczą máiestat Boży w Łolo opásu- jąca/ ieno Pánna B. Ktora Boga w Máiestacie swoim nieogárnionego w przeczystym żywocie swoim obiała y ogárniała? Famina circumdabit virum; wrozył Jeremiaś. Białogłowa ogárníe męża. Lecz czemuż tá teczą smaragdowej bawey?

Apoc. 4.

Teczą ko-
to thronu
Pańskiego.

Ierem. 31.

O Smaragu piše Plinius, iz swoia zielonością ludzkie oko zbyt wwesela/ że y ci co Łolo tych Kamieni robia/ y one poleruią/ wielko z weyżrzenia ich wiechy y w pracach folge odnośa. Nullius coloris aspectus incundior est. Aspetu smaragdi recreatur acies. Sculpsentibus quoq; non alia-

Plin. lib.
37. c. 5.
Smarag
kamień v-
wesela ludz
kie oko.

gratior oculorum refectio est; ita viridi lenitudine lassitudinem mulcent. Pámietacie co P. Bog o złościách nášych powiedział v Proroka. Prabuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Zádáteś mi praca y frásunek niepráwostíámi

Isaiz. 4.

Oleaster.

twymi. Ná co Oleáster ták mowi. Plus Dominus suo modo laborat peccatum vnum nostrum etiam minimum ferendo, quàm sint omnes labores quantumcunq; graues, quos ferimus propter delicta nostra. Expende quantum malum peccatum sit, quod facit Deum laborare. *Więcey P. Bog w swoy sposob, prácuie grzech náš ieden chociaż namni-yśy znosiac, á niż sa wszytkie troski bynawiększe, które ponośiemy dla występkuw nášych. Wważ co zá złe grzech jest, który Boga w troski y kłopoty wdáie. Kiedy ná máiestacie siedzac poglada ná występkí náše / kiedy z iedney strony wważa niewymowne láski swoje nam wkáżáne / krew hoynie dla nas wplana; á z drugiey strony stroga niewdzięczność náše; wielkie z nas disgusty odnosi / y często się przeciwko nam z thronu swego porywa / y z spráwiedliwość á miłosierdziem biedzi y sátyguie. A toż Náświetsza Pánná stoi przed nim otaczáiąc ná kóło Máiestat iego / oblápiáiąc nogi náświetsze iego / stoi iáko teczá iedná / znáć przymierza y láski / stoi podobna w ozdobie smarágowi / similis visioni smaragdinae, áby one disgusty iego słizcznośćią swoią rekreowála y rozpędzáła. Aspectu smaragdini recreatur acies. Zaiszte iesli krasność y ozdoba białey* głowy rozwesela twarz meżá swego / Species mulieris exhilarat faciem viri sui: á iákoż gospodarzá niebieskiego nie ma exhilarare, rozweselać tá droga Gospodyni / náđ ktora po Chryśtusie Pánu w cnoty święte y dáry Boże nic krásnieyşego / nic ozdobnieyşego nie iest:

Pánná B. podobna kámenio-wi smarágowemu.

Slicznóść Pánný. B.

Stuchaycie o tym powaznego świadectwá s. Dionizego Areopagity: powiáda o sobie / iż obaczwszy Náświetsza

świeta Pánnie iesze tu ná ziemi żyjąca; śliczność y ozdoba iey tak oczy y serce iego przeięła/ w takie go podziwienie wprawiła/ iż gdyby był/ y z przyrodzoney rąc iey/ y z wiary świętey nie wiedział/ że iest inny Bog/ nie kógoby inszego rozumiał byż Bogiem/ ieno ona. Testor Deum, Dion. Car. in 1. sent. d. 16. q. 2.
quia ad eius aspectum, tantus me Diuinus splendor circumfulsit exterius, & irradiavit interius, tantaq; odorum ipsius fragrantia in me redundauit, quòd nisi me Diuina docuissent, ac nisi ratione & fide didicissem, aliam esse Deitatem, nullam aliam prater ipsam putauissem. A iesli takiey była ozdoby żyjąc ná ziemi/ á coż teraz gdy kroluie w niebie?

Ktoś tam namalowałszy ślicznego Kometę między Ares. Imp. lib. 1.
niebami drobnych gwiazd kupa/ napisał. Micat inter omnes. *Świeci nad wszystkie.* Wielka iest bez wątpienia ozdoba Aniołow y ludzi świętych w niebie/ ktora oko Boga wszechmogącego wieselać mogą; ále względem Panny Błogosławionej są iako drobne gwiazdeczki względem Komety. Ona micat inter omnes, sama ná ciełe y ná duszy tak iest śliczna/ że niżt z świętych zrownać z nią nie może; sama z cnót y godności swoich Boskim oczom tak miła/ że w dysgustach y gniewach iego/ niżt go tak iako ona błagać y rozweselić nie może. Nullius aspectus iucundior est. Aspectu ipsius recreatur acies. *Stądże święty Bonawentura.* S. Bonaur. in Pfalt.

Aue Virgo quæ furorem
Conditoris in amorem,
Tua forma conuertisti
Votis iram extinxisti.

Zawitay Panno, ktoraś zapalczywość stworzyciela, wrota twoja obrocila w miłość, y modłami twymi gniew ugasiła. A przeto słusnie Kościół ś. zowie ją Gospodynią niebieską
Dz bo exhi-

Zład taki niewstydy białychgłow? Kaza im wstąpić; aż
 powie Pápiryus/ że ná zbytnią instáncję mátki/ gdy o no-
 winy z Senatu pytał/ zmyśliwszy powiedział to. Po-
 chwalono skromność w mowie Pápiryusa/ á niewstydy o-
 nych białychgłow y świegotliwość mátki tego zgániono. *Świegotli-
wość bia-
łychgłow.*
 Jesliż milczenie przystoi białegłowie/ iákoż mowi *Ne-*
 drzec/ że potrzebna iest w domu gospodyni dla ięzyká? *tychgłow.*
 Wiecie iáki powinna mieć ięzyk? I inquam curationis, mi *Białegłow.*
 rigationis, & misericordiae; ięzyk lekárski/ áby gospodarstwie *wy iáki*
 Eolery leczyć umiała; ięzyk wsmierzáiący gniew iego; ięzyk *ma być*
 miłosierny/ Eteryby poruśnionego ná czeladź gospodarzá *nowa.*
 łagodná mowa ci był/ pókoił/ y opotrzebe ich rostopnie
 zástáwiał sie. Czym Jánsenius. Debet esse in vxore lin-
 gua blanda, quae sua mansuetudine & clementia possit iratum *Iansenius.*
 animum mariti curare, mitigare, & ad misericordiá flectere.

O iáko w tym dziwnie szczęśliwa Naswietśja Pánná! *B. Pánná*
 Pewna iest iż oná po wszytek czas skąpa w mowie była/ ále *nie bez po-*
 to też pewna/ że nie práwie nie mówiá/ ieno co sie ściągá *trzeba*
 to do miłosierdzia/ do wblągania Bożego. Jesli rozmawia *mowi.*
 z Anyolem; rozmawia o zbawieniu nászym/ y chce być w nim
 służebnicą Páńską. Ecce ancilla Domini. Jesli rozmawia *Luc. 1.*
 z Elzbietą; rozmawia y sławi miłosierdzie Páńskie. Miseri-
 cordia eius à progenie in progenies. Jesli mowi do Syná
 w Kościele náleżonego. Fili, quid fecisti nobis sic? *Synu, Luc. 2.*
 przeczżeś nam ták uczynił? mowi z miłości y politowania
 nád námi/ nie chcąc ábyśmy kiedy gubili Páná Jezusá. Jesli
 mowi ná godách. Vinum non habent. *Winá nie máia. mo-*
 wi zálużąc niedostátku w bogich nowozeni. *Xw niebie/ nie*
 ináksze iey mowy/ ieno łagodne/ ieno miłosierne/ ieno sup-
 plikujące zá námi/ y błágające Máiestat Boży zá grzechy
 świata.

Wyswiádeża to o niey Oblubieniec Kárski. Quae est
 ista

Cant. 3.

ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi? Co to zacz
 jest która wstępuje z puszcy, iako troćiczek żapalony. Coż zná-
 czy w piśmie s. żapalona wonia? Modlitwa/ która gniew
 Pánstki blaga/ y potrzeby náše wymaga ná dobroci iego.

Psal. 140.

Dirigatur Domine oratio mea sicut
 incensum in conspectu tuo. Niech idzie Pánie modlitwá mojá
 iako káđenje przed obliczność twoję. Mowiác tedy oblubie-
 niec o Pánnte Błogorze wstępuje do niebá iáko promien dy-
 mu kádzidła żapalonego; chce wskázáć/ iż wstępuje iáko Ad-
 uocata, Oredowniczá/ Oratorá náša/ áby máiestat Bo-

Mowa iey
 w niebie
 iáka.

ży zá nas błagála/ áby nas modlitwámi swemi ráutowála.
 Lecz czemuż nie mowi Oblubieniec/ że modlitwá iey jest po-
 dobna troćiczkowi żapalonemu/ y dymem swoim ku gorze
 biezacemu/ ále że sámá w sobie jest virgula fumi, troćiczkiem
 żapalonym? áby náuczył/ że wšystká osoba swojá swiętá
 prosi zá námi Bogá; prosi takoma do nog iego s. niško v-
 padájac; prosi oczymá/ przeswíetnemi żrzenicámi swemi
 twarz iego błagájac; prosi wstámi/ lágodnie mu potrzeby
 náše przekládájac.

Camerar.
 Symbol.
 Oratora.

Chcac Symbolistá ieden wyrażíc gładkó á dzielná mo-
 wa Oratorá iednego/ y wskázáć iáko przedziwnie sercá ludz-
 kie chwytał/ y wymowa swojá do siebie ciągnął; wziąwszy
 argument z wielorybá/ który wdzięczná wonia z wst wypu-
 szcájac/ wabi inne ryby do siebie/ námalował ięzyk/ á ná
 nim plastr stódkiego miodu/ do którego pszczoły kupa leciá-
 ły/ y dał taki napis. Sic nos tua virtus. Tak nas twojá dziel-
 ność iáko by przyznawájac że wdzięczná swa mowa ták ludzi
 ku sobie wabił/ iáko miłym zapáchem y stódczym miod wabi
 y ciągnie pszczoły do siebie. Służy bázro pieńnie to sym-
 bolum Pánnte Błogostáwioney. A za niewiećie co o niey
 Oblubieniec powiedział? Fauus distillans labia tua Mel &
 lac sub lingua tua. Plastr miodem płynący wárgi twoje. Miod

Cant. 4

y mleko

y mleko pod językiem twoim. O nasświetła Oratoro nie-
bieśta/ ktożby wystawił wdzięczność y potęgę wymowy
twojej? Kiedy ty w Konsystorzu Trojce przenasświetleś ^{Zagrze-}
śtańcieś/ y za nami mowiś/ Kiedy o nawrócenie ludzi grze- ^{snymi}
snych prosisz/ prawie Faugus distillans labia tua, plaśc miod ^{przyczyna}
dem płynący wargi twoje; bo nie tak gęsto leca pszczołki ^{tego sku-}
do miodu zapach jego wczuwşy/ iako gęsto na przyczynę ^{teczna.}
twoje leca grzesznicy do spowiedzi y do Sakramentu i Ta-
świerzego/ nie z taką dzielnością srodki miod ciągnie
pszczołki do siebie/ z iaką ty dzielnością słowy twymi lągo-
dnymi ciągniesz nas grzeszne do nieba. Sic nos tua virtus.

Báia tam Poetowie o iakimsi Arionie/ iz tak był przy-
temnego głosu/ ze gdy począł śpiewać/ przewodzieczna me-
lodya śalone morze ciszył/ y wody by napotężniey bieżące
zastanawiał.

Quod mare non nouit, quæ nescit Ariona tellus?

Ouid. Fast.

Carmines currentes ille tenebat aquas.

2.

Báia y o iakimsi Amphionie/ iz tak wdzięcznie ná lutni
grał/ ze kámiennie ná tego melodya występowało; y gdy
miał Thebańskie miasto murować/ powiadaia/ ze gránien
kámienie ruszał/ y ná pewne mieysca sprowadzał.

Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis,

Saxa mouere sono testudinis, ac prece blanda

Ducere quod vellent.

Horat. in
Poët.

Exaggeracye to są Poetow; ale bez wszelkich exaggera-
cyy przyznać to Pánnie Błogosławionej/ ze ona łagodno-
ścią swej mowy/ y rzeki bystro bieżące zastanawia/ y cięż-
kie kámienie z mieysca porusza. Coz innego jest człowiek
grzeszny/ ieno kámien ieden? Kámien dla ciężaru/ bo wszy-
stek myśla y áffektem ná dol tu świeckim roztoskom y mar-
nościom bieży. Descenderunt in profundum quasi lapis. ^{Exod. 15.}
pádli ná głębia iako kámien. Kámien dla żimna/ bo mło-
ścią

ścia Boga serce ogrzewająca gárdzi / áñi ieý chce przyimo-
 wać. *Uprzećie / miły Boże! iáko síla kámieni tákich prá-*
wie z giebieý piekła ruszyło sie? iáto ślicznie przez świętą
połutę wypolerowáných. Tunsionibus expoliti lapides, po-
stoczyło ęu niebu? Przez coż? ieno zá przyczyną Błogosła-
wioney Pánný / zá ieý łagodná do Boga mówa. Sic nos
tua virtus. Usprawiedliwosć Boska co iest / ieno rzeká by-
stro bieżąca? Iustitia quasi torrens fortis. Chćiałá nie raz
wpláć z brzegow tá rzeká / y zátopić / zálać / zgubić świat
wšystek / ktoż iá zátzymał? kto ná z niesienie światá by-
stro bieżąca zátámował? Pánná przeczýsta łagodná swo-
ię y miłosierńá mówa.

Ex hymn.
Eccl.

Amos. 5.

Carmine currentes illa tenebat aquas.

Wgłos ieý to przyznawa święty Fulgentius. Caelum &
 terra iam dudum ruissent, si non Maria precibus sustentasset.
 4. Mycol: Niebo y Zięmiá dawnoby upádły, gdyby oboýgá Pánná Błogo-
 Pánná B. sławioná modlitwa swoia nie irzymála. *Utak przyznáć ieý*
 świat trzy- *z Kościołem świętým że iest gospodynią niebieškę / bo lin-*
 ma modli- *gua eius, lingua est curationis, & mitigationis, & misericor-*
 twa swo- *dia; iezyk ieý iest iezyk lekárski / wblągájący / miłosierńý /*
 1a. *y śpiewáć godná. O gossodze uwielbiona, Náđ niebiosá pod-*
wyzšona.

III. Nałkoniec powiáda Medrzec / że gospodyní potrze-
 bna iest w domu / áby dobry rzád prowadzila? pozytkow
 przyczyna. *przyczyniála / dochodow przysparzáła. Qui possidet mul-*
erem bonam, inchoat possessionem. Kto má dobra gospody-
niá, záczyńa ośiadłość, poczyńa się mieć dobrze. U toć to iest
że on Phidyás malował niewiáste stojącą ná zółwiu / chćiał
ábowiem włzáć / że iáko zółw z skorupianey swoieý cháty ni
gdy nie wychodzi / ále iá zówše ná grzbiecie dźwiga / y przeto
go też zowią domiporta, y Poetowie o nim twierdzą / że gdy
go raz Bog Jowis z innemi zwierzęty wzywał ná bántet /
wymawiał

wymawiał sie tymi słowy *δixΘ φιλΘ δixΘ αἰςΘ* Domus ca-
 ra, Dom^o optima; Dom miły / dom naylepszy; tak y gospo-
 dyni każda powinna domu pilnować / rzqd domowy dzwi-
 gąc / aby za iey dozorem pozpytki rosty / y wselkie dobro ob-
 fite brało pomnozenie. Coż rzeczymy o nąshey Gospody-
 niey niebieskiej? co rzeczymy o iey pilnościach y zabie-
 gach / ktore podeymuie dla pomnożenia gospodarstwa
 niebieskiego? Porzrzawszy na iey stáranie ktore ma o
 grzesznych / ze rádáby ich co nawiecey Bogu pozyskála /
 przyznác każdy musi / ze niebo długoby pustkami stać mu-
 siało / gdyby w nim naswietsha Pánná niegospodarowała.
 Bo á ktoz ma niebieskie pustki nápełnić? kto má one miey-
 scá po niebieskich ápostátach pozostále osieść / tylo ludzie
 grzeszni? A ktoz w tym nawiecey prácuie? kto grzesznym
 nalepiey do tego pomága? kto ich nawiecey niebu pozysku-
 ie / iáko Pánná Błogosławiona?

Heliod.

Wśedzie
dobrze,
domá na-
lepiey.

Chrześcíanie moi. Kiedy pátrze wdziścieyshey Ewán-
 geliey ná te dwie siostrze Márya y Mártche / widze ze soba
 y domem swoim pięknie konterfetuia niebo / y to co w nim
 Pánná Błogosławiona y świeci Pánscy czynia. Rádá w
 domu swoim P. Jezusowi Mágdalená; lecz o potrzebách
 domowych nic nie záwiáduie / do posług Mistrzá swojego
 y iego rzniow áni sie ruszy / tylo siedzi v nog Pánstich / á
 oczy wén wlepiwszy slucha s. słow iego. Mártchá zaś nie
 tak: ále zákasawszy rece zá łóćcie wwiia sie / biega tu y ow-
 dzie / aby iáko nalepiey mogła rzestowác Páná. Wiedzi-
 cieś ze naswietsha Pánná w niebie to czyni / co tu Mártchá
 Jnni świeci ácz o nas w niebie stáranie máia / względem
 iedná Pánný Błogost: zda sie iz táń siedze iáko by ná
 kstalt Mágdaleny / ná pewnych mieyscách swoich. S.
 Piotr pátrząc ná chwałę Bogá w Troycy iedynego wshy-
 steł myslá w nim wtopiony / siedzi iáko Mágdalená; s. Pá-

Plin. lib.
7. c. 51

ktory powiada/ iż z wieprzą może pięćdziesiąt potraw na-
gotować. Neq; alio ex animali numerosior materia ganeæ,
quinquaginta propè sapes. Poznawszy Cesarz potrawy/
zdziwił się bårdzø dowcipowi/ że z małej rzeczy tak wiele
pułmiskow sposobił/ a wimy żadney ani mięskłowi Pánstwie-
mu/ ani poddanym nie uczynił. Wielkie to gospodarstwo
ex paruo magnum facere, z małej rzeczy wielką uczynić.
Chlubił się niegdy z takiego gospodarstwa Jákob przed
Lábánem. Tu nosti quomodo servierim tibi. Modicum
habuisti antequam venirem ad te, & nunc dives effectus es,
benedixitq; tibi Dominus ad introitum meum. Hebráyski
text ma; ad pedem meum. *Ty wieś iákom ci służył. Mátos
miał nimem do ciebie przyszedł, á terazes z bogáciat, pobogo-
stáwił ci Bog zá wstępem moim. Iztad vrostł/ że takiego
sluge y sáfárzá zowia hominem boni pedis, głowiekiem
szczęśliwey nogi. Możemy záiste o przenaświatsey Pán-
nie mówić/ iż weślá do niebá szczęśliwą nogą; felici pede,
możemy o iej gospodarstwie mówić/ że umie ex paruo ma-
gnū facere, z małej rzeczy wielką uczynić. Ktoby z błotneo
wiechć iá/ ktory nogá ludzka depce/ uczynił przesłężną ko-
ronę głowy Xiázecey godną/ prawdá żeby ten z małej rzeczy
wielką uczynił? Wiedźcieś/ że jest takiego dowcipu/ tá-
kiego przemyślu Błogostáwioná Pánná. Wzywá iá tám
ná Koronácy Oblubieniec. Veni de Libano sponsa mea &c.
veni, coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir & Her-
mon, de cubilibus leonum, &c. Podź z Libanu Oblubienico
mojá podź, będziesz koronowána z wierzchu Amáná, z wierz-
chu Sanirá y Hermonáz z łóżyk lwich &c. Amáná/ wedle Ry-
chárdá de S. Victore, znáczy turbulentum, inquietum, wár-
tógłowá / niespokojnego. Sanir factorem, smrod. Hermon
anathema, kłótwe. Coż to zá korona taką obiecuie Chry-
stus Jezus Pánnie Błogostáwioney? Nie taką záiste ko-*

Gen. 30.

Cant. 4.

rone ná iey głowie widział Jan s. nie korone z brzydlich y
 smrodliwych wiechciow/ ale z ślicznych gwiazd zrobioną.
 Apoc. 12. In capite eius corona stellarum duodecim. Czy to podobno
 brzydkie wiechcie przemieniły się ná śliczne gwiazdy? Tak
 iest. Chce tu wskazać pismo s. przedziwny dowcip/ y cudow-
 ną v Bogá potęgę tey nasświetsey Gospodynicy / chce v-
 kazać / że vmie ex paruo magnum facere, vmie smrodliwe
 wiechcie piety czartowskiej godne przemieniać ná śliczne
 phenicy y niebieskie gwiazdy; vmie z frogich tyránów kościoł
 Ludzie
 grzesni sa
 Korona
 Panny B.
 Boży przesładuiących czynić ciche y spokojne baránti; v-
 mie grzesniiki wielkie/ Boskiej anáthemy y piekła godne
 przemieniać w niebieskie obywatela. Coż był innnego on
 Sur. tom.
 1. 4. die
 Febr.
 Theophilus/ ktory się był Chrystusá odprzysięgl/ á czartu
 krwá własná zápisal / ieno anáthemá iedno/ gładiey pie-
 kielney godne? á wszdy z niego Nasświetsa Pánná śliczná
 w niebie gwiazdę uczynila? Co była innnego oná Beatrix,
 Czar lib.
 7. c. 35.
 ktora z klasztorá wyszedşy/ piętnáście lat swowolnie żyła/
 ieno smrodliwy ieden wiecheć? bo wedle písma s. Omnis
 Eccl. 9.
 mulier quæ est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.
 Wşelka niewiásta, ktora iest nierzadna, iáko gnoy y bártog ná
 drodze podeptána bédzie; á wszdy ten wiecheć w choynych
 łzách y drogicy krwi Syná swojego omywşy w niostá w
 niebo ná swoje głowe/ iáť godny vbior/ y droga śliczná ko-
 rone? Coronaberis de vertice Sanir & Hermon, id est, de
 vertice foetoris & anathematis. Koroná twojá/ chwałá two-
 já bédą ludzie nagorsí/ grzesznicy nabrzydşy/ ktorych Pá-
 nu Bogu/ y niebu pozyskasz. A nie słusnaş tu o niey mo-
 wić/ że iest boni pedis, że szczęśliwie do niebá wešla? że v-
 mie ex paruo magnum facere, z máley rzeczy wielką uczy-
 nić? nie słusna zwąć ją Gospodynią niebieską y śpiewać/
 O Gospodze uwielbiona, nád niebiosá podwyżşona?

Dzisiaj wprowadza ię na to Gospodárstwo niebie-
skie námilšy Syn iey Chrystus I E S V S, dziś iey od bo-
gárych y nieprzeletyř skárbow swoich Klucze oddáie/ dziś
ię Krolowa/ Pánia niebá y zemie czyni. Ráda tego stá-
rzy Węgrowie dzien dzisiejszy zwáli diem Dominæ, dniem
Pániey/ iáko świádczy Surius. Sacratissimæ Virginis ho-
nor & gloria, tam est celebris apud Hungaros, vt festum As-
sumptionis eius, tacito proprio nomine, sua lingua diem Do-
minæ appellent. Wielcy Pánowie/ Césárzowie/ Kroló-
wie/ niewiáig teř pewne dni swoje/ á osobliwie dzien koro-
nácyey pámiety v nich bywa/ y zwykli weń co roć známie-
nite szodroblivości oświádczáć. Dzien dzisiejszy iest
dzien Koronácyey Pánný Błogostáwioneý Dies Dominæ,
Dzien Pániey nášey z nádzieia dobra o lášce Nášwietšey
Pánný/ ze nam zechce miłość y szodroblivość swoje zná-
cznie wkázáć.

Węgrow
deuocya ku
Pánnie B.
Sur in vi-
ta S. Steph.
Regis 20.
Augusti.

O Gospodze wwieltbiona, Náđ niebiosá podwyzšona. Wino-
šuiemyć Pánnó Błogostáwioná z vprzemygo sercá nie-
godni šludzy twoi teř przezacney fortuny/ zeš podwyz-
šona náđ wšyřtkie Anyołow chory/ y pořáđzona blisko Sy-
ná twolego. Szczęście twoie nášym iest szczęściem/ boš
tám zániesiona ná dobre nášie/ ábyš frášobliwá náđ grze-
chami ludzkiemi twarz Syná twego rozweřelá/ y zgnie-
wánego lágodná mowá blagá/ y puste mieyřcá w niebie
námi ořáđzálá. Stoimy dziś v ciebie Pánnó przeřwieta/
iáko stoi czeládká przy gosподыniey. Sicut oculi seruorum
in manibus dominorum suorum: Sicut oculi ancillæ in mani-
bus dominæ suæ. Iáko oczy šlug w rękách Pánow swoich: iá-
ko oczy czeládnice w rękách Pániey swoiey. Powiáda/ Pro-
roć; iz kiedy gosподыni chleb káie/ czeládká obráca pilno
ná iey rękę swe oczy/ áby im iáko našporřa štibkę zárznelá
y wšrořilá. Peřno w rękę twych Mátko nášwietřa chle-
bá peř-

Přál, 122.

Luc. 12.

bá/ pełno wszelákich dostátkow. Obracamy ku tobie nieo-
godne oczy náše/ wlepiamy ie w hojne rece twoie. Sicut
oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: dayże nam łáski y
poćiechy twoie náświetsza gospodyni. Ciebie ábowiem
constituit Dominus super familiam suam, vt des illis in tem-
pore tritici mensuram. *postánowił Pan nád czeladka swoia,*
ábys im ná czás dawála obrok zámierzony. Day gospoda-
rzom o pogodzie ostátek Syná twego dárow z polá ze-
brát / y w dobrym zdrowiu ich záżyć. Vczynił cie Bog
wszystkiego swiátá gospodyná/ wszystkich grzesznych Mát-
tko/ opiekayże sie Mátko namilosciwsha Kościołem swie-
tym Kátholickim/ Krolestwy Chrześciánskimi/ y nášym
Polskim/ opiekay sie Krolem J. M. Pánem nášym/ o-
piekay sie twoim Krákowem / y w nim wszystkim chory-
mi/ frásobliwymi/ vbogiem i / y mna też naygrzesznieyszym.

*O Gospodze uwielbiona,
Nád niebiosá podwyzszone.*

AMEN.

K A Z A N I E

Ná též vroczyśość w Niedz: między Oktawa.

W tymże
Kościele.

O glorioſa Domina,
 Excelfa ſuper ſydera,
 O goſpodze w wielbiona /
 Wład niebioſá podwyżſzona.

Ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ, quid manducetis. *Matth. 6.*

Nie tráſnujcie ſie o duſze wáſze / cobyście iedli.

Je zdałomi ſie tey przemowy moiey od
 innych ſłow zacząć / Namilſzy Chre-
 ſćianie / ieno od tey dziśieyſzey Ewán-
 geliey. Ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ, quid
 manducetis. *Nie kłopotcie ſię o duſzę wá-
 ſzą, cobyście iedli.* Kiedy ábowiem widzę /
 iż Pánná Błogoſławiona w ſwoim chwá-
 lebnym do niebá wzięciu / bierze poſſeſſyá w one ſierokie
 dzierzawy / y zoſtáie Pánia wſyſtkiego ſwiátá / mo-
 gę be-
 ſpiecznie mowić / y vpewnić was / ábyście ſie o chleb nie trá-
 ſowali. Bo áczyby to ſurowy iáki Eliáš chciał kiedy zám-
 knąć niebo / y ſwiát vmorzyć głodem. Ne ſolliciti ſitis, Nie
 tráſnujcie

Látr.li.2.

frásujcie się/ ponieważ mamy już w niebie Matkę naszą/
namilszą Gospodynią naszą/ Która wszystkie stąrbę y ziem-
skie y niebieskie ma w sáfunku swoim. Kiedy Aristippus
Silozof długiemu sálami wkołátany ná morzu/ przeciwnym
wiatrem zántesiony ábo raczej wyrzucony był ná brzeg/
Insulę Rhodus, frásobliwy bárdzo/ że niespodzianie západł
w cudze kráie/ chodząc pełen meláńkoley po brzegu/ á w tym
obaczy ná ziemi pokreslone iákies figury Máthemátyczne/
y rozweselony rzecze do Kompániey swoiey. Bono animo e-
stote comites, nam & hic vestigia hominum cernimus.
Bądźcie dobrego sercá towarzysztwo moje/ bo widzę że y tu
mieszkáią ludzie/ y tu chleb naydziemy. Prawdác jest/ że
gdy iedynał Boży/ Pan á Zbawcá náš w náturze naszej/
wstąpił do niebá/ mogliśmy wielkú o łásce iego mieć nádzie-
ie/ mogliśmy sobie dobrze tushýć/ y wszystkiego dobrá z nie-
bá spodziewáć się/ ponieważ tám wniesione są vestigia ná-
sze/ náturá naszą/ mogliśmy sobie wzajem mówić. Bono a-
nimo estote, nam in celo vestigia nostra cernimus. Bądźmy
dobrego sercá ábowiem w niebie już nam teraz snádniej
będzie o wszystko/ gdy tám brátá nášego mamy. Lecz kie-
dy tych czasów już tám y Náświatša Pánnę widzimy/
większą iákos w sercu naszym rośnie nádzieią/ y bezpie-
czniej możemy sobie wszelkie obiecowáć dobro/ ponieważ
w niebie Mulieris vestigia cernimus., Białeygłowy stopy
widzimy/ á takiey białeygłowy/ Która nas serdecznie mi-
luie/ y Pánią wszystkiego jest; tak iż dniá dzisieyszego mo-
gę wszystkich wbespieczyć. Ne solliciti sitis &c. Nie frásuj-
cie się cobyscie iedli/ ábowiem macie w niebie Pánnę Bło-
gostáwioną Matkę wáśszą/ Pánią wáśszą. Wlázę láskom wá-
szym iákó słusnie Náświatša Pánná zowie się Domina,
Pánią/ gloriosa Domina, y iákó ma wszystkie requisita, do
názwistá

názwiſtá tego. Przybądź mi Páanno Błogoſłáwiona Duchá ſwietego dárem/ á láſki wáſze pilnym ſłuchániem.

Wſyſtet Koſciół Kátholicki przypíſuię Pánnie Błogoſłáwioney/ że ieſt Domina, Pánia niebá y ziemię/ y o wſem zdánie ieſt Doktorow/ że imię iej wláſne Mária w Syráſkim ięzyku znáczy Domina. W czym ſwięty Chryzolog/ ták ma. Maria Hebræo ſermone, Latinè Domina nuncupatur; vocat ergo Angelus Dominam, vt Dominatoris genitricem trepidatio deſerat ſeruitutis, quam naſci & vocari Dominam, ipſa ſui germinis fecit & impetrauit auctoritas. *Mária w Hebráyskim ięzyku, po Láćinie zowie ſię Páni; zowie ia tedy Anyoł Pánia, áby Rodzicielkę Páná opáſciła boiażń niewoli, która że ſię rodzi y zowie Pánia, ſpráwiła to y wyie-dnáła Syná iej zwierchność y powagá. Dwie tu rze-czy powiáda ſwięty Chryzolog. Jedná/ że Mária toż ieſt co y Domina. Drugá/ wſázuie fundáment y rácyę dla kto-rey Náſwietſza Pánná zowie ſię Pánia ſwiátá/ Domina; dla tego/ że ieſt Mátka Syná Bożego/ ktoſy ieſt Pánem wſyſtkiego ſwiátá; quam naſci & vocari Dominam, ipſa ſui germinis fecit & impetrauit auctoritas. że ſię wrodziła Pánia/ y to názwiſto ma; ſpráwiła to zacność y powagá iej Syná.*

Wiemy o tym dobrze/ y ieſt to ſamey náтуры práwo/ że iáko hánbá dziełek nieſława ieſt Rodzicow; ták przeciwnym ſpoſobem/ godność y honor Synowſki rodzicom ſłuży. Przyczynę tego dáie Ariſtoteles, że ſyn nie ieſt rze-
czá od Oycá rozná/ ále ieſt wláſnie pars częſtka Oycá ſwie-
go/ á zgoła iedno z nim; zácym wſelki honor/ zacność/ y
godność ſynowſka ſiega Rodzicow. A z tego fundámen-
tu Náſwietſza Pánná ieſt prawdziwie Domina, Páni/ y
Krolowa nie tylo hominum, ále y Angelorum, bo wrodzi-
ła tákiego Syná/ ktoſy ieſt prawdziwie Pánem y Krole-
m ludzi

*Matka
Boża ieſt
Pánia
ſwiátá.
S. Chryſ-
ſt. 142.*

*Z kąd ma
że ieſt
Pánia.*

*Honor
dziełek
ſłuży Ro-
dzicom.
Ariſt. 8.
Ethi. c. 11.*

S. Dama.
lib. 4. de
fide Orth.
cap. 15.

ludzi y Aniołow. Sluchaymy o tym Dámáscená swietego. Maria rerum omnium conditarum Domina effecta est, cum Creatoris Mater extitit. Maternitas enim DEI, tribuit illi in creaturas Regnum. *Márya wssytskich rzeczy stworzonych státa się Pánia, kiedy Stworce swego Mátka zostála; Mácie-rzynstwo ábowiem Boże, dáło iey nád Kreáturámi Krolestwo, że ná nie ma práwo y władza.*

Trzyre-
quisita do
Pánstwa.

I.

mieć co.

Isai. 3.

Matth. 2.

3. Kro-
wie suká-
iac Chry-
stusa, zo-
wia go
Krolem, á
ználaszy
nie Kro-
lem, ále
infantem.

Obaczmy iáko w Pánnie Błogostáwionej sa wssy-
stkie requisita do tego názwiska/ Domina. Trzy osobliwie-
náydnie requisita/ dla ktorych slusnie kto ma bydz názwány
Pánem. Pierwsze áby miał co / z kády mógł dobrze czynić /
y wdzielac drugim. Porozumiał to ow v Izáiasza/ ktoremu
gdy zapkowano/ y Pánem zwano / Princeps esto noster;
Znájac ze coś nie wiele miał w kálecie/ odpowiedział. In
domo mea non est panis, neq; vestimentum, nolite constitu-
ere me Principem. *Ey dáyćie mi y z Pánstwem pokoy/ chę-
dym ci ia páchołek / áni was mam czym żywić / áni z ká-
przyodziejwać. Piętna rzecz widze v Máthheusza swietego.
Gdy ttzey Krolowie szukáli Pána Chrystusa nowoná-
rodzonego/ powiáda Ewángelistá/ ze go szukáli iáko Kro-
lá/ pytáli on iáko o Krolá. Vbi est, qui natus est Rex Iudæ-
orum? Gdzie iest, który się národził Krol Zydowski? Kiedy
mu zaś w siope homagium y poczte oddáia/ iuz go Ewá-
ngelistá nie zowie Krolem/ áni Pánem / ále infantem nie-
mowiátkiem / dziecina iedną. Intrans domum inuene-
runt puerum. Wssedšy w dom, náleżli dzieciatko. Czemuz
to nie Regem, nie Krolá: Przedtym gdy go szukano/ zo-
wia go Krolem/ tytułue Krolem. Vbi est, qui natus est,
Rex Iudæorum? á w siope gdzieby go przy drugich Kro-
lách Krolem zwác y ogłasác trzebá/ názywa go infantem
dziecina. Co iest: Dla tego/ ze gdy go szukáia/ Krolewski
po nim Animus znáia/ gwiazda iego sobie zstána widza/*

fawor

fawor wielki czuio / y przeto Krolew go tytułuię ; á zaś w
 Sopie / ze owym Krolom nie nie daie / y owšem od nich bie-
 rze / dla tego Ewángelistá nie zowie go inż Krolew / ále
 Puerum, infantem, dziecina / iáko by wklázuieć / zeto nie Krol /
 gdy nie ma co dać / gdy nie ma z kąd drugim wdzieláć.

Jest ze w Pánnie Błogosławionej to requisitum, á-
 by iá słusnie zwano Domina? ma bogáctwá / y dostátki iá-
 kie / ktoreby slugom swoim wdzieláć moglá? ma co rozda-
 wáć? ma z kąd dobrze czynić? *Ma.* Sámá w głos mowi.
 Mecum sunt diuitiæ & gloria. Hebrájski tekst ma. Opulentia
 & gloria mecum, *Przy mnie są bogáctwá, obfitość wśech rze-
 czy; chwátá, dostátki, honory, w mnie są w ręku.*

Prou. 8.

Kiedy Konstantius Cesarz wiezdział do Rzymu / pá-
 trząc ná wielkie tego Miásta splendory / widząc grob Au-
 gustá Cesarzá rozlicznymi od mármorow y miedzy figurá-
 mi ozdobiony / rynek miásta dziwnie wspaniałý / Kościoły
 Iouis Tarpeij przepysne / thermy ábo láźnie táł szerokie / ze
 w nich Filánaście tysięcy głeká myć się oraz mogło; Wi-
 dząc Amphiteatrum z Tiburskiego kámenia zbył wynio-
 śle / Kościół Pantheon sieroce zástlepiiony / Kościół Pa-
 cis dziwnie známenity / Widząc theatrum Pompeij, Cir-
 cum Maximum, Campum Martium, Septisolum; táł wiele
 arcus triumphales, táł wiele aquæ ductus, po mieście táł
 wiele roznych á ślicznych statuas, zdumiewalsie bázno / y
 ná koniec rzekł. Naturam vires omnes in vnam vrbe
 effudisse. *Náturá wśystkie siły y bogáctwá ná iedno miá-
 sto wyláá.*

Wspania-
 łość Rzy-
 mu.

Platina in
 Felice.

Natura hinc posuit, quidquid in orbe fuit.

Rutilius.

Kto wvazy iáko Bog Wśechmogący Náswietśo Pánnę
 obficie vbogácił / iáko iá łáskami swymi choynie nádał / iáko
 iej niezliczoną rzecz dárow swoich inż to náturných / inż
 supra náturných vzyczył / może bezpiecznie mowić / ze nie
 52 tyło

tyło Natura, ále y Gratia vires omnes in vnam Virginem effudit, nie tyło Natura, ále y łáská síly y dostátki swoje wšy-
Obstoć *łask Pán-* *ny B.* *stkie ná iedne Pánne wylała.*
 Gratia híc posuit, quidquid in orbe fuit.

Przyznawa to święty Hieronim. Ceteris per partes prae-
S. Hiero. *fer. de Af-* *sump. V.* *statatur, Mariae verò simul se totam infudit gratiae plenitudo.*
 Innym dárow Bożych vdzieláa po troše / á w Pánne Błó-
 gósláwioná wlana iest wšystká zupełność łáski.

Miála o tym známienite widzenie święta Gertrudá.
S. Gertrud. *I. 4. c. 12.* *Widzenie* *Swietey* *Gertrudy.* *W dzień Zwiástowania Pánný Błógósláwioney Kiedý ná-
 iutrzni śpiewano Ave Maria gratia plena, widziála tá swie-
 ta Pánná / że trzy strumienie bárzo obfite á potezne wycho-
 dziły y płynęły od Oycá / Syná / y Duchá świętego / y ná-
 pełniały serce przenaświatłey Pánný / y zás do swego po-
 wracały pozortku. Ná zná / że cołowiek było v Páná
 Bogá w Trojcy iedynego dárow y łásk stworzeniu vdziel-
 nych / to ná Pánne Błógósláwioná / (exceptâ gratiâ Hypo-
 staticâ vnionis) wylano iest obficie / ták dálece / że mowiąc
 quoad potentiam ordinariam śliczniey ozdóbioná / y bár-
 ziej wyniesiona być nie mogła.*

Możemy mówić o Pánu Bogu w tej máterey / co
 niegdý rzekł Neronowi Césarzowi Seneca Præceptor iego.
Korona *Nerono-* *wá.* *Sprawił sobie Nero Korona dziwnie bogátá / perlámi /
 drogiemi kámieniámi pięknie y kóštownie sádzoná / poka-
 ze iá Seneca / pyta / coby sie mu podobála : áż ci Seneca,
 zbytóm podobno przymawiając / odpowie. Hoc opere i-
 nopiam tuam ostendisti. To robota pokazales vbostwo
 swoje. A to iáko : Spyta Nero ; czegoż tu nie dostáie :
 máłoz tu perel / kámieni nieošácowáných : iákożem to po-
 kazał vbostwo moje : Pokazales w ten sposób / odpowie
 Seneca, boś iá ták bogáto wystáwił / że bogáciey wystáwić
 nie mozesz / boś tu wysypał co nacelnieysze kłeynoty twoie.*
 Coś

Coś ná ten kštrakt mogłoby się podobno mowić/ że Bóg wszechmogący ozdabiając łaskami swymi Pánnę Błogostąwioną. Hoc opere inopiam suam ostendit, tę robotę y dziełem wszechmocności swojej/ pokazał w niejaki sposób przeietość stárbcu swojego/ bo ją tak słiecznie ozdobił/ tak hoynie vbogácił/ że quoad potentiam ordinariam, bárziej ozdobić/ vbogácić nie może. Może stworzyć świat wiekšy/ piekniejšy/ ozdobniejšy/ ále Mátki godniejšey/ Zaczniejšey stworzyć nie może. A tak ma Pánná Błogostąwiona/ pierwsze requisitum do tego názwiśta Domina, słusna ją zwąć Pánią/ bo ma dostát/ i/ bogáctwá wielkie.

S. Thom.
1. p. q. 25.
a. b. ad. 4.

Z tey obfitości łask ktore wzięła od Pána Boga/ ma y drugie requisitum do tego tytułu Domina, szeroka Jurisdiktya y władza w niebie/ ná ziemi/ y w piekle sámym. Piekne świadectwo świętego Bernardyna. Non timeo dicere, quod in omnium gratiarum effluxus quandam Iurisdictionem habuerit hac Virgo, de cuius vtero, quasi de quodam Diuinitatis Oceano rui & flumina emanabant omnium gratiarum. Nie lękam się mowić, że ná wszystkie łask plynienie, miała iákaś Iurisdiktya tá Pánienká, z ktorey żywota, iáko z nieiákiego Oceánu Bostwá, strumienie y rzeki wszystkich łask wypływały. Szeroka jest tey Jurisdiktya ná ziemi/ bo nie nád iedną Prouincyą postawił ją Bóg wszechmogący/ ále nád wszystkim światem/ nie w iedney ábo w drugiej tylo potrzebie rátować człowieka może/ ále w każdey.

II.

requisitū
Iurid.-
kcy.

S. Bernar.
ser. 61. in
fer. 4. post
Pascha art.
1. c. 8.

Iuridi-
kcy P. an-
ny B. se-
roka.

Ná ziemi
iáko wiel-
ka.

Pan Bóg takż w Kroleſtwie swoim uczynił ordynacyę/ że wybranym swoim rożnym/ rożne Kroleſtwá y Prouincye w protektyę y stárání podał; Piotrowi świętemu Rzym/ Jakobowi Hispánia/ Dyonizemu Fráncyá/ Pátriccemu Zibernia/ Márkowi Wenecyá/ Stániśławowi Polske náſze; y tak kiedy ná ktorą Prouincyą potrzeba iáka pádnie/ każdy z tych Pátronow świętych swojej pomaga swoich

Św. tych
Iuridi-
kcy ści-
śła.

swoich modlitwa w niebie ratuje. Piotr prosi za Rzymianinem/ Jakób za Hiszpanem/ Dyonizy za Francuzem/ Patrycy za Hibernem/ Marek za Wenetem/ za swoim Polakiem święty Stanisław. Jurysdyktya zaś Panny Błogosławionej nie taka/ nie tak szupła/ żadna Prowincya nie ograniczona/ ale po wszystkich świecie rozszerzona; tak ma w protektye swojej Francuzą iako y Hiszpaną/ tak Hiberną iako y Wenetą/ tak Polaką iako y Rzymianiną. *Nadobnie o tym Idiotą. Cateri sancti iure quodammodo patrocinijs pro sibi specialiter commissis, plus possunt prodesse in curia caelesti, quàm pro alienis. Beatissima verò Virgo MARIA, sicut est omnium Regina, sic etiam omnium aduocata & Patrona est, & cura illi est de omnibus, & nemo est, qui se abscondat à calore eius, idest, à charitate & dilectione ipsius. Drudzy święci prawem nieiákim opiekunstwá, tym ktorych sobie ofobliwie poruczonych máia, więcoy ná dworze niebieskim pomoc moga, ániżeli obcym. Lecz Naswiętsza Pánná Márya, iako iest wszystkich Krolowa, tak też wszystkich iest orgdowniczka y Pátronka, y ma stáranie o wszystkich, y żadnego niemáß, ktorzyby nie doznawał iey chęci y miłości.*

Do tego Bog wszechmogący/ iako wybranym swoim pewne w łasce swojej náznaczył terminy/ tak też roznym oddał w sáfunek rozne dobra swoje/ że nie po wszystko do iednego chodzimy/ ale ieden nas w tym pocieszyć y ratować moze/ drugi w owym. Prágniesz Philosophiey? pros o nie Kátarzyny świętey. Chcesz być Medyktem/ pros Lukę. Kasa. Theologiem? pros Augustyná/ Thomásá z Aquinu. Cierpisz bolenie zębów? Szukay ratunku w świętey Apolloniey. Chorujesz ná oczy? wzyway świętey Lucyey. Potkała cie iáka szkoda? zginęło co? bież do s. Antoniego z Padwie. Następnie powietrze/ grozi nim Pan Bog? pospieszay do s. Sebaśtyána. Zegluiesz po morzu? plyniesz ná wodę

Idiota de
contemp.
Virginis.

Święci
Páńscy ro-
żnie nas
ratują.

na wodę: świętey Bārbārze poruczay się. Czemuż to w iedney potrzebie wzywamy tego świętego / a w drugiey insiego: Bo Pan Bog / każdego władzę określił; iednemu dał w moc te łaski / drugiemu inną / nie wszystko iednemu. Lecz z Panną Błogosławioną inaczey postąpił / nie tak świętą iey władzę / abyśmy v niey w pewnych tylko potrzebach ratunku szukali: ale w każdej rzeczy / w każdej przygodzie bezpiecznie v niey możemy pociechy zebrać / w skutkach / y chorobach / w wojnach y morowych powietrzach / w pozarach y nieurodzajach. Cemu: Bo in omnium gratiarum effluxus Iurisdictionem habet, ma Jurisdiktyę na wszystkie łaski spływające z niebā.

A w niebie chcecie wiedzieć iaka iey władza: co za Jurisdiktya: iako szeroka: iako potężna: niechay za mnie odpowie święty Damiānus. Accedis ad aureum illud Divinae severitatis tribunal, non rogans, sed imperans, Domina, non ancilla; quomodo enim potestati tuae obuiare poterit potestas illa, quae de tuis visceribus traxit originem? *Przychodź przed on złoty Boskiey surowości trybunał, nie prośąc, ale rozkazuiać, przychodź iako Pāni, nie iako sługā. iako abo- wiem władzy twoiey może co odmówić władza ona, Ktora z twoich wnętrzości początek wzięła? Prawda iż iednego czasu chciała suprema potestas naywyższa moc / supplike iey za- trzymać / ale niemogła.*

W Kanie Gālileyskiej nie staie gościom winā / słasie leżo powywracane / Kieliski stoia prozne / postrzegşy tego defektu Mātka miłosierdzia / z wielkiej ku naszym mizeryom litości / rzecze Synowi. Vinum non habent. *Winā nie maia. A Pan co na to: Quid mihi & tibi est mulier? non dum venit hora mea? Co mnie y tobie niewiaśto? ieszcze nie przyştā godzinā moia? Rozumiałby z takiej odpowiedzi każdy / że tu Zbawiciel odrzucił przyczynę Mātki swoiey / iako*

Jurisdikcia
Panny B.
w Niebie

S. Damian
Ser. 2. de
Nativit. V.

Ioan. 2.

iako nie swego czasu wniesiona; rozumialby ze nie uczyni
 tego / o co Matka iego zada / albo nie zaraz uczyni. Coz
 robi Panna Błogosławiona? iakoby slowem Bozym wpe-
 wniona byla / iakoby dowodnie wiedziala / ze musi to być /
 co ona rzekla / musi tu być koniecznie wino / rozkazuje stu-
 gom wesela / aby czynili ochotnie / co im Pan rozkaze. Quod-
 cumq; dixerit vobis, facite. Cokolwiek wam rozkaze, czyncie.
 Kaze nalać wody / nalewajcie. Tak śmieie kaze za suplikę
 y przyczynę swoją / Ze aż sie zda / iż ię Chrystus Pan na in-
 ny czas odłożył / spodziewa się iednak a przedko cudownego
 Wina. Jakoż nie iest omylona w nadziei swojej / abowiem
 natychmiast dał Zbawiciel cudowne / aż nie dawno odmó-
 wione wino. Jazaisze nie tak się dziwuje cudownemu wi-
 nu / iako raczej cudowney władzy y potedze przyczyny Pa-
 nienstkiej. Dopiero powiedział Chrystus Iezus, ze nie iest
 czas czynienia cudow / nie iest godzina / aby dał cudowne
 wino / Nondum venit hora mea, aby uczynił o co Matka
 iego prosi; a iednak to czyni / y daie cudowne wino. Quam-
 uis dixerit, mowi święty Chryzostom / Nondum venit ho-
 ra mea, post modum fecit, quod dixerat Mater. A tak ze to
 Zbawiciel na przyczynę Matki cud czyni / chociaż nie swego
 czasu / chociaż nie wedle myśli y słowa swego? Tak. Bo iey
 przyczyna v Pana Boga tak iest potężna / Jurisdiktya w
 niebie tak wielka / ze choćby czasem niechciał Pan Bog y
 niemiał woley czego uczynić; gdy Matka prosi y suppli-
 kuie / musi to być / musi na iey przyczynę wszystko uczynić /
 grzesznego do łaski przyiać / złości mu darować / choćby po-
 temu czasu nie było / choćby godzina pokuty iuz minela.
 Nałoż takich było / ktorzy w grzechach śmiertelnych bez
 pokuty poumierali / y iuz wiecznego potępienia pewnymi
 byli / a iednak Nasświetła Panna wymogła / ze ie do pier-
 wsiego żywota przywrócono / ze czasu do pokuty pozwoli-

S.Chyfo.
 Homi. 20.
 in Ioan.

Moc y po-
 tegá przy-
 czyny Na-
 świetnej
 Panny.

Musi być
 o co prosi
 choć czas
 nie po te-
 mu.

no/ je ich dusze piekła godne z rok czartowstich oswobodzo-
no: A byłaz to godzina taka do pokuty zwyčajna: także
to terminy sprawiedliwości Bożej/ w grzechu vmrzeć/ po-
tym ożyć/ pokutować/ y zbawienie otrzymać: niemogł ze
Zbawiciel/ gdy sie za takiemi Młatką iego przyczyniał/
słusnie mowić / Non est hora. Quid mihi & tibi est mulier?
Już czas pokuty minął/ iuż to być teraz nie może: Mogł
y pewnie mowić/ a przecie inaczej uczynił/ terminy sprá-
wiedliwości swojej powaryował; bo taka jest iey władza/
taka w niebie Jurisdiktya/ ze choćby nie chćiano/ choćby
sie nieposobnym czasem wymawiano / choćby sie terminy
sprawiedliwości miały mieszać y waryować/ musi być wszy-
stko o co Pánná Błogostáwiona instántya czyni. Skąd ze
to: z tad/ ze Domina. Accedit ad illud aureum Divinae seue-
ricatis tribunal, non rogans, sed imperans; Domina non an-
eilla; Stawa przed złoty Bostiey surowości trybunał/ nie
prosiąc/ ale rozkazuąc; Stawa iáko Páni/ nie iáko sługa.

Wiec tá iey Jurisdiktya slega y piekła samego. Bo *Iuridi-*
tesli weźmiemy te ktorych Pan Bog/ w czyscu poleruie do- *keya iey*
czesnym ogniem; to pewna/ ze ci w mekách y utrapieniách *siega y*
swoich/ doznawáia gęsto łaski y pociechy od Pánnny Bło- *Piekła.*
gostáwioney. Święty Damiánus wspomina o iedney du- *S.Dami.1.*
szy/ ktora wyznála w Rzymie/ iz w dzień w Niebowzięcia *3. Episto.*
Naswietłey Pánnny/ tak wiele dusi z Czystca jest wybawio-
nych/ ze liczba swoich przechodziły wszystkie lud w Rzymie ná
ten czas mieszkáiący/ a to stało sie za przyczyną Pánnny Bło-
gostáwioney. Dyonisius także Carthusianus przywodzi swiá- *Dyon. Car.*
dectwo drugiej dusze / ktora w głos zeznáła / ze Pánná *ser. 2. in*
Błogostáwiona/ co rok w dzień Narodzenia Syná swego/ *Assumpt.*
y ná każdą Wielkanoc zstepuie do Czystca/ y dusze one ná-
wiedza / cieszy / y wiele ich modlitwo swoich wyprowadza.
Dowodzi tego święty Bernárdyn z onych słow Łuklezyá- *S. Bernar.*
styła. *ser. 3. de*
Nomine
Marie.

Eecl. 24.

styd. In fluctibus maris ambulavi. Poena siquidem purgatorij, ideo dicitur fluctus, quia transitoria est; sed additur maris, quia nimirum est amara. Ab his tormentis, liberat Beata Virgo maximè deuotos suos, & hoc est, quod ait & in fluctibus maris ambulavi, scilicet visitans, & subueniens necessitatibus & tormentis deuotorum meorum, imò & omnium qui ibi existunt. *Blogosławiona Pánná w czyściu ma wtaránie du-
raniu se w czy-
ściu.* *dza, dla tego mowi w Ekklezyástyká. Y po fálách morskich chodžitám. Męká álbowiem czyściu, dla tego zowie się sala, że przemija; ále przydáie się morska bo zgótá jest przykra. Od tych mak wyzwała Pánná Blogosławiona, ofobliwie kochánki swoie, y to jest co mowi, Y po fálách morskich chodžitám, to jest nániedzátac, y rátuiac w potrzebách y mękách kochánki moje, y omšem wšyskie ktorzy tám są.*

S. Ildeph.
ser. 5. de
Assump.

Jesli zaś weźmiemy potepione ná wieczne piekło / prawdá / że kto jest finaliter damnatus, iuz ztamtąd żadnego Pánná Blogosławiona wybawić nie może; ále że y ci zná-
ia poniektád iej lástke / sluchaycie táko śmieie o tym mowi
świety Ildephonfus, w Kázaniu ná w Niebowzięcie Pánný
Śáświetszey / Totus mundus hodie condigna iubilatione læ-
tatur, tartarus tantummodo ululat, fremit, & submurmurat,
quoniam gaudium huius diei claustris infernalibus inclusis,
aliquod remedium & refrigerium præstat. Non audent, ut
opinor, ministri Tartarei hodie attingere suos captiuos, quos
recolunt redemptos illius sanguine, qui pro mundi salute, di-

Potepieni
máia fol-
ge odczar-
row w
dzień
W Niebo
wzięcia
Mátki
Božey.

gnatus est nasci de Virgine. *Wšyszek świát dzisiaj stušna rá-
došcia weseli się, piekło tylo sámó wyie, zgrzyta, y mruczy, á-
bowiem weselošć dnia dziś:eyšego, w tarásách piekielnych po-
zámýkánym dušom, nieiáki rátunek, y ochłodę przynoši. Nie
śmieia, iáko mniemam, opravcy piekielni dzisiaj dotykác się
swych więźniów, ktorých przypomináia sobie być okupionych
krwia tego, który się dla zbáwienia swiátá raczył národzić z
žywotá*

Zymorá Pánienskiego. Miałoby tedy wedle zdania tego świętego Biskupa / potepieni z przyczyny Panny Błogosławionej ten indult / że lubo w dzień Wzięcia iey do niebá od małych piekielnych wolni nie są / od trapienia iednak y dreczenia ścátáńskiego kwoli Pannie Błogosławionej wolni zostają. A miałoby to Jurisdiktya y władza? nie słuszniesi o niej święty Bonawentura mówi / że iest Domina caelestium, terrestrium & infernorum. Domina in caelo, Domina in mundo, Domina in inferno? *Pánia ná niebie, Pánia ná świecie, Pánia w piekle.*

S. Bonau.
in specul.
cap. 3.

Ostatnie requisitum áby kto Pánem słusnie był zwał / iest Łaskawość y Dobroć. Kto chce długo á szczęśliwie pánować / Pánstwo swoje zágeścić / slugi ná dworze zátrzymać / trzeba mu łaskawości / przed surowym Pánem káždy chroni / y miia zdáleká. Wspomniacie ná Arkę stárego testámentu. Prowadzono iá przez morze / y przez rzekę Jordan; ledwie stánęła v brzegu / áżci záraz / Mare vidit & fugit Iordanis conversus est retrorsum; y w morzu y w Jordanie poczęła wodá vciekać. Coż to iest / że przed Arką Pánstka vciekają wody / y morskie y Jordanowe? Tak wielekroć Chrystus Pan iezdził po morzu / á nigdy nie vciekało. w Jordanie przypinował Chrześť od Janá / á wody iego cicho stały nic nieustępując / á przed Arką gdzie tylo iest cilen Boski / y morze vcieka y Jordan? Wwaza to święty Cyrillus Hierosol. Ante carnis assumptionem, mare vidit & fugit, Iordanis conversus est retrorsum. Assumpsit corpus Dominus, & Iordanis sine timore eum suscepit. *Przed przyjęciem natury ludzkiej, morze wyżrzáło, to iest Arkę y vciekło. Jordan náзад vstąpił. Przyiát ciáło Pan, á Jordan bez bóiażni do swej go wody przypuścić. Wlećie dla tego morze / y Jordan vcieka przed Arką / á nie vcieka przed Chrystusem Pánem? Dla tego / że Arká iest naczyniem Bogá zastępow /*

III.

requisitū
do Pán-
stwa łá-
skawość.

Psál. 113.

Czemu
przed Ar-
ką vste-
puia y v-
chodzi
wody á

przed Pá-
nem Chry-
stusem nic

S. Cyril.
Hierosol.
Catech. 12.

pow/ iest w niey mánná/ ále iest tez y lastá/ iest státut Bo-
 zy; iest sie w niey czego lekáć/ rozgi/ státutu; y przetoż y
 morze y Jordan boia sie y wstepiuq. Azás Chrystus Pan/
 iezdzac po morzu/ y Chrześć w Jordanie biorac/ szera po
 sobie rżazuie lastáwość/ ná morzu lastáwie z vezniámi po-
 czyná/ w Jordanie pod reke slugi swego głowe własná zni-
 za/ y dla tego lastáwemu y cichemu Pánu y morze y Jordan
 kládq sie mostem. Aby wssytkim wiadomo było/ że Pan su-
 rowy/ ktory o ledá co háłasý czyni/ gromi/ suká/ y pułá/
 nie łatwie záttrzyma czeládniká ná dworze swoim/ Wssyska-
 wssy raz/ drugi suká y gromy/ Mare vidit & fugit, Iordanis
 conuersus est retrorsum, Káždy pierzchnie suchychdni nie
 doczełá; lastáwemu zás y spokoynemu káždy mostem sie
 kládzie/ y látá swoje rad v niego trawi.

Nie poslednie tedy iest requisitum do pánowánia lastá-
 wość. A masz to requisitum Pánná Błogosłáwiona/ áo
 bysmy iq zwált Pánia Niebá y zienie? Na. Bo á ktoż
 przedzy y miley grzesznego czelá do siebie przytula/ iáto
 oná? Kto w potrzebách iego z wielkšq zárliwostíq y ochó-
 ta stawa/ iáto oná? Wielki niegdý w Athenách Pericles,
 lezqc ná smiertelnym łozu/ gdy przyaciále przy nim sie-
 dzacy zálowáli smierci iego/ chwalqc w nim kto mądrość/
 kto wymowę/ kto zwyciestwá y tryumphy/ on głowy tro-
 che podnioszy rzecze. Et quid hoc est? aut parua aut fortuita
 laudatis, at illud maximum omittitis, quod nemo meâ operâ
 pullam vestem sumpserit. *A což to iest? ábo máte rzeczy, ábo
 przypadkowe chwalicie, á co nawiekšego opuszczacie, iż żaden
 z przyczyny moiey w żałobie niechodźit. O słowá godne być
 złotymi literámi ná sercu káżdego Potentatá písane? boć
 to nawiekšie zálecenie Pána/ kiedy nikomu do żałoby y
 smutku nie da przyczyny. Wielka iest zewssqd/ y wielkiego
 zálecenia godná Pánná Błogosłáwiona samá między Páno-
 námi*

Lastáwość
Periclesa

Plutarch.

lastáwość
przyczwo-
ita Pánom
wielkim.

námi Mátká / y między Mátkami Pánná / wielka nád
 wysiśko szere stworzenie / mnieysza tylo ántzeli sam Pan
 Bog. Niech ię záléca kto chce z Pánienstkiey niewinności /
 niech sławi z goracey Seráphinow miłości / z niepotetej
 Cherubinow mądrości / niech ię wynosi z niewymowney
 pokory. Była y iest cnot wielkich pełna. Ale iá co mnie
 niedznemu pożyteczno / bo misericordia misero sapit dulcius, Bernard.
 to w niey zálécam y sławie / że Nemo operá eius pullam ve-
 stem sumpsit. Żaden od niey z zásnuconą twarzą nigdy nie-
 odszedł / żadnego do iey protektyey wietáiącego w żalobie
 niepuszcila.

Nie dármo Krol y Prorok wielki Dawid stosuje ię
 do welny. Descendet sicut pluuia in vellus. *Spádnie iáko* Psal. 71.
deszcz ná welnę. Prorokuie tu o Pánnie Błogosławionej /
 y mowi że iedynał Boży / y łáská iego świata / spádnie ná
 Pánnie przeczysťá iáko deszcz y spada ná welnę. Czemuz to
 iáko ná welnę? Moglbym rzec że tu chciał zálécić dobroć
 Naswieszej Pánni / iáko miała serce ná kśtałt welny *Serce N.*
 miékkusienkie y wolniuchne do przyimowánia náchnienia *Pánni po-*
 Duchá swietego / y zbáwiennych łásk iego / iz ie táł snadno *dobne do*
 przyimowála / iáko przyimuie y bierze welná ábo geblá *welny.*
 wode. Niemiała tákiego sercá / iáko ty grzeszniku márny /
 o ktorym mowi Job. 3. Cor eius indurabitur quasi lapis, & *Iob. 14.*
 stringetur quasi malleatoris incus. *Serce iego z twárdnieie iá-*
ko kámién, y ścisnie się iáko pod młotem kowádła. Kámiénio-
 wi im wiecey niebo dosadza stóncem / dżdżem / rosą / tym się
 bárdziej spiéka y twárdnieie; w kowádło im dluzey kował
 pierze y biie młotem / tym twárdšie zostáie. Poráchuy ie-
 sliś nie tákiego sercá Kátholiku. O Boże moy iáko mnie
 ty co dzień / co godziná / co moment wiele dobrego czyniś /
 iáko częste á mile łáski y náchnienia swiete do sercá mego
 puszczáś / iáko ystáwicznie pierzesz y kóláczesz do sumnienia
 mego

mego/ ábym z grzechow y bezecných nálogow powstał/ á
 serce me/ Induratur tanquam lapis, stringitur quasi malleato-
 ris incus, twárdnieie iáko kámién/ ściśta sie iáko kowádło
 pod młotem; im częściey przymuie cie Bogá mego/ tymem
 goršy/ przy więśszych odpustách ozieblešy. Jestem iáko
 źródło ábo cisterna podezáš lárá / ná ktorą im bázciey
 stońce promieniami swymi wyprostowanými/ w południe/
 we dni nagoretše ze wszech stron biie / tym wodá zimno-
 swoie bázciey w kúpe gromádzi / y silniejszy goracu dáie
 odpor/ y zimniejszy ex anticipistasi zostáie; ták/ tákemci iá-
 właśnie Pánie moy/ im mie łáskawymi dobroci twey pro-
 mieniami wiecey ogrzewaš/ im więśze náctnienienia do ser-
 cá mego dáieš; tym iá/ złościá moia wiecey sie tobie y lá-
 skom twoim w sercu opieram / sprzećiwiam / tym twár-
 dšym/ zimniejszy lodem własným do miłóści twoiey zo-
 stáie. Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam, sic frigidam
 fecit malitiam suam.

Pánná zás Błogostáwiona miała serce iáko vellus
 welne / bo wselkie náctnienie Duchá ś. zaráz przymo-
 wála/ nigdy mu namniejszyego nie czyniąc wstretu y odpo-
 ru. Do rzeczy náśey. Spłynęła / spádła ná przenaświetšą
 Pánnę łáská Boża iáko desz ná welne/ ábyś znał grzeszni-
 ku łáskawóściey ku tobie niewymowną. Welná iáko y ge-
 bła niemáło w sie wody biorą/ ále iá zás śnádnó oddáią/
 ledwie pálcem náctnieš/ ázci zábrána wodá precz wypada.
 Tákéy łáskawóści iest Náświetša Mátká Boża / pełna
 łásti/ y rośse niebieśkiey/ ále iey twárdo nie trzyma/ byś te-
 no troszeżke/ ná Rozáncu/ ábo Koronce y modlitwie páł-
 cem náciśnoł / y záołáł. Sancta Maria succurre miseris,
 Święta Márya dopomoż grzeszným, Zaráz iáko welná y ge-
 bła nápoiona hojne ná cie leie póciechy. Koncept to iest
 Ricarda à sancto Laurentio. Ipsa est sicut vellus, vel sponsia,
 vnde

vndě Psal. 71. Descendet sicut pluuiā in vellus, quod facile trahit aquam, & in magna quantitate, & eam facillima compressiōe refundit. Sic & Maria gratiam, quam inuenit apud Deum.

Ricard. à Laur. 1 b.
1. de laud.
V. c. 3.

O iáko z tad/ Kátholicy moi/ wielka ma rość w sercu
kázdego z nas tu tey Pánience vfnosć: bo gdy słysimy/
je iest nápełniona lástka iáko welná ábo geblá woda/ po-
mýslić mozem/ je iáko geblá wody nábrána/ nie tylo iá
śnádnó wypuszcza/ ále też písmo ná tablicy záciera/ brudy
omywa: ták y Pánná Błogostáwiona/ nápełniona iáko ^{Naswiet-}
welná ábo geblá lástka Boga Wśechmogácego / nie tylo ^{śa Pánná}
nam Zbáwienne póciechy ná křstalc deszczyká z niebá posy- ^{záciera}
ła/ ále też brudy y brzydłóści náše przyczyna swoia iáko ^{grzechy}
geblá záciera / zmywa/ y z Bostich ie rejestrow ściera y ^{náše iáko}
kásuie. O droga/ Naswietśa gebko (ták iá Ioannes Geo- ^{gelka.}
metra zowie. Nostræ spongia nequitia) iákos ty wiele spro- ^{Ioannes}
śności nášych przed Máięstátem Bózym zmyłá/ y zniostá: ^{Gecmetr-}
coś ty grzesznikow wielkich w świete slugi Bostie obroci- ^{hymno 3.}
lá: iákos wiele serc kámiennych rośśá lástki śtropiwśy/ po-
zyteczná y w cnoty buyná ziemiá wczyniła: iákos wielom
lotrom dobre w płáczu rzewnym żywotá skóńczenie wyie-
dnála: co y podziś dzień Mátko świeta / lástka niebieska
zbyt nápoiona złości nášych przed Bogiem ná nas insty-
guiczych znośiś y zácieraś.

Mówiła niegdy Abigáil/ gdy iá posłowie Dawidowi
małženstwem iego porýkali / do nog stársiego z nich wpa-
dśy. Ecce famula tua sit in ancillam, ut lauet pedes seruo- ^{1. Reg 25.}
rum Domini mei: Oro slugá twojá niechay będzie niewolnica,
áby wmywála nogi slugom Pána mego. Wielka záiste póko-
rá; oni iá Krolowi/ zá małzonkę biorą/ á oná sie ofiárnie
zá slugę wmywác nogi slugom iego: Czemu sobie nie obie-
ra inney y Krolá poslugi/ ieno te: Wizerunk to był póko-
ry/ á

Wolitrzy-
mać gełke
w ręku a
niż Kra-
lewskie
berło.

S. Bonau.
in specu.

ry/ á miłości ku nam wielkiej nowey Abigaille/ Panny Bło-
gostawionej. Uczynił ia Pan Bog/ Królowa/ Pania nieba
y ziemie/ wrażył ia prawa rękę w dobrach y wieczności swo-
iej/ á ona iako sługa iedną z gełką wzięta sie. Nostrę spon-
gia nequitiae, aby nam niegodnym sługom iego nogi myła/
aby sprośności affektow naszych y brudy sumnienia/ przed
maiestatem iego omawiała y ścierała; dano iey rzady w
królestwie niebieskim/ á ona woli gełkę w ręku trzymać/ y
brzydkości grzechow naszych przed Bogiem omywać y o-
mawiać/ á nizeli berłem Królewskim władać y rozkazywać.
Ecce famula tua sit in ancillam, vt lauet pedes seruorum Do-
mini mei. Ták do niej obraca te słowa święty Bonawen-
tura. Maria signata est per illam Abigail, pro qua adducen-
da cum David nuntios misisset, respondit, Ecce famula tua sit
in ancillam &c. Per benedictam ancillam Mariam, quasi tot
serui Domini loti sunt, quot fideles eius suffragiis á peccatis
mundati sunt. Ipsa tot seruorum Domini pedibus aquam ob-
tulit, quot penitentibus lachrymas compunctionis obtinuit.
*Márya przeznaczona jest woney Abigaille, która gdy po niej
Dawid wyprawił posły, odpowiedziała. Oto sługa twoja niech
będzie niewolnica &c. Przez błogostawioną służebnicę Má-
rya, tak wiele sług Bożych jest omytych, ile wiernych za iey po-
moca od grzechow jest oczyszczonych. Ona tyle sługom Páńskim
wody na nogi podată, ile pokutuiacym pokornych łzy wyjedná-
ła; A wiec to nie wielka iey ku grzesznym powolność? nie
známienita dobroć y łaská?*

Ma tedy Násświetła Pánná wszystkie requisita/ dla
ktorych słusnie może być nazwana Pania/ Domina. Ma
sługom swoim co rozdawać. Ma Jurisdikcyę wielką ná
ziemi / w niebie / w piekle. Jest łaskawości wielkiej / nie
porównaney. Coż nam przyjdzie innego czynić/ ieno mówić
z świętym Bonawenturą/ Benè nobis carissimi, benè nobis,
quòd

quod talem Dominam habemus, quæ manus tam liberales habet ad nos, & tam præpotens est apud Filium super nos, ut securi ad ipsam confugere possimus omnes: *Błogo nam namil'sy, błogo nam, że taka Pánia mamy, która tak hoyne ma ku nam ręce, y tak iest przeważna v Syná swego zá námi, że bezpiecznie do niey możemy gromádzić się wszyscy? Co nam przyidzie czynić innego? ieno wzaiem sobie takiey pociechy winšować/ y mówić. Bono animo estote, quia in calo mulieris vestigia cernimus. Ne solliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis &c. Bądźcie dobrego sercá/ ábowiem w niebie stopy białołłowskie wiđziemy. Niefrásujcie się o żywot wáś/ cobyście iedli/ bo macie w niebie Pánia y Mátkę/ taką dobrotliwą/ że przed żadnym zólá zmarŝeć y ręká vmęć nie vmie/ taką dostátnią/ y możną/ że v niey wszelkie dostátki y szczęścia naydziess.*

Powiadaia Physici, że kto Hyacinth Kámién przy sobie nosi/ wielkim Pánom bywa graciosus, iákoby ten Kámién miał iákás táiemną dzielnosć/ że ludzkim sercom y oczom człowieká przymila. Zdárzył nam przy tey Ołtawie Pánny Błogostáwioney/ dzień dzisieyszy HYACINTHA świętego/ przesłigny Kámién/ iedyną ozdobe Korony Polskiej/ y niebá sáмого. Jeslibysmy sámi prze złosć náŝe do Mátki Bozey/ przystąpić nie byli śmiáłymi/ nieśmy z sobą ten Kámién IACKA świętego/ á nic nie wópie/ że przezacny Pátron/ krew y kósć náŝá wczyni náŝe iey graciosos, ponie-
wáz taką był sam v niey graciosus, że mu rzekłá. Gaude fili Hyacinthe, quia oratio tua exaudita est à Filio meo. Bądź wesół synu Hyácyncie, bo modlitwá twojá wysłuchána iest od Syná mego. Jego tedy w kómpániá wziąwszy/ wżymy słow Bernatá świętego/ Ciba hodie pauperes tuos o Domina, ipsi quoq; catelli edant de micis tuis. Nákarm dzisia v bogie twoie o, Páni, y Mátko niebieska, y sáme sczeniętá nechay ie-

Valder in
Theatr.

Hyácynth
Kámién
takie ie-
dna czło-
wiekowi.

In vita S.
Hyacint.
apud Sur.

S. Bernar.

dza z odrobinek twoich: Po to skupiliſmy ſie tu do ciebie
 Panno przeſwiata/ abyſmy z bogatych twoich ſtołow/ o
 drobin y okruſzkow iakich laſt y poćiech doſtali. Jle tu wi
 dziſz ſlug y zeladki twoiey/ tyle być rozumiey ſezeniſt á
 bárdzo głodnych/ ktorzy chlebá / zdrowia / miłoſierdzia
 twego wołaię. Skupiliſmy ſie do ciebie/ tak iako ſie kupio
 y ciſno praſetá pod ſkrzydłá orlice ſwoiey/ abyſ nas prote
 ktyę y opiekę twoię/ ná tym ſwiećie wſech miſeriy pełnym
 bronitá y okrywałá. Symboliſtá ieden / námalowawſzy
 regaliolum praſetá máluchnego/ á on ſie pod ſkrzydłá Orli
 ce tu gorze wylátuięcy ciſnie y tuli/ aby między ſierokie ie
 y zakrywſzy ſie piotá/ mogli tam gdzie y oná wylećieć/ nápi
 ſá te ſłowá/ Vt aſſumar: *Abym był wzięty.* Tegoć my ſze
 ſćia/ tey poćiechy dnia dziśieyſzego Aſſumptionis in calum
 taz, wyglądamy y zebrzemy od ciebie/ Mátko Naſwietſza.
 Vt aſſumamur. Okrywayſe nas cieniem ſkrzydeł twoich
 Orlico niebieſta. Okryway te Korone z naywyſzym ie
 y Gubernatorem Krolem J. M. te Diocezyę z Jáſnie Oſwie
 conym ie y Páſterzem/ ten Koſciół z ie go Prálatem y Ká
 płanámí/ to Miáſto z ie go zwierzchnoſćia y obywatelámí/
 á gdy z tey lichotney ſmiertelnoſći wychodzić bedziemy /
 przytulay nas do ſiebie y ſkrzydeł twoich Panno przecz
 yſta/ Vt aſſumamur, abyſmy zá láſk y opiekę twoię/ tam
 gdzie y ty wylećieć y w Kroleſtwie Syná twoiego
 wſieść y odpocząć mogli/

A M E N.

K A Z A N I E

Na Dzień Szkaplerza Naswieſzey

P A N N Y.

W Koście-
le S. Micha-
ła Oycow
Karmeli-
tow Bosych.

O glorioſa Domina &c.

Nontimebit domui ſuæ à frigoribus niuis,
omnes enim domeſtici eius veſtiti ſunt dupli-
cibus. *Prou. 31.*

Nie będzie ſie bała domowi ſwemu zimną śnie-
żnego / bo wſzyſcy domownicy iej odziani ſą
dwoiſtą ſuknią.

Wie ſą rzeczy / Namilsĩ Chreſćciance /
ktore zwykły zeladnikã zatrzymywãć
na ſluzbie Pãnã ſwoiego. Chleb à Bãr-
wã. Porozumiãł to dobrze ow v Izai-
aſiã / ktoremu gdy Pãnstwo oſiãrowa-
no x ſlugi rãcono / Princeps eſto noſter;
Badz Pãnem nãſzym, à my ſługami twy-
mi / znãtgc chudobe ſwoie odpowiedział. In domo mea non
eſt panis; neq; veſtimentum; nolite conſtituere me Princi-
pem. W domu moim mogłby 3 kopia gonić / w ſpiżarni

Dwie rze-
czy trzy-
mã ſług
v Pãnã.
Iſaiz. 3.

mi / znãtgc chudobe ſwoie odpowiedział. In domo mea non
eſt panis; neq; veſtimentum; nolite conſtituere me Princi-
pem. W domu moim mogłby 3 kopia gonić / w ſpiżarni

niemáš chlebá / w westiárieý niemáš odzienia / niemoge być Pánem wáßym. Niemoże tego mówić o sobie naywyzsza Gospodyni niebá y ziemie Pánná Błogosławiona nie moze slugom swoim mówić. In domo mea non est panis, neq; vestimentum. *W domu moim niemáš chlebá, ani odzienia.* Bo co o chleb idzie; á z czyichże reku wzięlißmy niedznicy on chleb; niebá żywy / ktorým ciáta y dusze wślaßwieszym Sá-krámencie karmimy / ieno z reku tey drogiey Gospodyniey? Onác to iest kúpiecka nawá / ktora z dálekich zbył kráiom Chleb ten Boży / wśelákie smáki máigcy zgłodzonemu swiá-

Prou. 31 tu przyniosła. Facta est quasi navis institoris, de longè portans panem suum. Oná to Gospodyni niepospolita / De vltimis finibus pretium eius, o czeladce swojej ták dziwnie czu-
 VPánnyB. íá / że y pod czas głębokiej nocy niećieżko iey wstáć / y chle-
 y Chleb y bá, wdać / gdy kto z domowych óńzawola. De nocte surrexit,
 Bárwá. deditq; pradam domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

Manut. in apophr. Filopemoni duci Achæorum, że człowiek był chudy / wiec żołnierzá y piessego y konnego miał dosyć / á żywić go z kąd nie było / pieniędzy nie było / ták przymawiał: Quintus.

Przymo- Quintius. Manus habet & crura, ventrem non habet. Nie-
 wká náte táka iest Królowa y Páni náßá przenaswietsza Bogaró-
 go co stu- dzicá / nie trzeba iey slugom / watpic vniey o chlebie y pla-
 gom nie cy. Na prawda wiele żołnierzá po roznych swiátá Pro-
 máta czym wincyách / ma wiele bázno ludu / ktorzy iey pod roznyimi
 płácić. Chorągwiámi Szkaplerzá / Rozáncá słuza; ále ma też czym
 ten lud żywić / czym zátrzymáć moze. Quid videbis in Suna-

Cant. 7. mite, nisi choros castrorum? Co obaczyß w Sunamitce, ieno
 syki obozow? Pytał Oblubieniec. To lud / to żołnierz. A
 Chleb dla niego gdzie? Facta est quasi navis institoris, de
 longè portans panem suum. Umbilicus tuus crater cornatilis
 nunquam indigens poculis, venter tuus sicut acervus tritici,
 vallatus lilijs. Jest záß háty y odzienta chcemy / ktoż lepiey
 moze

może nas odziać / iako Panna Błogosławiona: Ona to Matrona opatrzna / ktora tak nader miłuje czeladkę swo-
 ie / że sama wrzecziono wzięwszy / dla nich przedzie / y praco-
 ie ręk własnych odziewa. Quasiuit lanam & linum, & ope-
 rata est consilio manuum suarum. Manum suam misit ad for-
 tia, & digiti eius apprehenderunt fulum. Ona to Gospody-
 ni namilsa / ktora Boskiemu iedyńakowi w ciełe naszym tu-
 życiemu świętymi rękami swymi tak przedziwna Sukien-
 kę wdziała / że z rosnącym Zbawicielem rosta cudownie.
 Ona to Matka tak dobra / w ktorej żaden czeladnik głodu
 nie przymrze / y zimna nie wciępi. Non timebit domui suae
 à frigoribus nivis &c. tak dobrze służy swe chowa / tak do-
 brze przyodziewa / że im żadna pluta / żadne zimno szkodzić
 nie może. Taką sukienkę widze ja na was / Namilsa Brá-
 cia y Siostry Szkaplerza świętego / sukienkę wrobioną
 rękami tej Gospodyni / Sukienkę taką ktora każdego
 broni à frigoribus nivis, od zimna śnieżnego. Mowmy o
 tym za przyczyną Panny Błogosławionej.

Nienowina to Boskiej tej Gospodyni / służy swe
 karmić / nie nowina y przyodziewać. Miałoz było takich /
 ktore ona przypuszczała / y do własnych piersi: iako świę-
 tego Chryzostoma / świętego Bernata / świętego Fulber-
 ta / Miałoz y takich / ktorzym z ręki swych śąty dawała:
 iako świętemu Raymundowi / świętemu Ildesonsowi Ar-
 cybiskupowi Toletáńskiemu / świętemu Szymonowi Stock-
 Karmelicie / na ktorego plecy swymi rękami Szka-
 plerz dziśieyszy włożyła. Coż rozumiecie / chciała oświadc-
 czyć Naszwiętą Panną / kiedy ten Szkaplerz dała Żako-
 nowi Karmelitáńskiemu: Ja mniemam / że chciała włożyć /
 iako ma szegulne staranie y osobliwa piecza o tym Żako-
 nie świętym. A kiedykolwiek widziana jest okrywająca
 płaszczem swym albo miasto iakie / albo zgromadzenie ktore /
 33 iako

Naszwiet-
 sa Panna
 y karmi y
 odziewa.

iało to widział Dominik święty/okrywająca płaszczem swoy
Zakon; iało widział Martinus Gutterus okrywająca Zakon
Societatis I E S V; iało widziała święta Brygida okrywają-
ca różną gładzinę/ to jest/ ludzie grzeszne; wiedźcie iż za-
wsze chciała oświadczyć osobliwe staranie/ szeregulną opie-
kę swoje.

Niceph.

Powiada Nicephorus Pátryarcha Czarogrodzki/ że
eto ma sen taki/ iakoby z niego sukienka spadała/ albo też
zdarła: znał to jest/ iż ma być uwolniony od wielkiej tru-
dności/ y zbyć z głowy kłopotu iakiego/ starania/ y prace.

Szukała we-
śnie zdar-
ta znaczy
wolność.

Tunica scissa rumpit curarum onus. Rzut śnádno porozu-
mieć/ dla czego niechciał namilſzy Pan I E Z V S, aby żołnier-
rze sukienkę tego/ którą mu była wdziła Nasświetſza Pán-
ná/ między ſie rościeli y podzielili/ tak iako inne ſiary. Non

Ioan. 19.

scindamus eam, sed fortiamur de illa cuius ſit. Nie kraymy
iey, ale puśćmy loſy komu ſię ma doſtać. Dopuszcć było ro-

Czemunie
chciał P.
Iezus, aby
Sukienkę
iego ro-
ścięto.

ścięć/ dopuścić kochány I E Z V, azaby Tunica ſciſſa rumpe-
ret curarum onus, azaby za iey rościęciem y podzieleniem
skończyły ſie trudy/ prace/ krowawe roboty twote; dopu-
ścić było roſkaiąc y podzielić/ azaby głowa twoia święta
uwolniona zoſtala od ſrogięgo w ſkroś przenikającego
cierenia/ rece y nogi od zelaznych gwozdzi/ ciało nasświetſze
od bolu hániebnęgo. Nie dopuſcił roſcinać drogi kocha-
neł/ Non ſcindamus eam, bo ieſzcze nie miał być termin pra-
com y bolom ięgo/ ieſzcze miał dla nas octu/ hyſſopu/ mir-
rhy/ y gorzkiej zołci koſtować/ ieſzcze miał ſroga w bok
ſwym przenasświetſzym rane odnieſć; gotow był dla nas y
wiecey cierpieć; y dla tego chciał zoſtawić cała/ zupełną su-
kienkę ſwoię/ ná znał nigdy koło nas nie yſtającej opieki
y prace. Synowſkim prawie trybem idzie Mátka ięgo
przeſwięta/ kiedy te ſukienkę dała Zakonowi Kármelitán-
ſkiemu/ kiedy ſłyſycie albo czytacie o niej/ że płaszczem ſwym

połtry

połkrywa miastá / Zakony / osoby iákie / wieǳcieś ze chce
oświádeżyć Curarum onus, osobiwo nád ludźmi opiekt
swoie / ze iáko namilśa Mátká ráda by nas iákonalepiey
odziała / otuliła / y od zimná y pluty wśelákiey obroniła. A
toć chciał wyrażić Medrzec gdy mówił. Non timebit do-
mum suum à frigoribus nivis. ták iest w domu swoim porzą-
dna / ták dobrze slugom y domownikom swym potrzeby
wśelkie obmyślájąca / ze im nic y zimno y pluta nie weźni.
Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. *Wśyscy
bowiem iej domowi odziani są w dwoista śátę.* Moge ia na-
milśi Chrześciance / ten Szkaplerz dzisieyszy názwać su-
kientą dwoistą / ktora Naswietśa Pánná broni slugi swo-
ie y od zimná y od pluty Bożkiego gniewu. A bodayci nie
dla tego ták sporządzona iest tá sukientá Szkaplerzá wá-
skiego / ze y sercá sie dotyka / y plecy okrywa / ná znák ze Pán-
ná Błogostáwiona / y sercá náśie ogrzewa / y plecy od plut
y biczow Bozych zástawia y broni.

Jákoby broniła czeladkę swoie à frigoribus nivis, od
zimná śniegowego / iákoby zágrzewała sercá náśie / y po-
mnażała w nich miłość prawego Boga / sáma w głos o-
świádeża. Ego Mater pulchræ dilectionis, & timoris, & a-
gnitionis. *Ia iestem Mátká piękney miłości, y boiáźni, y pozná-
nia.* A świety Bernat ták mówi o niey. MARIA fidei exci-
tat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimita-
tem. MARYA wiáre wzbudza / nádzieie vmacnia / niewśność
odgánta / otrzeźwia boiáźliwość. Piękną rzecz wspomina
Cesar. lib. 7. c. 36. Naswietśy Pánná / gdy w młodych leciech przyiał Zakon ś. nieprzy-
táciciel zbáwienia ludzkiego táká náń puścił testność / táká
ekliwosć / y ducha ozieblosć / ze ná modlitwy nocne wsta-
wać niemożł / á kiedy wstał / stódze ná nich testnił y omole-
wał. Prośiliżá nim Bráćia gorąco Naswietśey Pánnę /
y sam

Eccl. 24.

S. Bernar.
Serm. de
Nat. Virg.Cesar. lib.
7. c. 36.Pánná B.
ozieble ser-
cá ogrze-
wa sukien

ka łaski y sam vsilnie iáko do Mátki pulchræ dilectionis wzdychał.
swoiey. Tocy iedney będąc ná chorze omdlał/ wyniesiono go z cho-
 ru do celle; w tym zaśnał/ y miał widzenie takie/ że Pánná
 Błogosławiona do niego przysła/ y wziąwszy kray płaszcza
 swego/ wderzyła go w pierś; áz ow oćnie / y przedziwna
 á nagle odmiáne ná sercu czuie/ y wielki zapál do służby y
 miłości Páńskiej/ że od onego czasu iedne delicye były mu
 wstać ná iutrznię/ y cáłe ná modlitwie trawić nocy.

Nie darmo Kochánkowi swemu włożyła sie Amicta
 Apoc. 12. Sole, odziana Słońcem. O Słońcu wiemy to/ że kiedy
 wschodzi/ y świecić pocyna ná tey pulspherze násey/ záraz
 człowiek Excitat ad opus, wzbudza do prac y robot iego.
 Psal. 103. Ortus est Sol, mowi Dawid: Exhibit homo ad opus suum, &
 ad operationem suam vsq; ad vesperam. Słusnie Naswiet-
Słońce bu- sey Pánnie w Słońce odzianey przypisać mozem/ że Exci-
dzi do ro- tat ad opus, Bo kiedy owo grzeszniku w ospálstwie leżyś/
boty. y sumnienie twoie brzytkim roznych złosci chwastem záro-
 sła trzymasz odlogiem; á iedną ráz przyjdzie ná cie boiaźn
 y myśl o spowiedzi świętey/ Ktoż to sumnienie twoie rusza?
 Kto cie do rádlá penitencyey wzbudza y nápomina / ieno
 Pánná Błogosławiona? Oná to iáko Słońce: Mulier a-
 micta Sole, świętym nátdchnieniem Excitat ad opus; oná iá-
Myśli ko Mater pulchræ dilectionis, & timoris & agnitionis, serce
świeta twoie boiaźniá zbáwienná przeraża / y promieniem łaski
wzbudza Bozey oświeca. Kiedy światowy człowiecz w brzytkim
w nas Pán sprosznych nieczystości łozu iák ślimak iák gniieś/ y wszy-
na B. skto serce w niżemnych tego świata rostkosách masz wto-
 pione/ á w iednym momenćie tknie cie sumnienie/ y pádnie
 myśl ná cie ktoráć wselkie świata Kochanie obrzydza. / á
 miłość Boga y niebá smákuie / y nią wnetrznosci dusie
 twoiey zágrzewa/ Ktoż to spráwnie? ieno tá Mulier amicta
 Sole, Mater pulchræ dilectionis, Ktora cie Excitat ad opus,
 miło-

miłością czystą ogrzewa / y iako namilśa Gospodyni su-
kienko swoje broni à frigoribus niuis.

Gdy nieprzyjazna zima wstąpi / á słońce ná miło wio-
sne zbliża do nas / widzimy iako wesółym promieniem swo-
im otrzeźwia ziemię / dźwiga trawę / zioła / kwiaty rozma-
ite ; I tód ieden nápiśał o słońcu / że Viget quodcunq; videt.
Większy nierownie iest dzielnosci Pánná Błogostawio-
na / Mulier amicta sole ; nie bez przyczyny Kościół święty /
woła co dzień / áby nie zmrożone oko swoje trzymała ná-
nami. Eia ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes o-
culos ad nos conuerte ; bo wie iako to oko pożyteczne swia-
tu / iako Viget quodcunq; videt. Gdyby to słońce Bog wse-
chmogący zntoś / á coby ná świecie było / ieno stroga cie-
mność á lodowate powietrze / wszystkieby rzeczy niszcę /
ginęć musiały. Zárownie gdyby nam tá Pánienka iasę
swą nie świeciła / gdyby nas miłością Bożą nie zágrzewa-
ła / wszystkieby cnoty w nas stygnęć y wstawać musiały.
Pieknie święty Bernat / Tolle corpus hoc solare quod illu-
minat mundum, ubi dies ? Tolle M A R I A M hanc maris stel-
lam, quid nisi caligo inuoluens, & umbra mortis ? Zntes to
ciało Słoneczne ktore świat oświeca / Kedyż dzień ? Znies
Máryę te morską gwiazdę / coż będzie ieno mgła záwiatia-
ca / y cień śmierci ?

Wspomniće co rzekło páchole Eliaszowe / Kiedy mu
Prorok święty kazał nád morzem wyglódać obłoku. A-
scende & prospice contra mare. Pátrząc długo wyrostek /
powie Eliaszowi. Non est quicquam. Nie widać nic. Já-
koż to nic nie widać ? że obłoku nie widzisz / ergo nic nie wi-
dzisz ? á za nie widzisz morza / ziemię / niebá ? iakoż mówisz.
Non est quicquam. Nie widać nic ? Obłoczek ktorego wy-
glódało to chłopię / Konterfetem był Naswietśey Pánný /
bo o niey powiedział Izaiasz. Ecce Dominus ascendet super

In Antip.
Salve Re-
gina.

S. Bernar.
Serm. de
Nat. Vir.

3. Reg. 18.

Isaie. 64.

nubem leuem. Oto Pan wstąpi ná Obłok lekki. Połci świat
 Bez Panny niemiał tego Obłoczku/ połci niemiał Panny Błogosławio-
 B. nie by ney/ był prawie iáko bez Stoncá/ bez wszytkiego/ y mógł
 było na słusnie mówić. Non est quicquam; bo ácz to w niebie był
 świecie. Pan Bog w Troycy iedyny/ ácz w światych skárbách iego
 było pełno rozmaitych dóstatków y poćieh/ ále coż potym
 kiedy trudny do nich był przystęp. Lecz teraz Pánnę Bło-
 gosławioną máłoc/ niemożemy mówić. Non est quicquam,
 bo Stonce mamy / ktore nas promieniami láski swojej
 szodrze oświeca/ w cnotách światych krzepi/ y ozieble ser-
 cá grzeie miłością Bożą. Virgo MARIA fidem excitat, spem
 roborat, diffidentiam abigit. erigit pusillanimitatem; ze Vi-
 ger quodcunq; videt.

Rezystat y Zwierciádło zwałszá concavum zlobczáste /
 Plutarch. gdy ku Stóncu obrociś/ tákiey energiey promieniom doda-
 ie/ ze rzeczy blisko położone pali. A dla tegoż kiedy Marcellus
 Archime- dobywał Syrákuzę Archimedes subtelny Mátématyk
 des. wieku onego/ wystáwiwszy z mieyskiego muru wielkie Zwi-
 Rzymskie okrety ciádło ku Stóncu / specula vstoria, dołazał tego/ że ná okret-
 Zwierciá- tách Mátcellusowych ogień wzniecił/ y one popalił. Stóncem
 dtámi jest Pánná Błogosławioná/ bódźmyż my Zwierciádlámi/
 spalił. Rezystálem iednym; obroćmy sercá náše ku temu świate-
 mu Stóncu/ niechay je ná nie obfit emi láski woiey promie-
 niami biie/ niechay ozieble ku Bogu áffekty náše rozgrze-
 wa/ niechay złe nálogi w nas niszcz y pali/ niechay czysto á
 światą miłością iáko Mater pulchræ dilectionis nápełnia/
 bo o niey powiedziano/ ze Non timebit domni suæ à frigori-
 bus niuis, kogo w światą swą opiekę weźmie / żadnemu by
 natwárdšie zimno nie nie wczyi.

A nie tylo sáme te wygođe mamy/ od tey namilšey
 Gospodynicy/ że nas płaszem miłosierdzia swojego iáko
 Stonce ogrzewa; ále y te że nas w potrzebách nášych /
 nimże

nimże ząstawia y broni. Od czegoż takiego? A frigoribus
nivis. *Od zimną śniegowego.* Coż to za śniegowe zimno /
ktorego nie kaze sie leżać. Nie rzec sługom y domownikom
Panny Błogosławionej? Bodaj to nie owo ktore widział
na Pánu Bogu Dániel Prorok.

Opisując ten święty Wzrostnienie Należystat Pánstki / Dani. 7.
powiada że go widział w śniegowej śacie. Vestimentum
eius candidum quasi nix. *Odzienie iego białe iako śnieg.* E
nie w takiej ci śacie Dánielu święty widział Pána Boga
wielki Król y Prorok Dawid. On mowi / że go widział Psal. 103.
Amictum lumine sicut vestimento; *Odzianego światłem iako
śata;* a ty powiadasz / że śata iego z śniegu? iakoż ten
śnieg przy tym świetle nie z taie? Oby tych śat ząpywa
pewnych czasów Bog wszechmogący / kiedy nam grzesznym
chce włożyć miłosierdzie swoje; bierze śate Słoneczną / y
z niej sypie na nas promienie łaskawości swojej. A gdy zaś Sniegowa
wola ma złości nasze karać; używa śaty śniegowej / śaty śatá ná
zimney / na włożenie surowego y ostyglęgo w miłość ser- Pánu co
ca swojego. znaczy.

A w tej ci śacie na on straszny a ostatni wálnego Sa-
du trybunał zasiędzie. Caput eius & capilli candidi tan-
quam nix. Vestimentum eius candidum quasi nix. *Głowa ie- Apoc. 1.
go y włosy białe iako śnieg. Odzienie iego białe iako śnieg.* Bo Dan. 7.
nie spodzieway sie na on czas grzesznika żadnego promy-
szka miłosierdzia od Pána. W bołku dziurawym y ranach
przenasświetlonych tego / nie nądziesz w on czas iako niegdy
Thomas ognia / abyś miał zimne ręce y serce ogrzać; gdzie
pomócasi / gdzie tknieś / gdzie spojrzysz / wśedzie lod / zi-
mno / okropno / śnieg. Vestimentum eius quasi nix. A toż
od takiego śniegu y zimną Boskiej sprawiedliwości broni
nas Panną Błogosławioną / kiedy z niebá leca na nas y
na grzechy nasze pluty / chłosty Pánstkiego gniewu / ona iako

iało Mátka Kochána / płaszem nas miłości swoley zaa
stania y broni.

Nabożni słuchacze / kiedy ja patrze ná ten wás Szka-
plerz / á wvazam niewymowną miłość Pánný Błogostá-
wioney / ktorą ma ku slugom swoim / moge każdemu z nich
mowić. Scapulis suis obumbrabit tibi. Wiem iż te słowa o
Psal. 60. Zbawicielu nášym powiedział Dawid / bo kiedyśny godni
byli srogich biczow y chłost / on namilśy iało zastępcą plecy
swoie Boskie wystawił / on za nas hániebne bicze / chłosty /
y gozdzie wytrzymał. Ale to też wiem o áffekcie y miłości
Szkaplerz ku nam Pánný Błogostáwioney / że y oná samá dla zbawie-
Pánný B. nia y okupu nášego ráda by była wszytkie one chłosty pod-
broni nas. iela / y Pánienśkiemi plecami swymi gniewu nas Boskiemu
odgniewu zástawiła. Tenci zaiste áffekt y teraz oświadcza / bo ná coż
Pańského. kładzie ná nas Scapularia Szkaplerze swoje / ieno że chce v-
kazać / iało Scapulis suis obumbrat nobis, iało biczom y
chłostom sprawiedliwości Boskiej / pilno nas zástawia.

Soremney inwentrey záżyia niegdy Michol ná obronę
Dawida Meza swólego / kiedy go Saul ná gárdlo szukał /
vślyshawśy Michol że miał żołnierza ná Dawida nástać /
prześtrzegła go / y spuściła z okna / á ná iego miejsce wzię-
wszy ieden posag w śiaty Dawidowe vbrała / y ná łozku po-
łożyła. Tulit Michol statuam, & posuit eam super lectum, &
1. Reg 19. operuit vestimentis. W pádno żołnierze Saulowi / pytaio
gdzie Dawid / powiedzo ; choruię / leży ; skocz do łozka /
odkryj / áż Simulacrum super lectum, stupek drewniany / á
ná nim śiaty Dawida. O idźże Dawidzie / masz szczęście /
nád śiatami prozno sie pastwić. Podobney inwentrey zaa-
żywa ná obronę náše Pánná Błogostáwiona. Bywa cze-
sto że Pan Bog wypráwuie z nieba ná nas sprawiedliwość
swotę / bywa że nas wiążąc / kárąc / chłostać kaze. Coż czyni
Naswiesz Pánná ? rozwiia nád námi śiatę miłości swo-
iey /

ley / Kládzie ná nas Szkaplerz swoy swiety / przypadšy
 sprawiedliwość / obaczywšy ze ná nas śátá Mátki Bozey /
 ze Scapulari suo obumbrat nobis, záraz surowość składać /
 biecze rzucacć musí. Kdla tego dobrze mowi Medrzec / ze
 Non timebit domui suae à frigoribus niuis ; bo łogo weźmie
 w opiekę swoię Naswietša Pánná / niechay się żadney plu-
 ty gniewu Páńskiego nie boi / albowiem go płaszem mi-
 łosierdzia swego záślánia / Scapulis suis obumbrat illi, y ná
 iey przyczynę sprawiedliwość łáskáwicie / y biecze z reku
 wpuszcza.

O Rzymian po Capitolium, y ogrodách Wátykań-
 skich było takie málowanie. OCNVS powroz krećil / á z tyłu
 go Oslicá rostrzecáłá ; y był to Konterfet Młzá gospo-
 dárnego / oszczędnego / á żony hoyney / ktora śnádnó roz-
 rzuca / co Młz zgromadza y zbiera / y mowiono o takim
 Oeni funiculum textit. Oknusow powroz krećil. to iest nádare-
 mno zbiera / wiąże / bo to Żoná rozrzućil / rozwiąże. Słu-
 gá ieden Julianá Apostátę ná wżgárdę Żbawce nášego /
 pytał raz iednego Chryściániná ; Co teraz w niebie wáś
 Chryśtus Syn Cieśielski robi ? Odpowiedział mu dobrze.
 robi trunne Pánu twemu Juliánowi. Gdybys mie spytał
 grzeszniku / co w niebie Chryśtus IEZVS robi ? odpowie-
 działbymćil / ze ná grzechy twoie Funiculos textit, powrozy
 strzeca. Táki Ezechiel widział w reku Bośkich stracony
 powroz. Funiculus lineus in manu eius ; tak widział y Żá-
 charyáš. In manu eius funiculus mensorum. Gotuie pra-
 wdá y strzeca powrozy y biecze ná grzbiety náše / Bog wšo-
 chmogacy / ále często Oeni funiculum textit, iák OCNVS dár-
 mo prácuie y strzeca. Razze tego bywa / ze Pan Bog zło-
 ściámi nášymi rozniewány / zániesie się ná strogie káránie
 świátá : Raz tego bywa / ze w reke swoie w gniew wbro-
 ionę nábierze biczow / rozg / powrozow / chcąc nas łyczaká-
 mi

Symbbola.
 Rozrzu-
 sney żony
 Pier. in
 Hierogl.

Baron.

Ezech. 24.
 Zachar. 2.

mi Pogańskiemu wiązać y wćinąć; á iedna rázo áz wszy-
 skto porzuci/ y z gniewu oplonie/ trwogi nieprzyacielskie
 Pánná B. wćiszy. Ktoz to spráwnie? niht inny/ ieno Pánná Błogo-
 rospłáta y sláwiona/ oná z reku Chrystusa Pána bierze/ oná po-
 roskreca wrozy ná grzbiety náše strecone rospłátuie/ oná płaszem
 bierze Pá- miłości swoiey Bostiemu nas gniewu zástánia. Przyszna-
 ná Chry- wa iey te moc nád reku y spráwiedliwoscíá swoio samze
 słusowe. Zbáwiciel. A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpa-
 Pál. 39. tionibus; ták mocne masi Mátko moia rece/ ze gdy sie z
 zapálczywa reku moio záwezme kárác grzechy ludzkie/ á ty
 mie zá nie vymiesi/ ego defeci, wstawác/ bierze puszcác
 musze.

Isaiz. 3. Jesli z/ Słucháče moi/ oni ludzie v Izáiasá/ oba-
 czywszy táni ná kimsi sukniá/ vchwycili go/ y Pánem swym
 koniecznie mieć chcieli. Vestimentum tibi est, Princeps esto
 noster. O iákož dáleko słusniysza gárnc sie nam do Pána
 ny Błogosłáwioney/ iáko dáleko przyswoitsa/ brác nam
 iá zá Pánia/ Krolowá/ y Mátke náše/ y mowic/ Vesti-
 mentum tibi est; Widziemy iz zadén nie stráci ná službie
 twoiey/ widziemy iák dobrze slugi twe chowasi/ iák dobrze
 przyswójchasi/ od zimná y pluty brónisi; Esto igitur Domi-
 na nostra, esto Regina nostra. Bódzze Pánia náša/ bódz
 Krolowá náša.

Nie odmawia Pánná Błogosłáwiona/ gotowa przy-
 íac nas zá slugi swoie/ gotowa býc Krolowá náša. Ale
 wiećiesi czego chce po nas? tego czego niegdý chćiało drze-
 wko cierniowe Rhamnus po innych drzewách/ gdy ie Kro-
 Iudic. 9. lem obráty; wstysawszy ábowiem zgodne ich suffragia. Ve-
 ni, & impera super nos. Podz, á Kroluy nád námi; rzecze
 do nich. Si verè me Regem constituitis, venite, & sub um-
 bra mea requiescite. Jesli mie prawdziwie Krolew czynicie,
 podzćiesi, á pod cieniem moim odpoczywáćcie. Wiećie czego

tu chciało Ciernie po innych drzewach / gdy ie do cienia
swego wywalo? chciało wielkiey po nich powolności /
ktora każdy sluga powinien Panu swemu.

Jest tam przypowieść v Łacinnikow / Ad vmbram ^{Zyc po-}
alienam viuere. ^{Życ wedle cudzego cienia, to jest / wedle}
cudzego humoru y woley. A z tad o człowieku gdy go ^{dlug cie-}
Pan Bog stworzył / powiada pismo / ze go uczynił ad vm ^{nia cudze-}
bram suam, podług cienia swego. Bo słowa owe / Fa ^{go co jest.}
ciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. ^{Oleaster.}
Uczynimy człowieka ná obraz y podobienstwo nasze. Z
Hebrájskiego tłumaczy / Oleaster: Ad vmbram nostram.
^{Podług cienia naszego. Widzicie iáko cień poslušny czło-}
Podług cienia nášego. ^{wietowi / ruszy sie człowiek / ruszy sie y cień; podniesie}
Widzicie iáko cień poslušny czło ^{reke człowiek / podniesie y cień; stánie ná miejscu czło-}
wiewowi / ruszy sie człowiek / ruszy sie y cień; podniesie ^{wiek / stánie y cień; A toz takiey powolności chciał po}
reke człowiek / podniesie y cień; stánie ná miejscu czło ^{człowieku Bog Wszechmogacy / áby był wedle woley / y}
wiew / stánie y cień; A toz takiey powolności chciał po ^{nutum iego. Ad vmbram eius, áby we wszystkim stosował}
człowieku Bog Wszechmogacy / áby był wedle woley / y ^{sie do swietych dekrétow iego.}
nutum iego. Ad vmbram eius, áby we wszystkim stosował
sie do swietych dekrétow iego.

Wiedźcież że y Krolowa niebieśta mowi do was.
Si verè me Reginam vestram constituitis, venite, & sub
vmbra mea requiescite. Jeśli prágniecicie ábym była Kro
lowa wáśa / podćcieś; ále tak sie z mymi obyczaiami
zgadzaycie / iáko sie zgadza cień z ciałem swoim. Mowili
oni niegdy v Proroka. In vmbra tua vivemus. Pod cie
niem twoim żyć będziemy. Origenes cyta. Ad imitatio
nem tuam vivemus. Podług exemplarzá twego żyć będzie
my. Wiec y my / Nabozni Slucháge. tak naywyszey
Krolowey sluzmy / ábyśmy ad vmbram eius, ad imitatio
nem eius, ná ie y podobienstwo żyli / y swiete ie y postę
pki ná sobie wyrażáli.

A M E N.

PIATE

K A Z A N I E

W Kościele.
Farnym
Naświet-
ły Panny
w Ryńku.

Ná toż Święto, PANNY
M A R Y E Y.

Excelsa super sidera,

Wład niebiosá podwyższona.

Niebo stu-
zy lu-
dzion
światym
przy
śmierci.
Deut. 34.

Wład te wdzięczność ludzie pobożni od
nieba / Chrześciance w Pánu Bogu mie-
li / że iáko żyjąc ná tym świecie słu-
niebu / y godnymi ná nie robia postę-
płánni : ták téz w ostatnim życia ich
terminie niebo im słuzy / y różnymi spo-
sobámi oświádcza chęć swoje. Kon-
czył Słáchetny Morysz dni swoie / że to był człowiek wiel-
kich v Pána Boga zasług ; ták Pan Bog vřánował zęście
y śmierć iego / że sam do niego przyszedł / y wcałował go /
sam ducha iego w ręce swoie wziął / sam ciało iego pogrzebł.
Mortuus est Moyſes ſervus Domini iubente Domino, & ſe-
peliuit eum. *Wmárt Morysz ſługá Páński z rozkazánia Páń-
skiego, y pochował go. Hebráycyř czytá. Mortuus est Moy-
ſes in oculis Domini. Wmárt Morysz w pocátowaniu Páńskim.*
Wład

Miał wędrować z Koła tu na ziemi żyjących gorący Eli-
 asz/ że to był Prorok Pánu Bogu wielce miły/ y cnót nie-
 bieſkich pełen/ wystano poń z niebá ognista Károce/ y w
 niey wzięty iest ná powietrze z tego padolu mizerności.
 Ecce currus igneus, & ascendit Elias per turbinem in calum: 4. Reg. 2.
Oto woz ognisty, y wstąpił Eliasz z wichrem do niebá. Umierał
wbogi/ wrzodowały Łazarz/ że ten cierpliwością swoją za-
ſługował niebo; wyprawiono wnetze ná pogrzeb iego An-
yoły/ ktorzy wzięwszy go z wzięwością zanieśli ná łono A-
braáma. Factum est, ut moreretur mendicus, & portaretur Luc. 16.
ab Angelis in sinum Abrahæ. Vlceroſo pauperi ministerium S. August.
præbuit Angelorum cohors. mówi święty Augustyn. Wrzo-
dowátemu zebrakowi, uczynił poſługę gwin Anyełski. Umie-
rał napierwszy Meczennik Pápa Chryſtuſow/ Szepan s.
że to był niebieſki Młodzieniec/ Anyoł drugi w cieie. Inu- Ador. 6.
entes eum omnes viderunt faciem eius, tanquam faciem An-
geli; áżci miedzy onym łamiennym grádem/ w poſzrodku
ktorego umierał/ widzi ná ſwo. wſtuge otwarte niebo/ y
ná ſwe przyſciecie ſtoiącego Pána IEZVSA. Ecce video Ador. 7.
calos apertos, & Filium hominis ſtatem à dextris Dei.

Zna takáz wdzięcznoſć od niebá dnia dzisieyſzego
 Pánná Błogoſławioná; że wſyſtko iey życie ná tym świe-
 - cie było niebieſkie/ wſyſtká myſl o niebie/ wſyſtko ſie też
 niebo/ pod czas żeſcia iey z tego ſwiátá/ po nie wytoczyło/
 Słonce/ Mieſiąc/ gwiazdy. Słonce/ w Koło iá ná kſtátt
 obłoku otacza/ y lektýke z ſiebie formuie. Mieſiąc pod
 nożkiem ſie kładzie/ pokorney Pánnie pokornie wſługuiąc.
 Gwiazdy z twierdze ſwey poruſſione/ ſkładáią ná ſwiata iey
 głowę przeſłiezną Koronę. Pátrzył ná ten ſplendor Ko-
 cháneł iey właſny. Signum magnum apparuit in calo. 12.
 Mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius
 corona ſtellarum duodecim. *Cud wielki pokazat ſie ná nie-*

bie. Białagłową otoczona Słońcem, y Miesiąc pod nogami iey,
á ná głowie Koroná ze dwunastu gwiazd.

Alex. ab
Alexan. 1.
2. c. 19.
Pochlebu-
ia Augu-
stowi Ce-
sarzowi.

Po śmierci Augusta Rzymskiego Cesarza/ obaczono
ná ciełe iego pewne mákuly / ná kształt gwiazd/ Etore my
Septemtriones, prostacy Wozem nazywają; záraz puszczo-
no głos po Rzymie/ że samo niebo Augusta do siebie wzy-
wa/ álbowskiem pon własny swoy woz posyła. Pochlebstwo
to było przyjaciół Augustowych; ále to prawda/ iż Pánná
Błogostawiona/ przy swoim z tego świata zesićiu/ tak jest
od Syná swego wczona/ że sie z Młálestatu swego z Ko-
mitywą niebiešką / sam po nie ruszył / y ná tryumfálnym
wozie do chwały swoiey sam prowadził / y nád wszystkie nie-
biosá y gwiazdy wyniósł. Przyznawa iey to Kościół świe-
ty w hymnie/ gdy mowi. O gloriola Domina, Excella su-
per sidera. O Góspodze wmielbiona, Nád niebiosá podwyżsżona.

Pánná B.
podwyż-
sżona nád
wszystkie
niebá y
gwiazdy.
Meteor,
Gwiazdy
padające z
niebá co
sa?

Roku przeszłego wklazalem / iáko Naswietsza Pánná jest
Domina, y ma wszystkie do tego tytułu requisita; ná tera-
źniejszy Kazaniu bede mowił / iáko jest Excella super si-
dera, podwyżsżona nád wszystkie niebá y gwiazdy. Powia-
dá tam Filozosowie w Meteorách swoich / o pewnych
gwiazdach/ Etore ná powietrzu lataią / y często pádają ná
ziemie / y zowią ie Sydera volantia, Stellas cadentes; są to
nie gwiazdy / ále exhálátýe ná powietrzu zápalone / Etore
widuiemy osobliwie w nocy / że iáko gwiazdy iákie ná po-
wietrzu biegają / y spadają ná ziemię; o czym Virgil.

Virg.
Geor.

Sapè etiam stellas vento impendente videbis
Præcipites calo labi, noctisq; per umbras
Flammarum longos à tergo albescere tractus.

W reku twoich Pánnó Błogostawiona / są wszystkie exhá-
látýe y zapály niebieskie / spuść ná sercá naše Stellam ca-
dentem, ognisko iáka gwiazde / y zapál duchowny / ábychmy
o wysókich cnotách y godnościách twoich w goręcości du-
há mowić y słuchác mogli.

Kiedy

Kiedy Kościół święty mówi o Pannie Błogosławionej / że jest excelsa super sidera, w tych słowach nie same ją wpatruje wyniosłość miejsca / które ma Nasświetla Panna w niebie / ale wiele innych znacności y prerogatyw. Dwoiakię sydera kładą na niebie Astrologowie. Jedne zowią Erratica, iący są Planetowie / Słońce / Miesiąc / Jutrzenka zc. Które wstawnie miejsca odmieniaią. Drugie Fixa, które w twierdzy swojej mocno vgruntowane / na jednym zawsze miejscu stoją. Kogoż my do tych gwiazd przystosujemy? samych siebie. Ludzi. Miedzy ludźmi są tędni / iako sidera errantia, którzy na tym świecie żyją / różnym podlegając odmianom y niestatkom. Drugi są iako stellæ fixæ, którzy już złożywşy śmiertelność wieczney żążywają nieodmienności. A te / y owe cnotami y godnościami swoją celuje Panna Błogosławiona. Mówmy o ludziach na tym świecie żyjących. Dajcie mi naswiato bliższego głowieka. Żaden nie zrownał z Błogosławioną Panną.

Są na niebie pewne gwiazdy in signo Tauri, nazwane Vergiliæ albo Pleiades, jest ich w liczbie sześć / bo siódmej prawie nie widać; Quæ septem dici, Sex tamen esse solent.

O siedmi powiadaia: leż to płonne wieści /

Bo kto się chce przypatrzeć / nie maś wiecey sześci. Które na wiosnę wschodzą / a potym nie długo giną; z tąd że napisał o nich ieden / Semper in occasum. Polacy zowią te Bąby / iakoby na znał / iż nie długo trwają. Przyswoite Symbolum głowiekowi na tym świecie żyjącemu; Który daj to że cnota iako przed się weźmie / że miłość Boga do serca przypuści / y różnymi cnotami świecić pocznie; coż potym / kiedy prętko słabieie / prętko to wszystko porzuca. Iako Planetowie w obrotach swoich nie trzymają statku / ale raz idą prosto / raz cofają nązad / raz się nachylają na pułnocy / raz na południe / y przeto ie zowią Astrologowie

Dwoiakię
są Gwia-
zd na nie-
bie.

Bąby na
niebie.
Ouid.

Cochanov.
in Phzn.

Ferus
Impr.

Człowiek
nieślac-
czny iako
Planeta.

directos, retrogrados, á pospolitym słowem erroneos, sidera erratica: tak między ludźmi trudno człowieka znaleźć/ Któryby w cności / w miłości Bożej iednośtąność chował / Któryby Pánu Bogu służyć porzowski retrogradus kiedy nie był/ náząd nie cofnął / y z drogi przystoyności/ sprawiedliwości nie wstąpił.

Psalm. 51.
Brzytną
osłukiną
ludzi.

Wspomina o tym niestátku ludzkim Dawid święty/ pod podobieństwem brzytny ostrey. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. *Wczyniles zdradę, iako brzytną ostrą.* Coż to za zdradę/ co za osłukiwanie czyni bálwiersta brzytną? Wielkie bárdzo. Przyjdzie wielka iaka wroczyśność. Święto chwalebne: Stárzec tam który przyszedłszy do bálwierzá/ Łąże się pięknie ogolić/ brode wystrugać/ iako młókos ieden; Ktoby go nie znał/ rzekłby/ że to młody człowiek / w kółku dwudziestu / w trzydziestu leciech/ á on hosty dziesięteł pásie. Ktoż to osłukał ludzi? Kto te zdradę wczynił? Nouacula acuta. *Brzytną ostrą.* Miał dwie Niedzieli/ áż on postáremu siwy á siwy. To takiego niestátku/ powiáda Prorok/ między ludźmi pełno. Postruże tam drugi ná Święto wroczyśte sumnienie swoje/ wczyni spowiedź/ wyzna grzechy swoje/ we łach ie hoynych omyie/ gorąco do Boga wzdycha; długoż tego? minie dni kółka/ Niedziela iedną y druga; áż on iako plánetá retrogradus, w pierwsze złe nálogi / w dawne piánstwa/ w zástárzále rozpusty/ w dawne ráńkory / nieprzypiązni. Sicut nouacula acuta fecit dolum. Zgóla iako gwiazdy Vergiliae semper in occasum, pretko gina/ y światło swe oczom nášym wkręwiaia: tak człowiek póki ná tym świecie żyje/ zwykł pretko w cnotách/ w miłości Bożej stygnąć y wstawać / Semper in occasum.

Dáleko od takiego niestátku/ od takiey odmienności była Pánná Błogosławiona/ iako tylo Pána Boga poznáją/ á poznáją go w niepołálanym poczęciu swoim/ nigdy y

na ieden moment myśli y serca swego z niego nie spuściła/
 ale iako powiada Canisius in Mariali. Vita ipsius iugis & Canis.
 continua quadam fuit contemplatio. Zywot iey, była iedną T. 1. B.
 wstawnicza y nieprzeszayna bogomyślność y kontemplarya. było
 nas trudno o taką bogomyślność/ coby na czas nie pau- yżm-
 zowała; tak zepsowana y do złego skłonna nature mamy/ czna con-
 tak roznym distrakcyom podlegamy / że na myśli naszey templarya.
 częściej bywa świecka iaka marność / aniżeli Pan Bog;
 na sercu częściej miłość świata / aniżeli nieba. A z to
 ludzie wważni/ aby między roznymi tego świata zabawami
 y okazyjami nieba nie zapominali/ miewaia więc rozne spo-
 soby y excytarze/ ktorými sobie na pamięć miłość y służbę
 Państwa przywodzo.

Pisac Panormitanus o wielkich cnotach/ y dziwnym Panormit.
 koło siebie rzadzie/ Alfonsa Krola Aragonow/ powiada/
 że miał kostowny ieden zegar / w ktorego na wierzchu była lib. de ge-
 wieżyczka z drogich kamieni robiona / z ktorey za pewny stis Alphi.
 mi godzinami wychodziły rozmaite kunsty/ oznaymujące Cudny po-
 Krolowi czas do tey a tey zabawy. Kiedy przychodziła go- rzadek w
 dzina/ ktorey miał wzwyczajn o pułnocy wstawac do czy- zyciu Al-
 tania/ bo sie dziwnie w księgach y naukach kochał; gdy w phonsa
 derzył zegar / występowała z wieżyczki lucerna z ogniem. Krola Ara-
 Gdy z rana przychodził czas do podpisow / wderzył zegar/ gonow.
 y wychodziło z wieżyczki pioro. Gdy przypadała godzina
 sadow / za wderzeniem zegara/ występował miecz Krole-
 wski. Pod czas obiadu/ wstawal sie z oney wieżyczki noz
 pięknie sadowy. Kiedy czas przychodził modlitwy/ nabo-
 zenstwa; wychodził złoty Krucyfiks. A na tey wieżyczce
 napisano było Vita Regis, Zywot Krolewski. na znak / iż we-
 dle obrotow zegara tego Krol był / y wszystkie zabawy
 swoje odprawował. To mi dziwno/ że między kunstami
 tego zegara był Krucyfiks. Chciał wkażac Krol mądry/ że

na tym świecie / między tak wielką zabawą y distrakcyi / oś-
 bliwie w stanach wielkich / snadno się zapomina Panna Bo-
 ga / trzeba na to pobudki / trzeba ercytarza. Sama to
 Panna Błogosławiona była tak szczęśliwa / że do bogos-
 myślności / do miłości Bożej / nie potrzebowała żadnego
 ercytarza / ale tak miała z Panem Bogiem z iednoczony
 swoy affekt / że pozawisły od rozumienia swego / à primo
 instanti vsus liberi arbitrij, aż do śmierci samey / nigdy / y na
 mgwienie okła / od rzetelney myśli / y miłości Bożej nie w-
 stała; tak iż mógł każdy wymalowawszy przed nią Niebo /
 napisać / Vita Mariae, Żywot Maryey, bo vita ipsius iugis &
 continua fuit contemplatio.

Panna B.
 nie umar-
 ta z defe-
 ktu ani z
 choroby.
 Magnus
 Albert in
 Marial.

Łowsem zdanie iest Doktorow zacnych / że Nasświet-
 sza Panna nie umarła / vi morbi, zmożona choroba / albo
 przyrodzonym defektem; ale vi amoris, zmożona Bożą mi-
 łością; y nie przerwała namniey pęd czas śmierci / tego a-
 ktu miłości ku Bogu / ktory za żywota miała. Beata Virgo
 prae amore, & sine dolore mortua est. mówi / Magnus
 Albertus.

Delphin w
 Morzu v-
 stawnicznie
 pływa.
 Ferus
 Impr.
 Plutar.de
 animant.
 compar.

O Delphinie powiadają / y Plutarchus piše / że iest
 in continuo motu, wstawnicznie pływa / y wnaśa się po mo-
 rzu / nigdy nie stanie; chociaż spi na wierzchu wody / prze-
 cie się rusza y pływa: y z tego o nim piše. Fluctuat & quie-
 scit. Quiescit & mouetur. In motu moritur. Posita est eius
 in perenni motu natura, terminumq; habet vita & motus e-
 undem, mówi Plutarchus. Podlać komparatya / ale mo-
 żemy prawdziwie o Pannie Błogosławionej mówić / że by-
 ła in perenni motu, quiescebat & mouebatur. bo nawet y
 we śnie / gdzie człowiek wszystkie potencye rozumne y zmy-
 sły ma związane / y nie może ani mereri, ani demereri, w
 rzetelney miłości Bożkiej nie wstawiała. Świadczy o tym
 święty Ambroży. Cum quiesceret corpus, vigilabat animus.

S. Ambr.
 La, de Virg.

Dor-

Dormiebat & vigilabat. Kto o tym zwierzećiu piśo/ że in
motu moritur; to właśnie o Pannie B. mówić się może/ że in
Motu & actu diuini amoris umarła; lubo pod czas śmierci
Koneczyła swoy żywot/ nie Koneczyła iednak miłości ku Bo-
gu/ ale z nieprzerwaną wzięta jest do nieba.

Nasświet.
Panna by-
ła in con-
tinuo actu
diuini a-
moris.

A tak słusznie o przenasświetszej Pannie mówi Ro-
ścioł/ że jest Excella super sidera; bo wszyscy na świecie lu-
dzie są iako Sidera errantia, affektem swoim nie są wysta-
wni w Bogu / w cnotach y miłości Bożej pretko stają;
a ona żyjąc tu na świecie myśli swej nigdy nie spuściła z
Boga / miłości tego nigdy nie przerywała. O gwiazdach
pełnocnych które zowiemy Septentriones, Arctos, Ursa,
powiadaia Astrologowie / y sami to widzimy / że nigdy
miejscą na niebie nie odmieniaia; z tadże/ kiedy wielkiego
Alexandra odwozono od wojny z Daryusem / przekła-
daiać mu wielkość Perskiego ludu / namalowawszy Ursam,
Niedźwiedzicę / napisał na niej/ Sicut in calis, iako na nie-
bie; daiać znać / iż w zawziętej wojnie y imprezie swojej /
tak chciał być stateczny y nieodmienny / iako jest to Sidus
na niebie stateczne. O Pannie Błogosławionej wybornie
może się mówić / że była na kształt gwiazd pełnocnych; w
miłości Bożej tak stateczna / tak nieodmienna / Sicut in
calis, iako kto nadoskonałszy w niebie.

Pełnocne
gwiazdy
nie mienia
miejscą.
Statek
Alexan-
dra Wiel.
Valter. in
Quadrag.

Xowsem była w niej większa doskonałość / niżeli in
Calis. Są Drugie na niebie gwiazdy. Które już nie od-
mieniaia miejscą iako owe Erraticae, y zowią się Fixae sta-
mi / nieodmiennymi. Tym podobni są Aniołowie y ludzie
świeci którzy wielkustej z Panem Bogiem chwały zaznają
iż. Jestże Nasświetsza Panna excella nad te sidera? Jest.
Trzy rzeczy zwykli Astrologowie przypatrować w gwiazdach /
Lucem, Situm, & Operationem, Światłość / Miejsce albo
położenie / y Dzielność. We wszystkich tych trzech przy-
miotach

W gwia-
zdach trzy
rzeczy y-
ważaia
Astrologo-
wie.

miotach celuie P. Błogosław: Anyoły y Świete w niebie.

Naprzód celuie ich Luce, to jest łaska Boża/ y zastu-
gami swymi; bo wiecey ią Pan Bog umitował/ á niż wszy-
stkich Anyołów y ludzi świętych; y oná wiecey Pána Bo-
gá miłowała/ á niż collectiue wszyscy Anyołowie y święci
ludzie; tak iż/ gdybys ná wage położył z iedney strony mi-
łość Nasświetsey Panny/ á z drugiey miłość wybranych
Bozych/ daleko by przeważała miłość P. Błogosławioney.

Strus pre-
iżko biega
chcę latać
niemoże.
Ares. Impr.

O Strusie powiadaia/ iż dla wielkości swoiey w go-
rze latać/ iáko inne ptástwo nie może; wszákże po ziemi tak
pretko biega/ że mu w tey mierze trudno ma inny pták wy-
dołać; y z tąd nápiśať o nim ieden. Si sursum non efferor
alis, cursu tamen supero omnes; á drugi/ Non efferor, at
cursu volo. Prawda jest./ iż przenasświetsa Pánná żyjąc
ná świecie/ nie miała tych doskonałości/ ktore máia Anyo-
łowie y święci w niebie; nie widziała záwsze iásnie istności
Bozey/ iáko widza Anyołowie y ludzie święci; ále tylo ná
Boga tu ná pewne czasy/ per modum transeuntis, iáko w dzień Wciele-
ziemi zj- nia Syná Bozego/ w dzień iego Narodzenia/ Zmartwych-
iac. wstania; á wedle zdania niektórych/ y w dzień Pogęcia
swego niepokalanego. Ktemu nie była y w tym równa
Anyołom y Świetym/ że oni miłua Pána Boga/ iáko mo-
wia Theologowie/ necessarió & immobiliter, bo są Com-
prehensores, w kresie y terminie ostatniego błogosławień-
stwa; á oná była Viatrix, bieżąca do tego kresu. Wszakże

Miłość P.
Błogosław.
ku P. Bogu
większa
niż wszy-
kich Świe-
tych

iednak miłość iey ku Pánu Bogu była tak żarliwa/ tak go-
ku P. Bogu raca y stateczna/ że w tym celowała wszytkie Anyoły y
większa Świete: tak iż może o sobie mówić/ Sursum non efferor a-
niż wszy- lis, cursu tamen supero omnes. Non efferor, at cursu volo.
kich Świe Miłość moia ktora mam ku Bogu memu/ nie mać w pra-
tych wdzie tey prerogatywy/ aby była ná kstałt Komprehen-
sorow immobilis, przytówána/ bo ieszcze w biegu śmiertel-
nym

nym żyjąc / non effector alis; iednak żarliwością / goraco-
 ścią / y gradusami Boskiej miłości / supero omnes, zwycię-
 żam wszystkie Anioły y ludzie święte. Celuje tedy Sidera
 fixa światłem / miłością Bożą. W głos o tym Sanctus Lau-
 rentius Iustinianus. Patriarcharum, Prophetarum, Aposto-
 lorum, Martyrum, omniumq; Sanctorum merita Beata Vir-
 go transcendit. *Pátryárchów, Proroków, Apostołów, Męczen-
 ników, zgół wszystkich Świętych zasługi Błogosławiona Pán. á
 przenosi.* A święty Bernardyn wazy sie mówić / iz samym
 onym pokornym ná Wcielenie Syná Bożego pozwole-
 niem / gdy rzekłá Aniołowi / Ecce ancilla Domini, fiat mi-
 hi &c. *Oto służebnicá Pánka, &c.* plus meruit, quàm omnes
 creaturæ, tam Angeli, quàm homines in cunctis actibus, mo-
 tibus, & cogitationibus suis; więcej sobie v Páná Bogá zá-
 słuziłá / więcej sie mu tym słowem podobalá / á niz wszy-
 stkie kreatury / y Aniołowie y ludzie / we wszystkich sprá-
 wách / dziełách / y myślách swoich.

Upátruia też Astrologowie w gwiazdach Situm, ele-
 uationem, położenie y wyniosłość ich / iáko ktora siedzi /
 ná ktorey części niebá / przy którym znaku niebieskim. Coż
 też zá Situm, co zá miejsce ma w niebie Nasświetša Mlá-
 tká Bożá? Wysokie bázno. Kiedy wielki Alexander porąził
 Krolá Porusá / trzymając go przy sobie / pytał / Quomodo
 te tractabo? Jáko cie mam czestować? á on ná to wpo-
 niáły y prawie Krolewskim sercem / iáko by nie w mán-
 stwie / ále ná swobodzie będąc / odpowie. Regaliter. Po
 Krol. msku. Jesli kto spyta / iáko też Pan Bog vsánował w
 niebie Błogosławioná Pánne? iákim ja miejscem vezcił?
 iáko ja vraczył? odpowiem; Regaliter; vsánował ja iáko
 Krolowá / iáko Mátkę swoję. Święty Bernat tak o tym
 dyskurwie. Jáko Syn Boży kiedy miał wielkiego miłó-
 sierdzia swego / wpádłego człowieka dzwignąć / y wziąć ná

S. Lauren.
 Iustina.
 ferm. de
 Nat. Virg.
 S. Bernar.
 tom. 2. ser.
 51. c. 1.

P. Iulardi.
 in Apoph.

Animus
 Porusá Kro-
 lá w poi-
 maniu.

Pánna B.
 nazywa
 ma nád
 kreaturami
 w Niebie

ture ludzka/ obrał ná Wćtelenie swoie nazacnieysze y ná
światobliwsze mieysce/ przeczysły żywot Panny Błogosła-
wioney; tak też kiedy w Krolestwie swoim/ chciał iey pra-
ce y zasługi nágradzić/ dał iey bez wątpienia takie/ y tak
wysokie mieysce/ że nád nie wyższego/ ozdobnieyszego/ za-

St Bernard.
ser. de As-
sumpt
Virg.
S. Ildeph.
ser. 2. de
Assumpt.
Virg.
iennieyszego niemáš. Nec in terris locus dignior vteri Virgi-
nalis templo; nec in cælis regali solio, in quo Mariam Filius
sublimauit. A święty Ildesonsus tak mowi. Sicut est in-
comparabile, quod gessit; & inestimabile, quod accepit: i-
ta est incomparabile præmium gloriæ quod promeruit. *Tako
jest nieporównána, co czyniłá; y nieosłácowána, co otrzymálá,
tak jest nieporównána zapłatá chwały, która záslużyłá.*

Cant. 2. Słuchaycie iáko o tym wraczeniu swoim mowi sámá
y Medréá. Introduxit me Rex in cellam vinariam. *Wpro-
wádził mię Krol do piwnice winney. Piśmo święte ma w*

Psal. 35. zwyczáiu/ że chwałę opisuiąc niebieska/ mowi o niey pod po-
dobienstwem napoju y winá. Inebriabuntur ab vbertate

Isaiz. 5. domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. *Nápiia się
z obfiteści domu twego, y potokiem rozkošy twoiey nápoisz ie.* Fa-

W niebie
wraczone
nád wysyt.
kie krea-
surj.
ciet Dominus conuiuium vindemiæ, vindemiæ defacatæ. *V-
czyni Pan Bog bántiet od winá, od winá wystatego. Pytam ia/
Ktora lepsza vczta/ iesli tá/ gdy Kto wziąwszy przytáciela w
dom swoy/ da mu iedne y drugo fláše winá; czyli owá/ gdy
go w prowadziłwszy do piwnice/ da ná wolá/ áby brał co się
mu podoba/ choć y bezka/ choć też y całą piwnice? Bez
wątpienia/ lepsza tá druga/ bo go czyni Pánem całej pi-
wnice swoiey/ vboštwá swego. A toż takim sposobem od
Pána Boga wraczone y vczestowána jest w niebie Na-
świétsza Pánná. Introduxit me Rex in cellam vinariam.*

Inne święte y Anioły niebieskie czestuie Pan Bog w Kro-
lestwie swoim pod miárą/ bo im vdziela chwały swoiey pod
miárą/ y mowi/ Bibite amici, Pijcie przytáciele, lubo wysy-
scy

ſcy iednego Pána Boga wiſzą / ale nie iedną / iedni mają ^{ſwieci lu-}
 intensius lumen gloriæ, drudzy remiſſius; iedni więcej w ^{dzię nie ie-}
 nim wiſzą / drudzy mniej; iedni wiſzą pewne Kreatury / ^{dnąko wi-}
 drudzy tych nie wiſzą / ale inne. Jako niebieſkie gwiazdy ^{dza Pań-}
 w ſwiałtoſci ſwojej nie ſą iedną / ale iedną ma więcej ^{Bogą.}
 iáſnoſci / á druga mniej: tak y ſwieci w niebie. Rzetel-
 nie o tym wydziale chwały Boſkiej / mowi Páweł ſwięty.

Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas stellarum. 1. Cor. 15
 Stella enim à ſtella differt in claritate: Sic & reſurrectio mor-
 tuorum. Inſa iáſnoſć Słońcá, inſa iáſnoſć Mieſiacá, á inſa iá-
 ſnoſć gwiazd. Gwiazdą ábowiem różna ieſt od gwiazdy w iá-
 ſnoſci: tak y zmartwychwſtanie umártych. Spráwi w wy-
 bránych Páńskich niemáta różnoſć w chwle y iáſnoſci.

Lecz z Pánną Błogoſłáwioną / ináczey poſtąpił Bog wſe-
 chmogący / wprowadziwſy ją do chwały ſwojej / dał iey tak
 wiele bogactw y dárow ſwoich / iáko żadney Kreaturze nie ^{Pánná B.}
 dał; dał iey takie lumen gloriæ, że nád nie / wyiawſy Chry- ^{wiecy wi-}
 ſtuſa Pána / wieſſzego żaden nie ma; objaſnił iey w umie- ^{dzi w P.}
 ietnoſci y w wſzechmocnoſci ſwojej tak wiele Kreatur / że ^{Boguniż}
 ich wſyſcy Aniołowie y ſwieci weſpoł więcej nie wiſzą. ^{wſyſcy SS.}
 Potwierdza mi tego ſanctus Laurentius Iuſtinianus. Quic- ^{S. Laur.}
 quid honoris, quicquid felicitatis habetur in ſingulis, totum ^{Iuſtin ſer.}
 abundat in Virgine. Cokolwiek honoru, cokolwiek ſzczęſliwoſci ^{de Aſſum.}
 máia ſzczegulnie ſwięci Páńscy, to wſyſtko obſitue w Błogoſłá-
 wioney Pánnie. Introduxit me Rex in cellam vinariam.

Homera Ślawnego Poetę / dla wielkiej iego náuki / ^{Vald. in}
 malowali ſtarzy z iedną rzeką z wſt iego płynącą; á kóło ^{theatr.}
 niego ſtali drudzy Poetowie każdy z dzbánuſkiem ſwoim ^{Obraz}
 czerpáiąc one wodę / tu Lucanus, tu Virgilius, owdzie Qui- ^{Homera}
 dius, ſám Martialis &c. czym chcieli wkażać / że cołowiek ^{Poety.}
 inni Poetowie mają / z Homera mają; temu Bog dał mą-
 droſci y genium Poeticum zrodłem / á drugim dzbánu-

Pan Bog
Swietych
Czesnujem
niebie d. ba
nuściem a
Panne B
zrzodłem

ściem. Na ten sposób mówić możemy / iż Pan Bog cze-
stnie w niebie wybrane swoje / wdziała im chwały swojej
pod miarę / światła swego pod miarę. Lecz Panna Bło-
gostawiona iakoby do piwnicy wprowadził / dał iey prawię
bez miary darów y bogactw swoich / uczynił ię Pania wszy-
stkich skarbów swoich; innym dzbanuściem / oney zrzodłem.
Quicquid honoris, quicquid felicitatis habetur in singulis, to-
tum abundat in Virgine. Dał iey honor Pánienek / iako tey
ktora napierwsze votum Pánienstwa uczyniła; dał honor
Apostołom / Doktorom / iako tey ktora samych Apostołów
była Mistrzynią; dał honor Męczenników / iako tey kto-
ra pod Krzyżem stojać / wielkością smutku y bolu swego /
wszystkie Męczenników affliktę przewycięzła. Owo
zgoła celuje wszystkie niebieskie sidera Luce, Situ, Swia-
tlem / mieyscem / Excelsa super sidera.

Nakoniec Astrologowie wważają w gwiazdach ope-
racya / dzielność / virtutem, y w prognostykach pślny na to
Przyczyna' wzgląd mają. Wielka jest dzielność / wielka potentya
Panny B. Anyołow y Swietych w niebie / wiele nam przyczyna swo-
ważniejsza igo v Pána Boga iednać mogą. Ale wiecey nād wszystkie
niz wszy- Panna Błogostawiona / Excelsa super sidera.
stkich ss.

Poważny Theolog wieku naszego czyni o tym piękny
Suar tom. dykurs. Położmy takż casus, że Naświetśia Panna prosi
2. in 3. p. 2. że kim Syna swego / że przyczynę swoje za nim wnośi; a
dispu. 23 f. 2. z drugiey strony / wszystko niebo / Anyołowie / y ludźie świe-
ci sprzeciwiają się / y przyczynę Panny Błogostawioney /
Dan. 10. chcą odeprzeć / tak iako v Dániela ieden Anyoł odpierał
drugiego; Ktoż tu zwycięży? czyż przyczyna przewazy?
Naświetśey Panny; bo takiey jest v Syna swego wagi /
że iey modlitwa przemaga modlitwy wszystkich Anyołow
y Swietych.

Czemuż to w modlitwach naszych / Ktore do wybrá-
nych

nych Pánstich czyniemy/ nie bierzemy iednego świętego za przyczynę do drugiego? rzeczn nie mowiemy / Światy Stánisláwie przyczyn sie za námi do świętego Woyciechá; á z is mowiemy / święty Stánisláwie przyczyn sie za námi iednego S. do Naswietshy Pánný: odpowiada pomieniony Doktor; bo świeci w iednym iákoby ordynku stoia / Omnes eiusdem sunt ordinis, iednákiey iákoby miáry iest ich przyczyná y modliwá; ideò non solemus vti vno tanquam intercessore ad alium; lecz do Pánný Błogostáwioney / wzywamy przyczyny świętych; bo oná iest alioris ordinis, iest iáko Krolowa y Páni / więkshy w niebie á niz oni dzielnosci / więkshy wagi / więkshy potency / wiecéy sáma iedná moze y Páná Boga / á niz oni wszyscy oraz / zadnego przyczyná nie doydzie ták wysoko / iáko oney.

Ktos tam obaczwszy Orlá bystrołotnego / wważając wielką iego dzielnosć y racosć / że niemáš ták wysokiej skały / ná ktoraby wzlecieć niemogł / nápiśał mu to lemma. *Bystroł-Nulla via inuia. Żadna droga nie iest mu nieprzystępna* Stłusniey dáleko o Pánnie Błogostáwioney / y o iey wielkiej y Páná Boga dzielnosci mowić możemy / że iey Nulla via inuia; że niemáš ták dálekiej y trudney ábo do Bostiego wblágania / ábo do grzesznych porátowania drogi / ktorey by náleść / doysć nie mogła. Niechay Bog wszechmogocy odwróci sie od nas / niewiem iáko dáleko dla grzechow nászych; niechay sie vmknie złościom nászym niewiem iáko wysoko; kiedy nas pod swoie protekcye weźmie Pánná Błogostáwiona / naydzie oná drogę / ktora doydzie Máiestatu iego / naydzie sposob wblágania / przeiednania iego / doleci tá bystrołotná Orlicá nawyzshy skały Chrystusa IEZVSA, doleci y sámege Troyce przewaśwetshy Máiestatu / y potráfi iáko nadznego głowieńá zarátować. Nulla via inuia.

Iob. 29.

Dzisiaj ta niebieska Orlica / in arduis ponit nidum su-
um, wylatując w wszystkie Aniołom chory / Excella super si-
dera, wysoko bardzo kładzie gniazdo swoje; te nam iednąś
odchodząc pocieche zostawuie / ze de longè oculi eius prospici-
unt, lubo wysoko od nas odlata / oczu iednąś swoich na-
mniey z nas nie spuszcza. Orzeł ma taką wielką ku swoim
ptaśetom miłość / ze lubo wysoko na powietrze od nich się
odbiie; przecie iednąś taką pilno na nie z wysokością patrzy / y
tak mocno oczy w nie wlepie / iakoby tuż był nad niemi /
y z tad napisał mu ieden / Longè & Propè, daleko jest od nich
ciałem, ale blisko okiem. Toż o Pannie Błogosławionej /
może się mówić / y dać iey to lemma, Longè & Propè. Wy-
soko w chwale Bożej vsiadła / daleko od nas niedźnych jest /
Longè; ale miłością swoją jest Propè, blisko / bo takie ma
o nas w niebie staranie / także o naszych miseryach opieka /
iako Matka o dzieciach z ktorými żyje.

Fer.

Deut. 32.

Orzeł i-
ko piora
odnawia.
Causin.

Wiedźcież Namilsi Chrześciane / ze ta niebieska
Orlica na tym jest / aby nas wszystkich do chwały przedwie-
czney zagarnęła. W niej godna mówić. Sicut Aquila pro-
uocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans; ex-
pandit alas suas, & assumpsit eum, atq; portauit in humeris
suis. Iako Orlicą wzywając do latania dzieci swoje, y nad nie-
mi latając, wyciągnęła skrzydła swoje, y wzięła y niosła je na
ramionach swoich. Lecz iedney rzeczy chce po nas. Orzeł
ma to / iż długo zbyt żyje / y piorą często odnawia. Gdy w-
dzi / ze już skrzydła iego prze starość czernieją / chcąc je od-
nowić / nurza się w źródle iednym / potym wpátrzywszy
wiatr y dzień gorący / wyciąga ku słońcu skrzydła swoje / y
piorą one w wodzie omoczone / y gorącym słońcem rospárzo-
ne / pomoc wiatru powiewającego mając wytręsa / y iako-
by do skrzydeł swoich mówi. Renouamini, Odnawiajcie się.
y z tad Symbolista ieden / opisuąc to tego odmlodzenie /
n amias

nāmálowawšy Orła/ á on strzydła ku słońcu rozpusza / Ares. Impr.
 y dawne piora wytrzośa / nápiśał mu to słowo / z Páwła
 świętego / Renouamini, *Odnawiajcie się.* Wyláruie dñá.
 dzisieyszego Pánná Błogostáwioná / do chwały niebieskiej / Ephes.
 Sicut Aquila, wzywa nas działki swoje zá soba / ofiáruie
 nam protekty swoje / expandit alas suas, chce nas w po-
 trzebách nášych bronić / obiecuje przed Máiestatem Bo-
 żym rátować / dzwigać / ále mowi Renouamini. *Odnawiaj-*
cie się. Chcećie mieć ná tym świecie obronę moją; chcećie
 ábymi potrzeby wáśze záleciłá Synowi memu / Renouamini,
 porzucićz stáre / złe nálogi / piánistwá / niewstrzemięzli-
 wości; wytrzośajcie z serca zástárzále ráńkory / swiátá-
 pozadliwosci / á bierzcie nowe piora cnot świętych / y miłó-
 ści Bożey. Oto macie w boju Syná mego otwárte sero-
 kim zelázem zrzodło / macie w Sákrámentie pokuty świe-
 te / zdroy wody żywey wypadájącey ku wiecznemu żywo- Ioan. 4.
 towi; nurzajcie serca / omywajcie sumnienia. Renoua-
 mini.

Wielkiey nam obrony y protektyey potrzeba / Chrze-
 ściánie moi / plaga ciężka morowego powietrza / iuz to nie
 blizu iáko wieśa sie nád Koroná nášá / zázieta z tey y o-
 wey strony / iuz od Niemiec / iuz od Węgier / przestrogi to
 są Páńskie y do pokuty nápominánia. Jesli przez Pánnę
 Błogostáwioną chcemy Máiestat Boży vblagáć / Renoua-
 mini, odnawiajmy sie / poprawmy sie; bo ácz Náświetsza
 Pánná vcieęła y obronę grzesznych iest; iednáś przecie /
 iáko mowi święty Dámáscenus. Virgo beata lutum omne S. Damaśc.
 fugit, ac canosas affectiones auersatur, quolibet vitio offen- orat. 2. de
 ditur; qualibet autem virtute, vt peculiari sua notá latatur dormia.
 & exultat. Pánná Błogostáwioná błocká mśelákiego nienáwi- Virg.
 dži, y plugawé áffekty w obydzie ma, mśelákim występkiem
 obraza się; á z mśelákiey cnory, iáko z osobliwey swoiey cechy
 sieby.

cieśy się y rǎdnie. Mamy wielkǎ dnia dzisieyszego do niey pogode/ sposobny bǎrdo do pozyskǎnia tey łǎski czas. Czy- ni iǎ Bog wszechmogǎcy Pǎnia y Krolowǎ swiǎtǎ / dǎcie tey w moc wszytskie stǎrby swoie / dǎcie sierokǎ wladzǎ w Krolestwie swoim / czestnie iǎ Regaliter . po Krolewsku / wynosi nǎd wszytskie Sidera. Komuz w tǎkǎ pogodzie od- mowi łǎski swoiey ?

O Przenaswietsǎ / sǎmǎ miedzy Pǎnnǎmi Mǎtko/ y miedzy Mǎtkǎmi Pǎnno/ przeczyszcǎ Bogarodzico. Wy- lǎtuieś dnia dzisieyszego zbyt wysoko/ nǎd wszytskie gwia- zdy y niebǎ/ Longe; ǎle wylǎtuieś iǎko iednǎ Orlicǎ/ kto- ra mocno nǎ dzieci swoie pogloda/ iǎkoby stǎlǎ tuż nǎd niemi Propet. Nie spuszcayże z nas kochǎnǎ Mǎtko swie-

Plin.lib.9. c. 10. Strusica kurczeta swoie wy- lega oczy- mǎ. Caufin. Gliber. tey zrczenice okǎ twoiego. O Strusicy piśe Pliniusz / iz kuczot swoich nie wylega zwyczǎynym innym ptakow o- byczǎiem siedzac nǎ nich/ ǎle pǎtrzac nǎ nie; tǎk ma dzieło ne y gorace w oczǎch swoich duchy/ że niemi plod swoy o- grzewa / y żywot dzieciom dǎcie / Spectando fouet, mowi ieden; ǎ drugi. Oculis vitam. W oczǎch twoich Błogo- sławiona Pǎnno / Kościol swiety dziełne y gorace wpǎ- trzył duchy / bo w Antiphonie swoiey / ktoǎ cie nabo- żnie pozdrowiǎ. Salve Regina, iǎk o nawietszy fawor y szczescie prosi/ ǎbys tu nam sklonilǎ miłosierne oczy two- ie / illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Żna ǎbowiem dobrze potegę / moc oczu twoich swietych / że Spectando foues, y Oculis vitam, nǎ ktoǎ Prowincyǎ / Krolestwo okiem twoim spoyrzysz / ktoǎ Mǎsto pod swoie opiekę y protektyǎ wezmieś / zadnǎ mǎ ǎni woy- nǎ / ǎni głod / ǎni powietrze morowe zǎskodzi. Trzy- mayże niezmrozone oko twoie nǎd nǎmi / Pǎnno prze- swieta/ y dziełne z nich wysylǎjǎc duchy/ pomnazay zdro- wia/ siły nǎsze/ oddalǎjǎc choroby/ wśelǎkie niesfortuny.

Pomna-

Pomnazay zdrowie Krolá J. M. Pána nášego / y wy-
 sókie zamysly tego. Spectando foue, Protege, to Kro-
 lestwo / to Míasto / wszystkie nas niegodne slugi twoie.
 A ná ostatnim zycia nášego terminie / Kiedy mrokiem
 smiertelnym scináć oczy bedziemy / w ten czas napilniey
 Spectando foue, bódz nam Propè, y oculis vitam, oczy
 má twymi swietymi nas zágrzeway / posilay / v-
 maeniay / y ducha z ciała wychodzacego Sy-
 nowi twoiemu zálecay / y z reku two-
 ich drogich w rece iego milosci
 we odday /

A M E N.

K A Z A N I E

W Koście-
le S. Katar-
zyny.

Ná Dzień Národzenia Przenaſwiéſzey
Bogárodzice.

Qui te creauit prouide,
Laſtaſti ſacro vbere.
Stworceſ twego porodziła/
Mlekiem go twym karmiła.

Iacob genuit Ioseph virum Mariæ, de qua
natus est IESVS. *Matth. 1.*

Jákob zrodził Jozephámeżá Máryey / zktorey
ſie vrodził IEZVS.

Źacnym Mieſcie Greckim Rhodus, z
któř Káwálerowie Máltrenſcy wyſili /
był záwołány obyčaj / iáko ſwiádzy
Theognis apud Athenæum, że co ro-
ná Wioſne / gdy po chmurney y okro-
pney zimie / pogodne czáſy y weſole
chwile poczynáły náſtepować / obywá-
tele támeżni wychodzili kupámi zá miáſto / wyglódatac
iáſtoleť ciepłe czáſy oznáymuiócych; y gdy ktoreg obaczyli/
z wiele

z wielką radością podnosić ręce witali ię y przywabiłi/
mowiąc. Veni, veni hirundo, pulchra tempora adducens, *iaśkotki*
& pulchros annos. Przybysz, przybysz *iaśkoteczko*, z pię- *przylatu-*
knymi czasę, z pięknymi latę. Z nie przestając na tym/ ro- *iace na*
żne ię tam nazwiśta/ zaletę/ y chwały wynąydowali/ 30 *wiosne wi-*
wioć ię nunciam veris, finem brumę, architecturę magi- *taśa Rho-*
stram, amicam libertatis, seruitutis nesciam; postem wiosny/ *dyanie.*
koncem żimy/ mistrzynię budownictwa/ przyziaciłkę wol-
ności/ niewoli nieznającą.

Przychodzi dnia dzisiejszego na świat / Namilsi
Chrześcianie/ przenaświeta Bogarodzica/ wżazie się na
horyzoncie naszym/ iako iedną iaśkotką po długiej a twar-
dey żimie / przybywa z wesołą nader y wcieśną nowiną /
opowiadając że iuż przytęra żimá gniewu Bożego minęła/
iuż niepogody y pluty koniec swoy wzięły. Iam hyems *Cant. 2.*
transiit, imber abiit, & recessit. O iakozby słusna abychmy
wzorem Rhodyanow/ wszyscy na sercu rozweseleni ku nię
wypadali/ y ręce wznosząc z niskim ię wklonem witali. Ve-
ni, veni hirundo, pulchra tempora adducens, & pulchros an-
nos. Przybysz / przybysz iaśkoteczko; przybysz /
przybysz świata Pánienko z pięknymi czasę / z pięknymi
latę. Tá to ábowiem iest / ktora mizeriom naszym
szczęśliwy koniec uczyni/ y wszystkie narod ludzki sówicie ro-
cieśy. Tá iest za ktora nastopi/ á zgoła znię się wrodzi
ono przedwieczne Słońce iedyny Syn Boży / qui soluens *Antiph.*
maledictionem, dabit benedictionem, & confundens mor- *Eccl.*
tem, donabit nobis vitam sempiternam, Ktory znieśie z nas
przeklęctwo, á da błogostáwienstwo, pocháni śmierć, á da wie-
kuisty żywot. Jesli Rhodyanie tak rádzi bywali/ przylá-
tującey na wiosnę iaśkotce/ że ię rozne wynąydowali ná-
zwiśta y chwały; á nam iako daleko słusnieysza szukać co
nawspániańszych tytułow/ co nazacnieyszych zalet na wita-
nie

nie y wrazenie Panny Błogosławionej: Piękneby to y
práwie iey nalezyte były tytuły/ gdybyśmy ja nazwali nun-
tiam veris, finem brumæ, architecturæ magistræ, amicam
libertatis, seruitutis nesciam; postem wiosny / koncem zi-
my zc. Ona ábowiem wesołe czasy nášego zbáwienia za-
częła/ ona przykrej zimie gniewu Bożego koniec vezyniła/
ona przeswiewnymi cnotami swymi sposób duchowney ar-
chitektury y przykładnego życia podála/ ona w nieskalá-
nym po-eciú swoim/ wprzód przed wszytkimi przekłetego
czarta zwoiowawszy wolność nam wkázała/ ona w niewoli
y czarta nigdy nie była/ Seruitutis nescia; y dla tego go-
dna by ja tymi y co nasoremnieyszymi tytułami witać/ Ve-
ni, veni hirundo &c. Przybyway/ przybyway iástołeczko/
z pięknymi czasami/ z pięknymi laty. Ty ábowiem iestes nun-
tia veris, finis brumæ &c. Lecz minawszy to/ dam ja iey w
tym Kazaniu moim inny tytuł/ ktory iey dáie w dzisieyszej
Ewángeliej święty Máttheusz/ ktory dáie y Kościół po-
wszedny w tej hymnie. O Gospodze u wielbiona &c, Stwor-
cęś swego porodziła, Mlekiemś go swym karmiła; y wkáza
łástkom wáśszym / iz ten tytuł Mácieryństwa Bożego iest
tak zacny/ ze cokolwiek ma Pánná Błogosławiona łask y
dárow Bozych/ wszytko ná nie spłynęło z tej godności /
ze iest Mátka Boża/ ze Stworca swego porodziła; wkáza
iz ten tytuł Mátki Bożej iest tak wysoki/ ze go sam Syn
Boży czcił/ y kłekał przed nim/ y kwoli niemu wszytkiego
Błogosławionej Pánnie pozwala. O Mátce Bożej rzecz/
Słuchajcie moi/ wiem ze ja wszyscy za Mátkę swą maciel-
iáko Mátka miłuięcie/ lepiej to poznam/ gdy o niej Sy-
nowskim/ to iest/ miłym áffektem słuchać będziecie.

Tytuł Máci-
eryzn-
stwa Bo-
żego zacny.

Ludzie

chciwi ná
wysokie ty-
tuły.

Máia to ludzie z wrodzonej iákiejś skłonności/ ze
ná wysokie tytuły są náder látkami y chciwi/ choć iáż pod-
czas będzie titulus sine vitulo, przecie oni z wielkim go stá-
ránem

raniem szukała / a nawet gdy go mieć w Oycyzynie nie
moga / do cudzych ziem poń zabiegała / y drudzy opłacała.
Pamiętacie sroga chciwość Agrippiny Neronowej Mā- Sueton.
tki; gdy powiła Nerona / pytała Astrologow / co by rozu-
mieli o tym dziecieciu: co z niego będzie: odpowiedzieli.
Będzie Cesarzem / tak mu iego horoscopus obiecuie; ale
ciebie Mātka swo własną zabije. A ona co na to rzekła:
druga Mātka podobnoby takie dziecko wdusiła / aby potym
sama od rąk iego nie ginęła / albo by ie w las gdzie bestyom
na pożarcie wyniosła: a ona pełna ambicyey / łakoma na
tytuł / żeby ią Cesarzową zwano / rzekła odważnie. Occi-
dat, modò imperet. Niechay zabije, a Cesarzem będzie.
Lecz dawszy pokoy przykładom obcym / y nas w Polsce
aża nie dosyć miał sławy / nie dosyć zacności Witolt / gdy
mu Krol Jagiello świętey pamięci spusił Kieństwo Lite- Cromer.
wskie: mალaz to nan być takiej ziemie Pānem: a wždy
on wyzszego tytułu pragnał / y z Kieństwa chciał koniecznie
Krolestwo wezynie / y prosił vsilnie Jagiellā / aby przyna-
mniey na dzien albo na dwa / dopuścił mu wzioć Koronę na
Krolestwo Litewskie / obiecuiąc mu ią spuścić trzeciego
dnia. Jaka chciwość tytułu / choć nie było nowego wi-
tułu:

Do prawego tytułu trzech rzeczy potrzeba. Trzech
przod / aby tytuł był sam w sobie zacny / spaniały / świętny. rzeczy po-
Druga / aby miał vitulum, Intrate / dochod / iaki. trzeba do
cia / aby przy nim była autoritas, zwierzchność / władza / tytułu,
Jurisdiktya iaka. Namilszi Chześciance / kiedy ią pā- Naprzod
trze na ten dzisieyszy tytuł Panny Błogosławioney / że ią Zacności.
Ewangelistā zowie Mātka Boża / De qua natus est I E S V S,
Z ktorey się narodził I E Z V S, y Kościół poświędza / Stworo-
ces twego porodziła zc. widze że nie iest titulus sine vitulo,
ale ma wszystkie te trzy kondytye / zacność / bogatość / y
władzę

władzo. Nie darmo to Ewangelista święty wyliczając
rodzay Pána IEZUSOVV. kiedy przysło do Panny Błogo-
sławioney/ gdzie ią miał známiennie wystawić/ włączając
iey godność/ zacność/ iáko nieledziáka Mátkę obrał sobie
iedynał Bostí/ nic innego nie powiedział o niey/ tylo że
jest Mátką Bożą/ że sie z niey národził IEZVS iáko by v-
ręczając/ że niemógł nic wiecey o niey powiedzieć/ niemógł
iey wspaniałstego tytułu wymyslić nád ten; ále wszystko
w tym słowie zamknął/ co sie powiedzieć ná iey sławę mo-
gło. Nadobnie Beatus Thomas à Villanoua, Biskup Wá-
lentyey/ á Zakonník tych Oycow Eremitow świętego Au-
gustyná. Omnia Evangelistæ collegerunt, cum dixerunt ex
ca natum fuisse IESVM. Sufficit ad eius plenam Historiam.
quod scriptum est, quia de illa natus est IESVS; quid ampli-
us? quid ultra requiris in Virgine? Sufficit tibi quod Mater
Dei est. Wszystkie Ewangelistowie zebráli, gdy powiedzieli, że
się z niey národził IEZVS. Dosyć ná zupełna iey Historya y
sławę, co nápisano jest, że się z niey národził IEZVS; co wię-
cey, co dálej potrzebuiesz w Pannie Błogosławioney? dosyć ma-
sz, że Mátką Bożą jest, że Stworcę swego porodziła, y mlekiem go
swoym karmiła; nie trzeba o niey jeszcze Historyey/ nie
trzeba wielkiej chwały/ byś o niey nie powiedział nic wie-
cey/ ieno że jest Mátką Bożą/ dosyć powiedziałes.

*Tytuł Má-
cierzyn-
stwa Bo-
go jest za-
mny.* Bo Naprzód iesli wżazemy/ iáko ma Zacność z tego
tytułu Panna Błogosławiona/ á co mogło być wielkiego/
śwá Boże- co spániałstego/ co známiennstego iáko być Mátką Bożą?
Mátką tego ktory jest wszystkiego świata Oycem: Za-
cność Kreáтуры poznawamy z bliskości ku Pánu Bogu: iá-
ko między Obrázami twarz żywego głowieka Konterfetu-
jącymi/ ten zowiemy lepszym/ prawdziwszym/ zacnieyszym
Konterfetem/ ktory lepiej wyraża głowieka/ ktory bliższy
jest do twarzy iego: tak między Kreáturami owá przodkute
w 3a-

Tom. à
Villan.com.
a. let. a.

w zacności/ która z Pánem Bogiem wiéſſa ma bliſkość/
 wiéſſe złączenie. Celuſe inne kreatory po ſobie głowiek/
 bo ieſt rozumem Pána Boga bliſſy; celuſe głowiek An-
 yot/ bo duchem ſczyrym będąc wiéſſa ma bliſkość do Pána
 Boga. Pomysłcieſ iáka ieſt Zacność Naſwieteſey Pán-
 ny/ która Pánu Bogu ták ieſt bliſka/ iáko Mátká Syno-
 wi; ták z nim ſpowinnowácona/ iáko nie ieſt ſpowinno-
 wácone żadne ſtworzenie.

Kiedy Páwel ſwieteſy chciał dowieſć Żydom/ że Chry-
 ſtus Pan Zacnością ſwoią przechodzi wſyſtkie Anyoły/ z
 tad brał argument/ że ma zacnieyſze imię niż wſyſcy Anyo-
 łowie/ imię tákie które w ſobie zawiera ſciſte z Bogiem
 ziednoczenie/ á zgoła ſámę iedność/ bo któremuż kiedy
 Anyołowi mówił Pan Bog/ ták iáko mówi Chryſtuſowi
 Pánu/ Filius meus es tu, ego hodie genui te. *Synem moim ty*
ieſteſ, iám cie dziś wrodził. Tantò melior Angelis eſt effe-
 ctus, quantò differentius prae illis nomen hereditavit, ad
 quem enim Angelorum dixit aliquando, Filius meus es tu,
 ego hodie genui te? A któremuż też ſtworzeniu mówił kie-
 dy ábo mówi Pan Bog/ Mater mea es tu, tu genuiſti me.
 Mátká moia ty ieſteſ/ tyſ mie wrodziła? Żadnemu/ prócz
 Naſwieteſey Pánni/ one ſámę poſtáło to ſzczéście/ że iey
 Pan Bog mówił moi/ Mater mea es tu, Mátká moia ty
 ieſteſ/ y ona mu wzięła; Filius meus es tu, ego genui te.
 Synem moim ty ieſteſ/ iám cie wrodziła. A dla tego tan-
 tò melior Angelis eſt effecta; quantò differentius prae illis
 nomen hereditavit, ad quem enim Angelorum dixit ali-
 quando, Mater mea es tu? tym ieſt nád Anyoły zacnieyſza/
 że nierównie zacnieyſzego nád nie imienia y tytułu náby-
 ła/ do któregoż ábowiem Anyoła mówił kiedy Pan Bog/
 Mátká moia ty ieſteſ?

Przypominając ſobie Micheáš Proroek ſwieteſe Miał
 ſteżko

Zacność
 Chryſtuſa
 Pána nád
 Anyoły wy-
 wodzi Pa-
 wela.
 Pfálm. 2.
 Hebr. 1.

Matth. 2.

steżko Bethleem / w którym się miał Syn Boży głowie-
 kiem prodić / y winiując mu takiego szczęścia / Krzyżnał
 iako mamy w Ewangeliey. Et tu Bethleem terra Iuda,
 nequaquam minima es in principibus Iuda, ex te enim
 exiet Dux, qui regat populum meum Israel. Y ty Bethleem
 Ziemia ludzka, z żadney miary nie jesteś napodleyśa między
 przednieyszymi miastami, abowiem z ciebie wynidzie wodz, kto-
 ry rzadzić będzie ludem moim Izraelskim. Daleko słusnier
 mówić możemy o Pannie Błogosławionej / że nequaquam
 minima est in principibus, in potestatibus &c. Angelorum,
 z żadney miary nie jest mnieysza / między Kiozety y Po-
 tentaty Anielskimi / ale wielka nad wszystko stworzenie /
 wrażona / podwyższona nad światę Anyoły / ex illa enim
 exiuit Dux &c. bo Stworcę swego porodziła &c. bo iey Syn
 Boży mówił / Mátka moja ty jesteś / y ona mu także / Sy-
 nem moim ty jesteś.

Żadna kreatura nie jest tak bliska Pánu Bogu / aby
 mu mogła mówić / Filius meus es tu, Synem moim ty je-
 stes. Moze Anyoł mówić y mówi / Creator meus es tu.
 Stworcę moim ty jesteś; moze mówić głowiek / Redem-
 ptor meus es tu. Zbawcę moim ty jesteś; mogą wszystkie
 inne stworzone rzeczy każda szegulnie mówić. Deus me-
 us es tu. Bogiem moim ty jesteś; ale Synem moim ty
 jesteś; bynamniey. Same tylo Naswietła Pánnie tym
 tytułem wrażył Pan Bog / że Synowi tego mówić iako
 y on może / Synem moim ty jesteś / iam cie prodiła / iey
 Krew naczysła nad wszystkie wluhił / z nią sama ściśte po-
 winnowáctwo mieć chciał / ona sama za Mátke Synowi
 swemu obrał / y mówić iey kazał; Mater mea es tu. Mát-
 ka moja ty jesteś. Jesliż ten tytuł Mátierzynstwa
 Bożego / iako ma do Boga bliskość / o iakoz zacny? iako
 to spániały?

A jeśli Syn Boży mówił Pannie Błogosławionej/
 Mátce moja ty jesteś/ toć ja też musiał czcić iako Mátce/
 musiał być powolny iako Mátce/ słuchać iako Mátce.
 Miał to wzwyczajn Pan a Zbawiciel nasz/ że iako Mistrz Chrystus P.
 prawy/ cokolwiek ludziom przykazał/ cokolwiek im z czegożyczyt
 lecał/ czego ichkolwiek wzywał/ wprzód to sam na sobie z to na sobie
 wielką doskonałością wyrażał. Jeśli zalecał post y umar wyrażał.
 twienie; wiemy iako sam przez czterdzieści dni y nocy/ y
 wiele innych czasów twarzą post wytrwał. Jeśli zalecał
 cierpliwość y pokorę; sam/ wiecie/ iako był pokorniu-
 chny/ iako cierpliwości niesłychanej/ ścierpano go/ za wło-
 sy święte targano/ a on iako baranek pod nożycami strzy- Izaj. 53.
 żeciego stał cicho/ y słowa nie mówił. Jeśli smatował wbo-
 stwo/ sam o iak ściśle zachował: wbo go sie wrodził/ w wstrá-
 wiecznym wboſtwie żył/ wbo go umarł/ niemając z bólaſey
 głowy na czym położyć. Miedzy innymi było też przykaza-
 nie iego/ aby każdy ścienował Rodziców swoich. Honora Exod. 20.
 patrem tuum, & matrem tuam. Nie wołay Dawidzie na
 Páná/ aby to pełnił co sam rozkazał. Exurge Domine in Psal. 7.
 pracepto quod mandasti; bo jeśli inne swoje nauki y przy-
 kazania zachował/ y temu o cci Rodziców prawie dosyć
 uczynił. Gdybyś był Katołiku widział Páná I E Z V S A ży- Syn Boży
 łeciego pod władzą Mátke naświetszey; iakoby sie było od iako śan-
 podziwienią y pociech duchownych rozplywało serce twoie/ wał Mát-
 patrząc na pokorę y powolność świętey dzieciny/ iako mi- tke swoje
 le czapeczkę zdiewszy przed naświetszą Panną stawáło; iak Świeta.
 to ochotnie bieżáło/ y z skorki prawie wylecieć chciało/
 kiedy go naświetsza Mátka iego zawałá/ podz sam I E-
 z v s i v; kiedy go gdzie posyłał/ iako natychmiast skoczy-
 ło/ Owo ja Mátusiu; iako wielokróć/ gdy mu co rozkazo-
 wał/ dla wielksey iey wczciwości/ a nauki náſzey na kólán- P. IEZVZ
 ka przypadało. Domyśla sie tego nabożny Richardus. uklekał
przed Mát-
Mul- ska.

Richard. à
S. Lauren.
lib. 4. de
laud. Virg.

Multoties, vt creditur, genu flexit Filius coram Ma-
tre.

Iosue 10.

Za ieden známienity cud wspomina pismo święte/ że
raz głosem swoim Iozue zaśtanowił Słońce/ ze ludzkiemu
głosowi Pan Bog stał sie posłusznym. Obediente Deo vo-
ci hominis. Lecz wielkie tu daleko cuda były/ kiedy Syn
Boży przedwieczne Słońce sprawiedliwości/ tak często na
iedno skinięcie Rodzicielki swojej iuz stawał/ iuz biegat/
ochotny zawsze gdy tylko kázano; raczy wszedzie/ gdzie go
ieno obrocono. W głos o tym Ewangelia świętego Lu-

Lucz 2.

kaśa. Erat subditus illis. *Był im, to iest, Iozefowi świętemu
y Pannie Błogosławionej posłusny.* A słodkomowiacy Ber-

S. Bernar.

nat. Vtrinq; stupor, vtrinq; miraculum; & quòd Deus fa-
mina obtemperet, humilitas sine exemplo! & quòd Deo fa-
mina principetur, sublimitas sine socio! *Z obu stron podzi-
wienie, z obu cud! y że białegłowie Bog posłusny, pokorą bez
przykładu; y że białogłowá rozkazuje Bogu, zacność bez towá-
rzyśa! A nie wielkiey że to zacności tytuł/ że iest Mátka
Boża? nie wielka to dostojność Mácierzynstwa Bożego/
za którym y do tak ściślego z Bogiem powinnowactwa
przysła/ y takiey nád Synem Bożym władze nábyła: Nie
dziw tedy iż Ewangelista święty nie záleca Panny Błogo-
sławionej/ ieno z tego tytułu/ że iest Mátka Boża/ De-*

Petrus
Bles. | ser.
28. de As-
sumpt. Virg.

qua natus est IESVS, że stworca swego porodziła; bo iáko
mowi Petrus Blesensis. Maximum & ineffabile est, fuisse
Matrem Dei. *Naywiększa y niewymowna iest być Mátka Bo-*

Dyon. Cart. 2a.

A Dyonisius Carthusianus. Beatissima Virgo MARIA,
ratione maternæ facunditatis, maternitatisq; Dei, est digni-
tatis quodammodo infinitæ. *Náświętsza Pánná MARYA,
względem mácierzynskiej płodności, y Boskiego Mácierzynstwa,
iust godności nieiáko nieskończoney.*

ser. 1. de
Concept.

Nie dosyć ná tym/ że kto ma spániaty/ zacny tytuł/
aby

aby nie był titulus sine vitulo, krom zacności potrzeba do
 stątkow/ intrat sporych. Słyszeliście o powieści Jordana
 Spytká Pána Krákovského: gdy raz w Senacie miał
 przemowę o trudnościach/ które wysokie urzędy za soba
 niosą/ iż do Kástellaníey nie miał dobrych podśewek/ á spe-
 że nie miała przy tákiej godności musiał czynić/ powiedziať
 między innymi te mądre słowa. Co sobie Spytek nágotuie, to
 Pan Krákovski zie.

Do tytułu
 potrzeba
 Vitulum.

Cochan.in
 Apopht.
 Jordana
 Spytká P.
 Krákov-
 skiego po-

Zacny ma tytuł przenaświetša Pánná/ że iest Má-
 tka Syná Bózego/ że Stworcę swego porodziła, y mlekiem go
 swym karmiła, zacny tytuł Theotocos, Mater Dei, á iáko za-
 cny/ ták y bogáty. Chcecie wiedzieć co za bogáctwá y do-
 chody wzięła/ przy tym tytule Pánná Błogostáwiona:
 Słuchajcie co mówi sámá v Medrcá. In me gratia omnis.
 We mnie táśká wśelaka; iáko by chciała rzec; cokolwiek
 lást y dárow Bózych máig między soba inne kreáтуры/ to
 wśystko iest we mnie.

wieść pie-
 kna.
 Máćierzyn
 swá Bó-
 zego tytuł
 bogaty.
 Eccli. 24.

Rzymiánie stárzy ták bárdzo miásto swoie miłowáli/
 w pomnożeniu ochodořtwa iego ták byli ciekaui/ że cokol-
 wiek w ktorey kráinie widzieli piękneho/ cokolwiek w Kro-
 leřtwie iákim słyseli być známenitego/ to zaráz v nich być
 musiało. O Caligule Cesařzu piše Iosephus. Templum Pa-
 ganorum nullum in spoliatum reliquit, quacunq; enim pi-
 cturá aut sculpturá venusta fuere, vel alio quopiam opificio
 pulchra, deferri iussit ad se. Non enim alibi pulchras res es-
 se, dicebat, oportere, nisi in pulchriori loco, hoc autem Ro-
 mam esse affirmabat. Kořciolá Pogáńskiego żadnego nie
 zostáwił całego/ ále cokolwiek ábo od málowánia/ ábo od
 rzeźby było chodogiego/ ábo inna iáka robota piękneho/
 Łázał znásić do siebie; powiádaiać iż rzeczom pięknym nie
 przystoi być/ ieno ná pięknym miejscu/ ktorým Rzym swoy
 być twierdził. Obaczył zacny iáki obraz/ misterny posąg/
 N 2 Elynor

Miłość
 Rzymian
 ku Miástu
 swemu.

Ioseph. 1.
 19. Antiq.
 cap. 1.

Eleynot bogaty; zaraz to brał do Rzymu/ aby rzeczy pie-
kne były na pięknym miejscu. Lecz daleko więcej Na-
świeższą Pannę Pan Bog umiłował/ y wielksey nierownie
w iey zdobieniu y bogaceniu pilności użył/ á niż kiedy
Rzymianie w zdobieniu Rzymu swego. Bo á czy jest mie-
dzy Kreaturami na niebie y na ziemi okrasa iaka/ ktoreby
Panna Błogosławiona nie miała? jest między niebieskie-
mi duchami ozdoba iaka/ coby w tey Pánience nie była?
Nie maś.

Wteraz ci ja porozumiewam owe słowa/ ktore w iey
Prou. 8. osobie mówi mądry Salomon. Nondum erant abyssi, &
ego iam concepta eram &c. quando prae parabat callos, ade-
ram. Iescze nie było przepaści, á iam inż była poczęta &c.
Kiedy gotował niebiosá, inżem ia była. Jákoż to tam mogła
być Panna Błogosławiona na ten czas/ poniewaz dopiero
w kilka tysięcy lat od początku świata jest stworzona? Na-
uká jest Doktorow/ iż Bog wszechmogacy budując te se-
roko machine świata/ stawiając niebo/ Anyoły/ y Kreatu-
ry inże/ miał Naszświetszą Pannę w myśli y Konzeptach
swoich. A ná coż takiego? co o niey ná ten czas myślił?
Wspomina Plinius, iż gdy Agrigentini prosili Zeuxá zacne-
go w onym wieku Malarzá/ aby im wystawił iako nasli-
czniej obraz Boginiey Junony/ wybrałował z miastá ich
kilká nadobnych Pánienek/ y co w ktorey postrzegł w ro-
dzie y kształcie osobliwego/ to sobie naznaczył/ y ná on o-
braz przenosił/ biorąc z tey oko/ z tey czolo/ z tey twarz-
ę. Wszykie zc. zaczęmy wystawił one robote z wielką wszytskich po-
zdoby kre chwałę y vkontentowaniem. Coś ná ten sposób uczynił
atur skom przedwieczny Malarz Bog wszechmogacy/ chcąc sobie iako
pendy mwa- nasłizniej Pannę Błogosławioną za Mátkę wystawić/
ne sa w- chcąc iá łaskami swymi nád wszytsko stworzenie wynieść y
Mátce Bo- vbogacić/ zaraz przy budynku świata/ miał iá w konce-
żej. ptach

Plin. lib.
35. c. 9.

Wszykie
zdoby kre
atur skom-
pendy mwa-
ne sa w
Mátce Bo-
żej.

ptach swoich / y poglądając na różne kreatury / wważał co
 w której było osobliwego / y wybierał to iako z wżorku ie-
 dnego dla Mątki swojej : widział przedziwną śliczność w
 Aniołach / y naznaczył ją sobie / niechże też Mątka moia
 będzie śliczna iako Anioł ieden ; widział piękny ozdoba
 Słońca / y naznaczył ją / niechże też Mątka moia będzie
 wyborna iako Słońce. *Electa ut Sol* ; widział w gwiaz- Cant. 6.
 zdach na twierdzy niebieskiej gruntownie wśadzionych
 wielką stałość / że nigdy mieysca nie odmieniają / y przeto
 je zowią *Stellæ fixæ*, y naznaczył to sobie ; niechże też Mąt-
 ka moia gwiazda iedną będzie / niech stałku takiego be-
 dzie / aby y pod Krzyżem stojąc y na śmierć moją patrząc
 nie trwożyła się / ani mieniała ; y tak też / iako świadczy
 Ewangelia / *Stabat iuxta crucem. Stała wedle Krzyża.* Ioan. 19.
 A toż mówi / że quando praparat calos, aderat, kiedy Pan
 Bog budował niebiosy / była tam ; bo ją miał już na ten
 czas w konceptach swoich / już sporządzał iako być miała ;
 co w innych kreaturach widział znacznego y osobliwego /
 to jej naznaczył / y hojnie nadał / że cokolwiek jest zacności
 w Aniołach / światobliwości w Apostołach / goręcości du-
 cha w Mczennikach / czystości w Pánienkach zc. to wsi-
 stko w niej Bog wszechmogący skompendyował / y zama-
 łował / tak iż naydzieś w niej y miłość gorącego Seraphi-
 now / y niewymowną mądrość Cherubinów / y przedziwną
 śliczność Aniołów / y spániało żarliwość Apostołów / y
 meśtwo nieprzekonane Mczenników / y naczystość nie-
 winność Pánienek. *In me omnis gratia. Pięknie mądry*
 Idiota. *Non defuit tibi, o Virgo, puritas Angelorum, non* Idiot. de.
fides Patriarcharum, non scientia Prophetarum, non zelus contempl.
Apostolorum, non patientia Martyrum, non sobrietas Con- Vir. cap. 3.
fessorum, non innocentia Virginum. In summa, nullo ge-
nere vacasti virtutum, o Virgo plusquam beata ! Omnium
 13 San-

Sanctorum priuilegia omnia habes in te congesta. Nemo aqualis est tibi, nemo maior te, nisi Deus. *Nie schodzić ani schodzi, o Panno p: ześwięta, na czystości Anyotow, ani na wierze Pátryarchow, ani na umiejętności Prorokow, ani na żarliwości Apostołow, ani na cierpliwości Męczennikow, ani na wstrzemięźliwości Wyznawcow, ani na niewinności Pánienek. Zgoła niemáś cnoty, ktoreybyś próżna była, o Panno mięccy niż błogostawiona! Wszystkich Świętych prerogatywy wszystkie są w tobie zebrane. Żaden ci nie jest rowny, żaden nád cię większy, ieno sam Pan Bog.* In te omnis gratia. *Uzłódze nábyła tej chwały/ tákiey łask obfitości? Z tego tytułu/ że de ca natus est IESVS, że się z niey národził Pan IEZVS, że stworce swego porodziła; á wiec to niebogaty tytuł? nie pełen intrat y dochodow wielkich.*

Do tytułu *potrzeba* *zwierzchności.* *Uta oślátek potrzeba do tytułu powagi/ zwierzchności/ władzy. Dla tegoć się naywiecey ludzie stáráo o záene tytuły/ áby ná publicznych zázádach/ ná Seymách stáwáli z wielkšo powagą y potentyą. Nie trzeba mi seročo rozwódzić/ ani wiele słow trawić/ wkázuąc iáką władzą/ zwierzchność/ y potentyą ná niebie y ná ziemi wzięła prze naswietšo Pánná z tego tytułu/ że jest Mátko Božo/ że Stworce swego porodziła. Dosyć powiedzieć iż Mátko jest/ á káždy domysli się/ że v Syná swego musi mieć wielkšo powagę. Bo á czegož Mátká nie spráwi v Syná? Czego Syn nie wczyni dla Mátki? Wkázał te powagę Mátek v Synow swoich Sálomon. Przysidzie do niego Mátká iego Bethsabee/ prosić zá Udoniasem brátem Sálomónowym/ nie czekáiąc ážby co mowila/ Surrexit in occursum eius, adorauitq; eam; Wstáł ku niey, y oddatciey pokłon, y posádził po práwicy swoiey, Positusq; est thronus Matri Regis, quæ sedet ad dexteram eius. Rzeczę do Krolá Mátká. Petitionem vnam paruulam ego deprecor á te, ne confundas faci-*

faciem meam. Prośbę iedną małuska wnoszę do ciebie Synu moy, nie zámślydżay twarzy moiey. A Krol co? Pete Mater mea, neq; enim fas est, vt auertam faciem tuam. *Mon Mátko moiá, bo nie godzi się ábym odwrócić oblicze twoie. Prosi Mátká za Adoniašem / áby mógł wziąć za żone Abiság Sunámitkę. A Krol. Quare postulas Abiság Sunamiti-dem Adonia? Postula ei & regnum. Czemu prosiśo Abiság Sunámitkę Adoniašowi. Proś mu y Krolestwá. Piękna y wielka obietnica / ále nie spełniona. Podobno nie tak były wielkie v Sálomoná zasługi mácierzyńskie / iáko wielkie złości bráterskie. Lecz Pánná Błogostáwiona takich iest v Syná swego zasług / takiey powagi y iáski / że może śmie- le / y za głównymi nieprzyiáciolmi tego prosić / á otrzy- ma wszystko.*

Wielce poważał wielki Alexándér Olimpíá Mátkę swoie / bo gdy Antipater Referendarz tego oddawał siła supplik / przeciw rożnym stárostom y urzędnióm / ktorých Olimpías omawiała y broniła / mawiał Alexándér. Ignorare videtur Antipater, quod vna Matris lachryma multas delebit epistolas. *Znać iż Antipáter nie wie, że iedná tázá Mátki wiele takich supplik zmáże. Lecz wielksey dáleko po- wagi iest v Syná swego Pánná Błogostáwiona. O byś wiedział grzeszniku / iáko wiele supplik y querel przeciw tobie przychodzi do rąk naywyższego Boga? Suppliknie / y stárzy ná cie często niebo / Słońce / zec promieniem swoim pięknie świeć / á tys tego niewdzięczny / bo dni iásne do chwały Páńskiej y zabaw poezjiowych dáne / ná piáństwach y rozpustách trawisz. Suppliknie y stárzy o iák często śá- tan? żes nie godzien wiecey miłosierdzia Bózego / bo po tak wielu spowiedziách / po tak częstych od Boga wziętych iáskách / żadney w życiu poprawy nie znác po tobie. Zgotá wszystkie kreaturey widząc iákiemis iáskami obdárzoney / iá-*

Plutarch.
Wielki A-
lexander
siła czynił
dla Mátki.

Querel
na grze-
szego.

To pieknym rozumem wrażony / iako droga krew Syna
Bożego odkupiony / a przecies łaski y krewi Bożey nie-
wdzięczny / wdychaia y strękaia przed Bogiem na złość y
niewdzięczność twoie. Wiedz to / że nierazby te ich sup-
pli ki mieysce v Pana miały ; iuzbys drugi piśnić / totrze /
swowolniku dawno zginął / iuzby cie była dawno z kół zyo-
tacych sprawiedliwość Boża sprzeczna. Ale co ? Matris,
Márki tego świętey / tuż nie lachryma, nie łzy / bo tam

Apos. 21.

Panna N.
sila querel
na nas
moja.

absterget Deus omnein lachrymam, w niebie łzy mieysca
nie maia / ale preces multas delent epistolas, przyczyny y
prośby wiele supplik zacieraią. Ona modlitwa swoia sprá-
wuje / że Pan Bog swoy nád toba dekret zatrzymywa. On
na wiele supplik y querel przyczyna swoia zacierá y kassuie.
Ona reke Syna swego / aby przeciwko nam surowey ná
supplikách nie podpisował epekturey / hánuie. A nie dziw.
Bo Márka iest / zacy m musi mieć wielko wage v Syná /
y zwierzchność w niebie. Słuchaymy o tym świętego

S. Petr.
Dam. ser.
x. de Nat.
Virg.

Damiána. Data est tibi omnis potestas in celo & in terra,
quid tibi negabitur? Nihil tibi impossibile, cui possibile est
desperatos in spem beatitudinis releuare. Dánać iest, Panno
Błogostawiona wszelka moc ná niebie y ná ziemi, cożci odmo-
wiono być ma ? Niemáß tobie nic nie podobnego, ktorey podo-
bna iest z desperowane, nádzieia zbawienia y błogostawień-
stwa wneselac. A dla tego nie darmo tym ię samym tytulem
pozcil Ewangelista / że iest Márka Boża / de qua
natus est IESVS, że Stworce swego porodziła / bo w tym
zamyka sie wszelka tey zacność / łask obfitość / y przedziwna
władza v Pana Boga.

S. Bonau.
in specul.
cap. 8.

Dziśta dáte Pan Bog ná świat te swoje Naswiete-
bo Márka / a zaraz nam ię oddáie y zá Márka náše / bo
iako mówi swiery Bonawentura. MARIA non solum est
Mater CHRISTI singularis, sed etiam Mater omnium fi-
delium

delium vniuersalis. *Márya nie tylo jest Mátká Páná Chrystusa osoblina, ále też Mátká wszytkich wiernych powsechna. A iákoż zá nie/ Chrześcíanie moi/ Máiestatowi Pánstkiemu nie dziekowác: iáko tey ták zacney á dobrej Mátki z niésto po kora nie witác/ Veni, veni hirundo, pulchra tempora adducens, & pulchros annos. Przybyway/ przybyway Rodzicielko Boża / z pięknymi czasy / z pięknymi ląty: iáko Narodzenia tey przez te chwalebne Oktawe/ y záwsze nie stawic y nie spiewác. Natiuitas tua, Dei genitrix Virgo, gaudium annuntiavit vniuerso mundo. Narodzenie twoie Bogarodzico Panno, wesele przyniosło wszytkiemu swiatu. Twierdza tám Poetowie / że gdy sie prodziła Minerva / Bogini y Mátká mądrości / w Rhodzie deszcz złoty hoyny vpadł; o czym Claudianus.*

Auratos Rhodijs imbres nascente Minerua
Indulisse Iouem perhibent.

Claud.

pneg. 3.
Stilliconis.

Nie nowina y Pannie Błogosławionej/ iáko Mátkce iáski y miłosierdzia/ złoto slugom swoim sypác. Piękná rzecz ma Augustinus Mannus. W Kantábriey Hispáńskim Krolestwie / w Kościele iednym był obraz Naswietsey Panny cudami sławny / y w Kleynoty bárdzo bogáty/ wlec iz był obraz wystawiony śnicersto robotą/ miał ná nogách trzewiki złote bárdzo kosztowne. Człowiek ieden pocziwy ále vbogi / Klegąc raz przed tym Obrazem / pocznie Błogosławionej Pannie nedze swoje z płaczem przekłádác/ iáko miał kílka dziatet/ Synaczkí/ Corki/ á nie było ich czym chowác/ nie było czym Corek wyposázyc W tym (o przedziwna miłości tey Mátki!) Obraz on ruszywszy soba wesóło/ z rzuci mu z nogi trzewik ieden złoty/ y iáskawie skaze/ aby go podniosł y wziął. Wezmie z wielką radością/ y vprzemyg dzieła. Przyidzie z trzewikiem onym do Złotnika / chce mu go przedác. Postrzegł Złotnik/ iz

Exing

August.
Mannus
apud Iudoc
à castro.

Panna B.
rzuci zobrązu swe
go vbogiemu złoty
trzewik.

Matth. 16.

to rzecz Kościelna/ da znać Wziedowi. Zaraz owego bło-
 ra; pytała iako tego dostał? Powie co prawda/ że mu go
 sam Obraz zrzucił/ ale iz tego nikt inny nie widział/ nie
 wierzone/ skazano go na śmierć. Prowadzą nieboraká
 na plac/ przyszło z nim iść mimo ten Kościół/ w którym
 był ten cudowny Obraz; prosi aby mógł we drzwiach po-
 kleknąć/ y nasławić Pánnę pozdrowić. Dopuszcza/ kle-
 knie/ y mówi z płaczem. O Páanno Błogosławiona/ tyś
 mi samá zrzuciła ten złoty trzewik/ á ja dla niego umie-
 rać muszę. Dziwna rzecz/ ledwo to wymowił/ áż ci tá
 droga y święta Mátká/ chcąc oświadczyć niewinność ie-
 go/ rzuci mu y z drugiey nogi trzewik złoty; y ták z wiel-
 kim wszystkich podziwieniem od śmierci oswabadza. A
 toż iesli w Narodzenie Pállády/ złoto padało z niebá; y
 nasławię Pánnie/ nowej Pálládie/ Mátcie przedwie-
 czney mądrości/ nie trudnoby dnia dzisieyszego flugom
 swoim rzucić złoto. Lecz nie prosimy my iej dziś o złoto/
 á coż po złoćie/ kiedy człowiek łaski Bozey nie ma? Kiedy
 sprośnymi grzechami duszá iego skalána? Quid prodest ho-
 mini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ de-
 trimentum patiatur?

Sunamitis
co znaczy.

Prosiła Bethsabee Sálomoná za Adoniašem/ aby
 mógł wziąć za żonę Abiság Sunámitkę. Abiság z Hebráy-
 skiego znaczy Ignorantiam Patris, niewiedomość Oycá.
 Oto prosimy Nasławię Mátki dnia dzisieyszego/ aby
 nam vprosiła v Páná Bogá/ v przedwiecznego Rodzi-
 cá Syná swojego/ zapomnienie/ przebaczenie grzechow/
 ignorantiam, obliuionem scelerum, o te ámnestyo złości
 naszych pilno ja dziś sollicitumy.

O Gospodze uwielbiona, Nád niebiosá podwyższone. Stwor-
 cęś twego porodziła, mlekiem go swym karmiła. Przysięm
 twoim na świat/ Mátko nasławiá/ wveseliłás wszystko
 stwor

Stworzenie. Utracony w raju żywot wzięliśmy z Pánien-
 stich ręk twoich/ przez cieśmy po srogim gniewie Boskim
 do łaski iego świetey przyszli. Ewa nam płacz y śmierć
 przyniosła; tys nas radości y żywota nabawiła. Mátko
 miłosierdzia/ żywocie/ słodkości/ pociecho nášá/ weyżrzy
 miłościwą oká twego żrzenicą ná nas grzeszne / y vpros
 nam przebaczenie zapomnienie/ odpuszczenie grzechow ná-
 szych. Wiem Páanno dostojna/ że ciężkie/ y srogiey káry
 godne są złości nášé/ wiem iż same wołają przeciwko nam
 o pomstę do niebá; ále to też wiem/ że vna matris vocula
 cunctas delebit epistolas & querelas, żeś takiey v Bogá wa-
 gi/ iż go iednym słowem vblagać/ y te querele przeciwko
 nam podniesione/ zmazać/ skássować mozesz. Stawże sie
 nam dnia dzisiejšego łaskawo Mátko/ Monstra te esse Ma-
 trem, y pros Bogá wsiechmogacego/ aby złości nášé miło-
 ściwie przeżył/ aby te z łsiąg śmierci wykáncellował/
 aby o nich zgoła nie wiedział/ á nas lubo niegodne do łaski
 świetey swey przyjął; bo wiemy/ że non auertet faciem tu-
 am, nie zámuci twarzy twoiey/ y owšem co niegdý Sáló-
 mon do Bethsabee / rzeczeć/ y spełni. Quid postulas Abisag
 Sunamitidem? o coż to prosisz? o ignorántyq/ o ámnestyę
 y przebaczenie grzechow ludzkich/ aby o nie od spráwiedli-
 wości moiey nie byli kárani? Máło to dla ciebie. Postula
 eis & regnum. Pros im y Krolestwá. Proszę Mát-
 ko nadrozsa/ nie tylo o przebaczenie grzechow/
 ále y o Krolestwo wiekuišcie / ábychmy to
 oboie mogli otrzymać zá śwle-
 tę przyczyną twoią/

A M E N.

Hymn.

laż iednego człowieka mądrego / á białęgłowy nie nálażł
 mądry y iedney? Lecz nie rozumiem / áby zá czasow iego /
 y przed nim / ták było ná świecie skoło o ludzje mądre. Aza
 nie mądry Dawid Oćiec iego? nie mądry Sámuel? Ná-
 thán Prorok? między Białemigłowy / áza nie mądra Ju-
 dyth? Abigáil? Sábá Krolowa? Czy podobno szukał
 między ludzmi szczerosci y státu / y powiáda: że z tysiącá
 náleś iednego szczerego / státcznego człowieka; á białę-
 głowy szczerę / státczney áni pyta? Jeszcze by to mogło
 wś iákoś olwieś Sálomonowi / bo słyśiał od Oycá swego Da-
 wida o zepsohánym ták dálece narodził ludzkim / ze omnes psal. 13.
 declinauerunt, simul inutiles facti sunt. wśiscy wystapili
 z prawdy / wśiscy sie iákiemis declinácyámi y wáryácyámi
 bawia / w słowách / w postępkách niechowáia szczerosci /
 prawdy. A obiałydgłowách mowiac / zdánie iest Swietego
 Chryzostomá o nich tákie / ze mulier est mali natura, boni
 colore depicta: *Białągłowá iest to złość samá, ale przyśfárbo-
 wána, Koloryzowána.*

St. Chryś.
 Hom. 19.
 in Matth.

Rozumiem iá iednáł / ze inna myśl bylá Sálomono-
 wá / ze coś innego w tych słowách vpátrował / gdy rzekł:
 Virum de mille vnum reperi, mulierem ex omnibus non
 inueni. Rozumiem / ze to bylá prophetya iego o Chryśtusie
 Pánu / ze sam ieden miał byđ ná świecie táki / ktoremu za-
 den w náturze / w osobie / w lásce y chwale zrownáć nie-
 mógł / sam ieden miał byđ ná świecie táki / ktory żadney
 zmażie / żadnemu grzechowi niemiał podlegáć / krom niego
 y w mezách y w białydgłowách zednego bez wády niená-
 dowáł Sálomon. Mulierem ex omnibus non inueni. Lecz
 czego ná on czas Sálomon wynáleś niemógł / to dzisiey-
 sy Ewángelistá nálażł / w Księgách genealogiey Páná
 I E Z V S O V V E Y wynálażł táko pániénkę / ktora w sobie za-
 dnego defektu / żadney wády y namnieyszy nie ma; wyná-
 lażł

S. Dam.
Orat. de
Nat. Virg.

lażł taką Pánienkę / która Narodzeniem swoim naród
ludzki ozdobiła / stan białogłowski okrasila. święty Dá-
mian tak o niej mówi. O digna DEO Filia, humana na-
tura venustas, mulierum ornamentum, certabant inter se
saecula, quodnam Ortu tuo gloriaretur. O godna Boga Córko,
natury ludzkiej okraso, białychgłow ozdobo. Władziły się mię-
dzy sobą czasy, któryby się miał z twego narodenia chlubić.
Nie dziwiuie / że iey Salomon wynaleść y poznać nie mógł /
bo iá Pan Bóg takimi łaskami przyozdobił / takimi dárami
uczcił / iż się zda / iakoby nie była z pośrodku ludzi wybrá-
na / ále vmyslnie stworzona / nowa kreatura / nowym dzie-
łem wystawiona. Wyznawa to Kościół święty / gdy mo-
wi o niej. Qui te creauit prouidè. Ten co cię opátrznie stwo-
rzył &c. Bede mówił ná dzisiejszym Kazaniu / co zá
przyczyná / iż Kościół święty Narodzenie Pánný Błogo-
sławioney zowie stworzeniem / y wkáże / że iest nowa ná
świećcie kreatura / ktorey podobney áni było / áni będzie.

In Missali. Nec primam similem visa est, nec habere sequentem. O no-
wey kreaturze trzebáby nowostworzonym mówić sercem.

Psal. 50. Prosił tam Pána Boga Dawid. Cor mundum crea in me
DEVS: Serce czyste stwórz we mnie Pánie Boże. Toż y iá

Pánná B.
nowa kre-
atura ná
świećcie,
uczynie; Pánie Boże moy / spraw we mnie niegodnym
serce nowe / czyste / ábym otey nowey kreaturze twoiey /
o tey światá ozdobie y okrásie mógł pozytecznie mówić.
Pána Boga prosze o nowe do mówienia serce; á iasť wá-
szych o dawne łaskawe słuchanie.

Nie bez wielkiey tájemnice Kościół Święty Naro-
dzenie Pánný Błogosławioney zowie stworzeniem. Qui te
creauit &c. I sama osobie mówi: Qui creauit me, requi-
euit in tabernaculo meo. Który mię stworzył, odpoczał w
Ecel. 24. przybytku moim. O narodzeniu innych ludzi mówiąc Da-
wid / powiáda / że nie są stworzeni / ále vpleieni / non crea-
ti, sed

sed facti. Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me. *Alia*
świerża Pánne stworzyły. Co to jest? Ja mniemam/ iż
tym słowem chciał wyrazić wielkie prerogatywy Pánny
Błogostawionej/ y wskazać/ że jest/ y rodzi się na świat nie
pospolitą białogłową/ ale nową kreaturą.

Psaln.

A na przód tym słowem wskazuje się/ iż w sobie Pánna
Błogostawiona nie ma żadney przysady/ żadnego grzechu
ludzkiego. Spyta my Filozofow/ co za różność jest inter
creationem & generationem, czym różne stworzenie od v
rodzenia? Odpowiedzą/ tym/ że Creatio fit ex nihilo; ge
neratio & effectio ex praesupposito subiecto. Stworzenie
bywa z niczego/ z żadney materjey; a rodzenie zaś z
iaktękolwiek materjey; y jest principium v Filozofow/
Ex nihilo nihil fit, Z niczego nie będzie nic. Kiedy Pan
Bog na początku świata wystawił niebo y ziemię/ ten bu
dynek pismo święte zowie stworzeniem. In principio crea
vit DEVS calum & terram. *Ná początku stworzył Pan*
Bog niebo y ziemię. Cemu? bo to oboje stworzył z nicze
go/ non ex praesistente materia, nie z materjey iaktęj.
Kiedy zaś namnożył ryb w morzu/ ptástwa ná powietrzu/
zwierzá ná ziemi/ niemowi Kroniká święta/ żeby to Pan
Bog stworzył; ale weznił/ wystawił/ fecit, produxit, bo
to wszystko weznił z pewney materjey/ ptástwo y ryby z
wody/ zwierzeta y samego człowieka z ziemi/ de limo ter
ra; y dla tego też teyże materjey accidentia, y przymiory
zostáią w rybách y w nas samych. Rybá w co się obraca?
w wodę/ w phlegmę. Człowiek w co? w ziemię. A toż tá
jest różność creatjey od generatjey/ że Creatio fit ex nihilo,
a generatio ex subiecto, z pewney materjey/ która z wła
snościámi swemi zostáie/ w oney rzeczy co się rodzi ábo
wzrasta. Chceś abyć się wrodziła w ogrodzie kápuśta/
márchew? potrzebá ją wsiąć/ nie wrodzi się z niczego/ trze
ba

Pánny N.
vrodzenie
jest nieia
kie stwo
rzenie.

Pierwsza
tego przy
czyną.

Różność
miedzyro
dzeniemá
stworze
niem.

Gen. 1.

bá naśienia/ Ktorego moc/ dzielność zoſtanie w mάρχwi.
 Naſſe rodzenie nie ieſt Creatio, nie ieſt ſtworzenie/ ale ieſt
 formatio, wlepienie takieſ ex materia infecta, z natury y
 mátereyey zepſowáney; y dla tegoż z ta natura bierzemy
 iey zepſowanie/ ſkazy/ defekty/ że ſie wſzyſcy rodziemy w
 grzechu / bez oney pierworodney łáſki w ráiu. A záś ro-
 dzenie Pánný Błogoſłáwioneý ieſt iáko by ſtworzenie/ iá-
 ko by iedná Creatio, Qui te creauit &c. bo ácz to rowná z
 námi nature bierze / ale iey zárázy / ſpernoſci / y zmázy
 nie bierze/ zlych onych przymiotow rebellieý ciáła przeciw
 duchowi nie bierze; lubo w niey natura Adámowá ieſt /
 ale winá Adámowá nie ieſt/ że ſie zda/ iáko by iá Pan Bog
 nowá iákaś natura / nie zmáſy Adámá poſpolitey ſtwo-
 rzył / nouam creaturam, nouum figmentum; y dla tego
 mowi o niey Koſciół/ że ieſt Creata, qui te creauit, bo iá
 Pan Bog bez wſelkiego grzechu/ bez áccýdentow natury
 Adámowey/ iáko nowá iedne oſobe ná ſwiát wſkazał.

Breuiar.
 Rom. Hiſtorya Koſciółna ma w zwýczáiu/ kiedy opíſuię/iá-
 Cżemu or- Po wiele Ktory Papieź poſwiecił Biſkupow / Káplánow /
 dynárya Dyákonow; powiáda: Creauit Presbyteros tyle á tyle; Di-
 Káplánow aconos ták wiele; Episcopos per diuerſa loca ták ſilá. Cze-
 y Biſkupow muż to ich ordynatya poſwiecenie zowie ſtworzeniem?
 zowie ſie Dla dwu oſobliwie przyczyn. Jedná/ áby wſkazano / że Ko-
 Creatio, ſciółne godnoſci y wrzedy dáia ludziom zá ſięzrym powo-
 łaniem Pánſkim: Dei gratiá. Gdyby komu dano Stároſtwo/
 ábo wyżſzy wrząd zá promotya y záleceniem Páná wielkiego
 ábo zá pieniądzmi y wpominámi/ niemogłoby ſie o tym mo-
 wić/ że ieſt creatus, ale factus, bo poprzedziło ſubiectum, Kto-
 re go promowováło / záleciło / poprzedziło z to / pienią-
 dze/ iáko materia ex qua factus eſt. Lecz i z Koſciółnych wrze-
 dow / Káplánſtwá &c. nie dáia áni zá ſaworámi / áni wpo-
 minámi / ale Boſkim nárchnieniem / dla tego mowi ſie o
 nich

nich creauit, że są creatura. Druga / ná znáť / iż Kápláni
y duchowni ludzie máia byđz nowymi ludźmi / w żyćiu / po-
stepkách / obyćcziách z spospolitym głowiekiem nie spólne-
go niemáigcemi. Gdy tedy o Pánnie Błogostáwioney mo-
wi Kościół święty / że iest creata, Qui te creauit, wśázuię /
że co się tćnie grzechu / nie z ludźmi spólnego niema / lubo
tedne z niemi náture bierze / ále iey áccydentow / śpetno-
ści y zarázy nie bierze / że się zda byđz coś nowego ná świe-
cie / nową creaturą / nowym dziełem / nowym stworze-
niem.

Czemuż to Piśmo święte ná żadnym mieyscu nie
wspomina Rodziców Náświetszey Pánnny / áni Oycá iey /
áni Mátki? Ewángeliści dziśieyszy opisuiąc genealogiá
Pána Jezusowa / kiedy przysło do Pánnny Błogostáwio-
ney o iey Rodzicach milży. Powiáda/ Eto Izááká vrodził:
Eto Sálomoná. Abraham genuit Isaac &c. David genuit Sa-
lomónem ea quæ fuit Viræ &c. czemuż też nie mówi; Io-
achim genuit MARIAM ex Anna? Czemu Rodzice Pánnny
przenáświetszey miia? Czemu o iey vrodzeniu nie nie mo-
wi? Dla tego / áby Eto nie rozumiať / że iey rodzenie iest
pospolite / że z rodziców biorąc náture / bierze y náture zá-
ráze; y przeto táť o nley mówi/ iáťoby bez Rodziców była/
ná znáť / że z nich nie bierze żadney mátkuły / żadney śpetno-
ści / ále iest nowym iáťimśi dziełem / nowym stworzeniem/
iáťoby nie genita, ále creata. Nadobnie o nley mówi ś.
Damaścen. MARIA nouus liber, in quo inenarrabili modo
DEVS VERBUM citra omnem manus operam inscriptus est.
MARIA Nowa iest Księgá, ná ktorcy niewypowiedziánym oby-
czáiem Bog SŁOWO bez wśelkicy prace rćki ludzkiej wypisá-
ny iest.

Wiedzy Księgámi / Etoż z pras y form wychodzą
drukárstich / trudno wynáleść táť / coby w sobie iáťiego
niemiáá erroru.

W genea-
logiey Páń-
skiej czemu
nie wspo-
mináá ro-
dziców P.
Błogostá-
wioney.

S. Damaś.
orat. 2. de
Assumpt.
Virg.

Pánná B.
iest nowa

Księgá bez
wśelkiego

niemiała erroru; by niewiem iakiey przytładano pilności/
z rzadką potrafić / aby defekt y error iaki nie był / y przeto
wiec albo na początku Księgi / albo na końcu Kłado erroru /
Errata sic corrige. Musiałaby to być dziwna iakas y z nie-
wypowiedzianą pilnością drukowana Księga / coby żadne-
go w sobie defektu y erroru / przynajmniej spáczenia liter
nie miała. Nie wklazecie mi żadnego człowieka na świecie
tak doskonałego / coby erroru iakiego / wady iakiey y má-
kuły nie miał / wszyscy roznym podlegamy defektom y grze-
chom / y wszyscy poprawek / pokuty potrzebuujemy. Sama
po Chrystusie Pánu Naszewsia Mátká tego jest tym dár-
em vprzywilejowana / że nie ma w sobie żadney mákuły /
żadnego erroru / ani zmaży. Sama była takiey doskona-
łości / że żadney poprawek / żadney penitency / ani Sá-
krámentu pokuty nie potrzebowała / bo jest Nouus liber,
nowe dzieło / nowe stworzenie; Qui te creauit &c. Qui cre-
auit me requieuit in tabernaculo meo.

Pánna B.
nie potrze-
bowała Sá-
krámentu
Pokuty.

Ochota Sy-
na Bozego
na świat

Iob. 28.

Psal. 117.
Matt. 21.

Rtak jest przyczyna / że Syn Boży z dziwnie wielką
ochotą kwápił y spieszył się w przeczysły żywot Pánný Bło-
gostawionej / bo taką w niej wpátrzył doskonałość / taką
cnot świętych rozmáitosc y wysokość / że mógł w niej be-
spiecznie iako w przybytku iednym nowym odpocząć. Qui
creauit me, requieuit &c. Słuchaycie co mówi o Synu
Bożym Job. Quis dimisit lapidem angularem? Kto puścił
Kámién węgielny? O iakim że to Kámientu mówisz sprá-
wiedliwy Jobie? Nie o innym / tylko o Synu Bożym / bo
tak się sam názwał Kámiénem węgielnym / odrzuconym
od niebożnych Żydów. Lapidem quem reprobauerunt æ-
dificantes, hic factus est in caput anguli. Pomyslcie sobie
Kátholicy moi / gdyby Kámién iaki ciężki wysoko na po-
wietrzu wwiązany wisiał / a potem go odwiązawszy pusz-
czo / o iakoby z niewymowną prędłością na dół biegał /
ani by

ąniby sie ledążemu zadržymać dopuścić/ nie zadržymałoby
 go ná drodze drzewo ledąiąkie/ niezahamowałaby go re-
 ká głowieká by naduszego. Kámieniem węgelnym 30-
 wie Job Syná Bożego/ ábowiem máiac po wszystkie wie-
 czność przedziwny áffekt/ y niewypowiedziána skłonność
 przysć ná świat/ y sstać sie człowiekiem/ był ná łonie v
 Oycá iáżoby wwiązany; y kiedy go przedwieczny Rodzic
 iego wypuścił od siebie/ niepodobna rzecz z iáko przedko-
 sćia ná kstałt węgielnego Kámienia/ przez dlugi trákt
 dziewięci chorow Anielskich/ y ták wielu niebios przebie-
 zał. Miał prawda ná tej drodze wielkie przeszkody/ kto-
 re mu wstret wczynić/ y ná zad słusnie cofać mogły. Wi-
 dzał co go tu ná świecie od nas potkáć miało; widział
 one zbroyna lotrá iednego reke/ ktora go w Bożkie lice
 vderzyć/ y ná ziemię powalić miała; widział w lesie tu
 owdzie stojace rozgi/ miotły/ ná swoy grzbieť niewinny
 nágotowane; widział y ciężkie Krzyżá świętego drzewo/
 kture Bożkie rąmioná y plecy iego zetrzeć miało. *Attritus* *Isaie 53:*
est propter scelera nostra; widział w lesiech y ostre cier-
 nia/ ktorými náświetsza głowá iego miała być srodze v-
 kłota. A przecie iáko kámién ieden ciężki biegał ochotnie/
 y nie ostał sie áz w przeczystym żywocie Pánný Błogo-
 słáwioney. Coż cie gnało przez tákie zawády kochány
 Dobrodziewu? cóć przyspieszało w tej trudney drodze/
 przedziwny duś náśnych miłośniku? Nic innego ieno wiel-
 kie cnoty tej nowey kreaturey Pánný Náświetszey/ niepo-
 rownána tej światobliwość/ potóra/ y czystość.

Kiedy Thebáński Posel Isinenias przyiachał w le-
 gátrey do Krolá Perskiego/ gdy go miano prowadzić ná *Piekna in-*
 audyentia do Krolá/ rzecze mu Krolewski Márszałek. Pá- *wentya*
 nie Posle/ wiedz o tym/ że v nas Persow táki jest obyczay/ *Thebáń-*
 iż żaden do Krolá przystąpić y mówić nie może/ áz pierwey *skiego Po-*
sta.

Ælian. l.
1. var. hist.
cap. 21.

Philip. 2.

Druga

Przeczyna

Ná Pánnie

B. vka: á-

na wielka

mo: Boska.

niski aż do ziemię pokłon weznyi. Obeszło to zrazu onego
Posła / y ciężko mu się zdáło od tákiej Rzeczypospolitey po-
stánemu / táka weznyić pokorę; otoli pomysliwszy trochę /
rzekł Márszałkowi: Duc & rec. i meliste. *Prowadz mię y
staw przed Pánem twoim.* Gdy przed Krolá przyszedł / y
iuz blisko będąc miał pokłon weznyić / zdiawšy pierścien
z pálcą wpuścił nieznacznie v nog Krolewstich / y pon się
schylił / iáktoby ceremoniey y vřłonom dosyć czyniąc / á sam
w sobie mówiąc: Non tibi, sed annulo. *Nie tobie, ále pier-
ścieniowi.* Coś podobnego weznyił Boski iedyńak; wielka
to była mortyfikacya ná tego Pánicá / ták nisko páść / y
w iedney Pánienki żywocie záwrzeć się; wielka niedoste-
pnuy swoy Máiestat ták bárdzo ponizyc / y sámego siebie
práwie wyniszczyć. Exinanivit semetipsum, mogła go stu-
sanie od tej pokory odwieść / stroga podłość y niegodność
náša / mogła odrádzić mu to vnizenie / wielka niewdzie-
czność náša. Lecz zwycięzyla doskonałość / niewinność /
pokorá / cnota Błogosławionej Pánnuy / że mówić słusnie
Syn Boży może / Non tibi, sed annulo. Non tibi sed MA-
RIÆ. *Nie kwoli tobie niegodniku to vnizenie moje / ále
kwoli tej Pánnie; oná mié pokorę swojá zwabia / oná w
tej drodze przyspiesza / oná práwie ściaga / z Oycowskie-
go łoná. Qui creavit me, requieuit &c. w niej iáko w kre-
aturze nowey wpátruie nowe mieszkánie y pokoy. Zowie
tedy Kościół swięty y písmo rodzenie Naswietšey Pánn-
ny stworzeniem / Qui te creavit, ná znáć iż w sobie nie prá-
wie przymiotow Adámá niema / grzechu y zmázy náturey
ludzkiej nie ma / ále zda się być nowa iákaś nátura swo-
ja / nowym dziełem / nowym stworzeniem.*

Do tego zowie iey Národzenie stworzeniem / ná
znáć iż Bog všehmogacy náđ Pánná Błogosławioná /
wřázal wielką moc y potencýą swoję. Wielka jest potens-
tya /

tya / wielka władza świętych Aniołów. Mózess Anioł stworzyć rzecz taką: Nie może; y biedney musłi / żeby ią miał wystawić z niczego / bez materpy iątiy / nie może / bo iako vcz Doktor Anylsti / Create ex nihilo demonstrat S. Thom. 1. P. q. 45. a. 5. potentiam infinitam, wystawić co z niczego / iest to dzieło mocy nieścogzoney / władzy samego Pána Boga; y iesli w czym lepiej może się wżaząć wszechmocność Boga / iako w tym / że z niczego może wystawić co chce. Narodzenie Panny Błogostawioney zowie Kosiół święty stworzeniem. Wlecie dla czego: dla tego / że iako in creatione wydaie się nieścogzona moc Boga / y wszechmocność iego / tak w Naswietsey Pannie wżazło się co Bog może / iacie są skárby dobroci / wszechmocności iego.

Wiele iest na tym świecie robot / ktore z Bozych ról wysły / ktore wydaie przedziwna mądrość y wszechmocność iego. Sworzyć świat z niczego iednym słowem / wielka to / postawić niebo tak sliżne / wprzżyć ie łampami tak wesółymi / ziemię ozdobić tak pięknym á rozmaitym kwiatem; w człowieku duszę nieśkazitelną z ciałem skazitelnym spoić / kłk sę w cieie iego kosi tak pięknie iedne z druga powiązać / wielkie to są argumentá wszechmocności Pánstkey tak iż mowił Dawid: Mirabilis facta est scientia tua ex me. Prze- Psal. 138. dzawna umiejętność twoja pokazała się ze mnie. Nie gdziey iedną / w żadney kreaturze / w żadney swojej robocie / nie wżazal / nie wydał tak rzetelnie mocy y władzy swojej Bog wszechmogący iako w Naswietsey Pannie; tak iż śmie mówić Święty Chryzolog / że iest mensura diuina potentia: miara Bóstkey potentyey: Tanta est Virgo, ut quantum sit Deus, satis ignoret, qui huius Virginis mentem non stupet, animum non miratur. Taka to iest Panna, że iakiby Bog był, żaden dostatecz. ie poznać niemoże, kto tey Pánienki sercá nie wważy, kto się icy duszy nie przypátrzy Bo

S. Chrysol.
sem de
Annunt.

Z Panny B. coż mogło być za wielkie dzieło wszechmocności Bóstwiej /
 poznać moc iako Pánienkę jednę uczynić Mátkę Bożą / w jedney kreá-
 Boża. turce Boga zámknąć / białogłowe / Pánienkę jednę za in-
 strument do naprawy świata wśyskłego obrócić :

Powiedzcie mi / z kąd poznawacie dzielność y umieie-
 Rzemie- tność rzemieślniká iákiego : prawda iz ex effectu, z robo-
 śniká ty y prace : ná przykład / dzielnego y umieietnego málá-
 znać z ro- rzą poznawacie z obrazu / z kóntersetu / kiedy go wystáwi-
 bory. t ię piśtnie / tak doskonałe / że niemáš mu w czym przygá-
 nić / niemáš coby przydáć / wśyskto ma co do obrazu do-
 brego nalezy / tylo mu nie dostáie tego áby mówił ; ná ten
 czas chwalicie y mowicie / to sztuká / práwie tu wkázał co
 umie / tu popisał dowcip / valor, dzielność swoje. Mózesh
 być piękniejszy stworzenie nád Mátkę Bożą : jest w niey
 co iákiego / czemu by ięzyk ábo oko ludzkie przygánić mo-
 gło : nájdzie sie iáka / mowiac secundum ordinariam po-
 tentiam, w Bóstwie stárbcu iáská / wypowšy gratiam vnio-
 nis hypostaticá, ktoraby w niey nie była / ktoraby przydá-
 na iey być moglá : Ja rozumiem iz nie. Słuchajcie świę-
 tego Bonáwentury. Ipsa est qua maiorem Deus facere non
 S. Bonau. in specul. cap. 8. posset, maiorem mundum facere posset Deus, maius calum
 facere posset Deus; maiorem matrem, quàm Matrem Dei,
 Zaczność non posset facere Deus. Tá iest, nád ktora większy Bog uczy-
 Panny B. nic nie może, większy świat może Bog uczynić, większe niebo
 może Bog wystáwić ; większy, zacniejszy Mátki, nád Mátkę
 Bożą uczynić, wystáwić nie może. A święty Bernardyn tak
 mowi. Fuit Beata Virgo nobilior creatura omnibus creatu-
 S. Bernar. tom. 3. in er. de S. Ioseph. ris, quæ in humana natura fuerint, aut possint, aut potuerint
 generari. Była Błogostáwiona Pánná zacniejszya kreáturá nád
 wśyskie kreátury, ktore w narodzie ludzkim ábo były ábo z
 S. Damaf. orat. 1. de Naciu. Vir. rodzone być mogą. A dla tegoż święty Dámáscen zowie iá
 Conceptaculum diuinæ potentie. Záwárciem, obięciem po-
 tentyey

venzey Bożey. A stary Doktor y Biskup Jerozolimski Hefychius. Totius Trinitatis complementum. Wszyscy Troyce Hefych.
przenaswietszy komplementem.

Dziwne zaiste słowá/ iako to przeczyta Pánná ma. Pánná B.
był Komplementem totius Trinitatis, Bogá w Troycy iedy jest com-
nego. Czegoż nie dostawało w Troycy przenaswietszy / plementem
ze sie to przez Pánnę Błogosławioną skonczyt y dokonac Troyce
miało: Tego/ aby Duch swiety wkazał valor y potenty Przenas.
swoie. Quantum valeat. Wiemy to/ ze bonum est natura
huius diffusivum, dobro z natury swoiey jest wdzielne/ im kto
jest lepszy/ tym też wdzielniejszy/ wzniesiejszy. Ociec przede-
wieczny będąc nieśkonczenie dobrym/ wdzielił swoiey natu-
ry nierozdzielney Synowi własnemu/ y ná nim wkazał moc
y władzę swoie/ bo go sobie w istności podobnym wysta-
wił. Syn z Oycem teyże natury wdziela Duchowi swiete-
mu w równości y iedności wielkiey/ bo Tres vnum sunt, y
wkażnie ná Duchu swietym/ Quantum valeat, bo go tchnie
pospołu z Oycem/ y wystawia sobie y Oycu w naturze ro-
wnym. Duch swiety będąc nieśkonczenie dobrym/ komu
też dobroci swoiey wdzieli: ná kim wkaże/ quantum valeat,
valor y wdzielność swoie: W Bóstwie niemáß ná kim/ bo
niemoże być quarta in Divinis persona. Musiał tak Duch
swiety iakoby steriliter, mówiąc po náßemu/ przez wszystkie
wieczność zostawać/ bo nie miał ná kogo wedle zadości wy-
lać dobroci swoiey/ niemał ná kim rzetelnie wkażać mocy y
władzy swoiey. W Bóstwie nie było ná kim/ chyba ad ex-
tra ná kreaturách; y dla tegoż kiedy Pan Bog stworzył
świat/ niebo/ ziemię/ wodę/ záraz Spiritus Domini fereba-
tur super aquas. Duch swiety unášał się nad wodami. S. Hier in
ty Hieronim czyta/ incubabat, consuebat, vsiadał, orze-
wat wody, dając im iakoby vitam & fecunditatem, aby 3 quaest. Heb.
nich rzeczy żywe powstać mogły. Lecz w tych kreaturách
nie mo-
nie mo-

nie mogło być vkontentowane pragnienie Ducha świętego / które miał do vdzielenia dobroci swojej / y vkazania valoru swego. Szupie to iest obiecum iego omnipotentey / mało to nan / co kreatury wziąć mogą / radby dać wiecey / może dać wiecey / radby rzetelniey wydać moc y potęgę swoje. Sama Nasświetła Panna obraca sie tak / z tak do przypiecia łask Bożych sposobności / że na niey mógł Duch święty vkontentowaniem swoim vłożyć moc y potęgę dobroci swojej / Quantum valeat ; iakoz rzetelnie vłożył / bo niemogąc iey vdzielić y komunikować nieskon-

Duch S. Goney natury swojej Bożey / iako Ociec vdziela Synowi /
vklazał na y Syn z Oycem Duchowi świętemu / komunikował iey
Pannie B. y vdzielił dignitatem quodammodo infinitam Maternitatis
valor do- Dei, godność iedną iakoby nieskonczoną Macierzyństwa
broci swo- Bożego / y przyp iey dał iey tak wiele łask / darow / skarbów /
iey. cnot świętych ile tyło obiać ich mogła. Quantum va-

Beda.

leat, in ipsa ostendit, mowi Beda. Przeto zowie sie Conceptaculum diuinæ potentie, Complementum Sanctissimæ Trinitatis, bo iako przedwieczny Ociec valor swoy vłożył na Synu / Syn z Oycem na Duchu świętym ; tak Duch święty na Pannie Błogosławionej ; po ki iey nie było / nie znaczny był valor dobroci iego / y był iakoby sterilitery, z niemógł / mowiac wedle nas / testności / że niemiał na kim ostendere quantum valeat ; dopiero gdy ona iest stworzona / vkontentował sie nie iako w pragnieniu swoim / że znalazł komu vdzielić dobroci swojej / znalazł na kim wydać y vłożyć valor swoy / y z tąd zowie sie dokonaniem / Complementem Trojce przenaświetley / bo quantum valeat Spiritus sanctus, in ipsa ostendit.

Lucz 1.

Nie darmo o sobie mowi. Fecit mihi magna qui potens est. *Wzynał mi wielkie rzeczy, ten który możny iest. Za czasów Apellesa. zawołanego malarza / w odmalowaniu*
Hele

Żelony / zacni malarze dowcipem y sztukami certowali ;
 ieden tam z nich malując / bårdzo wiele złotą nákladł ná o-
 braz ; pókaże robote swo Apellesowi / ktory zadney w kon-
 terfecie nie widząc sztuki / rzekł mu : Pulchram facere non
 potuisti, diuitem fecisti. *Nie mogłeś námáłowác chędogo, ná-
 málomates bogáto.* Obrazowi Naswietsey Pánny / żaden
 dáć tey przygány nie moze / bo iá Duch s. łaskami swymi ták
 wymálował / cnotami swietymi ták ozdobił / że iá & pul-
 chram & diuitem fecit, y pięknie y bogáto wystáwił. Chce-
 cie wiedzieć iáká iest sliżność tego obrazu ? Sluchaycie
 Hugona de S. victore. Tota pulchra es, pulchra es intus,
 pulchra foris, totum quod in te est, pulchrum est, & nihil
 inest tibi quod sit sordidum. In toto grata, in nullo ingrata,
 in toto places, in nullo displices. Tota pulchra es, pulchra per
 naturam, pulchrior per gratiam, pulcherrima fies per glori-
 am. *Wszystkás piękna, piękna we wnatrz, piękna z wierzchu,*
wszystko co w tobie iest, piękno iest ; áni iest coby w tobie špatnego
było. We wszystkich iesteś wdzięczna, ani iest, w czymbyś była
niewdzięczna. We wszystkim się podobasz, y niemás w czymbyś
się nie podobátá. Wszystkás piękna, piękna przez naturę, pię-
knieysza przez łaskę, napiekniesza będziesz przez chwałę. A
 bogáctwá tego konterfetu wiecie iáké są ? Wszystkie nie-
 bieście ; co ieno było złotá y skárbow w niebie / to wszystko
 ná ten obraz wyláno ; y ztád Swiety Dámáscen zowie iá
 Gratiarum pelagus, *Morzem łask Bożych, á ná drugim miey-*
scu ; Sanctitatis thesaurum, skárbem swiatobliwóści. ná in-
 nym / Gratiae abyssum ; *Głębokością łáski.* Slusjnie tedy
 mowi Kościół że iest creata, Qui te creauit : bo iákó in cre-
 atione wydaie sie infinita Dei potentia ; ták w Bogostáwio-
 nej Pánnie włazał Duch s. móć y władzo swoje. Quantum
 valeat, in ipsa ostendit.

Hugo de S.
 Vict. ser.
 in Festo.
 Concept.

Pánna B.
 sliżny
 bogáty
 Obraz.

S. Damaś.
 orat. i. de.
 Nat. Mar.
 Orat. i. de
 Dormit.
 Virg.
 Orat. i. de
 Assumpt.

Trzecia

Nákoniec w tym słowie creauit, wpatruie wielkó iest

dne/ nam potrzebno tajemnice. Wiecie ktora: To slowo
 Creauit w Greckim *ἐκ τῆς* znaczy prafecit. A toz kiedy Ko-
 ściol Swiety mowi o Pannie Bogostawionej/ ze ia Bog
 wszechmogocy creauit wlaśnie ze ia prafecit; przelozył. Nád
 kim: nád grzesznymi ludzmi. Dał ia nam niedznym za
 Pátronkcy opiekunkę / y owšem za Mátkę; pra fecit. Na-
 dobnie zowie ia Swiety Methodiusz: Promptuarium diui-
 nae charitatis; *Spizárnia miłości Bożej*, Spizárnia zowie sie
 promptuarium, bo w niey zawsze jest in promptu, czego
 potrzeba Gospodarzowi. Kto ma spizárnia w domu á do-
 brze opátrzone / nie trzeba mu chodzić z grosem ná rynek/
 to po másto/ to po kupy/ to po oley; ma po gotowiu domá
 co do żywności należy. Swiety Methodyusz zowie Przena-
 swietszą Pannę Promptuarium diuinæ charitatis, Spizár-
 nię miłości Bożej; ná znák/ iż takó ma ku ludziom grzeszym
 miłość / takie ku nášym niedzom serce/ ze kto potrzebuie iá-
 kiey lásky/ w kłopotách y strásunách poćiechy / tylo niechay
 idzie do Panny Błogosławizárz czego zebrze naydzie in prom-
 ptu, y sáme ná porátowanie swoje naydzie promptissimam.
 Przypomniacie sobie Gody w Ránie Gálileyskiej/
 záprošono ná nie Pána I E Z V S A, záprošono y Vezniow;
 była też támy Náswietša Pánná. Eterat Mater I E S V Ibi.
 Nie stáie winá gospodarzowi; Ktoz sie ozwał: Kto ten
 niedostátek Chrystusowi Panu przypomniał: Vezniowie:
 Nie/ ále Pánná Błogo: iáko prafecta, y promptuarium diui-
 nae charitatis, rzetliá: Vinum non habent: *Viná nie máia.*
 Trzymá ná puszczy niebieski Ráznozdzieiá przez trzy dni/
 lud bárdzo wielki/ nie stáie im żywności / wyproznili kóšar-
 tegzki y torbeczki swoje. Mówiś kto zá nimi do Pána: nie
 mowi. Sa prawdá Vezniowie/ ále miásto tego coby ie
 zálecić mieli/ y mowić: Panem non habent; *Chlebá nie máia.*
 to leśsze trudnoś czyni. Mowi im Zbáwiciel: Misereor
 turbat,

S. Method.
orat. in
hypap.

Pánná B
jest Spi-
zárnia do-
broci Bo-
żej.

Ioan. 2.

Pánná B.
w Canie
Gáliley-
skiej zá-
bogiemi
mowi.

Math. 15.

turbæ, quia triduo iam perseverant mecum, & non habent quod manducent, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficient in via. *Zal mi tego ludu, bo już to trzy dni trwają przy mnie, a nie mają coby jeść, puścić ich też głodnych nie chcę, aby nie wstali w drodze. A oni co na to? gdzieby za niemi mówić do Pana mieli / y nędze ich litować / to oni trudność zadają. Vnde ergo nobis in deserto panes tantos, vt saturamus turbam tantam? Az kadze na puszczy wziąć tak wiele chleba, aby chmy nakarmili tak mnogo ludu. O iako tu inaczej / a inaczej na Godach: tam skoro poczyna nie stawać winą / zaraz Chrystusowi Panu przypominają / tu na puszczy niestety mu nic nie mówi. Zgadze to? zgod / że na puszczy nie było promptuarium diuinæ maiestatis, tej Spizárnie Bożej Panny Błogosławionej / ktora Pan Bog prafecit, przełożył nad nędzami y potrzebami naszymi / a w Canie Galilejskiej była: Erat Mater l es v ibi; y dla tego iako prafecta, widząc niedostatek / mówi do Syna / potrzeba y ubóstwo gospodarskie opowiada / choć iey o to nic nie mówi / choć iey o to nie prosi. Samá iako tá / ktora Pan Bog prafecit, postanowił nad potrzebami y niedostatkami naszymi / widzi komu czego potrzeba / y promptissimé z wielką miłością przyczynę swoje do Pana Bogá wnośi.*

A my iako iey tę miłość oddamy? co za usługami taką wielką tu nam skłonność zawdzięczymy? Uczynmy co nieśgdy uczynili trzej oni potentaci Rzymscy: Iulius Caesar, Pompeius, y M. Crassus. *Miedzy niemi były strogie za* ^{Ligatrzech} *ścía y nieprzyjaźni / Iulius Caesar głównym był nieprzyjacielem Pompeiusowi / Pompeius Crassusowi; Kiedy Iulius* ^{Potentatow Rzym.} *Caesar poiednał się z Pompeiuszem / y M. Crassum przeie* ^{stuch.} *dnął / zawarłszy przyjaźń z sobą / dla lepszego iey vgrun-* ^{Plutarch.} *tování / postanowili / nihil aggredi in Rep. quod displicisset alicui ex tribus, nic nie poczynąć w Rzeczypospolitej, co by*

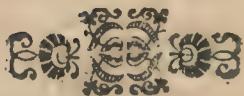
się ktoremu z nich nie podobąło. O iakoby to Niaswietsey Pannie była rzecz na podziw miła / gdybyśmy w siebie tak mocno postanowili / nihil aggredi, nihil agere, nic nie czynić / nic nie zamyslać / coby się Chrystusowi Pánu y Błogosławionej Pannie nie podobąło. Nie podobą się Chrystusowi Pánu y Mátce iego Niaswietsey wselać i zbytek / wyniosłość oczu / złe ciała pożądliwości / rąkory / pomsty / wiec tego nie czynić / ani o tym myśleć. Podobą się Chrystusowi Pánu y świętej Rodzicielce iego trzeźwość / pokorą / cierpliwość / wżgarda świeckich marności / wmarzwienie cielesnych żożdy / wiec się tego trzymać.

O Błogosławiona Panno y Mátko / bylas ty po wszystkich czas życia twego na świecie doskonałości takiej / żeś nic nie myślała ani czyniła / ieno co się Pánu Bogu podobać mogło. O pułnocney gwiazdzie ktora y morzko zofer. Imp. wiemy / że się nigdy nie oddala a polo napisał ieden: Nunquam procul; *Nigdy daleko.* Takos ty była Panno przezysła w życiu twoim gwiazda / takżeż żarliwa była przedwiecznego Boga słuzebnica / że myśli twoiey nunquam procul, nigdyś od niego nie oddaliła. Wystawia cie Bog wszechmogący dnia dzisieyszego światu / iako stellam polarem itellam maris, gwiazde pułnocną / gwiazde morzka. Ktorzy po morzu nawigátę czynią / wyniesieni na szeroki Ocean / gdzie tylo widać niebo a wode / nawiscey na te gwiazde wżglądają / po niej okrety kierują / wedle niej porty prowincye wpatrują / y z tad tey napisał ieden: *Monstrat iter; Pokazuje drogę.* Dawnoś ty Przenaswietśa Mátko od Kościół światego tym wczazona tytułem: *Stella maris.* Bądźże nam niezbępnym po niespokojnym tego świata morzu żeś gładzącym szesliwym przewodniczką: bądź Cynosura / *Phe-nice naszą.* W tobie po Bogu wzniosłość / nadzieia / odpoczywanie nasze. Jakos ty od niego nowa jest kreatura stworzona /

Pułnocna
gwiazda
wodzem
jest naszą
nawigat

rżona / iakoś od niego myślą nigdy nie była oddalona /
 Nunquam procul, tak przyczyna twoja chciej nam wyles-
 dnać / aby w nas stworzył serce nowe / czyste / y przemo-
 żnymi v niego zasługami twymi / spraw w nas także ku nie-
 mu miłość / abyśmy pomniac / że qui elongant se a Deo, pe- Psal. 71.
 ribunt, ktorzy się oddalają od Boga / zgina / Nunquam
 procul, nigdy wolej tego światey nieodstępować ale
 całą w nim myślą y zupełnym sercem iako w
 szereg a istotney dobroci odpo-
 czywali.

A M E N.

K A Z A N I E

W Koście-
le Ojcow
Bernardy-
now na
Stradomiu.

*Ná Dzień niepokalanego Poczęcia Przeczystej
Bogarodzice.*

Qui te creauit prouide,
Lactasti sacro vbere.
Tencocie opátrznie stworzył /
W dzieciństwie pierśi twych pożył.

Iacob genuit Ioseph virum Mariæ, de qua na-
tus est IESVS.

Manut in
Apoph.

Dy raz w Atenách przednim mie-
ście Greciey / nawiedzały niektore
Szláhcianki zone onego zawołane-
go Hetmána Phocyóna / zástawšy
ia w śacie bárdzo skromney / bez łan-
cuchow / bez kanałow / widzác ze y
w pokoju ściány lichy były obite :
gánily iey / ze y ná sobie y ná ścia-
nách niemiála przystoynego wedle stanu swego ochędo-
stwa. A oná im odpowiedziála : Meus mundus est, prae-
clara gesta mariti ; *Moje ochędostwo, moy vbior, są známieni-
te dzieła męża moiego. Jakoby wkráduąc / iz białogłowe za-
mejno*

meżna wiecey zdobia godne postępi / y spániále zyny iey ^{Zacność}
 meża / á niż iedwabie / złota / perły / stroie niewiem iátié. ^{meżá kley-}
 Kto poyrzy ná dzisieyszą Ewángelią / á wvazy iáko zbył ^{notámi iest}
 szupło y vbogo Káncierz Pánski wystáwia nam Błogo- ^{matzonki.}
 sławioną Pánnę / Oblubienicę Duchá swietego / Márkę
 Páná Iezusowá, moglby záiste viác sie zá to / y erpostulo-
 wác z nim / ze iá wystáwia przed oczy bez wśelkich kolorow /
 bez wśelkich okras / nie innego nie mówiąc o niey / ieno ze
 sie z niey národził Pan Iezus. De qua natus est Iesus.
 Káncierz Pánski / piśeś genealogiá Páná Iezusowá,
 wspominaś z iákiego domu wedle ciála idzie ; wieś ze wie-
 le należy dziátkom do sławy / gdy zacne rodzice máia ; cze-
 muż ná wielką zaletę Páná Chrystusá nie powiádaś / co to
 zá białogłowá z ktorey sie rodzi ? czemu nie mówisz o
 iey vrodzie / o iey stroiách / o iey bogáctwách ? czemu nie
 powiádaś / ze to táka białogłowá / w ktorey złęczone są
 rzeczy nigdy przedtym pospólu nie widáne / czystość y pło-
 dność / Pánienstwo y mácierzynstwo ? czemu nie mówisz /
 ze to táka Pánienká / ktora pierwey iest swieta niż pocze-
 ta / pierwey błogosławiona niż vrodzona ? Odpowíada zá
 Ewángeliste sámá Naswietša Pánná / ze dosyć powie-
 dzie / gdy powiedział / ze z niey národził sie Iezus, ze Bo-
 ſki iedynák iest iey prawdziwym Synem. Meus mundus
 est, praeclara gesta Filij, nie trzeba mu było ná moje zálece-
 nie innych kolorow / innych ozdób. Móia zacność iest za-
 cność Syná moiego ; to moje ozdoby / stroie / bogáctwá /
 Eleynoty / zem iest Márká Syná Bożego. Meus mundus
 est dignitas & splendor Filij. Nie moze iá być nie zacna /
 przy ták zacnym Synu ; nie moze być nie swieta z ták
 swietego płodu ; nie moze być nie bogáta przy ták dostá-
 tnym potomku. Krotkoć / ále przecie domyslnie o tych iey
 dostátkách nátroga Kościół swiety / w tym nášym ży-
 mnie

mnie/ gdy mówi/ że ja Bóg wszechmogący stworzył Prou-
dę, opatrznie/ y naznaczył iey znamięnita oprawę na do-
brach swoich. Qui te creavit prouidē. Będę mówił na dzi-
siejszym Kazaniu o tey oprawie/ Etero Bóg wszechmoga-
cy opatrzył nasświetszą Pannę/ y włożył łaskom waszym/ że
obrawszy ja dnia dzisiejszego w poczęciu iey za Oblubieni-
ce y Młatkę swoje/ taką iey oprawę na dobrach swoich w-
czynił/ że ja słusnie Kościół święty zowie creatam proui-
dē, stworzoną opatrznie. Ten co cie opatrznie stworzył, w
Dzieciństwie pierśi twoich pozyl. Przenasświetszą Bogaró-
dzico/ chce dziś niegodny sławić wielką Bogą wszechmo-
gącego nąd toba opatrzność/ opatrzyć mie też ty do przy-
stojnego o tym mówienia hoynemi Duchą świętego łá-
skami / opatrzyć do ochotnego słuchania / pilnymi audyto-
rami.

Otwarte są Księgi Kancellaryey niebieskiej/ widze
genealogię Pána Jezusowa. Liber generationis Iesu Chri-
sti, słyhe y o iego Młacie nasświetsey/ ale coby za oprawę
miała/ nie widze. Lecz doczytałem się iey w dawniejszych
Księgách/ własną ręką onego pisarza pisanych/ Eteroy o so-
bie powiedział. *Lingua mea calamus scribae velociter scri-*
bentis. Język mój jest piórem pisarza prętko pisacego; ten
rzetelnie powiada o tey oprawie/ Eteroy ma Krolowa nie-
bieśka od Pána Bogá. Astitit Regina à dextris tuis, in ve-
stitu deaurato, circumdata varietate. Stąnęła Krolowa po
prawyicy twojej, w złotistym odzieniu, otoczona różnaitością.
Oprawá Krolowej niebieskiej Naprzód uczynił iey oprawę in iusticia Originali, na
pierworodney sprawiedliwości; dając ja na świat/ á zaraz
za Oblubienice y Młatkę swoje stąnowiac/ opatrzył ja to
łaską/ że w poczęciu swoim nie wpadła w grzech pierwo-
rodny/ w Eteroym tak w bločku iednym/ wieźnie y káli się
wszelki człowiek trybem pospolitym na świat idący; á ona
Astitit

Alticit, stánelá / w spárta známienita lásta Boga wszechmo- Nie w pa-
gacego / stánelá w pierworodney oney spráwiedliwosci y dla w
prostosci / ze duch iey Pánu Bogu y woley iego swietey, zá grzech pier-
wsie podlegat / y ciáło ze wshystkíemi zmysłami rozumowi w porzeciu
poslušne było. swom.

Wyznawa sámá ten fauor Pánski v Medrcá. Domi- Prou, 8.
nus possedit me in initio viarum suarum. Pan záraz ná po-
szatku wziat mié w possessia swoié. V Jurystow wielka iest A. de ac-
rozność inter dominium seu proprietatem & possessionem, quir. poss.
miedzy pánstwem y possessia / inna v nich questya posse- §. nihil
ssionem, Rožność
rij, inna petitorij, bo moze bydz proprietas sine possessione, inter pos-
y possessio sine proprietate, y iest v nich axioma. Nihil com- sessionem
mune habet proprietas cū possessione: Zásiewa kto w sosie- & propri-
ćtwie grunt cudzy rož / dwa / trzy / zá przeżreniem y nied- etatem.
báístwem dziedzinneho Pána / vrości sobie possessya; moze
mieć possessya / ále nie proprietatem, nie własność / iáko ow-
co wpuścił y zániedbał / vtraca possessya / ále nie vtraca
własność / nie vtraca proprietatem & dominium. Bog
wszechmogacy iáko wshystkiego stworzenia / tak y každego
człowieká Pánem iest własnym y ma náń własność domi-
nium, iáko ná dzieło róg swoich; ále iz każdy z nas poczy-
na sie w grzechu / záraz tez každého w poczęciu bierze czárt
przeklety w possessya swoie / y kładzie náń iáko ná iencá y
niewolníká swego srogie okowy. Przy Pánu Bogu zo-
stáie proprietas, dominium; własność / páństwo náń czło-
wiekiem; ále czárt ma possessya. Sámá Naswietśá Pán- Pan Bog
ná od tey piekielnego tyrána possessyey wolna zostála / fá wziat w
má przekletych okow iego nigdy nie sprobowała; ále tegoż possessia
momentu záraz ktorego iest poczeta wziął iá w possessya swoie B.
swoie Bog wszechmogacy y hojnými lástkami duše iey po- Pánie w
przedziwisy / w bloćko pierworodnego kátu w pádác niedo- iey pocze-
puscił / Alticit, y dla tego mówi: Dominus possedit me in cia.

initio viarum suarum: Pan ná początku drog swoich / to
 iest / kiedy czynił dekreta o drodze swojej ná swiat / y o
 Eupieniu iego / zaraz ná początku tychże dekretow y prede-
 stynacyj swoich / wziął mie w rece swoje / w opatrznosc
 swoje / zem y ná ieden moment w niewoli piekielnego tyra-
 ná nie postala.

Plutarch.
 in Apoph.

Sztuka na
 malarza.

Wspomina trefna rzecz Plutarchus. Bialaglowa ie-
 dna prosila wielce Zeusa slawnego swoich czasow malarza /
 aby iey podarował cudny taki obraz. Nie odmawiał Zeu-
 ris / y owsem dal iey ná wola / aby sobie wybrala wedle
 mysli y w podobania. Lecz ona pusila to ná zdanie iego /
 iak o tego ktory w tej nauce był slawnym mistrzem. A gdy
 ja Zeusis dlugo zwlaczal / choc oná poznac / ktory sobie o-
 braz nawiecey wazyl / zaszyla takiego fortelu. Gdy raz był
 ná rynku / naprawila iednego / ktory przypadly powie mu /
 ze malarnia iego z obrazami gore. Skoczy natychmiast
 Zeusis / y krzyknie. *Servate mihi Adonidem, servate Ado-*
dem: Broncie przynamniej Adonisa, broncie mi Adonisa. Ztad
 dopiero oná bialaglowa / ze poznala ten obraz w naywie-
 kszy m v niego był kochaniu y wadze / gdyz o inne iakoby nie
 dbal / a tego samego bronie y wnosic pragnal. Niemniej-
 siey wagi y milosci byla y iest Naswiatla Panna v onego
 niebieskiego Arcimalarza Boga wszechmogacego / ktory tak
 misternie swiat wymalował / y tak cudnie czlowieka reke
 swoja wystawil. Za zdrada y podnieta piekielnego nieprzy-
 taciela / rzucil sie srogi pozar pierworodnego grzechu ná te
 nasze konterfety Boze; gore / swankuie wszytek narod
 ludzki / siega ten pozar y Jeremiaszow w zywoicie matki
 dziwnie od Boga wrazonech; siega y Baptystow ieszcze
 przed wyscieniem ná swiat Chrystusa wznowiacych. Niewo-
 la iednak Pan Bog / *Servate Ieremiam servate Baptistam;*
Broncie Jeremiasza / broncie Baptysty. Lecz kiedy przy-
 sto

Śło do świętey Mátki iego / kiedy ten powszechny pożar
chciał iey sięgać / tu się ozwał z miłosierdziem swoim Bog
wszechmogący / tu krzyknął iako nigdy Zeusis : Servate
mihi MARIAM, servate mihi MARIAM: Bronście mi Mát-
rę / bronście Mátkę / y niewymowna łaska swoia zacho-
wał / ze tego ślicznego konterfetu namniey on pożar nie
dośiagli.

A zaiste tak należało / aby ta która w przeczystym ży-
woćie swoim Bogą wcielonego / nowego na ziemi człowie-
ka / pozać / y nosić / y vrodzić miała nowa też y nad wszy-
stkie ludzkie vprzywileiowana w swoim poczęciu była. Gdy-
by człowiekowi na wola dano / obierać sobie rodzice : gdy-
by to w mocy którego było vrodzić się z takiego Oycy / z ta-
kiej Mátki / co rozumiecie / iesliby ten nie żyzył sobie ro-
dziców co namiętnieyszych / co nabogatszych / co namiędrszych /
ponieważ wedle Medrca; Gloria filioru patres eorū; Chwała Prou. 17.
synow sa ich rodzicy; Sam Bostki iedynek miał te moc / słucha-
ćze moi / ze sobie mogli obrąć Mátkę na ziemi wedle wolej
woiey / sam miał te władzę / ze iako Bog wiekuiesty poprze-
dziwszy Mátkę mogli go ozdobić y wrazić iako chciał A ktoż
rzecze / ze mogąc go stworzyć nadoskonałszy / mogąc wysta-
wić nasłizniejszy / y umiejąc nie wystawić? Kto rzecze /
ze sobie obrał za matkę / białogłowe pierworodnym grze-
chem ospecona / przestępstwu Bostkiemu podlegająca / cor-
kę gniewu? Vchoway Boże mnie o tym y myśleć. Przed-
tym wolno było y twierdzić y wzywać iako kto chciał / y wielcy y
świeci Doktorowie byli tego mniemania : ze Naswietsha Nie wolno
Pánną w grzechu pierworodnym iest poczęta. Lecz przed przecim
lat dwudziestą kilką zaśła klatwa od Grzegorza Papięza te niepokala-
go imienia piętnastego / która broni y na Kazaniach / y na nemu Po-
Dysputacyach / y we wszystkich spolnych rozmowach / bez oso- czaniu Mát-
bliwego na to Stolice s. Apostolskiej indultu inaczej sk; Bożej
mówić.

Anno Dñi. 1622. 24. *czeta* / *ze* w poczęciu swoim nie wpadła iako my wpadamy /
 Mai. ale staneła *Asticit*; o czym wiele jest v roznych autorow
 powaznych świadectw.

Aureolin. Známienito ma Aureolus historyę o świętym Ber-
 nacie / ktory / nim zaśła tá prohibitia naywyższego Páste-
 rza / był tey opiniey / że *Márta* Boża trybem pospolitym
 w grzechu jest poczęta / ale natychmiast z niego omyta / y
 poświęcona / sanctificata. Ten Doktor święty / vkazał się
 raz iednemu swemu Żakonnikowi w przedziwney iásności /
 y zbył śliczney chwale / pełen ná głowie złotych promieni /
 w śacie iako śnieg biały; ale ná pierśiach miał iakąs czar-
 ną mákulę. Zdumiecie się on Żakonnik; przy takiey iásno-
 ści y ozdobie z kąd tá mákula? y spyta; *Oycze* święty / co
 to jest? widze wielką zewsząd kóło ciebie iásność / ná pier-
 śiach tylo samych iakąs czarna mákula / z kąd to? Odpo-
 wie mu; z tad tá mákula / zem ná świecie żyjąc rozumiał y
 nápiśał o *Márce* Bożej / niemając o tym żadney Kościoła
 świętego decyzyey / iakoby w pierworodnym grzechu była
 poczęta / y te opinie y náukę znaczy tá mákula. Altoż my w
 głos wyznawamy / że tota pulchra est, & macula non est in
 ea, wśystká jest piękna / y żadney nie ma / ani miała mákuly
 w poczęciu swoim / bo z osobliwey Boga wszechmogącego
 opátzności w kał pierworodnego grzechu nie wpadła / ale
 szczegulną łaską Duchá świętego / propter prawiśa Christi
 merita, mocą przysłych zaślug Pána Chrystusowych / po-
 przedzona y opátzona staneła. *Asticit*. A to jest / co mo-
 wi święty *Epiphaniusz*. *Virgo caelestis, sponsa, & mater,*
donorum antenuptialium nomine Spiritum sanctum acce-
pit. Nim iá Pan Bog Synowi swemu przez onego niebie-
 skiego dziewoślębá zmowił / iuz iey był vczynił y zápiśał oo-
 prawę ná dárach Duchá świętego / iuz iey był záraz w po-
 częciu

Mákula
na śacie S.
Bernata.

S. Epipha-
serm. de
laud. Mari.

Łęciu hojne łaski nadał; y ten to Duch święty o którego prosił Dawid. Spiritum rectum innoua in visceribus meis. *Panie Duchu prostego wznow w wnętrznościach moich.* Psalm. 50.
 sprawił / że in Conceptione sua astitit, że nie jest poczęta
 Przywo / z prośnym gębem / á tu ciała y światá marno-
 ściom / wielkim / iáko my / schyleniem; ále prosto / z rozu-
 mem záwsze do Boga obroconym / y świętym tego prá-
 wom posłusznym. Astitit.

Wiec y to w Opráwie przy niepokalanym poczęciu *Panna. B.*
 swoim wzięcia od Pana Boga / że astitit Regina, á iáko świe- *poczęła się*
 ty Hieronim z Żydowskiego tłumaczy / astitit coronata, *Krolowa.*
 triumphans, poczęta jest iáko Krolowa z Koronami / z *S. Hieron.*
 tryumfami / bo wpierszym záraz wstępie swoim ná swiat /
 stárła głowę piekielnego weza / wedle obietnice rájskiej.
 Inimicitias ponam inter te & mulierem, ipsa conteret caput *Gen. 3.*
 tuum. Rzucę nieprzyjaźń między toba á między niewiasta,
 ona zetrze głowę twoję.

Kiedy Augustus Cesarz zwoiowawszy Egipt czynił
 tryumfy w Rzymie / między innymi weselostciami kazał ná
 pieniądzách wybić Krokodyla / przy drzewie palmowym
 włożanego z napisem. Nemo antea colligauit. *Paradin in*
Symb.
przedtym nie związał. Przez Krokodyla wyrażał Egipt-
 skie Pánstwo / gdzie Krokodylow v rzeki Nilu pełno / y
 chciał tym kúnstem włożyć / iż żaden przed nim nie zwoio- *Augustus*
 wał Egiptu / on pierwszy z niego tryumfował / Nemo an- *Cesarz na-*
 tea colligauit. Moze wybornie dáć to Elogium, że chwala *przedzwo-*
 Pannie Błogostawionej / moze malować v nog tej pal- *ionat*
 my. Statura eius assimilata est palma, piekielnego Krok- *Egipt.*
 dyla / z napisem / Nemo antea colligauit, żaden go przed nią *Cant. 7.*
 nie związał. Stary to nieprzyjaciel ludzki / który ná zdro-
 wie nasze wazy / záraz w ráiu zayzrac miłego seześcia Ro-
 dzicom naszym / zdradziecko ná nie nastąpił / y o zgube
 przy

Iob. 1.

przywiódł. Kazał/ biegł ten nieszczęsny Krokodyl po
 świecie/ iako sam y Joba wyznał przed Pánem. Circuiui
 terram, & perambulauit eam, á nie obrat się żaden/ coby
 piekielnego Egiptyaná tego związał/ y w ciemności tego
 podziemne wtrącił. Nemo antea colligauit. Czekał z tą
 imprezą/ z tym tryumfem Bog wszechmogący ná Pánnę
 Błogosławioną/ oná go dziś pierwszą w niepokalanym po-
 częciu swoim wiąże/ krepuje/ y głowę tego krępy/ nemo an-
 tea colligauit, przed nią żaden tego nie dołazał. Oná sta-
 wa przeciwko niemu iako jedná Krolowa/ coronata, tri-
 umphans, pełno obrony było siebie mająca. Mille clypei
 pendent ex ea, & omnis armatura fortium.

Pánná B.
 w Pocze-
 ciu swoim
 tryumfuje
 z cz. art.
 Cant. 4.

iáblka grá-
 natowe ro-
 śna z ko-
 ronką.

Nie darmo Oblubieniec przyrównał tej Poczęcie y
 Narodzenie do Ogrodá iáblek gránatowych. Emissiones
 tuæ paradisus malorum puniceorum, Pagninus czyta. Planta-
 tiones tuæ paradisus &c. wypuszczona jesteś ná świat iako
 ogród gránatowych iáblek. Kto zna te iáblka/ wie co zá
 przymioty mają; między innymi gdy rość poczynają/ zá-
 raz ná ich głowce rośnie jedná w kóło koronka/ która ná-
 turá chce nie iako włożyć/ że te iáblka celują zacnością swo-
 ją inne owoce/ y przeto ie w koroneczkę jednę przybiera.
 Takie jest Poczęcie y Wrodzenie Pánni przenaświatłej/
 podobne gránatowym iáblkom. Emissiones tuæ paradisus
 &c. bo iako gránatowe iáblka rosta z koronką; tak Pán-
 ná Błogosławiona poczęła się y wrodziła/ iako Krolowa
 jedná w drogiey y śliczney Koronie Boskich dárow. Asti-
 tit Regina coronata, triumphans. My się poczynamy y ro-
 dzimy w perách y piekielnych ołowách; oná samá jedyna
 w złotych świetey wolności lánecuchách. My stromotne ty-
 czali/ przy naszym poczęciu záraz ná sybie bierzemy; á oná
 wzięła kosztowne śnury drogich pereł y ślicznych koralow.
 Na nas skoro poczęte kładzie przeklęty czárt bárwę swoje
 nád

nád Murzyná sprosnięysia/ y wieczney hánby pełną sier-
miege grzechową; á oná záraz odziana ięst przesięlicznym
pierworodney niewinności bisiořem/ y Kořtownym Bo-
řkiew Mácieryńskiew godności złotogłowem. Tam po-
częty y národzonym záraz głęboka piekielna turme po-
kázua/ przekleci ná kóło stojacy duchowie; á oná poczyna
sie w żywocie Mářki swęy świętey iáko w nasłięznieyszym
ćichęgo Sálomona póřbiu y łozęczu/ okóło ktorego stoia
nieporáchowane ostępy wojsk Anęelskich/ miecze obronne
w rękách swęch ná iey obronę trzymájący. A przeto słus-
ńnie mowi Kořciół/ że ięst creata providę, stworzona opá-
trznie/ qui te creavit providę bo ia Bog wszechmogacy zá-
raz w poczęciu łaskámi swými przedziwnie opátrzył/ y Kro-
lowa wczynił chwalebnie nád czarțem tryumfuięcy. Astitit
Regina coronata, triumphans.

Ięsze przy poczęciu swoim Pánná Błogostáwiona
wzięła w opráwie od Pána Boga/ hářę iákoř przedziwną/
złotą / rozlięznymi hářtámi ozdobiańa. Astitit Regina in
vestitu deaurato, circumdata varietate. *Stáńęła Krolowa w*
złóciřtym odźzieniu, otuczona rozmaitořciá. Co znáczy tá hář Száta Páń-
tá? nic innego ięno rozmaite dáry Boże/ y cnoty święte ny B.
Którymi záraz w niepokálanym poczęciu swoim ięst nápeł-
niona/ iáko mowi święty Remigiusz. Circumdata varietate S. Remig.
te virtutum, że mowić o niey możemy.

Tot tibi sunt dores Virgo, quot sydera caelo.

Bauhufius.

Więłki náuk y mądrości miłosńiř Alphonfus Krol
Arágonřki/ chcęc reformowác Neápolitańřki zamek/ ká-
zał sobie przynieř křiężkę Witruwiuřa/ Ktore pisał de
architectura; przyniesiono mu/ ále nádřárpána/ y zwierzę-
chu odárta/ że práwie bez powleczenia y tektury byłá/ wzię-
wszy iá/ rzęce: Non decet hunc librum delectum incedere.
Qui docet quomodo contegamur. *Tá Křiężká uczy nas bu-*

Panor. I. I.
d-gelt. Alp.

dowác

Alphonfus doiwac y budynki nakrywac, nieprzystoi zaiste, aby sama bez
Krolowa pokrycia y tektury byla. Coz rozumiecie / Sluchacze moi /
za Ksiaz iactami darami jest odziana / iactami cnotami przyobleczona
ke Witru na Panna Błogosławiona? Ta to abowiem Pantielka
musla jest / z ktorey przeczyszczy Erwie Duch swiety ma wdziac / y
 wystawic sate Synowi Bozemu; ona ma w glowie czesno-
 stwo nasze Bozego przyoblec iedynaka; o iakoz przynalez-
 zalo / ne ipsa detecta incederet, qua Deus tegendus erat, aby
 sama bez Boskiego odzienia nie byla / ktora Boga prawe-
 go odziac miala? iako przynalezalo / aby ia sobie co na-
 sliczniey vbrał / y w iako naspanialse satey last y darow
 swoich przyodzial / poniewaz z niey mial wziac odzienie na-
 tury naszey. Jakoz pewna rzecz / iz tak vczynil / ze ia darow
 mi swymi wiecey niz ktore stworzenie vbogacil / y tak wie-
 lo last na ciełe y na duszy ozdobil / iako zadnego (Chrystu-
 sa Pana wyiawsy) nie ozdobil. Pieknie bardzo przyzna-
 wa iey to swiety Augustyn. Tu cunctas feminas vincis pul-
 chritudine carnis, & omnes Angelicos spiritus excellentia
 sanctitatis. Tu macula nulla fuscari, tu omni decore vesti-
 ris. Circumdatus varietate. Ty Panielko prześwieta wsystkie
 biale głowy celujesz ślicznością vrody, y wsystkie Anyelskie du-
 chy wyborem światobliwości. Ciebie zadna makuła nie zaci-
 mia, ciebie wszelka ozdoba krasz.

S. Chrysol.
 ser. 146.

Panna N.
 jest Colle-
 gium swia-
 toblwości.

Cudnym bardzo tytulem poczil ia zlotomowny Do-
 ktor / gdy ia nazwal Collegium sanctitatis. Kollegium sn az-
 toblwości. Ktorzyscie wiadomi sławney naszey Akademii
 ey Krakowskiej / wiecie ze insha Kollegium / a insha prosta
 szkoła. Insha Kollegiat; insha Mistrz abo Doktor co
 extra collegium mieszka. Szkoła prosta tym jest rozna od
 Kollegium / ze w szkołach niektore tylo nauki i mnieysze po-
 daia / po wieksze do Kollegium odsylaja. W szkołach pro-
 styh iesli vczą Grammatyki / Retoryki / muzyki / nie wieo-
 cey

cey; á w Kollegium naydzieſz rozmaíte náuti/ czytaío tam
 y Grámmátýkē/ y Retorykē/ y Silozofia/ y Medicynē/ y Prace PP.
Collegia-
tom Krá-
kowskich.
 Jurisprudenciá/ y Theologiá/ zgoła wſheláko profeffy-
 tám obaczyſz. Wiec y Pánowie Kollegiáci/ tym ſá rozni-
 od Miſtrzow y Doktorow/ ktorzy ſá extra collegium; ze
 tym/ odpráwiwſzy biennium ſwoie ná ktore przysięgáio/
 wolno czytać y nie czytać/ wolno do cudzey ziemié iáchác/
 przyſtác do dworu ic. á gdy do Kollegium doſtánieſz ſie/
 iúž tam poſci mieſzkaſz/ poty pracowác muſiſz/ nie oder-
 wiecie ſe od Kſiegi y Katedry/ chyba motýká y rydel/ nie
 wolnoć bez licentyey ſtárſzych pod vtráto mieyſcá/ áni do
 cudzey ziemié/ áni do dworu. A wiecież dla czego ten ſ.
 Doktor/ názwał ſá nne Błogofłáwioná/ collegium sancti-
 tatis? Naprzód chciał wkázáć/ że w niey iáko w iedney A-
 kademiéy/ iáko w Kollegium iákim zgromádzone/ były
 wſelkie cnóty ſwiete y morálne y Teologiczne. Circum-
 data varietate virtutum.

Nie wkáżecie mi głowieká ná ſwiećie/ ktorzyby obſi- Zaden
człowiek
nie ieſt bez
wády.
 tował we wſyſtkie cnóty/ y niemiał do ſiebie iákiey przy-
 ſády. W: ogánſtwie iáko byli w cnóty ſlawni oni Sy-
 monideſowie/ Lykurgowie/ Scypionowie/ Katonowie/
 Pompeiuſowie/ Hállnibálowie? á iedná y ci mtełi nágá- Plutarch.
de vit. c.
ab inim.
 ny ſwoie. Symonideſowi przygániali Athenczykowie/ ze
 głoſno mawiał. Lykurgowi Lacedamoni, że w ziemié pá-
 trzac zgárbiony chodził. Scypionowi Rzymiánie/ że dłu-
 go ſypiał. Katonowi Vticenſes, że chciwie iadał. Pompe-
 iuſowi Rzymiánie/ że ſie pálcem iednym ſkrobał po gło-
 wie. Hállnibálowi Cartaginienſes, że pierſi nieco odkryte Tertullia-
ná wazyſ.
Cypran.
S. Hieron.
de ſcript.
 noſił. Núž w Chreſćiánſtwie iákiey powagi był vezony
 Tertullian, ktorego Kſiegi gdy ſwiety Cyprian roſtázował
 ſobie podawác/ nie mówił ináczey/ ieno Poday Miſtrzá.

Origenes Da Magistrum? iakiey reputatyeey był Origenes, ktorego
pierśi ca- pierśi Ociec iego Leonides całuiąc/ zwał naczyniem Du-
tuie Ociec. chą świętego? á iednąk y ci zámwołani Doktorowie/ ná-
 dziecie o sobie ludzkie omylili/ y wielkie cnoty swoje wiel-
 kiemi błędami pospecili. Naswietša pánna sáma táka
 jest/ ktora żadney przysády/ żadnego w postępách defe-
 ktu nigdy nie miała. Tu maculà nullà fuscariis, tu omni de-
 core vestiris. O niey prawdziwie mówić się może/ że była
 naczyniem Duchá świętego/ y práwa cnot wśelkich *Mi-*
strzynia/ y iednym Kollegium świętobliwości/ Collegium
 sanctitatis. Nie tylo z tey miáry/ że w sobie miała pełno
 cnot świętych/ ále też dla tego/ że w niey każda cnota była
 wielkiego státku. V nas cnoty rzadko miewáią collegium,
 bo w nich nie rádzi státecznie trwamy y żyjemy/ bywáią
 iáko extranei magistri, ktorym wolno gdy chcą odiácháć;
 dziś głowiek nabożny/ á jutro/ bá y iesze dziś ledáco.
 Lecz w Pánnie Błogostáwionej/ każda cnota była iáko
 ieden Kollegiat/ státeczna/ nigdy z serca iey nieustepu-
 iga.

Potwierdza tego Dámian s. gdy mówi/ że w Pánnie
 przenaświatšey cnoty były iáko w Klastorze iednym/ iá-
 koby też rzekł w Kollegium iednym/ boć collegia nášey A-
 kádemiey wyiáwšy vota Religiośa máło od Klastorow rozne.
 Virtutú conuentus, reuerendú sibi chalamú in ea consecrauit.
 Piekna tu dáie rozność święty Kárdynał miedzy cnotámi
 Pánni Błogostáwionej/ y miedzy nášymi; powiádáiąc/
 iż ták były rozne iey cnoty od nášych/ iáko są rozne Za-
 konnice profeski od świeckich Pánien/ ktore wiec ná cwi-
 czenie do Klastorá dáią. Żyja w Klastorze iednym y Za-
 konnice profeski/ y świeckie Pánni. Coż miedzy nimi zá-
 rozność? Tá; że świeckie wychodzą kiedy chcą/ stabilita-

Petr. Dam.
de Assum.
Virg.

tem nie czynią/ wolno im z Kłasztora wynisć ná świat; á
Zakonnice professy wczyniwszy/ iuzesi wynisć nie mogą.
Zarownie działa sie z Naszwietszą Pánna/ á z námi/ mowi
świety Dámián. W nas światobliwość/ y cnoty inne są
iáko świeckie dziewice w Kłasztorze/ które professy nie
czynią/ dziś przyjdzie/ iutro wynisć może; ráno będzie
drugi trzeciwy/ wieczor piąty; ráno w ręku trzyma Ko-
ronę/ á odwieczor przypnie do geby pełną sfilenice. W
Pánnie zaś przeczyszczy/ Virtutum conventus reuerendum ^{Cnoty Pán-}
sibi thalamum consecrauit, miłość Boża y cnota wszelka by- ^{ny B. iáko}
ła/ iáko Pánná Zakonna profestá/ stateczna/ iáko Oblu- ^{Zakonnice}
bienicá wiare do śmierci przysięgająca/ thalamum sibi ^{profeski.}
consecrauit. Wszedłszy do niey pochorá/ nigdy nie wysłá/
ále professy zaraz wczyniła; wszedłszy miłość Boża/ nigdy
y ná moment ieden nie wstąpiła/ ále nátychmiast profes-
sy/ y votum wiecznego w niey pomieszkánia wczyniła. A
dla tego dobrze Kościół świety śpiewa/ że iest opatrzenie
stworzona/ creata providè; y Psálmista słusnie ozdoby iey
záleca/ że astitit Regina in vestitu deaurato, circumdata va-
rietate. Stánelá Krolowa ié.

A stańska nie ná ledańskim mieyscu / ále à dextris, Oprawa
 ná prawicy Chrystusa I E Z V S A. Astitit Regina à dextris Panny Na
 tuis: W czym chciał Dawid święty włożyć / że Bog wświe- na Krole-
 chmogacy uczynił Naszewszej Pannie oprawę ná Krole- stwie nie-
 stwie swoim / y dał iey prawa stronę w szerkim pałacu swo- bieskim.
 im. Známienity posąg y oprawę zápisal niegdý Hercules Polyn. I. r.
 corce swojej przysposobionej Kándarmie; osadzáiac ię w Stratagem.
 Indyach iu południowey stronie / pusił iey 365. włosci / ile
 dni w roku / táto czyniac ordynaty / aby iey ná każdy dzień
 pewnym porządkiem z iedney miáetności intratę dawano. Opairzenie
 Lecz bláha to oprawa względem tey / ktora Panna Błogo- Cork; Her-
 4 ulela.

śławiona ma od Króla nieba y ziemię. Uczynił on iey opraco-
we nie na trzech set sześćdziesiąt y pięci mądrościach / ale
na całej szerokości państwa swego / postawił ię po prae-
wey rece / czyniac ię uczestniczką Boskiej władze swoyey :
Astitit Regina à dextris.

Poćiechą
grzeszny h, moi / gdy o Naswietsey Pannie mowi Duch święty iż Asti-
ze Panna
B. stoi na
prawicy
Chrystusa
Pana.

Wielka nam z tych słow poćiechą rośnie / Kátholicy
tit à dextris Dei, stanela na prawicy Bozey. Kro-
stoi przy ěim po prawey rece / iesliby ow zgniewana reke na
tego podniosł / snadno go ten chwycić y zatrzymać moze /
y raz ow wyniesionej prawicy zrazic. Toć własnie / to /
z namiłszym Jezusem czyni Naswietša Rodzicielka iego.
Oiaćto my wielekroć zarábiamy na strogim gniew Pańskim; ia-
ćto zbyt często Chrystus I E Z V S wynosi w strzaty gniewu
wzbroionę reke / aby brzytkie nasze nieprawości karał; ia-
ćoby nie raz całe miasta / domy / y Królestwa wniwecz o-
bracał. Lecz stoi wedle niego Panna przeczysła; nie sie-
dzi / ale stoi / bo stare adiuvantis est, stać przyzwoita ratu-
jącemu; iaćto y Szczepan Święty widział Pana na swoj
rátunek stojącego. A stoi po prawey rece / aby wycią-
gnionę na wstanie nasze prawa iego hámowała y za-
wściągala.

Akor. 7.

Wczłonie
ku gora-
cość serca
iaćto natu-
ra vtemp.
rowala.

W ciełe naszym serce zbyt test gorące / fontána y
zrodłem wszystkiego ciepła / od ktorego snadno by drugie
człontki schnać y swankować musiały. Ale patrzącie co za
providentia natury. Po prawey stronie serca postawiła
pulmones, płucá iaćto mieski iedne / ktore wstawicznie o-
twierając sie y zawierając / wiatrem nabranym powiewa-
ię na serce / y chłodzi ciepło iego / temperuie goracość iego /
aby drugim członkom zbyt czynnym nie škodziło ciepłem.
Oiaćto bardzo providę opatrzenie Bog wszechmogący swo-

rzyl Naświetśa Pánne / iáko nią dziwnie wygodził nam
 grzeszonym. ! Sercem swym zowie oná Kochánego Syná.
 Ego dormio, & cor meum vigilat: *Ja śpię, á serce moje czu- Cant. 5.*
 Bo iesli cor zowie sie á cura, że ma stáranie o drugich zlon- ^{II. b. 1.}
 kách / wdziałájąc im spiritus vitales; czyiesi wieśśe o tym ^{Etymol. i}
 świećcie stáranie iáko namilśego iey Syná / ktory sie y bie- ^{cap. 4.}
 dzym głowy náśey włosom opieka? Páta nie raz to serce ^{Serce zo-}
 srogim ogniem przećiw zbrodniom náśym / nie razby zbo- ^{wiałáćin-}
 za w polu / iárzyny ná ogrodách / w sádách owoce wiedzác / ^{nicy Cor,}
 schnać musiałý / dla ciebie y excessow twoich grzeszniku / nie ^{dla czego.}
 rázby dom twoy swowoley pełen ogniem splaná. Ale
 szczęście twoie / że Naświetśa Pánná stoi ná práwicy Pá- ^{Pánná N.}
 ná IEZUSA, ktora go przyczyna swojá blaga / y chłodne ^{blaga}
 wietrzyłki modlitwey świętey zrst swoich wypuśczájąc / go- ^{gniew Sy-}
 raca zápalczywosc iego chłodzi y temperuje. Vznawa to ^{ná swego.}
 słodkomowicy Doktor. Nemo Domina tam idoneus, vt
 gladio Domini manum pro nobis obijciat, vt tu Dei aman-
 tissima, per quam primum in terris suscepimus misericordi-
 am de manu Domini Dei nostri. Zaden Pánnó Błogosławioná,
nie jest ták spořobny, áby nas broniey Páńskiey ręká zástáwiał,
iáko ty kochánko Boża, przez ktorachmy naprzod ná ziemi o-
trzymáli miłosierdzie z rękú Pánná Boga náśego.

Hollándowie wřázując iáko wáżo Biblia / ácz iá Lu- ^{Biblia v}
 terstkiemi y Kálwinistkami falszami nádziali / y przypisując ^{Hollándow}
 iey obrone Páństvá swóiego / wiec y oświádczájąc / że dla iákiey wa-
 niey gotowi zdrowie y wysyřśo łóżyć / kázáli bić ná pienię- ^{gi.}
 dzách stup ieden / á ná wierzchu iego Biblia z tákim napię- ^{Lukius I.}
 sem: Hac nitimur; hanc tuemur. *Ta się wspieramy, tey bro-* ^{numism.}
niemy. Weźmy od nich iáko od Egiptýánow to symbo-
bolum, á daymy ie Pánnie Błogosławioney y ná Ksie-
dze dzisieyśego Ewángelisty piřśac, Hac nitimur, przy-
znaymy

znaymy Naświetſzey Bogarodzicy / że ieſy przyczyna ſto-
 lemy / oná ſpráwuje / że nie vpadamy ; oná nas trzyma /
 że nie giniemy ; Hac nitimur. A ieſli hac nitimur ,
 hanc etiam tueamur. Jeſli Naświetſza Pánna ſtoie-
 my / ieſy też bronmy / ieſy honoru y czci przeſtrzegámy /
 przeczyste y niepotálane ieſy Poczecie głoſmy / ſławe
 my / że pierwey ſwietá niſz poczeta / pierwey bło-
 goſławiona / niſz vrodzona.

A M E N.

K A Z A N I E

*Ná Święto Wniebowzięcia Naświētśey Pánny,
W Niedzielę między Oktawą.*

*W Koście-
le Farnym
Krako-
wskim.*

Qui te creauit prouidē,
Laſtaſti ſacro vbere.

Ten co cie opátrznie ſtworzył /
W Dziecińſtwie pierſi twych pożył.

Zawsze to było iednoſtáynne v wſzech naro-
dow o Pánu Bogu rozumienie / że wſprá-
wach y dziełách ſwoich ieſt prouidus, dzi-
wnie porządny y opátrzny / y nie było tak
ſłálonego człowieká ná ſwiecie / ktoryby
Bogá znal / á prouidentey iego nieprzy-
znawał. Prawdác ieſt / iż o Cycleronie /
powiedział Święty Auguſtyń / że odeymował Pánu Bogu
wiadomoſć rzeczy przypadkowych / ſcientiam futurorum
contingentium, mniemáiąc iż taká wiadomoſć przeciwna
ieſt wolnoſci ludzkiej / bo o czym Bog wie że będzie / iuż ko-
niecznie byđź muſi / iákoż tedy moze byđź y nie byđź? iáko
ieſt liberum? iáko contingens; y táć vt homines faceret li-
beros, fecit ſacrilegos? mowi Święty Auguſtin / chcąc mieć
ludzie wolne / wzyńił ſwiętokráyce; Ale że y ten głębiej
w rze-

*S. Aug. lib.
5. de Ciu.
cap. 9.*

w rzeczy weyjrzawszy przyznał Pánjka o sprawách ludzkich
 Cie 1. r. providenty / świadkiem są jego słowa. Si Dij neq; possunt
 de natura nos iuvare, nec volunt, nec curant omnino, nec quid aga-
 Deor. mus animaduertunt; quid est, quòd vlllos dijs immortalibus
 cultus, honores, preces adhibeamus? Jesli Bogowie ani
 Pier, in nas mogą ratować / ani chcą / ani zgoła dbać / ani co czy-
 Hierogl. nimy widzą; ná coż im czci / honory / oddaćemy? A Egi-
 Konterfet prywanie konterfetuąc Bogá / malowali ná lasce oko / ná
 Bogá v AE- znák / iz Bog wysztek okiem iest / wszystko widzi / żrzenico-
 gyp: yánon providentyey swojej siega namnięyshey rzeczy / y nalizha
 kreaturkę opieką sie. X nie iest to przeciw Młciestatowi
 Mátymi Bożemu zawiądować y o drobiaśczętach / iáko rozumieli nie-
 rzeczami ktorzy Pogánscy Phylzophowie / że Dij magna curant, par-
 opieką sie ua negligunt; y owšem iest to argumentum diuinitatis, y do-
 nie iest broći ná wyzshę / wiedzieć / opátrować y napodleyše kre-
 znięwagá áturę / y są to nierozdzielne od siebie rzeczy / Deus & nu-
 P. Bogu. men, Deitas & providentia; ták iz iesli Pan Bog niezawia-
 duie mrowkę / iesli o niey stárání niema / ergò mrowce
 Bógiem nie iest. Nadobnie Swiety Ambrozy. Quis ope-
 rator negligat operis sui curam? quis deferat & destituat,
 1. Ambr. l. quod ipse condendum putauit? Si iniuria est regere, nonne
 1. Offic. est maior iniuria fecisse? cum aliquid non fecisse, nulla ini-
 cap. 13. stitia sit: non curare quod feceris, summa inclementia. Kto-
 ryż robotnik zániedbýwa stárání dzieła swojego? Kto o-
 puszcza y porzuca / co sam wystawić v podobal? Jesli nie-
 słusna iest rzadzić / á za nie wielka iest nieślusność wysta-
 wic? ponieważ niewystawić czego / żadney niemáś nie-
 ślusności; á niedbać o to coś wystawił / wielka iest nie-
 bączność y nie miłość. A choże Pan Bog erequiuąc pro-
 widency swoje / używa kreatur / rzadząc niskimi przez
 wyższe; iáko ziemię opátruie przez niebo / niebem y stón-
 cem tierwie przez Anyoty; co idzie / iáko mowi Doktor
 Anyel

Unyelski/ ex abundantia bonitatis, 3 obfitości dobroci iego/ S. Thom. 1. p. q. 22.
 ut dignitatem causalitatis etiam creaturis tribuat; sam iez
 dnak o wszytkim wie/ sam do i azdey rzeczy operacya swoz
 ia przyklada sie/ sam immediate do wszytkiego 3 Wyco-
 wskiey providencyey przybywa.

Alubo to w kazdey rzeczy widoma y znaczna iest ma-
 drość y opatrność iego swieta; niemasz iednak kreatu-
 ry/ ktoraby lepiej wyrazalo na sobie dobroc y providen-
 cyę Boga/ iako Panna Błogosławiona/ y smiele rzecz mo-
 ge/ iz ona iest takim dziełem na ktorym Pan Bog uczynil Na Pannie B. uczynil
 monstre y kunst przedziwny umietyności y providency-
 ey swoiey. Przyznan to Kościol swiety gdy mowi. Qui Pan Bog
 te creavit provide. Inne rzeczy stworzył iakoby aliud a- monstre
 gendo, one same z wielką waga y pilnością. Wkaze na providen-
 tey przemowie/ iako Naswietsha Panna iest creata provi- tey swoiey.
 de tak ex parte Dei, iako ex parte nostri, stworzona opa-
 trznie/ tak z strony Pana Boga/ iako y z strony nas.
 Naywyższy Prowizorze niebieski/ ktorys wszytko rozpo-
 rządził in mensura, & numero, & pondere, pod miara, li.
 ezba, y waga; day waga leśkim słowom moim/ aby słucha-
 iac ich pobożni Kátholicy/ niewymowną dobroc twoie w
 stworzeniu y zdobieniu Naswietshy Panny wkazano mo-
 gli godnie wazac/ a po wszytkie wieci slawic/ ze iest od
 ciebie creata provide.

Nie iest iednak Boga wszechmogacego/ o kreatu-
 rach swoich providencia; bo az Salomon powiedzial. Pu- Sap. 6.
 sillum & magnum ipse fecit, & aqualiter cura illi est de o-
 mnibus. Matego y wielkiego on stworzył, y zarowne ma stá-
 ranie o wszytkich. az swiety Thomas mowi/ Deum aqua- S. Tom. 1. p. q. 20. a. 3.
 liter diligere omnia, ze Pan Bog iednak wszytkie kreatu-
 ry miłue; to iednak rozumiec sie ma ratione actus, non ra-
 tione obiecti voliti: Jedna iest o wszytkich rzeczach provi-
 dentia.

dentia Pánsta/ bo z iednego stárbu wsystkim wydaie; ále nie iednáto rdziela/ iednym dáie wiecey/ drugim mniej; iedná iest mądrość y dobroć/ ktora świat opátruie / ále nie iednákie lásti y fawory wsystkim posyła.

Troiáka tam providencya Božia i láda Theologów
 providen- wie/ wyprowadzác to z słow Pávla swietego/ Iam non estis
 zya Božia. hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici
 Ephes. 5. Dei. Jáko gubernator miásta/ ináksze ma stáránie o go-
 ściách/ przychodniách/ peregrynách/ ktorych poóciu prze-
 strzega; insze y iuz wiéksze o własných obywatelách miá-
 sta; insze iesze wiéksze o swoich domowych/ dziatkách/ krewnych/ powiennyh. Zárownie Pan Bog/ mowiac de
 providencia ordinis supernaturalis, ma iedne providencya
 generálna/ ktora wsystkie ludzic prowadzi ad finem su-
 pernaturalem, do konca nádprzyrodzonego/ dáiac káždy-
 mu sufficientia media ad salutem. srodky dostáteczne do
 zbawienia. Druga ma providentiam specialem, osobliwa/
 ktorey doznavamy w Kóściele swietym Kátholickim zy-
 iacy/ biorac co dzien rozmaíte lásti/ fawory/ oświecenia
 z słowá Bozego/ z Sakrámentow swietyh. Trzecia pro-
 uidentiam specialissimam, bázciey iesze osobliwa/ iákiey
 zázywa nád tymi ktore wybrał do chwały wiekniesty/ dáiac
 im také media, w takich okázyách / w takich circumstán-
 cyách/ w ktorych zápevne dostapia zbawienia. Krom tych
 iest iesze v Theologow providencia singularis, szegulna/
 nayosobliwsza/ ktora ma Pan Bog osobliwym y szegul-
 nym sposobem / kóto pewnych osob. A také ukázal nád
 Pánnu Błogostáwioná/ dla ktorey Kóściol swiety mo-
 wi/ ze iest creata provide. A z iákieyze to miáry? Ja ro-
 zumiem/ iz ze dwu przyczyn Naswietsza Pánná zowie sie
 creata provide, mowiac ex parte DEI, z strony Pána
 Bogá.

Dobremu

Dobremu Prowizorowi dwie rzeczy należą. Jedną/
 obmyślać potrzeby temu ktorego ma w opiece swoiey/
 aby mu nie zbywało na żadney rzeczy/ aby miał przystoynę
 we wszystkich opatrzenie. Druga/ zabiegac wszelkim prze-
 ciwnościom/ ktoreby mogły paść na zdrowie/ honor, re-
 putacyę iego. Kroby znał takż Bogą wszechmogacego
 nad sobą providencyę/ mogłby się zwać prouisus singulari-
 ter. O Pannie Błogosławionej mowi Kościół święty/ że
 jest Virgo singularis; wierze że y dla tego/ iż miała nad so-
 bą singularem Dei prouidentiam.

Powinność
 dobrego
 prowizora.

Naprzód w tym/ iż ia łaskami y darami swymi takż
 dostatecznie opatrzył/ że iey na niczym nie schodzi. Ber-
 nat święty zowie Nasświetła Pannę Świątem. Mariam
 Deus tanquam mundum specialissimum tibi condidit. Dy-
 sputuia tam Filozofowie y Theologowie. An mundus sit
 perfectus? iesli ten świat jest doskonały/ iesli jest proui-
 de, porządnie stworzony? y odpowiadają/ że jest dosko-
 nały; bo ma wszystkie gradus entis, to jest/ esse, viuere,
 sentire, intelli ere; y przydaje Caietanus, że trudno má
 być mundus perfectior quoad gradus entis; quia non est
 possibilis gradus, qui sit infra purum esse, & supra intelli e-
 re. Świątem zowie Bernat święty Błogosławioną Pán-
 ne; bo iako świat zamyka w sobie wszystkie gradus entis:
 takż ona ma wszystkie gradus y species virtutis, y niemáś tey
 ozdoby/ tey cnoty/ ktoreby nie była opatrzona.

S. Bernar.
 ser. de B.
 Virg.

Panna B.
 jest swa-
 tem.

Caiet. 1. p.
 ad q. 50. a.
 1.

Świat do-
 skonaty jest

O pierwszej białey głowie na świecie siła tam Poe-
 towie nasiłali; powiadają/ że gdy ia Bogowie stworzyć
 mieli/ każdy z nich przyłożył się osobliwym darem. Pállas
 wlała w nie mądrość swoię/ Wenus vroda swoię/ Mer-
 kuryus eloquentyę/ Jowis potentyę/ Apollo muzykę
 swoię/ y nazwali ia Pandora, iakoby Omne donum, zbior
 wszystkich дарów. Prawdziwiey o przenaświetlesy Pán-

Pandora.

S. Bernard
fer. 4. su-
per salue
Regina.

nie mówić możemy/ że iest Pandora niebieśka / continens
omne donum, bo cokolwiek w skarbie niebieśkim iest y dą-
row było/ to wszystko włożył na nie Bog wszechmogący.
Wyznawa to iey Kochanek Bernat święty/ Nihil est virtu-
tis, quod in te non resplendeat; & quicquid singuli habue-
re sancti, tu sola possedisti. Niemáš żadney cnoty/ Ktora-
by w tobie nie świeciła; cokolwiek świeci Boży máj po-
dzielonego/ tys wszystko ogárnelá.

Psal. 94.

Pánie B.
Pismo S.
zowie zie-
miá.

Spórka Po-
gáńskich
Bogów.

Ziemi
przyczyna
primatum.

Pismo święte bárdzo często Pánie Błogosławioną
názýwa ziemiá. Benedixisti Domine terram tuam. *Vblogo-
ślawites Pánie Ziemię twoię. Ziemiá iest namniejszy y na-
niższy element, ále wszelákich bogactw y dostátków pełny;
y od Pána Boga tak sporządzony/ że iey drugie elementa
służą y Kontrybucyá dáją; wodá dodáie wilgotności/ po-
wietrze rossy/ niebo ciepłą; á oná zaś wszystko żywi/ y z
tąd Poganie zwáli ją wielką Mátką; á iáko Poetowie
twierdzą / wszyscy Bogowie dáli iey przed sobą pierwšie
mieysce. Była tam kiedyś między niemi Kontrowersyá/
Kto miał przodkować. Neptunus ypominał sie primatum,
wywodząc wielką swoją ná morzu władzę. Jowis pto-
nem siemniąc chciał go wystráścić gromámi swymi. A-
pollo rozumiał/ iż złote włosy iego wszyscy porzucić mieli.
Mercuryś eloquencyá swoją chciał primatum wygadać.
Bacchus winem swoim myślił podpoić wszystkich / y pod
wesółá chwile wytárgować krolestwo. Kiedy niemal wszy-
scy zgadzáli sie Neptunowi deferować primatum, ruszy so-
bą ziemiá/ otworzy minery y skárby swoje/ pokáże złotá/
srebrá/ kámiennie drogic; wszyscy obaczywszy takie skárby/
záráz iey primatum przyználi/ y zebrać v niej złotá pocze-
li/ Neptunus ná ozłocenie trydentu swego/ Jowis dla sce-
ptrum y Korony swojej/ Apollo do sáydań swego/ Mer-
curyś ná ozdobe káduceusá swego. Ziemiá názýwa się
sino*

Imo świętę Błogosławioną Pannę; bo iako ziemią między elementami jest naniższa; tak y Naswietśa Panna między Kreaturami nappokornieysza; iako ziemią bogata; tak y Naswietśa Panna dziwnie vbogacona; cokolwiek niebo miało w sobie osobliwego / to wszystko dało Pannie Błogosławioney / y ona ma primatum nād wszystkiej Kreatury / y cokolwiek między ludźmi dārow Bożych jest / wszystko zā iey przyczyna jest.

Mowił tam święty Augustyn do Pānā Bogā. Duo S. August. fecisti Domine, alterum propē te, alterum propē nihil. Dwie rzeczy uczyniłeś Pānie / iedne blisko ciebie / druga blisko niezego. Rozumiał tu Doktor święty naturam Angelicam, & materiam primam; ktorę Filozofowie zowią puram potentiam, iakoby propē nihil. Jesli Augustyn święty naturę Anielską dla iey dzielności / w rozumieniu bystrości / położył propē Deum, blisko Pānā Bogā. Almy Pannie Błogosławioney dla iey świętobliwości / cnot wyniosłości gdzie mieysce nāznāczymy? penes Deum, proxime Deum, tuż Pānā Bogā; bo tak jest providē creatā, tā ziemi iaszkami obdārżona / tākimi opātrżona dārami / że się zda być coś nie ziemskiego ale Bożkiego / wrażona / podwyższona nād wszystkiej Kreatury.

Nadobnie święty Chryzostom. Quid illa maius, aut ^{S. Chrysost.} illustrius vllō vnquam tempore inuentum est, seu aliquando ^{serm. de} inueniri potuit? Hęc sola cælum & terram amplitudine ^{Nat. Virg.} superauit. Quid nam illa sanctius? non Prophetæ, non Apostoli, non Martyres, non Patriarchæ, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim, non deniq; aliud quidpiam inter creatas res visibiles aut inuisibiles maius, aut excellentius inueniri potest. Co się kiedy wiełkiego albo ozdobnieyszego nād nie nālāżło / albo nālēsć mogło? Tā samā niebo y ziemię zachoścīg zwyciężyła. Co

nád nie światobliwszego? nie Prorocy/ nie Apostołowie/ nie Męczennicy/ nie Pátryárchowie/ nie Aniołowie/ nie Throny/ nie Pánstwa/ nie Seráphinowie/ nie Cherubimowie/ nie nákoniec między rzecząmi stworzonymi widomyimi/ niewidomymi wielkiego y známiennitego nád nie náleść się może. Zgoła między kreáturámi wśystkimi ma primatum. In omni populo, & in omni gente primatum habui. mowi y Medrcá; tak iá Bog wszechmogacy wystáwił/ tak prouidē stworzył.

Druga powinność pro-
wizora.

Należy też Prowizorowi zábiegáć przeciwnościom/ Etoreby mogły škodzić zdrowiu/ stáwie tego o kim stárá nie y pieczę ma. Miałże Bog wszechmogacy táka providencyá o Pánnie Błogosłáwionej? Miał. Cożkolwiek stáwie/ reputácyey/ honorowi iey škodzić mogło/ wśystkiemu wcześnie zábiegł. Mogł škodzić iey honorowi y reputácyey grzech pierworodny. Ale nie škodził/ zábiegł temu zá czásu Pan Bog/ poprzedzájąc iey poczęcie hoyna lástka swoia/ że się stala pierwey święta/ niż poczęta; pierwey błogosłáwiona/ niż vrodzona; y niemoże być lepszy árgument niepokálanego iey poczęcia / iáko ten / że iest creata prouidē; iestli prouidē, z wielkú opáczrznościá/ wwa-
ga; ergo sine macula, bez zmázy.

Ma to w zwyczáiu Pan Bog / że gdy kogo ná iáki vřzád / ná iákie dostoiensťwo obiera y powoływa / dáie mu z opáczrzności swoiey tákie dáry y lástki swoie / Etore go sposobnym czyni do tego vřzedu y dostoiensťwa Obrat Moy-
Exod. 3. zeszá y Áaroná zá Legátá y Poslá swego do Pháráoná Krolá Egyptu. Nie czul się bydz Moyzesz sposobnym ná tak wysokú funkcyá / ná tak wysoki vřzád ; wymawia się mo-
Exod. 4. cno z tey legátyey. Quis tum ego, vt vadam ad Pharaonem? Cożem ja iest, ábym sedł w poselstwie do Pháráoná? Obłecro Domine, non sum eloquens &c. impediatoris & tardioris
lingue

lingua sum. Proszę Pánie, nie jestemci wymowny &c. cięż-
 kiegom y nieposobnego ięzyká, wypuść mię z tego vřzędu.
 A Pan Bog co? że go chciał mieć łoniecznie postánnikiem
 swoim / y wodzem ludu swojego / vřzynił go ná to sposo-
 bnym / dał mu wymowę y eloquencyę / dał śmiałość y pres-
 encyę. Perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboq; te
 quid loquaris: Idźże ieno, á ja będę ná ięzyku twoim, y ná-
 uczę cie co będziesz miał mówić. Obrat Jeremiaśá ná
 Proroctwo / czyni go Ráznodzieia vniwersálnym. Pro-
 phetam in gentibus dedi te, constitui te super gentes, & su-
 per regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes,
 & aedifices, & plantes. Za Proroká narodom dałem cie, postáno-
 wilem cie nád narody, y nad Kroleśtwy, ábys wykorzeniał, y
 psował, y rozrzucał, y obálał, y budował, y szczepił. Wyte-
 muie się Jeremiaś z tego ciężaru / vřkazuje nieposobność
 swoje. A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia pu-
 er ego sum: A, a, a, Pánie Boże, oto nieumiem mówić, dzie-
 cina iestem. A Pan co? że go chciał mieć Ráznodzieia y
 Prorokiem / dał mu sposobność / dał wymowę / náuczył co
 y iáko miał mówić. Noli dicere, puer sum, ne timeas á fa-
 cie eorum, quia tecum ego sum. Et misit Dominus manum
 suam, & tetigit os meum, & dixit. Ecce dedi verba mea in
 ore tuo. Niemów, dziecina iestem, nie lękay się ich twarzy,
 bo ja z toba iestem. Y puścił Pan Bog rękę swoię, y dotknął vřst-
 moich, y rzekł: Oto dałem słowa vřstom twoim. To tak zá-
 wśe Pan Bog / gdy komu dał vřząd y dostoiensztwo iákie /
 dáł też y sposobność do niego. Wielka to była dostoiensztwo
 Pánny Błogosławioney / że ja obrano zá Mátkę Syná
 Bozego. Doktor Anielski powiáda / że to iest godność
 iáko by nieślónczona / ex hoc quod est Mater Dei, habet quan-
 dam dignitatem infinitam; dostoiensztwo táka / nád Kro-
 29 post gratiam vnionis hypostaticę, po iásce ziednoczenia
 náturey

Jerem. 1.

S. Thom.
 1. p. q. 25.
 a. 6. ad 4.

natury ludzkiej z osobą Syna Bożego wieść się bydy niemoż-
 ze / bo przez tę dostojność tknęła się Bosstwa samego / fines
 S. Thom. 22. q. 103.
 a. 4. ad 2. Diuinitatis attigit, mowi tenże Doktor Świety. Należ-
 ła tedy providentyey Pańskiej / aby do takiej dostoy-
 ności / do tak wyśokiej godności / była takonaylepiey przy-
 Należało sposobiona. Lecz gdyby w poczęciu swoim miała bydy
 promiden- grzechem pierworodnym zmazana / co by to była za sposo-
 cyey Pań- bność do takiego dostoiensstwa? co za przystojność tej co
 skiey aby ma bydy Matka Boża / być choć y na moment ieden
 Panna B. była bez niewolnicę grzechu / cieką gniewu? co by to była za sin-
 grzechu gulariter pronida creatio, co za osobliwość opatrności
 poczęcia. Bożej w stworzeniu / że co ma bydy przybytkiem Sy-
 na Bożego / puszczać w blocko pierworodnego grzechu?

Mogli Pannie Błogosławionej szkodzić grzech przyna-
 Panna B. nie miała mniey powśedny / ale nie szkodził; zabiegł temu O. Bog oso-
 grzechu po. bliwa providentia y łaska swoia. Nauka jest Theologow /
 wśedniego. że Ecclesia in rebus fidei non potest errare; Kościół Kátho-
 liccki w artykułach wiary świętey / niemoże błądzić. Przy-
 czynę tego daia / wstawiczną assystencyę y osobliwy dozór
 Duchá świętego / ktory naywyższemu Pasterzowi / y Con-
 ciliom porządnie zgromádzonym zawsze przytomny jest / y
 Koscioł wśelkie watpliwości y trudności objaśnia / y oświeca. Po-
 Káholicki podobną assystencyę / podobny Duchá świętego dozór miała
 błądzić nie może. Naswietśia Bogarodzica / w pierwszym momencie Pocze-
 ćia swego będąc utwierdzona w łasce Bożej / brala z nieba
 wstawiczne światła y duchowne zapaly / że na iey serce za-
 dna prozna myśl / żaden świecki affekt y na mgnienie oká
 nie był.

Mogła szkodzić iey honorowi śromotna śmierć Pa-
 ná Jezusowa: ale nie szkodziła. Zabiegł temu Kochány
 Syn osobliwa providencya swoia. Czemu mowiąc do niey
 z Krzyża / nie rzekł iey Matko / ale niewiasto? Mulier,
 ecce

ecce Filius tuus: *Niewiaśto, oto Syn twoy* Arnoldus Abbas Ioan. 1. 2a
 bona vallis twierdzi/ że to wczynił ná ochrone iey sławy y Czemu P.
 reputacyey. Pewna iest wwszystkich/ że iáko honor dzia- Iesus nie-
 tek spada ná Rodzice/ ták y dyshonor y hánbá. O Mátce rzekł z
 Piusá wtorego Papieżá/ ktorego przedtym zwano Ane- Krzyżá
 as Syluius, piśe Placina, że przed wrodzeniem iego miała sen Pánnie B.
 taki/ iáko by powiła dziecie w zapeczce iedney ná kształt Mátko?
 iámułki. Zastráśował iz ten sen niepomálu/ wzięła to zá Placina in
 nie dobry prognostyk/ y obawiała sie/ áby ten sen nie zná- vitis Ponti.
 czył hánbę iákiey y dziecięciu y sámiliey/ y niemogła sie w
 tym frásunku y opiniey wkoic/ áz wysłyszawszy że Syn został
 Biskupem Trigestu, dopiero wśelka boiażn z sercá złoży- Háńbá
 wszy Pánu Bogu podziękowała/ iz on sen inákszy odniósł dziatek
 skutek/ á niż oná mniemála. Owá iáko honor Synowski škodzi ro-
 iest sławá Rodzicow; ták przeciwnym sposobem dyshonor dziacom.
 y niestawá dziatek siega Rodzicow. Wielki to był dysho-
 nor Chrystusa Páná zawieszonym być ná krzyżu/ między
 dwiema lotey/ á iesze wyżej niż oni. Nie káždy wiedział
 o Bosstwie tego/ o niewinności iego; y owšem wyiawšy
 troche znátomych/ wsypšy go zá lotrá y zloczynce iednego
 mteli. Cum sceleratis reputatus est. Gdyby był ná nie zá- Iśaia. 53.
 wołał z Krzyżá/ Mátko/ obrociłby był ná nie wwszystkich
 nteznátomych oczu/ co żywo mowiloby było/ o niedzna
 Mátko/ iáko maš hánbę z ták sromotney śmierci Syná
 twoiego! A toż ochraniać iey honoru namilšy Pan Ie-
 zvs, zábiegáiąc iey sławie/ nie rzekł iey Mátko/ ále Nie-
 wiaśto. Słowá o tym Arnoldá. IESVS UT PER OMNIA PIE-
 tatis fadera commendaret. antiquum decretum quod de
 honorandis parentibus dictauerat, in cruce observavit. Pan
 IESVS áby we wwszystkim obowiażki pobożności zálecił/ stá-
 ry dekret o czci Rodzicow wydány/ ná Krzyżu zachował.

Mogła náostátek škodzić Pánnie Błogostawionej Máć
 śmierć

śmierć. Lecz nie skłodziła; potrafił w to nawyszy Pro-
wizor Bog. Wszechmogący. Aczkolwiek bowiem dług
śmierci zapłaciła/ wielkiej jednak przy śmierci swojej łas-
ski y providencyey Bożej doznała. Bo naprzód nie umarła
z choroby y defektu natury/ ale z obfitey y żarliwej Bo-
gą miłości; z rądzę Doktorowie świeci śmierć iey zowią
nie śmiercią/ ale rśnieniem/ dormicyą. Nie została ciąż-
em swym świątym w grobie/ ale wzięta jest y podwyższo-
na nad wszystkie nieba; iako zasługami swymi acceleravit
VERBI Incarnationem, przyspieszyła wcieleniu Syna Bo-
żego; tak cnotami swymi acceleravit y praevenit uniuersa-
lem resurrectionem, przyspieszyła y wprzeczyla powszechne
zmartwychwstanie. Ktenu prowadzona jest do nieba /
nie od samych Aniołów/ ale od samego Chrystusa Pana/
ktory swo własną osobę po nie zstąpił/ y przy śmierci iey
był; y umierającej oczy zawarł/ y wstał święte ztulił/ y
wzbudzone od śmierci/ z wielkim tryumfem sam do chwały
swojej prowadził/ y naprzędnieyszym wedle siebie miey-
scem wziął. A tak dobrze Kościół święty mówi / że jest
creata provide, bo y w poczęciu/ y przez wszystkie błędy życia
swojego/ y przy śmierci samey znała singularem Dei pro-
uidentiam, osobliwą Bogą wszechmogącego opatrność y
łaskę.

Obaczmy iako też jest creata provide ex parte nostri.
Niewypowiedziana jest/ iako nam niedziwnym Pan Bog dzi-

Wielka o-wnie wygodził stworzywszy Nasz świetny Państwo.

pańszczyzna

Pańska nad

nam, ze

naw dat

Państwo B.

Num. 35

Oleaster.

W starym Zakonie była winowaycom jedna wielka
wygoda; pewne na ochronę miast/ nazwane Civitates re-
fugij. Gdy kto nad wola swoje / z przygody takiej zabił
człowieka/ a zbiegł do ktorego takiego miasta/ imać go nie
możono/ wolen zostawał. Wiec powiada Oleaster z sta-
rych rąmót Żydowskich/ iż drogi/ co do tych miast prowad-
ziły

szły/ były równe/ gładkie. Via quæ ad eas ducebant erant
 complanata, vt nullum esset impedimentum, quod homici-
 dam in via impediret; aby nie było żadney zamady/ aby w
 ścieżce/ szczytnie/ zrazic/ zabawić mogło. Większa
 my daleko grzeszni wygoda mamy z Panny Błogosławio-
 ney. Do tych tam miast/ ci tylo wolny przystęp mieli/ ci
 sami bezpiecznie wchodzili/ ktorzym sie trąsilo nād wola y
 wmyśl zabić człowieka. Lecz Panna Błogosławiona w mi-
 łościę swoin nieprzebrana będąc/ wolniejszy/ prze-
 strzenny jest miastem/ bo do niey wolny jest rekurs/ be-
 spieczna ochrona/ nie samego tylo mejoboystwa y to nieu-
 myslnego winnym; ale zlosnikom coż to wiedzieć iakim.
 Jesli do tych tam miast była complanata via, droga toro-
 wna y gładka/ ze wietającego nic nie zrażało/ nic nie cofa-
 ło; a do Naswiersey Panny wstępującym/ co być za im-
 pediment moze? co moze grzesznemu wstrec wzynić? co
 go od niey moze odrążyć? Nic takiego. Przedkimsz ona
 twarz y czoło swoje kiedy smarzczyła? Ego o ratunek wo-
 jącego nie wysłuchała?

Do Panny
 B. iako do
 miasta wcie
 czkirowna
 bina drogą.

Prawda ze Pan a Zbawiciel nasz jest pelen litości y
 miłosierdzia/ ale iz mu Ociec sady poruczył. Pater non iu-
 dicat quenquam, sed omne iudicium dedit Filio; przy iego
 miłosierdziu jest y sprawiedliwość; przy litości jest su-
 rowość. Wiecie co własney Matce/ w bogiey nowozeni
 potrzebe przypominającej/ rzekł. Quid mihi & tibi est mu-
 lier? Comnie y tobie niewiasto? Wiecie po Smartwychwsta-
 niu swoim iako surowie szczeniow gromił. Ostulti & tardi
 corde &c. O głupi y twardego serca &c. Przed samym do
 nieba wstąpieniem swoim/ pomnié iako im Exprobrauit
 incredulitatem & duritiam cordis, wyrzucal niedowiar-
 stwo/ y gromił o twarde y wporne do wierzenia serce. Zás
 od Panny Błogosławionej nigdy nie słychać nic ostrego/

Ioan. 5.

Ioan. 2.

Luc. 24.

Mor. 16.

Panna B.
 nikogo nie
 zgromila.

nie surowego / nie słyhać aby Ego zgromiłá / aby słowem
 S. Bernard. ofużelá. Reuolue diligentiús, mowi Bernat święty / E-
 super si. — uangelicá historia seriem vniuersám, & si quid fortè incre-
 gnum ma- patorium, si quid durum, si quod deniq; signum vel conui-
 gnum. indignationis occurrerit in M A R I A, de cetero suspectam ha-
 beas, & accedere verearis. *Przebież iáko napilniey wszytkę*
Ewángeliey świętey historya, á jeśli co sułimego, jeśli co groźli-
wego jeśli nákoniec znak iáki choć máluśienkiego gniewu y stro-
fowánia naydzieś w Pánnie Máryey; stoy, nie przystępuj, lę-
kay się. Ale nie tákiego o niey nie naydzieś / żadnego ostre-
 go słowa z wst iej nie wstysyś; Ciuitas est refugij, Miástem
 iest vciezki / refugium peccatorum, vciezka grzesznych /
 droga do niey complanata, gładka / torowna / bita; nie ty-
 lo żeby człowiekowi grzesznemu wstret iáki miałá czynić od
 siebie / y owšem go z miłościá wielką przyjmie / y gdy
 widzi Syná swego grzechámi nášymi zápalonego / o iáko
 zábiega / aby go przeiednáć y vblagát moglá; gdy widzi
 spráwiedliwá ręké ná nas podnoszącego / o iáko pieczoluiet
 aby nas zástáwić y obronić moglá;

Opisując Sekretarz Panłki chwale Pánnę Błogos-
 Apoc. 12. sławionę / ktorá ma w niebie / powiáda że iá widziáł stoją-
 cą ná Miesiacu. Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus
 eius: *Białą głowá odziana Słońcem, á Miesiac pod nogámi iej.*
 Miesiac ná *Ná co to Pánná Błogosławiona stoi ná Miesiacu: Mies-*
 preśy śiac w biegu swoim ze wszytkich plánet iest napreśy y
 między naobrotnieśy. Inni planetowie nie obiegiá koł y spher
 Planetámi. swoich áz w rok / dwá / drudzy w lat dwánaście iáko Jo-
 wisi / drudzy we trzydzieści / iáko Sátor nus; Miesiac
 między niemi náspiesntey biega / bo náaturalny swoy obrot
 zá dwádzieścia ósm dni odpráwuiet. Coś podobnego
 widziemy w Náświetszey Pánnie. Pewna iest / iż świeci
 Bózy z miłości / ktorá ku nam má / ruszá sie po niebie
 w potrze-

w potrzebách naszych / biegając ochotnie przekładając nadze
nasze Boskiemu Młaiestatowi / obracając się pilno promo-
wując zbawienie nasze. Żaden jednak nie jest tak prętki y
gorący w błaganiu Boga wszechmogącego w prośbaniu
łask y pociech niebieskich nam grzesznym / iako Panna Bło-
gostawiona Luna sub pedibus eius. Jako Miesiąc obrotem
swoim wybiega wszystkie planety; tak ona miłością / oho-
tą / instancyą Eterą w niebie za nami czyni celuie wszystkie
wybrane Pańskie.

Powiedał tam Medrzec; Omnibus mobilibus mobi-
lior est sapientia. *Nad wszystkie rzeczy obracające się, naobro-
tniejsza jest mądrość.* Gracus czyta / Omnibus motibus mo-
bilior est sapientia. *Nad wszystkie obroty naobrotniejsza
jest mądrość.* Rozumiejąc te słowa o przedwieczny Mł-
drości Chrystusie Panu / przyznać musimy / że on Koło
zbawienia naszego nawiektśa ma pieczę y staranie / w rąco-
waniu potrzeb y nuzery naszych / żaden się tak gorąco nie
interponuje do Oycy niebieskiego iako on / połączując rany
swoie nasświetse / Etere dla nas podiał / Eterymi gniew ie-
go ubłagał. Omnibus mobilibus & motibus mobilior est
sapientia, y żadna instancya nie jest tak ważna w Boga / iako
to jego / bo ipse est propitiatio pro peccatis nostris, on jest
ubłaganiem za grzechy nasze. Lecz że ten aduocat nasz /
zaraz jest Sędzią; kiedy mu przychodzi wsiadać na trybuna-
le iako Sędziemu / aby grzechy nasze sędził; iuż tam aduo-
cacya jego wstaie / iuż motus miſericordiae obroty miłosier-
dzia wcihać nieco musi. Ktoż na ten czas Koło nas biega?
Kto sprawy y potrzeby nasze promouie? Kto się za nami
Koło Boskiego obraca trybunału? Ta Etera na Miesięcu
stoi Panna Błogostawiona / kiedy instancye świętych Bo-
żych wstają / kiedy aduocacya samego Chrystusa Pána / na
sedy wsiadającego wstępuje / ona sama nie przestaje biegąc /
winnąć swego.

Sap. 7.

Obroty P.
Chrystusa
przed Bo-
giem za
nami.

1. Ioan. 2.

Aduocacya
Chrystusa
Pána na
czas wstaie.

Ochota
Panny B.
w ratowa-
niu grze-
sznych.

wiśać się / prosić / błagać sprawiedliwość Pańską; tak iż co powiedział Mędrzec / omnibus mobilibus mobilior est sapientia, to ja mogę mówić / że omnibus mobilibus, & ipsa sapientia mobilior est Virgo Maria.

Luc. II.

Przypomnijcie sobie owe Chrystusa Páná powieść u Łukasza świętego. Kołące tam sósiaď do przyjaciela o pułnocy / prosiąc aby mu troche chleba pożyczł / dla Bogaś tam co nierychło w dom jego przyśedł. Pożyczył mu i wstań nie do niego? otworzy? wstańcie / otworzy / pożycz / ale nie zaraz / wprzód się co wiedzieć czym nie wymowi. Noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere, & dare tibi. *Ły* miły bracie nie bądźże przytry / iuz dom zówarty / choćbyś kazał otworzyć dom / iuz śladzy moi ze mna w zamięnieniu / nie mogę wstać / y dać ci o co prosisz. Dał ci przecie / ale za ciężką biedą / w przód takich wymowet nátkadłszy. Kogoz to ten przyjaciel znaczy? Theoloretus powiada / iż znaczy Páná Boga. Deus amicus est, qui omnes amat, qui omnes vult saluos fieri. Pan Bóg przyjaciel jest / ktory wszystkim miłuje / wszystkim zbawienia pragnie. Dobry to y miłosierny Pan / dać o co prosimy; ale że też jest sprawiedliwy; bywa że pod czas zadržymywa obrótow y łask swoich / y prośbom naszym stawia się surowo. Kto nie wcześniej przychodzi / kto poćute y życia poprąwe zwłacza / y ná schyłku dni swoich miłosierdzia kołące / bywa że mu sprawiedliwość Pańską odpowiada surowo. *Ły* niebądź przytry / tak wiele czasu miałeś do poćuty / á niechciałeś / iam ostium clausum est, iuz to nie w czas / dawno było przychodzić y kołatać; non possum surgere, & dare tibi. A tak chociaż omnibus mobilib⁹ & moribus mobilior est sapientia, chociaż Pan dziwnie raczy y obrotny jest w miłosierdziu swym / chociaż zbawienie nasze niezmiernie miłuje; przecie kiedy

widzi

widzi wpor nasz / złość naszą / contempt miłosierdzia swego /
 Kiedy widzi że nie ozywamy się aż media nocte, nie ruszamy
 się do poŹuty / i eno aż kiedy duszą z gárdła / zadržmywa łaskę
 swoich / y iako sędzia surowym się stawia / sorowo odpow-
 wiada / Non possum surgere. Clausa est ianua.

W Linze ná ten czas nádziecia y vsność naszą? w Pánnie
 Błogosław: Omnibus mobilibus mobilior est Beatissima Matt. 25.
 Virgo MARIA. Kiedy przyczyna swiętych wstáie / Kiedy
 miłosierdzie Boże przed sprawiedliwością wstępuje / Kiedy
 Chrystus Pan niesposobnością czasu wymawia się / y suro-
 wo iako onym głupim Pánnom odpowiada Nescio vos, nie
 znam was; ona w ochocie swoiey tu nam nie wstáie / choćbyś
 zawałał mediá nocte, o pulnocy / nie odpowie: Noli mihi
 molestus esse, iam ostium et clauum est. Nie bądź przytęry /
 już drzwi zawałte; ále bież zaraz ná wołanie nasze / de no Prou. 31.
 cte surrexit, mowi o niey Medrzec / y w naygorŹszych termi-
 nách stawia się ná obronę y protekcję naszą.

Pátrzyteś Namilsi Chrześciance / iako bárdzo wy-
 godnie provide, względem nas stworzona jest Pánná Bło-
 gosławiona / ponieważ takiey jest tu nam niedziym miłości /
 że ná każde zawałanie nasze stawia ochotnie / y nikogo by w
 naygorŹszym rázcie nie odŹrpuie.

Dziecié nieśconeżone Pánie Boże nasz / żeś nas zlá-
 sli y miłości swoiey taką opiekunką opátrzył / tak ná po-
 dziw miłuiącego zbawienie nasze. Dziecié niezmierne y tobie
 Dobrodzieyko przeswiewa / że o nas niegodne takie stára-
 nia czyniś / że tak żarliwie sprawy y potrzeby nasze przed S. AuguŹ.
 Máiestatem Bozym promowuieś. Accipe quascunq; e- ferm. 12.
 xiles, quascunq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & de SS.
 cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte
 nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis
 antidotum reconciliationis. Sic per te excusabile, quod per

te ingerrimus; fiat impetrabile, quod fidâ mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorum. Per te speramus delictorum veniam, & in te, beatissima! nostrorum est expectatio præmiorum. Sancta M A R I A succurre miseris, iuuauusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto famineo sexu, sentiant omnes tuum iuuamen, quicunq; celebrant tuam sanctam A S S U M P T I O N E M. *Przyimi iâktiekolwiek âczliche, y zaślugom twoim nierowne dzięki, â gdy przy mieś modlitwy, wymow prośba twoia nâśe występk. Przypnść prośby nâśe w światobliwość twego wystuchania, â odnieś nam tâskę poiednania. Niech przez cię będzie omoniono, co przez cię podâiemy; niech będzie otrzymano, o co z wielka wfnosćia prośiemy. Wźmi co ofiâruiemy, oddârny czego żadamy, wymow czego się lękamy, boś ty jest iedynd grześnych nâdzieciâ. Przez cię spodziemy się odpuszczenia złości, y w tobie, o nabłogostâwienśa! jest oczekiwânie nâśey zaptâty. Święta M A R Y A wspomóż nędzne, râtuy lęklive, poćieś płâczliwe, modl się zâ lud pospolity, wstaw się zâ stan duchowny, wnies przyczynę zâ nabozne Biatęgotwy, niechay ucznia wysyscy twoie porâtowânie, ktorzy chwala twoie święte do niebâ wzięcie y wprowadzenie.*

A M E N.

K A Z A N I E

Nádzien Chwalebneho Národzenia Páná ná-
šego Chrystusa IEZVSA.

W Koście-
le Bożego
Ciała.

Qui te creauit prouide,
Lactasti sacro vbere.

Tworces twego porodziła/
Mlekiem go swym karmila.

Jewiem Chrześciance moi/co zá prywatá
vmodziła Oblubienice / Kiedy wyglóda-
iac Syná Bożego w naturze nášey / na-
wiecey zyczyla go sobie widziec do Má-
cierzynstich pierśi przytulonego / y z nich
niebieski pokarm pozzywającego. Ták o
te pocieche wzdycha v Sálomoná. Quis
mihi det te fratre meum sugentem vbera matris meae, vt
inueniam te foris, & deosculer te? Ktoż mi cie da bráćiská
mego sacgo pierśi Mátki moiey, ábych cię nálázłá ná dworze,
y ucátowátá. Ze prágnie widziec / piástowác / y cáłowác
iedynaká Bożego / nie dziwnie. Ten ci to ábowiem iest
Etorego przesliżney twárzy y sámí duchowie Anielscy ná-
pátrzyć

Cant. 8a.

Exod. 33. *patrzyć się nie mogą; ten jest / Ktorego widzieć tak wstlnie
pragnął pobożny Mojżesz. Domine, si inueni gratiam in
conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam. Pánie, iesli
nalazt taką przed oblicznością twoją, pokaż mi twarz twoją.
Chciałte iesli na nowe y wtęśne rzeczy życzymy sobie pa-
trzyć; coż nowego mogło być na świecie / iako Bogu zo-
stać człowiekiem? Krolowi nieba y ziemi wsięć w stałni
miedzy wołem y osłem? co mogło być nam grzesznym po-
tęśniejszego / iako mieć Boga na ziemi? widzieć na reku
ludzkich tego / w Ktorego reku zbawienie y wszystko szczęście
nasze? Słuchaycie iako nąd ta nowina y pociecha wykrzy-*

August. ser. *Ła święty nasz i atryarcha. O beata infantia, per quam no-*
9. de temp *stri generis vita est reparata! O gratissimi delectabilesque
vagus; per quos stridores dentium, aternosque ploratus eua-*
simus! O felices Panni, quibus peccatorum sordes extersi-
mus! O praesepe splendidum, in quo non solum iacuit fa-
num animalium, sed cibus inuentus est Angelorum. O Błogo-
stawione Iezusa mego dziecinstwo, którym rodziłu naszego żywot
jest naprawiony! O najmiłsze y wtęśne lzy, które nas zgrzy-
tania zębów, y wiecznych płaczów uchwowały! O szczęśliwe
pieluski, którymśmy grzechów naszych smrody otarli! O prze-
świecny żłobie, w którym nie tylko leżała trawa bydlęca ale y
potrawa należona jest Anielska. Jesliż z tym niebieskim
dziecięciem takie nam przysły pociechy / nie dziw / że go tak
gorąco wygląda Oblubienica. Lecz iż go nie pragnie wi-
dziećwe żłobie / ale przy piersiach Matki swojej Naswiet-
ney / sugentem vbera matris, musi w tym być co osobliwe
go / musi być iaka prywatna. Bo pytam ja ciebie Śláche-
tna Oblubienico / czemu go raczej nie życzył widzieć na spá-
nialey Káthedrze / iako Doktorá y Mistrzá iednego / aby
cie drogi zbawienney y cnót wselákich nauczał / abo czemu
nie na wysokim Krzyżu / aby cis droga wbośtwioną krwio
swoją

swoja / Ktore choynie na cztery swiata węgły wylewa / skro-
pił / y z brudow grzechowych omył : abo wiec czemu nie na
prześwietnym Należyście niebieskim / aby cie Królestwa
swego uczestniczką uczynił : abo iesli chcesz mieć z dzieciną
duchowne pieśzgoty / czemu go nie pragniesz widzieć we zło-
bie / abys nad nim pokleknąwszy / Boskie w nim tajemnice
y dary wważał : Co w tym za prywate wpatruiess / ze go
chcesz widzieć sugentem vbera matris ? Bede ia chciał za nie
odpowiedzieć / y wkaże łaskom waszym / iako nam grzesznym
wielka iest z tad pociecha / ze Syn Boży pożywa pierśi Na-
świętsey Matki swoiey / tak iz słusnie Kościół święty w
piośnce swoiey głosi te pociecha mówiąc : Qui te creauit
prouidē, lactasti sacro vberē. *Tworces twego porodził, mle-*
kiemes go swym karmil. Wiem ci ia iz z tego mieysca nie
mlekiem / ale solido cibo, gruntowną y substancyalną po-
trawę łaski wasze karmić by trzeba / ale ze sam Zbawiciel
dzis mleka zażywa. Paruoq; lacte pastus est, per quem ecc
ales esurit, y my sie to potrawka kontentujemy / y Na-
świętsey Pannie winśnujemy tej pociechy / ze Tworces siwe-
go porodził / y mlekiem go swym karmil / a iesli kiedy ia-
ko dzis z ona niewiaściką wykrzykamy. Beatus venter, qui
te portauit, & vbera quae suxisti. *Błogosławiony żywot, (na-*
śłodsy I E Z V) który cie nośił, y pierśi którychś pożywał.

Ile mym słabym dowcipem zaśiadz moge / widze iz nie
iedne prywate miała Rąpska Oblubienica / gdy sobie zycz-
ła widzieć Syna Bożego / y pierśi Matki przenaswięt-
sey / Sugentem vbera Matris. Zostawiwszy inne na potym ;
Osobliwa prywatą iey była / iz wiedziała ze z tych prze-
czystych pierśi miał wyssać / a zgola iako z zrodła iednego
wygierpnąć łaskawość / skłonność / miłość / y politowanie
nad grzesznymi ludźmi. Jakoby wiele należało małym
działkom / y do zdrowia / y do przysztonych obyczaiow /

*Wielka
nam po-
ciecha, że
Syn Boży
pożywa
pierśi S.
Matki swo-
iey.
Hebr. 5.*

*Ex hymn.
Ecc 1.*

Luc. 11.

*P. Chrysta-
fom; przy-
było łaską-
wości z
Matki.*

Exod. 33. *prążyć się nie mogą; ten jest / Ktorego widzieć tak wsiłnie*
pragnął pobożny Mojżesz. Domine, si inueni gratiam in
conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam. Pánie, ieślim
nalazł łaskę przed oblicznością twoją, pokaż mi twarz twoją.
Żądał ieśli na nowe y wciężne rzeczy życzymy sobie pa-
trzyć; coż nowego mogło być na świecie / iáto Bogu zo-
stać człowiekiem? Królowi nieba y ziemi wsieść w stáyni
między wołem y osłem? co mogło być nam grzesznym po-
cieśnieniem? iáto mieć Boga na ziemi? widzieć na reku
ludzkich tego / w Ktorego reku zbawienie y wszystko szczęście
nasze? Słuchajcie iáto nád ta nowina y pociecha wykrzy-

August. ser. *Ła święty nasz iátryarchá. O beata infantia, per quam no-*
9. de temp stri generis vita est reparata! O gratissimi delectabilesque
vagitus; per quos stridores dentium, aternosq; ploratus eua-
simus! O felices Panni, quibus peccatorum sordes exterfi-
mus! O praesepe splendidum, in quo non solum iacuit fa-
num animalium, sed cibus inuentus est Angelorum. O Błogo-
stawione Jezusa mego dziecinstwo, którym rodziáu naszego zymot
jest nápráwony! O najmilse y wciężne tzy, które nas zgrzy-
tania zębów, y wiecznych płaczów uchwátły! O szczęśliwe
pieluski, którymśmy grzechów naszych smrody otártli! O prze-
świecny żłobie, w którym nie tylko leżała trawá bydlęca ále y
potráwá náleżóna jest Anyelska. Jesliż z tym niebieskim
dziecięciem takie nam przysły pociechy / nie dziw / że go tak
gorąco wygláda Oblubienicá. Lecz iż go nie prągnie wi-
dziećwe żłobie / ále przy piersiach Mátki swoiey Naswiet-
ney / sugentem vbera matris, musi w tym być co osobliwe
go / musi być iáka prywatá. Bo pytam ja ciebie Sláche-
tna Oblubienico / czemu go raczy nie życzyś widzieć na spá-
niáley Káthedrze / iáto Doktorá y Mistrzá iednego / áby
cie drogi zbawienney y cnót wselákich náuczał? ábo czemu
nie na wysokim Krzyżu / áby cie droga rbośtwioná Krwiá
swoją

swoją / Ktorego choynie na cztery światá węgły wylewa / Skro-
pił / y z brudow grzechowych omył : abo wiec czemu nie na
przeswiecnyim Młaiestacie niebieskim / aby cie Krolestwa
swego uczestniczko uczynił : abo iesli chcesz mieć z dziecina
duchowne pieśzoty / czemu go nie pragniesz widzieć we sło-
bie / abyś nad nim pośkleknęwszy / Boskie w nim tajemnice
y dary wważała : Co w tym zá prywatę wpátruieś / ze go
chcesz widzieć sugentem vbera matris ? Bede ia chciał zá nie
odpowiedzieć / y wkaże łaskom wáśsym / iáko nam grzesznym
wielka iest z tad pociecha / ze Syn Boży pożywa pierśi Mł-
świetszey Młatki swoiey / tak iz słusnie Kościół święty w
piośnce swoiey głósi te pociechy mówiąc : Qui te creauit
prouidē, lactasti sacro vberē. *Tworces twego porodziła, mle-*
kiemes go swym karmila. Wiem ci ia iz z tego mieysca nie
mlekiem / ale solido cibo, gruntowną y substancyálną po-
trawą łaski wáśe karmić by trzeba / ale ze sam Zbawiciel
dzis mleka záżywa. Paruoq; lacte pastus est, per quem nec
ales esurit, y my sie to potrawką kontentujemy / y Mł-
świetszey Pánnie winśujemy tey pociechy / ze Tworces swo-
go porodziła / y mlekiem go swym karmila / á iesli kiedy iá-
ko dzis z oną niewiástką wykrzykamy. Beatus venter, qui
te portauit, & vbera quae suxisti. *Błogosławiony żywot, (na-*
rodzysy IEZU) który cie nośił, y pierśi którychś pożywał.

Wielka
nam po-
ciecha, że
Syn Boży
pożywa
pierśi S.
Młatki swo-
iey.
Hebr. 5.

Ex hymn.
Ecc 1.

Luc. 17.

Ile mym słabym dowcipem záśiadz moge / widze iz nie
iedne prywatę miała Ráyska Oblubienica / gdy sobie życzy-
ła widzieć Syná Bożego / v pierśi Młatki przenaswiet-
ney / Sugentem vbera Matris. Zostáwiwszy inne ná potym ;
Osobliwa prywatá iey była / iz wiedziała ze z tych prze-
czystych pierśi miał wyssać / á zgoła iáko z zrodła iednego
wyzerpnąć łaskawość / Słonność / miłość / y politowanie
nad grzesznymi ludźmi. Jáko by wiele należało máłym
działkom / y do zdrowia / y do przystoynych obyczáiw /
dobrych

P. Chrysta-
fowi przy-
bito łaski-
wości z
Młatki.

Dzieci
biora oby-
czaj z
mlekiem.
Macro.

Sueton.

12.
in virid. lib.
prob. 7.

Chrysoft.
Hom. 10.
in Psal. 50.

dobrych Máték/ y białychgłow piersi zázywác / ni komu
nie jest rzecz táyna. Zgodna ábowiem jest náuka Silozo-
fow/ ze dzieci biorą z mlekiem obyčaje/ áffekty/ náwet y
choroby Máték y mámek swoich. O Tytusie Rzymstim
Cesarzu piše Macrobius, ze często chorował / dla tego ze
mámka iego była słabego zdrowia. Hadrianus Cesarz wi-
no zbyt nie rád piiał/ dla tego ze mámka iego zá kólnierz
nie wylewała. Caius Caligula Rzymsti táže Cesarz/ táž
srogim był okrutníkiem/ ze y brátá własnego zábil/ y wšy-
stek lud Rzymsti rádby był wytłócił/ y mawiał często/ iáto
ma Suetonius, Vtinam populus Romanus vnicam cervicem
haberet. *O gdyby lud Rzymsti iednę tylo miał szyję, żeby go
oraz zgubić; gdy kogo własná reka zábil/ puynał áb omiecz
škráwiony oblizował. Z kąd w nim tákie okrutnístwo?
z kąd táka chciwość kwié ludzkiey? z dziecínštvá tego ná-
wykl/ bo gdy go mámka v piersi trzymała/ często ie kwié
ludzke pocierała. Cytálem o iednym człowieku zacnym y
pobožnym/ ze często sam á sam zámknawszy sie w komorze
ná kštalé kózy biegał y skałá/ gdy tego po nim postrzezo-
no/ y przyczyny pytano/ odpowiedział. Caprae lacte fui e-
ducatus. *Mlekiem kozím jsem wychováný. Dživuiemy sie
podečas wielom rzeczom w málučkich dziatkách. Ledwo
druga lichotka stoi ná nogách/ á gdy zágráia/ áz podryga/
y do tancá sie gárnie; w pácierzu kóło wymawiania słow/
táka z nim trudnošć/ tákie záigkání/ á nie záigknie sie/
gdy láiać y špetné slovo wymowić. Nie džiwuyćie/ šáło
kóze/ Mátke ma tanecznice/ šwiatowá niewiáste/ y z niey
ten pochop do zlego wysšáło. X dla tegož złoroušty Do-
ktor láie Mátkom/ kóre ledáiakim niewiáštom dáia dzia-
tki swoje odchópywác. Erubescit fieri nutrix, quae facta est*
*Mater. Wšydzi się być máмка, która šláta się Mátka.**

Pragnie Oblubienicą widzieć Syna Bożego / Sugentem vbera Matris, pozymającego pierśi Măcierzynskich / y Kościół wystawia / Qui te creauit, prouidē, Lactasti sacro vberē, bo wie / że z ták swietey / dobrej / y łaskawey Mătki / niemoże wziąć ieno szczyra łaskawość / y miłosierdzie ku grzeszynom. Połi Bog nie skosztował pierśi Mătki prze-
naświetsey / gorzkość iakás wypadála z vst iego / kiedy co do grzeszniká mowił / słowem swym przerażał / iákó mierzem iednym. Mowił do przestępcy Adámá; Adam, Adam vbi es? *Adámie, Adá nie gdzieś jest? aż on ták gromem iákim przestraszony vcieka / y ciásnego kótá szuka. Vocem tuam audiui, & timui; Glos twoy Pánie vstysátem, y zlaktem się. Dość łaskawie y po Oycowśku postępował z Żydámi / á przecie ták mowy iego słuchać niechcieli / że prosili Moyzesa / áby on do nich sam mawiał / á nie Pan Bog. Loquere tu nobis & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Lecz iákó vstá swoje do pierśi Măcierzynskich przytulil / y słodkiego z nich nektáru skosztował; niewypowiedziána rzecz / iákó wielka stála sie w vściech y mowie iego odmiána? Jesli przedtym słowa iego ludzi strąsyły / y w łat zágániály; teraz iákó miód iákí ciągną do siebie by narporniejszego. Dość był vporny w błędach swoich Páweł; dość w lichwách zástárzály Zacheusi; dość strzetny w swej herezyey Augustyn; á ieno mu rzę-
gono; Tolle, lege, *Weźmi, á czytaj*; ieno ná Zacheusiá záowołano / Descende, *Zstap*; ieno Pávła okrzykniono / Saule, Saule, quid me persequeris? *Szawle, Szawle, przecz mie przenásłáduieś?* áz wszyscy iákó ná miód ieden / do Páv-
ná bieżá.*

W starym
Zakonie
okropna
mowa Bo-
żá.
Gen. 3.

Gen. 20.

Syn Boży
odmianł się
w pierśi
Naświet
Mătki swa
iej.

S. August.
Confes. lib.
3. cap. 12.
Luc. 19.
Aktor. 9.

Ź nie bez przyczynyć to Izáiasz o Bogu wcielonym prorołkował: Butyrum & mel comeder. *Másto y miód ieść będzie*; chciał ábowiem vkazác / że skoroby Bog náture ná-

Isaiz 7.

Cant. 1.

Syn Boży
iako słodki
i gorzki.

się przysiał/ y pierśi Młóćierzynskich skosztował/ wsta iego
 niegdy gorzkie miały ostodność/ y słowa w przewodzieczny
 miód się obrocić. Nadobnie te odmiane wyprósila samą
 Oblubienicą/ gdy mowi. Fasciculus myrrhæ dilectus meus
 mihi, inter vbera mea commorabitur. *Snopkiem myrrhy jest
 mi kochanek mój, między pierśiami moimi mieszkać będzie.*
 Po iakiemuż to dwie rzeczy przeciwne łączysz droga Oblu-
 bienico; mirrhe z łaskawością/ gorzkość z słodyczą? Je-
 śli Syn Boży na kształt snopka mirrhy jest gorzki/ a iakoż
 dilectus, kochany? iako słodki/ kiedy tak mirrha gorzki.
 Ukazała tu Oblubienicą/ iaki był Syn Boży/ siedząc na
 łonie Oycowskiem; a iaki odpoczywając przy pierśiach Młó-
 ćierzynskich. Siedząc na Młóćestacie niebieskim/ był iako
 Fasciculus Myrrhæ, Snopek mirrhy; pozyskując pierśi Pá-
 nienskich/ był iako dilectus mel comedens, miodu kochający.
 Kiedy Adama wyganiał z Raju/ co był tylo Fasciculus
 Myrrhæ? Kiedy Apostoły/ Młógdaleny/ Samarytanie
 przywabiał/ co był ieno dilectus? Kiedy świat walcym po-
 topem zalewał/ co był ieno Fasciculus Myrrhæ? Kiedy
 krw przenasświetła z ciała swego iako z antfosa iednego/
 tak wiele cewek/ ile ran nadrozsydł na Krzyżu rozyl/ co
 był ieno dilectus? Kiedy srogim siarczystym ogniem nie-
 zbożną Pentapolim karał/ co był/ tylo Fasciculus Myrrhæ?
 Kiedy na głowy Apostolskie on przeswięty ogień Ducha
 świętego sypał/ co był/ ieno dilectus? Gdzież się ten Fasci-
 culus myrrhæ przemienił na dilectum? gdzie ta gorzkość
 przealterowała się na miła słodycz? Nie gdzie indziej/
 ieno v przenasświetlonych pierśi Młóćki iego namilsey. In-
 ter vbera mea commorabitur. Świadczy o tym Richar-
 dus. Fasciculus myrrhæ fuit Deus in veteri lege, sed inter
 vbera Matris, factus est dilectus, suavis, & mitis.

Richard. à
 d. Laur. l.
 Se Laud.
 Virg.

Pytano raz świętego Bonawentury / z kądby nabył
 oney

oney wysokiej mądrości/ y głębokich náuk/ Etorými ták
 był sławny/ że go Doktorem Seraphicum zwano? A on v-
 kázował w Krucyfisie pierśi Pána Jezusowe / powiáda-
 łac/ zem z tąd wyczerpnął cołowiek wmiem/ z tey biblio-
 teki mam cołowiek mam/ z tey fontány y Krynice wyssa-
 zem te mądrość/ Etorą mi przyznawacie. Miał bowiem
 w zwyčaju / gdy w piśmie świętym zrozumieć czego nie-
 mogł/ gdy gotować się ná dysputacyę/ ábo ná kázanie/ Kon-
 ceptu y rzeczy do mówienia náleść niemogł/ całował y sał
 iákoby w Krucyfisie pierśi Pána Jezusowe/ y ták wśystko
 wyrozumiewał. Kto rważy iáki był Pan Bog przed wzie-
 ciem náturey nášej/ á iáki po wzięciu/ obaczy że teraz dá-
 leko iest obfitše ku grzesznym święte miłosierdzie iego.
 Przed tym sprawiedliwość Boża / gore miała nád miło-
 sierdziem/ chodźiła między ludźmi bezpiecznie/ ledwo się
 Etorý grzesznik poiáwił/ niemiestkanie surowo erekucyę
 nád nim czyniła. Tyło tam Żydowśko iedno zbiera w ślá-
 bás trzaski do łominá/ áz ci go záraz sprawiedliwość Bo-
 za kámenmi zabić rozkázála. Jesliś przed tym szukał mi-
 łosierdzia y łáski/ o iáko długo trzeba się było o nie tá-
 gować? Máłoż tárgu czynił Abrahám z Pánem Bogiem o
 wybáwienie Sodomy/ á przecie nic zyskáć niemogł? Te-
 raz záś o iáko snadno by nawietšzego grzechu indult wy-
 tárgować ná Pánu Bogu? iáko łatwie dostać y ntebá sa-
 mego? Powiedz łotrze práwy co cie kóштуie niebo/ Eto-
 res wziął z reku Pánicá tego? Niedałem mowi/ nic inne-
 go zá nie/ tyło westchnienie iedno. Memento iedno/ zem
 rzeł i Domine memento mei, dum veneris in regnum tuum.
 Pánie, pámiętay ná mię, gdy przydzieš do Krolestwa twego;
 áz ci mi záraz rzeczone. Amen dico tibi, Hodie mecum e-
 ris in paradiso. Záprawdę powiadam ci, Dzisiaj zemna bę-
 dzieš w ráju. Zá iedno westchnienie/ zá iedno Memento,
 niebo

S. Boná-
 wyczer-
 pnał Ma-
 drość z
 Krucifixa.
 Cornel. á
 Lap.

Num. 197

Gen. 18.

Niebote-
 razanie.

Luc. 23.

Psal. 131.

niebo : A za nie mowil podobnych slow Dawid. Memento Domine David, & omnis mansuetudinis eius. *Pamiętaj Pannie na Dawida, y na wszelką cichość jego ; a przecie nigdy takiego szczęścia mieć nie mógł : Nie dziwuycie / abowiem na ten czas Bog wszechmogący był Fasciculus myrrhae, Sнопkiem mirchy / non commorabatur inter vbera Matris, nie odpoczywał v pierśi świętey Mātki swojej. Ale iako do nich iest przypsadzony / iako w nich skosztował przestodkiey z niebá spuszczoney ambrozey y wdzięcznego miodu. Mel comedet, tak z szodrzeał / tak z łaskawiał / że za małą rzecz grzechy odpuszcza / y niebo daie ; czemu dziwuie sie niezmier-*

Psal. 55.

nie Dawid / Pro nihilo saluos facies illos. Dármo im Pánie zbawienie y niebo daies / prawie za nic. A wieś że czemu Dawidzie : wieś z kad teraz taka w Pánu Bogu łaskawosć : taka woley jego świętey ku grzesznym skłonność : tak łatwe srogich złości przebaczenie : z kad / że ten Fasciculus myrrhae, inter vbera Matris commoratur. Z Mātki swojej przenasświetley wysłał to tak snadne nad zbrodniámi naszymi vzalenie / y od niey náuczył sie Condolere iis qui ignorant & errant, quoniam & ipse circumdatus fuit infirmitate, Vzalać y litować tych co nie wiedza y bładza, ponieważ y sam otoczony był słabością. Ze na ręku Pánienstich odpoczywając / musiał sam pokárnu y pozwyienia zebrac / dla tego też náuczył sie naszymi modlami y prośbami nie pogardzac ; że do tey przeczystych pierśi / przyszło sie same mu w dziecinstwie cisnąć y przytulac / dla tego też náuczył sie v nich / do bołu swego nasświetlego grzeszne przyimować. Didicit ex iis quae passus est. Náuczył się z tego co sam cierpiat.

Cant. 7.

Wiec aby iesze Syn Boży tym wielko v pierśi Mātczynstich brał odmiáne / patrzcie iako go wiedzie ku temu Oblubienicá. Mowi tam v Sálomoná. Veni dilecte mi, sur-

furgamus ad vineas, ibi dabo tibi vbera mea, ibi dabo tibi poculum ex vino condito. Widze że koniecznie zyczy sobie Oblubienicą vpoić Syná Bożego. Ale ná co? Vt prateritarum sit immemor offensarum; *Aby przeszłych obrázy nie pomniał.* Wiećcie iáko piitány głowiek wśystkiego zápomina / y nédze / y frásunkow / y bolow; Niechay go tám trapi nédzá niewiem iáka / niechay ma niewiem iáko ciężki ná głowie swey kłopot / ábo ná čiele bol / iáko sobie mozgu zágrzeie / bol nie iest bolem / kłopot nie iest kłopotem / nédzá przemienienia sie mu w osobliwá dobrego myśl / y wesele / Stądże Poetá trunkom nie źle przyuczony mowi o winie.

Horat. lib.
Ode 21.

Tu spes reducis mentibus anxiiis.

Virelq; & addis cornua pauperi.

A nášy Polacy krotko / Ná frásunek dobry trunek. Chce tedy Oblubienicą vpoić Syná Bożego. Vt prateritarum sit immemor offensarum, aby wśelkich vrázow / kłore ma od ludzi gtześnych zápomniał / y wrey melánie / kłore mu / podług nas mowiąc / złości náše zádáto / mógł być wesolým. Ale to dziwne / że po karm pierśi swoich winem názywa poculum ex vino condito, y chce iáko by Syná Bożego inebriare vberibus. Co to iest? Prerogatywá to była iedná Pánni Błogost: przenaswietłse iej pierśi był Synowi Bożemu wystałym winem bo ich pozyskując / wśeláka lástáwość / y nád grzechámi nášymi litosć z nich wypita / y ciężkich występłow ludzkich zápominać / ná křtalt piitánego náuczał sie. A przeto o Pánni Błogostáwionej rzeczono. Statura tua assimolata est palma, & vbera tua botris. *Wzrost twoy podobny iest pálmie, á pierśi twoje gronom winá.* A wśsem Oblubieniec sam powiáda / iz są lepsze nád wino. Meliora sunt vbera tua vino. Co wuają

Cant. 7.

Cant. 1.

Rich. à S.
Laurent. 1
2. de lau.
Virg.

100: Richardus mowi. Meliora sunt vbera eius vi-
no. Melioris enim, potentioris, & vberioris efficaciae sunt
vbera Virginis, quam vinum. Nam Vinum inebriare potest
hominem, vt prateritarum sit immemor offensarum, & sit
facilis ad condonandum, & largus ad donandum. Vbera
vero Beatæ Virginis DEVM quasi inebriare potuerunt, nam
postquam de Matris vberibus lac bibit, ac si cum lactis dulce-
dine, dulcedinem potasset misericordiæ, proiecit ab oculis
suis peccata nostra post tergum, & factus est largus ad dan-
dam peccatorum veniam, largus ad dandam gratiam, & o-
perum iustitiam. *Lepše sa iey pierśi, niż wino. Lepšey álbo-
wiem, męzniessey, y obfiśey skuteczności sa pierśi Panny Bło-
gostawionej, á niżeli wino. Bo wino może upoić człowieka, aby
prześtych wraźow nie pomniał, y był tåtwy do przebaczenia,
hojny do dárówanía. A zaś pierśi Naświęśsey Pá-ny iákoby Bo-
gá upoiły, skoro bowiem z macierzyńskich pierśi pokármu sko-
stował, iákoby z stódkoścía mléká, stódkość wypit miłosierdzia,
odrzućit z oczu swych zá się grzechy náśe, y stáł się szodry
ná przebaczenie grzechow, szodry ná dáníe łáski, y prac ná-
śych nagrody.*

Xtác to byłá przednia Oblubienice prywatá / ze prą-
gnełá widzieć Synagšká Bożego / sugentem vbera matris,
bo widziáłá / że skostowawšyiey Przenaświętych pierśi /
miał się náuczyc grzechow náśych zápomináć / nápiwšy się
tey niebieśkiey stodyczy / miał stódko ná próśby náśe odpo-
wiádać / nábravšy w się przeczysťey kwié Rodzicielki swo-
iey / miał ię potym dla nas hojnie przelewać / y práwie iá-
ko piitány roztażać. Pięknie mowi do Panny Błogostá-

Richar. de
S. Viç.
par. 2. in
Cant. c. 23.

S. Athan.

wioney Richardus náśi Kánonik. Carnalia in te Christus
vbera suxit, vt per te nobis spiritualia fluerent. *Cieleśnych,
Páanno Przeczysťa, v ciebie Chryśtus pierśi záżywał, aby nam
przez cię duchowne podawał; A S. Athanasius. Suxit mam-
mam*

nam, vt diuinum illud lac nobis scaturiret, quod ex proprio latere profudit. *Sat pierśi, aby nam ono Boskie mleko włyęło, ktore z wtaśnego Boku wytoczyt.*

Jest tam v Phyzkow y Medykow iedną przestrogą Mátkom / aby gdy mále dziatki trzymáto v pierśi / o rzeczách dobrych / powaznych / y swietych ná ten czas myśliły / á to dla tego / ze onymi myślámi krew sie w mleku áteruie / y ták z mlekiem pobożność y dobroć w myślách tćwiaca w mále sie dziatki wlewa. I tadze v Sycyonow w Pogánstwie był obyczay / ze mátki nie dáwały dziećiom pierśi iedno po Miesiácu; iz bowiem chwalili miesiáć zá Bogá / rozumieli ze mleko miáło bydź dziátkom zdrowsze / pozytecznieysze / gdyby ktory promien miesiáca dotknął y oświecił máćierzynskie pierśi. Jesli Poganie byli tego mnieńmánia / ze promien miesiáca dotknawszy sie máćierzynskich pierśi / znáczná w mletu sprawował áterácyá / á coż kiedy w mácce dziećie karmiącey bedzie myśl swieta / pobożna / o iáko mleko poświęci / y zdrowym ie bázro potármem wczyni?

Wiádomo iest wszystkim z iáko ochota Syn Boży krew Przenaswiesza dla nas roczył / iáko wesóło pod biczę / rozgi / y goździe okrutne siedł. A wiećiez co mu pomagáło / do ták przedziwney ochoty? Swiete one myśli Mátki iego namilsey / ktorych pełna była trzymáiąc go v pierśi swoich. Kármiać ábowiem Syná Bożego / miłość one / ktora ku náśemu zbáwieniu miáła / záraz wenz mlekiem wlewała / trzymáiąc go ná swietych rełách swoich / nie raz myśliła y mowiła. O drogie Boskie dziećie / to ia ciebie teraz ná rełách mile piáśtuie / á potym ná okrutne rece strongich łotrow przyidziesz? Kiedy go całowała / myśliła y mowiła; o swieta gebusiu / ktora niebieskie duchy wweselasi / iáka cie sromotá potka / ze cie wplwaia y zbiuá hániebnie. Kiedy iey.

Guevara
in Epist.
Światobliwość
Mátki pomaga do
chorazie-
ciećiu.

Syn Boży
brat po-
chop do
meki z
Náswiet:
Mátki swo

Kiedy głowkę iego święta trzymala / myslila y mowila ; o
 głowko święta pełna niebieskiej mądrości / godna słotych
 drogich dyadem y koron / iako cie sześciadziesiąt ostrych
 cierni wstola : Kiedy go naswietşymi piersiami karmila /
 myslila / y mowila ; o ślăchetne dziecie / to teraz poćarmu
 z niebă zázywaj / a potym cie zolcia y octem poić beda. Ale ze
 tá iest wola Wycă twoiego / zázywaj y tej şporo krmia mo-
 ia drogi Synaczku / abyś iey potym ná okup swiată nie zá-
 łował. X táť Zbawiciel z mlekiem świętymi onymi my-
 slami y pobożnościami Matkîswóley zacznionym y zmie-
 śanym / brał nie iako pochop do miłosći náşey / ze potym
 krm swă szęodrze wylewał / y zdrowia swego dla nas na-
 mnief nie litował. Porozumiał bárdzo dobrze ten effect
 Matierzynskiefy edukacyey s. Augustyn / y przeto do Pán-
 ny Błogostă : mowi. Lacta Maria creatorem tuum, lacta panē
 coeli, pretiū mundi. Prabe lăbenti mamillă, vt pro te prabeat
 percutienti maxillam: nutriatur infans lacte tuorum vberum,
 vt pro te etiă accipiat aceti potum. Ferant eum nunc manus
 tuas, vt manus eius pro te postea figantur in cruce. *Karmy od-
 chowuy, piersiami twymi Panno R. tworcę twego, karm y pás chleb
 niebieski, odchowuy okup ludzki; podaway chęć nie Boskiemu temu
 dziećcięciu twych przeczystych pierśi, aby on teź potym dla ciebie
 podał wesołę zbroyney zuchwał go żołnierzá ręce twarzy swey
 Boskiej; niechay się teraz tuczy y karmi Naswietşym twym
 mlekiem, aby potym ná Krzyżu, zá cię y zá nas pełnił byzopem
 y octem. Nie żatuy teraz Pánienskich rak twoich, ná iego pi-
 ęstowanie, aby teź on potym nie żałował swoich ná krzyżowanie.
 Takimi słowy mowił w duchu do Panny Przenaswietşey
 Doktor ten święty / wiedząc iż ten święty poćarm miał zá-
 chęć Synă Bożego / do hoynego krmie przelewania / y tá
 przedwieczna pierśi macierzynskich słodycz miała w nim
 sprawić ochotne wşelăkich gorzkości pełnienia / y dla tego*
 mowi

S. August.
 serm. de
 temp.

mowi Lacta &c. Prabe &c. Farm / odchowuy / iáľoby vpá-
truiac z oblubienicą one prywatę / że w tym niebieřkim
potármie miał z mátti wřystkę lářkawořć wyřřác / y tym
neřtárem rpoiony miľořćiwie grzechy náře przebacząc / y
řrew Przenařwięřřa hoynie iáľo z báreťy iedney toczę.
Suxit manumam vt diuinum illud lac nobis scaturiret, quod
ex proprio latere profudit

A toż te pocięche mamy / ťuchacze moi / z Syná Bo-
żego wřtáyni vrodżonego / y przeczřřtych pierři Rodzi-
ćielki řwoiey pozypwáiacego / że ná řekę ieę odpoczywáiac /
řrogosć one / řtóra był w řtárym řáľonie řtrářny / řkłada /
y niebieřřá ámbrozję rpoiony zľořći nářřych ľatwie zápo-
mina / y z dziwnie řu nam lářkaweę Mátti / zapáľ do řczo-
drego řrwie řwoiey ná Krężyu dla nas przelewánia bierze.
A przeto wdżeczni będąc tákiego řczęřřcia / wynořmy gľořy
z ona pobożną niewiařřą. Beatus venter qui te portauit, &
vbera quę suxisti. Nam iľřy Jezu / Bľogostáwniony řywot, kto-
ry cię nořiľ, y pierři ktrycheř řożyw.ř.

Luc. 11.

Godna rzecz wspomina Valerius Maximus. W Athenách
řlawnego řetmána Cimona w ľatá zářřlego / & iam vltima
řenećturis z iáľkieřř przyczęny / řkazano do więzienia / y ořá-
dzono gľodem vmorzyć. Miał corkę iedyną / Perus ná-
zwáną / řtóra niewiedząc řposobu iáľoby mogľá milego
Oycá w gľodzie ráťowác / bo gdy go náwiedzáľá / záwřře
pilno řuľano ieřřli mu czego nie nieřie / vczyniľá rzecz no-
wą / y práwie náď tryb y práwo náťury / rozmawiaiac z Oy-
cem w więzieniu / pierřiami go řwymy iáľ dziećie iedno przez
řrate řarmiľá / y tym řposobem řywot iego przez čas nie-
máľy przewoľkľá. Dziwnie řie vřřad / iáľo on řárzec w
więzieniu ták dľugo bez poľármu y napoju řyie / řřřęgo pil-
no ieřřli mu řto czego nie dodaie / vřáďżę řie y ná corkę iego
y pářřę żďáľeká co z nim v řraty czyni / ieřřli mu táieľnie

Valer.
Max. lib.
5. cap. 5.Affek
Corki ku
Oycu zna-
mieniy.

czego nie rzuca; aż ci obaczę (o cudowny wynalazku pobo-
 żności!) a ona przez kratę pierśiami Oycę staruszką karmi.
 Zdumiały się Atheny na te pobożności inwencya / poznały
 czego dożądzie w działkach prawdziwa ku Rodzicom mi-
 łość / nowym wwešelone widokiem / y Oycę gardłem da-
 rowały / y te inwencya córki pierśiami Oycę przez kratę
 karmiącey / na swych obrazach iako nieśmiertelney godną
 pamięci malowały. A za nie coś podobnego uczyniła
 i anna Błogosławiona? Coż był innego Syn Boży w
 naturze naszej / ieno iako więzien ieden za krato? widać
 go w tym więzieniu / y za to krato Oblubienicę. En ipse
 stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospici-
 ens per cancellos. *A to on stoi za ścianą naszą patrząc przez
 okna, oglądając przez kraty.* Przychodziło na Bogą w tym
 więzieniu siedzącego / że patrzył iako przez okno / ktoby mu
 pokarm y napoy iaki podał; ktoż go karmił y poił ieno
 Panną Błogosławioną? O iakoż słusna stawieć ją za to
 z Kościołem Świętym y zwać Gloriosam Dominam, że
 Tworze swego porodziła y mlekiem go swym karmiła; iako
 słusna powtarzać z ona białogłowa; Beatus venter qui te
 portavit & vbera qua suxisti. Jeszcze na on czas nie kosztowa-
 ła ta białogłowa przeczysztej Kwie Matki Nasświetszej /
 jeszcze niepożywała najwielebniejszego Sakramentu / a
 przecie mówiła: Beata vbera &c. tyło nauki Pánstkiej
 słuchając / y powierzone w nim łaskawość widząc / sze-
 śliwie pierśi Matki iego na zwała; o iakoż my słusniey gło-
 śić y śpiewać mamy; Beata vbera &c. Namulży Jezu /
 szczęśliwa Matka co cie vrodziła / szczęśliwie pierśi ktore-
 mi cie karmiła; ktorzy tej kwie Panny Błogosławioney /
 ktora w mleku brał Zbawiciel / w Nasświetszym Sakra-
 mencie pożywamy? iako słusniey Pánu Bogu dziełować /
 ze nam Panną przeczystą Syná Bożego powiła / y mlekiem
 go swym na wielkie nasze szczęście karmiła? Wiec

Gant. 2.

Luc. 11.

Wiec tesli tá krew Pánný Błogosławioney/ Ktorą z
 sey przenaświatłych piersi brał w mleku Syn Boży/ táko
 w nim uczyniłá odmiáne/ ze z surowego został łaskawym/
 z niedostępnego Bátorńkiem pokornym; poniewaz y ty
 grzeszniku tey ze krewie przeczystey w Nasświetlym Sá-
 kramencie zázywáš/ stárayze sie/ áby y w tobie ná ten rok
 nowy / Ktory day nam Pánie IEZU w dobrym zdrowiu
 przywitác/ z náczną życia y obyczáíow odmiáne sprawilá.

Ex l. sym.
 Acad Altor.

Akademia Florentska nápominaiac studenty swoje/
 áby sie rezolwowáli ábo kšięgi y pitorá/ ábo wiec role y
 gospodarstwa pilnowác / málowála grábie / á przy nich
 pitoro/ nád Ktorym bylá Koroná złota/ á przytym napis.
 Ad rastra, vel ad astra. *Abo do roley, ábo do kšięgi, która
 człowieka wstawia pod niebo.* Masz dziś / Kátholiku / w
 Bethleemskiej šopie iáko w Akademiei iedney/ y Rastra y
 astra, masz y nieme bydło/ masz y przedwieczną mądrość
 Chrystusa IEZUSA; náwoley twoiey iest obierác/ aut Ra-
 stra, aut Astra, ábo bydlecy y cielesny żywot. z bestyámi
 prowadzić/ ábo światobliwy / niebieski z Chrystusem zá-
 30ć. Rádze y w pominam z Dawidem. Nolite fieri sicut

Psal. 32

equus & mulus, quibus non est intellectus. nie bódz

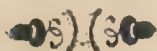
bestya / porzuc cielesne życie y obyczáie / porzuc
 márności świeckie/ á zákochay sie w niebie.

Zákochay sie w nowonarodzonym Pánu

IEZUSIE, Ktoremu niech bódzie

część y chwala wiekuišta.

A M E N.

IED E.

K A Z A N I E

W tymże
Kościele. *Ná Dzień Oczyszczenia Przenaświętšey
Bogárodzice, ábo Gromnic.*

Qui te creauit prouide,
Laſtaſti ſacro vbere.
Tworceſ twego porodziła /
Mlekiem go ſwym karmiła.

Tulerunt eum in Hieruſalem, vt ſiſterent
eum Domino, *Luc. 2.*

Przynieſli go do Hieruſalem / áby go ſtáwili
Pánu.

Owe á przezacne mamy / do Koſciółá
goſcie / ſłucháczé moi / Namilſzego Ie-
ZVSA, z Mátká iego Naſwietſza; ma-
my w Koſciele Pána IEZVSA, nie z ſu-
rowymi w reku bieżámi / áby przedáſt
y tárguiáce wygániał / ále z powitrymi
raczkámi / áby go káždy ná rece brał / y
do ſiebie mile przytułał / mamy go w tákiey ſoſie / w iákſzey
prágneſiá widzieć Oblubienicá: Sugentem vbera matris,
pożywáſcego pierſi Mácierynſkich; mamy go ná rękách
Przeży-

Przeczyszczy Mórki iego / mamy przy ſwietrych iey pierſiach
 przedziwnym z niebá poſármem nápełnionych. Ale iuż go
 dnia dziſieyſzego od nich odſadza / iuż go z rektu ſwych dáte
 w ręce cudze / iuż oſiáruie Żydowskiey Synágodze / choć wá-
 dzi / że go ſrodze wkoł / y główe iego cierniowá koroná
 zráni / przecie go nie záluie / ále z wielkiey ká nam miłóſci
 dáte ochotnie od pierſi ſwoich. Wier my przyſadzmy ſie
 miáſto Chryſtuſá do nich / Kátholicy moi / y obaczmy dru-
 gá Káypſkiey Oblubienice prywaté / y drugá náſze poóchieſ-
 ktorá z tad mamy ze Náſwietſza Pánná tworce ſwego po-
 rodziła / y mlektem go ſwym kármila / y znowu winſuiąc
 iey ſzczéſcia ták wyſokiego / wynóſmy głoſy z oná Niewiá-
 ſta Beatus venter qui te portavit, & vbera quæ ſuxiſti. Błó-
 goſtáwiony żywot / Chryſte I E Z V, ktorý cie noſil / y pierſi
 ktrorychś pozýwał.

Luc. 11

Ze Oblubienicá nawiecey ſobie zyczylá widzieć Sy-
 ná Bożego v pierſi Mórki Náſwietſzey ; Sugentem vbera
 matris, miála w tym uſielkie prywaty. Nápierwſza bylá /
 iákom wkázał wdzien Národzenia Páſkiego / e wiedziála /
 iż z Mórki ſwoiey Náſwietſzey miał wyſſáć káſtáwoſć / mi-
 łóſć / y politowánie nád grzeſſnymi ludźmi / przewódzieczná
 to ámbrozýo iáko winem iednym vpoiony miał złoſci ná-
 ſych zápomnieć / y drogá krew ſwoie dla náſ hoy e przele-
 wáć / y ná kſtált piánego roztaezáć. Drugo prywaté miála
 iż ze tuſſylá ſobie / iż iedynáſt Boży Przenáſwietſzá Rodzi-
 cielka ſwoie zá piáſtówánie y wychowánie ſwoie / miał wiel-
 ce vprzywileiowáć / y známienitym iákim indultem ozdó-
 bić / iey kvoli wiele dla grzeſſnych czynić. Jákoż wgłóſ
 ſámá o tym vprzywileiowániu / o tym indultie mowi : Ego
 murus, & vbera mea ſicut turris ; Ia leſtem murem, á pierſi
 moie ſá iáko wieża. Coż to zá proporcýa / biálogłóſkie pier-
 ſi zwáć dwiema wieżámi ? Chciála wkázáć Pánná Błogo-
 ſláwio-

Syn Boży
Vprzywilei-
owát.
pierſi Má-
tki ſwej.

Cant. 4

stawiona / iáko Syn Boży wprzywileiował iá za to / że go
 pierśiami swymi karmił / cálując ie Boskimi wstami swo-
 mi y pozywając z nich niebieskiego nektáru / poświęcił ie za
 Kościół ieden / zá iedno asyllum, y uczynił Wieżami iedne-
 mi / grzesznego człowieka mocno broniącemi. Nadobnie

Gulielmus. ná te słowa Gulielmus: Vbera mea non tantum sunt vbera,
 sed etiam turris, non tantum nutriendi, sed & protegendi
 vim habent. Nullus me putet habere quo nutriam, & non
 habere quo muniam. Materna pietas mea quos nutrit, etiam
 munit. *Pierśi moie nie tylo są pierśiami, ale tż wieżami, nie
 tylo karmienia, ale y bronienia moc mają. Nikt o mnie niech
 nie rozumie, ábym miałá czym karmić, á nie miałá czym bro-
 nić. Mácieryńka łaskáwość moia ktorých karmi, tych y broni.*
 Máłoż tego bywa / że Chrystus Iezvs złościámi nášymi
 wrażony / ręká swoie wgniew vzbroił na świat wyciąga /
 y wniwecz go obroćić zámysła: Ale Pánná Błogosławiona
 z niewymowney ku nam miłości záraz przypada / y przygo-
 na swoia nas zastawiając mowi: By Synu Kochány stoy /
 zá mie iáko zá fortece iedne grzesznik vstąpił / iesli go chcesz
 ręká twoia dosiędź / y w nim strzałe zapálczywości twoiey
 vtopić / musisz iá wprzód w pierśiach moich strwawić y vto-
 pić. A Syn co ná to: Niepodobna iáko pozyczawszy ná
 Mátkę / záraz łaskawieie / strzały rzuca / grotý ztepia / y
 iáko Jednorozec ieden wzrokiem Pánienki vciśiony / bystrą
 głowę swoie ná pierśiach iej kładzie.

Ioan.
 Geom.

Osobliwy tytuł dáie ieý Ioannes Geometra. Zowie iá
 Ius dirimens lites. Práwem / Kánonem ktore vspotáia / ro-
 zrywa / rozstrzyga trudności. Kiedy miedzy dwiema iest
 o rzec iáto / o grunt / máietność Kontrowersýa ná sądzie /
 stawiaá z obudwu stron Jurýstowie / broni káždy iáko
 moze nalepiey principála swego; ktory nalepsze vřáze y
 álleguie práwo / Kánon oczywiřty po sobie / ten wygrawa /

ten

ten zwycięzcy odnosi / bo ma po sobie prawo / Kanon / Statut / Ius dirimens litem. *Ná trybunale Boga wszechmogocego / o iáko czeste bywaia z strony nas Kontrowersye! Zgrzeszy głowiek / obrazi Máiestat Páński / nie raz / nie dwa / ále co wiedzieć iáko wiele. Stawa przeciwko niemu* *Pánná Nasz*
świerśa
ieś.
Ius diri-
mens lites
 sprawiedliwość ná sádzie Páńskim / álleguie że nie godzien
 wiecey miłosierdzia / bo po ták wielu dobrodziejstwach /
 po ták wielu odpuszczeniach grzechách / żadney poprawy nie
 masz; álleguie sroga niewdzięczność ludzka / álleguie krew
 nadrozsza Pána Chrystusowa dla nas przelana. Wielkie
 to prawo ma po sobie sprawiedliwość / áby głowieká suro-
 wie dekretemano / áby wiecznie karano / áby niebá odsą-
 dzono. A ty głowiecze masz że też iáki Kanon po sobie / ábyć
 wolno grzeszyć / á karánym nie być: masz się czym bronić:
 masz czym zastáwić sprawiedliwości Bóstey: masz czym
 zbić te przeciw tobie allegata y probata? Nie mamy / nie
 mamy / ieno Pánnę Błogosławioną sáme / Ius dirimens
 lites. Tá nas tylo przed Máiestatem Páńskim zastáwia;
 to nas nawiecey ná sádzie Pána Chrystusowym broni /
 Protekcyá y przyczyná Pánnę Naszwiętę / choćby nie-
 wiem co przeciwko nam állegowano / Kiedy oná za ná-
 mi przyczynę swoję y merita Matris interponuie / inter-
 ponuie to iáko Kanon iáki potężny / iáko prawo iedno-
 niewzruszone / iáko Ius dirimens litem; bo ma prawo ták-
 kie / że iej nie może być nic odmówiono / że iej przyczyná
 y merita nie mogą być odrzucone.

Pámietacie one wielką Kontrowersyá / Która miała
 przed Salomonem dwie Niewieście o syna iáki iednego /
 tá mowi że to moy syn / á ten który był twoy własny rmarł;
 owá zaś mowi / nie twoy iest / ále moy własny; Gdy mądry
 Salomon del retowal / áby ono dziecko nápoly rościło /
 y iedná połowice iedne / á druga inna wzięła / owá co był

tey synaczeł własny/ macierzynsto zieta miłością/ zawała na
 Krola. Ey Krolu nie zabiiay/ choćci nie iest iey synem/ nie-
 3. Reg. 3. chay go weźmie. A Krol co? zaraz poznał/ że to prawa
 matia/ y rzecze: Date huic infantem viuum, hac enim est
 mater eius. Daycie tey dziecie żywe, bo ta iest Matka iego.
 Wiedźcie Katholicy/ że często o nas na sądach Pánstich
 bywa podobna kontrowersya y sporta/ często za jroga in-
 stancya grzechow/ mowia: Diuidite, przetnijcie/ niechay
 ten głowiek ginie/ niechay dusia od ciała iego oddzielona
 bedzie. A bez wątpienia przysłoby nie raz do takiej diui-
 zyy/ zeby cie złośniku ostry miecz sprawiedliwości Bozey
 rozciął/ gdyby cie Naswietśa Panna nie bronila/ gdyby
 zapalczywości Syna swego nie hamowala. Ona sprawuie/
 ze lubo głowiek śmierć abo ciężką zasługuie karę/ Chry-
 stus iednak spoyrzawszy na Matkę/ wważyszy iey merita
 mowi: Date huic infantem viuum, quia Mater est. Puśćcie
 żywo tego człowieka na iey przyczynie/ posolguycie mu ie-
 szcze na iey instancji/ bo prozno/ Matka iest/ ma prawo/
 ze dla niey musi to rzynić. Ius dirimens lites.

Prolog 1.
 8. mag.
 constr.
 Galaxia.
 Co iest.

Jest tam na niebie iedna gwiazd gromada/ ktora As-
 trologowie dla iey białości zowia Galaxia, to iest/ via la-
 ctea, droga iakoby mleku podobna/ y o niey starzy Poe-
 towie rozumieli/ ze to byla droga/ ktora dusze ludzkie cho-
 dzily do nieba.

Ouid. 1.
 Metam.

Est via sublimis coelo, manifesta sereno,
 Lactea nomen habet, candore notabilis ipso:
 Hac iter est superis ad summi tecta Tonantis.

S. Boro-
 meusa
 chwala.

Trąd ze na Kanonizacyey swietego Karola Boro-
 meusa/ ku zaleceniu tego swietego Kardynala/ miedzy in-
 nymi Symbolami abo Kunstami/ ktorzymi cnoty iego wy-
 razano/ byly ten/ ze malowano dusze iego przez te droge
 do nieba idaca/ przydawşy napis/ Hac iter. Ta droga, iak-
 Eoby

Toby chcąc wstąpić/ co za droga święty Kárdynał przyszedł
do chwały niebieskiej / Viâ Lactea, vitâ lactea, żywotem ^{Ares. Impr}
światobliwym/ postępkami pobożnymi/ niewinnością An- ^{lib. 1.}
yelską. Hâc iter. Nazowmy przenasświetła Pânnę / to
Galaxya/ to droga mleku podobna/ y mowmy o niej/ że ^{Pânnâ B.}
H c iter. Tedy droga. Bo iesli chce grzesznik przed ^{Via Lactea.}
rowym gniewem Bogâ najwyższego schronić/ niemoże le-
piey/ iako do Pânni Błogosławioney/ Hâc iter, Jesli chce
zapalczywych jego reku wysć/ niemoże bezpiecniey iako tu/
bo vbera eius sicut turris, Jesli chce zgniwanego Bogâ
przeiednać/ y pierwszey łasce jego być przywroconym/ nie
może śnádniey iako przez nie. Hâc iter. Tedy droga do
Bogâ/ do niebâ.

W Kronice świętego Frânciszka/ iest znâmienita zhi- ^{Bernard.}
storia/ iako dnia iednego ten święty Pâtryarchâ widział/ ^{de Bush.}
dwie drâbinie wysoćie siegâjące niebâ sâmega/ iedne czer-
wona/ â nâ niej wspârtego Pânâ I E Z Y S A, drugie biala/ ^{Widzenie}
nâ ktorey sie wspierała v wierzchu Pânnâ Błogosławiona. ^{S. Frânci-}
Kzâwoła święty Frânciszek nâ swa brâciâ/ âby wstepowa- ^{sko.}
li po czerwoney drâbinie do chwały niebieskiej; przybieżo-
ni/ poczna wstepować nâ czerwona drâbinie/ âz iaki tãt
spada/ ledwie ktory do wierzchu doszedł/ co widzac święty
Pâtryarchâ/ pocznie bârzo sie smecić y plâć. Aż mu rzec-
ze Pan I E Z Y S. Frânciszku/ mow brâciey twoiey/ niechay
ida do bialej drâbiny/ do Mârki moiey/ za tey przyczyną ^{Przez Nâ-}
śnâdnieyszy do niebâ przystep nayda. Krzyżenie nâ brâ- ^{świętso P.}
cie. Do bialej drâbiny dziatki/ po niej wstepuyćie; y gdy ^{lâtny przy}
poczeli wstepować po onej drâbinie/ Kâzdego Nâświetla ^{step do nie-}
Pânnâ wesola twarzâ przyimowała y przypuszcâła. O iâ- ^{ba.}
ko z tad niewymowna wshystkim grzesznym idzie poćiechâ!
Strâsly cie Kâtholiku osobâ Chrystusa wkrzyżowanego/
znâigc do siebie ciężkie grzechy/ nie śmiesz przed iego Mâ-

ieſtat ſtáng / wartpiſi abyſ złoſćiami będąc obciążony /
 mogli zayſć do miłoſierdzia Bożego / przez tę czerwoną
 Krwawey tego meki drabiny; czyniąc poſtrach te rozgi /
 mioty / chłoſty Krwawe; podźże do białey drabiny / podź
 do Panny Błogoſławioney / która grzeſzne y ſłodko do ſie-
 bie wabi / y mocno przed Boſką ſprawnieſliwoſćią broni.
 Hâc iter. Nihil auſterum in ea, nihil terribile, tota ſuauiſ eſt,
 mowi Bernat ſwięty. Niemáſ w niej nic ſurowego / nic
 ſtráſnego / wſyſtká láſkawa y wdzięczna ieſt.

S: Bernar.
 de ver.
 Apoc.

Eccl. 7.

Pieknie bárzo o niej mądry Sálomon. Vapor eſt
 virtutis DEI, & emanatio quâdam eſt claritatis omnipoten-
 tis DEI ſincera. Pará ieſt iedná mocy Bożey, y wypłynienie
 iákies Bogá wſzechmogącego ſczyre. Kto chce z rozmárynu /
 z lewândy / ábo z ziela innego mieć quintam eſſentiam, wy-
 wieſć co na ſubtelnieyſzego; álembiku ná to záżywa / gdzie
 ſie ziola ſmáza / y dzielnóſćią ognia Vapor ieden ſubtelny
 z nich wychodzi / y zowie ſie Emanatio ſincera, quinta eſſen-
 tia. Chcećie wiedzieć dla czego Miedrzec zowie Naſwieto-
 ſia Pánnie / pára iedná Bogá wſzechmogącego y dobroć
 tego: dla tego aby wkazał / że w niej ieſt przedyſtyllowa-
 ne miłoſierdzie Boże / ieſt w niej quinta eſſentia láſkawa-
 ſci Pánſkiej / żadnych rygorow / ſurowoſci niemájąca.
 Prawdâ iz Bog wſzechmogący miłoſierny ieſt / y Oćiec
 Miłoſierdzia / y tym náiaſniey wſzechmocnoſć ſwoie
 oſwiadcza / gdy ludziom grzechy odpuſcza / iáko wyznawa-
 w kolekcie iedney Koſcioł ſwięty / DEVS qui Omnipoten-
 tiam tuam parcendo maximè & miſerando manifeltas;
 wſátkże iz w nim wſyſtkie átrybutá y przymioty iedno ſá /
 y miłoſierdzie teſ z ſprawnieſliwoſćią ſpołem chodzi / y ied-
 no ieſt realiter, identicè iáko wſi olách mowia; ácz gło-
 wiek wielkâ ma yſnoſć w miłoſierdziu Bożym / iedná o-
 raz y niemáją bôżijn ſędow tego mieć muſi / wo w nim zło-
 czone

In Miſſal.
 Rom.

rgone miłosierdzia z sprawiedliwością / wedle Dawida.
 Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. *Miłosier-* Psal. 100.
dzie y sad s. ewać ci będę Pannie. A toz kiedy nam dał Pán w Naswie
ne Błogosławiona / iakoby dysztallacę iedne ogniem mił- they Pán-
ści swoiey vezynił; oddzieliwšy miłosierdzie od sprawie- nie Miło-
dliwości / dał ie Pannie naświetšey / ze iest Vapor ieden sierdzie
virtutis DEI, miłosierdzie Boże dysztallowane / Emanatio przedysztal-
sincera Boškiey dobroci / bo w niey iest litość bez surowo- lowane.
ści / miłosierdzie bez postrachu. Sluchaycie stodko mo-
wiącego o tym Bernatá. Ad Patrem verebaris accedere, Bernard.
solo auditu territus ad folia fugiebas, IESVM dedit tibi me- Ger. de Nat.
diatorem. An vero trepidas & ad ipsum? Frater tuus est, & Virg.
caro tua, tentatus per omnia pro similitudine absq; peccato,
ut misericors fieret. Sed forsán & in ipso Maiestatem verear-
re Diuinam, quod licet factus fuerit homo, manserit tamen
DEVS; Ad MARIAM recurre. (Hâc iter) pura si quidem,
humanitas in MARIA. Do Oycá bates się przystąpić, samgłos
iego uštyšawšy przestrášony, do lišcia vciekałš. IESVS a dał
ci zá pošrzedniká. Aczy strachaš się y iego? Brátem twoim
ieš, y ciátem twoim, probowany we wšyškim podług podobień-
štwá procz grzechu, áby był miłosiernym. Lecz šnadź y w nim
Máieštatú obawiaš się Božego, že lubo štał się człowiekiem,
przećię zoštał Bogiem; do MARYEY že vštępuy. Hâc iter.
(Tędy drogá) ščzera áłhowiem ludzkošć w MARYEY; mi-
łosierdzie w niey dysztallowane / iáškáwošć bez surowošć.
Nihil austerum in ea, tota suavis est, Emanatio claritatis o-
mnipotentis DEI sincera.

Dwazáiac stárzy Pogánie / iáko Miesiáć wiele po
 maga rzeczom žyjącym / y iest włásnie iakoby Mátká žie
 mie / á Ponce Oycem / málowáli go w osobie Diány wše
 ție pierśi máiacey / v ktorých wišáli rozne zwierzetá / po
 żywáiąc poškármu / y z tođ zwáli go Multimammeam iáko
 Miesiáć
 iest Mátká
 žie
 ziemio.

świádeczy

S. Hier.
Epist. ad
Paulam.
Eustoch.

świadczy święty Hieronim. Vt ex ipsa effigie mentirentur, omnium eam bestiarum & viuientium esse nutricem. *Niech ma te chwale Pánná Błogosławiona/ że jest Multimammea, że jest omnium nutrix, wszystkich karmicielka. Bo ktoż kiedy do niej westchnął/ á nie jest wysłuchány? Kto w potrzebie y chorobie do niej sie vdał/ á nie jest porátowany? Kto w niebezpieczeństwie iákim do niej sie przytulił/ á nie jest prz ygárniony? Pátrście iáko is na kstał Mte- siacá roznymi zwierzęty obsádzona/ iáko Multimammeam máluie święty Bernat.* MARIA omnibus misericordiae si-

Bernard.
r. 89.

num aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi, captiuus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus deniq; latitiam. *MARYA wssytkim miłosierdzie swoje ukázuie, áby wssyscy z iey pełności bráli, niewolnik okupienie, chory uzdrowienie, smętny pociechę, grzeszny odpuszczenie, spráwiedliwy táskę, An- yot nákoniec wesele.* Niedármo Dawid w osobie grzesnego człowieka mowi. Spes mea ab vberibus Matris meae. *Ná- dzieiá moia w piersiách Mátki moiey; iáko by chciał rzec. Niechay sie gniew Chrystusa Pána oburzy niewiem iáko ná grzesne/ niechay ma iuz iuz gotowe strzały ná zátroczenie swiátá; Kiedy przystąpi Naswietša Pánná/ Kiedy grzesnego człowieka pod swo prótekcya wezmie/ záraz surowość Boza iáskawieć/ gorzkość stodntec musi. Vdla tego spes mea ab vberibus Matris meae. A z kądze Dawid ma ráka vfnosć w piersiách Pánn y Błogosławione y? Z tad ze niemi tworce swego karmila; y dla tego wie/ ze ie miał v- stámi swymi poświęcić/ zá iedno mieysce vćieczki/ ze dla nich wiele dobrego miał grzesnym czynić/ y takim te indul- tem vraczyć/ ze nam miały być forteca iedna/ iedna w ká- zdey potrzebie obrona y zastepem. Vbera mea sicut turris. Prorołowátá o tym indultie Sybilla Tyburtina.*

O nimi-

Onimum falix, calo dignissima Mater.

Quæ tantam sacro lactabis ab vberē prolem!

Prorożkowała y oná Niewiasta. Luc. 11. Beatus venter qui te portavit, & vbera quæ luxisti. *Błogostawiony żywot który cię nośił, y pierśi ktorychś pożywał.* Prorożkował y Psalmista/ Spes mea ab vberibus Matris meæ. Dla tegoż y sama mówi o sobie. In me omnis spes vitæ & virtutis. *We mnie wsysłkã nadzieiã żywota y cnoty.* A w kim że bezpiecniey położyć może nadzieie moie grzeszny nędzarz/ iako w tobie/ iedyna grzesznych wcieczko y nadzieio? Kocham sie biedny w Bogu Oycu iako naymilszym stworzycielu moim/ ale sie go strodze lekam/ bo dla mnie ubił y zabił Syna swego/ ach naokrutniejszy y nasprośniejszy śmiercio krzyżowa/ á coż mnie będzie niewinney tey krwie winnemu? Kocham sie w tobie namitościwszy Iezv, ktoryś ważył zdrowie/ y nieoszacowaną krew twoie dla mnie/ iednak sie ciebie bázno lekam/ bo także jest mym odkupicielem/ żeś zaraz jest y świadkiem moim/ y sędzią y mścicielem/ ktory na ogromney teczce w gromie przerażliwej trąby przypodzieś/ świat sędzić y mnie nędznego. W tobie Naswierśca Boga *Nadzieiã* gâródzico odpoczywa serce moje/ Kochanie moje/ w tobie *tasie* Pán *ny B.* nadzieiã żywota mego/ Spes mea ab vberibus Matris meæ, że mie nie opuścisz w naycieższym razie/ ani odstopisz na straszny Syna twego. sędzie/ ale takśkowie do siebie przypór gârnowszy/ będzieś mi w niebezpieczną godzinę śmierci/ na inny świat y żywot przewodniczka y fortunną gálariã. Y cynosura/ bo In te omnis spes vitæ & virtutis.

Kieże Włoskie Triumfius, Hetmánem na wielu wojnach bywałac/ y miałac nadzieie/ że dziełami wojennymi/ y Typot. in
lymb. gestymi zwycięstwami/ miał sobie imie ziednać nieśmiertelne/ málował wiktoryã z strzydłami/ w iedney ręce palmę/ w drugiey buławę trzymająca/ z napisem Astra me duce tu-

tus adibis. *Zá moim powodem y pod niebiosá bezpiecznie za-
dziesz.* Smieley dáleko moze to mowić o sobie Pánná Bło-
gostáwiona / że łogo wezmie pod swą opietę / by dobrze
wieł cały w złościách wietutnych strawił / illa duce Astra-
tutus adibit, zá iey pomocą snadno y niebá sámego doydzie.
Smieley dáleko mowić to o swoiey v Bogá przewadze
moze / że zá łogo sie ná Boskim trybunale wymie / by dobrze
godzien był dekretu śmierci / illa duce Astra tutus adibit, zá
iey przyczyna żywot y zbáwienie náydzie.

Pelbart.
in Stek.
Coron.

Cudowná rzecz mamy w historyách; Kiedy Ży-
gmunt Cesarz wołował ná gránicách Włoskich / między in-
nymi żołdatami / poległ też tam ieden w grzechách śmier-
telnych. W táká čásow potym / przyiedzie Cesarz z wo-
skiem ná onoż mieysce; stáwiáiąc oboz wstýsly glos iákis lu-
dzki bárzo záłośny / wychodzący z między chrostu iedne-
go / zdumieni wszyscy stáń / słucháią co to tákiego. Z ro-
skázania Cesarzskiego postkoczy tákánáście człowieká / pá-
trzo / słukáią między chrostem / y náyda człowieká iednego
trupá własnego / ktory wstýsławszy glos y tepot żołnierzá
nád sobá stojącego / záwoła. *Macie między sobá Káplá-
ná / przyprowadźcie go ábym sie spowiádał.* Pytáią ktos
ty? odpowie / iestem żołnierz / ktorym ná Cesarzskiej służyl /
y tum poległ á w ciężkich grzechách / ále zem Pánnie Na-
świetszey rad służyl; zá iey przyczyną do tego času trzyma
Bog dusze moje / w tym trupie przegnilym / y vmrzeć mi
nie da / áz spowiedź wezynie. Przywiedziono Káplána / v
czynił spowiedź / y wzięwszy rozgrzeszenie vmárl. O wiel-
ka przewago Pánný Błogostáwioney / w tákiey przygo-
dzie człowieká rátować! przy trupie ognilym ták długo
dusze trzymać! Lecz nie dživ słuchacze moi / trzymáiąc á-
bowiem v swych pierśi świetych Syná Bożego / záslużył
ten indult / że kto sie iey opiece y stáraniu odda / nieomylną
pościech y obronę by wnawiekszey potrzebie náyduie. R

Nabożeń-
stwo ku
Pánnie B.
świetszey
iákiey wa-
gi.

A tá jest przyczyna / że Oblubienica nawlecey sobie
 szczyłá widzieć iedynátá Bożego; Sugentem vbera matris,
 pozrywátanego pierśi mácierzynskich / bo vpátrowálá pry-
 wate / że dla tey edułácyey wiele miał bydz powinien Mátce
 swoiey namilszey Pan I E Z V S, że iá miał wstámi swymi po-
 świecić y rprzywileiowác zá iedno mieysce wśelkiey pocie-
 chy y obrony.

Vespasianus Cesarz Rzymiski oświadczáiąc miłość y Philoſt. I.
 powolność swá Egiptyanom / mawiał do nich te słowá. 5. cap. 10.
 Haurite me Aegyptij, tanquam à vestro Nilo. Czerpáycie
 odemnie Egiptyanie, iáko z Nilá wáśsego. to jest / zázywáy Wespázy-
 cie łáski moiey / przystepuycie do mnie bezpiecznie / iáko do ^{oná} Cesa-
 Nilá rzeki wáśsey. Nierozumieycie Kátholicy moi / áby ^{rza łáská}
 Przenáswieťſſe pierśi Pánný Błogosłáwioneý / dla sáme-
 go były Chryſtuſá Páná / karmiła oná niemi y Chryzostomy /
 y Bernárdy karmi / broni niemi y wśelkie grzeſhne / y w
 głos wzywa do siebie Transite ad me omnes, qui concupiſci- Eccl 245
 tis me, & à generationibus meis implemini. Przeydźcie do
 mnie wśyſcy, ktorzy mnie prágnaćcie, y náſycicie ſię owocow mo-
 ich. Podźcieſ y tultcie ſie do tey drogiey Mátki / koſtuy-
 cie y zázywáycie od niey ſwiatey pociech y ſtodyczy niebie-
 ſkich. Ale o tym wieďcie / iż tá Náſwieťſza Mátka jest Balam nies
 iáko báłſam ieden. Sicut cinamonum & ballamum aroma- ^{cierpi tru-}
 tizans odorem dedi. Iáko cynámon y báłſam woniáacy wydá- ^{czny.}
 lám wonność. Báłſamowe drzewo ma to z náturey / że iáda Eccl. 24.
 y truciźny żadney nie cierpi / żądze Theophráſtus piſe o
 iáſczorkách że gdy w nich iad y truciźná pála / bieże do báł-
 ſámu / y tám pod cieniem iego chłodu zázywáiac iad y tru- ^{cap 6.}
 ciźne żrucáia: co wvázáiac ieden dowcipny námálowáł ^{iaſczurkí}
 iáſczurkí do báłſamowego drzewtá bieżáco / dawſzy tákie ^{pod báłſa-}
 lemmá. Venio positura venenum. Bieże ábym pozbyłá iá- ^{monym}
 du. Záżyćie tego ſymbolum grzeſhnicý / ktorzy od Ná- ^{drzeweni}
 21a 2 ^{zbywáia}
 ſwiatey iádu.

świetszey Panny rątku y pociechy czekać. Jest ona iá-
ko matka iedná / gotowa przyjąć y przytulić do siebie ká-
zdego. omnibus misericordiae sinum aperit &c. ále iest iá-
ko balsámowe drzewo. Dla tego ktorzy łaski iey wygła-
dacie / podźcie / przystępuć / ále positure venenum, z tó-
intencya / ze grzechow poprzestanieć / y wszelki iád z ser-
cá zrzucić. Jesli chcesz piánico vprosić v Panny Błogo-
sławioney śmierć dobro y szczęśliwa / podź przystap / ále
positurus venenum, z tó obietnica ze brzydki nałog pián-
stwa porzuciś / á świętą dyete y temperancya chować be-
dziesz. Jesli chcesz swowolny rozpustniku przez nie Boga
czystego przeieść / podź / przystap / ále positurus vene-
num, z tym przedsięwzięciem / ze rozpust poniechasz / á w
Anielskiej kontynencyey y czystości strzemioná mocno
wstąpiś. Jesli chcesz ziądły koleryku za iey przyczyna Bo-
gá mieć łaskawego; podź / przystap / ále positurus venenum,
z tó dobro á skuteczną myśl / iz z sercá twego wszelki iád
y zajątrzenie ku bliźniemu wyrzuciś.

O teczy piśo Physiologi / ze nád ktorými sie ziołami y
Plin. lib. Kwiatkami wieśa / wielkimi ie woniami y dzielnościami ná-
12. cap. pełnia / á osobliwie ziele aspalathum ciernie Rodyskie / y
24. z tó ieden námálowawszy teczę nád tym zieleń nápiś. A
Petr. in te virtus maior: *Od ciebie dzielność większa.* Cożes ty in-
symb. nego Panno przeczysła / ieno teczá iedná : iáko
Tezázpu Bog wszechmogący postawił ná niebie teczę ná znáć
szczazna zio przymierza y pokoju z czełkiem / ták y ty w niebie posádzona
do wonności iestes / ábys między námi á Bogiem medyowała / ábys
maiestat iego zá grzechy náše błagała. Cisniemy sie do
ciebie / Panno prześwieta / iáko do balsámu iednego / ma-
my dobro wola złości porzucić / á cnot światobliwych y po-
bożności przestrzegać. Uknij nas y sercá náše łaską two-
ją náśnietysza. A te virtus maior. *Od ciebie wielkszy*
do cnot

do cnot dzielności y ochoty nabeđziem / wzbudź w wne-
 trznościach naszych raczość y Erzepkość do służby Syna
 twoiego / wznieć duchowny ogień prawey iego miłości / y
 day żyć na tym świecie z miłą chwalebnych cnot wonią / á w
 ostatnią życia godzinę gdy mrokiem śmierci zwierać oczy
 będziemy / y na strąśnym trybunale Boga żywego bron
 nas / y przytul do pierśi twoich nasświetszych : *bo Non alia* *s. Ephraim.*
mihi fiducia ô Virgo sincera. Tu meus portus ô Virgo; sub
protectione tua & tutela totus sum, crebris lachrymis ô Ce-
leberrima Mater, te imploro, adiuuor tibi, suppliciter cla-
mans. Interueni pro me iugiter apud Filium tuum. Nie-
mam w nikim innej wśności, krom ciebie o Pánro szczerey do-
broci: Tyś moim portem o Pánienko: pod obrona y opieka two-
ja wśytek iestem; częstymiżami, o Mátko naślawnieysza, c e-
bie wzywam, y v nog twoich wpadam, pokornie wotaiac. Wśta-
wiaj się za mna często do Synaczka twego: á na ścisłym są-
 dzie z darzmi łaskawa twarz iego widzieć y mile
 ono słowo wślyść. Podźcie Błogostáwieni do
 chwaty wiekuiſzey.

Matth. 25.

A M E N.

K A Z A N I E

W Koście-
le Krako-
wskim

Panny M.
w Ryńku

Ná Święto Wniebowzięcia Naświętszey Panny,

Qui te creauit prouide,
Lactasti sacro vbere.

Tworces twego porodziła /
Piersiamiś twymi karmiła.

Pan Bog
hojny w
nagrodzie.

Używszy Monarchá niebá y ziemié
Bog wszechmogacy / tak iest w na-
grodzie prac y usług nasych hojny y
dobrotliwy / tak wodplacie cnot tak
skawy y szkodroblivy / ze nie tylo
pracowite dzieła y krowawe roboty
sporo nagradza / ale tez y podle v-
slugi y lekkieprace obfitymi zaplata-
mi kontentuje. Coz to iest kubek zimney wody podać vbo-
giemu? garstek wody vpragnionego posilic zebralcę? a
wzdy ta lekka usługa / tak iest v niego platna / ze pod iura-
mentem Syn Boży assekurowal / nagrodzić ia w niebie
osobliwą pociechą y ochłodą. Quicumq; potum dederit vni
ex minimis istis calicem aqua frigida tantum, non perdet
mercedem suam. Záprawdę powiadam wam, ze ktobykolwiek
dał iednemu z tych namnicyfych kubek wody przynamniey zi-
mney

Matth 10.
Marci 9.

mney, nie utraci nagrody swej. Jesli czarta wody / na-
 milsi Chrześciance takiej jest v Pana Boga przyiemności /
 o iakoz przyiemna mu jest usluga Naswietsey Panny :
 Jesli trocha zimney wody taka ma w niebie *zaplata* / o iak-
 oż nagrode bierze ta swieta Matka / ktora Syna Boze-
 go w naturze naszey nie prostą wodą / ale krwia swoia wła-
 sna karmila / zywila / wychowala : Qui te creauit prouide,
 lactasti sacro vber. O droga Matko / kto wymowi pocie-
 chy twoie / iakos od kochanego Syna vczona ! Ziakim we-
 selem w niebo przyieta ! Nie trzeba bylo tobie kolatac we
 drzwi niebieskie / iako Pannom onym / Domine, Domine *Matth. 25.*
 aperi nobis, Dobrodziejko moia ; bo samze iedynac twoj na-
 milszy z Tronu sie swego po cie rusyl / y w gestym Aniołow
 Orszaku z niewymowna radością y wszytkiego nieba pocie-
 cha / sam w palace swoje prowadzil.

Wielcy Panowie zwykli wiec tym bialymglowom kto-
 re ich w dzieciinstwie piastowaly y karmily / dozwyotnie da-
 wac prowizye / iurgielty / intraty naznaczac pewne / bo iak-
 o mowi Clemens Alexandrinus. *Aluisse & lactasse amoris* *Clem. Alex*
incitamenta plura habet. *lib. 1. Pedag*
cap. 3. *Odchowac kogo y wypiastawac wielka*
zwykto bynac do milosci podniata. Obaczmy na teraznieyszym
 Kazaniu / iaka nagrode / co za prowizya bierze Naswiet-
 sa Panna creata prouide, za to / ze Syna Bozego w cie-
 le naszym piastowala / karmila / odchowala. Lactauit sacro
 vber. Naswietsa Bogarodzico ktoraś zbawce naszego
 Kástr odzieie y Mistrza z nieba danego / gdy na tym swie-
 cie koło nauki y zbawienia naszego pracowal posilala / y
 karmila / posil mie y sluchaczow moich iaska Duchá swie-
 teg o aby chmy o tey nagrodzie twoiey pozyteczie mowic y
 sluchac mogli.

Opisuiac Dawid Krolestwo Pana Jezusowe / dwie
 w nim rzeczy nawiecey waza / *decorem y fortitudinem.*

Wzdohe

Psalm. 91. Ozdobe y potęge: Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem. *Pan kroluie, wdziat ozdobe, wdziat mestwo y potęge.* Tez dwie rzeczy dał Bog wszechmogący w Krolestwie swoim za nagrodę Pannie Błogosławionej. **Provi. 20.** *Sluchaycie Medrcá / gdzie o tey Naswietsey* Matronie prorożując mowi: Fortitudo & decor indumentum eius. *Mestwo y ozdoba odzienie iey.*

Provizya Panny B. Bierze tedy náprzód Panná Błogosławioná w nagrodzie y provizyey Decorem, ozdobe / á ozdobe taką / iákiey żadna kreáturá nie ma. Upewnił Pánstkim słowem Zbawiciel / że ktoby mu służył / vsłanuie go / vraczy **Ioan. 12.** Oćiec iego ktory jest w niebie. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater meus qui est in calis. A któz czynił wielkie posługi Chrystusowi Pánu / iáko namilša Matka iego: Kto mu służył z wielšá miłością / z wielšá pokorą y ochotą / niż oná: Był ten czas / kiedy Syn Boży dla miłości nášey stał sie tak vbogim / tak włomnym y niedznym / że vslug nášych potrzebował; trzeba go było piástować / za ręke wodzić Gygásá onego / ktory świat wsystek piástuje we trzech pálcách / trzeba go było karmić / náprawác / odziewác. Kroz mu te posługi oddawał: Kto mu w tych potrzebach iego służył: Kto mlodosć iego odchováł / á za nie Panná Błogosławioná: Jesli vslugi pospolite obiecuie Pan Bog wielkimi nágrádzác w niebie honorámi / o iákoż ma nagrodę Panná przeczystá / zá tak osobliwe vczynności y prace / ktore Synowi Bożemu oddawała / piástując go ná ręku własných / pierśiami swymi karmiąc / robótá rąk swoich odziewając:

Guarricus
Abbas ser.
2. de Afflip

Piełnie Guarricus Abbas przywodzi Chrystusá Panná do Matki swojej namilšey mowiącego: Veni electa mea, & ponam in te thronum meum. Nullus plus mihi ministravit in humilitate mea; nulli abundantius ministrare vo-

ko, rzecz samę; słyśaś, y sposob. Słyśaś ze poczniesz, y porodziś Syna. Słyśaś, że nie z człowieka, ale z Duchá świętego. Czeka Anyot odpowiedzi. Czekamy, y my, o Páni, słowá politowánia, ktorých mizernie obciąża dekret potępienia. Atoc ofiaruia okup nášego zbáwienia, zaráz będziemy uwolnieni, skoro pozwoliś. Wiekuiślym Bogá słowem iestefny stworzeni wszyscy, á oto umieramy; krotkim respossem twoim, mamy być ucieśeni, ábyśmy do żywotá powrócili. Suplikuieć o to, o tá-
 skáwa Pánienko, płaczlwy Adam z nędznym potomstwem swoim wygnány z rá u. Tego świat wszytek do nog twoich upadá-
 iac oczekuiwa. Y sam Krol y Pan wszytkiego, iáko ulubił śli-
 czność twoię, tak prágnie y pozwolenia odpowiedzi. Odpowiedz tedy co przedcy Anyotowi, ábo raczey przez Anyotá Bogu. Od-
 powiedz słowo, á przyimi SŁOWO. Wymów ludzkie, á poczni Boskie. Wyday miáracę, á ob ymi wiekuise. Rát sie záiste stáło/ bo skoro tyślo wymowilá ono wielkiey potory słowo. Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Oto służebnicá Páńska, niechay mi się stánie podług słowá twego. Zaráz Słowo stáło sie Ciałem/ Bog w przeczystym iey ży-
 woćie/ zośtał człowiekiem/ y stáł sie iáko ieden z nas. Ewá nádetosćia swoia uczynilá rozbrát miedzy Pánem Bogiem y człowiekiem; á Pánná Błogosławiona potora swoia uczynilá go bratem naszym. Ewá przestępstwem swoim/ Bogá od nas oddalilá; á Pánná Błogosławiona poslu-
 szeństwem swoim/ do nas go sprowadzilá. Co Ewá nędzna stráćilá, to oná nápráwilá. Słusnie głosić kázal Leo Ce-
 sarz. Acclamemus igitur; Ave gratia plena; per te Domi-
 nus nobiscum. Wystawiajmy ia przeto, Bądź pozdrowiona tá-
 ski pełná; Przez cie Pan z r ámi.

Leo Imper.
 Hemil 7.
 in Annuat.
 B. V.

A teraz Kiedy złościami naszymi tráćimy Pána Bo-
 gá/ Kiedy od nas dla grzechow naszych vstepuie; co zá spo-
 sob iest náłatwiejszy/ iáko go zbliżyć? iáko gniew tego v
 Dd blagáć

blagac? niemasz latwiejszego/ iako przyczyna Panny Błogostawionej.

S. Gertrud.

lib. 4. c. 5.

Antiph

Panna B.

Syna swe.

go do nas

zbliza.

Piekna rzecz wspomina swieta Gertruda. W dzien narodzenia tej Panienki/ spiewano w Kosciele iednym iako to jest zwyczaj po Kompletie Salve Regina, kiedy przyslo do slow onych. Eia ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. *Naz tedy Orędowniczko nasza, one twoie milosierne oczy do nas obroć; powiada/ iż to sama widziala/ że Naswietza Panna wziosly głowę Pana Jezusa, ktorego w obrazie trzymala na rękę/ po lewej schyliła ię ku ziemi mowiac. Isti sunt misericordissimi oculi mei, quos ad omnes me inuitantes salubriter possum inclinare. Te sa namilosiernieysze oczy moje, ktore domyslyskich mnie wywariacych pozytecznie mogę naklaniac. Owo iako w raniu kiedy was chciał pozyc Adama/ uczynil sobie przystep do niego przez białą głowę; tak y my niemożemy miec lepszego przystepu do Pana Boga/ do Chrystusa Pana/ iako to przez Pannę Błogostawioną.*

Matth. 10.

Rostropność we-
za.

Rboday ci nie tego chciał nas samze Zbawca nauczyć/ onymi słowy/ ktore mowil do Apostolow swoich. Wyprawuiacie na wojne z światem/ między drapieżne wilki/ Pogány/ Heretyki/ że trzeba wielkiego było apparatus/ rzekł im te słowa. Ecce ego mitto vos in medio luporum. *Estote ergo prudentes sicut serpentes. A to ia posyłam was między wilki. Bądźcieś mądrymi iako węzowie. Co za mądrość taką węzowie mają/ ktorey Pan Apostolom na wojne idącym kaze przestrzegac? Sila tam Filozofowie powiadają o rostropności weza; iako gdy nań kto biie/ głos wy swojej napwiecy broni/ y samym ię soba zastania od rązow biącego. Jako pozuwszy nad soba Czarownik/ iedno vcho ruli y przyćśta do ziemi/ a drugie soba zastania; iako chcąc pozbyc starey odziezy/ między ostrymi kāmieniami*

mieniámi szuka ciásnego mieysca. Wszystkie bárzo potrzebne náuki ludziom wojniacym. Bo wierny káwaler y żołdat/ nalepiey powinien bronić głowy/ honoru/ zdrowia Pána swoiogo; do tego iemu nalezy/ áby owe intancýce y namowy swowolnikow odrzucal/ y vsy mocno tulił przed niemi. A iesli chce mieć szczęście od Pána Bogá/ niechayze pod czas expeditoy y boiu/ ciśnie sie do nog prawey opośi Chrystusa Pána/ do pokuty y swietey spozwiedzi/ áby stara grzechow złożył odzież. Lecz wiem iá Chrystus P.
 inna skute do wezá/ ktorey bez wotpienia náśladowac zy kaze Apo-
 czył swoim żołdatom/ niebieski Hetman. Kiedy w rálu śladowac
 zdradziecki wóz chciał sobie do Adámá przystep uczynić/ y wezow
 z Boskiej go przyiaźni wyrzuc/ iáko sobie postąpił: wprzod w madro-
 tráktaty z białogłowá czynił/ obiecuiac sobie/ one pozycí.
 vsy/ y mezá ná swoje zdanie y zamysł przeciagnąć/ o czym S. Hilar.
 swiety Hilarus. Huius serpentis prudentiam, malignantis
 consilij ordine Genesis docuit, primum enim animum sexus Waz w
 mollioris aggressus est. Madrości tego wezá, z postepkow obtu- ráu zgube-
 dney rády náuczyló nas pismo, álbowiem pierwey ná ptec stábsza człowieka
 nástąpił; y tak przez białogłowé wezá zwoiował. A toz rey poczat od
 mądrości rczy Apostolow y nas wszytkich Zbawiciel. E- niewiaśly.
 stote prudentes sicut serpentes. Badźcie madrymi iáko węzo-
 wie. Kiedy wam potrzeba iáka przypádnie do Pána Bo-
 gá/ kiedy pod czas wojny/ głodu/ moru/ miłosierdzia y lá-
 ski iego szukać bedziecie; zázyćiesi skutki ráykiego wezá.
 Mollioris sexus primum animum aggredimini; wprzod sie
 wdaycie do Pánný Błogostáwioney/ wprzod z nią o ne-
 dzách y áffliktách wászych tráktuycie/ wprzod iey láski y
 przyczyny szukać; á bez wotpienia zá iey modlitwa napo- Do Chry-
 dziecie snadny przystep do Pána Bogá. Oná go przyczyna slusa Pána;
 ná swoia stóni do was y zbliży. Bo iáko Ewá hárdością przystep iá-
 swoia Bogá od nas oddalila: tak Naswietśa Pánná po- ko natę-
 kora twierdy.

Łoro swoia do nas go sprowadziła. Quod Eua tristis abstulit, Tu reddis alio germine.

Guarr.
Abbas. ser.
I. in Assup.

Gen. 3.

Dobrze Guaricus Abbas zowie ię Matrem cunctorum uiuentium; *Mátka wszystkich żyjących.* Prawda że Adam pogił był tym nazwiskiem swa żona. Vocauit Adam nomen vxoris suae Heua, eo quod mater esset cunctorum uiuentium. *Dał Adam imię żenie swojej Heuá, dla tego że była Mátka wszystkich żyjących.* Ale słuszniey ię nazwać *Mátkę* wszystkich umierających / a *mácoch* żyjących; quia filius ante propinauit praedicium mortis, quam initium lucis: *Bo działkom pierny podałá sentencja śmierci, a niżeli początek światła.* Naswiecszey Pannie daleko przyzwolitsy ten tytuł / bo nas dzisieyszym konsensem swoim wszystkich ożywiła y przygárnelá do Boga / że iuż nam mówi: Dominus tecum, Pan z toba.

Sapient. 7.
S. August.

Człowiek
z wrodze-
nia Prorok

X toć podobno chciał wyrazić Anyoł tym słowem A V E. Trzy tu są litery A. V. E. Pospolita iest każdemu człowiekowi / gdy ná świat idzie płakać / wedle powieści Salomoná. Primam uocem emisit plorans; *Pierwszy głos wydać młóć.* Z tadże Świety Augustyn / zowie człowieka ká z wrodzenia zaraz y z kolebki Prorokiem / bo pierwszym z wrodzenia płaczem proroctwie y opowiada przyszłe tego światá niedze y wciśki; tá jedná w tym płaczu dziecińskim iest roz-
żność / że chłopiętko płacząc / woła A, A, iáko by nárzeká-
jąc ná Adámá / który nas w te miserye wprawił: a dzie-

Ináczey
płacze wro-
dziny sy-
m-
m-
zná ináczey
biatagłowa

wczatko zaś woła E, E, iáko by wżánuąc / że się rodzi podobna Ewie / wielom miseryom podlegájąca. W tym słowie A V E, między A. y E. iest V. co znaczy Virginem Panną nie przeczystą / ná znáć / że oná potomki Adámá y Ewy miała z nede podzwignąć / miała im żywot wrodzić y bydz *Mátka* cunctorum uiuentium; *Jáko ich Ewa zgubiła / ták ich oná podzwignąć y ratować miała.*

Nadobne dacie iey nazwisko swiety Damaſcen / 30°
 wiąc ią pierwszey Ewy naprawa / Białychgłow ozdoba. S. Damaſc.
 Primogenia Eua correctio, mulierum ornamentum. Orat. de
 Nat. Virg.

Wiedzie co też wielkiego straciła Ewa? straciła do-
 bra existimacya białymgłowom. Przestępstwem swoim Ewa straciła białym
 uczyniła ich stanowi hanbe / że ie nazywają wielomownymi. głowom e-
 Nawet iz nadetością swoją dała okazę zguby wszystkiego existimacya
 świata / przywiodła niemáło zacnych Doktorow do tego dobra.

mnieniania / że białychgłow procz samey Naswietſzey Pán-
 ny nie będzie w niebie. Gdzież by sie miały podziac? Zda-
 nie ich iest / iakoby miały w meſkiey poſtaci na dzien sodu
 wálnego powstać / y w mezczyzne sie obrocić. Dowodzo
 tego z Páwła swietego / ktory w liście do Ephęzyanow
 mowi. Occurremus omnes in unitate fidei, in virum perfe-
 ctum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Iobieżymy
 wſyscy w iedności wiary, mężem doskonałym, w liczbie zupeł-
 nych lat Chrystusowych. Tey ſentencyey był swiety Hilari-
 us, Achanasius, y niektorzy inni. Ale to płonne zdanie. Watpili.
 niektorzy
 aby biało-
 głowy w
 niebie być
 miały.

Przemyſliwiec / czyż tego probuje? Mogłoby przywieść wie-
 le dowodow. A za to máła / że Chrystus Pan zjacił na zię-
 mi / wielſzą oświadczał iáſkę białymgłowom / á niż mezczy-
 znie. Nie wſlyſzyście aby ie ſurowie ſtrofował / aby ná ich
 występli náſtepował. Láił Doktory / Piſmienniki / ká-
 plány. A białogłowy chociaż grzeſzne / ſwowlolne / iáko
 Samaritanſki / Magdaleny iáſkawie przyimował. Co
 wielſza / záraz z poczętka świata / po grzechu Rodzicow
 náſzych / pátrzcie iáko ináczey ſtrofuie białogłowe; á iná-
 cey mezá. Oboie zgrzeſzyli / oboie karania godni / á prze-
 ciw im.

Ephes. 4.

Hilar. ad

22. Martii.

Achanas.

ſer. 3. cont.

Arian. a-

pud. Celad.

in ludib.

Wiedzy

białych-

głow w

niebie á niż

mezczyzny

Láſkawy

P. Bog ka-

rze Ewe

niż Adam.

cie iáko káskáwiey kárze Ewe/ niżli Adámá? Oney mowi.
 Gen. 3. Quare hoc fecisti? Czemuś to uczyniła? czegoś sie to wazy-
 ła? A iemu po prostu. Quia audisti vocem vxoris tuæ, &
 comedisti de ligno, ex quo, praceperam tibi, ne comederes,
 maledicta terra in opere tuo. *Iżes vstuchał głosu żony two-*
iey, y iadłes z drzewá, z którego, przykazatem ci, ábyś nie
iadł, przekłeta ziemia w robocie twoiey. Czemuś to? Dzi-
 Amb. 1. wno to Ambrozemu świętemu/ ktory táż mowi. Quanto
 de iulit. maior mulieris absolutio? ille arguitur, hæc interrogatur.
 Virg. c. 4. Iáko suádnicy biáteyglowie wyrozumiewáia? owemu táia, á tey
 Pánná B. pytáia. Skąd ze to? ieno z Pánný Błogostáwioney/ ná
 ozdoba iest nie wzgląd máiac Bog wszechmogacy vsánował biáteygló-
 biatych- wy. A dla tego iá zowie święty Dámáscenus. Primogeniæ
 głow. Eux correctio, Mulierum ornamentum. A święty Epiphá-
 S. Epiph. niusz. Facta est MARIA restauratio faminarum. *Stráta sie*
 fer. de laud. Virg. MARYA napráwa biatychgłow. Święty Grzegorz Nissen-
 S. Greg. ski wvázáiac surowše káranie Adámá niz Ewy/ mowi. A
 Nisi orat. muliere mulier defensa est. *Od biáteyglowy b atagłowá iest*
 in Natiu. Virg. *obroniona. Wrodzonáć iey to bronić nie tylo biatychgłow/*
ále y wšyſtkich ráctunku iey wzywáiacych. Jáko przez Sy-
ná swego wšyſtkiemu ſwiátu poóoy przynioſtá: táť y te-
raz w niebie niema vćiechy y zabáwy miłšey iáko poóoy ie-
dnáć/ á miedzy námi á Chryſtuſem medýowáć. Jesli ſtu-
chacze moi/ tych cháſow práwie oplátánych Ewropie ná
czym ſchodzi/ iáko ná poóoiu. W ktorékolwiet ſtrone
oczy obroćiſi/ wſedzie nieznaſeć/ rozruchow/ niepoóoiu
pełno. Hiſpánia rozdwoiona. Fráncya w vſtawiecznym
orezu. Niemiecka ziemiá od háłáſow woiennych ledwie
dycha Włoſta ziemiá/ y tá pomieſzána. W Wegrzech
o ſciáne náſze rebellia y tumulty. My práwie ſami (day
Boże w ſzeſliwa rzec godzinie) zá oſobliwa káſta Pánná
Bogá/ á dzielnóſciá y ſzeſćciem Królá J. M. w poóoiu
 siedziemy

siedziemy. Prośmy Panny Błogosławionej/ iako przez nie
 jest naprawiono/ co przez Ewę było zepsowano/ aby to co
 Herezya zepsowała/ co wpor ludzki pomieszał/ przyczyna
 swoia raczyła naprawić/ rozroznione Pánów Chrześciań-
 skich serca/ miłością swietą spoić. Cesarzá J. M. z tych
 tak dawnych molestiy wolennych oswobodzić/ á nas w mi-
 lym połoju/ y lásce swoiey chować/ á my po wszystkie wieki
 spiewać iej będziemy/ nie tylo

Co Ewá smętna stráciła,

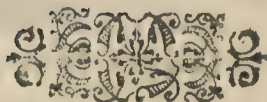
Tys przez Syná naprawiła.

Ale też

Co Herezya stráciła/

Tys Pánienko naprawiła.

A M E N.

K A Z A N I E

W Kościele Farnym
Krakowskim.
P. Maryy
w rynku.

Ná Święto Wniebowzięcia Naszej Panny,
w Niedzielę między Oktawą.

Deprecabantur eum, vt imponat illi manum.
Mar. 7.

Wpraszali go / aby ná nim położył rękę.

Quod Eua tristis abstulit,
Tu reddis almo germine.

Co Ewa smutna straciła /
Tyś przez Syna naprawiła.

Paradisi portæ per te nobis apertæ sunt. Antiph.

Dzisiaj wiecze niebieskie mamy dnia dzisiejszego / Namilsi Chrzescianie / iedne w kazuie nam Ewangelia ranieysza / o ktora prosza Paná / aby ig ná chorego wlozył. Adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, vt imponat illi manum. Druga podacie Oktawa wczorajszego swietá Wniebowzięcia Panny Błogosławionej. Pismo swiete / nieraz tak Chrystusa Paná / iako y Márke iego Naswietso stosuje do ręki. Kiedy Dawid imieniem wszy

skiej

stkiey starszyny prosił Páná Boga/ aby posłał Syná swe-
 go ná swiát/ zowie go ręką. Emitte manum tuam de alto. Psál. 143.
 Pošli rękę twoję z wysoka. Kiedy Eliáš Prorok prosił gora-
 co o desz; położył się ná powietrzu obłoczek málucí/ ná
 kształt dłoni człowieka występujący z morzá. Ecce nubecu- 3. Reg. 18.
 la parua, quasi vestigium hominis ascendebat de mari. He-
 bráyski text ma. Nubecula parua ac si esset manus hominis.
 Vatablus. Magnitudine volæ hominis. Ten obłoczek/ we-
 dle zdánia Doktorow świętych konterfetował Pánne
 Błogostáwionę/ ktora nas y ná kształt obłoku zástánia od
 wpałow Boskiey spráwiedliwosci/ y ná kształt ręki dzwiga
 z roznych wpaďkow / z grzechow / y niepráwosci. Atec to
 podobno niebieskie rece chciał wyrażić Sálomon w kósto-
 wnym onym thronie y máiestacie swoim/ o którym mówi 3. Reg. 10.
 písmo święte. Fecit, Rex Salomon thronum de ebore gran-
 dem; Et duæ manus hinc, inde. Wystáwíł Sálomon thron z sło-
 niowey kości wielki; á przy nim dwie ręce z tey y z owey stro-
 ny. Ná coż to? Abrys to był tego co się w niebie kóło Bo-
 skiego Máiestatu dzieie/ że tám Chrystus I E Z V S, y Má-
 etá tego kochána są/ iáko duæ Manus hinc, inde, dwie rece 3 Dwie rece
 tad y z owąd/ ktore nas z tego wygnánia przyimuię/ y ná w niebie.
 nim kálifuięcych bronię / rátnię / dzwigáią. Oboiey tey
 ręki używa Pan Bog / do napráwy człowieka niedz nego.
 Nápráwia go Zbáwiciel ręką swą ná tym głuchym y nie-
 mym/ o z iáko práca y dziwná ceremoniá! iáko z ciężkim/
 do niebá wzdycháníem! Suspiciens in cælum ingemuit.
 Spoyżrzawszy ná niebo westchnął. W wszechmocny/ náswiet-
 sy Tworco/ kiedyś pierwszego człowieka stworzył/ nie czy-
 tamy/ ieno żeś káwałec ziemię w rece wziął/ raz y drugi w
 glinę kłáśnawszy/ tchnąłeś ná twarz/ áz człowiek stánął do-
 stónały/ żywy/ mowiący. Factus est in animam viuente. Guc. 2.
 Zaldánczył ma: in animam loquentem; á gdy go náprá-
 Le wiąc

Reforma' wiać y reformować przyszło ná ciełe naswietšym twoim
 człowiek' Dobrodzieiu/ o iáko niezmierna y bolesna praca! deprano
 pracowita. iáť po glinie iedney/ po grzbiecie y ciełe Bostim twoim/
 kłáskano iáť wlepionke w twarz nád słońce weselsa/ oo
 twieranoć swięte vszy nie pálcami/ ále srogimi pálcata-
 mi/ to z tey/ to z owey strony swawolnie przybiáiąc/ á ná
 przemiány wołáiąc/ Ephpheta, quod est, adaperire; Glu-
 chay/ á zgádni kto cie vderzył; ná vleczenie głuchotey ná-
 sey puściles páłce/ á zgolá dales rece obie pod srogie go-
 zdzie ná poboczne strony Krzyżá; chcąc niemote náše ná-
 práwić/ dales nie troche z vsť twoich śliny/ ále wszytke
 ciała humor ze křwiá naswietšą wytoczyłes hoynie/ że iáť
 Ioan. 19. skorupa vsušony y zemdlony wołáš. Sitio, Prágne. Z tá-
 ká pracą naprawá człowiek' stánelá/ iuż nie iáť pierwsze
 Prou. 8. stworzenie/ y ná nogi postáwienie i udendo. Ludens in or-
 be terrarum; ále ciężko ná Krzyżu gemendo, wzdycháiąc.
 Hebr. 5. Cum clamore valido, & lachrymis.

Te naprawe y reforme człowiek' przypisute Kościoł
 swięty/ y drugiey rece/ Pánnie Błogostáwioney/ Quod
 Eua tristis abstulit, Tu reddis almo germine. Co Ewá nędzna
 stráćila, Tyś Pánienko nápráwiła. Obaczmy na terázniey-
 šym Kazániu/ co nam Ewá stráćila/ y iáko to Pánná
 przeczystá nápráwiła. Namilšy Zbáwicielu/ ktoryś páł-
 cem Bostiey reki twoiey vzdrowił iezyk tego chorego/ że lo-
 quebatur rectè; dotkni páłcem prawice twoiey/ iáťś Du-
 chá swiętego iezyká mego/ ábym o Mátce twoiey kochá-
 ney mogli mówić rectè.

Naprawe
 swiata

Pospolita iest Doktorom swietym przypisowac Pánnie
 przypisuią nie Błogostáwioney naprawe tego/ co nam pierwsze Ko-
 Pánnie B. dzice nášy w ráin stráćili. Swięty Chryzostom. Planè re-
 S. Chrysoft. stauratur per MARIAM, quod per Euam perierat. Zgolá
 Hom 1. de nápráwia się przez MARYÁ, co przez Ewę zginęło. Sanctus
 interdict. arboris.

Augu-

Augustinus. Hac primæ matris damna resoluit, hæc homini perditæ redemptionem adduxit. *Tá piernwsey mátki škody nág odzila, tá stráconemu człowiekowi odkupienie przywiodła.*

S. August. ser. de Assumpt.

Sanctus Laurentius Iustinianus, zowie ię reparatricem saculi, *naprawicielka świata.* Co iż jest bez wimy odkupienia Panna Chrystusowego / pięknie wspomina Bernat święty. Ad

S. Laur. Iustin. ser. de Nat. Virg.

restauracionem humani generis sufficere poterat Christus, sicut omnis sufficientia nostra ex ipso est; sed bonum non

S. Bernar. ser. de Assumpt.

erat nobis hominem esse solum; congruum magis nobis erat, ut adesset nostræ reparationi sexus uterq; , quorum corruptioni neuter defuisset.

Naprawie ludzkiego narodu mógł wydotać Chrystus, iako wszelka zdolność naszą z niego jest; lecz nam nie dobrze było, człowiekowi być samemu, sposobniey raczej nam było, aby do naprawy naszej oboiá pteć przybyła, iako do zguby oboiá się przymieszała.

Coż nam zgubiła Ewa? zgubiła nam y straciła Ray /

bo dla niej wyrzucono głowieżá z ráiu iáko bánitá / y zo-

Ewa straciła Ray. Antiph. Salve Regina.

wiemy się Exules filij Eue, wygnánymi synáni Ewy. Jákoż nam to przywróciła Uaswiesza Pánná? ze nam przywróciła y otworzyła Ray /

wyznawa Kościół święty w Antyphonie Oktawy naszej. Paradisi porta per te nobis aperta sunt, quæ hodie gloriosa cum Angelis triumphas.

Offic. Assumpt.

Ráyskie bramy przez cię są nam otworzone, która dziś z Anyotami chwalebnie triumphujesz.

Wyznawáia Dośtorowie święci / Damascenus tak mowi. Nos paradísium clausimus, tu ligni vitæ iter patefecisti: ex latis tristitia culpa nostra venerunt, ex

Pánná B. przywróciła nam Ray.

tristibus contra latiora per te redierunt. Tu vita fons, & cæli scala. Mýsmy zámknęli ray, tyś do drzewá żywotá drogę o-

S. Damasc. ser. de dormit. Maria

tworzyła: z wesela smutki zá naszą winą nastąpiły. z smutków przeciwnym sposobem wesela przez cię powróciły. Tyś źródło żywotá, y drábiná do niebá.

Święty Epiphaniusz. MARIA lapsam Euam erexit, & Adamum è paradiso deiectum in cæ-

S. Epiph. ser. 2. de laud. Deip.

los misit : hæc paradysum clausum aperuit, & per latronem
 rursum Adamum complantauit. Per te enim, ô sancta Vir-
 go, medius obstructionis paries, inimicitias dissoluit, per te
 pax caelestis donata est mundo, per te mors conculcatur, &
 spoliatur per te infernus. *MARYA upadła Ewę dźwignęłą, y*
Adámá z ráiu wyrugowála ego do niebá w práwítá; tá ray zám-
kniony otworzyłá, y przez łotrą znówu Adámá podźwignęłą.
Przez cię ábowiem, o Pánno święta, w środku wystáwiona ściá-
ná, nieprzyiázni zwiósta, przez cię pokoy niebieski dárowány
jest światu, przez cię śmierć zdeptána, y piekło przez cię
złupione.

Prawdą jest / iż sam Pan á Zbawcą nász zwoiował
 śmierć / on niebo droga krwá swojá otworzył / on sam po-
 łoiu y zbáwienia nászego jest sprawcą / on nam ray przy-
 wrocił; przypisutó to iednáť Doktorowie święci / Pánnie
 Błogostáwioney. (o czym innego czásu szerzey) z tych
 przyczyn. Jedná / że oná Chrystusá Páná vrodziłá / zniey
 wziął náturę nászą / ktorą śmierć zwoiował / z niey wziął
 krwé Náswietśa / ktorą niebo otworzył / y dla tegoż to
 wszystko zwycięstwo y napráwá náśá iey sie przyczytá.
 Wezmie kto popráwę ná zdrowiu z iákiego owocu; chwali
 nie tylo sam owoc / ále y drzewo iego : zdrowe to drzewo.
 Równym sposobem / ácz zdrowie y zbáwienie náśie jest od
 samego Chrystusá IEZVSA, ácz napráwá náśá posłá z
 tego owocu błogostáwionego. Benedictus fructus ventris
 tui; przypisuiemy iednáť to zdrowie / te napráwę náśie y
 drzewu kóre ten owoc vrodziło / przypisuiemy zbáwienie
 náśie P. Błogostáwioney / co nam tákiego Syná vrodziłá.
 Druga / że ná tym świecie żyjąc / zá nędze y zbáwienie ná-
 śie goráco Páná Bogá prosilá / á osobliwie stojąc pod
 Krzyżem / wszystkie swoje bolesći y zale / kóre z śmierći
 Syná swego miałá / złoczywszy z bolesćiami iego wielkim
 áffe-

Z iákich
 przyczyn
 napráwá
 świata
 przypisuię
 sie Pánnie B.
 Luc. x.

afektem za nas Panu Bogu ofiarowała / y tak salutem nostram merebatur de congruo, modlitwa swoją zbawienie w tym iednała y wpraszała.

A tu przywodze sobie na pamięć on miecz bolesny / o którym ież wrożył pobożny stárzec Symeon. Ecce positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur, & tuam ipsius animam pertransibit gladius. *Oto ten położony jest na upadek, y na powstanie wielu w Izraelu, y na znak ktoremu się sprzeciwić będzie, a Miecz w swoje własne duszę przeniknie miecz. Co to za miecz taki? Pierściach który miał zranić y przebić serce Nasświetszej Matki Bożej. Panny B. co znać zys?*

Przypomnicie sobie co uczynił Pan Bog po grzechu pierwszych rodziców naszych / iako tylo złamali mandát ież go / zaraz Pan Bog zataraśował niebo / y przed ráciem postawił Cherubina z mieczem srogim. Collocavit antè paradisum voluptatis Cherubim, & gladium flammeum atque versatilem; iakoby chciał rzec / nie wnijdziecie mi tu leż dajakto niewdzięcznicy. Niepodobna była wniknąć do ráiu / do nieba / poiki tego mieczá niezniesiono / Ktoż go zniósł? Kto nam drogę do ráiu / y do nieba wprzecznał? Widze w Janá świętego / że Pan á Zbawca nasz trzyma w uścicach swoich miecz ostrzy na obie stronie / Vidi similem Filio hominis, vestitum podere, & praeinctum ad mamillas zona aurea, & de ore eius, gladius vtraq; parte acutus exhibat. *Widziałem podobnego Synowi człowieczemu, odzianego szatą Kapturską, przepasanego na pierściach złotym pasem, á z ust ież miecz obojętny wychodził. Na co to miecz w ustach Syna Bożego? Ten to miecz / namilsi słuchacze który był Pan Bog postawił przed ráciem. Collocavit antè paradisum &c. gladium. &c. ten miecz bronił nam wejścia do nieba; átoż go trzyma w ustach swoich Pan Iezus, na znać /*

Ofe. 13. *że on ten miecz położył. Ero mors tua o mors. Będę śmier-
cia twa o śmierci. To co nam bronilo przystępu do nieba /
on zniósł / on iako prawy y iedyny mediator wśystkie tru-
dnosci zbawienia ludzkiego stawil / on sam droga śmier-
cia swa ray nam wieczności otworzył / aternitatis nobis aditū
deuicta morte reſerauit. Widze też y w pierśiach Panny
Błogostawioney miecz / miecz serce iey w śroś przenika-
jący. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Na coż to ?
argument to iest / że y ona pod czas meki Syna swiego
gorącymi swymi żalami / y żałośnymi modlitwami ray nam
otwierala / miecz ten znośila / miłośierdzie y zbawienie v-
przatala. prasała / Boga iednała. Przyznawa iey to swiety Grze-
gorz Nicomed. Per te paradysum purē sumus consecuti, per
te humani generis colonia ad propriam redijt mansionem,
per te recessit Romphaea versatilis, per te quæ erant clausæ
deliciarum portæ fuerunt apertæ, per te nos regnum celo-
rum speramus assecuturos. Te nostræ salutis habemus adiu-
tricem. Przez cię Ráiu szczyt dostapiliśmy, przez cię rodzi-
u ludzkiego tułactwo do własnego powrocilo mieśkania, przez
cię odstąpił miecz obojetny, przez cię ktore były zamknięte ro-
skoś y delitij bramy sa otworzone, przez cię spodziewamy się
krolestwa dostapic niebieskiego. Ciebie naszego zbawienia ma-
my pomocnica. Przyznawa Bernat swiety. Per te, Virgo
sancta, coelum repletum, infernus euacuatus est, instaura-
ta ruinae coelestis Hierusalem, expectantibus miseris vita per-
dita data. Przez cię Panno swięta, niebo nápełnione, piekło
wyprożnione, nápráwione ruiny niebieskiego Ieruzalem, oczę-
kawaiacym nędznikom żywot stracony przywrocony. Quod
Eua tristis abstulit, Tu reddis almo germine. Ewa nam
Ray straciła / Tyś go nam przywrocila Ewa nam niebo
zamknęła / á tyś je otworzyła.*

*Tác iey zabawa y teraz w niebie. Kiedy Pan Bog dla
złości*

T Panna B.
ten miecz
vprzatala.

S. Greg.
Nicomed.
orat. de o-
blat, Deip.

S. Bernar.
ser. 4. de
Assumpt.

złości naszych Ray wieczności zamyłka / Kiedy v bramy nie-
 bieſkiej ſtawia ogniſty miecz gniewu ſwoiego / Ktoż go znó-
 ſi? Kto nami drogę do Pána Boga vprzota? Kto niebo o-
 twiera / á za nie Pánná Błogoſławiona? Słucháycie co
 mówi o ſobie Chryſtus Pan v Sekretarzá. Ego habeo cla-
 ues motis & inferni. *Ia mam klucze śmierci y piekła.* A cla-
 ues vitæ & cali, Klucze żywota y niebá / Pánie moy / v Kogo
 ſa? Kiedy ich ſukać? Widział Jan ſwięty Chryſtuſa Pána
 z pásem ná pierſiach złotym / pracinctum ad mamillas zona
 aurea, ále Kluczy innych zá pásem v niego / procz tych od
 śmierci y piekła nie widział / áni o nich v ſiebie Zbáwiciel
 wſpomina. A tak że goſpodarz niebieſki / Kluczy od niebá
 nie ma? V Mátki iego naſwietſzey ſukać ich trzebá / iey
 ſa powierzone Klucze od ráiu / iey do ſáfunku oddáne ſtár-
 by niebieſkie / ná iey to láſce y miłości otworzyć niebo / v
 proſić błogoſławieństwo / choćiaż nunię godnemu.

Apoc. 1.

P. Chryſtus
 ma klucze
 od śmierci
 y piekła.

Pánná B.
 od zyniá
 y niebá.

Iuſtinus Ceſarz zamyſláiąc rezygnić ſuccellorem ſwoim
 nárpánſtvo wtorego Tiberiuſá / gdy z nim miał o to ro-
 zmowę gáſu iednego / rzekł mu Tiberiuſ. Si volueris, ſum;
 ſi nolueris, non ſum. *Jeſli mie zechceſ mieć Ceſárzem po ſobie,*
będę; nie zechceſ, nie będę. Możemy beſpiecznie o Pánnie
 Błogoſławioney mówić / że Kogo oná chce mieć w niebie /
 będzie; á Kogoby niechciała mieć / nie będzie; bo takiey
 ieſt władze v Pána Boga / że choćby Kto nie był láſki iego
 ſwieteſz godnym / choćby miał być ſłuſnie odrzucony od
 niebá; gdy go iedná oná weźmie pod protekcję ſwoię /
 gdy zá nim wniesie przyczynę ſwoię / Si voluerit, erit, muſi
 mu być niebo otworzone / muſi mu być winá dárowána /
 choćby był lotrem naywiekſzym / y Judaſem ſámy.

Niceph. I.
 17. cap. 50.

Tiberiuſ
 córceklus
 ſárzowi.

Piekny ma diſkurs Philippus Abbas. Wzázając ne-
 gationem Petri, & prodicionem Iuda, záprzenie Piotra / y
 zdráde Judaſá; pyta có ieſt / że choćiaż Piotr ſwięty / tak
 twórc

twárdo odprzysięgił się Chrystusa Páná / y inni Apostołowie
 Iudasowi wie chociaż go odstąpili y od niego pouciekali / iednak do
 zawiądzilo łaski iego przyięci są ; sam tylo Judaś misernie zginał ; y
 to że nie do-przyczynę tej zguby iego między innymi kládzie / że nie do-
 czekał czasu / czekał czasu / aby mógł być oddány w protekcję y opiekę
 su którego Pánnie Błogosławioney. Wielka fála vderzyła w ten
 wezwanie czasu ná wszystkie Collegium Apostolstie / opoła sama y stá-
 oddani są ta Piotrem / Tu es Petra, ták mocno zachwiała / że o włos
 protekcję Pánni B. nie zginał / wszyscy bliscy byli ostatniey zguby / czemuż ie-
 Matth. 16. dnak Piotr y drudzy / z fále potepienia wychodzą / sam tylo

Ioan. 19.

Judaś tonie y ginie : Philippus Abbas odpowiada / iż gi-
 nie dla tego / że nie był oddány opiece naswietsey Pánni.
 Kiedy Chrystus Pan ná Krzyżu zá nas umierał / była przy
 Krzyżu obecna Pánná Błogosławiona / były Jan święty /
 y tam oddał go Chrystus Pan / y w osobie iego inne weznie
 swoje w opiekę Kocháney Mátkie swojej. Ecce Filius tuus.
 Oto Syn twoy. y dla tego wszyscy wezniowie Páńscy / ktorzy
 się náydowali pod ten czas / kiedy te ich opiekę Błogosła-
 wioney Pánnie zlecano / wypłyneli szczęśliwie z toni grze-
 chu y potepienta ; sam tylo Judaś / że tej opieki nie docze-
 kał / zginał. By był poczekał tego szczęścia / Kościoła Pá-
 ná Chrystusowego / tej opieki y protekcję Pánni Błogo-
 sławioney / pewnieby go ona była do serdecznego zalu /
 wzruszyła / pewnieby była ślepotę iego oświeciła / pewnie-
 by mu była modlitwa swoją iáko y lotrowi Ray otworzy-
 ła. Posłuchaymy słow tego świętego Opátá. Omnes tu-
 lit aqua, lāsit diluuium, culpa meruit ; sed ceteris per grati-
 am euadentibus, Iudas perditus non emeruit. Ille quippe dif-
 fidentia suffocatus, laqueato gutture se suspendit ; Ioannes
 arcem gratiæ, viuendi fastigium apprehendit. *Wszystkich*
 (Apostołow) zniósłá wodá, zálał potop, grzech zágárnał, á
 gdy inni zá táśka Boża wyszli, sam się Iudaś strácony nie wygár-
 nat.

Philip.
 Abb. in
 Cantic.
 cap. 8.

nał. On dbowiem nieufnośćią ządusony, uśidliwszy gárdło o-
bieśił się, a Ian z innymi Apostoły fortece łaski, gory żywotá
(to iest Pánný Błogostáwioney,) uchwycił się; Accepit eam Ioan. 19.
discipulus in suam. *Wziatia* (mowi sám o sobie) uczeń zá Má-
tkę swoię; y dla tego w całej zachowany.

Pocięhá tu wielka wśytkim/ Slucháče moi/ Kto-
rzy w Kościele śwíetym Kátholickim żyjemy/ wiedząc á-
bowiem iż Pánná Błogostáwioná/ nie tylo Janowi śwíe-
temu/ nie tylo Apostołom/ ále y Kościołowi wśytkiemu
zá Mátkę/ y opiekunkę y obronę od Chrystusa Páná iest
oddána/ á oddána testámentem/ mamy nádzíeie á zgólá
wielka pewność/ że iáko Mátká/ á Mátká łáski y miłości
pełná/ broni Kościoła śwíetego/ y nie dáie ginąć/ ile z
niey być może wierným Chrystusowym; y tá iey gorąca
opieká o nas vpewnia/ że da Pan Bog między Kátholická/ Nádzíeie á ze
mi/ wícey będzie zbáwionych/ niż potępionych/ poniewáz z Kátholi-
wiele bázno v Syná swego może / á nie przestáie nigdy kzw mie-
wnosić zá námi przyczyny swoiey/ y posyláć nam swiátlá cey będzie
duchowne/ y torowáć drogę do ráiu. Stáśnie wykrzyśá zbáwio-
śwíety Ephrem. Aue porta calorum, & scala ascensusq; o- nych niż
mnium. Aue reseramentum portarum, caelestis paradisi. potępio-
Witay bramo niebieska, y drábino á wstępie wśytskich. Witay nych.
otworzyćielko bram ráiu niebieskiego. Ewá nam go zámi- S. Ephrem.
Enelá/ á tyś go otworzyłá. Quod Eua tristis abstulit. Tu orat. de
reddis almo germine, Deip.

Coż nam iestże stráciłá Ewá? stráciłá nam swobo-
dny żywot w Ráiu / stráciłá pokoy mily / á wegnálá nas w Ewá strá-
Błopoty/frásunki. mizerye/ y nieśczęścia wśelánie. W głos ciłá pokoy
o tym śwíety Chrysolog. Mulier mali causa, lamenti ne- S. Chrysol.
cessitas tota; ob hanc nascimur lacrymis, n ancipamur mæ- ser. 79.
roribus, gemitibus addicimur: *Niewiślá ztego przyczyna,*
lámementow okázýa wśytská, d'a tey rodź my się náptácz, nie-
wolni-

wolnikámi zostáiemy frásunkow, wzdychániom oddáni iestemy: wšytko to nápráwiono mamy przez náświetśa Bogáródźto-
ce. Oná przyczyna swoig kłopoty náśe przemienia ná we-
sela / smutki obraca w póciechy vtrapienia w szczęśliwo-
ści.

Kiedy nam iá Zbáwiciel vmieráiąc oddawał zá Ná-
Ioan. 19. tke / stała wedle Krzyża. Stabat iuxta crucem Ies v Mater
eius. A iá Zbáwiciel wiśiał ná Krzyżu twarzá ná zachód /
podług zdánia pospolitego Doktorow Świetych. Pánná
Błogostáwiona stała wedle Krzyża po práwey rece od puł-
nocy. Co w tym zá tájemnicá / że Náświetśa Pánná pod
Czemu Pánná B. stała pod Krzyżem od pułnocy.
Ierem. 1. czas vmierájącego Syná swojego stoi przy Krzyżu od puł-
nocney strony / Ab aquilone? Od pułnocy wšytko złe
obiecuie świátu Jeremiaś Prorok / ábo ráczey przez vstá-
iego Pan Bog. Ab Aquilone pandetur omne malum, su-
per omnes habitatores terrar. Od pułnocy wyleie się wšytko
Od pułnocy wšytko złe.
Ierem. 47. złe ná wšytskich miéjskáncew ziemie. Kiedy przez tegoż
Proroká groził Jerozolimie nieprzyiacielem y wojnó; groził iá podnieś / y ruszyć nieprzyaciela od pułnocy. Ecce
ego conuocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis &
venient, & ponent vnusquisq; solium suum in introitu por-
tarum Ierusalem, & super omnes muros eius in circuitu, &
super vniuersas vrbes Iuda. Kiedy Pálestynie przez tegoż
Proroká groził wielkimi deszczámi / powodziámi; groził ie
przywieść y wzbudzić od Alwilonu. Ecce aquar ascendant
ab Aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & operient
terram, & plenitudinem eius, vrhem & habitatores eius.
Iz tedy wšelka przeciwność zwykła powstáwać od pułno-
cy / Ab Aquilone, Pánná Błogostáwiona przy śmierci
Pánná B. opponuie się Aquilo-
nowym bu- przed Málestatem Syná swojego wšytskim przeciwno-
ściom.

ściom / burzom / y nieszczęściom naszym. Jesli czart przez
 Floty / z piekielney swozey banie / ktora od pułnocy wi-
 dział. Jeremiaś. Ollam succensam ego video, & faciem
 eius à facie Aquilonis; wyrzce na głowiek iakę tentą-
 cy / dla ktorey oporem y z wielkim nieszczęściem idzie do
 spowiedzi swietey; iest Panna Błogosławiona / à facie A-
 quilonis, ieno do niey zawałac / záraz te potrzebe y tentą-
 cy niedznego / Synowi swemu presentuie / y przeciwko
 niey opponuie sie / y przyczyna iá swoia všmierzy y zgási.
 Ad hoc se interposuit, Cruci, & Aquiloni, mowi Richardus
 à sancto Laurent. ne diabolus signatus per Aquilonem pos-
 set eos impedire, qui venire vellent per fidem ad brachia Sal-
 uatoris extensa. Na to śláńcá między pułnocą y Krzyżem, áby
 Szatan skazány przez Aquiloná niemogł przeszkadzać tym,
 ktorzyby chcieli przez wiarę iść do wyciągnionych rak Sálwá-
 zora. Jesli z teyże banie wyrzce na Kościół swiety / iakę
 Herezy / iakę schizme / iakiego nieprzyiaciela y wichrá / iest
 Panna Błogosławiona / y stoi à facie Aquilonis, od puł-
 nocney strony; ieno iey ratunku zawałac / záraz do Syná
 swego opponuie sie zá Kościołem / záraz potrzebe iego
 przetoży / y obronę wypiedna. Vpewnia w tym swiety A-
 medeus. Omnium de quacunq; tribulatione clamantium il-
 la libens preces suscipit, & nato supplicans, omne malum, ab
 eis miseratrix auertit. Wśyśkich z iákiegokolwiek wćisku wo-
 táciacych oná chętnie przymuie, y Syná vpraśáiac, všelkie
 złe od nich miłóśćiwie odwraca. Zdla tego stała pod Krzy-
 żem od Aquilonu / z ład všyśtko złe wypadac zwykło / áby
 od wiernych Chrystusowych všyśtkie nieszfortuny / kłopoty /
 vtrapienia odwracała y odbiáła.

Jerem. 1.

Richard. à
S. Lauren.
lib. 4.S. Amed.
Hom 8.de
laud, Virg.

Z tey nieszczęsney banie wypadł niespodzianie / ná Ro-
 rone naše Polska / mitez okrutny niezbożnych rebellizán-
 tow / wypadł z konfederowány z pogánstvá śláblá / á wy-
 padł

Rebellia
kozaków
w Polsce

Pod Inter-
regnum po
S. pamięci
Władysła-
wie IV.
Jerem. 6.

padł pod ten czas kiedy Pana nie mamy / kiedyby nam naye-
większego potrzeba w domu spokoienia. Strzeż Boże!
coś się to zaniósło na nieszczęście Jerozolimy / którym Pan
Bóg przez Jeremiasza oney Rzeczypospolitey przegroził.
Ecce ego dabo in populum istum ruinas, & ruent in eis Pa-
tres & Filij simul, vicinus & proximus, peribunt. Ecce popu-
lus venit de terra Aquilonis, & gens magna consurget à fini-
bus terræ. Sagittam & scutum arripiet, crudelis est, & non
miserebitur, vox eius quasi mare sonabit. Audiuimus fa-
mam eius, & dissolutæ sunt manus nostræ, tribulatio appre-
hendit nos. Oto ja przepuszcze ná ten lud upásći, y upádna w
nim Oycowie y Synowie spótem sąsiad y bliski pogina. Oto lud
idzie z ziemi pułnocney, y narod wielki powstanie od ukrá-
iny. Strzałę y tarcza pochwyć, okrutny jest, y nie zlituje
się, głos iego ząsumi iáko morze. Wysłysielismy wieść o nim, y
ostabiły ręce nasze, utrapienie, bożn obiegła nas. Miał
to w Królestwie naszym przez ták krótki czas ruina, pra-
sidium pograniczne zniesiono / Hetmány zábrano / vtráine
práwie wssytkę odieto / kílka Woiewodztw splondrowa-
no / niezmierna rzecz Polskiego ludu / przezacney słáchty /
Káplánów / Rodziców / dziatek pomordowano / á pomor-
dowano iáko slychać okrutnie. Nigdy dziki Tátáryzn w
plondrowaniu tákiego nie czyni okrucieństw / iáké czyni-
ci Chleboitecy / Korony nasze / Crudelis est, & non misere-
bitur.

Namilszy Zbawicielu / Któryś jest naywyższym nies-
winności obrońca / prawdę zechmy wiele / Náiestatowi twe-
mu winni / y ciężkiego Karánia sochmy godni / ále tym
niewdzięcznym ludziom tákichmy złości nie winni. Emitte
manum tuam de alto, pokaż wszechmocną rękę twoię / y po-
grom / potlum te niezbójne Kościoła świętego Rzymskie-
go nieprzyjaciół. W ręce twoje są wssytkie síly y mocy
niebies

niebieskie/w rece twoiey sa świeci Pátronowie nási / świe-
ty Hyácinth dżisieyszy. Manus tua plenæ Hyaciuthis, wy- Cant. 5.
praw zładem nášym świętego Floryána / świętego Strá-
nislawa / Hyácintha świętego / niechay gránice Królestwa
twego windykuig / niech ie z ról krzywoprzysięzcom od-
biórą / niech woysko náše szesliwie w tej drodze y dalszych
progressách dyryguig.

Naswietsza Páнно / ktoras szesliwie nápráwiła /
co Ewá nedżna stráciła / ktoras zwykła odwrácać od slug
twoich wszelkie przeciwności y niefortuny. Seda bellorum
fluctus, fac in auras evanescent spiritus eorum qui nos lace- S. Grego
fant iniurijs. *Wiss namilność moienne, rospross ná wiátr* Nicomed
zmysły y koncepty tych ktorzy nam krzywdy zádáia. Kiedy
dżecie ná reku v Mátki przeleknie sie czego / zwykło do sy-
ie Mátki przypadáć / cisnąć / y przytuláć sie. To y my w
tych terowogách terázniejszych czynimy Páнно przeswieta /
do ciebie nádo do Mátki przypadamy / w tobie nádżiete y
obronę wysyśle nádzujemy. Bo tu es vnica spes desperan- S. Ephrem.
tium, oppressorum auxilium, & ad te recurrentium pra- fer. de Desp.
sentaneum subleuamen. omnium deniq; Christianorum fir-
mmum praesidium. Ty iesles iedyna nádżiecia desperuiacych,
vtrapiionych ráunkiem, y do ciebie vciekáciacych gotowa pod-
pora, wysytskich ná koniec Chrześcian mocna obrona. Bron-
że w tym ósieroceniu Korony násey Mátko Naswietsza /
nieday ná ohyde Polskiego imienia y slawy / nie przestáy
prosić namilšego Syná swego vt imponat nobis manu aby
nád námi trzymał rekey protekey swoie / y bronit
nas od woyny y wszeláctey przeciwności.

A M E N.

K A Z A N I E

W Koście-
le Bożego
Ciała.

*Ná dzień Niepokalánego Poczęcia Naświęt-
ŝey Pánny Bogárodźice.*

Quod Eva tristis abstulit,
Tu reddis almo germine.

Co Ewá niedźna stráciła /
Tys przez Syná náprawiła.

Ioannes in vinculis. *Matth. II.* Jan w więzieniu.
Solue vincla reis. • *Ex Hymn. Eccl.*
Rozwiąż pętá więźniom.

Słutna y żáłośna nowiná / Jan Bá-
ptyśtá w więzieniu Narwyższy Már-
szałek dworu Páná Jezusowego w o-
kółách. Pochodnia iásno goráiąca
włożona pod korzec. Głos wołáią-
cego ná puszcy / w ciáśnym taráście zá-
warty. Reká Swietego Proroká y
wiecey niż Proroká / ktora nád głowa
náświetszego óbance trzéciego w Jordanie trzymał / w je-
láźne

lázne wzięta mánale. Pálec ktorym wskázował niewinne-
go Bórántá swiátu / pod rubá kłótká krowá zácieka. A
któž mu przyczyna więzienia tego : kto niewinnego skre-
pował : kto go w ciásny y smrodliwy wtrócił turme : Nie-
wiásta iedná / skoczka / tanecznicá iedná. Herodes tenuit, Marci. 6.
Ioannem, & vinxit eum in carcere propter Herodiadem.
Herod poimał Janá, y związał go w więzieniu dla Herodiady.
Tákci y ná początku swiátá Niewiásta iedná / białagłowa
iedná pierwszego człowieka / ze wszystkim tego potom-
stwem / w ciężką wprawiła niewolę / podając mu ogryzek
vlubionego iábłka / rzuciła przytkę ná rece peto y sprawiła
lekkóścią swoią / że przed człowiekiem iáko bánitem / y Bo-
skiej woley przestępca / tak długi czas niebo stało zám-
knione.

Lecz dnia dzisiejszego / (o wesółá y pociesná nowi-
no :) idźcie ná swiát nowá białagłová / która nam te sło-
dy sówicie nádgrodzi / Syná takiego rodząc / co te więzie-
nia y tarásy zgruchoce / niewolnicze więzy y petá z nas zło-
ży / á pierwsze do niebá práwo grzechem vtrácone przywro-
ci / y krowáwym ie Krzyżá swietego kłuczem otworzy. Na-
swietsha Pánná to iest / Namileysí Chrześcíanie / iedyná
póciechá vpádłego swiátá / oswobodzenie y wolność lu-
dzkiej niewoli / napráwá známienita tego co w ráin z pier-
wszą niewiastą zginelo. Słuszná spiewać o niej z Kóścio-
łem swietym. Quod Eua tristis abstulit, Tu reddis almo
germine. Co Ewá nędzna stráciła, Tyś Paniénko nápráwiła.
Ależ o tey napráwie iuz się mówiło / y czásu innego mówić
daley będzie / teraz ze mi dzisiejsza Niedziela przy tey vro-
zystości / podáie więzienie y petá Janá swietego / ponie-
waz Błogostáwiona Pánná iest oswobodzeniem ludzkiej
niewoli / bede iey z Kóściołem swietym supplikował zá
wizniami tego swiátá / áby im iáko naywyżsha Krolowa y
Páni

Páni wselkiey wolności / wolność y swobode xprosiła.
Solue vincula reis. Rozwiąż pętą grzesznych. A gdy o tych
niemowliskach y pętach ich mówić bede / proszę łask waszych /
miećcie rece wolne dla potrzeb Zakrystey / vszy wolne na
słuchanie waszego dawnego Káznodzieie.

Pospolita jest pisarzom duchownym y świeckim / ze
Isai. 24. świat więzieniem / á człowieka więzieniem nazywają. Izai-
as Prorok ostrzegając człowieka głośno mówi. Fouea &
Senec. komorniku świata, doły przed toba, sǳlǳą pętǳ nǳd toba. Do-
brze ieden filozof powiedział / ze człowieka gdy sie rodzi /
naturǳ we dwoie więzienie sǳdza / duże w ciǳło / á potym
3 ciǳłem w ten świat. Który ze jest własnym więzieniem /
wzięniǳ ołow / sǳdel / wiezow pełnym / wtǳzał Bog Wszechmogǳcy
isf. światemu Antoniemu Pustelnikowi / kłeczǳ álbowiem ie-
dnego czasu na modlitwie / obǳczy serokosć te światǳ / od
Achim. in zǳienie do samego niebǳ wszytke na pełnionǳ sǳdlami / pǳtǳ-
vita S. An- tonij. mi / łyczakǳmi coz to wiedzieć iǳłimi / y serdecznie westchnǳ-
Pełno sǳdel wśy rzeze: Domine, quis euader hos laqueos? Pǳnie,
na świecie kto wyǳdzie tǳkich sǳdel? y wśyśy glos Humilitas, Pokorǳ.

Pierwsze
pęto.

Miedzy innymi / cztery pęta rube widze na tym
świecie / ktorými ludzie czesto wiǳzani bywǳǳ. Jedno jest /
co wiǳze syrie y izeytki ludzkie / ze prawdy mówić niechǳ cho-
ćiaz powinni / y na te snǳdz pęta wołał Pan Bog v Izai-
Isai. 52. sǳǳ. Solue vincula colli tui captiua filia Sion Rozwiąż pęta
syrie twoiey poimǳna corko Syon. A Doktor narodow sł-
Rom. 1. ǳayćie iǳto tǳłim grozi. Reuelatur ira Dei de cǳlo, super
omnem impietatem, & iniustitiam eorum, qui veritatem
Dei in iniustitia detinent. Gotowy gniew Boży z niebǳ na
wselka niezhobzność, y niesprǳwiedliwość tych ludz, ktorzy
prawdǳ Bożǳ w niesprǳwiedliwości zǳtrzymują. A ktorzyś
to prawdǳ Bożǳ niesprǳwiedliwie hǳmują y wiǳzǳ? Mo-
ge

Je rzec / że to czynią owi Pánowie y Sedziowie; ktorzy idąc ábo za faworámi/ ábo też przerobieni będąc w pominkámi/ iáśnie sprawy w dylácyę puszczaia/ dekrétá zatrzymują/ á náwet y do siebie nieprzypuszcza/ sprawy niewysłuchają/ iesli pierwey czego znacznego/ w ręce nie włożysz.

Czytamy w piśmie świętym/ że przy Jerozolimskim 4. Reg. 23.

Kościół/ gdy był od Pogan sprofánowany / było iedno miejsce Topheth, ná którym stał Poganśki Bożek Moloch. Twierdzą interpretes z starych Kábinow / że ten Bożek miał w pásá siedm Káletek/ do ktorych Kápláni Poganscy/ kładli proweniency y obwency swoje. Niosł kto do Kościółá ná ofiarę dwie/ trzy Synogárdlice/ wchwyćwszy go Káplán za rękę/ przymuszał koniecznie y mówił/ włoż tu iedną do tej Káletki. Niosł miarę mąki/ záraz wzięwszy go Káplán/ dusznie rośkázował/ wsyp tu połowice do tej Káletki. Niosł pieniądze/ opadłszy go nálegał/ wrzucić pierwey do tej Káletki. Owo tak dálece przykazy ludziorz byli/ że trudno kto przystąpić miał do Ołtarzá / iesli wprzód w one Káletki czego nie włożył. A máłoż się nájdzie takich Pánow/ y Sedziow/ v ktorych tak trudny przystęp o sprawiedliwość: prosisz audiencyę/ podáiesz supplikę/ prze-kładasz krzywdę/ nie przyjmą/ nie przypuszcza/ sprawiedliwości nie czynią/ aż pierwey co włożysz do Káletki/ to Pániey Stárościny/ to Pánu Stárościcowi/ to stárszemu

V Sedziow
siła bywa
kálete

stodze / co wiedzieć kć nie wola y zatrzymywa / włoż tu pierwey do tej Káletki. To ci veritatem Dei detinent in iniusticia, sprawiedliwość święta y prawda Boża niesłusznie hámuia y zatrzymuia; bo iáko się Trybunálistá/ Sedzia y Pan ktorzy osądzi takimi Molochámi/ takimi Káletkami/ tak głodnymi powinny y chciwymi officyalistámi/ iáko sam skłoni serce za w pominkámi / iuz tam musi prawda stwierdzieć/ sprawiedliwość świátkować/ y być iáko Ioan-

nes in vinculis, Jan w więzieniu/ iuz tam iakobys rzucił
vinculum in linguam & collum iudicis, pero ná iezyk y syie
EccI. 20. Sędziogo. W głos o tym mądry Wsklezyastyk. Xenia
& dona exca-cant oculos iudicum, & quasi mutus in ore a-
Vpominki uertit correptiones eorum. Dáry y vpominki zászlepiaia oczy
ślá móga sędziom, á iako niemy w uściech zászciaga karania ich. Iañ-
v Sadow. lenius czyta. Quasi frantum in ore Vpominki kłáda Se-
dziom munstut ná gabe/ ták iz kiedy sędzia podarek wes-
zmie/ iakoby też wziął ná gabe munstut. Bo iako mun-
stutiem náwiedziess Konia/ ná ktorą chcesz strone: ták y
Sędziogo y Jaryste snadno podarzem przeciagnac ná co
Gell. lib. vmyśliš. Doználi tego postowie Wilezyanow ná przed-
11. c. 2. nim Krásomowcy Athenškim Demosthenesie. Przysli do
Athen od Rzeczypospolitey swoiey prosiac o pomoc prze-
ciw nieprzyiacielowi. Gdy o tym w Senacie rada była/
Demosthenes poteznie odradzał. Odložono ná dzien dru-
gi/ á tym czásem postowie sli wieczorem do Demosthenesá
z niemála summa pieniedzy/ prosiac aby im nie przeszká-
dzał. Náziáutrz konsultuią/ iesli dáć pomoc ábo nie:
Demoste- przyidzie koley ná Demosthenesá/ kázo mu powiedzieć zdá-
nes vpomin- nie swoie/ áz on bawelnica máiac syie obwiniona/ skázuie
káu prze- że mu tey nocy przypádła angina, káthar stogi w gárdlo/
robiony. mowić nie moze. Czego postrzegšy ieden z pospolstwą/
zawoła. Non est angina sed argentangina. nie kátarus to/
ále srebrny kátarus syie zwiázal y zpetal iezyk. Cze-
muz to ten veritatem detinet in iniustitia, prawda zátrzy-
muie/ áni iey chce kiedy trzeba głosić? Bo ma vpominká-
mi syie y iezyk zpetány. Ioannes in vinculis. Prawda/
spráwiedliwość w więzieniu. Pięknie bárzo Petrus Da-
mianus. Acceptis muneribus, si contra datorem quid agere
lib. 2. Epist. volumus, mox in ore nostro verba mollescunt, locutionis a-
23 cumen obtunditur, lingua quadam pudoris erubescentiá
præ-

præpeditur. Mens quippe percepti muneris conscia, debilitat iudicialis censura vigorem, reprimat eloquentia libertatem. *Wzianęszy upominki, ieślibychmy przeciw temu który dał, ehcieli co mówić albo postąpić, wnet w uściech naszych słowá miękczenia, ostrość się mowy z tępia, język nieciakim wstydu sromem záplata. Wiedząc ábowiem serce o wziętym upominku, ostábia sądowego zdánia potęgę, zraża wymowy wolność y swobodę: tak iż prawda / sprawiedliwość zostaje w rękach / iáko Jan w więzieniu.*

O sprawiedliwości światá / by wważono cóś ty ieś / *Jaśos Bosim oczom miła / snadźby cie ináczey śánowano: Wielko rzecę powiem / y Sedziom / á nie tylo Sedziom / ále y tym wśyśtkim / ktorým prawdę mówić należy wielce pomócśna. Gdyby Sedzia ná śmiertelney pościeli leżąc nie mógł przysć do tego / żeby przysiał Naświetszy Sákráment / á uczyniłby ná ten czas iákie dzieło sprawiedliwości / albo rzekł komu prawdę / tedy oná sprawiedliwość y prawda ^{spráwie-}stánalaby mu zá Przenaświetszy Sákráment. Dowodządlliwość ieś tego Pismem swietym: Kiedy Moyses Sedzia y wódz ^{viaticum} ludu Isráelskiego dopędzał kresu życia swego / áby go Pan ^{na śmierć.} Bog ná śmierć iáko nalepiey sposobił / kazał mu przed śmiercią uczynić sprawiedliwość y pomstę nád Mádyanitámi. *Vliscere prius filios Israel de Madianitis, & sic colligeris ad populum tuum. Moysesu iuz też nie dlugo będzie koniec życia twoiego, pierwey iednak pomóci się krzymdy Synow Isráelskich nád Mádyanitámi, á potym pożegnaś lud twoy. A niemogłże rey pomsty uczynić Jozue / który náspot rzadził ludem Páńskim: niechayby się Moyses w potłoiu gotował ná śmierć / á te woyna zlecił innemu: Cóż to do rzeczy / człowiekowi wkrótce umrzeć mającemu o woyna nie myśleć: Bárzo do rzeczy. Moyses człowiek był święty / dla wysókich cnot swoich / godzien aby był umárł wzię-**

Num. 31.

Procop.
Gaz.

wſzy Naſwietſzy Sakrament / ale iſz go ná ten czas ieſzcze nie było / ná to mieyſce obrał Bog wſzechmogący ſpráwie-
dliwoſć / kaſzał iſz Mozyſzowi przed ſmiercią uczynić / aby go iáko viaticum iedno / miáſto Sakramentu Naſwietſzego ná on ſwiát prowadziłá. Nadze to wważył Procopius Gazæus, ktory ták mowi. Tanquam magnum aliquod opus ante obitum gerere, & celi viaticum ad vitæ exitum comparare ſuadet. Rádzi Pan Bog Mozyſzowi ſpráwiedliwoſć przed ſmiercią iáko rzecz iedną wielką, kaſze ſię mu ná zęſcie z tego ſwiátá iáko prowiantem iednym opátrzyć. Wázu-
jąc / iſz głowiek niemoſze ſię ná ſmierć lepiey przyprawić / iáko Przenaſwietſzym Sakramentem ábo ſpráwiedliwo-
ſcią / komu nie przyidzie do Sakramentu Swietego / ſpráwiedliwoſć / Prawdą vchodſi zá Sakrament zá viaticum.

Marc. vii.

Sam Chryſtus Ieſus wiećie z iákim prowiantem po długich á ktráwowych pracách puſcił ſię z tego ſwiátá do niebá : nie z inſzym / iedno z prawdą / gdy iſz ná oſtátniey z uczniami walećie zbył oſtro mowił. Exprobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis, quia iſs qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderunt. Wymawiał im niedo-
wiárſtwo ich, y twárdoſć ſercá, że tym co widzieli iſz zmar-
twychwſtał, nie wierzyli. A iedno to rzekł: wſtąpił do niebá / y vſiádl ná prawicy Bozey. Poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cælum, & ſedet à dextris Dei. Chćiał náuczyć / że kto chce ná oſtátnim křeſie żywotá przypoſporzyć ſobie iáſtki Bozey / kto chce z dobrym prowiantem wędro-
wáć z tego ſwiátá / niechay záżyie ábo Naſwietſzego Sa-
kramentu / ábo ſpráwiedliwoſci / ieſliby niemoł przýſć do Sakramentu / prawdą ktorą rzecze / ſpráwiedliwoſć ktorą uczyni / ſtanie mu zá Sakrament. Což ná to rzeka-
owi / ktorzy veritatem detinent in iniuſticia, ſpráwiedli-
woſć

wość iako niewolnice iedne w długich processach y niepo-
trzebnych dylacyach zatrzymywaia: złości / excessow nie
karzą: prawdę iasną różnymi fortelami zatrudniaia.

Nasświetła panno / Krolowa y Oratorko niebie-
ska / miałaś ty przedwieczną prawdę dziewięć miesięcy w
przeczystym żywocie twoim / wydawszy ją na świat / mo-
głaś w reku iak dziecko własne piastować / y ściśle v pier-
śi trzymać pánienstich / bo Synaczek twoy rad z tobą mie-
szał / y niemiał więkšej pociechy iako na twych reku / á
przecies ty niechtiała tey Boskiej prawdy v siebie táit /
áni przed ludźmi wkręwać / ále wrodzonego Synaczka za-
raz położyłaś w bydlęcym zlobie / nágiego iako prawdę /
áby wszyscy widzieli co jest: wolno było y bestyom do niej
przystąpić / ni komus wstretu nie czyniła / przed żadnymes-
iey nie wkręwała / y ztąd v Proročka mowi. *Proiectus sum* Psal. 21.
ex utero; w Żebráyskim stoi: Expositus factus sum. Po-
rzucony jestem; stałem się iako pomiot ieden. Solue vincla
reis. Rozwiąż pętá grzesnych. Pánom / Sedziom / Trybu-
nalistom daj swięta rezolucya / áby sprawiedliwość bez
wśelkiego faworu y zwłóki / ná same tylo respektuizc niebo
ochotnie czynili / á bráku w osobách nie máiac / iednaki bo-
gátemu y vbogiemu przystęp do siebie dawáli. Jurystom
y Prokuratorom Solue vincula colli. Oswobodź się y ięzy-
ki, áby prawdę / ktorey ma być simplex oratio, iasnie y pro-
sto mowili / áni iej proznemi dylacyami / excepcyami / kre-
tymi terminami in vinculis trzymáli.

Na świat y drugie pętá / ktorymi ludźiom wiąze re-
ce przez lákomstwo y chciwość / żeby to iako nawiescey wor-
ków náśáfować / á z nich namniey ruszyć. Głupim chirá-
grykiem takiego zowie Medrzec. *Stultus complicat ma-*
nus suas Głupi kurczy ná křtált chirágrýká ręce swoje. vcie-
śnie Poetá / ártuizc z iednego liiganta skapego / á ktemu
podágrýká mowi.

Drugie
pęte.

Eccel. 4.

Martial.

Litigat, & podagra Diodorus, Flacce laborat,
Sed nil patrono porrigit, hac chiragra est.
Práwnie sie Dyodor / á cierpi podágre.

Jurysćie nic nie dáie / toć ma y chyragre.

Łto frogie peto / á tym srozše / że do rozwiązania tru-
Łąkomstwo dniesze / bo łto západnie w te petá chćiwosći / łto da rece
frogie peto y serce łąkomstwu / trudno sie ma z niego wvolnić / iuz tá-
ki niedba áni ná łástki Boze / áni ná zbáwienie duše / nie
pátrzy ná żadne rzćiwe / ále wšystek w zystách / w que-
stách / w zbiorách niestušnych / wšacey v niego moze świe-
ctki respekt y doczesne interesse / á niz sumnienie / y łástka
Boza / wšacey vtile niz honestum. Nie dármo Apostoł
1. Tim. 6. Świety: Qui volunt diuites fieri incidunt in tentationem,
& in laqueum diaboli, & desideria multa & nociva quæ mer-
gunt homines in interitum & perditionem. *Ktorzy chca
bydź bogátrymi wpadáia w poluś; y śidło dyabelskie, y w chći-
wości różne á škodliwe, ktore pograzáia ludzi ná zgubę y
zátrácenie.*

Act. 16.

Śoremná rzecz czytamy w dzieiách Apostolskich. Kie-
dy Páwel Świety będąc w Rzymie / náuka y cudámi sły-
nął / tráfio sie że ieden Rzymiáнин miał corkę opetaną /
przez łtorą Szátan síła rzeczy táiemnych opowiadał / škó-
dy / zguby / zgodał / z czego Oćiec oney corki miał pożytek
y quest niemáły / bo co żywo w potrzebách swych ná poráde
w dom iego chodziło / káždy wieszczárke dobrze kontento-
wał / że sie wšyscy w domu przy niey bázro dobrze mieli /
bo quatum maximum prastabat diuinando, mowi písmo
świete. Obaczywšy te opetána Apostoł świety / záluic
iey vtrápienia / iednym słowem wygnał z niey czártá. Po
wygnániu Duchá złego / iuz też wšacey oná dziewká nie
wrożyła. Widząc Oćiec że nie wroży / że mu quest wstał /
Exiuit spes quastus, porwawšy świetego Páwła y Sylle
Kompaná

Pompaná iego/ przywiódł ná Ratusz/ y skárzy ná nie. Hi
 homines conturbant ciuitatem nostram cum sint Iudæi, &
 annuntiant morem quem non licet nobis suscipere neq; fa-
 cere, cum simus Romani. Pánie Vrzedzie/ ci ludzie zámie-
 śanie czynią w mieście naszym/ bo są Żydowie/ wnoszą
 zwyciężenie ktorých nam nie godzi się przyjmować ani czynić/
 gdyżesmy Rzymianie. Głupi wrzód/ Kazał wziąć obudwu/
 & scillis tunicis eorum iusserunt eos virgis caedi, wzięto/ pór-
 wano/ sułnie ná nich rozdárzy v pregiérzá sieczono/ y
 plag wiele dawšy/ ieszcze wrzucono do turmy. Gdyby kto
 spytał był tego Rzymianina. Brácie/ powiedz mi/ iákoś
 dobry Rzymianin/ cóć zawnił ten Káznodzieia y Apostof
 Páński/ żeś go do wrzedu powiódł/ y o taką sromotę przy-
 prawil? Niemogł ináczey powiedzieć/ ani dáć inšey przy-
 czyny/ ieno że z dziewki moiey wygnał złego Duchá. A
 chwala Bogu/ á za to nie wielkie dobrodzieystwo? Nie; *Ludzie*
 bo miała spiritum pythonem, dyabol przez nie wieszczył/ y *często dla*
 miałem z niego piękne quasta, pozyrki nie ledáiaćkie. *váile hone-*
 czemuż to tak sprosnył sposobem/ chceš sobie pozyrki *stum odste-*
 przywodzić/ czártá w domu chowáiąc; á Bog gdzie? częś *puię.*
 iego gdzie? honestum gdzie? Pewnieby był odpowiedział.
 Eý nie bądź takim skrupulatem/ bý tylo był pozyrtek/ iákim
 takim sposobem/ choć przez dyabły/ choć przez inšluzy/ choć
 przez czáry/ choć z obraza Bożo/ choć z nieprzyystoyności
 stanu y osława domu/ nic to. A máłoż takich/ Słucháże
 Namilšy/ ktorzy dla trochy márníego pozyrku/ dla ledáia-
 kiego quastu, dla lichego zysku odstepuia wczimwego/ odste-
 puia sumnienia/ odstepuia samego Boga? Weźmy owe
 náše w Polsce Pány/ ktorzy Żydom solwárki/ Alšyny/
 Kárczmy/ Bromáry/ bá iuz y Stároštwá Arenduia/ z
 wielką oppressyó Chrześcian/ z wielką háńbą imienia Pá-
 ná Iezvsowego. Mówmyž im że to nie Pánšta/ nie-
 przy-

Psal. 149.

przystoyna / wyma w tym części Bożej wielka / zniwaga
 Erwie Chrześcijańskiej iawna / gdy Żyd Chrześcijaninowi
 rozkazuje. Odpowiedz. Ey Księżu nie bądź takim skru-
 pulatem / wolno mie w maietności moiej czynić co chce /
 wolno intraty przyczyniać iako moge / pewniejszy mnie
 Kontrakt z Żydem / niż z Kátholikiem. Mójże o tákich chci-
 wości rzec z Dawidem. Nobiles eorum in manicis ferreis.
 Pánowie tacy są przez łakomstwo rąk zelaznych; może
 rzec z Páwłem / że są in laqueo diaboli, w petách v czartá.
 Weźmy owe złe Rodzice / owe niebáczne Gospodarze / Kto-
 rzy w domách swoich dla przedsięgo y sporzętego syntu / cho-
 wają złe żyjące Niewiasty; Ktorzy w święte dni piątkowe
 dopuszczają plesów / y muzyki / Ktorzy na wszystkie swawola
 rospuszczają swe corti / aby z ich bezecnej praktyki quasta
 mieli; Mówmyż im że to niepożądawa / że to grzech y obrá-
 zá Pánsta / y obawiać się trzeba / aby dla tákiej swewoli
 domu twego Bog ogniem nie zgubił / mówmy że to sromo-
 tá / podasz się y z córką swoją na izeyki ludzkie. Odpowie.
 Eý toć to Ksiądz niepotrzebny skrupulat / á Ktożby w dom
 moy náyżrezał / Ktoby to piwo / ten miód / ábo wino wypił /
 gdyby nie było z kim potáncować y wćieszyć się? Owo tak
 to jest srogie peto chciwości / że kto w nie západnie / trudno
 go ma ábo miłość wziętego / ábo powaga honoru Bożie-
 go / ábo wzgląd na własne sumnienie w wolnić y oswobodzić.

1. Tim. 16.

Zrozumiał to dobrze pomieniony Apostól / gdy chci-
 wość nazywał Korzeniem wszelakiej złości. Radix omnium
 malorum est cupiditas; Żowie chciwość y łakomstwo Ko-
 rzeniem / nie tylo dla tego że z niego idą prawie wszystkie
 złości / zazdrość / łupiestwo / zániedbanie służby Pán-
 skiej zc. nie ináczey ieno iako z Korzenia bieżą gáłęzie / li-
 ście / kwiaty / owoce; ále osobliwie dla tego / iż go z sercá
 ludzkiego trudno wykorzenieć. Poryzycie ná drzewo w zie-
 mie

mie mocno y głęboko wroście/ Korzenie tego drzewa tym
 jest między innymi od gałęzi y pnia samego rozne/ że ie z
 pracą wykopać z ziemię; gałęzy te y owe łatwie odetnieś/
 samo drzewo nie z wielką sily y ze pnia zwaliś; ale gdy
 do korzenia przyjdzie/ trzeba dobrze goła zapocić/ nim ci
 go szpetna ziemia puści. To właśnie taka jest chciwość/ *Lakomstwo*
 Radix omnium malorum Cupiditas. Inne występki śna/ *jest wyste-*
 dno może głowiek porzucić/ z piianstwem może sie rozstać/ *pek nieu-*
 albo do wielkiej przyszedłszy nędzy/ albo w ciężko z niego *leczoney.*
 wpadłszy chorobe; nierzad może sobie zbrzydzić/ albo wiec za
 ląty opuścić; lecz chciwości ani choroby odpędzają/ ani
 wielkie lata odeymują; y owszem ona z ląty rośnie/ iako
 mówi święty Hieronym. In senibus cetera vicia senescunt,
 sola auaricia iuuenescit. Wielki był exces Piotra/ Krzywo-
 przysięstwo / y zaprzeczenie Mistrza swoięgo / a iednak to
 namilży Iezus iednym weyrzeniem wlezył. Conuersus *Luc. 22.*
 Dominus respexit Petrum, & egressus foras Petrus fleuit a-
 mare. *Obroćmy się Pan poyrzaj na Piotra, aż on wyszedłszy*
z Kieżęcego dworu rzewno y gorzko płacze. Wielka była
 Synow Zebedeusowych ambicya / gdy pierwszych przed
 innymi Apostoły y samym Piotrem stołkow affektowali/
 a przecie to iednym słowem Chrystus naprawił. Nescitis *Math. 20.*
 quid petatis. Wielkie były grzechy Samarytánki / Mła-
 gdaleny/ a wzdry obie/ Kazaniem iednym do pokuty na-
 wrocił. Nuz Thomasia niedowiarstwo iak było twarde/
 gdy całemu Kollegium Apostolskiemu o Zmartwychwsta-
 niu Pána Iezusa wierzyć niechciał / a przecie to iedną
 wizytą Pánką y naswietłey osoby ięgo presencya zmie-
 kzyła. Spoyrzycież na chciwość y lakomstwo Judasia/
 taka koło niego praca y sily. Juz go Kochány Zbawi-
 ciel śafarzem swym czyni/ aby mając pieniądze w mocy/ a
 z nich rachunku nie czyniąc/ przestał krądziczy y chciwości/

iuż do nog iego wpada y łaskawie omywa/ iuż łagodnie w pomina; iuż surowo grozi; á przecie mu nic nie pomogło/ áni z tych sídel chciwości uwolniło. Czemu? bo Radix omnium malorum Cupiditas, między występłami chciwość iest ná łstalt forzenia/ do wykopánia/ do wytorzenia naytrudniejszy.

O Mårko przenaświeta Solue vincla reis, Rozwiąż petá grzesnym/ z miłościwcy twoiey nád grzesnymi opieki/ obetni petá chciwości z reku y z serc ludzkich/ wytorzeń z poszedku Kátholikow sprosne łakomstwo; iákoś ty w sercu twoim niemiała ieno Boga samego/ táł sercá ludzkie obroć y wytieruy/ ná zámilowanie dobr státych y wieczy- stych/ iákoś ty skárbu wziętego z niebá nie zátópáta/ á ni- go w domczku táta/ áles go chetnie niośta między ludzie/ y z reku twoich dáłas w rece Symeonowe; táł ludziami dostátnim dáy rece łaskawe y sercá lutościwe/ niechay tu ozdobie Kóściółow/ y potrzebie wbo- gich rąk nie kuczaj/ áni sprosney chciwości petámi sídłáta/ ále manum aperiant inopi, extendant palmas suas ad pauperes, niech ie przez miłá á Bogu wdzięczną hojność otwieráta/ pámietaiąc co powiedział ieden/

Prou. 31.

Nil numerare iuuat, nil addere semper aceruo

Multiplicare nihil; Diuide, diues eris.

Nie bogáty kto liczy/ y workom przydáie

Nie kto skárby rozmnaża; lecz ten co rozdáie.

Trzecie

peto.

Iob. 31.

Pijáństwo.

gubizdro-

wie y ma-

ietność.

U ná Nogi ludzkie iákie też petá świat rzuca? iákie ná nie kładzie otowy? Wstyknie tám Job/ ze miał iákieś łyczaki ná nogách. Poluisti in neruo pedem meum. Moge temi łyczakámi názwáć owe przy bántkietách y dobrych my- słách długie siedzenia/ ná których ludzie zbyteczni trawia pod czas dni y nocy zupełne. Niemále y to vinculum y byt przykre więzienie/ w które západłszy głowie/ często o- yrrá-

utrąće zdrowia y majątności przychodzi. O zdrowiu á za
nie wiemy/ iáko owe zágeszone pełne by nadużsiego z nog
zwaláia/ y od stołu sáмого wielekroć kłáda ná máry? I
tádjé Ambrosz swięty ná przykre góściorády woła. Quid
te delectant damna sine gratia. Rogas ad iucunditatem, co-
gis ad mortem? Inuitatos ad prandium, efferri vis ad sepul-
chrum? Cóż zá wóiechá, że p. zyiácielá poiać, do swáńku z dro-
wia przymieździes? Prosiß dla dobrej myśli, á p. tnymi zenies
do śmierci? Záproszonych ná obiad, chceß áby od stołu w trun-
nách wynoßono? O Utrąće záś majątności/ posłuchaycie
Dawidá. Si dormiatis inter medios cleros. Inna versya
ma choros; Vatablus, Cacabos, ollas; Pennae columbae de-
argentatae, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Upomi-
na tu Psálmistá swięty młódz do skromności/ y dáie pie-
kna przestroga. Młody Pánicu/ kiedy sie wstámi bedzies
báwil/ y ná nich z niepotrzebna kómpánia y gáwedzia ták
dlugo zásiadał/ Inter medios choros, że to/ iáko by was
wszystkich podciał/ áz pośnienie zá stołem/ zá kłusámi y
gáncámi winnymi/ Si dormiatis inter medios cacabos. ol-
las; nie wydoła takim zbytkóm majątnóść twojá/ musiß
przystáwić stárego Oycowskiego srebrá/ owe rostruchany/
czáry/ puchary/ różnym ptástwem trybowáne do żydow
lecieć musiß/ Pennae columbae deargentatae, co dzień częstu-
jąc y hulájąc/ z pádna z grzbietá y Kysie y Sobole/ ledwie
tám przy kórym Tábinie wytártym zostáć przyjdzie. Po-
steriora dorsi eius in pallore auri.

Ambr. de
Ch. & ie-
iun. cap. 14.

Psál. 67.

Utráta
młodych lu-
dzi.

Piekna rzecz wkazano raz Zacháryasowi Proroko-
wi/ o czym sm ták mowi; Vidi, & ecce candelabrum aure-
um totum, & lampas eius super caput ipsius, & septem lucer-
nae eius super illud, & septem infusoria lucernis. Widzialem,
á oto lichtarz złoty wszystek, y lámpá iego nád wierzechem iego,
y siedm lucern iego nád nim, y siedm nalewek przy lucernách.

Zachar. 4.

Gdyby kto spytał/ z kąd dostacie oliwy do palenia tych lucern albo kagancow? Snadno było odpowiedzieć/ y rkażać. Bo tuż przy lichtarzu były dwie buyne oliwy/ które o oleiu hoynie dodawały. Duæ oliuæ super illud, vna à dextris lampadis, & vna à sinistris eius. Dwie oliwie nąd lichtarzem/ iedną po prawey stronie lámpy/ á iedną po lewey. Cudna tu náuka młodżianom w domách wysokich wrodzo-

Przesłom. gávrátni-kom. nym. Nie závádzi pod czas wrodzonemu młodżianowi/ chlebem y wztámi przyiázi nábýwác/ nie závádzi choyno-
 ścio ánimusí wskázć/ kázac y w siedni nálewác; ále ná ten czas/ kiedy takim sumptom moga wystárczyć oliwy/ Solwárki tego; ináczey iesli ná to pátrzyć nie będzie/ iesli wydatki przeniosą intrate; wpádnie/ w dlugi zaydzie/ z srebrem y fantámi do Żydow wędrowác musi/ y cóś podobnego owym głupim Pánnom mówić: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. *Póżyccie nam oleiu wászego, bo kágánki náše ustáia.* A za nie ták bywa? máłoz tego widamy/ że młodż zacna/ w choynych dóstatkach od Rodżicow zostáwiona/ zbytniemi niepotrzebney gáwedzi wztámi/ codziennymi nąd intrate piátýlámi/ przychodzi do tákich wtrat/ że co przodkowie y Rodżicy tego lat sílá zbieráli/ y oszczędnie chowáli/ to Pan Młody zá rok/ dwa/ przeslorzy/ stołowe srebro Oycowstie w Żydow potráci/ máietności powiezi/ pozáwodzi/ y náko-
 niec przed Kredytorámi do wieże wstępowác musi/ y być/ ácz z nierowney przyczyny/ iáko Ioannes in vinctis.

Roskoście Wiec to wtrátnego życia peto tym iest gorse/ iz czę-
leśna peto stołroć wiáze sie z innym petem bezecney roskosy / y życia
wielk.e. swowolnego / bo iáko mówi Filozoph. Multi prodigorum
 Arist. 4. fiunt intemperati. Y Doktor Anyelski. Prodigii frequentius
 Ethic. ad intemperantias declinant. *Wrátnicy często do roskusy y*
 S. Tho. 2. 2. *niemstrzemieźliwości zklániaia. Które peto iáko by ciężkie*
 q. 119. ar. *y zbyt*
 1. ad 3.

y zbyt niebezpieczne było/ kstałtnie opisał Medrzec/ gdy
o głupim młodzianie za świecką rostkoss idącym mówi.
Irretriuuit eum sermonibus suis, sequitur eam quasi bos ductus
ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & ignorans quod ad
vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius;
velut si auis festinet ad laqueum, & nescit quod de periculo
animæ illius agitur. *Vsidlita go mowami swymi. Idzie za
nia iako wol wiedziony na zabicie, y iako baran poskakuiacy
a niewiedzacy ze glupiego na związanie ciagna, az przebieje
strzala wnetrzności iego, iako gdyby ptak spieszył do s. dła, a
niewie, iż o utratę zdrowia iego idzie. Wkazuje tu w ro-
snych podobienstwach Medrzec/ co czyni z człowiekiem
rostkos/ gdy ktorego w pata swoje weźmie/ y w nich vsidli.
Czyni go naprzod wolę/ bo taki co wiedzieć iakieby sa-
tygi niepodiał/ by tylo przekletym ciata chwóściom do-
syć uczynił. Czyni go baranem/ bo świecki rozpustnik dla
brzydkiey rostkossy nie załue dostatkow/ ktorými go Bog
iako wełna iedną odział/ wazy kwoli niey substancya/ wa-
zy kleynoty/ y bez trudności wszelkiey dopuszcza ie sobie od-
bierać. Jawnie to widziemy w Herodzie/ vsidlany kochá-
niem iedney niewiasty/ Autorki dzisieyszych okow Jana
Świetego/ krolestwem iako podla rzeczy sasuie/ za marny
taniec polowice go dziewczyszkui ednemu darować przysie-
ga. Pro saltatione regna donantur. Mowi z podziwieniem
wielkiego Milana wielki Biskup. Nie darmo Pogán-
stwo człowieka nierządny rostkossom oddanego malowa-
to/ iako twierdzi Abulensis, na kóssych nogach. Jako
abowiem kóss/ gdy iej ziarno posypuię/ nogami ie y tam
y sam rości sika/ własnie iakoby ie mniey sobie wazyła: Za-
rownie kto sie da w moc rostkossy/ za nic sobie ma bogá-
ctwa, y zbiory/ rzuca kleynoty/ miece złotem ni plewa ie-
dną. Nakoniec czyni rostkoss człowieka prakiem/ gdy go*

Prou. 7.

Marc. 6.

Ambr. lib.
3. de Virg.
cap. 5.

Abulen.

Rospustni-
cy viray-
ni bywają.

*Cieleśność
gubi ludzkie
godne.* w śidłach swych wwiklawszy mocno y ściśle trzyma. Ke-
mu wyrażił tu Salomon / iákie w ludziach sędoby robi
brydka ciała rozpustá. Ná tego petá swe rzuci / y w nich
wsióli / choćby dzielnością swoją / y godnymi pracami mógł
być Rzeczypospolitey poszyteczny iáko wol iáti ; choćby w
obyczajách był prosty y niewinny iáko bóraneł ; choćby bo-
gomysłnością latał po niebie ná wzor ptaká ; iáko cugle
pusci swewoli / y poda sie w petá roztósy / wšyštko to oná
pochánbi / zepsuie / y potlumi. Nowináz iey mocne Sám-
sony w słábe kálikí ; mądre y bystrem rozumem wysoko la-
tájące Salomony / w głupie obráćac niewieścínchy ? Wic-
táć chytrze z człowiekiem idzie / że co z rázi nam owom
swowolney kómpániey zdał sie opierác iáko wołéł ; spro-
bowawšy nieszczęsnych wciech / idzie ná nie przedzey iáko a-
gans lasciuiens, bárán postáćniący : á nálog wziawšy / iuż
wodzá niepotrzebuie / leci sam ná wšyštko złe ná kšéat
ptaká bystrołotnego. Velut si auis festinet ad laqueum, &
nescit quod de periculo animae illius agitur.

To my w tákich śidłach y petách y w wieżách żytemy
ná tym świecie Kátholicy moi / od ziemié tu samemu niebu
pełno sídeł. Domine, quis euadet hos laqueos? Pánie kroż
vydźie tákich zasádek? Odpowiedziano Swietemu An-
toniemu Humilitas : Pokorá. Vyś ích ináczey niemože iez-
no pókorá. Kiedy myśliwcy ze pszy poluic nápadná ná
*ieź iáko sic
psom broni.* iezá / co on czyni? wšyšteł sie zwinie w kłebuseł ieden /
Ares. Impr á spile owe ktorými go iáť páncierzem naturá odzjáł / wy-
stáwiwšy / nimi sie broni / y z tąd mu ieden nápisáł : Vn-
diq̃ue tutus ; Zensáad obronny Równie y ty postepuy Ká-
tholiku / Kiedy ná cie piekielni myśliwcy rozformá byje
hártty swoje / to iest / złe okázye y powaby do grzechu ; iesli
choceš byđ vndiq̃ue tutus, zensáad bespieczny / skurczony
przez nistá pókorá / wbiérz ciáło twe w bodzące ciernie
Páná

Pána Jezusowe. Kiedy ná cie brzytka cielesności pokuśá
 nátrze/ wśáz iey skłotego/ zbitego od stopy nożney áz do
 wierzchu głowy Pána IEZVSA, y to światobliwa myślá
 wśelkie swowolne w cieie twoim zedze y zary rgáśay/ gdy
 cie beda chcieli wśidlić piánstwem y zbytkiem/ wystaw im
 gębke/ zółci/ myrrhy/ octu pełną/ ktora IEZVSA ná
 Krzyżu dla ciebie wśychájacego zátapiano/ y mow że nie
 przystoi/ ábys co dzien zbytkował poniewáz Tworcá y
 Dobrodziey twoy/ krole wody kú ochłodzie swey niemiał;
 gdy cie chciwość złego y lákomego grośá opádnie/ y zebys
 dla niego prawdy odślipil rádźić bedzie/ zástaw sie niewy-
 mowną miłością IEZVSA, tesli on tobie wnetrznosci mi-
 łosierdzia swego/ rák szczodrze y szeroko zelázem otwo-
 rzył: á ty w sercu twoim iáko lákomstwu mieysce wzy-
 niś/ iáko dla márnego pozytku y quástu/ prawdy/ sprá-
 wiedliwosci wśtapiś: Tátiey zázýváiác obrony doznaś
 że Petra refu ium herinaceis, Petra autem erat CHRISTVS. *PGal. 1:13.*
Opoka iest wcieczka iezem. A opoka nie iest krazyszy, icno Chry-
stus IEZVS.

Ktemu wcięśay sie w tych zászádzkach y sídlách/ do
 Krolowey niebá y ziemie. Tá ábowiem iest/ przed ktora
 wśelkie dytrosći swiátá y czártá niśczeja. Pelen swiát
 sídel/ y niemáś kroy od nich był wolen/ kázdego w pier-
 wśym ná swiát wśtiepie/ w sídlo swe dla grzechu pierwśych
 Rodzicow śátan bierze. Sámá Naswietśa Pánná od sí-
 dła tego dzisia wolna zostáie/ ze mowić iáko y iedynák iey
 namiśy moze. Cadent in retiaculo eius peccatores, singula-
 riter lum ego. X owśem oná iáko Virgo singularis, te petá/
 ktore ná nas Ewá śtrećilá w niepośalánym Poczéciu swo-
 im/ psuie y wolność przez Ewe wtrácona przywraca swiá-
 tu. Z kąd od Kościółá swietego/ ma powśedchną y wie-
 czną chwálę/ ze codzien głośi: Quod Eua tristis abstulit,
 Tu

Tu reddis almo germine. *Co Ewá smętna stráciła, Tys Pánienko przywrociła.*

Pic.rin
Hierogl.

Kiedy Titus Cesarz Rzymski zwoiował ziemię Żydówską y Jeruzalem zburzył / kazał dla tryumfu bić na pieśniądzach drzewo palmowe / á pod nim białogłowe smętną / w petách y okowách siedzącą / ktora wyrażała ziemię Żydowską / przez tego Monárche zwyciężoną / przy czym był ten napis; *Iudaea captiva. Co iest Nasświetsa Pánná / ieno*

Cant. 7.

drzewo palmowe: *Statura tua assimilata est palmae Wzrostem iestes podobna palmie*; mowi Oblubieniec. *A sama toż*

Eccl. 24.

o sobie powiada. *Quali palma exaltata sum in Cades: Iáko pálmá wywyższona iestem ná Cades. A grzechy náše co są ino*

Psal. 118.

nego / ieno petá y okowy iedne / ktore nas w niewolę y więznie mánstwo czártu podają. *Funes peccatorum circumplexi sunt me, mowił o sobie Dawid. Pomrozy grzechow powiazáły y ponętały mię. A przeto wpadłszy pokornie iáko niewolnicy iedni / do nog tej świętey palmy / wołamy zkościotem świętym / Solue vincla reis.*

Przenasświetsa Bogarodzico / pierwey święta niż poczęta / pierwey błogosławiona niż wrodzona. *Sama iedyna między Pánnami Mátko / y między Mátkami Pánnó / żyjemy ná tym świecie iáko wygnáncy y bánnici iedni / pełni zewsząd sídel y zásadzek nieprzyiácielskich. Z toba dziś zawitała ná świat swoboda y wolność náša. Ewá nas w sídło grzechu y śmierci wtraciła / á tys nam przez iedynała swego o swobodzenie y zymot przywrociła. Quod Eua tristis abstulit, Tu reddis almo germine. Co Ewá nędzna stráciła, Tys przez Syná náprawiła. Mátko miłósci / rozetni prześwieta przyczyna twoja / petá grzechow y złych nálogow nášych / y day szczęśliwie vchodzić wsielich sídel nieprzyiácielskich; á poniewaz / iáko mowi Mes drzec. Vincula tua alligatura salutis Petá twoje są zbaw*

Eccl. 6.

wienną

wienną więz. Zwiąż nas iako Mancipia swoje / ducho-
wnymi świętych cnot y służby twoiey petami / y zdarz
na tym więzieniu doczesnym tak dni nasze prowadzić /
abyśmy w dobrych y nieba godnych po-
stępach żyjąc / wieczną w Królestwie
Syna twego swobodę / y wol-
ność otrzymáli /

A M E N.

K A Z A N I E

W Kościele Panny N. Na Dzień Nawiedzenia Błogosławionej Panny.
na Piasku.

Intrent vtastrahebiles,
Coeli Fenestra facta es.

Stałaś się Oknem do nieba /
Smećć się nam nie potrzeba.

En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras. Cant. 2.

Oto on stoi za ścianą naszą / poglądając przez
otną.

Iob. 38.

Disputuić niegdy Bog wszechmogący z
Jobem / Namilsi Chrześcianie / zażądał
mi te kwesty / na ktorey drodze świat-
łość mieśka / y ktorym gościńcem cho-
dzi? Indica mihi si nosti omnia. In qua
via lux habitet? per quam viam spargi-
tur lux? Powiedz mi, jeśli wiesz wszystko.
Na ktorey drodze światłość mieśka, która droga rozchodzi
się światło? Nie umiał na to odpowiedzieć. Czy podobno
Matematyki nie umiał? albo snadź gospodarzem nie był?
Spytał

Spytay ábowiem *Mathematyá* / in qua via lux habitat? per quam viam spargitur lux? odpowie / że iest ná niebie tośo iedne krzywe názwane *zodiacus*, po którym stoníce bie-
ga / y z niego ná wsyšteś świat rospuszcza światło y pro-
mienie swoje. Spytay gospodarzá / per quam viam spargi-
tur lux? niewiele mysląc / wkażeć *Ořno* / y powie że do
domu iego / do izby y komory iego / stoníce y światło to
droga wchodzi / *Ořnem* wchodzi. A iákoż tego nie mógł
Job zgádnąć? Nie o prostey podobno światłości pytał
Pan Bog / bo á ktoż niewiádzi / że stoníce ná niebie mieřka /
y totem go swoím obchodzác / z niego ná powietrze / ná zie-
mie y ná wyřbie niebá rospuszcza promienie swoje: y nay-
prostřy zgádnie in qua via lux habitat, ná niebie. A iest
o domu prywatnym mowiř; y dziećo zgádnie / per quam
viam spargitur lux, ktora droga światło wchodzi / *Ořnem*
wchodzi. Musi byđz / że to o duchowney światłości Pan
Bog rozmawiał z *Jobem* / musi byđz że go pytał o stoncu
przedwiecznym / náymniřym iedynaťu swoím / in qua via
lux habitat? ná ktorey drodze tá światłość mieřka? musi
byđz że go pytał o láscie swoiey grzesnego człowieká oświe-
caiącey / gdzieby iá chował / y ktora droga do nas wyprá-
wiał. Trudno miał ná te questye onych časów *Job* odpo-
wiedzieć / trudno miał co mowić o stoncu spráwiedliwořci
y drodze iego / bo ná ten čas mieřkaťo zá ciemnymi mgłá-
mi y obłokami / iáko świádeczy *David*. *Nubes & caligo in-* Psál 96.
circuitu eius. Oblak y mgłá okolo niego Trudno go miał
człowiek rozumem domáć y pewney o nim doysć wiádo-
mořci. Lecz czego ná ten čas *Job* nie rmiál / to dniá dzi-
sieřsiego iedná dziećiná / Jan święty ieřsze w zywociel *Má-*
tki swoiey poznawa / y wkazuie *Mátce*. *En ipse stat post pa-*
rietem nostrum, respiciens per fenestras. *Mátko* chceř
wiedzieć o stoncu prawdziwym / o przedwiecznym iedynaťu

Bożym/ná Ktorey drodze mieřka/ gdzie gořci? Oto ieřt zá
 řciáná nářba/ poglądać przez okná. Oto ieřt w Przeczy-
 řtym żywoćie Mátki ťwey nářwietřey/ řciány nářey/ Kre-
 wney nářey. Żowie P. Błogorławioná řciáná ťwoia/ bo była
 domowa iego/ Krewná iego. Żowieiá Oknem/ bo przez nie
 řwiátło lářki řwoiey/ do niego wyprawil/ przez nie ořwićil
 go w ćiemnořciách grzechu pierworodnego. Tym ći Oknem
 pogląda y ná nas grzeřne/ tym oknem ořwieca nas promie-
 niem miłorřdzie ťwego/ tym oknem ťpuřcza nam rozmaćte
 z niebá poćiech. A dla tego řluřnie wyřrzyřka Kořciot ř.

Intrent vt astra flebiles, Coeli FENESTRA facta es:

Státář řię Oknem do niebá, řmęćić řię nam nie potrzebá.

Bede mowił ná dżisieyřym Kazániu / o tym řwie-
 řym Oknie / y řkázę lářkom wářym / iáko ludźie grzeřni
 wielkie máię przyczyny do rádořci y weřela / z tad że Na-
 řwietřa Pánná řtála řię Oknem do niebá. Jzáiař Proroř

Isai. 60. mi. Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbae
 ad FENESTRAS tuas. Ktorzyř to řa, co iáko obćoki lářdia, á
 iáko goćębie do Okien řwoich? We wřelkich pracách y zá-
 ćiagách nářych řáznodźieyřkich nie indziey zwyřliřny řię w-
 ćiećać / ieno do ćiebie Pánno Błogorławiona; przez ćie

Pánná B.
 ieřt Oknem
 do niebá.

nas ábowiem / iáko przez Okno / Bořkie řwiátłořci pro-
 mienie dochodża / przez ćie řię rozumy nářie z grubey myřey
 nieumieiętnořci oćieráię y poleruia. Ořwiecayře mie lá-
 řka Duchá řwietego Mátko namilřa/ abym ćie niegodny/
 mogł iákořkolwieř řtawić / á Bořkie w tobie miłorřdzie
 pozytecznie zálecáć.

Jeřt to pořpolita Dořtorom řwietym názywáć Pá-
 ne Błogorławioná Oknem niebieřkim. řwiety Fulgentius

S. Fulgen.
 fer. de laud.
 Virg.

ták o niey mowi: Facta est MARIA FENESTRA coeli,
 quia per ipsam Deus verum fudit saeculi lumen, & per ipsam
 Deus

Deus descendit ad terras, ut per ipsam homines ascendere mereantur ad coelos: *Stála się Mária Oknem niebieskim, ábowiem przez nią Bog wydał prawdziwa światłość światá, y przez nią zstąpił na ziemię, áby przez nią ludzie, godni byli wstępować do niebá. Święty Bonáz wenturá zowie ia Fenestram coeli Crystallinam: Oknem niebá Krzyżstatonym. Kilká rzeczy wpátruie w Oenie / Kto re bárdzo pięknie mogą się stosować Naświetshey Pannie.*

S. Bonau. in
Litan. Deip

Na przód / jeśli poprzemy na szkło / z którego pospolicie Oena bywá / obaczmy że w wielu rzeczách podobna jest szkłu Panna przeczyszcza. Piękna rzecz jest szkło / śliczny Krzyżstał / gdyby moc á trwałość przystąpiła / bárdziejby wazono szkláne naczynia / á niż srebrne ábo złote; á wiecieś z czego oboie pochodzi? Szkło pospolicie robią z popiołu; z tak lichy rzeczy y podley máterey tak cudne dzieło: á Krzyżstał pochodzi z lodu y z śniegu / Który na wyższych gorách dlugostí czasu tak twárdnieje / że się prawie w kámién obraca. Z ródze Ludowicus Gonzága Książę Matuánskie chcąc włożyć iáko do zwyciężenia nieprzyaciółá siła może cierpliwość / Kázawszy namálować na tablicy bání Krzyżstałowa / dał taki napis. Ex glacie tandem crystallus euasi: *Z lodu zostałem nákoniec krzyżstatem.* Ktożby się spodział / áby z wody / z śniegu / tak twárda y śliczna rzecz rodzić się miała? Ktoby rzekł / że z popiołu z tak niezczemney máterey cudne szkło będzie? A wszystko to ogień spráwuje / Który dzielností swoią popiół w tak cudozgo rzecz obraca y transformuje. Jeśli we szkłe dziwujemy się dzielností ognia / y dowócipowi rzemieślniká / że z podley rzeczy tak śliczne sztuki wyrabia: Wiákoż nie dziwować się łásce y niepoietey mądrości Bóstkey / Która w Naświetshey Pannie włożyła: iáko nie dziwować się wszechmocności iego / gdy iedną Pánientkę na pohánbienie pie-

Szkło z popiołu robią
Plin. 1. 37.
cap. 2.

Krzyżstał
rodzi się
z lodu.

Eká á napráwe wyšštiego swiátá obrat : iáć nie zdumie-
wác sie niewymowney dobroci iego/ gdy iá nad wyšštie
Anyoły/ Cherubiny/ y Seráphiny wystáwił/ ták iá o sobie
mowić moze/ Ex glacie crystallus euasi; z podlego lodu stá-
lá sie krzysztálem známienitym.

Ná teczy
kolory od
Stoná.

AresImp.
lib. 2.

Ktoś tám obaczywszy teczę y ná niey rozmaíte fárby
przesłiecznie wyrażone/ wiedząc czym przedtym bylá/ że ie-
dnym lichym rośistym obłokiem/ pytał sie pilno/ z kąd by
nábyła oney ták śliczney troustey bárwy : áz mu tám ieden
włáże stonce przeciwko teczy świecace/ y rzecze. Quia respe-
xit. Iż weyżrzał. Chceś wiedzieć z kąd tá ná teczy/ ná tym
obłoku/ iásność : Z kąd te pozorne y nadobne kolory : Z
stoncá; óto to stoneczne spráwiło/ ktore weyżrzawszy ná
prosty obłok/ te śliczne pozory ná nim wyrażilo. Quia re-
spexit.

Virg. 5.
Aeneid.

Plato in
Theæteto.

Luc. 1.

Mille trahit varios aduerso sole colores.

Jest sie záiste czemu dziwować w Pánnie Błogoslá-
wioney. Jesli Plato názwał teczę filiam I haumantis, id est
admirationis, córká podziwienią/ że pięknością swoią oczy
ludzkie ku sobie obraca ; á Pánná przenaświetsza á za nie
własna filia admirationis, córká podziwienią : Ktoż kiedy
rozumiał áby białagłowá Bogá spłodzić miáć : Kto sie
spodziwał Pánnie być Mátką y Mátkę Pánną : Kto rozu-
miał áby białagłowá w mądrości/ w światobliwosci wy-
šštie Anyoły przewyższyć miáć ! Z kąd w niey táká dostó-
ność : Z kąd táké zacność : Sámá wgłos włázuie ná
stonce/ y iego iáśńawe oko. Quia respexit humilitatem an-
cillae suae. Iż weyżrzał ná niskóść służebnice swojej. Popiół
ci iá też iestem y ziemiá własna iáć y drugi człowiek/ ále
zá iáśńa Boga crystallus euasi ; y mnie też przestępstwo Al-
dámá sięgáć iáć y drugich mogło/ álem go wstá/ y w po-
częciu zóraz ślicznymi dárami zostáłam ozdóbiona/ Quia
respe-

respexit. *Iż weyrzał.* Beatam me dicent omnes generationes: Błogosławiona zwąć mie będą wszystkie narody. Quia respexit; Quia fecit mihi magna qui potens est. *Iż ná mię weyrzał.* *Iż mi woczył wielkie rzeczy który mógł y jest.* To to słońce sprawiło/ robotą to y dzielność ognia tego/ o którym rzeczo. Dominus Deus tuus ignis consumens Deuter. 4. est. *Pan Bog twoy ogniem palacym jest,* on mie z lichego popiołu w śliczne szkło przerobił/ zá iego łaskę ex glacie crystallus euasi, z lodu stałam sie krzystallem.

Szkło rzecz jest wielkiej słabości/ potrzeba go ostro *Szkło bór-* znie wzywać y pilno chować/ bo prętko sie stłucze/ á nawet *zostabe jest* y biedna z wst párá škodzi mu/ y gląns iego speći. A dla tegoż Doktorowie świeci przyrównywał Pánienki do szkła/ y dla ich czystości/ y dla ochrony/ której wielce potrzebuja/ bo im także ledáco škodzi/ y weyrzenie samo/ y *Pánien-* prosta rozmowa. Święta Afella nim sie wrodziła/ wkażał *stwo przy-* Pan Bog iey Oycu przez sen w śliczney iedney sklenicy/ iá *rownane* to świadczy święty Hieronym. In Matris vtero benedictio *do szkła.* tur ei antequam nascatur, & in PHIALA NITENTIS VITRI, & *S. Hieron.* omni speculo purioris Patri Virgo traditur per quietem. *epist. 5. ad* *Marcella.* *W* *Zywość Mátki, błogosławia iey pierwey niżli się rodzi,* y w sklenicy świętego szkła, y nád wszelkie zwierciadło czystszego Oycu, wkażnia Córke we śnie. *Ná co w sklenicy?* áby nau- czono co jest Pánienka; śliczna y czystością swoją ozdobna iáko szkło; ále też pilności y ochrony niezmierney potrze- buie iáko szkło.

Wzrac Pan á Zbawcą náś/ iáko sie mamy gotować ná godzinę śmierci/ rostkánie mezczyźnie przyspasabiáć lucer- Luc. 12. ny ábo látarńie. Sicut lumina vestri praeincti, & lucernae ar- dentes in manibus vestris. *Niech będą przepasáne biodrá wá-* se, y látarńie zápalone w rękách wáśszych. *A záś białymgło-* wom każe mieć lámpy. Simile est regnum caelorum decem Matth. 25. Virgi-

Virginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam Sponſo & Sponſæ. Podobne ieſt Kroleſtwo ni: bieſkie dzieſiać Pánnom, ktore wzięwſzy lámpy ſwoie wyſſy przeciw Oblubię-

Meżczyźnie cwię Oblubienicy. Czemuż to meżczyźnie każe cho-
 P. Chryſtus tárníami; á białymgłowom / Pánnom nie z lá-
 każe cho- ále z lámpami: Powieǳcie mi / gǳie wárownieyſze ſwiá-
 dzie z lá- tło / w láárniey czy w lámpie: Bez wátpienia wárowniey-
 tárniami, ſze w láárniey; bo w niey więkſza ma od wiátru ochrone-
 á białym- nie ták go ſnadno doyſć y zámuchnąć może / iáko w lámpie;
 głowom z pie; z ktora gdybys miał choǳić po wlicy / po wietrze / prze-
 lámpami tóbys pozbył ſwiátlá. Przez te lucerny y lámpy znácz-
 czemu? tko bys pozbył ſwiátlá. Przez te lucerny y lámpy znácz-

ſie dobre wczynki náſze / ktore ſpaſábiáć mogą ná drogę nie-
 ſmiertelnoſci. Lucernas ardentes in manibus tenemus,
 cum per bona opera proximis noſtris lucis exempla mon-
 ſtramus, mowi ſwięty Grzegorz. Láárnie zápalone w rę-
 kách trzymamy, kiedy dobrymi ſpráwami bliźnim náſzym ſwia-
 tobliwe przykłądy ukáżniemy. Chciał tedy ſłowy tymi wka-
 záć Chryſtus I E Z V S, że cnotá w meżczyźnie dáleko ieſt wá-
 rownieyſza / trwálſza / á niź w białeygłowie. Jáko z láár-
 nia możeſ ſmieie choǳić po wietrze / y ſwiátló w niey no-
 ſić: ták meżczyźnie nie kaźda záraz z ludźmi konverſácyá
 ſkóǳi / nie záraz cnoty y ſławy dobrej náruſza / chociaź tu
 y owdzie idzie / to y owo ſłyſzy; Lecz w białeygłowie / á
 zwołaſz w Pánnie / cnotá ſłabiuchna ieſt / pretko ſwán-
 kować może / nie ináczey ieno iáko ſwiátló w lámpie / wy-
 choǳić ná wiátr / przeſuſáć ſie / niebeſpieczno; leǳá wiátr
 dmuchnie / leǳá párá záleci / áź ſwiátló gáſnie / áź ſławá /
 reputácyá wniwecz. Owa Pánience iáko ſkłu potrzeba
 pilney ochrony.

Szku-
 ſzkodzi ży-
 we ſrebro.

Alubo to ſkło wielkiey ſłaboſci podlega / ma to le-
 dnak oſobliwego / ze mu Merkuriuſ ábo żywe ſrebro nie-
 ſkóǳi. Wiećcie iáká ieſt moc y dzielnoſć żywego ſrebrá /
 wſy-

wszystkich prawie rzeczy / powiada Plinius truciźna jest. *venenum rerum omnium est*, naczynia wszelkie żelazne / miedziane / srebrne / kamienne dziurawi y przepada. *Excidit ac perumpit vasa permanantabedira*: Samego tylo sła nie psuie / w naczynia iego włożone żadney w nich ska-
zy nie czyni / iako świadczy *Ilidorus apud Maiolum*. Podo-
bna jest bärzo z tey miary do sła Panna Błogosławiona. *Ifid. l. 16- c. 18. Ma iolus ed Metall.*
Coż jest innego grzech / ieno *Mercurius iaktis* / abo żywe
srebro: Jesli żywe srebro wedle *Pliniusä* jest *venenum omnium rerum*, truciźna wszech rzeczy: y grzech też jest *venenum omnium virtutum*, truciźna wszelakiey cnoty.

Niemáš człowieka ná świecie / ani było wypisły
Chrystusa Pána w ktoregoby sie dusze tá zarázá wtrásć /
wederzec nie miała; iako grzech pierworodny káždego czło-
wieka w poczęciu iego zarázá / tak też w káždym skłonność
ku wsemu złemu zostawuie / ze trudno ná tym świecie przy-
brać takiego / ktoryby przez wszystkie wiek swoy miał byđz grzechu.
wolen od grzechu / iesli nie smiertelneho / przynamni-
epowszedniego. Jáśnie o tym świadectwa pisma swietego
v *Ekleasyastyka*. *Non est homo iustus in terra, qui non peccet*.
Nie máś człowieka spráwiedliwego ná ziemi, ktoryby
nie grzeszył. V *Seřetarzy Pánstiego*. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est*.
Ieslibysmy rzekli, iż grzechu nie mamy
sami siebie zwodzimy, á prawdy w nas nie máś. Z todze
swiete Concilium Trydenskie wyřlina tego / ktoryby twier-
dził / ze człowiek moze przez cały wiek swoy ostrzec sie wśy-
řkich grzechow / náwet y powszednich / bez osobliwego in-
dultu y przywileju Bostiego. *Si quis dixerit hominem posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex spe-
ciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit*.
A tá mizerya idzie z grzechu pierwo-
rodne-
Zaden człowiek nie jest bez grzechu.
Ecc. 7.
1. Ioan. 1.
Trident. sess. 6. Can. 23.
Mizerya grzechu

pierworodnego.

rodnego / Którym traciłmy one pierworodną łaskę / y osobliwą Duchą świętego przytomność / przez którą rozum, y wola ludzka w klubie cnót świętych zawsze trwać miała / nigdy się żadnym nierządym affektem nieunasiągając / ani na żadną nieprzyzwoistość nieprzyswalać; Za czym te łaskę y obecność Duchą świętego straciwszy / natura nasza iako wyklęzniona kalona szłapa bez munsztuku y krygi oślepną wszelką swawolę leci / że y naysprawiedliwsiemu przytębieliśmy / przy wstawiężnej bitwie cielesności z rozumem / przychodzi kiedykolwiek upaść / a nie było za co dze / ale y za własne występki Boga błagać y mówić. Et dimitte nobis debita nostra: Y odpuść nam nasze winy. Sama Naszewska Panna była tak uprzywilejowana / że iako żywe srebro sika psować nie może / tak oney żaden grzech ani pierworodny ani wczynkowy y namniejszy szkodzić nie mógł / mając zbyt obfite łaskę Państwa na swe dusze wolną / a osobliwy dozór Duchą świętego rozum y wola iey kierującego / od wszelkiej zagwie y złej skłonności tak wolna była / że przez wszystkie swoy wieki / żadney namniejszey na sercu swym nieprzyzwoistości y na mgnienie okazywała / y żadney namniejszey dystrakcyi albo myśli swej od Boga odwrócenia: a iesli modlitwy od Syna swego wstawiężney wyprośić walczyła. Odpuść nam nasze winy, nie swoich win odpuszczania prosiła / ale naszych.

jakomówiła Panna B.

S. Bonawentury.

obyczaje.

Alex. Alen.

Święty Bonawentura dla nauki miłości Chrystusowa palający Doktorom Seraphinjskim nazwany / tak był świętobliwego życia / tak miłych y niewinnych postępków / że o nim mawiał często Mistrz iego Alexander Alensis: Hic est verus Israelita, in quo videtur Adam non peccasse. To jest prawdziwy Izraelita, w którym zda się iż Adam nie zgrzeszył. Dobrze przydał videtur; bo mówiąc / iako jest w samych rzeczach / wszyscyśmy zgrzeszyli w Adamie / y on we wszystkich

szlich nas zgrzeszył/ iako świadczy Apostoł. In quo omnes peccauerunt. W którym nysyscy zgrzeszyli, y o tym żadna być kwestya y wątpliwość niemoże. O Pannie Błogosławionej słusnie wielcy Theologowie kontrowertują. An iessi Pān-peccauerit in Adamo? iessi zgrzeszyła w Adámie? y nie bez náN. zgrze wielkiego fundamentu wielka ich część konkluduje/ że non była w A-peccauit, nie zgrzeszyła; twierdząc że ia Pan Bog propter dāmie? prauisła Christi merita w kontraktcie z Adámem uczynio- nym/ quoad amissionem gratia nie inkludował/ y w zarázo- ney wolej iego nie zawarł/ chcąc ia mieć iako Mátkę Syná Salaz Fer- nand. Sher- log. swojego wolną/ nie tylo od samego grzechu pierworodnego/ ale y od obligu popáscia wem/ á debito contrahendi. Jákożkolwiek iest/ to pewna iż takiey była doskonałości/ obyczátow tak świętych/ że każdy ná nie pozrząwszy/ mógł słusnieyszym dáleżo sposobem mówić. Hæc est, in qua videtur Adam non peccasse. W tey Pánience, zda się iż Adam nie zgrzeszył.

Clemens VII. Papież de familia Medicea, spherom swym krystalowym/ bo ten iest herb Mediceorum, dawał ten napis. Candor illatus. Sliczność nienaruszona. Chciał włożyć iakiey sobie doskonałości życzył/ aby był rotundus, podobny figurze okrągley/ żadnego kątá niemáiącey / w którymby sie iaka szpetność ábo nieprzystoynność mogła w- krywać/ bo mowieny pospolicie/ że in angulo sordes, smie- ci w kacie bywają. Możemy bezpiecznie mówić o Pannie Błogosławionej/ że w niej był Candor illatus; iako w po- części swoim pierworodną zmaza nie iest skalona; tak po wshystko życie iey ná świecie/ żadna sie w niej y namniejszy maćkula nie nálaźła. Zgoła iako Mercuriusz sła psować nie może/ tak Naswietlshey Pannie żadna nieprzystoynność szkodzić nie mogła.

Tipotius
in symb.

Clemens
siódme-
go
impreza.

Ná to iesze Włno/ że wnosi światło do domu/ przez
nie

Okne świat-
ła mcho-
dzi do domu

nie światłość do izby / do komory wchodzi. Nie trzeba te-
raz kwestyi wnosić. Per quam viam spargitur lux? Żaden
nie wątpi że tym Ołnem / że Pan Bog wysyłał swe łaski y
światła niebieskie rozdać przez Pannę Błogosławioną.

Fig Słyszałem rzecz trefną. Jeden chłopczyna zbudowawszy dom /
niedomyślił się wyjąć Ołną; a iż bez Ołną trudno co po-
cząć w domu / wziąwszy wor wychodził na słońce / y rościąc
gnąwszy chwytal światło / a zawierając chutko / nosił do
domu / rozumiejąc że takim sposobem miał dom napętać
światłem. Ale próżny zawód y praca / postaremu ciemno-
ści w domu. Natraszył go mędrszy / y obaczywszy że świat-
ło słoneczne chwytal do woru / pyta / Bracie co to czynisz?
odpowiada: zbudowałem dom / iużem weni nakładł co wiedzieć
iść wiele worow słońca / a przecie nie widzieć. Rzekł ow /
O prostaku / worem nic nie wskorasz / wyjąć to trzeba się-
kiera Ołno / a światło mieć będziesz. Przed Nasświetszą
Panną co był ten świat / ieno dom ieden bez Ołną / pelen
ciemności. Świeci oni Prorocy / Dawidowie / Hieremia-
sowie / vbrani w ostre włosiennice y grube wory / chwytali
Słońce ono przedwieczne / chcieli zwieść prośbami swy-
mi z nieba / Lumen de lumine, światło z światła: wołali /
Psal. 17. DEVS meus, illumina tenebras meas. *Boże mój, oświeć cie-
mności moje.* Lecz nie mogli tego światła zwabić do siebie.
Dopiero gdy Bog wszechmogący wyjął to Ołno / gdy
przedziwną inwencyą mądrości y dobroci swojej wysta-
wił Pannę Błogosławioną / przez nie doszło nas przedwie-
czne światło / wszystkie świat oświecające; y podziś dzień
któ chce łaskę y pociechę iść z nieba otrzymać / tu iey v te-
go Ołną niech wygląda.

*Światło
niebieskie
doszło nas
przez Pan-
ne B.*

Známienite nazwisko daie Pannie Błogosławionej /
Andr: Hierosolymitanus. Salve dioptra. *Witay perspekty-
rof. ser de wo.* Perspektywą iest to instrument ieden Mátymaty-
Annuntia. *row /*

Kto / Ktorego wzywaś na wpátrowanie rzeczy w dalekiej Pánná B.
 distáncyey polożonych. Chce Máthematyk wiedzieć iáki przyrowná
 iest Kurek na Kosciele / co zá litery y herby w powietrzní na do per-
 tu na dworze Ktorem / co zá Kstátem zrobiona báníá ná spektymy.
 wiezy / bierze perspektymę / Ktora rzeczy dálekie y odlegle
 ták mu zbliża / iákoby tuż przed iego oczymá stáły. Tym Mákul w
 instrumentem dosili wieku nášego mákul w Slóncu / no Slóncu do-
 wych gwiazd ná niebie / y roznych phanomena, o Których rzano.
 przed tym w školách nie slychano. Niemoże byđz wielšá Galilzus.
 dystáncyá y odległóść / iáko Boga y grzesznego człowieká ; à Galilzi.
 dálekiez to od siebie rzeczy / Boski Máiestat / á człowiek
 grzechami obwiniony. A przecie o iáko często grzesny
 człowiek przychodzi do tákiey v Boga láski / ze wszystkich
 iego zapomina złości / y láskawe mu dáie pocátowanie / nie-
 ináczey ieno iáko Ociec on márnotráwnemu synowi. Cum Luc. 15.
 adhuc longè esset, vidit illum pater ipsius, & misericordiá
 motus est, & accurrens cecidit super collum eius, & osculatus
 est eum. Gdy iešsze był dáleko, obaczył go Ociec iego, y
 miłosierdziem porušony iest, y przybiegáiac upadł ná syg
 iego, y pocátował go. Kto; to spráwiie? Pánná Błogo-
 sławiona / Ktora gdy sie przyczyña swoia stáwi miedzy Bo-
 giem á człowiekiem / iáko perspektymá miedzy ofiem á obie-
 tem / záraz go niedostepnemu iego Máiestatowi zbliża y
 do láski iego przywodzi.

Spytamy práwego Ktora / Ktory / iáko wváža Dro- Drogo
 go, ná Krzyżu wpyznawáiac Chrystusá był Piotrem / w ten Hostien.
 czas Kiedy Piotr zápietáiac sie go w domu Káiphásiá zo-
 stał przestępcą y Ktorem. Tu Petrus in cruce fuisti, & Pe- Pánná B.
 trus in domo Caiphæ latro; Kto mu pomogł do oney zná- iáko per-
 mienitey Konfessyey / ze iáko Piotr wpyzná Chrystusá Pá- spektymá
 ná ná Krzyżu? Kto mu pomogł do náwrocenia y powstá- zbliża
 nia z grzechu? Kto go przybliżył do Chrystusá / ze mu rzekł. dzie Chry-
 Hodie stušom P.

Ioan. 19. Hodie mecum eris in paradiso., *Dzisiaj zemna będziesz w raju?* Kto sprawił / że cum esset longè, factus est propè; będąc tak dalekim od Chrystusa Pána / stał się tak bliskim? Od-
 Ephes. 2. powiada Jan Hugo Carenis, że Náswietša Pánna; która
 Hugo. stojąc po prawey ręce Krzyża świętego / między Chrystu-
 Caren. sem Pánem y Lotrem / westchnęła za nim do Syna swoie-
 go / aby go w grzechach y ciemnościach leżacego oświecił / y
 tak przez nie iako przez iedne perspektwy: Respiciens per
 Fenestras, na Lotrá weyrzał / y Boskim łaski swoiey pro-
 mieniem tak oświecił / że z Lotrá zawołanego stał, ie z ná-
 mienitym Konfessorem Chrystusowym. Czemu ten Lotr
 dopiero na Krzyżu złość swa począł uznawać? Czemu nie
 przed tym / gdy siedł przy Pánu Krzyż dzwigaiąc? Tworzą to
 przyczyna sprawiła o Pánnie Błogosławioną / przez cie iako
 to przez perspektwy iako Chrystus go obaczył / za twoim
 westchnieniem łaska go swoia oświecił / twoie mu blisko nie-
 go stanie pomogło / tys go iako perspektwą Synowi twe-
 mu zbliżyła / twej to ciekawości y miłości pierwszy obłow /
 nie zginił żaden przy kim stois / przy kim się oświeś o Nás-
 tko namilostiwša. Nie darmo cieśy nas Kościół. In-
 trent ut astra flebiles, Coeli Fenestra facta es. *Stając się oknem do*
niebá, śięć się nam nie potrzeba.

Nás ostáték OENO ma to własnego / że kiedy kto do
 iakiego domu drzwiami wnieść nie może / że albo klucz zgubił /
 albo przed nim zamknięt / zwyczaj jest drabinę przystawić /
 Oknem złodzieje y oknem wlażyć / pospolicie iedną łotrzykowię takim spo-
 złodzieje. sobem wchodzi / oknem; iako powiedział Zbawiciel. Qui
 Ioan. 10. non intrat per ostium, sed ascendit aliunde, ille fur est &
 latro; *Kto nie wchodzi drzwiami, ale wstępuje inedy, to jest,*
Oknem albo dziura, ten jest złodziey y łotr. Do wysokich Bo-
 skiego domu pałacow są drzwi; jest y OENO. Drzwiami
 Ioan. 10. jest Pán a Zbawiciel náš / iako sam mówi. Ego sum osti-
 um.

um. *Ja jestem drzwiami.* Lecz tymi drzwiami nie leża komu
 przysięp do nieba. Wiećcie co za odprawę głupim Pán-
 nom do tych drzwi kłócającym dano? Nescio vos. *Nieznam* Math. 23.
was. Jesli tała odprawa głupim/ á coż łotrom? coż swo-
 wolnikom? coż piśanicom? Jesli zamknięto drzwi przed
 Pánnami/ ze im tylo oleju nie stało; á iákoż nie zamknę
 przed tymi/ ktorzy boiaźni y miłości Bożey namniey w
 sercu nie máia/ ktorzy co dzien złości do złości przyczynia-
 ia/ y one pija iáko woda? Ktáż ze ci/ drogi do nieba nie
 nayda? A to Pan Bóg z niewymowney dobroci swoiey/
 dla takich łotrzykow uczynił w niebie Okno/ to iest/ dał Pánná B.
 Mátkę Syná swiegego/ ktora takiey iest ku grzeszonym mi- *jest Oknem*
 łości y politowania/ ze y napodleyšymi nie gárdzi/ y *nieb. szum*
 sto wierucne łotry do łáski swoiey przyjmie/ y Bosktemu *dla grze-*
 ie prezentue Málestatowi. *sznych.*

Szesliwie było niegdy Okno w domu oney Rácháby/
 z ktorego wisiála śnura kármázynowa: bo taki miała in-
 dult y przywilej od śpiegow Jozuego/ ze ktory ieno do-
 pierz poyrzał ná Okno/ żadney škody w onym domu nie
 czynił/ ále go miał zdaleká. Burzono miásto Jericho/ śc-
 nano od namniejšego do nawiéjšego; Sam tylo dom
 Rácháby cały zostáwiono/ z Opcem/ Mátká/ Bráćia y ze
 wszytká iey rodzina. Jáko mineli Ráchábe? iáko iey sol-
 gowali: co ie obroniło? Okno śnura kármázynowa ozná- *sznura*
 czone; bo tak ie upewniono. Si ingredientibus nobis ter- *kármazy-*
 ran, signum fuerit funiculus iste coccineus, & ligaueris eum *nowa broni*
 in fenestra, saluabis patrem tuum ac matrem, fratresq; & o- *domu Rá-*
 mnem cognationem tuam. *chaby.* Jesli gdy wchodzić będziemy do
 ziemie, widać będzie ten śnur kármázynowy, y wwiążesz go w
 oknie, Záchowasz Oycá twego, y Mátkę, y bráćia, y wszytkę ro-
 dzinę twoię. Podobny y owšem dáleko wieššy/ ma indult
 od Pána Boga to náše Okno Pánná Błogosláwiona. O.
 mowie

Cant. 4.

mowie iey wdzięczney powiada pismo. Sicut vitta coccinea
 labia tua. Iako snurá karmázynowa wárgi twoie? Niechay
 ná głowieká biła niewiem iako Boskiego gniewu postrza-
 ły/ Kiedy sie vda do tego Otná/ Kiedy zá nim otworzy vsta-
 swoje Naswietša Pánná/ Sicut vitta coccinea labia tua,
 niepodobna/ iako záraz surowosć Boskiej sprawiedliwo-
 ści miéłżeie. Niechay non następuię by nawietkše potuśy
 y trwogi piekielnego nieprzyaciela/ Kiedy pobieży do tego
 Otná/ y záwoła/ Sub tuum praesidium, &c. muszā ze wstę-
 dem pierzchać y muiąc dáleko ádwersarze náśy.

A tak słusna z Kościołem świętym cieszyć się y śpie-
 wać. Intrent vt astra flebiles, Coeli Fenestra facta es. Státás
 się Oknem do niebá, Smęcić się nam nie potrzebá. Gdyby te-
 go Otná w niebie nie było/ gdybysmy tam nie mieli tej
 drogi/ gdyby drzwiami ieno tymi/ przez boż Pánná Iezusow
 wchodzić nam przychodziło/ o iakoby nie ieden został ná ko-
 szu? bo á kogoż by te bicze/ rozgi/ y cierne stogie nie prze-
 stráśyły? Kogoby sprośne grzechy z Chrystusowa niewin-
 nością/ y Boskim Máiestatem stosowane w desperacyę
 nie wtrocily? Słuchaycie Bernatá świętego. Nescirem
 quonam refugerem, quomodo me saluarem, si non me to-
 tum MARIE commendarem. Niewiedziatbym dokad się
 skłonić, iako zbawienia dostać gdy bym się cále Pánnie Błogostá-
 wionej nie oddawał. Lecz Kiedy o tym świętym Otnie wie-
 my/ rośnie wielka nádzieja/ że gdyby nam trudnosć iako
 y postrách v tych drzwi czyniono/ gdyby sprawy/ mowy/
 myśli náśe surowo y ściśle przetresząc miano/ iest extra-
 ordinarius modus do niebá Otno/ iest Pánná Błogostá-
 wiona/ Ktora ma z sto sposobow/ że grzesznego może ráto-
 wać/ y Boskie mu przedednawšy miłosierdzie/ obywatel-
 lem niebá czynić.

Była v Rzymian bramá iedná nazwana Fenestra, iako
 ko ma

S. Bernar.
 l. de dul-
 ced. animæ

to ma Plutarchus, y Alexander ab Alexandro; á to 3 tey
 okazyey. Kiedy Tarquinius Priscus zábito/ Tanaquil 30
 ná Serwiusowa/ styšac zámiešáníe miedzy ludem Rzym-
 skim/ poprzeczawszy Ołnem z domu swoiogo/ piekno y siero-
 ka orátia do nich uczynila/ y tak ie łagodnošcia mowy wie-
 la/ y uspokoiła/ ze iey Meza Krolew nátychmiał obwo-
 lano; z ktorego domu gdy potym uczyniono branie tryum-
 fálno/ nazwano iá Fenestra Ołnem/ wzgledem Ołná tego
 z ktorego Tanaquil patrząc/ zámiešáníe ludu Rzymskiego
 cišyla. Záleca nam dzisieyszą Oratorkę/ święta Elzbieta
 z dzielney y łagodney mowy. Ex quo facta est vox salutationis
 tuae in auribus meis, exultavit infans cum gaudio in utero
 meo. Iáko tylo głos twoy uderzył w uszy moje, záraz Synaczek
 moy rozwiązany ztyczakow pierworodnego grzechu poskoczył
 od radošci w żywocie moim. O iáłobyšmy szesliwi byli Na-
 mileyszy Chrzešćianie/ gdy by dnia dzisieyszego Pánna
 Błogostáwiona/ głosu tego zá námi dobyła. Wiele mo-
 gła perswázyla Tanaquile v ludu Rzymskiego/ kiedy pa-
 trząc z Ołná tumulty ich ganiła/ y pokoy zálecała. A nie
 bedzieš wielšey wagi slovo y przyczyna Našwietšey
 Mátki Božey? Przybywa co dzien w Europie y w Chrze-
 ścianštwie/ nieznaszeł/ sedityy/ y tumultow. Nie dosyć
 było Heretyckey lidze/ ze ná dom święty Káustki zamoro-
 šle ludzite wyćiągnęła/ ze Fráncya pobudziła/ ze Hiszpania
 pomiešala/ á to y od południa rusa przeciw niemu šable
 Węgierske. Prošmy łánný Błogostáwioney/ niech zá
 Cesárzem J. M. rzecze do Namilszego Syná swego slovo
 łedno/ aby te Heretyctie burdy y zámiešánia uspokoiwszy/
 utrapił z tak dawna Sasiády náše/ miłym pokoiem v
 weselił. Ziednáła Tanaquil łagodnošcia mowy swoiy
 Kroleštwo Serwiusowi. Westchniymy do Mátki Bo-
 žey/ niechay zá Našánsniyszym Krolew J. M. Pánem ná-
 szym

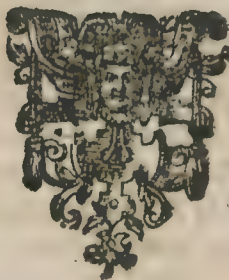
Plutarch.
 Rom. quæ.
 36. Alex.
 ab Alex. l.
 4. gen. c. 16.

V Rzymian
 bramá ná-
 zwána
 Fenestra.

Luc. 2.

sym rzecze iedno do Pána Boga słowo/ aby mu przy do-
 brym y trzeptim zdrowiu dał długie/ szczęśliwe/ y wesole
 pánowanie. Niech rzecze słowo za Najwielebnieyszym
 Pasterzem naszym/ aby tak wielka iego ku nam owieczkom
 swym miłość/ y tak pilna Pasterstwa dozornosć długiemu
 ląty/ y hoynymi pociechami błogostawił. Niech rzecze sto-
 wo za nami wshystkimi/ aby nam grzechy odpusćiwszy/
 łaski swoiey hoyney dodawał/ á po skonczeniu do-
 czesnego żywota wczynił nas niegodne oby-
 wátelami Krolestwa swoięgo.

A M E N.

K A Z A N I E

Ná dzień Wniebowzięcia Naſwiętſzey Pánny.

W Koście-
le Fárnym
Pánny N.
w Rynku

Intrent vtaſtra flebiles,
Coeli Fenestra facta es.

Stalás ſie Oknem do niebá/
Smecić ſie nam niepotrzebá.

Chcąc mieć Bóg wszechmogący człowieka
wzrostnikiem trólestwa ſwojego / namiliſi
Chrzeſćcianie / chcąc go mieć w niebie /
rozmáćcie mu do niego drogę włacnia. Pan Bóg v-
Ale ieſt w ſobie wielkie / nád wſyſtkie tania dro-
tego ſwiátá prace y áſſliſcyce ; áby vka-ge doniebi-
zał / ze przecie do otrzymania ſnádné / nie
Fráſi go áni zdobi wyſokimi tytułami / ále poſpolitym y li-
chym rzeczom czyni podobne. Raz ie rowna do gorczyce /
ziarnká drobnego. Simile est regnum coelorum, grano ſi-
napis. Raz do kwasu / Którym goſpodyni ná chleb zacząynia.
Simile est regnum coelorum fermento. Raz do niewodu ábo
ſięci zápuſzczoney w morze. Simile est regnum coelorum
Sagenæ miſſa in mare. A to wſyſtko tym vmylem czyni /

Matth. 13

S. Chryfol.
fer. 99.

aby człowiek wiedział / iako łatwie gdy chce niebá dostać /
szczęśliwą wieczność otrzymać może. Nadobnie złotoślo-
wny Doktor. Bonus Dominus amator suorum, regni sui si-
militudines non caprat de caelestibus, sed profert de quotidi-
ano vfu, de communi conuersatione proponit, vt ad omne
genus hominum perueniat, quod est omnibus profuturum.
Cali Dominus in hospitio pauperis, ia manu panicoctariae
mulieris regni sui inuenit & format exemplum. Dobry Pan
miłośnik swoich, podobieństwa Królestwa swego nie bierze z
niebieskich rzeczy, ale z codziennego znyczaiu, z pospolitey
konwersacyey podać, aby wszelkiego człowieká dochodziło, co
wszystkim ma być pomocno. Pan niebá w gospodzie ubogiego, w
ręku piekárki Królestwa swego náydnie y formie podobień-
stwo.

Ioan. 14.

Alz niebo w pałacach swoich iest przesliczne / serotkie /
niepomierzone / zowie go iedną domem / miesztaniem zwy-
czaynym pospolitym. In domo patris mei mansiones mul-
tae sunt: W domu Oycá moiego wiele mieszkánia iest. Wiec
aby nam tym łatwieyszy do niego przystep wstazal / powiada
y przez Kościół święty naucza / że do tego domu może wnieść
nie tylo drzwiami / ale y Ołnem. Nie wystuay ná Páná
Bogá człowiecze / kiedy niebo traciś / nie staćay ná ciężkość
iármá Páná Chrystusowego / ábo ná trudny do niebá przy-

Luc. 21.

step. Ziarnku podobne iest / zá dwa pieniążki kupiła ie
wdowa iedną zá gdyby y tych niemogli kto zdobyć / zá kabeł

S. Leo fer.
6.

zimney wody go dostać może. Tanta Domino, mowi święty
Leo. Seruis suis, ad obtinendum regnum praparanate com-
pendia, vt etiam prabitio aquae, cuius vsus gratuitus atque
communis est, pramio non careat. Taka Pan slugom swoim
do otrzymánia Królestwa gotuje sposobność, że y podanie wo-
dy, ktorey używanie y darmo przychodzi y pospolite iest, bez
zapłaty nie bywa. Szczęśliwe Kátholikow czasy / kiedy
Pan

Pan Bog niebo tak tanio puscił / y przystęp do niego tak
 śnádny wkazał / że tam nie tyło drzwiami / ale y Ołnem
 wchodząc możemy.

Wystawia nam Kościół Świety dnia dzisiejszego to
 niebieskie Ołno / Pánne Błogostawiona / gdy mowi: In-
 trent vt astra flebiles, Coeli FENESTRA facta es. *Stąłś się*
Oknem do niebá, Smęcić się nam niepotrzebá. Niedość by-
ło dobroci Pánstiey postawić do niebá drzewi / wczynić dro-
gę pospolitą przez zasługi Chrystusa Pána / przez ktorego
iało przez drzewi do niebá wchodzimy. Ego sum ostium; Ioan. 1ę.
Ia jestem drzwiami. Na większą nam grzeszynom wygodę
obmyślił y drugi acces do nieba / viam extraordinariam,
drogę nád zwyczaj pospolity Ołno / przyczynę y merita
Naswietlszej Pánny / ktora / że słusnie y Kościół Świety
y Doktorowie nazywają niebieskim Ołnem / bede o tym *Pánna B.*
mowił na terażniejszy Kazaniu. Do mówienia potrzebá *Oknem iest*
koniecznie wiatru / bez niego żyć y tchnąć trudno; á ten po- *niebieskim*
spolicie wpada do mieśłánta y domu Ołnem. Pánno Bło-
gostawiona stąłś się Ołnem do niebá / wchyl trochę kwáter
niebieskich / y spusć nam łaskawy Duchá Świetego wie-
trzył / ábyśmy o zacnościach twoich / o niewymowney ku
nam grzeszynom miłości twej z pożytkiem y pociechą mowić
y słuchać mogli.

Uważając iakie pociechy mamy z Pánny Błogosław-
 wioney / że Bog wszechmogący przez nie iako przez Ołno
 pogląda ná nas grzeszne / y przez nie do daie nam światła
 łaski swej świętey / przez nie przyjmuie nas do niebá / moge
 rzec / że iest Fenestra Numinis, Luminis & Hominis Ołnem
 Pána Boga / Ołnem światła / Ołnem głowieká vtra-
 pionego.

Na przód iest Fenestra Numinis, ábowiem Numen *Pánna B.*
 aeternum Bog wszechmogący / przez nie iako przez Ołno *Fenestra*
 L 13 *Numinis*
 pátrzy

Bustus. pátrzy ná swiát/ ná nas/ ná potreby náše. Facta est MA-
RIA Fenestra caeli, mowi Bustus, quia DEVS per ipsam ad
nos oculo misericordiae respicit. *Stála się MARYA Oknem
niebieskim, álboniem Pan Bog przez nią okiem miłości rdzia ná
nas poglada. Napierwsze oká Boskiego ná nas weyżrze-
nie było/ kiedy swiát z niczego stworzył. A dla tegoż go
stworzył/ ieno dla Pámy Błogostáwioney: ze swiát stá-
nął/ ze dla grzechu pierwszych Rodziców nie wpadł/ ma to
z Náswietšey Pámy.*

Prou. 9.

Mowi táń sáma o sobie v Medrcá. Dominus posse-
dit me in initio viarum suarum. Aquila czyta. Dominus pos-
sedit me ab initio opificiorum suorum. Pan Bog zámyslá-
jąc o robocie tego swiátá y kreátur wszytkich/ miał mie
obecna w oczách swoich. Ná co: Doktorowie tak o tym
dyskurua. Widząc Pan Bog dobrze przed stworzeniem
kreátur/ złość y niewdzięczność człowieka/ ktorému rzady
swiátá zlecić stánowił/ mógł słusnie zaniechác tej roboty/
mógł swiátá nie budować/ y podobno niechciał budować;
bo nie godzien był człowiek dla swego wporu takiego stón-
cá/ takiej ziemié/ takich ná niey dostátków; mógł ráż swo-
ich Boskich dla niego w glinie nie wałác. Lecz wpátrzywszy
w narodzie ludzkim te Pánienke náswietšá/ widząc prze-
zacne iey cnoty/ pókore niewymowná; widząc ze mogła
być przyczyna wiela dobrego ná świecie/ ze przez drogiego
iey Syná miało być wszystko nápráwiono/ y ruiny niebie-
skie po Aniolách nápełnione/ przez nie iáko przez Okno
weyjrzał ná człowieka/ y kwoli niey/ y kwoli iey Syno-
wi/ odważywszy dishonor Náiestatu swego/ stworzył
swiát y człowieka.

*Swiát stwo-
rzony dla
Pámy B.*

Jerem. 33. Zwierzył się tego sekretu Pan Bog Jeremiašowi.
Mowi táń Prorok. Si irritum potest fieri pactum meum
cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox
in.

in tempore suo. Ieśli zrzucione może być przymierze moje z dniem, y przymierze moje z nocą, aby nie był dzień y noc czasu swego. Galatinus Wywodzi z Kabałistów / że to słowo *Galat 1. 7. de arcan. cap. 2.* Pactum, po Hebráysku Berith, znaczy I E Z V S y M A R Y A, y tak słowa Proroctie tłumaczy. Nisi pactum meum esset; nisi I E S V S & M A R I A esset, leges caelo & terrae non posuisssem, mundum non condidisssem. Gdyby przymierza albo wstawy mojej nie było, gdyby I E Z V S A y M A R Y E Y nie było, prawda bym był niebu y ziemi nie opisać, światu bym był nie stworzył. Potwierdza tego Bernat święty / *S Bernard. ser. 1. in Salve.* totus mundus factus est. & per hanc homo redemptus est, D E V s humilis, & homo sublimis. Dla tey wszystkiek świat stworzony jest, y dla tey człowiek odkupiony jest, Bog poniżony, a człowiek podwyższony. A tak Panna Błogosławiona ięszce przed stworzeniem świata / w myśli y Konzeptach Boga wszechmogocego była / iako Ożno iedno / przez ktore na świat weyrzał / y łaskę mu swoją niewymowną włożył / była pospół z namilszym Synem swoim iako finis, albo causa finalis, dla ktorey wszystkie te machine wystawiał.

Wielko rzecz przypisuje Pannie Błogosławionej / *S. Bernard. tom. 4. ser. 5. cap. 20.* święty Bernárdyn; powiada / że gdy pierwszy Rodzice nasi złamali przykazanie Pańskie / zasłużyli niewdzięczności swojej / aby ie był Pan Bog w niwecz obrocił. Non solum mortis, sed & annihilationis exterminium sunt promeriti. Jakkż do tego nie przyszło: iako ie Pan Bog zachował? Twierdzi / że na nie weyrzał przez to Ożno / mając *Pierwszy rodźnie zachowani ad zgu / y kw. h. Pannie N.* ię w myśli y dekrétach swoich ięszce na ten czas / dla tey cnot / dla tey zacności / posolgował im że nie zgineli Ob pracipuum reuerentiam, singularissimamque dilectionem quam habebat ad Virginem eos praeservauit. A owšem powiada / że cokolwiek Pan Bog w starym Zakonie kochał dom swoim łaskę pokazywał / z ktorych ie kolwiek niebiespie-
genstw

czeństwybawiał / iáko Noego z potopu / Jákobá od Eza-
ego / Dawidá od Saulá zc. wybawiał / y czynił to dla
Naswietšey Pánný. Omnes liberationes & indulgentias
factas Patribus in veteri testamento, non ambigo Deum fe-
cisse, ob huius benedictæ puellæ reuerentiam atque amorem.
Owá iákom rzekł: Facta est MARIA FENESTRA coeli,
quia Deus per ipsam ad nos oculo misericordiæ respicit.
*Strátá się MARYA Oknem niebieskim, bo przez nią Pan Bog
okiem miłosierdzia ná nas poglada.*

Wielki to był Oculus misericordiæ Dei, Kiedý iedyna-
łá swego od pierśi własnych ná swiát poślát / Kiedý go od
niebieskich delicij ná te miserye ruszył / powiáda Dawid
Psal. 101. *Swiety / że ná ten czas. Prospexit de excelso sancto suo,
Dominus de coelo in terram aspexit, vt audiret gemitus com-
peditorum, vt solueret filios interemptorum Spoyrzał z wy-
sokiey swiatnice swoiey, Pan z niebá ná ziemię weyrzał, á y
wstuchał płaczu okonánych, áby rozwiázal Syny pobitych.
Przez iákież Okno Dawidzie swiety Pan Bog ná ziemię
weyrzał? Prawdą że Wcielenie Syná Bożego / y odtu-
pienie nášie jest dzieło sámeego miłosierdzia Bożego / y nie-
mogł go żaden z kreátur de condigno mereri, ále to też
prawdą / co támsze rzekł Psálmistá / że Respexit in oratio-
nem humilium, & non spreuit precem eorum. Weyrzał ná
De napra- modlitwę pokornych, y nie pogárdził ich próśbami. Ze po-
wy swiáta łorá Pánný Przenaswietšey wiele mogłá v Bogá rusze-
wiele po- chmogocego y wiele sprawiłá / y siłá swiátu do naprawy
mogłá Pán- iego pomogłá. Respexit humilitatem ancillæ suæ. Poy-
ná B. rzał iáko przez Okno / przez potórą sluzebnice swoiey.
Luc. 1.*

Mowi táms Job / iż ziemiá jest zawieszona od Pána
Job. 20. Bogá práwie ná niczym. Qui appendit terram super nihi-
lum. Wiećie co to zá nihilum, które trzyma ziemię / y wpa-
dác iey nied áie? Jest to potórą Pánný Błogosławionej.
K o wie

Powiedziała o sobie. Respexit humilitatem ancillae suae. *Luc. 1.*
Wyrzał na pokorę sł. żebnice swojej. Z Greckiego Vata-
blus cyta: super Nihilitate ancillae suae. Wyrzał na nic stu-
zebnice swojej; bo głowieć pokorny trzyma o sobie / ze
wozach Boga wszechmogocego jest lada co / prawie nic.
Ginała ziemia dla grzechu głowieć / wpadał strodze w sy-
steł narod ludzki. Vchwył go Pan Bog / y zatrzymał przez
Syná swego / aby do końca nie ginał / y zawiesił świat /
na czym? super nihilum, super humilitate, super nihilitate
ancilla suae, na niczym / na pokorze Nasświetsey Panny.
Na iey pokorze z nieba na nas spojrzal / y na świat stopił.
Respexit humilitatem ancillae suae. Dla iey pokory y teraz
świat trzyma / ze dla grzechow naszych ciężkich nie ginie.
W głos o tym Galatinus. Totus mundus amore beatissi-
mae Virginis, non solum conditus est, sed etiam sustentatur.
Wszystek świat dla miłości Nasświetsey Panny, nie tylo stwo-
rzony jest, ale też y trzyma się.
zatrzyma-
ny.
Galat. loco
cit.

Sorennym tytuł daie Pannie Błogostawionej / Boná S. Bonau.
 wentura święty. Zowie iá podniata Miłosierdzia Pán in Psalter.
 skiego. Fomes Misericordiae. Kto wie co jest fomes pecca-
 ti, snadno zrozumie iáko nasświetsa Panna jest fomes mi-
 ricordiae. Po grzechu pierwszego głowieć / w każdym z
 nas / wyiawszy Pannie Błogostawioną / w ktorey fomes
 peccati był penitus extinctus, zostaje skłonność iákoś do zle-
 go / zaglew iákoś y podniata ktora nas pobudza y zapala
 do grzechu / stimulus ieden / na ktory strodze narzekał Do
 ktor narodow. Datus est mihi stimulus carnis meae, Ange- 2. Cor. 12
 lus sathana qui me colaphizet. Dany mi jest podpał ciała me-
 go, Anyot Szatánów aby me palczkował; ten oświecnie z
 nami walczy / y za ledá okazyła śmiertelne w ciele naszym
 ognie wznieca / do złego namawia y wiedzie / y zowie się
 Fomes peccati. Podpał / podniata do złego. święty Boná
 wentur

wenturą nązwał Błogostawioną Pannę Fomitę misericordiae. Podniętą miłosierdzia Bożego. Bo aż to Pan Bog w miłosierdziu swoim jest pretki / hojny / y nieprzebrany / chciał iedną mieć ku wygodzie naszej Pannę Błogostawioną / iako Fomitę misericordiae, iako stimulus ieden / aby go iesliby kiedy nąd mizeryami naszymi drzymał / do miłosierdzia pobudzał / aby mu niedze y potrzeby nasze prezentował ; chciał ią mieć iako Monitorke iedną / aby go do miłości naszej / do pretkiej nąd rtrapieniem naszym litości zażrzewała. Wzym rkażal Pan Bog wielką swoje nąd namu providencyę / y niewymowną zbawienia naszą go miłość. Widział że z grzechu pierwszych Rodziców naszych zostate w nas incentium & fomes peccati, podnięta y podpał do grzechu / ktory nam daie okazę y pobudza do gniewania y żarzenia sie na nas sprawiedliwości Bożkiej. A toż chciał abyśmy też mieli Pannę Błogostawioną / iako to podpał y podnięte miłosierdzia Bożego / iako incentium & fomitę misericordiae, iako Ecytarkę iedną / aby

Panna B.

jest iako ex.

cytarka Bo-

skiego mi-

łosierdzia.

Pannu Bogu przypominając miłosierdzie nieprzebrane iego / aby mu stawiała przed oczy nasziewieśa kreć iedyną iego. Nie razby / Namilisy Chrześc ante Pan Bog nąd grzechami naszymi zaśnął / y ginąć nam y światu wszystkim mu w złościach swoich dopuścić. Lecz Panna Błogostawiona iako Fomes misericordiae, iako podpał ieden budzi go / y do miłosierdzia nąd nami zażrzewa / y staie sie nam iako Fenestra cali, per quam nos Deus oculo misericordiae respicit, Okno niebieskie / przez ktore na nas Pan Bog okiem miłosierdzia pogląda.

Panna B.

jest fenestra

Luminis.

A nie tylo pogląda / ale też y Oświeca / respicit, & illuminat ; nie tylo jest Fenestra Numinis, ale y Fenestra Luminis ; nie tylo Bog wszechmogący / y też nie na świat / y na nas patrzy / ale też przez nie ciemność naszą oświeca /

ca/ przez nie iako przez Oeno / światła nam łaski swojej
dodaie

Nie daleka Alexándreyey była na wyspie Pharos, teraz
z Alexándreyey mostem do niej przychodzi / wieża bardo
wysoka / nazwana także Pharos *απὸ τῆς φαιῶς* id est lucido, od
jaśności wielkiej / że na niej wstawicznie ognie palono / a
to dla żeglujących po morzu / aby wiedzieli iako wchodzić do
portu / y nie pądli na haki / iakie albo stały morskie. Była
ta wieża latarnia iedną zbyt jaśna / ktora okretom świeci-
ła / y droge do portu wskazywała / iako przy naszym Gdan-
sku Latarnia. *Lumina noctiuagæ tollit Pharus æmula Lu-
nae.* Bospiecznie możemy kánnie Błogosławioney dać te
sława / że na tym świecie jest iako wieża iedną / iako iedną
Pharos, iedno Lucidum. *Lampades eius, lampades ignis atq;*
flammarum, ktora nam po tym niebezpiecznym Océanie
świata żeglującym świeci / y droge do portu wieczności
wskazuje. Jest iako latarnia iedną / ktora ciemności tego
świata oświeca / y toru do nieba naucza prawdziwego.
Czcí to tym nazwiskiem święty Ephrem. *Aue lumen luci-
dissimum, quo mundus illustratur. Witay światło n iasniey-
se, którym się świat oświeca. Kto pátrzy na to światło / Kto
bieg życia swego kieruje po tej latarni / po tej pharos, do-
jdzie szesliwie wielkiego portu / dojdzie Pána Bogá.
Qui me inuenerit, mowi sama o sobie / inueniet vitam, &
hauriet salutem à Domino. Kto mię naydzie, naydzie żywot,
y odniesie zbawienie od Pána.*

Pharos
przy Ale-
xandreyey.

Páná B.
pharos y la-
rnia swia-
ta.
Scatius.

Cant. 8.

S. Ephrem.
orar. de
Deipar.

Prou. 8

Szukali trzy Krolowie Chrystusa Pána nowo na-
rodzonego na świat / mając z nieba latarnia / gwiazde ie-
dne. Kiedy przyszli do miejsca gdzie był Pan I E Z V S,
stanęła gwiazda. *Ecce stella antecedebar eos, usque dum
veniens staret supra ubi erat puer.* Eusebius Emislenus, wno-
si tu piękne consideracyo / czemu Pismo święte nie mowi /
szukali trzy Krolowie Chrystusa Pána nowo na-
rodzonego na świat / mając z nieba latarnia / gwiazde ie-
dne. Kiedy przyszli do miejsca gdzie był Pan I E Z V S,
stanęła gwiazda. *Ecce stella antecedebar eos, usque dum
veniens staret supra ubi erat puer.* Eusebius Emislenus, wno-
si tu piękne consideracyo / czemu Pismo święte nie mowi /

Nm 2

że ta gwiazda

ze tá gwiazdá stánelá supra puerum, nád dzieciotkiem / ále supra vbi erat puer, nád tym mieyscem gdzie było dzieciotko : Gdzież ná ten czas odpoczywał Pan Iezvs ? Ja rozumiem / iż odpoczywał ná reku Naswietsey rodziicielki swoiey / bo inuenerunt puerum cum MARIA matre eius. A toz gwiazdá stánelá nád tym mieyscem / stánelá nád Pánną Błogostáwioną gwiazdá niebieśká / stánelá nád gwiazdą morśką / wprzód wřazáá mieysce / gdzie było dzieciotko / stetit supra locum vbi erat puer, potym wřazáá y dzieciotko same / náwezááac / że kto chce náleść Chrystusá Páná / kto chce náleść Páná Bogá / niechayże go szuka v Pánnę Błogostáwionę / oná iáko Pháros wřáze mu go / y poprowádzi do portu szczęśliwosci / iáko lákárníá iedná zászwieci mu w tych ciemnościách / że nie zbládzi / y náydzie żywot / náydzie Bogá. Non dixit supra puerum, sed supra vbi erat puer. Vbi enim erat puer, nisi in sinu Matris? Stabat stella, & clamabat Magis, Hic est, Mater pueri, hic eum quærite, hic eum inuenietis. Qui me inuenierit inueniet vitam &c. bo przez iezyce wszytko nam Pan Bog dáá / przez nie iáko przez oěno swymi náś láškami oświeca.

Rochaycie się y zábáwiajcie przy tym Oěnie Pánieny. Oěná z ktorych wiec ná te wygládać márnosci / przy ktorych się wieśáacie / śmiercelne sá / nie czerpáacie tymi oěny żywotá / ále grzech / śmierci. Wieśáaly się też córki Jerozolimskie przy oěnách / wabiły niewiem kogo z oěien swoich. A plácząc Jeremiaś nád nieśczęściem Jerozolimy / powiáda / że to miásto pókará Pan Bog / y zá te swawola córek Jerozolimskich / że siadáły w oěnách / y káze mátkom y córkom nád tym pláć. Audite mulieres verbum Domini, docete filias vestras lamentum, & vna quæ è proximam suam planctum, quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere paruulos de foris, iuue-

nes de plateis. To ták przy oknach domow waszych śmierć. *Prorok na-*
 Przy tym zaś niebieskim Oknem / ktoś światła *rzeka na*
 bey Pannie goraco służy / i to iej połory / czystości / miło- *corckiwie-*
 ści tu Bogu nąśladuje / inueniet vitam, inueniet lucem, nay- *światac sie*
 dzie żywot / naydzie światło ; & hauriet salutem à Domino, przy o- *knach.*
 bo jest Fenestra Numinis, Luminis, Oknem / którym Pan
 Bog na nas pátrzy / y łaskami swymi oświeca.

Jest na koniec y Fenestra hominis, Oknem głowiek. *Panna B.*
 Słuchamy Augustyná swietego. Facta est MARIA Fe- *Fenestra*
 nestra coeli quia per ipsam Deus de coelo descendit ad ter- *hominis.*
 ram, vt per ipsam homines ascendere mereantur ad coelos. *S. August.*
fer. 11. de
Nat. Virg.
 Státá się Mária Oknem niebieskim, bo przez nię Bog zsta- *Nie jest to*
 pit z nieba na ziemię, aby przez nię ludzie występawali do nie- *zawyżajna*
 ba. Nie jest to tryb zwyczajny wchodzić do mieszkánia y *oknem la-*
 domu oknem / gwałt to być musi / y potrzeba wielka / komu *zić do do-*
 do tej drogi przychodzi / że ábo go spuszczaia oknem / ábo *mu.*
 oknem wciągá. Gwałt był exploratorum Jozuego / kiedy *Iosue. 2.*
 ie Raháb Demisit per funem de fenestra, spuszcila po powro- *2. Co. 5. 11.*
 dzie z okna. Gwałt był na Pávła swietego / gdy go przyia-
 ciele iego w Dámásku oknem w Kossu spuszcili z muru. Per
 fenestram in sporta demissus sum per murum. Dámy casus
 táti. Bedzie y Oycá Syn przyzuchwálhy / burkownik /
 kruk nocny / wynidzie bez wiadomości Oycowski z domu /
 zabawi go tompánia do nocy ; że przecie Oycá ma przysu-
 rowszym / przydzie do domu / áżci kamienica zawarta.
 Coz czyni : iesli moze / wchodzi oknem / ábo ták długo pod
 okny trzotać bedzie / áż go Mátka puszcic roztaje. Gwałt
 to / gdy to oknem wchodzi do domu.

Naswiersta Pánne zowie Kościół swiety Oknem /
 bo nas wnaćieszzych potrzebách zwyrlá ratować. Kiedy
 gwałt na głowiek / kiedy mu dla zbrodni iego drzwi nie-
 bieście zamknę / kiedy go o rzytę. Noli mihi molestus esse,
 M m 3 iam

Luc. 11. iam ostium clausum est. *Nie bądź mi przykry, już drzwi zamknięto, nie trzeba iednak desperować / nie trzeba nadzieie tracić; ale udać się do Ołn / zawołać na Przenasświetła Pannę / iako na fomitem diuinę misericordię, na exercytarkę miłosierdzia Pánstkiego / ktora w ołnie stojąc / y owsem Ołnem niebieskim będąc / Chrystusa Pána / nadszłościąmi naszymi drzymiacego obudza / y o ktorych zbawieniu żadney nadzieie nie było / do łaski iego strobie.*

Przypomniacie sobie w starym Zakonie one pobożną Ruth. 2. białogłową Ruth. Żniwo było na roli głowiek maiernego na imię Booz / żnie czeladź iego / wiąże y składa snopki / a Ruth uboga / iako to wiec bywa y w nas / chodzi za żencami / y zbiera wpuśczone kłoski. Świat ten nie raz Pan Chrystus stosował do roli / a ludzie do kłosów. Messis multa, operarij autem pauci: *Żniwo wielkie, a robotników mało.* Żniwo tey role porucza gospodarz niebieski Różnodzieiom / którzy sierpem słowá Bożego zna / wiążą; napominają / straszą / grożą / zbierają grzeszne do Kościoła Pánstkiego / y łaski iego świętey. Obierają się w tym herołim polu ludzie tak yporni / ktorzy ani na Różnodziejskie napominanie / ani na żadne pogrozki y plagi Pánstkie dbają / y przez gwałt do pokuty niechcą. A zostają w złościach swoich zaniebdani / opuśczeni / iako kłosy pod żniwo na zdeptanie y pozarcie bestyom. A nie obierzysz się żaden / coby się schylił po te zaniebdane kłosy: coby je zebrał / związały do iedności Kościoła Pánstkiego y łaski Bożey przylaczył / aby wiecznie nie przepadały? A to niebieska Ruth / Panna Błogosławiona przyjechała te prowincye / wzięła to staranie na siebie / y naygorsze y naywiększe grzesniki / ktorych żencowie Pánscy zebrać / nawrócić nie mogli / zbiera / przyjmuje / łaskę swą do pokuty oświeca. Przyznawa iey to Święty Bonawentura. Ruth in oculis Booz, MARIA in oculis Domi-

Domini hanc gratiam inuenit, vt spicas, id est, animas à messoribus derelictas colligere ad veniam possit. O verè magna MARIÆ gratia, quia multi ex eis ad misericordiam colliguntur, qui à Doctoribus & Prædicatoribus tanquam incorrigibiles relinquuntur. *O zaisze wielka Panny Błogostawioney miłość y łaska / że te grzeszniki przyjmujesz / które inni Święci dla ich wporu y złości zostawiają y porzucają. Ona nie porzuca / ale iako Fenestra coeli, y potrząsła / kiedy są flebiles, kiedy w rzewnym za grzechy płaczu do niej się wdała / łaskawie przytula :*

Intrent vt astra flebiles,

Coeli Fenestra facta es.

Ruth pomieniona stońże. Ruth wedle Świętego Bonawentury znaczy videns & festinans. Ruth interpretatur videns & festinans, & signat B. Virginem, quæ est videns nostram miseriam, & festinans ad impetrandam misericordiam. *O iakoby szczęśliwe było to nabożenstwo nasze Nasz milszy słuchające / gdybyśmy dziś stojąc u tego niebieskiego Okna / otrzymali od Panny Błogostawioney te dwie rzeczy / żeby się nam y Koronie naszej stawiła Videns & Festinans. Videns nostram miseriam, & festinans ad impetrandam misericordiam. Widzoga nasze miseria / y kwapiąca się na wprośnienie miłosierdzia. W iakichby miseryach y utrapieniu była Korona Polska / widzimy wszyscy. Przecież tego roku oboz powstał tak gromadnego co wiedzieć złod rozsypany / teraz / ciężko już kilką niedziel obleżony. Nie wiem iesli do tego czasu w takim gwałcie / przy tak potrzebnych sturmach miała posilek iaki / to pewna / że z modlitw naszych posilku wyglądała. Wygląda go y sam J. K. M. Który dla nas / dla obrony naszej swoia osoba się ruszył / sam zdrowie swoje za nas przeciw nieprzyjacielowi poniosł. O wszystkich tu idzie / idzie o Kościoły / które ci buntownicy*

*Ruth zna-
c
wi lens
& festinans;*

cy pro-

cy profánuiſ / idzie o Sakramentá ſwiète / Ktore depeca /
idzie o zdrowie náſie / o imie náſie Ktore znieſć / y Krew
Polſka wyrzucić wſiſuię. Proſimy Pánnę Błogoſławio-
ney / áby chciała być videns noſtram miſeriam, áby ná wtra-
pienie Korony Polſkiej weyſzła; á zaráz áby była y fe-
ſtinans, áby co przedzey oboz ráutowała / Krolowi J. M.
przećiw tym zdraycom ſiły y mocy dodała / y Kráie táme-
żne wſpokoila.

4Reg. 13. Udzac Elizeuſ Joáſa Krolá / iáko miał walezyć prze-
ćiw Syryey / Kazał mu naprzód otworzyć fenestram orien-
talem, otkno ná wſchod. aperi fenestram orientalem. Po-
tym Kazał rzucić z otkná ſtrzałe / y rzekł: Sagitta ſalutis Do-
mini, & ſagitta ſalutis contra Syriam, percutietque Syriam,
donec conſumes eam. Strzała zbáwienia Páńskiego, y ſtrza-
ła zbáwienia przećiw Syryey, y poráziſ Syriá: áz ia wn wecz
obroc ſ. Náoſtátet Kazał mu bić w ziemię. Percute ia-
culo terram: Vderz ſtrzała w ziemię. Trzy rázy tylo vde-
rzył Joás / y rozgniewał ſie Elizeuſ / y rzekł: Si percuffiſ-
ſes quinquies, aut ſexies, aut ſepties, percuffiſſes Syriam vſ-
que ad conſumptionem; nunc autem tribus vicibus percuties
eam. Gdybyſ był vderzył pięć, ábo ſeć, ábo ſiedm rázow,
poráziłbyſ był Syriá áz do ſzczętu, lecz teraz trzy rázy tylo
poráziſ ia. Mamy dziś ſłucháczę moi / apertam Fenestram
orientalem, otworzoną wſchodnią bramę.

Luc. 1. Páanno Przenaſwietſza / ty ieſteſ Fenestra orientalis,
z ciebie y Przeczystego zywotá twego przyiſieł ná ſwiát
przedwieczny Syn Boży; Oriens ex alto, weyſrzy ná Ko-
ronę Polſka miłóſiernym okiem twoim / z ársenalow nie-
bieſkich wypuſć ſagittam contra Syriam, ſtrzałe Boſkiej
potencyey przećiw niezbóżnym rebellizántom / donec con-
ſumas eos. Fulgura coruſcationem & diſſipabis eos, emitte
Gal. 143. ſagittas tuas, & conturbabis eos. Joás trzykróć vderzył
w ziemię

w ziemię / y trzykroć poraził Syria. Alto my niegodni
 wpadamy flebiles przed Młaiestatem Syná twoiego wiecey
 niz quinquies, sexies, & septies, obiecałemy reforme oby-
 czaiow y życia nášego. wołuyże sama za nas niebieśta He-
 tmanko / wołuy y poniżay nieprzyiacioly Kościoła świe-
 tego vsq; ad consumptionem. W reku twoich są wszystkie
 Krolestwa y Monarchie świata. Per te Reges regnant, per Pro. 8.
 te Principes imperant, y owšem świat wsyšetk zawiesił
 Pan Bog nápořkorze twoiey / ty go przyczyna twoia trzy-
 masz / że nie wpada. Tuis meritis viuimus, tuâ protectione
 defendimur, twoiemi zasługami żyjemy / twoia protekcy-
 stoimy. Rupert in
Cant. 4. Záchwiali bárzo Korona ci rebellizánci / groza
 nam zniřszeniem / zguba ořtátniř. Prawda iř godne są
 tego złořci y występti nášie / zbytki / homicidia, periuria,
 sekty Polskie / prawda że irritauimus iusticiam diuinam.
 Ale że cie nam Pánno přeswíeta dał Pan Bog iáko fomi-
 tem misericordiae, że cie vczynił Fenestram coeli: Błagayże
 za námi swíety Młaiestat iego / trzymay w opiece y prote-
 kcyey twoiey Wyczysne nášie / bron Kořciolow / ořtarzow/
 wiernych twoich. Krolowi J. M. y woystkom iego Exurge
 in adiutorium, powřtań ná pomoc / day mu Anyołow swíe-
 rych ássystency / day niewdzieczne poddáne poniżyć / vřpo-
 řoic / á nas w žaluy expectácyey nášey poćieszyć / ábyřmy mi-
 łosierdziem y łářřu twoř wweřeleni řpiewáli; O gloria Do-
 mina &c.

In tarent ut astra flebiles,
 Coeli Fenestra facta es.
*Stálaš řię Oknem do niebá,
 řmęćić řię nam nie potrzebá.*

A M E N.

K A Z A N I E

Wkościele Na niedzielę czwartą po Świątkach między
 Naświet- Oktawa Nawiedzenia Panny Błogosławionej.
 sey Panny
 na Piątku.

Tu Regis alti Ianua,
 Et Porta lucis fulgida.

Drzwiamiś Króla niebieskiego/
 X Bramę Kraini świetnego.

Vidit duas naues. Luc. 5.
 Obaczył Pan IEZVS dwie nawie.

Clemen.
 Alex. in
 Crmin.

Wie nawie stawia nam przed oczy Eo-
 wangelia dzisiejszey niedziele namilsi
 Chryścianie / aleńa iedney tylo siedzi
 niebieski rybolow Chrystus IEZVS, na-
 zwany od Clemensa Alexandryjskiego Pi-
 scator animarū; rybakiem dusz ludzkich, a-
 scendens in vñā naum. Leczyrozystość O-
 Etawy Kościoła tego/podaie nam druga
 nawę / Etorą nieśie tegoz rybolowā Chrystusā Pānā / Nawę
 nie z prostego drzewa rubaż rzeź cieśle iakiego wyciosaną /
 ale Nawę żywą przedziwnymi łaskami Duchā świętego wy-
 prawioną y ozdobioną Naświetną Pannę Maryą / Etorą
 wedle

wedle Medreć. Facta est quasi Navis institutoris de longe portans panem suum. *Stáť się iako Nawá kupiecka z dáleká nio-
saca chleb swoy.* Z tey tam Piotrowey Flawy iáko z káte-
dry iákíey / Syn Boży zbáwienney mądrości ludu náucza.
Sedens docebat de nautica turbas. Al z tey iáko z swiatnicé
iedney Janá z grzechu pierworodnego oczyszcá / y láska
swoia wzywócie Mátki tego poświęca. Z tey tam káze ná
glebia zátezdżác / y dla sporšego połowu / iáko nalepiey
sieti otwierác. Duc in altum: laxate retia vestra in captu-
ram. Al z tey Elzbiecie y Janowi glebokie o Wcielenu
swoim tájemnice powiáda / y Zácharyášowi špetáne vřtá
laxat, otwiera ná wychwalánie Bořkiego Náwiedzenia.
ř owiádaia tam Poetowie o Náwie Jásonowey názwáney
Argo / że iá Bogowie wziawřy z morzá / przenięřli w niebo
miedzy gwiazdy / á to dla tego / że ná niey Jáson vellus au-
reum, štore báráná á iákíegoř złotego z Colchos do Gre-
cyey wniōř / o czym Poetá.

Argo.

Tum nobilis Argo

In caelum subducta mari, quod prima cucurrit:

Manil.
lib. 1.

Seruando Dea facta Deos.

Godnieyřa ieř tych przenōřin Bořka nářřá Flawá /
Pánná przeczřřta / řtóra / nie zmyřłonego báráná štore /
ále řámego niewinnego báránká Chryřřuřřá Páná / w Ná-
řwięřřym řywócie řwóim nōřřá / y pod czás řerodowey
řřwogi / ná reřu włářnych do Egiptu wwiōřłá. Bede iá
chćiał ná džiřteyřřym Kazániu przenięřć iá wniebo / y pořř-
dżić nie miedzy gwiazdami / ále wyřey nád nie / bo ieř ex-
cella řuper řydera, y vřzynić Brama náwyřřřego niebá / iáko
vřzynił Bog wřřechmogacy / eo ieř przyřřnáwa Kořćioł
řwięty gdy mōwř: Tu Regis alti ianna, Et porta lucis ful-
gida. *Drzwiámiř Krolá iębieřřkiego y Porta Ráiu řwiętnego.*
Wdrugiey řřymnie řowie iá řęęřřliwá niebá Brama. Felix

An 2

coeli

coeli porta. Pożaze iako wielkie máio szczęście grzesznicy /
 Panna B. ze Bog wszechmogacy Panna Błogostawiona uczynił Bramę
 drzwiami niebiesko / tak iż większa to poćiecha náśa gdy słyszymy / że
 jest niebie-
 skiem. iś postawił we drzwiach niebieskich / á niż gdyby iś posádził
 błisko Máięstatu swiego. Wzór tam Astrologowie / że
 kiedy ná niebie jest apertio portae, ktora bywa per congreg-
 sum planetarum in aliquo signo zwykły następować dzdże /
 ábo wiátry / wedle własności plánet y znáku niebieskiego /
 w którym sie plánety schodzą. Że mi dáleko chodzić do do-
 mu / o deszcz teraz nie stoie. Lecz iż bez wiátru mówić co /
 niepodobna / proszę cie Panno Błogostawiona / otworz
 nieco bramy niebieskiej / y powieway náś miłym wietrzy-
 kiem Duchá swietego / doday láski mnie niegodnemu do
 przystoynego mówienia / á pobożnym áudytorem do słu-
 chania pożytecznego.

Rozumiałby kto że to nieprzystoynne miejsce dla Mái-
 swietkiej Panny stać we drzwiach niebieskich. Przypna-
 wam iż nieprzystoyna á náwet y niebezpieczna rzecz jest /
 Pánnie y wszelkiej białeygłowie stać we drzwiach / y bez
 Pánie pilney potrzeby z domu wychodzić. Pomnié ná co przysła
 wychodzić Jephiego cortá / że sáma iedná bez Mátki / zá prog domu
 z domu sá- wysła / lubo witáć Oycá własnego. Zacny ten Izráelskie-
 meyniebe- go ludu Kapitán / gdy miał dáć bitwę Ammonitom / áby
 spieczno. mu Pan Bog szczęścił ná wojnie / táké votum uczynił. Si
 Iudic. 11. tradideris filios Ammon in manus meas, quicumq; primus
 fuerit egressus de foribus domus meae, mihiq; occurrerit re-
 uertenti cum pace á filijs Ammon, eum holocaustum offe-
 ram Domino. Pánie, iesli daś Syny Ammon w ręce moje,
 ktokolwiek pierwszy nynydzie ze drzwi domu mego y zabiczy
 mi powracájacemu wpokoju od Synow Ammon, tego zabicć ná-
 ofiarę cátopalna. Wwázájac swiety Augustyn y Abulen-
 sis votum żołnierzá tego / pytaia iesli było dobre / y modro-
 ábo

abo nie? R. odpowiadając że było głupie / nieważne / o-
 krutne. Bo jeśli pomyślił na człowieka / że ku niemu miał ^{Vota trze-}
 naprzód wynieść; wotum było okrutne / y przeciw Boskie ^{bá vma-}
 mu prawu / obiecować na ofiarę zabić człowieka / niemá ^{zne czy-}
 iąc na to wyrażney wolej Bożej. Mogł też przeciwko nie-
 mu wybieżec naprzód pies / iáko wiec pieśkowie zwykli sia-
 dać przed domem / y naprzód gospodarza witac / jeśli w słu-
 bie swoim pomyślił o psie / ślub ten był y głupi y nieprzy-
 stopy / y przeciw Zakonowi / w którym Pan Bog odrzu-
 cił psy od ofiary swojej. Zdanie iest Augustyna świętego / ^{S. August.}
 że myślił o człowieku / rozumiem iż nie o corce / która miał iest ^{quæst 49.}
 dyna to podobno o zenie: Procul dubio nihil aliud quã hominẽ ^{in Indic.}
 cogitavit; non tamen fortasse vnicam filiam, quanquam illam
 in tanta paterna gloria quis posset anteire, nisi fortẽ vxor?
 Podobno ten Kapitan nie był z żony content / y radby iey
 był iáko wżciwie pozbył / y snadź tak sobie dyfkturował.
 Teraz w domu moim / żeby naprzód na moy przyjazd sko-
 czył / y naypierwey mie zwoyny przywitał / niemáš ieno żo-
 nã / á corkã. Corkã nie wynidzie naprzód / bo Pannã / w da-
 lekim onã położy siada przy robocie y zabawách swoich.
 Pewnie zonã iáko gospodyni nátrãfi sie naprzód dobra
 okãzya / niemoge iey wżciwiey pozbyć / iáko ná ofiarę Bo-
 gu zabiwszy. Lecz osuñany iest w zamysle swoim / bo cor-
 kã naprzód wybiegłã ku niemu: Occurrit ei vnigenita filia
 sua, która wyzrewszy scidit vestimenta sua, & ait: Heu me,
 filia mea, decepisti me. rozdarcí siaty swe y rzekł: Ach mnie /
 corko moia / osuñalas mie. Nie ciebiem ia sie spodzie-
 wał / ále tego inszego / prozno / musz cie ná ofiarę zabić
 bom ślubował. Coż przywiodło do zguby te Pãnnę? to
 że wysłã z domu / mãtce podobno nic niepowiedziawszy. A
 toż prawda że y nieprzystopyna y niebezpieczna iest biały-
 głowie á zwłaszcza Pãnnie stać we drzwiách / y samey z
 domu

domu wychodzić. Lecz ó Pannie Biogosiawionej mo-
wiał/ to pewna/ że niemogła być nigdzie y przystoyniey y
pozyteczniey posądzona/ iako we drzwiach/ w bramie nie-
bieskiego miastá. A gdzie przystoyniey mogła stánać Mlá-
tka miłosierdzia y pośredniczka grzesznych/ iako w bra-
mie?

Przechwalaiąc tam Job lástáwość swoie ku podda-
nym/ mówi. *Oculus fui ceco, & pes claud.* Pater eram pau-
perum. *Byłem ślepemu okiem, y choremu nogą. Byłem Oycem*
vbogich. A oświadczaiąc/ iako przestrzegał powinności
swoiey powiáda. *Procedebam ad portam ciuitatis, & in pla-*
tea parabant cathedram mihi. *Wychodziłem ku bramie miá-*
stá, y ná ulicy gotowano mi Kátedrę, krzesło. A za nieprzy-
stoyniey moy święty Tobie/ áby do ciebie w dom przycho-
dzono/ y tam suppliki oddawano/ á niż w bramie/ niż ná
ulicy? Przystoyniey dáleko y pozyteczniey temu/ Ktory
chce być Oycem vbogich/ áby wychodził ad portam ciuitatis,
ku bramie miastá/ áby sam pod czas/ á nie zámwse przez re-
ferendarze vbogich poddanych słuchał/ sam wżierał w ich
potrzeby. Bo áżaz to táżdy ma z to śmiałości; áby w po-
trzebie siedł do Pána/ y Krzywdę swoie powiedział: áżaz
to táżdego przypuszcza? á za każdą supplikę oddadza? Ká-
żda Krzywdę opowiedza/ zwłaszcza tych czasow/ gdy sekreta-
rze y poštoiwie nieumieia ieno ieden Psalm Dawidow/ Kto-
ry sie poczyna *Dilexi*, á kończy *Placebo Domino*?

Znał to dobrze wielki miłośnik sprawiedliwości świe-
tey/ práwie Pater pauperum, Carolus Książka Calábriey Syn
Robertá Krolá Hierozolimskiego y Sycylijskiego. Ten
Pan będąc z poruczenia Oyca swego Vicerex Neápolu/
miał ná bramie przed pałacem swoim dzwon ieden niemá-
ły/ Kto potrzebował audiencyey/ sprawiedliwości/ nie
trebá mu było wielkich zawodow przez Sekretarze y po-
sto-

Panom
wielkim
potrzeba
czasem sa-
mym słu-
chac pod-
danych.

Psal. 114.
Summont
Hist. Nea.
1. 3. P. 2.

Dzwon
przed Pa-
łacem

Łoiowe/ tyło było przysć y ządzwonić sobie; zaráz słáche-
tny; an opuściwszy wszystkie inne zabawy schodził/ y bez
wszelákiey zwłóki słuchał/ sádził/ odprawował. Z iáko to
póciécha y pozytkiem było/ niestychánym przykładem Pan
Bog oświádeczył. Żołnierz jeden Marcus Capetius, máiąc
Łoniá robotámi wojennymi złámanego/ stárego/ y iuz zgo-
lá nieuzytecznego/ niechciał mu strzelić wleb po Polsku/
Tátárow też śnadź táń nie było; ále pusił go przez ná-
zgubne imie/ iesli go kto wezmie/ niechay trzyma. Mily
Boże/ iákoś ty przedziwny w opátrznosci twoiey świe-
tey: iáko y napodleyšey bestyey nie zápominaś: Szł ápá
on chodząc błedny tu ówdzie po mieście/ tráfunkiem/ ábo
raczy zá Bożka direkcyą przysidzie pod ón dzwon/ przed pá-
łácem Xiáieczym/ y závádzijšy iákoś noge o powroz siá-
pnie/ y ządzwoni. Zaráz wedle zwyčáju przyszedł Xiáże ná
audiencyą/ nie widząc nikogo tyło Łoniá/ pyta kto to zá-
dzwonił: obaczywšy Łoniá w powrozie závádzzonego/ py-
ta czy to słápá: czemu sámopás chodzi: Pátrzo/ pozná-
iá/ y powiedz; Kón to Kápecyuszow. Kazal przyzwáć Ká-
pecyusá/ y pyta go co tu słápá twoy czyni: czemuś go pu-
ścił: On pocznie cnoty ónego słápy zálecáć/ iáko przed
tym był raczy/ iáko ná nim śerokie rowy przebywał/ iáko
go z wielu niebespiecznych potrzeb szczęśliwie wynosił/ ále
że iuz stáry/ y stráwy nie zarábi/ pusiłem go/ iesli Łonu
może być iesze zgodny/ niechay go ma. Wiedząc Xiáże iż
Kápecyusz ná wojnie siłá wysłuzyl/ gánił mu bázro/ że
Łoniá/ Łtory mu przez długie czasy dobrze słuzył/ ná stárość
wypchnął/ y rozkázal pod wino wielkú/ áby go náзад wziął/
y chował do śmierci/ żeby iáko mu w pracách y záslugách
był towarzyszem/ tak y wysług y żołdow iego zostawał v-
czestnikiem. Nie tyło tedy przystoyna/ ále y pozyteczna
jest wszelkim Pánom/ Łtorzy chcą być miáni zá Wyce vbo-
gich/

T bestyey
wyrobzo-
ney nie
trzeba z
domu wy-
pychać.

gich/ wychodzić ad portam ciuitatis, stłonić rcho y do pospo-
litego człowieka/ y samemu czasem poddanych o ich krzy-
wdy popytac/ nie wszystko to spuszczać Stárostrom/ y V-
rzednikom.

Ważcież tu/ Słuchacze moi iako y przystoynie y po-
Bramami żytecznie Pánná Błogostáwiona zásiádla brame niebie-
towáry w sła. Bramy w miáściach co też zá przymioty máia? Rozmá-
chodza y ite. Niedozy innymi/ wiemy to/ że iako wszelkie towáry y
wychodza z miásta. Kupie/ z miásta bramami wychodza y wchodza; tak y ludzie
sami; iako do miásta trudno/ towar iaki wniesć y w pro-
wádzić ináczey/ ieno bramą/ tak y człowiekowi trudno iná-
czey wniesć do miásta/ chyba bramą/ y dla tego zowią sie po-
lácinnie porta, quod per eas omnia exportentur & importen-
tur. Ná toć postáwiona iest w bramie niebieskiej Pánná
przeczysta/ dla tego iest nazwana od Kóścióla świętego/
Regis alti ianua, & Porta lucis fulgida. Drzwiami Krolá
niebieskiego y Bramą ráiu świętego/ że przez iey rece
wszystkie towáry y láski z niebá ná ziemię wychodza/ zá iey
pryczyna/ powodem/ y opieka ludzie wchodza do niebá.
Wgłos o tym sanctus Germanus Pátryarchá Konstantyno-
polski. Nullus est qui saluus fiat, nisi per te ô Virgo sanctissi-
ma! nemo est qui liberetur à malis nisi per te, ô purissima!
nemo est cui donum concedatur, nisi per te, ô castissima!
S. German
Homil. de
zona & fa-
scis
Deipara.
Niemáß żadnego, coby zbáwienia doszedł, ieno przez cie o Pán-
no náswietśa! niemáß żadnego coby złego uśedł, ieno przez
cie o náślicznicyśa! niemáß żadnego coby dar taki otrzymał,
ieno przez cie o naczycieyśa. Nazacnieyszy dar ktory z nie-
bá wyniesiono ná ziemię/ iest przedwieczny Syn Boży/ dar
Colos. 2.
taki in quo sunt omnes thesauri sapientia & scientia abcon-
diti, w którym sa pokryte wszystkie skárby mądrości y umieję-
tności. A przez czyie rece do nas przyśedł? przez rece ná-
swietśey Pánný. Oná go z niebá pokornymi słowy zwa-
biła!

biła/ ona z przeczyszczy krowie swojej/ ciąłem go odżiawszy/
świātu wkażała y oddała/ iako wyznawa Kościół w Anty-
phonie swojej / Salve Porta, ex qua mundo lux est orta..
Wiec y drugie łaski/ ktore co dzień z nieba miewamy/ á za
sie nie przez iey rece przewilią?

Władry Salomon nazywa ją Miesiącem. Pulchra ut Luna. *Piękna iako Miesiąc. Nauka jest Astrologow/ że aż inni Planetowie y gwiazdy niebieskie / swymi obrotami/ światłem/ y tajemnymi influencyami wiele moga y sprąwuig na ziemi/ nie iednąk nie dzieie sie bez Miesiącá; on albowiem drugich Planet y znákw niebieskich dzielności w sie bierze/ moderuje/ á potym na ziemie spuszcza. tak iz cokolwiek influow spada y wychodzi z nieba/ pierwey sie to musi oprzec o Miesiąc/ á z niego zaś idzie na te niestości. X dla tegoć to Astrologowie/ lubo w prognostykách y wrozkách swoich/ wielki máig wzgląd na słońce y gwiazdy/ napilniey iednąk wpátruig bieg y postanowienie Miesiącá / y nawiecey z niego wroza y obiecuią pogody/ niepogody/ dobre ábo złe chwile do oránia/ siania/ do lekarstw/ do nawigácyey; Z tadze y porządny gospodarz nie wytnie drzewá z boru; biegły márynarz nie odbiie okretu od portu; Władry Władry nie poda choremu syropu/ nie przystápi do phlebotomiey / nie zátnie żyły / áz poyrzawszy na Miesiąc/ na now/ kwádre/ pełnia/ konstytucyá iego. Czemu? bo Miesiąc jest sáfárzem influow niebieskich / on niemi rzadzi/ on ie temperuje / on nanizszym pláneto będac/ y siedząc práwie ad Portam cali, bierze ie od innych Plánet y gwiazd/ y wtemperowawszy spuszcza na ciáła ludzkie/ y na ziemie/ y tak wymierza gospodarzom czasy/ áby iedne roboty/ w te dni odpráwowáli/ á drugie w inšie; o czym Poetá w Ekonomice swojej.*

Ipsa dies alios, alio dedit ordine Luna

Foelices operum.

Q o

Świad

Cant. 6.

Gospoda-
rze leka-
rze wielki
máia
wzglád na
miesiąc.

Virgil.lib.
1. Georg.

Geor. Ve-
netus.
apud Salaz.

Świadczy o tym Georgius Venetus. Luna sol alter non incongruè à quibusdam dicitur, quia ea, quæ sol superius vi masculina generat, hæc ipsius, & aliorum etiam planetarum foetum suscipiens, inferiori mundo sibi vicino edit, ideo eius motus præ cæteris observatur. : *Mieśiac nie źle drugim słońcem zowia niektorzy, bo co słońce ną wyższej spherze męzka swa dzielnoscia sp. awuie to mieśiac rowno z operacya drugich ptánet biorac, niżsemu światu sobie bliskiemu podać, y przeto się bieg iego pilniey niż inśnych ptánet uważa. X dáley mówi: Cum Venere caput regit, cum Tauro collum, cum Geminis brachia, cum Cancero pectus, cum Leone humeros &c. ita ut omnium influxus ab eis suscipiat, & tanquam rerum omnium inferiorum mater in terras vicinas deriuat; Z intrzenka rzadzi głowa, z bykiem syia, z bliźnięty rąmionami, z rąkami pierśiami, ze lwem barkami &c. tak iż wśystkich niebieskich znaków influxy y operacye przyimuie, á iáko wśech rzeczy dolnych Mátká ną bliska ziemię spuszcza. X stósiuąc to do Pánný Błogostáwioney powiáda / że nie od rzeczy przyrownána jest do Mieśiacá; bo cokolwiek Pan Bog łástý dobr swoich dáie ludziom ną tym świecie / dáie przez nie / cokolwiek nąm póciech ták duchownych / iáko też in-
nych v Pána Boga ludzie świeci vprásiá / nim nas to do-
dzie / pierwey v Pánný Naswietśey w reku bydź musi /
pierwey to otrzeć się musi o ten Mieśiac / o te Brame.
Ideo non abs re assimilatur Lunæ Mater illa omnium gratiarum plena, quæ ea, quæ à supernis fontibus per diuersos canales haurit, largitur inferioribus pro recipientium dispositione. Nie darmo Idiotá nazywa ią Podstárbino y Száfárká łást Bózych. Ipsa est thesauraria gratiarum, bo wśy-
stkie póciechy y fawory z niebá wychodzą przez nie / oná stó-
dzac ad portam coeli, bierze ie z reku Pánstich / z reku An-
yółow y ludzi świętych / y nąm zás grzesnym wedle potrze-
by y*

Pánná B.
śáfuie nie-
bieskiemi
influency-
ami y dą-
rámi.

Idiot. in
prol. de
contempl.
Virg.

by y sposobności wdziela / z iaką miłością y ochotą / á kto
wypowie : Pełne są historye / pełne Łowety / Częstochowy /
pełen y ten Kościół święty / iasných dowodow tey miłości
Márki naswietsey / bo coż są innego te vota pobożnych
Kátholikow / te srebrne koło obrazá tablice / te złote lán-
cuchy / te lámpy / ktorými iedni dziećmiá za wleczone choro-
by / drudzy za kłopoty uspokojone / inni za inne pociechy
otrzymane : są to argumentá / znáti / dowody / świadectwa /
autentyki miłości / szczerobliwości Pánný Błogosławio-
ney y rozmaitych pociech / łask / dárow / ktore ona bez prze-
stánku ludziom grzeszným z niebá posyła.

Diogenes Philosoph / będąc iednego czasu w mieście
Myndiorum, obaczywszy miasto samo w sobie bázro szcu- *Nie k stał
v máłego*
ple / y domy w nim bláhe / niskie / á bramy do miastá wysokie *Miastá*
y szerokie / iako był krotosilny / stánawszy w rynku pognie *wielkim*
głosem wołać. Viri Myndij, portas claudite, ne vrbs ve- *bramom.*
stra egrediatur : Obywatele Myndyjscy, zamykajcie bramy,
Laert. 1. 6.
o to miasto wásze niemi wynidzie. Wiem ia iż nieprzebrane są
stárby Boga wszechmogocego / wiem iż bogáte iest miasto
niebieskie / pełne złotá / kleynotow / pociech rozmaitych /
wszakże kiedy wważam niewymowną miłość Naswietsey
Pánný ku grzeszným / kiedy patrza ná rozliczne dobrodzie-
stwa / ktore z stárbcow Boskich niegodnym posyła / kiedy *pánná B.*
widze żeby ráda y niebo sprowadziła ná ziemię / obawiam *rádaby wśy*
się aby tam ktory Anyoł / ábo ognisty Eliáš z świętey in- *sko prze-*
widzey niemowił. Viri celestes, portas claudite, ne vrbs *mości znie-*
vestra egrediatur. Obywatele niebiescy / zamknijcie bramy / *ba ná zie-*
aby wam tá Pánienká niebá niewyniszczyła / aby z niego *mie.*
wszystkich dobr niewyniosła / bo y v bramy siedzi y w sáso-
waniu tak iest hoyna / tak szczerobliwa / że nikomu nic nie-
odmawia / nit omu zmarzzoney twarzy nie wkaźnie.

A iako niemáš dárú / ktoryby z niebá wychodził inno

Do niebá bramę / chyba to przez rece Panny Błogosławioney / tak trudno iná też niemáśi głowieká / Ktoryby do chwały niebieskiey wchoz-
 czey chyba dżił ináczey / ieno to bramę / zá powodem y direkcyo Na-
 za pom-
 dem Pán-
 ny B.
 swietsey Panny. Nemo est cui donum concedatur nisi per
 te, ô castissima? nullus est qui saluus fiat, nisi per te, ô San-
 ctissima?

Wkazał to Pan Bog ná Máryey Siostrze Aárono-
 wey. Kiedy żydzi wędrowáli z Egiptu do Pálestyny / tá
 białagłowá nieprzyiázna będąc zenie Móyżeshowey / pocze-
 łá siemrać y przeciwko sámemu Móyżeshowi / y przeciw ie-
 go prorocctwu. Num per solum Moysen locutus est Domi-
 nus? nonné & nobis similiter est locutus. *Iżali tylo przez
 Móyżesá samego mówił Pan? á za y nam także nie mów.?* Skła-
 rał ię o to záraz Bog wszechmogący / że się wszyscy brzy-
 dżim tródem osuła. Apparuit candens lepra quasi nix; y
 Kazał ię z obozu od wszystkiego ludu wyłaczyć y sequestro-
 wać ná siedm dni. Separetur septem diebus extra castra.
 Uczyniono tak; Exclusa est MARIA extra castra septem di-
 ebus; *Wyłączono MARYA z obozu ná siedm dni. Ale co?*
lud on nie ruszył się przez te siedm dni z onego mieyscá / áż
przyzwána była MARYA. Populus non est motus de loco
illo, donec reuocata est MARIA. Czemu nie sili pomátu w
drogę / chociaż pozostała MARYA? dla iedney białeygło-
wy / także woysko / tak wielu tysięcy / ma stać y trawić się ná
iednym mieyscu? Niechayby przynamniey czwartego ábo
piatego dnia sili po lekku / tym czasem MARYA pozbedzie
tródu / poydże zá niemi / dogoni ich? Czemu nie idę bez
niey? Czemu nie stopię z mieyscá bez niey? Dáie przy-
czynę Liranus, że się obawiali / áby w drodze nie błódzili bez
MARYEY. Populus non est motus de loco illo, donec reuo-
cata est MARIA. Ex quo patet impedimentum itineris ex
reuerentia ad MARIAM. Stoię ná mieyscu / áni stopę ru-

śa/ bo niemoga stąpić bez MARYEY. Wola nie iść/ aniże-
li iść bez MARYEY. Wizerunk to był Panny Błogosła-
wioney/ chciał włożyć Bog wśzechmogocy/ że ona iest Regis
alti Ianua, & Porta lucis fulgida. Drzwiami Krola niebie-
skiego/ y Brama raju świetnego; że człowiek trudno ma
postąpić w drodze zbawiennej/ y zayść do Pálestyny nie-
bieskiej/ iesli go niepoprowadzi Naswietśa Panna MA-
RYA, trudno ma w tcy dalekiej a niebezpiecznej peregry-
nacyey nie błądzić/ iesli z nim w kompaniey nie pojdzie
Naswietśa Panna MARYA. Ona ábowiem iest/ ktora w
rzadzie y opiece swojej ma wszystkie goścince wiodace do
niebá. Tá iest ktora człowiek w rożnych a wątpliwych
doczesnego żywota drogách kieruje/ y naucza czego sie ma
trzymać/ y w jakim najlepiej stanie/ dopaść kresu wieku-
stej szczęśliwości. Ozywa sie z tym sama v Medracá. *Prou. 8.*
minus possedit me in initio viarum suarum. *Pan mie ośragł*
ná poczátku drog swoich. Septuaginta czytaia. Dominus cre-
avit me initium viarum suarum *Pan mie uczynił początkiem*
drog swoich. Święty Athanázy z Greckiego słowa *ἐκ πο-*
τὸς ktore ma rożne sensy/ rozumie/ że sie ma czytać nie fecit,
ále prafecit. Dominus prafecit me viis suis. *Pan mie prze-*
łożył nád drogami swymi. *S. Athan.*
ad decreta
Nicenz
synod.

Starczy Poganie iáko od rożnych potrzeb miawali
pewne swe Bogi / ktorych ráunku używali / Marsá od
woyny/ Merkuryśa od hándlów/ Cererę od roli; tak też
od podrozu y peregrynacyey mieli Boginiá Diáne/ o kto-
rey byli tego mniemania/ że wedrownikom droge włożo-
wała y torowała. Zdla tegoż ná tych mieyscach gdzie sie
wiele drog schadzało w iedno/ stawiali iey Obraz włożu-
cy goścince/ że ten prowadzi do tego miásta/ ten do in-
szego / y zwáli iá Iterduca, przewodniczka/ Kalaudem. Pe-
wnieysza my dáleko przewodniczka mamy z Panny Błogo-
stawio-

Diána
Bogini go-
ścińców.
Alex. ab
Alex. lib.
6. cap. 4.

Panna B.
diryguie
człowieka
na tym
świecie.

S. Ber. hom
3. super.
Missus est.

ślawionej/ Kátholicy moi/ kiedy człowiecze myśliś/ wia-
kimbyś stanie natatwierdusze mógł pozyskać/ kiedyś się ro-
żne á wielkich trudności pełne podać goścince/ kiedyś się z
myśłami biedziś/ Który obróć/ Który podchwycić/ Którym
się puścić na służbę Páńskiego/ puść to na Mátkę Bożą/ na te
niebieśko Diánie/ iey się dyrekcyej porucz/ á nie pobłądziś.
Obespiecza cie w tym wielki Kóchanek iey Bernat święty.
MARIAM cogita, MARIAM inuoca, non recedat ab ore, non
recedat à corde; ipsam sequens non deuias; ipsam cogitans
non erras; ipsa duce non fatigaris; ipsa propitia peruenis.
*Wrośklinych o stanie y życiu twoim myślách, myśl o MARY-
EY, wzywaj MARYEY, niech ci nie schodzi z języka, niechay
nie schodzi z serca; zá nią idac nie zdrożysz; o niej myślac
nie zbłądziś; zá iey powodem nie uśłanieś; zá iey táśka zay-
dzieś.*

Venan-
tius For.
Carm. de
partu Virg.

Słusznie wykrzyka Venantius Fortunatus.
Felix, quæ generi humano sub tartara lapsó
Ad carlos facta es fors, via, porta, rota.

Szczśliwa/ Ktora narodowi ludzkiemu w piekło w-
pádlemu/ stałaś się do niebá fortuna/ droga/ brama/ Ko-
łem. Szczśliwy zaiste y narod ludzki/ Który z Naswiet-
siej Pánni ma takie pociechy. Jest mu ábowiem droga/
Ktora go wiedzie do niebieśkiej Jerozolimy; Jest mu Bra-
ma/ Ktora bez wielkich trudności może wnieść do stolicy
wiekuistej chwały. Jest mu náwet y Kołem. Tego ia już
pójac nie móge/ iáko to człowiekowi grzesznemu ma być
Kołem Pánná Błogosławiona? gdyby rzekł wozem/ iáko
Elizeusz názwał Eliáša/ wozem Izráelá/ y woznicą iego.
4. Reg. 2. Currus Israel, & auriga eius, toby śnádnieysza; chyba by mó-
wił per synecdochen, y zwał iá Kołem/ to jest wozem/ że nas
prowadzi do niebá. Lecz podobno on tu mówi o Kółowro-
cie/ Którym wiec architektowie ciężkie Kámiennie windują

z dołu ná wysokié budowania. Lezy ruby kámién ná ziemi/
ktorego títádżiesiat człowieká ruszyć z miéyscá nie moze.
Podobnaz aby ten kámién záśedł ná wierzh kámienice/
Kóściolá álbo wieze/ y w támzámśie stángł? Podobna;
wydola temu dowcip ludzki/ iest od tego kółowrot/ tylo
kámién powrozem ońrucić/ á kółowrotem obrocić/ áz ká-
mien bez wielkiej sátygi ná wierzchu Kóściolá. To takim *Pánná B.*
iest kółowrotem grzesznemu człowiekowi przenaświetsza *iest kóło-*
Bogárodzicá; nie tylo iest Bramą niebieską/ nie tylo mu *wrotem*
do chwały wieczney wlázuie drogę; ále kiedy záydzie w tá- *niebieskim.*
ką obstynácy/ ze w grzechách lezy ná kstalt ciężkiego ká-
mienią/ ze go y Káznodziele słowy y grozbámi swymi ru-
szyć nie mogą; tedy Náswietsza Pánná má takie sposoby/
ze go podzwignąć y niebu pozyskáć moze; tak iest w miłó-
sierzdiu swoim dowcipná / w rátowaniu grzesznych tak
przemysłná/ ze umie y moze ciężkie zbrodniżi y z głebiey
sámego piekła / ná kstalt kółowrotá iednego wywázáć /
windowác / wyciągáć / y czynić godnymi kámieniami nie-
bieskiego budowania. Któ rozumiał Fortunatus, gdy rzekł
o niey że

Generi humano sub tartara lapso :

Ad coelos facta est fors, via, porta, rota.

O iákie póciechy twoie grzeszniku! bądź sercá dobrego/
choćbys wsłektich złości był winien / y prze ciężkie grzechy
widziales się być pogrążonym ná dnie piekła; Mariam co-
gita, Mariam inuoca, non recedat ab ore, non recedat à cor-
de, myśl o Máryey / wzywáy láski iey świętey/ á oná do-
wćipem miłosierdzia sroiego potráfi w to/ze cie iáko iednym
kółowrot wywazy / wywinduie/ y wprowadzi szczęśliwie do
chwały Syná swojego / bo facta est generi humano sub
tartara lapso, Via, Porta, Rota; Stálá się narodowi
ludzkiemu západłemu w piekło / Droga Brama kóło-
wrotem.

Tu

Tu Regis alti ianua: Et Porta lucis fulgida;

Drzwiámíś Krolá niebieskiego, Y Brama Ráiu śwíetnego.

*Bramy sa
obrona
miáśta.*

Máto to y Bramy / ze sa obrona miáśta / ná nich wiec
bywa strzelbá / árkabuzy / działá / prochy. Poyżrzyćie ná
dwory Krolewskie y Pánów wielkich / záwśie tám v bramy /
y przed pokościámi vdrzwi stoi gwárdya z sámopalámi / z
knotámi zápalonymi / z álábartámi dla obrony bát u Páno
skiego. A ktozby wypowiedział co zá obrone ma Kościół
śwíety / co zá obrone człowiek grzeszny / z tej Bramy niebie
skiego Krolá / z Páanny Błogostáwionej: W długioby zbył
posłó / gdybym chciał wyliczáć / iáko wielekróć Náśwíet
sa Pánná obroniła Kościółá śwíetego / y Krolestw Ká
tholickich od nieprzyiációł. Wspomniće ná srogiego Apo
státe Juliáná / ten złośník tak był záiuszony ná wyniszczenie
Kościółá y Kátholików / ze gdy sie ná wojne przeciw Per
som gotował / czyniac ofiáry báłwánóm swoim / między
ślubámi innymi / napiertwśy ten uczynił / ze powróciwśy
z zwycięstwem / wśyśtkie Chrzesciány miał wybić / y diablóm
ofiárowác / y iuz był ieden dwór / ábo theátrum / w Jeru
zalem postáwił / Ktory Kátownia Chrzescián być miał / áby
tám krew ich rozlewał / gđzie sie naprzód wiára ich záczé
ła. Ktoż pogromił tak złośliwego nieprzyiációłá: Kto
połoy śwíety przywrócił Kościółowi: Pánná Błogostá
wiona. Vśyśhawśy ábowiem śwíety Bázylíus o tej Ce
sárskiej groźbie / siedł z pláczem wielkim do Kościółá / y
padśy przed Obrázem Páanny Náśwíetśey / prośił vśilnie /
áby bronila Kościółá swego / áby złośníkowi temu nie da
wała wracác sie z wojny ná zgube wiáry śwíetey. Ná tym
obrázie był málowány pod Máttá Bożá zácny żołnierz y

*Pánná N.
sest obrona
kościółá y
grzesznych.*

*Baron.
tom. 4. ad
an. 363.*

*Julian A.
státa zást
od S Mer
kurialisá.*

śwíety Meczenník Merkuriális z Kopió. Kłeczác ná mo
dlitwie śwíety Bázylíus poyżrzná obráz / ázs. Merkuriális
zácniiony. Po máłej chwili obaczy śwíetego Meczenníká
zápaló

zapałonego y łopią iego strwawioną. W kilka dni przyi-
dzie nowina / iż Juliána zabito / Kto go zabił: żołnierstwo ie-
go niewie / ale święty Bazyliusz wie / że zabił od swia-
tego Merkurialisa / Ktorego Naswietša Panna rmy-
ślnie na to wyprawiła / y śpiewać dziękować kaze.

Tu Regis alti ianua, Et porta lucis fulgida.

Vitam datam per Virginem: Gentes redemptæ plaudite.

Drzwiamiś Krola niebieskiego, Y Brama Ratu świetnego.

Wszyscy iej ludzie śpiewaycie, Bo przez nią zbawienie macie

Lecz na co wspominam dalekie rzeczy. Za naszey pa-
mieci / przed lat dwudziestą y dwiema / iako burza podnie-
śli byli Heretycy na Cesarza Chrześciańskiego świętey pa-
mieci Ferdynanda wtorego; na tym była Heretykow liga /
aby Koronę Cesarzka świętemu domowi Rakuskiemu wy-
darli / iuz Srederyska i alatina Kheni na Krolestwo Czeskie
Koronowali / mieli woyska celnego pod Prągo do sta tysie-
cy. Boże moy iako świętey Stolicy Apostolskiej brzy-
dkiem grozili spustoszeniem: Widziałem w Rzymie iedne
ich chorągiew po zwycięstwie zdrugimi na tryumf-
przyniesiona / na ktorey wymalowano Koronę troista / Pa-
pieśkę wposrodku / a wedle niey po iedney stronie Kapelus
Kardynałski / po drugiey Biskupia insule / wszystkie po-
wywracane / a nad nimi napis / Extirpantor; to iest / Wyko-
rzeniaście się. Co ci dobrzy ludzie myśleli: iako potedze
wsaiac pewni byli znieść Stolicę Apostolską / znieść Papie-
żę / znieść Kardynały / wyniszczyć Biskupy: Lecz hárdo ich
bute Pan Bog ponizyl / że sromotnie przegrali / y dnia ie-
dnego tak pogromieni zostali / że ich czterdzieści tysięcy
legło na placu / więcej niż sto chorągwi odieto / sam Sre-
derys sromotnie vshedł / y wygnancem skonczył. Ktoż do
tak chwalebney wiktorey dopomógł: Kto Cesarza y Ko-
ściółá swietego obronił: Panna przenaswietša / ktorey

Anno Dñ.
1620.

Hárdość
heretykey
liga.

Obraz przed wszystkim wojściem nośono/ dodając Kátho-
lickiemu Solnierzowi sercá/ że oná samá w tej bitwie He-
tmánic/ y nieprzyjaciela gromić miała/ zá co ma wystawio-
ny w Rzymie od Césarzjá swietey pámieci známieniy Ko-
ściół/ názwany S. MARIAE de Victoria

W podobney trwodze jest y dzisieyszy C. J. M. Słu-
chacze Namilszy/ Słyszcie łáski wáśie/ iáko non gwałtem
nieprzyjaciela następnie/ Odiel ślásko ziemié/ pustoszy Mo-
ráwe/ Césarz J. M. od wszystkich práwie jest opuszczony/;
pátrzyćcie ná utrapienie pobożnych Kátholików przed nie-
przyjacielem wchodzących/ opuszczáją domy/ złupieni z má-
ietności/ cudze łáty pocierác musjá. Westchniemy do Páń-
ny Błogostáwioney/ prośác áby Césarzowi J. M. była o-
brona y forteca/ áby samá/ pod boż iego ták blisko podśán-
cowánego nieprzyjaciela odpierála/ áby mu ná gromienie
iego síły/ sercá/ orezá dodawála/ gdyż oná jest brama y
wieża Dáwidowa/ ktora zbudowana z obronámi/ tysiąc
tarcz wiszá ná niej/ y wszystrá bron moczyszow. Sicut turris
Cant. 4. David collum tuum, quæ adificata est cum propugnaculis,
mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.

Wiec y grzeszni ludzie/ o iáko wielkú obronę náydúią
y tej bramy/ pod czás obostrzoney ná sie Bóstiey spráwie-
dliwosci? Powiáda Seruius, iz v stárych Rzymian był ten
obyczáy/ gdy nowa małżonká wchodziła w dom mezá swo-
iego/ stánowszy we drzwiách oliwú ie pocierála/ y z tód ná-
zwano vxores, iáko by vxores ab ungendo. Rozumiem iá/
ze tá Ceremonia chciało Poganstwo wkázać/ iz zá weściem
gospodyniey w dom/ pospołu wchodzi łáskáwość znáczona
Z małżon- przez oliwé/ ktora dla tego Poetowie zowia społoyng.

Adiuuat in bello paca: & ramus oliuæ.

Bo niechay sie Gospodarz zápali niewiem iáko ná zelá-
dniká/ niechay go zechce wygnác z domu/ kiedy jest gospo-
dyni/

Seruius in
4. Æneid.

Ioan. Ro-
sinus antiq.
Rom. lib.
5. cap. 37.
Z małżon-
ką wchodzi
do domu li-

skáwość.
Ouid. lib.
1. de Pon.

dyńi/ śniadno wblagac go moze; zástapiwšy we drzwiách/
 vchwyći go/ prosi/ aż on inšy/ z furetatá lástáwy/ čichy.
 Połi nie było ná swiećie Pánný Błogosławioney/ połi nie
 było tey drogŕey Oblábenice/ okropny iáť os byl Pan Bog
 w Máteřstvie swoim/ rozgniewány ná človiečá záraz wy-
 padał z niebá/ gromił/ palil/ zábitáť. Předko z počatku
 swiátá/ rozgniewáť sie ná človiečá/ wnet vchylil iázow
 niebieskich/ y zátopil swiát wšyřtek. Rozgniewáť sie ná
 Sodome/ Gomore záraz ruřyl sie z niebá / y spalil pieć
 miast. Cemu? bo nie było Náswietřey Pánný/ coby mu
 we drzwiách niebieskich zástapilá/ coby reke iego wyniesio-
 ná ná pomřte záhámovalá. Lecz teraz o iáťa počiečá/ iá-
 řa obroná twojá Kátholiku? Bo iesli kiedy Bog wře-
 čmogacy pobudzony zlořćiami nářými chce wypáść z nie-
 bá ná káranie swiátá/ iest we drzwiách namilřa Gospody-
 ni/ řtóra go vchwyćiwšy y niřko do nog vpadřly trzyma/ y
 proři miłosierdzia. Iesli kiedy chce mřćiwá reke pod-
 niesě ná grzechy náře/ iest namilřa Gospodynĳ we drzwiách/
 Tu Regis alti ianua, řtóra go zá reke bierze/ á prace y za-
 řlugi swoje vřázuiac/ o zmiřowanie nád námi proři.

Widziáło raz dítěie iedno te vtarežke Náswietřey
 Mářki z řpráwiedliwořći Boga. Piře Dodechinus, iř w
 Kremonie zacnym mieřćie Włostim/ dítěie iedno ležac w Thom.Bo-
 powiciu/ nád zwyczáý nářury/ iesze niemáiac čzářu do mo- zius de si-
 wienia/ řřyřnělo głořno/ Mářko/ Mářko. Mářká iego gnis Eccl.
 ná ten čzás robilá w řuchni/ przypadřly z řřáchem wiel. lib. 24. c. 5.
 řim/ že dítěie przed čzářem mowi/ pyřa/ co iest dítěie mo- Pánná B.
 ře? Odpowie dítěie. Widze ná niebie Páná Boga z mie- hánuie
 řem wypadáicacego/ řtorego iáťas Pánienká do nog iego gniwřyná
 vpadřly/ we drzwiách trzyma y hánuie. X wieceý ono dzie- řwoiego
 řie nie mowiťo/ až do řwego čzářu. Náswietřa to Pánne
 widziáťo/ řtóra/ á řtoby wyrářowáť/ iáťo čžeřto gniwř

Boſki hámie/ y Chryſtusa Pána ná karanie náſe wypa-
daſcego zadržmywa?

Pánna B.
podobna do
Remory

Plin l. 32.
cap. 1.

Jeſt tam w morzu rybka iedná Echeneis ábo Remo-
ra, tak dziwney mocy/ że nawiękſzy okret o wydetych za-
glach biezacy/ y wiátrami rozpedzony/ przypiawſy ſie do
niego zaſtánawia/ y z tad ię zowia Remora, quod naues re-
moretur quibus adhaſerit; y tá byla przyczyna/ iáko ſwiad-
czy Plinius, że in Actiaco bello ſwántował Antonius, bo gdy
ná okrecie bieze l ratowác ſwoich/ rybka tá przypiawſy ſie
do okretu iego/ zadržmála go/ że ſtángć muſiał; á w tym
Caſariana Classis przypádlá/ y Antoniuſhowe okrety ro-
zgromiła. Jeſli to tak ieſt; dziw zaíſte náture wielki/ ry-
bce máley tak wielka machine rozpedzonego okretu zabá-

Ares Impr.
lib. 1.

moretur/ y z tad iey nápiſał ieden/ A modico non modicum.
Możemy dáć to Symbolum Pánnie Błogoſławionej/ mo-
żemy o niey mowić/ że ieſt iedná Remora divina iuſticia,
względem Pána Boga/ ieſt iáko tá rybka względem okre-
tu/ Modicum, á przecie á modico non modicum. iáko prze-
dziwna iey moc; że Boga nieogárnionego/ nieutrzymane-
go/ gdy ſie z ſpráwiedliwoſcią ſwoią ná nas rozbieży/ lá-
twiusieńko zadržmywa. Niechay ſie zápalczywoſć iego
przeciwo nam rozpedzi/ niechay bieży tak okret o zaglach
wiátru pełnych; iedno tá Remora przypnie ſie do nog Pá-
ná IEZVSOWYCH; zaráz ſtawác/ ſkładać muſi. Xprzeto
ſłuſnie Koſciół ſwíety ſpiewa/

Tu Regis alti ianua, Et porta lucis fulgida.

Vitam datam per Virginem, Gentes redemptæ plaudite.

Drzwiámis Krolá niebieſkiego, Y Brama Ráin ſwíetnego.

Wſyſcy iey ludźie ſpiwajcie, Bo przez nię zbáwienie macie.

V Bram
ſiadaia v-
bodzy.

Náoſtatek wiemy to o Bramách/ że tam wbodzy tá-
dzi ſiadaia/ tam y Załonnicy dla iálmuzny ſtawia/ iáko
ná mieyſcu ſpoſobnym/ gdzie co żywo przechodzi. Nie przy-
kázdym

Każdym Kościele wolno każdemu w bogiemu iakmużny pro-
 sić/ máia Kościoły/ w bogie swoje pewne/ dziady/ baby/ co
 Kościołowi służą/ wmiatają; iako przyjdzie między nie
 obcy; odepchną go/ nie wmiataś ty znami/ idź precz/ miej-
 sca tu nie masz. Lecz w bramie wolno każdemu iakmużny
 prosić/ niźt go tam nie odepchnie/ bo to pospolite miejsce
 dla wszystkich. Uwazcież tu/ Kátholicy moi/ iaka pocie-
 cha nam niedznym/ gdy słyszymy/ że Nasświetsa Pánna iest
 Brama niebieska Porta cali fulgida, czyni nam to albowiem
 wielką otuchę/ że do niej wolny każdemu przystęp/ że śmie-
 le każdy może przychodzić y wołać Pauperibus. Prawda iż
 mamy wielu świętych w niebie/ ktorzy nas w potrzebach
 naszych przyczyną swoią do Pána Boga mogą ratować;
 ale nie zawsze ratują/ y nie każdego wielokróć ratować
 chcą; złościąmi naszymi wrażeńi/ często nas od siebie od-
 pychają.

Nie zawsze
 nas święci
 w niebie
 ratować
 chcą.

Kiedy miał Pan á Zbawiciel nasz wskrześcić y pod-
 ąść z grobu Łazarza/ był przy tym dwie siostry jego
 MARYA y Mária/ R. czuje Pánu Mária. Domine
 iam fater, quadriduanus est enim. Pánie, ey zdalęka nie przy-
 stępuy blisko/ śmierdzi, iuż to czwarty dzień w grobie. MA-
 RY A zaś nie mówiła tego. Mária śmierdź! MARY-
 E Y nie śmierdź! Jest to tak, że nas miłuią święci Pán-
 scy/ że nam przyczyną swoią rádzi służą y Pána Boga; ale
 to też iest/ iż grzechami naszymi przywołżimy często do te-
 go święte Pátrony/ y Anyoły stroże naše/ że nas ratować
 nie chcą/ że się od nas odwracają/ że się nami brzydzą/ że
 mówią/ Domine, fater, Pánie/ iuż się też wiecey za tym plu-
 gawcem/ za tym piánicą modlić nie bede/ śmierdzi/ qua-
 driennalis est enim, ten niźzemniź tak dawno w niezadzie
 żyie/ tak dawno blagam zań twoy święty Máiestat/ á nie
 mu nie pomaga/ iesze miłosierdzie twoie śmielżym go do

Ioan. 11.

Łazarz w
 grobie Mar-
 cie śmier-
 dzi Mary-
 ey nie
 śmierdzi.

*Panna B.
nigdy nas
nieodfle-
puie.*

grzechu czyni; po tak wielu spowiedziach/ á przecie Fatet,
smierdzi; iuz go tez odstepuje/ ani wiecey modlitwa moia
ratować bode/ quadriennalis est enim. Naswietza Pán-
ná zás nie tak; by do niey niewiem kto przyszedl/ by wgrze-
chách niewiem iáko sprosnych/ nie mowi Fatet, nikogo nie
odpycha/ nikogo iásko swoia nie miia. Czemu? bo Brama
iest/ v ktorey wsielki káliká przytulenie naydzie/ by naliz-
szy/ by naymizernieyszy.

*Æmil.
Prob.*

W Athenách májac senat o iákos zdráde podeyżrzą-
nego Pauzaniáša/ kazał go szukać ná gárdło: o czym gdy
wstyszał/ wíiekl do Kościoła Boginiey Pallády/ májac ná-
dzieie/ ze tam iáko ná miejscu swietym miał zdrowia
ochronić. Wsánowało Pogánstwo Kościoła/ nie kazańo
go gwałtem wyciągáć/ ále taki sposob wynaleziono kárá-
nia iego. Drzwi Kościelne zamurowano/ ze ztamtąd
trudno miał wynisć/ y trudno go tez było komu żywnościá
iáko ratować/ y tak głodem vmorzony/ gdzie sie spodzie-
wał mieć asylum, żywot y obronę nálażł sepulchrum, smierć
y trunne. Drzwiami iest Kościół niebieskiego/ y Brama
Káiu swietnego Panná Biogostáwiona/ ále Brama taká/
do ktorey grzesznemu człowiekowi zaden przystępu bronić
niemoże/ ktorey nigdy zágrodzoney nie naydzie/ kto sie do
niey wprzeczynym nabozenstwie y pokorze vda. Przyznawa
iey to Kościół swiety gdy mowi:

In Antiph.

Alma Redemptoris Mater, quæ per uia coeli,
Porta manes.

Podcieś vbodzy/ frásobliwi/ włomni do tey tak ob-
fitey/ á iáskawey Bramy/ á wołaycie pauperibus. Lecz
jedne odemnie mieycie przestroge. Kiedy Grzegorz XIII.
naywyższy Pásterz pod czas roku swietego miał otwieráć
Portam sanctam, kazał ná pieniadzách wybiáć brame Ko-
ścielną otwartą/ á v niey ná spodku napis taki: Nihil co-
inqui-

*Lukius I.
Numism.
Apoc. 2.1.*

inquinatum; *Nic zmázanego.* Jáko by vřázuiąc / y goście ná Jubileus zgródázone codziennym pieniedzy wdawá. *Przestrogi* niem nápominaiąc / że Jubileusu záden nie otrzyma / *řto ná Jubileus* prawdzíwie sumnienia nie oczysći / záden do Porty swiętey nie przyjdzie / řto grzechámi má skaláno dúše. Nihil coinquinatum. Zárownie y ty wiedz Kátholiku / że lubo Naswietřa Mátká jest refugium peccatorum, wćieczkó grzesnych / lubo jest Brama / przy řtorey się wiele vbogich żywi. Wřáćže Nihil coinquinatum, w Bramie tey nie dádzó chleba temu co pácierzá nie umie / nie dádzó iálmuzny temu co łotruie / Nihil coinquinatum.

Jest tárná známenita Hystorya. Opat ieden Cyriákus imieniem / pozřczył do czytánia Kříazki iedney vřychi-
 usá Kápláná Jerozolimřkiego / przy tey řsiazce były ná řoncú przyřřte pířmá iákieřř Testorinřsa řeretyřá nieprzy-
 iáciela řánný Błogostáwioney / řtorey on niechćiał zwáć Mátkó Bożó / ále tylo Mátkó Chřystusowá / leć Opat o tych pířmách niewiedziáł. Trzyma one řsiazkó vřiebie
 óni řilká / ážci ráz we snie obaczý / že przed řomorkó iego stoi Naswietřá Pánná w purpure vřbrána / á przy niey dwá powážni meřowie / o řtórych domýřláł się že ieden był ř. Jan Bápřřřá / á drugi řwángelistá / wćieřřony tákim wídzeniem /
 prosi Přzenáswietřey Bógárodzice áby weřřlá do řomorki iego / áby řá poswieřřlá óřóbo řwojá. A oná mu řurowá
 twarżó odpowie: Habes in cella inimicum meum, & vis vt ingrediar? *Mář w celli nieprzyiáciela mego, á chceřř ábyřř*
tám weřřlá? Řzniknelá; óctnýřřý / myřřli co to zá nieprzy-
 iáciel táki / dla řtorego niechćiałá náwiedzić Mátká Bożá řomorki iego / ráchuie pilno sumnienie řwoie / iěřřli niema grzechu iákiego / řtóryby iey wřřcet czynił. Niemože nie
 tákiego znaleřřć. řrářóblivy bázřó / chce wřřbić meláńřoliá czytáním řrafunkćiem / weřřmie one řsiazkó / czytá / wářřruie

Sophroni-
 in prato.
 Spiritua.
 cap. 66.

tu / owdzie / aż na koncu obaczy przybytych / iłk sęternow
Nestoriusa / y postrzeze iż to ten nieprzyjaciel Naswiatsey
Bogarodzice. Biezy natychmiast do Tychiusa / z to ksią-
żką / powie co widział / á on wyrznowszy one sęterny wrzu-
cił w ogień / mówiąc: Non manebit in cella mea inimicus

Panna B. sancta Dei genitricis, & Domina mea: Nie postoi w moie nie-
brzydźi przyjaciel świętey Bogarodzice, á Pániey moiey. Namilšy
sie herety- słucháze / ten Opát niewiedział o tych skryptách Nestori-
cka kśia. usowych w celli swoiey / zaczął trzymać ie nie zgrzeszył /
zka. á przecie tak vrazil Pánnę Błogostawioną / że mu zmar-
szona twarz vkażała / y komorka iego wzgardziła. Jákoš
šie iej łaski y náwiedzenia spodziewać máia / ktorzy trzymá-
ia v siebie ksiązki ledátiacie do swiáta y do grzechu zápalá-
iace; ktorzy w sprosny m konubinacie roš / dwa / y dáley
zyio / ktorzy w sercu swoim chováia y cierpio nieczyste my-
šli / iádowite ráńkory / lichwiárskie koncepty: wšysško to
sa nieprzyjaciele Przeczyštes Bogarodzice / ktorey swiete-
go náwiedzenia iesli tro prágnie / á słasnie káždy ma prá-
gnać / potrzeba mu tey swietey rezolucye / áby wšelka
niepráwošć z sercá wykorzenil y mowił; Non manebit in
cella mea inimicus Domina mea. Nie postoi w sercu moim
nieprzyjaciel Dobrodzieyki moiey. Bo ácz Brama ieš /
v ktorey by nayubozšy / łatwe ma przytulenie / przecie ni-
hil coinquinatum, przytulenia y łaski nie naydzie / ktory w
złostíách vpornie lezy. A przeto ktorzy dziś v tey Bramy
otrzymać co prágniecie / škrušeni ná sercu / w dobrym przed-
šiewzięciu swietey pokuty / przychodźcie / y wołaycie pau-
peribus.

Aktor. 3. O Natko łaski y miłosierdzia: Drzwiámis Krolá
niebieskiego / A Brama Káiu swietnego. Była tam v Ko-
ściółá Jerozolimskiego Bramá názwána Speciosa Oздо-
bna / v ktorey / iáto czytamy w dziełách Apostolskich / kłá-
džiono

dziono na każdy dzień iednego chromego z wrodzenia / aby
 prosił iálmuzny w tych co do Kościoła wchodzili. Cożes ty
 innego Náswietša Bogarodzico / ieno Porta speciosa, *Bramá Ko-*
 Bramá przesłczna / táfiey ozdoby y zácności / że cie z ty- *ścioła le-*
 siącá białychgłow iedne sáme Pan Bog obrat zá Mátkę: *rozolm-*
 z ktorey sie miał człowiekiem wrodzić y światu wkázac / *skiego Spe-*
 Skupilisny sie ná to mieysce do ciebie iáko do Bramy / kto- *ciósá.*
 ra wšyſt ié bogáctwá niebieſkie ná świat wychodzo: Sku-
 plisny sie iáko do fortece y báſty / z ktorey Kościół świe-
 ty Kátholicki gotowá zámſe w przygodách ſwoich miewał
 y miewa obronę; á ſkupilisny sie z ták o láſce twoiey wſno-
 ſcia / że nas lubo grzeſzne / y brzydlich złoſci pełne / nie-
 odrzuciſ / ále iáko w Rzymie bylá zámſe iedná Bramá
 otwártá / ktora dla tego zwano Pandana, eo quod ſemper
 pateret, ták y my wielkú o twoiey ku nom ſkłonnoſci mamy *Bramá*
 nádziecie / że nom dnia džiſieyſzego miłoſtierne oko / y ſe zo- *Rzymska*
 dra reke otworzyſ. Wołamy do ciebie wšyſcy iáko do *Pándana.*
 Mátki pauperibus, pauperibus; poniewaz w opiece twoiey *Alex. ab*
 ieſt obroná Kościoła ſwíetego y Kroleſtw Kátholickich / *Alex. lib.*
 bódzże Ceſarzowi Chreſciánſkiemu y ſwiarobliwemu tego *4. cap. 16.*
 domowi przeciwi o wporney Heretyckiey lidze pomoc / o-
 bronę / y Hetmánkú; poniewaz w reku twoich ſo niebieſkie
 depozita, zdrowie / bogáctwá / ſzczéſcia náſze; opátruyże
 Mátko miłoſci chore zdrowiem / w bogie chlebem / ſtrá-
 pione poćiechámí. A náoſtátnym życia náſzego punkcie /
 kiedy z bramy tego ſwiátá wychodzić bédziemy / kiedy nay-
 wyſſzy Sedzia Syn twoy conſtituet in porta iudicium, *Amos. 3.*
 w tey bramy ſádz ſwoy zágaí / kiedy ſie wntey z nieprzyciátoł-
 mi duſznáſzych wmauiácy wćierác bédziemy / nie odſtepuynas
 Páanno przeſwieta / vt non confundamur cum loquemur *Pſál. 116.*
 inimicis noſtris in porta, ále máćierzynſkim áſſektem przy-
 tuliwſy do ſiebie / prowadz nas z tego wygnánia ſzczéſt-
 wie /

wie / á lubo grzechami obciążonych dowcipnym miłosier-
 dziecia twego kołowrotem ciągnij y windy odważnie / vt in-
 Psal. 59. trocamus portas eius in confessione, atria eius in hymnis,
 ábyśmy za pomocą y opieką twoją weszli w Bramy nie-
 bieście w wyznawaniu / y do sieni iego z pieśniami /
 po wszystkie wieczność nieśkończone nād nami
 Syna twego miłosierdzie sławiąc / y tobie
 bez przestanku śpiewając / *Ześ Drzwiami*
Krola niebieskiego, y Bramą Ráiu
wiecznego.

A M E N.

DZIEWIE-

K A Z A N I E

Ná Dzień Národzenia Pánný Błogostáwioney. ^{W kościele}
^{s Katarz-}
^{ny.}

~~~~~

Vitam datā per Virginem,
 Gentes redemptæ plaudite.

~~~~~  
 Wſyscy ieý ludźie ſpiewajcie /
 Bo przez nie zbawienie macie.
 ~~~~~


Ważając dziśieysze Národzenie Pánný
 Błogostáwioney / y widząc że iá przed-
 wieczny Syn Boży wysła przed soba ná
 świat / iáko Jutrzenka przed słońcem /
 dając nam pewną nádzieie przedkiego
 swego zá ná przyszcia. Przypádło mi ná
 myśl / co niegdý uczynił Cleomenes Król

Lacedemonſki. Oblęł nieprzyaciół iedno miásto iego / y
 ſturmem go meźnie dobywał ; chcąc Cleomenes obleżone
 vmocnić / y ſercá im dodać / áby ſie nieprzyaciółowi nie pod-
 dawáli / kazał do miásta wypuścić kili á strzał / włożywſzy
 w nie kárteczkę / z táim napisem. Venio, vt urbem alleram
 in libertatem. Nie tráćcie ſercá mieſzczanie moi / bodźcie
 pewni przedkiego poſiłku / ide iá y ciągne do was. / ábym
 miásto od nieprzyaciółá uwolnił / ábym was oſwobodził.

Manut. in
 apophce.

Sturczny
 poſilek o-
 bleżencom.

Podobno otuche namilſzy Chrzeſććanie czyni nam dnia
dzisieyſzego Bog wſzechmogacy; kiedy daie ná ſwiat Pán-
na Błogoſławioną/ daie iá ná Eſtate kárty iedney/ przez
którą nas v pewnia/ że w krotce zá ná przyjdzie/ Veniet vt
orbem aſſerat in libertatem, áby człowieká nedznego z nie-
woley oſwobodził/ áby w kráinách ciemnoſci mieſzkájące
oſwiecił/ áby ſtrácony naród ludzki żywotem vvweſelił. Tę
ma poćieche ſwiat z Narodzenia Pánný przeżyſtey/ że
bierze mocną nádziecie/ o przedkim przyſciú Syná Bożego/
y nieomylnym iego ráunku; tak iá moze ſie mowić/ co nie-
gdy Caſar Iulius mowił y piſał do Ciceroná.

Manut. in
apophce.

Obſtoczyło raz nieſpodzianie Ciceroná w iednym Ká-
ſtellu Fráncuſkie woypo. Poſtyſhawſzy o tym wielki przy-
táciel iego Caſar. Iulius, wypráwił odważnego żołdatá/
który w nocy przypadł pod Káſtel/ ſtrzelił z łuku do Ci-
ceroná/ á w ſtrzale było od Juliuſá piſanie takie do nie-
go. Caſar Ciceroni fiduciam optat. Expecta auxilium, Ce-
ſarz Ciceronowi vſnáſci życzy. Czekaý ráunku, Coſ ná ten
Eſtate poſtepuie z námi iedynak Boży/ widząc od piekiel-
nego nieprzytáciela oblezony naród ludzki/ daie ná ſwiat
Pánnę Błogoſławioną iá o liſt ieden/ który nas o ráun-
ku Boſkim vbęſpiecza y mowi/ Expecta auxilium. Widze
nedzny człowiecze vtrápienie twoie/ iáko ciężká od tak ſil-
nieńce maſi nieomylną nádziecie ráunku y zbáwienia. Ex-
pecta auxilium. Z tymi áwizámi przychoði dnia dzisieyſze-
go Pánná Błogoſławioná/ te nam weſoło nieſie nowiná/
że w krotce zá ná Syn Boży przyjdzie. Veniet vt orbem
aſſerat in libertatem, áby ſwiatu wolnoſć przywrocił; to
nam Narodzeniem ſwoim opowáda/ że Bog człowiekowi
vſáć káze/ y czekać ráunku. DEVS homini fiduciam optat,
Expecta auxilium. Kdla tegoż Koſciół ſwiety mowi/ że
Náro-

Narodzenie przeczystey Panny/ wshytkiemu światu wesele
 y radość przyniosło. Natiuitas tua, Deigenitrix Virgo gau-
 dium annuntiavit vniuerso mundo. Bo kiedy ona się pro-
 dziła/ iakoby się też żywot nasz vrodził; kiedy się ona swia-
 tu wkażała/ iakoby się też zbawienie nasze wkażało. Bo z
 czyich że ręk wzięliśmy niedźni Zbawiciela y Zbawienie/ iez-
 no z ręk iey nasświetszych? Przyznawa to Kościół powsze-
 chny/ gdy mówi/ y śpiewać za to kaze. Vitam datam per
 Virginem, Gentes redemptæ plaudite. *Wshyscy iey ludzie śpie-
 wajcie, Bo przez nią zbawienie macie. Abyśmy tym weseley
 wesole Narodzenie Panny Błogosławioney mogli wra-
 czyć/ wkaże łaskom waszym/ iako y w iaki sposób Nasświet-* *Panna B.
 sia Panna jest authorka/ sprawczyną/ y przyczyna naszego iakim spo-
 Zbawienia. Przeczysta Bogarodzico pomóż mi do tego sobem jest
 Duchá swietego darem/ á łaski wasze pilnym y nabożnym* *Autorka
 naszego zba-
 wienia.*
 słuchaniem.

Szemyż na to Dissidentes, gdy Nasświetsey Pannie
 przypisujemy/ że jest Authorka y przyczyna naszego Zbá-
 wienia/ gdy to zowiemy żywotem naszym/ y mówią; że sam
 Chrystus I E Z V S jest Authorem naszego Zbawienia/ on sam
 jest żywotem naszym/ bo powiedział sam o sobie. Ego sum
 via, veritas, & vita; *Ja jestem drogá, prawdá, y żywot. Ale*
nie rozumieją/ ábo rozumieć nie chcą/ iakim to sposobem
przypisujemy Pannie Błogosławioney/ Przyznawamy/ że
sam Chrystus Pan jest Zbawicielem naszym/ sama sprawca
naszego Zbawienia/ bo nas sam krwio własną ná Krzyżu
okupił; sam dla nas umarł/ sam jest żywotem naszym. Lecz
tego też przec nie możemy/ áby się do naszego Zbawienia
Nasświetsa Panna swoim sposobem nie przyczyniła/ y nie-
miała być zwána/ vita nostra, salus nostra, żywotem naszym
zdrowiem naszym.

Ioan. 14.

Zawsze iey to przyznawali Doktorowie Kościoła po-

S. Irenaeus lib. 3. contra haeres. cap. 18. S. August. ser. de Nat. Virg.

wſechnego. Świety Irenaeus tak o niej mowi. Vniuerso generi humano causa salutis facta est. *Wszystkiemu narodowi ludzkiemu przyczyna zbawienia stala sie.* Świety Augustyn. Mater generis nostri panam intulit mundo, enitrix Domini nostri salutem attulit mundo: auatrix peccati Eua auatrix meriti MARIA. Eua occidendo obfuit; MARIA viuificando profuit, illa percussit; ista sanauit. *Matka rodząc naszego karanie swiatu zadala; Rodzicielka Pana naszego zbawienie swiatu przyniosla, autorka grzechu Ewa: autorka zaslugi MARYA.*

S. Hieron. de Assump.

Epist. ad Eulloch.

Baron. tom. 9. an. 755. Bluznierstwo Coproniwa przeciw Matce Bozey.

Ewa zabijając zaszkodzila, MARYA ozywiając pomogla, ona uderzyla; ta vleczyla. Świety Hieronim. Veneremur salutis auatricem, quae dum autorem suum concepit de calo, nobis Redemptorem praebuit in terra. *Czcimy sprawczynia zbawienia, ktora gdy Tworcy swego poczela z nieba, slawila nam Odkupiciela na ziemi.* Tenże. Vita per MARIAM. *Zywota mamy przez MARYA.* Nie tylo z tej miary / ze Syna Bozego porodzila / y wydalila na swiat / iako niezboznie twierdzil Constantinus Copronymus Iconoclasta, ktory pluzgawym nazwiskiem swoim chcac zelzyć Naswietſza Pannę / wziawszy worek pełen zlota / y vleczuiac / pytal. Sila ten worek wazy? gdy odpowiedziano / iz wiele wazy; wysly pawszy zloto / czyz worek trzymając / pytal znowu / a teraz sila wazy? gdy oni rzekli / ze teraz nic nie wazy; az on do nich. Takze rozumieycie o Matce Chrystusowej / ze po vrodzeniu Chrystusa zadney ceny nie jest / y ze do zbawienia ludzkiego nie inaczej pomogla / ieno ze Chrystusa okup swiatla porodzila / a iak pieniadze iedne wyslala. Onie tak prawowierni Katholicy z Doktorami swymi; cos wieſzego tej przypisuią / gdy ja autorką / przyczyną zbawienia y zywota naszego zowia.

Moglbym dac wiele przyczyn / dla ktorych Panna Błogosławiona slusnie ma być zwana autorką naszego zbawienia!

wienia / żywotem naszym / iako to że na wcielenie Syna
 Bozego Konsens dała / ze go wysokimi cnotami swymi z nie-
 ba na świat ściagnęła; czasowi iednak folgując / prze-
 dnięysze tylo przytocze raty. Miedzy ktorými ta jest
 wielka; że mając do Syna swego prawo / iako y Rodzicy
 inni / dla miłości naszej odstąpiła go / y do woley Wyco-
 wstkiej na śmierć Syna wydającej / stosując wola swoje /
 iednego go światu darowała / y na okup krwawy za grze-
 sy ofiarowała.

Panna B.
 darowała
 Syna swego
 światu.

Wielkie prawo mają Rodzicy na dziatki swoje. Na-
 ukła jest Doktorow / że mogą w potrzebie zastąpić / prze-
 dać dziecię swoje / o czym jest y pismo. Iż bowiem dziatki
 są fructus & quasi pars Parentum, owocem y iakoby częścią
 Rodzicow; mogą z nich brąć y szukać takich pożytkow / iako
 kie Pan bierze z roli / ogroda / sadu swojego. Miała ta-
 kież prawo do Chrystusa Panna Naswietna Matka iego /
 ale miłując niezmiernie zbawienie ludzkie / darowała ie
 światu / ofiarowała Chrystusa iako dziecię swe własne na
 Krzyż y na śmierć / aby z nim Bog czynił y postępował we-
 dle woley swojej. Nadobnie o tym Arnoldus Carnoten.
 Omnino tunc erat vna Christi & Mariæ voluntas, vnumq;
 holocaustum ambo pariter offerebant Deo, hæc in sangui-
 ne cordis; ille in sanguine carnis, vnde communem in mun-
 di salutem cum illo effectum obtinuit. *Prawdżwicie iá ten czas*
(to jest, ki dy Chrystus na Krzyżu umierał) iedną była Panná
Chrystusową y Panný Błogosławionę wola, y iednę ofiarę oboie
zarówno oddawali Bogu; ona ná sercu, á on ná Krzyżu; y dla
tegoż zbawienie ludzkie spólnie się iey, iako y Chrystusowi przy-
pisał: ácz przecie różnie; bo on kładąc zdrowie swoje za
nas / wystąpił nam żywot de condigno, z prawey słusności /
á ona ofiarując go z swojej strony iako dziecię swoje wła-
sne ná śmierć / wprosiła ie / y zasłużyła de congruo, z nieia-
kiej przystoyności.

Ociec może
 przedać w
 potrzebie
 syna.
 Exod. 21.

Arnol.
 Carnot.
 tract. de
 laud. Virg.

X teraz

Czemu P. Xteraz dopiero poznawam / czemu Zbawiciel wisząc na
 Krzyżu / na ostatnim z Matką swoję poźegnaniu nie rzekł iey
 Chryśtus Matko iako Syn / ale niewiaśto / iako ieden obcy. Mulier,
 nie rzekł Matko iako Syn / ale niewiaśto / iako ieden obcy. Mulier,
 z krzyża ecce Filius tuus : Niewiaśto o to Syn twoy. Czemu to nastodsy
 Pannie B. Zbawco / tak ostro do swej Rodzicielki mowiś : coż ona za
 Matko, ale niewiaśto. niewiaśto.
 Ioan 19. Gdyby ktora Matka / słuchając moi / takiego była serca /
 żeby poimanego syna / a iestże niewinnie / odstąpiła / y na
 śmierć iego pozwoiliła / y na nie patrzyła / rzeklibyscie wy że
 to matka : niemakta : bo miłości macierzynskiej dzieciściunie-
 wlaźwie / ale iakas niewiaśta. Tymci prawie sposobem dla cie-
 bie grzesnił / dla miłości twojej / dla zbawienia twego /
 obeśła się z Synem swoim Panna Błogosławiona. Mając
 abowiem do niego prawo trybem Rodzicow innych / iako
 Matka do Syna ; odstąpiła go ; mogąc wołać / moy to Syn /
 Pannam go pozeła / y porodziła / nie przelewaycie krwi
 niewinney / nie takiego niebyło od niey słychać / ale widząc
 wolę przedwiecznego Oycy / że Syna dla nas na śmierć
 wydawał / swoje też do niey przyłożyć chęciała / y iakoby nie
 Matka / ale obca ktora niewiaśta / na okup grzechow na-
 szych Chrystusa ofiarowała. A przetoż iako Oycu nie rzekł
 Pater meus, Pater meus, Oycze moy / Oycze moy / czemuś
 mnie opuścił : ale Deus meus, Deus meus, vt quid dereliqui-
 sti me ? Boże moy, Boże moy, czemuś mnie opuścił. Mówiąc
 z nim iakoby nie z własnym Rodzicem swoim : tak y Pannie
 Błogosławioney nie rzekł Matko / ale iakoby obcej białej
 głowie / Niewiaśto ; chcąc wlaźać / że go tak Ociec / iako
 y Matka oddawali na krzyż y na śmierć / iakoby obce / a nie
 swe dziecko / y przeto Deus, nie Pater, Mulier nie Mater.
 Dziwnie się Bernat święty / tak wielkiej y Oycy przedwie-
 cznego / y Panny Błogosławioney / ku nam miłości. O mira-

circa nos vtriusq; parentis Iesv Christi pietatis dignatio !
 O inastimabilis Dei & Virginis, dilectio charitatis, qui vt ser-
 uum redimerent, communem Filium tradiderunt ! O prze-
 dziwna Kóło nas obojgá Rodzicow Páná Jezusowych lá-
 skowości ! O nieosiácowanie Bogá y Pánny oświádo-
 czona miłości / Ktorzy áby sluge okúpili / spólnego Syná
 wydáli !

S. Bernard.
 serm. 51.

De Pánie

Slusna tu pogánić owe málárze / Ktorzy Pánne
 Błogostawioná máluiá pod Krzyzem mdeiacá / y nápoly
 umárła / miedzy rekami Janá S. y białychgłow. Bo ácz
 prawdá jest / że Syná swego śmierci serdecznie żáłowála
 więcej niz kto inny; ále to też prawdá iż będąc pełná Duchá
 s. y wiedząc o wolej Bóstkiej / á nas niewymownie miłu-
 jąc / z wielką chęcią Synaczká swego ná śmierć oddawá-
 lá / y w wielkim státi u y baczeniu pod Krzyzem stála. Sta-
 bat iuxta crucem Iesv. Stantem lego, mowi święty Ambrozy /
 flentem non lego: *Czytam iż stoi, nie czytam że nárzeka.*
 Rozumiem to o tey miłości ku nam / że gdyby
 per impossibile Oćiec niebieski nie zezwolił był ná śmierć
 Syná swego / onáby iednak zezwoliła była; y nieposle-
 dnięyszą w odwadze Abrahámowi / gdyby ná to przyszło /
 iáko wważa święty Anselmus zwiázáby była namilszego
 Synaczká / y gozdzie wzięwszy / sámáby była rozcią y nozki
 tego dla nas przybiła do Krzyża / y to pewnie żywym áffe-
 ktem pod Krzyzem stojąc czyniła / obecnością swojá pośto-
 lala go / y skłonnością wolej swojej / tym więcej záhecała
 do śmierci. A przeto dobrze Kościół Święty vpomina /
 Vitam datam per Virginem, Gentes redemptæ plaudite.
Wszyscy tey ludzkie śpiewajcie: Bo przez nią zbáwienie macie.
 Nie tylo z tey miáry / że Synowi Bożemu ciało y rew któ-
 ro nas okupił z własney krowie swojej dáł / ále że go też áf-
 sektem y wolą swojá ná wszystkie moki y same śmierć Krzy-

*Bład málá-
 rzow gdy
 Panne B.
 máluiá
 mdeiacá.*

Ioan. 19.

S. Ambr.

S. Ansel. zową prowadziła. Ipsa Filium in Crucē posuisset & obtulisset, mowi święty Anselmus.

Panna B. dla miłości człowieka gotowa była pospół z Synem swoim Ktemu zowie sie Autor^{ka} naszego zbawienia / ze mi^otuąc człowieka niezmiernie / gotowa była, / gdyby tego potrzeba okazała / zdrowie swoje na wybawienie y okup człowieka pospół z Chrystusem Panem odważyć / y dzielnie sobie tego życzyła / aby iako pierś białą głową / pragnąc nieśmiertelności śmierć światu przyniosła; tak ona pragnąc śmierci / żywot mu wprosić mogła. *mrzeć.*

Arnold.
Carnot.
tract. de
laud. Virg.

tabernaculo illo duo videres altaria, aliud in pectore MARIA, aliud in Christi corpore: Christus carnem, MARIA immolabat animam. Optabat verò ipsa ad sanguinem animæ, & carnis suæ adolere sanguinem, & elenatis in cruce manibus celebrare cum Filio sacrificium vespertinum, & cum Domino I E S U corporali morte redemptionis nostræ consummare mysterium. Sed hoc summi Sacerdotis privilegium erat. *W przybytku onym Kálwaryjskim, widziałbyś być parę ołtarzów: ieden na sercu Máryey, drugi na ciele Chrystusowym. Chrystus ciało; Márya ofiarowała serce. Życząc ona wprawdzie do serdeczney ofiary, y cięta swego krew ofiarować, y ręce na Krzyżu wyciągnąwszy z Synaczką swoią ofiarę wieczorną odprawić, y z Panem JEZUSEM śmiercią cielesną tajemnicę naszego odkupienia wykonać. Lecz to naywyższego Kaptana był przywilej. Atożi lubo wedle cięta pod Krzyżem nie umierała / na sercu iednak o iak wielekroć umierała? Był to był serce iej Pánienstkie obaczył / o iakby ie był nalażł wszystko zbolące / wszystko skrwawione? iakby był nalażł wszystko naczynia meki Pánstkiej / bicze / rozgi / ciernie / młoty / goździe / y rany same doskonałe wyrażone?*

Boleści N. Panny podczas meki Chrystusowej.
Gulielmus.

Świadczy o tym Gulielmus. Quot vulnera Filius accipiebat in carne, tot pia mater accipiebat in corde. Rubebat caro Filij sanguine Passionis, rubebant maternæ illæ cogitationes

tiones sanguine Compassionis. *Tak wiele ran Syn przyimował na ciełe, tak wiele ich kochana Matka odnosiła na sercu, Rumieniáło ciáto Syná, krewia męki y boleści, rumieniály má- tierzyńskie one myśli, krewia litości y żáłości.*

Powiada Swiety Grzegorz rzecz bárzo dziwną / iz S. Gregor.
dwie cytárze ábo lutnie mogą bydź tak skorrygowáne y wy- initio mo-
stroione / że kiedy w iednę vderzą / y druga wyda dzwięk ral.
per quandam simpathiam, y zábrzmi / chociaż w nie nie vde- Lutni dwu
rzą. Z tadże symbolistá ieden nápisal tákiey lutni: Alijs per- wzáie-
cussis resonabunt. Ktoby o tym wátpił / niech sprobuie; á to mność.
wielki Doktor tak o tym twierdzi. To pewna / Kátholicy Ares.
moi / iz Naswietśá Pánná z namilšym Synáčkem swoim
pod czas meki iego / táka miała correspondencyą / táka ie-
dność y wzáiemność áffetow; że kiedy bito Chrystusá Pá- Wšyſtkie
ná / wšyſtkie rázy iego czulo serce Pánný Błogosláwioney. ráz y czuli
Kiedy go v štupá sieczono / kiedy rozgámi / biczámi smaga- Chrystus-
no / wšyſtkie te chłosty y rozgi czulá Mátká ná sercu. Kie- we Mátká
dy go ná Krzyżu iáť strony ná lutni wyciągano / kiedy go N. na ser-
šdziámi przybiáno; též gozdzie y młoty czuć y slychát było cu.
ná sercu Mátki. Christo percusso materni cordis chordae
resonabant.

Názeká tam Zbáwiciel v Izáiaszá. Torcular calcaui
solus, & de gentibus non est vir mecum. *Sam á ľam prácowá-
ťem kolo rey ciężkiey Krzyżá šwiętego prase; Sam ponosi-
ťem wšyſtkie ciężary / á z narodow żadnego mezá nie było
ze mna. Słušnie vtyšnuieš namilšý IEZV, dobrze po-
wiedaš / že de gentibus non erat vir tecum, že z narodow
niemiales ná pomoc żadnego mezá / bo vžniowie tvoi po-
nietáli / žádn cí nie pomagať bolow y Krzyżá / dybá ieden
Cyreneyczyk / y to nie zcheć / bo go přymušili Źydži do
dšwigáňa Krzyżá / gdys pod nim vstawať y omdlewať. An-
gariauerunt eum. Lecz nie mozeš mowić / aby de gentibus*

Isai. 63.

Matt. 27.

Panna P.
pomagała
Synowi
pracować
y cierpieć
dla zbawie-
nia ludz-
kiego.
Prou. 8.

nie była Mulier tecum, aby z narodow nie była żadna białogłowa na pomoc. Bo Nasświetła Matka twoja była na gore Kalwaryę za tobo / y pod Krzyżem stała / y wszy-
stkie bole y razy ktoreś ty poniosł na ciebie / ona wytrzymała na sercu / pomagając ci z swej strony wiernie tey prace y dla zbawie-
nia ludz-

któć podobno chciał wyrazić onymi słowy v Medre-
ca. Dominus possedit me, in initio viarum suarum ante-
quam quicquam faceret à principio. L X X. Dominus cre-
auit me initium viarum suarum, ad opera sua. Pan Bog wezy-
nił mie, y chciał mieć początkiem drog swoich, do spraw swoich.
Przez te drogi rozumieją Doktorowie świeci / iako Cyril-
lus y Ambrosius, rady y sposoby odkupienia ludzkiego / któ-
re Bog wszechmogący wródził swojej podawał. A tak mo-
wi Panna Błogosławiona / że Pan Bog wynalazłszy ten
sposob naszego / odkupienia przez śmierć Syna swego :
one chciał mieć początkiem / od niey miał zacząć. Coż tań-
go ? Opera sua, Odkupienie ludzkie / dzieło trudne naszego
zbawienia. A przydać / że cum eo eram cuncta componens.

Syn Boży
na świecie
Konstru-
kcyę czynił
Byłam wszystko z nim składając / komponując. Wiecie co
za robotą była Syna Bożego na tym świecie komponować /
Konstru-
kcyę iedną ; bo na to go wysłał Ociec z nieba / aby
naprawił zkomponował / złożył / to co pierwszy Rodzic nasz
rozchwiał y zepsował. Stworzył Pan Bog człowieka w
łasce swojej. Piękna to była compositio animæ cum gra-
tia ; zepsował to Adam / łaskę Bożą y sobie y nam stracił.
Weznił Pan Bog człowieka dziedzicem nieba ; y to zepsó-
wał Adam / a weznił go dziedzicem piekła. A toż Bog
wszechmogący z miłosierdzia swego wyprawił Syna wła-
snego na świat / aby construeret, componeret, instauraret,
naprawił / złożył / wznowił / co pierwszy człowiek rozchwiał /
y popsował / aby znou złożył animam & gratiam, duszę y
łaskę

łaskę/ aby uczynił kompozycyę między ziemią y niebem. *Ło tym mowi Apostoł. Proposuit in dispensatione plenitudinis temporum, Instaurare omnia in Christo, quæ in calis, & quæ in terra sunt, in ipso. Postanowił w rozrządzeniu zupełności czasów, aby w Chrystusie wszystko naprawił, co jest w niebie, y co na ziemi, w nim.*

Ephes. 1.

Kiedy to Syn Boży czynił/ kiedy te kompozycyę odprawował/ kiedy co było zepszanego/ naprawiał/ kiedy łaskę Bożą człowiekowi ciężko wyrabiał/ kiedy mu niebo targował/ y kupował; powiada Panna Błogosławiona/ że była przy tym wszystkim/ że mu tey prace pomagała/ że mu w tey robocie służyła/ że się do zbawienia ludzkiego przyłożyła/ cum eo eram cuncta componens! że pospołu z nim człowiekowi łaskę Bożą y niebo pracami/affliktjami wpraszała. Jakkż kiedy przebieżemy tajemnice naszego odkupienia; obaczymy na oko/ że do każdej przymieszała się Panna Błogosławiona. Zostaje Syn Boży człowiekiem/ *Stowo stało się Ciałem; gdzież się odprawiła tak wysoka tajemnica? w żywocie Panny przenaświetshey. Rodzi się na świat/ z kogo? z Panny Błogosławionej/ że krwie tey przeczyszc.* Leży we łbie; od kogo położony? od Panny Naswietshey. Wchodzi do Egiptu; kogo wnośi przed mieczem Herodą? Panna Błogosławiona. Pocyna cudą czynić; za czyją instancyą? za Panny Błogosławionej. Wiśi na Krzyżu/ kto przy nim został? Matka Naswietsza. Owo zgoła/ Cum eo erat cuncta componens, wszystkich mu prac na tym świecie pomagała/ wszystko z nim pospołu naprawić wsiłowała. Święty Antoninus. Cum eo eram cuncta componens, scilicet recreando, quæ per culpam quasi destructa erant. *Byłam z nim wszystko składając, to jest odnawiając, co przez grzech zepszono było. Jesliż święty Chry-*

Dokazdey tajemnice odkupienia ludzkiego ta się Panna B.

S. Anton.
lib. 4. sum.
Theolog.
tic. 15. c.
1. S. Chry-
st. Hom.
35. in Mar.

Apostoły
zowią zbaw-
icielami
świata.

totius orbis terrarum, Zbawicielami / y dobrodziejami /
wszystkiego okręgu świata / dla nauki ktora nam opowia-
dali / dla prac ktore w zbawieniu naszym podeymowali ; a
iażoż Matki Bozey nie zwąć autorka zbawienia naszego /
żywotem y zdrowiem naszym / ktora Chrystusowi Panu w
sprawie y robocie okupu naszego tak pilno służyła / y wszy-
stkie bole iego na sercu dzwigała / y za grzechy ie ludzkie
ofiadowała : iażo nie powtarzać z Kościołem świętym /
Vitam datam per Virginem, Gentes redempta plaudite.
Wszyscy ie ludzie śpiewajcie, Bo przez nie zbawienie macie.

Jesze y z tey przyczyny możemy zwąć Pannie Bło-
Panna B. gosławioną żywotem naszym / autorka naszego zbawienia /
wielom v- ze przyczyna swego wielom wprasa żywot / nie tylo doczesny
prasa zy- ale y wieczny.

wot y zbawie-
nie.
Ioan. 11.

Gdy Pan a Zbawiciel nasz miał wola podnieść Łazá-
rzą z grobu / iuz w nim czwarty dzien leżacego ; gdy go
miał zdrowiem darować / nim ten cud uczynił / kazał
wprzod Marcie / aby zawołała Marcey siostry swojej / y
śledzą Marthą / rzecze iej : Magister adest, & vocat te :
Nauczyciel przyszedł, y wola cie. Na co Pan przywoływa
do tego cudu Marcey ? czemu przez niey nie dzwiga Łazá-
rzą z grobu ? czemu bez niey żywota mu nie dać ? Podobno
ze siostra iest umarłego / y tak chce / aby dla większey poćie-
chy na cud patrzyła. Być y to moze. Lecz Chryzolog świe-
ty iest tego zdania / iż tu Zbawiciel chciał iażo w konterfe-
cie iakim wskazać / moc y potęgę Naswiersey Matki swojej /
chciał wskazać / iażo wiele moze v niego Marya / iażo bez
niej trudno kto ma zdrowia y żywota dostać / y z grobu
być podźwigniony. Słowa Doktorá świętego : Vbi Mar-
tha confessa est Christo, mittitur ad MARIAM, quia sine
MARIA nec fugari mors poterat, nec vita poterat repa-
rari, veniat MARIA, veniat materni nominis baiula, vt vi-
deat

S. Chrysol.
ter. 64.

deat homo Christum Virginalis vteri habitasse secretum, qua-
renus ab inferis prodeant mortui mortui exeat de sepul-
chris. *Skoro Mariá po rozmowie swojej z Chrystusem Pá-
nem wyznála go bydz Synem Bozym, utique, Domine, ego
credidi; quia tu es Filius Dei viui, qui in hunc mundum ve-
nisti. Wzdym Pánie wwierzyła, że ty jesteś Synem Bo gá ży-
wego, któryś ná ten świat przyszedł: po tey confessyey posyła
ia Pando MARYEY; bo bez MARYEY áni śmierć mogła
być odpędzona, áni żywot Łázárzowi przywrócony, niechay
przyjdzie MARXA, niechay przyjdzie macierzyńskie imię no-
saca Mágdalená, áby człowiek poznał co może MARYA w
Syná swego, że w iej przeczysłym żywocie mieszkáiac, dajciey
tę łaskę, iż ná iej przyczynę wychodza z piekła umárli, u-
márli wychodza z grobow, A ktozby wyráchowál te umárli/
które Naswiesza Pánná modlitwa swoia z grobu wynioz-
szy / żywotem dárowála? Ktoby wypliczył w ciężkich choro-
bách zdesperowane / ktore od samey fortki śmierci do pier-
wszego zdrowia przywróciła? Ktoby zkomputował te
grzeszne / ktore dla wielkich złości piekłu niemal odda-
ne / przyczyna swoia do pokuty przywiodła y niebu po-
zyskała?*

Carneades Filozoph wdzięczen będąc náukli Prace-
ptorá swego Chrysippá / wsiystró mu práwie / co umia /
przypisował / y mawiał iáwnie. Nisi Chrysippus esset, ego
non essem; *Gdyby Chrysippá niebyło, mnieby niebyło, iálym
nizacz stał. Spytamy swietych / ktorey wiecznego poko-
ju zázywáia z Pánem Bogiem: co też rozumieia o przewa-
dze Pánný Błogosławionej? iáć wiele może v Bogá? iáć
potężna iej przyczyna w niebie? co rozumieia / o tey násey
propozycyey / że vita per Virginem? O iáć sie ich wiele
ozwie? Nisi MARIÆ intercessio fuisset, ego in cælo non
essem. Nisi auxilium MARIÆ adfuisset, ego saluus non es-
sem.*

Lázárz a P.
Christus
nie wskrze-
sa bez Má-
ryey.

Lycosthi.

Silaby w
niebie nie
były gdyby
nie przy-
czyną Pan-
ny B.

Surius 4.
Februar.

sem. Gdyby nie przyczyna MARYEY Młarki Bozey / tak bym w niebie nie był. Gdyby nie ratunek / y pomoc MARYEY, iabym zbawion nie był. Ozwie się z tym bez wątpienia on Theophilus y Suriusa / ktory krwio się był własna czar-
tu zapisał / á za gorąco modlitwa Panny Błogosławioney do pokuty przyszedł y łaskę y Bogá nálażł; ten chętnie wy-
zna / że gdyby nie przyczyna Panny Naświetszey / nigdy bym w niebie nie był: Nisi MARIA auxilium fuisset, ego hic non essem. Ozwie się z tym y święta Mátka Aegyptia-
ká / ktora 17. lat w sprosnych grzechách strawiwszy / za przy-
czyną Młarki Bozey błędy swe vznała / y w ostrey pokucie ná pušczy iedney przez lat czterdzieści siedm żyjac sko-
czyła światobliwie. K tá zradość wyzna / że Nisi MARIA intercessio fuisset, ego in cælo non essem, gdyby nie przy-
czyną Panny Błogosławioney / iabym w niebie nie byłá. Oná mie tu modlitwa swoia zaniosta / oná przyczyna swo-
ią drogę nam wielom do niebá vczyniła.

Semiramis Asyryjska Królowa wiele známiennych
Iustin. rzeczy w Pánstwie swoim dokázawšy / miásto Bábilon ce-
glá obmurowawšy / gránice Królestwa rozprzestrzeniwszy /
wystáwiła sobie Kolumne iedną / á ná niey z kámienia swo-
osobę / gdzie przy innych dziełách swoich / y to nárysować
kazála: Vias meis pecunijs stravi, quas ne feræ quidem prius
ambulauerant: *Kosztém moim wystáwiłam drogi y rozprze-
strzeniłam je, y wyburkowałam, że bešpiecznie może iácháć
wozem, gdzie się przedtym záledwie dżiki zwierz przeci-
Pánná B. snat, á zgolá nieprzeciśnat. Przypnać to musimy Pánnie
rozprze- Błogosławioney / że oná gošciniec y drogę do niebá ro-
strzeniła zprzestrzeniła. Wiećie co o niebieškiey drodze powiedział
drogę do Zbáwiciel. Arcta est via quæ ducit ad vitam. Ściśła jest dro-
niebá. gá ktora prowadzi do żywotá. Facilius est camelum per fora-
Matth. 7. men acus transire, quam diuitem intrare in regnum calo-
Matth. 19. rum.*

rum. Łatwiej wielbładowi przez vcho igielne przeprawić się, ábo linę ruba przez nie przewieść, á niżeli bogátemu wnieść do Królestwa niebieskiego. A iednak miły Boże iáko tam wiele zámwołanych grzeszników przeszło: gdyby ná slusną/ ledwo by tam Anielskiego żywota człowiekowi przebyć/ ktorędy wielcy grzesznicy przechodzą bezpiecznie. Ktoż ie przeprowadza: Kto im drogę rozprzestrzenia: Kto ie do pokuty sposabia: Pánná Błogosławiona. Nisi MARIE auxili-um esset, multi in calo non essent. Gdyby ráttunku MARYEY nie było, śluby w niebie nie było. A dla tegoż mówi o sobie v Medrcá. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Kto mnie naydzie, naydzie żywot, y wyczerpnie zbáwienie od Pánná. A v Ekklezjastyká. In me omnis spes vitæ. We mnie wśelka nádzieia żywotá. A iákoż tu nie mówić z Kościołem świętym. Vitam datam per Virginem, Gentes redemptæ plaudite; Jáko nie przyznawác z świętym Zieronymem/ że Vita per MARIAM? iáko ie y nie zwác żywotem/ słodkością/ pociechą/ nádzieią naszą?

Eccl. 24.

Zámkne te przemowę moie słowy powszechnego Kościoła. Salve Regina, Mater misericordiae, vita, dulcedo, & spes nostra salve. Przychodziś dnia dzisiejszego Pánnó Błogosławiona ná świat/ vmysłnie od Boga stworzona dla tego/ iáko mówi święty Bernat. Ut per te, in te, & de te, benigna manus eius, quidquid creauit, recrearet; áby przez cie, w tobie, y z ciebie, láskawa ręká iego, cokolwiek stworzyłá, á pi rmśy człowiek zepsował, náprawiłá y podźwignęłá; Przychodziś stworzona właśnie dla tego/ ábyś pospólu z namilśm Synem twoim/ co Adam powárpyował/ pomieśiał/ złożyłá/ z komponowálá/ ábyś zbáwienie ludzkie praco y przyczyna twojá przed Bogiem pomnázáłá. Przybýwajże szczęśliwie żywocie/ słodkością/ pociechą/ nádzieią naszą. Dáte cie Bog nam nádzynym/ po burzliwym

S. Bernard.
ser. 2. Pent.

Pánno B. wym tego świata Oceanie zeglującym/ iáko Sacram An-
*ieft Ancho-*choram, Kotew iedne bezpiecno. Kotew iest to Salus &
*rá grze-*vita naus, spes nauigantium, żywot y zdrowie okretu po
sznych. morzu biegającego/ iest nądzieią zeglujących/ bo kiedy ná-
 wałności biia/ oná trzymá iáko by wwiązány okret/ áni go

Ferus in
Symb.

dopuszcza nieść fálom ná stáły y niebezpieczne przeiázdy
 morskie/ y z tąd iey nápiśal ieden. Tutum te littore sistam.
Beś, piecznie cie stąwię do brzegu. A drugi. Hac duce latus;
Zá iey powodem iestem wesoły. Bądź ze Pánno przeczysta ná
 tym niebezpiecznym poiązdzie áncchora náśa; do ciebie iá-
 ko ad sacram & validissimam anchoram, do pewney y napo-
 teżniejszyey kotwice przywieziemy myśli / serca/ duśe/ ciá-
 lá náśe; kieruyże námi fortunnie Mátko namilóściwśa/
 ábyśmy wiekuiśtego portu nie vchybili. Vitam praesta pu-
 ram, Iter para tutum, Vt videntes I E S V M, Semper collate-
 mur, Day ná tym mizernym wygnaniu kálitującym/ dńi
 żywotá światobliwie/ w cnotách/ czystości/ pokorze/ y rze-
 telney Boskiego Máiestatu boiázni/ á prawdziwey y státe-
 czney miłóści prowadzić. Vitam praesta puram, á gdy nam
 z łódki ciála tego ná brzeg wieczności wysiádać przyjdzie/
 Iter para tutum, Tutos littore siste, Prowadź nas szesliwie
 do portu niebieskiej wieczności/ y odday w rece namilśego
 Syná twoiego/ ábyśmy twoia przyczyna y opieka zápro-
 wádzeni/ Te duce, lati śpiewáli po wśyśtke wieczność/
 Vitam datam per Virginem, y wyznawali nie prze-
 stájąc/ żeś ty iest Vita, dulcedo, & spes no-
 stra, Żywotem/ słodkóścią/ y nądzie-

ią náśa/

A M E N.

DWVDZIE-

K A Z A N I E

Ná Dzien Chwalebnego Národzenia Syná Bo- W koſciele
żego Pána náſzego Chryſtuſá IEZVSA. Bożego Cia-
ła.

Gloria tibi Domine,
Qui natus es de Virgine.

Chwała Synowi Bożemu /
z Pánienki národzonemu.

VERBVM Caro factum eſt. Ioan. 1.

Słowo ſtało ſie Ciałem.

Co zdawnych czasów Świeci Prorocy
pilno kółatáli do niebá / bez czego świat
wſzystek iáko ziemiá bez roſſe w ſrogim
zoſtawał vtrapieniu / bez czego ſtrapieni
ludzie / iáko błędne bez páſterzá owce /
w vſtáwiczney trwodze żyć muſieli / che-
go żarliwie Oblubienicá wygladała /
aby mogła widzieć bráćmiſzá ſwego v pierſi mácierzyńſkich / Cant. 6.
y wziąć go ná rece ſwoie / y piáſtować / y vcałować. To
dziś z niewymowney dobroci Bogá wſzechmogącego mamy
w ſtáyni iedney Namilſzy Chrzeſćcianie / tohánego Pána
IEZVSA, iedynaká Bożego / Bogá z Bogá / światło z świat-
ła / przed wieki z Oycá bez Mátki / á teraz wczáſie z Má-
tki bez

- rki bez Oycá wrodzonego / iedyną wtrąpionego światá po-
 cieche; słáchetną rośse ktorą ziemi obficie zláwisy zniesie
 Psal. 71. zniey przestęctwo / á da błogostáwienstwo. Descendet si-
 cut pluvia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram.
 Kochánego Pásterzá / ktory rozbiegle owieczki / po długley
 á krowey zpiekielnymi wilkami wtarcze / ta laska Krzy-
 żá swietego / w własney krwi omoczona zgromádzi do ku-
 py. Ezech. 34. Suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas.
 Wzbudzę nád niemi Pásterzá iednego, ktoryby ie pásł. Namili-
 sie dziecie / ktore ieszcze nie mowi / á iuz Krole stráśsy. Tur-
 bat. 2. batus est Herodes, & omnis Hierosolyma cum illo. Ztrwo-
 żył się Herod, y wszyscy Kierozolimá z nim. Wstáyni ná sian-
 ku leży; á niebem rzadzi / y gwiazdami iego kierute ná w-
 stuge swoje. Wwinione w pieluski y powite / á rece iego
 Sap. 8. od kráiu do kráiu światá mocno dosięgáią. Attingit à fi-
 ne usq; ad finem fortiter; Piástowania ná rekách potrzebu-
 ie / á ono piástnie wysztek świat ná trzech pálcách. Appen-
 dit. 40. dit tribus digitis molem terrar. Nie bódźże iuz dáley troskli-
 wa Oblubienico / áni mow / kto mi da widzieć bráćiszká me-
 go v pierśi Mácieryńskich; á toćgo Mátká iego swieta
 dáie od pierśi własnych / y kládzie ná licha sianá wiązántę /
 ábys brał iáko swoje. Otrzyi hojne lzy z licá twego swie-
 ty Dawidzie / iesliś przedtym niemógł sie wtulić / Kiedyc
 Psal. 41. mówiono / Vbi est DEVS tuus? Kędy jest Bog twoy? Fuerunt
 mihi lachrymae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi
 quotidie, Vbi est DEVS tuus? Były mi lzy moje chlebem we
 dzie y w nocy, gdy mi co dzień mowia, Kędy jest Bog twoy? nie
 trzebać go dáley szukać / w sobie iedney / wstáyni między
 bydletami jest. O przedziwna á Boskiey miłości pełna tá-
 iemnico! Mądrość przedwieczna między bydlety. Siła
 wszechmocna Boska rekami iedney Pánienki od głowki
 swietey / áz do stopel powiązana; Niebieska dráchná /
 ktorey

ktorey wszyscy wierni z rąk Bożych wyglądamy / między
 śmieciami. Pan niebá y ziemié wstáyni. Słusznie tákie
 iedynaká Bożego wspomínájąc ponizienie / wpadamy ná ko-
 láná: VERBUM Caro Factum Est. SŁOWO Ciałem się stá-
 ło. Słusznie go zá ták niewymowná miłość sławimy:
 Gloria tibi Domine, Qui natus es de Virgine. Chwałá Synowi
 Bożemu, Z Pánienki národzonemu. Ná wielkšo tey miłości
 wvage y chwale / będe mówił ná dzisieyszym Kazaniu / iáko
 wielkša rzecz dla nas Syn Boży uczynił / że się człowiekiem
 vrodził / á vrodził z Pánny Błogosławioney. Naswietšá
 Pánno / ktora dziś piástuięš Mądrość y Słowo Boże /
 doday lichemu słow mądrych y nabożnych do mówienia /
 doday Audytorom pilności y ochoty do słuchania.

Ioan. 1.

Wielka
 rzecz v-
 czynił dla
 nas P. Bog
 że się czło-
 wiekiem
 vrodził.

Godzien zaiste od nas wielkiey chwały / y niŝkiego po-
 dziekowania Syn Boży zá to / iż się człowiekiem vrodził.
 Bo chcecie wiedzieć / iáko to rzecz wielkša dla nas uczynił:
 Słuchaycie Apostołá. Exinaniuit semetipsum formam ser-
 ui accipiens. Wziawszy naturę náŝe / stawšy się człowie-
 kiem / wyniŝczył sámego siebie; bo ták się vřkazał światu /
 iáko by nigdy nie był Bogiem / ále prostym człowiekiem / ie-
 dnym ktorym z nas. Boskáz to ábowiem leżeć wstáyni /
 ná troše bárlogu bydlęcymi nogámi podeptánego: drzeć
 ná zimnie y nie mieć inney ciepłoty / chyba licha pary bestyi
 páre: Dobrze záprawda powiedziales drogi Kochánku / że
 Miłość ták iest potężná y mocná iáko śmierć. Fortis est vt
 mors dilectio. Widzimy wszyscy iáka iest śmierci potęgá.
 Nie stráŝny iey bynawielkšy Monárchá / nienowiná iey
 prześwietné Máięstáty y trony Krolęwskie wciáŝne trun-
 ny zwalác / przezacné berlá miešác z brylámi ziemié / nabo-
 gáŝe potentaty w iedney kóŝuli puszczác do grobu. Lecz
 y miłość niemnieyshey iest mocy. Ktoz nieogárnionego w
 Máięstácie swym Bogá / w przeczysłym iedney Pánienki

Philip. 2.

Ponizienie
 Boga wcie-
 le náŝym.

Cant. 2.

żywoćie zawarł/ieno miłość: Kto przestronym niebem nie-
 oboietego w szupłym złobie położył / ieno miłość: Fortis
 est ut mors dilectio. Mocna test miłość iako śmierć. Theo-
 doretus czyta. Fortior est morte dilectio. Mocniejszy *jest miłość,*
niżeli śmierć. Nastąpiła na Syna Bożego śmierć; nastąpi-
 ła y miłość. Ktoraz z nich mocniejszy: Ktora wiecey dokazu-
 ie. Nie równie wiecey miłość. Bo śmierć ostłoczywszy iedy-
 na ká Bożego na Krzyżu / nád ciálem tylo iego swietym moc
 rkażála / gdy ie w grob w tročila. Lecz miłość większey dác-
 leko potegi / nálaży go ábowiem ná Oycowstím łonie sie-
 dzacego przed wieki / ták mocno wiele / ták nisko ściagnęła /
 ze sie nie ostał áz między bestyami wšopie tedney. Śmierć
 tryumfowała nád głowieczeństwem; á miłość tryumfuie /
 y dokażuie swey siły nád Bóstwem. Triumphat de Deo a-
 mor, mowi swiety Bernat. Tryumfuie dokázuie *miłość nád*
Bogiem. Nálož to dokażuie / kiedy nieogárnionego w ciá-
 snym złobie zawarł: wšechmocnego ták słabym czyni y
 wotli / że Synaczeł Boży ná nożkách stać y stapać o swey
 mocy niemoże / ták iz postáwiony záraz by ná gębke padł / y
 główeke by sobie rostrócił / y wsta náswietše Erwiaby zálał:
 Náło to dokażuie / kiedy przedwieczna Młodrość niebie-
 skim Kátedrom przyuczona / między bestye głupie kładzie
 y sadza. Dziwuie sie tákiey miłości y epinánicyey dla nas
 Bóstkey stódkomowiacy Bernat. Quid ita pietate plenum,
 quam quod Verbum Dei propter nos factum est fanum? Co
 może być *miłości pełniejszyego, iako to że Słowo Boże kwoli nam*
stáło się śiánem, stáło się Ciátem? gdyż Omnis Caro fanum.
 wedle Izáiasza. *Wšelkie Ciáto jest śiánem.*
 Miłość
 Pompeiusa
 ku Rzym-
 skiemu
 miástu.
 Známienito miłość. oświádczył niędy Rzymstiemu
 miástu przedni Senator Pompeius. Pod czas wielkiego
 głodu y seogiey drogości / wyprawił go Senat po zboża do
 Afryki / prowadząc náząd niemáło okretom zboża / *zámio-*
sto sie

sto sie iednego dnia ná wielkú fále ná morzu; wšyscy má-
 rynarze niechcieli odlozyc od portu / widzac iáwne niebe-
 spieczestwo / poginiemy / każdy woła / trudno sie puszczać.
 A Pompeiusz wiedzac / co zá penuryá byla w Rzymie / iáki
 głod chleba / iáko przyzádu iego wšyscy y máli y wielcy záro-
 lnie wygládali wškoczyszy przed wšyskimi ná okret /
 kaze odkládac y iáchac / mowiac: Vt nauigemus, vrget ne- Plutarcha
 cessitas; vt viuamus non vrget: *Abysmy iácháli, potrzebá wy-
 cišká, ábysmy żyli, nie wyciská.* Co iest inszego Kátholicy
 moi / ten dzisieyszy złob / ieno okrećit ieden / todká iedná / w
 ktorey sie przedwieczny Syn Boży zwysokiego niebá pu-
 szez ná swiat / áby go w ostatniey potrzebie / y strogim
 głodzie rátował. Przed národzeniem Pána Jezusowym /
 wiecie iáká byla penuria ná swiecie. Cierpieli y wielcy y
 máli głod łáskiey Bozey / głod wiekuistego błogostáwien- Thren. 7
 stwa / y niebylo ktoby ie chciał y mogl rátować. Paruuli pe-
 tierunt panem, & non erat qui frangeret eis. *Máluscy prósi-
 li chleba, á ni byt coby go im tamá.* Sam Boży iedynał wziól
 to stáranie ná sie / sam zdalekiey kráiny niebieskiey odwa-
 zyl sie wiesć czlowiekowi chleb zymotá / sam sie z Cykowstie- Isai. 9
 go łoná ná te náwigácy wydzieral v Proroka. Ecce ego,
 mitte me *Oto ja, posli me.* Wiem iz mowitá wrodzona
 Cykowstá miłosc Synowi swemu. O namilše dziecie / po-
 cosz sie to ná seroki á burzliwy swiatá ocean wydzierasz?
 nie widzisz iáko sie ná froga bierze burza / y dziwnie zlá chwi-
 le: ledwo sie włazesz ná swiat / gdy w samey Jerozolimie y
 okolicy Bethleemá okrutne fále herod ná cie podniesie /
 zly á niewdzieczny swiat złosliwe syny swote przeciw tobie
 pobuntuie / bys wiedział Synaczkú / iákie wichry powsta-
 na / iáko toba zámieszáa / iáko cie wkoláca / ze ledwie iedney
 krzyzowey deszki dostawšy / bebziesz wołal rátny / rátny /
 Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aqua vsq; ad ani- psl. 68
 mam.

mam meam: *Rátuy mie Boże, ábowiem wzniósły się wody aż do dusze moicy.* Widział bárzo dobrze Synaczeł Boży / wśpy-
 stkie te przysłe wiatry / burze / y fale; á iedną z miłości
 nášey puścił sie namileyšy ná swiát / ná to swowolne mo-
 rze / w tym okreciłu / w tey łodce / w tym żłobie / wiecey
 potrzebe náše / á niż własne zdrowie poważając / y Oycu
 śnadź swemu od tey go drogi zadržymuącemu mowił: Mit-
 te me, vt nauigemus vrget necessitas, vt viuamus non vrget.
 Oycze moy drogi / widzieć iá co sie ma dźiać ze mna / ále ie-
 dnąć puść mie / ábym siedł ná swiát y dla niego umiał / po-
 trzeba wyciąga / ábym żył / nie wyciąga.

Affekt
 Książecy
 ku podda-
 nym.

Ferra San-
 ta, in symb

Książę Ariminu Sigismundus Malatesta, oświadcza-
 iąc wielką ku swoim poddanym miłość / że gotow był dla
 nich nieprzyjacielskim ogniom y mieczom nie tyło reke / iáko
 Rzymiński Mutius Scauola, ále y całego siebie nádstawić /
 malował sobie zá impreze ołtarz pelen ognia / á ná nim re-
 ke puinał trzymając z takim lemmátem; His grauiora: wie-
 cey á niż to, iáko by wżniąc / że iesli wielką była odwagá
 Scewole / y żarliwa ku swemu Rzymowi miłość / kiedy so-
 bie reke wpałił / o to że Erolá Porfene chybił / dáleko on
 wiecey gotow był wazyc y ponosić dla obrony poddanych
 swoich. His grauiora. Możemy dnia dzisieyszego przy tych
 iástkách / nád tym swietym żłobem powiesić to symbolum
 zbawcy nášemu; His grauiora. Wielką záiste miłość tego
 gdy Ewoli nam niebieskie wczas y opuszcza / y człowiekiem sie
 stáie / ále His grauiora, uczyni wiecey á niż to / większą be-
 dzie / kiedy własnego zdrowia odstąpi / y nie człowiekiem /
 ále robaczkciem iednym bezecnymi żydowskiemi nogami po-
 deptánym zostánie / wedle Prorocstwa Dawidowego: Ego
 sum vermis & non homo. Robakiem iá iestem á nie człowie-
 kiem. Wielką to / że dla miłości nášey / w bydlecym żłobie
 niewyrwiczona iednego ciele reka prosto wydrożonym le-

Pfal 21.
 Odwagi
 Syna Bo-
 zego dla
 nas.

37; ále His grauiora, wiecey nierownie uczyni / kiedy sie ná
 rubym Krzyżá świętego drzewie / twárdymi sełkami Boski
 grzbieť iego dolegájącym polozy / y trzema rapymi go-
 zdiámi zá náswietše rece y nogi przybić dopuści. Wiel-
 ka / ze Młádrością przedwieczną będąc odpoczywa między
 bestyámi; ále His grauiora, wiecey uczyni / kiedy w oczách
 wszystkíey Jerozolimy záwieszón będzie między łotrými / o-
 czym dawno iuż wysłał próktyká Izáiaszową. Et cum sce- *Izai. 53*
 leratis reputatus est. Y z złoczyncami jest policony. Wielka y
 podziwienią godna / ze przesłięzna y nád słońce iásnieysza
 twarz iego / o ktorey powiedział Dáwid; ze non est qui se *Psal. 18.*
 abscondat á calore eius, niemaś kógoby ciepłem swym nie
 dosięgála / woł y osieł pára swa ogrzewáią; ále his graui-
 ora, wielka iego miłość y exinanitio będzie / gdy też ná-
 swietša twarz iego niebieskie Duchy wśesłáiącą / niezbo-
 żni zydzi smrodliwą flegmą popługáwią. A ná to wsystko
 iuż sie dnia dzisieyszego odważa y osiáruie / iuż w tym zło-
 bie trzypi; w tych pieluszkách powrozy / w tym bydlęcym pu-
 chu / flegmy; w tych bestyách / łotry widzi / y chętnie wsy-
 stko przyimuie. O iákoż słusna / ábysmy tak odważna á
 serdecznie nam oświádczoną miłość iego / głęboko ná ser-
 cách nášych wiecznopámiętnym pisáli chárakterem / iáko
 przyzwoita / ábysmy tak obficie wylany áffekt / y wyniszezo-
 ne práwie ku nam wnetrznosci miłosierdzia iego / bo per *Luc. 1.*
 viscera misericordiae visitauit nos ex alto; & exinaniuit se-
 metipsum, nábożnym stawili áffektem często z Kościołem
 świętym / zá takie dobrodziejstwa chwale mu dáiąc y mo-
 wiąc: Gloria tibi Domine; Qui natus es de Virgine. Chwa-
 lá Synowi Bożemu, z Pánienki národzonemu.

Wielka rzecz uczynił Syn Boży / że dla nas człowie- *Poćiecha*
 kiem sie vrodził. Lecz y w tym niemála / że sie vrodził z Pán- *náša wiel-*
 ny Błogosławioney. Abowiem to vrodzenie / dáie nam *ka z^o Syn*
Boży rodzi
sie z Pán-
ny B.

Czemu P.
Bog w no-
wym Za-
konia nie
zowie się
ogniem ale
światłem.
Deut. 14.
Ioan. 8.

Ioan. 12.

otuche / iż tą Pánientą wielkich cnót y godności bedac /
Bogą w Młaiestacie swoim przedtym niedostępnego /
stáwym weznyi / y iáko Młátká do Syná droge nam do nie-
go torować bedzie. A za nie ták się właśnie stáło y dzieie
Słuchacze moi? Czemuż to Bog wszechmogący / skoro
wziął z Naszwiniejszey Pánný ludzká náture / iuz nie wzywał
tego tytułu. Ja iestem ogień / iáko o nim w stárym Zako-
nie mawiano. DEVS noster ignis consumens est. Bog náš
ogniem palacym iest; ále miásto ognia / mowi o sobie że iest
światłością swiátą. Ego sum lux mundi? Czemu nie sół
mundi, stonice swiátá? Mogłby kto rzec / że dla tego / iż
stonice nie iest krynica wszelkiego swiátlá / bo krom niego
sa pewne rzeczy / co właśnie swiátló máia / świeci ogień /
świeci dyáment / świecą y gwiazdy ná niebie; á toż áby kto
nie rozumiał / że nie wszelka lástka od Chrystusa Pána po-
chodzi / iáko nie wszelkie swiátló od stonice; nie zowie się
stoncem / ále powszechnie swiátlém / wkazując że krom nie-
go niemá si swiátlá innego / niemá si eno ciemności / y prze-
to mowił w potnym Żydom. Ambulate dum lucem habetis,
ut tenebrae non vos comprehendant. Chodźcie poki swiátló
macie, zázywajcie lástki Bozey / póki mnie macie / áby was
ciemności nie ogárnęły. Ja zaś rozumiem / że się swiátlém /
á nie stoncem zowie dla tego / iż stonice nie tylo oświeca / ále
y pali ná kstałt ognia / y nie záwsze człowiek zdrowym o-
kiem ná nie pátrzyć moze; Swiátló zaś sámó w sobie lá-
stáwe iest / y oczóm ludzkim wielce przyiemne: Aby tedy
włazał Zbáwiciél / iákim iest zostawszy człowiekiem / że wiel-
kiej lástkáwosci pelen / że nie przyszedł ná ten swiát palić /
ále ogrzewać; nie gubić / ále zbáwiać; áby káždy śmieie
przystępował do niego / nie zowie się ogniem palacym / iáko
przedtym / ále swiátlém mile y lástkáwie ogrzewájącym /
Ego sum lux mundi. A gdzież nábył tey lástkáwosci? w prze-
cystym

żyłym żywocie Naświetszey Panny. Nie bez przyczyny
świety Bonawentura/ zowie Pannę Błogosławioną Ka-
nałem Boskiego miłosierdzia. Tu vena misericordiae Dei. Bonau. de

Jest tam sławna między Filozofami Kontrowersya de laud. Virg.
origine Fontium & fluviorum, z kądby źródła y rzeki swoy Zkadrze-
początek brały? Pominawszy Arystotelesa/ Etoż to wa- ki y zro-
porom w ławernach y lochach podziemnych zawartym dla pocho-
przypisuje; jest wielu zdanie/ iż przednieysze rzeki z morza dza.

wychodzą/ iako też w nie wpadają/ podług pisma święte- Arist 1.
go/ Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat; Meteor.
ad locum vnde exeunt, flumina reuertuntur, vt iterum flu- cap. 13.
ant. S. Basil.
Lecz czemuż w rzekach woda nie jest stona/ iako jest Hom. 4.
w morzu? Dla tego/ że wychodząc z morza/ bieży przez Hexam. S.
rozne podziemne kanały y meaty/ y w nich wkołótana prze- Hieron.
gryscia sie y poleruje/ y stoności morskiej pozbywa. Sy- in cap. 1.
na Bożego wiecie iako pismo święte nazywa? Rzekę ie- Eccl.
dną z pierśi Oycowskich iako z niewyczerpanego/ y nie-
zbrodzonego Oceanu wypadającą. Ostendit mihi flui- Apoc. 22.
um aqua vitae, procedentem de sede Dei. Wkazał mi rzekę

żywotną, wychodzącą z stolice Bożey. Pożi ta rzeka mieściła
w tym morzu/ była surowości/ stoności pełna. Pamię-
tać iako się w starym Żakonie Bog tytułował. Dominus
exercituum, Pánem zastępów/ y wojsk ognistych/ iako pre-
tko á surowie y małe grzechy karał. Lecz iako wypadła z
morza/ y zbiegła na te światá niskości; iako Syn Boży
wstąpił w przeczysty żywot Panny Błogosławioney/ Eto-
ż Dawid ziemię nazywa błogosławioną. Benedixisti Domi- Psal. 84.
ne terram tuam; Pó błogosławileś Pánie Ziemię twoję; iako z
naświetszey tey krwie ciało wziawszy/ dziewięć miesięcy w
niej przemieształ; niepodobna iako natychmiast wszelkiej
pozbył surowości/ iako przedziwney w światych onych
wnetrznościach nabył odmiány/ że co przedtym wielce ko-

chani Abrahámowie / z strachem do niego przystępowali / to
teraz sam rece ná Krzyżu seroce rościagnawsi? / by na-
wieksze lotry do siebie wabi / y łaskawie przyjmie. A dla
tegoż godna mu dziełować za to / że sie vrodził z Panny
Błogosławioney / godna śpiewać.

Gloria tibi Domine, Qui natus es de Virgine.

Chwała Synowi Bożemu, Z Pánienki ná odzgonemu.

Ex hymn.
Ecl.

Nasświetła Pánná nie sobie samey vrodziła Syná Bożego / ale y w wszystkich nam. Nobis datus, nobis natus, Ex in-
tacta Virgine, y dla tegoż położyła go we łbie iáko Lpo-
ficium, aby go każdy w rece swoje brał / y piastował. We-
źmiz go z tego podłego śiáná. Kátholiku / y wlož co pra-
dzy w kolebkę serca twoiego. Lecz to wiedz / że iesli z nim
chcesz pociech duchownych záżyć / iesli pozYTECZNA z nim chcesz
mieć zabawę / pátrzy aby w sercu twoim nie takiego nie by-
ło / czymby sie staśnie słáchetne to dziećie mogło obrázić.

Pod czas

Národze-
nia Pán-
skiego v-
milkły bał-
wany.

Niceph 1.

2. cap. 17.

Suidas in

Augusto.

Kiedy namilszego Synaczka tego Pánná Błogosła-
wiona powiła / záraz po świećie bálwany Pógáńskie mil-
czeń y obálác sie poczęły. Augustus Cesarz pod czas Náro-
dzenia Páńskiego / pytał Apollina, o niektóre przysię rze-
czy / aż ci co przed tym wiele rospRAWOWAŁ / taką odpowiedź
mocą I E Z V S A Národzonego ściśniony dáć musiał.

Me puer Hebraus diuos Deus ipse gubernans

Cedere sede iubet, triste miq; redire sub orcum;

Aris ergo de hinc tacitis abscedito nostris.

Dziećie Hebráyskie ktore Bogami rzadzi / samo Bo-
giem bedac / to jest / Ktorego fałszywi Bogowie iáko pra-
wdziwego Boga słucháta / wstąpić mi y wrócić sie do piekła
kazało / y przeto iuz od milczącego ołtarzá mego vstepuy.
Wspo-ina także Abulensis, gdy Nasświetła Pánná przy-
iechála do miásta Hermopolim w Egiptcie / y niemogła
domu żadnego náleść / gdzieby z Pánem Jezusem skłoniła /
wešla

Abulen.
in Mat. 2.

wesła do Kościoła jednego gdzie było Pogańskich białw^{ów} w *Agyptu*
 now 365. ile dni wrota / które natychmiast z mieysc sie swoich^{cie za przy}
 pozobalały / wedle wrota Izaiasza. Ecce ascendet Domi-
 nus super nubem leuem, & ingredietur Aegyptum, & moue-
 buntur omnia simulacra Aegypti. O czym gdy dano znać
 naywyższemu ich Káplánowi Aphrodyzemu / przypádnie
 z gwardya do Kościoła / obaczywszy ná rzekú Pánienstkich
 dzieciatko / cudownym postrachem ziety / wpádnie do nog
 iego / y rzecze do slug: Hic nisi esset Deus Deorum nostro-
 rum, coram eo non se prosternerent. Ten gdyby niebył
 Bogiem nád Bogami naszymi / nigdyby przed nim nie wpa-
 dali. Milczy y wala sie ná przyscie Chrystusa Jezusa w
 Rzymie / po Agyptcie białwany Pogańskie. Coż sa innego
 grzechy y złości náše / ieno ničemne á piekła godne biał-
 wany? Podnosi namilszy Iezus ze zlobu swiete rzezt
 swoje / chce z bydlecego legowiska grzesznika do serca twoiego
 go; obalze sprosne które sie w nim náyduia białwany. Lezy
 tam w którym sercu twego kacie bezecna wenera / z brzytciem
 mi roskosami swymi / wyrzuc ze ja natychmiast y wypadz /
 bo to wselakiej czystosci dziecie z naczysthey Pánienki wro-
 dzone / czystosc ciála y dusze nawiecey miluizce. Lezy opi-
 ty z swymi konwiami / pucharami / beczkami Bachus; po-
 zobalay / powyrzucay / bo to stromniuchny Synaczel / acz
 za opatrznoscia iego y maly ptasiek nie lalknie / sam iednak
 rad niedoie / glod / pragnienie / niewczas wselaki chernie
 przysimuje. Paruoque lacte pastus est, per quem nec ales e-
 surit. Lezy gniewem palacy / y o ledaco msciwy goracy
 Mars / obal y wyrzuc / bo to Synaczel taki / który tier-
 pliwości swietey iednym jest wizerunkiem / y ná tolsie wła-
 sne wrodzil / aby nawietke stromoty / obelgi / hanby / y
 smierc nakoniec haniebno dla nas poniosl. Wiem ci ja z
 wiele przeciwnosci naydziesz które bronicci beda / abys tych

*sciem P.
 Jezusowym
 wala sie
 batwany.
 Ilat. 19.*

*Ex hymn.
 Eccl.*

świātu miłych białwanow z sercá niepozbywał. Wiem iż sta-
 á bezecna w sercu zawzieta rostkosi stánie y bronić będzie
 Wenery / zástárzały w zbyttách y piianstwie nalog /
 nieda Bachusowych odstępować trunkow; niekietno su-
 ryu podniecony / ánimusi niedopusći mściwey odrzucać
 broni. A ty co? Vczyn co niegdy vczynili obywatele
 Brábánczey.

Kiedy im Książe umarło / á nieprzyiaciel mocno ná
 Pánstwo poczał nácierác / wziesli z soba ná wojne mátego
 syná Ksiązeczego: Godefredum tertium Ducem Brabantia.
 y powiesiwszy go w kolebce z srebney ná iednym drze-
 wie; Hetman do woyská żarliwo przemowe vczynil / vka-
 zujac im to iedyne dziecie / práwego dziedzicá / Oycowstie
 zaslugi / y prosjac aby dla krowie iego krowie swoiey nie zálo-
 wali / aby własnemu dziedzicowi Ksiezstwa wydzierác nie
 dawáli: y ták sercá ich ona mowa zágrzał / że iát zápaleni
 ná nieprzyaciela skoczyli / y meznie sie potkawszy / walczac
 zá dziedzicem chwalebne zwyciestwo odniesli y odwazno
 ku Pánu swemu wiernosciá niesmiertelne sobie imie zgo-
 towáli. Jest silá nieprzyiacioli ktorzy nastepuia ná Pá-
 ná IEZUSA, ná to Boskie dziecie / ktorzy sercá násze dzie-
 dziecznym práwem iemu nalezace / odiać mu chcą / á nami
 rzadzić z wieczna dusi nászych zguba. Postaw ze sobie Ka-
 tholiku w kolebce Pána IEZUSA. Hoc vobis signum: On
 ci niech będzie hástem / chorągwiá / pobudka; wważ cóś mu
 powinien / co przedwiecznemu Oycu iego; wważ że to Pan /
 Król / Ociec / y Dobrodziey twoy; y staw sie mezem wšel-
 kim swiátá y ciála pokusom; czártowskie białwany wy-
 wroć / wyrzuć / z sercá twego / á vprzotni ie czystym mie-
 sżaniem namilsemu IEZUSOWI. Ktoż / dla Bogá / wey-
 żrzwawszy ná to swiete z czystey Pánienki vrodzone dziecie /
 nieczystości nie zwoiue? Kto ná Bogá głod prágnienie /
 • cierpiá

Mend. in
 vird. l. 1.
 par. 2.

Dziedzic
 Brábáński
 pobudza
 żołnierzá
 do wojny.

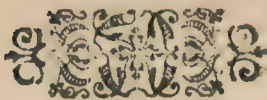
Luc. 2.

cierpiącego spożyłszy / zbytłom niepohamuje? Kto niewymowną cierpliwość jego / w której z dziecinstwa rość począł / wazywszy / gniewu / cholery / dla miłości jego z serca nie wyrzuci?

Powiedział tam Cicero, że Amicitia aut pares accipit, Cicero. de
aut facit; Przyjaćielstwo nie może być ieno między równymi, Amic.
ábo sie między równymi zawiera, ábo równe czyni. Jákoż wi-
dżimy to rzetelnie w Zbawicielu naszym / że z szerey nád-
nedz9 naszą litości áffektował przyiaźni naszej; stał sie
nam we wszystkim procz grzechu samego równym. In simi- Philip. 2.
litudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo.

Przetoż y ty człowiecze iesli áffektujesz y korzystasz / a
fluśnie masz korzystać / przyiaźni y miłości jego / chćiey
mu być równym. On pokorny / y ty sie pokory świętey za-
kochay; on czysty / y ty czystość ciała y dusze miłuy; on
trzeźwi / y ty trzeźwości przestrzegay / abyś to wza-
iemno świętych obyczajów społeczności /
godzien był záżywać z nim wieczney
w niebie społeczności /

A M E N.

1412
~~1480~~
~~1812~~ 4

337
10

KAZANIA

Ná Dzien

S. I A C K A.

P A T R O N A

K O R O N Y P O L S K I E Y.

Laudemus viros gloriosos, &
parentes nostros in generatio-
ne sua. *Eccl. 44.*

K A Z A N I E.

Ná Dzień Świętego I A C K A Pátrona
Korony Polskiej.

Roku Pań-
skiego
1645.

W Niedzielę XI. po Świątkách.

Ambulabat super aquas. Matth. 14.
Chodził po wodách.

MU to w zwyczáiu Pan Bóg / ze ſługom
ſwoim / áby ie tym wiecey do wzgárdy
ſwiátá / á miłóſci niebá przychećil y zá-
grzał / pozwala ieſzcze tu ná ziemi wie-
kuiſtego koſztować błogoſłáwienſtwá ;
y ná czas zdobi ie ponieکہd tymi praco-
gátywámi / ktorých zupełnie będa záży-
wać w niebie. Procz iſtornego błogoſłáwienſtwá / ktore
ná widzeniu twarzy Boſkiej záwiſto / weźci ie tym / ze ciála
ich ſwieto weźmą przedziwná iáſnoſć / chyžoſć / ſubtel-
noſć / nieſkážitelnoſć / duchom równáiącá ſie bezćieleſnym.
Yprzedza nie raz Bóg wſzechmogacy / czas tey zapláty / y
dopuszcza wielękoć w tey tu ſmiertelnoſci żyjącym / záży-
wać tych dárow y ozdób niebieſkich. Chodzić zdrowymi po
zarzyskich wogłách nogámi / zárować / weſołym byđz w
ſrogin ogniu / nie ieſt to ludzkiemu ciálu włáſna / á iednáć
co ráćich było / ktorým roſpalone kłody puchowym łozem /
zarzyske wogle miękkiemi zdály ſie byđz kwiatkámi? Ty-
burcemu ſwíetemu kazał okrutny Sedzia wyſtáć páwi-
uent

Breuiar.
Rom.

ment ognistym węglem / á on przezegnawszy się poszedł śmieie / y iáť Salamandra depcąc po ogniu mówił. Dilce ex hoc, solum esse Deum, quem Christiani colunt, prunae enim mihi flores videntur. Poznawaj z tad, że ten sam iest Bogiem, ktorego Chrześciance waza, wagle ábowiem zda mi się być kwiarkami.

Ambulat en medios Salamandra illasa per ignes,
Nempè illasa manet semper & integritas.

Nuż Wawrzyniec swiety w gwałtownym ogniu na zelázney łracie wiecie iáťo z tyrana żartował: przepieczony boż włázniąc / mówił: Assatum est iam, versa, & manduca. Inż się upiekło, obroć, á wżynay. Chodźcie po wodách suchymi iáť po twardey ziemi nogami / stáć / deptać po táť słabym elementie / bystre rzeki pieśo przebywać nie zmaczawszy stopy / nie iest to ciáťa nášego własność / duchom to raczey nie ludziom przyzwoita; á iednáť było niemáło y táťkich / ktorych po grzbiecie swoim nosiła woda ná łstalt twardego páwimentu.

Matth. 8.

Pátrzyła Polska nášá ná táťkie dziwy / widziáťa ten dar Páński w Synu swoim żyacyńcie swiety. Szedł Ráznodzieiá Chrystusow z Ewángeliá swieto / przypádlá mu drogá przez Wisłę / nie nálaźszy przewoźniá / pusił się z wśnościá wielká po wodzie / bráćio swoje ná płaszczy miásto łodzi wziawszy. Wielká odwagá! Známienita prerogá tywá! moze o nim z podziwieniem mówić, Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei? Co to zacz iest, że mu wiátry y wody posłuszne? Beda mówił ná dzisieyszym Rázaniu / o tym dziele I A C K A swietego / o tym cudownym chodzeniu tego po wodzie / o tym płaszczy tego ná ktorym miásto łodzi przewoził bráćio swoje. Pána I E Z V S A prosie iáťo dziś sieysiemu głuchemu y niememu dał to / że loquebatur recte, áby też mnie lichemu z łáski swey swietey / dał mówić o cnoťách Pátroná mego recte.

Ambu-

Ambulabat super aquas. *Chodził po wodách.* W tym
 dziele *Hyacynthá* świętego/ trzy rzeczy wpátanie. Jedną/
 że suchymi nogámi chodzi po wodzie. Drugą/ że sam idzie
 pieszo/ á bráćia wiezie ná płaszczu. Trzecią/ że płaszcza uży-
 wa miásto łodzi. Wielka to jest prerogatywa/ wielkie lá-
 ski Bózey dżeto/ chodzić po wodzie iáć po twárdy ziemi. *Math. 14.*
 Obaczyli raz *Apostołowie* Páná *Iezvsa* Super mare am-
 bulantem, *Chodzącego po morzu*; polekáli sie tym cudem/ y
 od boiáźni krzykneli: Strách to/ márá iáćas. Turbati sunt
 dicentes; Quia phantasma est; & pra timore exclamaue-
 runt. Cemu? bo to niezwygáyna/ áni człowiekowi przy-
 rodzona/ chodzić po głebokiej wodzie/ á nie tonąc; duchó-
 wi to przyzwóita nie ciálu/ ktore ciężarem swoim ciągnie
 do ziemi. Czyni tedyáć Pan Bóg slugom swoim ten fa- *Swięci*
 wor/ dáie im te moc/ że po wodzie chodzą. Ná co? ná o- *chodzą po*
 świádenie wielkiej ich światobliwości/ że niewinności *wodzie z*
 swojá równáia sie duchom niebieskim/ że nie są obciążeni *kađto?*
 ziemskimi áffektámi/ áni miłością swiátá/ y niemáia grzes-
 chu ktoryby w nich ciężał.

Wyżrąwszy Piotr święty Chrystusá Páná/ po mo-
 rzu chodzącego/ że to rzecz była nowa/ spodobało sie mu
 bárzo/ áby też iáć po wodzie mógł chodzić/ y rzecze Pánu. *Math. 14.*
Domine, si tu es, iube me ad te venire super aquas. *Pánie, ie-*
śli ty jesteś, każ mi do siebie iść po wodzie. I mówi Pan. Veni.
 Podz. I stąpiwszy z łódki/ idzie do Páná Chrystusá/ w tym
 powstanie wiátr niemáły/ y zleknie sie Piotr/ y wátpić po-
 cznie/ y iedną ráz tonie/ áż krzyknie ná Páná. Domine,
 saluum me fac. *Pánie, ratuy me.* Cemuż to Piotr po-
 wszy chodzić po wodzie/ iedną ráz tonie? Cemu nie służy
 mu dáley woda iáćo poczelá? co go ciągnie y pogrąza ná-
 doł? Niedowiárstwo/ máła vsność w mocy Páná. *Iezv-*
sowex. Videns ventum validum, timuit; *Obaczynszy wiátr*
Czemu S.
Piotr po-
czatónac
potężny, ná morzu.

potężny, złakt się; zwatpił/ iuz ci po mnie/ pewnie ia tu vtro-
ne. Aby tedy Zbawiciel vkazał co jest grzech/ iako człowie-
ká deprimit, poniza/ dopuścił ná Piotrá/ dla iego diffiden-
cyey/ ze pozol tongć. Pieńnie to wważa święty Hieronym.

S. Hieron. Qui ante leuis pendulo gressu calcabat vndas, postquam infi-
in cap. 2. delicate aggrauabatur, vorabatur à fluctibus.
Nahum.

Wspomniacie ná przestępce Anyoła/ iako wysoko sies-
Maj. 14. dział/ iako sie tesze wyzey kasał. In caelum conscendam, su-
per astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testa-
menti, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Al-
tissimo. Ná niebo wstapię, nád gwiazdy Bogá podwyżsę stoli-
cę moję, vsiędę ná gorze testamentu, wstapię nád wysokość obłó-
kom, podobny będę Naywyższemu. Za czasów Jobá/ potka go
Job. 1. Pan Bog/ y pyta. Vnde venis? Zkad idziesz? Zkad wiatr

Szátanie? Odpowie. Circuiui terram, & perambulau-
Czemuśd- eam. Okrażyłem ziemię, y przeszedłem ia. Czemuż to teraz
tan nie la- po ziemi chodzi? Czemu nie lata? gdzie one bystre strzy-
ta ále cho- dla/ ktoremi wysytkie niebá wylecieć obiecował? co go po-
dzi po zie- niżyło? co mu cięży iż latać nie może? święty Grzegorz

S Gregor. odpowiada/ iż grzech. Cum se non transuolasse, sed peram-
lib. 11. bulasse insinuat, quanto peccati pondere in imis prematur
moral. c. 4. ostendit. A toż kiedy słudzy Pánscy chodzą po wodzie/ kie-
dy po tak słabym elemencie suchymi depcą nogami/ kiedy se
wodá znośi/ znać to jest wielkiey światobliwości/ jest to
žadatek wiekuiwego błogostawienstwa.

Toż rzeczem y o światobliwości Iacka świętego?
dosyć by to powiedzieć/ iż tak był światobliwy/ że mu ele-
mentá służyły/ że po wodzie chodził; dowod to ábowiem
jest/ że w sobie grzechowego ciężaru niemiał/ że niewinno-
ścią/ czystością duchow siegał niebieskich.

Pisá Historicy o iednym przedziwnym praku/ ná-
Aldobran zwánym Apodus, Auis Dei, ábo wedle drugich Auis paradi-
l. 12. c. 21. si,

si, że pieknie baczno y wesóło śpiewa/ á sama tylo rosa ży-
 ie/ y dla tego nigdy ná ziemié dla pożywku ábo napoty nie ^{Ptak dzi-}
 pada/ ále wstawnie ná powietrzu mieszkaąc ábo lata/ á ^{wy.}
 bo sie po drzewách wiesza; y z tąd nur napisał ieden ^{μετεώρῃ}
 η ψυχῇ. Sublimis anima; á drugi. Terræ commercia nescit. ^{Ferus}
 Nescit contagia terræ. Inny tros. Negligit ima. Zaisze ^{Impr-}
 kto wvazy cnoty y postępi IACKA świętego/ pobożne á
 prawnie Anyelskie w młodości życie/ wielka świeckich dosta-
 tkow wżgárde/ moze o nim mówić/ że był ^{μετεώρῃ}
 η ψυχῇ. Sublimis anima. Wzaczynym vrodzony domu/ mógł sobie
 ná świecie wiele obiecować/ Synowcem Krákowskięgo
 Biskupa będąc/ y tuż w tey przezacney Kápitułe Prała-
 tem/ mógł wygladać wielkich promocyi/ Prałatur wyso-
 kich/ Insul; á on co? Sublimis anima; myśli o promocy-
 ách/ ále niebieskich; o Insulách/ ále niesmiertelnych/ wśy-
 sto co mógł mieć ná świecie porzuca/ bogáctwy/ honorá-
 mi gárdzi. Negligit ima. Wypráwiono go do Włoch/ iá-
 káz tam zabawa ięgo; iáko y czym sie gotuie przywitać y
 vcięsyć domowe swoje; podobno ná tym iest/ áby co z na- ^{IACKA S.}
 wielkš peruką przyiáchał/ áby pizmem tracił/ áby pieknie ^{z czym}
 ná lutni zágrał y wystoczył: Nie te ięgo we Włoszech za- ^{przyczyna}
 bawy były. Sublimis anima; o tym myśli iáko by sie Pánu ze Włoch.
 Bogu nabárziley podobác/ iáko by zbáwieniu ludzkiemu ná-
 lepiey sluzyc. Tráfiwszy tam ná DOMINIKA świętego/
 ktory nowy Zákon Káznodziejy ex Canonicis Regulari-
 bus fundował/ iemu sie w ćwiczenie oddał/ w ięgo rektu-
 Professya vczynił.

Nadry Eklezyástyę bieg człowieká sprawiedliwego
 go w tym cirkule doczesnego życia / równa z biegiem słoń-
 cznym. Homo iustus in sapientia manet sicut sol; nam stul- ^{Eccle 27.}
 tus ut Luna mutatur. Człowiek sprawiedliwy w mądrości ^{Życie sprá-}
 trwa iáko słońce / bo głupi iáko Miesiąc mieni. Słońce ^{wiedliwe-}
 iáko słońce.

iako widzimy na tej drodze / Etoro po Żodyaku odprawim
 ie niebieskim / ma przed sobą rozne zawady / rogate barany /
 łoy / łogie / opaczne raki / wysokie dzbany / Panny stro-
 ne ic. wszystko to zda sie iakoby chciało Słonce na drodze
 bawić / y bronić mu pretkiego koła obiegu. Lecz Słonce za-
 nic to sobie wszystko ma / niemoże go zabawić na drodze
 ani dzban / ani Panna; nie straszny mu ani lew / ani byk
 swawolny; wszystko to milia śmieie / y z tad mu napisał
 ieden. Non morantur nec arcent. Co zastępuje Słonce na
 niebie / to y człowiekowi zwłaszcza młodemu na ziemi. By-
 wa często iz człowiek pięknie zagrze koło y Żodyak młodo-
 Przeszkody ści swojej / bywa iz zaraz z małego poźnie stątkować z
 do cnot lu- wielką potiechą Rodziców y domowych. Ażci niecnotliwa
 dzion mło- rentacya zastopi mu iak Słonce z ampforą / z dzbanem /
 dym. trąci na swawolną kompanię / Etoro go coga / zraza z dro-
 Frou. 1. gi skromności / trzeźwości / mówiąc: Veni nobiscum Fru-
 Sap. 2. amur bonis quae sunt, & vramur creatura tanquam in iuven-
 tute celeriter. Vino pretioso nos impleamus. Podź znami.
 Używamy dobr niniejszych, używamy stworzenia iako w
 Prou. 7. młodości prętko. Winem drożim napetniaamy się. Trąci pod
 czas na rozpustną Wenere / Etoro bez wstydu rzecze: Veni,
 inebriemur vberibus, & fruamur cupitis amplexibus: Wiele-
 kie to bywaia na tym świecie do cnot / do miłości Bożej
 zawady y przeszkody; Eto ie zwycięzy / Eto meżnie to wsi-
 stko odeprze / tego Medrzec nazywa Słonce. Permanet
 in sapientia sicut Sol.

Nie bez tego aby y I A C E K Świety odprawiając bleg
 młodości swojej / nie miał mieć na tej drodze podobnych
 od światła y ciała przeszkod. Było zacne vrodzenie / Etoro
 samo zwykło wiec siłom dodawać do wiela złego wielkiej
 śmiałości y głupiey odwagi. Były obfite dostatki / wie-
 lom często wiela do swawoley podniata y luzowo. Były
 rozne

rozne okazy do świeckich krotosil y wciech. - Lecz on per-
 mantic in sapientia sicut sol, trwał w mądrości iako Słońce/
 iako sublimis anima, Neglexit ima, nigdy serca swego tymi
 niższymi bawic nie chciał / nigdy żadnych świata y
 ciała pochlebstw nie przyjmował: iako Słońca one na nie-
 bie postawione dzbany y Panny non morantur, nec arcant,
 w blegu nie bawia / ani nazać cośaig; tak on w młodości
 swojej z drogi cnot swiętych / żadney świeckiey roztosy /
 żadney ciała obludzie zrazić sie nie dopuścił. Nesciuit con-
 tagia terræ. Świadczy o tym Kościół swięty / gdy mowi:
 ze castissimum & incontaminatum spiritum Deo reddidit,
 iakoby też rzekł; Nesciuit contagia terræ. A przeto nie
 dziw / że go Pan Bog wzięć ta prerogatywa / że po wodzie
 chodził / bo był sublimis anima, w życiu / obyczajach iako
 ieden Anioł / y duch bezcielesny / y dla tego Spiritus Do-
 mini ferebatur super aquas. Ambulabat super aquas.

Godną rzecz wspomina Oforius de gestis Emanuuelis. Ofor. 1. 8.
 Albuquerqueius Prorex Indiarz Młoz zawołany y sławny / iadąc
 po morzu / trąciło sie / iz wiatr powstawszy fregi / barki po
 fálách rzucił y mało nie wywracał; było tam dziećcie iedno
 máluckie / Synaczeł przewoźniká / wziąwszy go Wicerey /
 rzeczy z wfnoscią wielką. Huius innocentia fretus, confido
 me Christi benignitate e fluctibus emerfurum. Tego niewin-
 nością wsparty, ufam, że za łaska Chrystusa z nawałności wy-
 nide. A nie jest omylon w wfnosci swojej / bo zaraz wcihła
 y wstała fala. Jesli niewinność dziećciecia takiey była w
 Pána Boga wagi / że komu innemu pomogła / że wode / mo-
 rze wcihyla; coż za dziw / że y I A C K O W I swietemu wody
 słuzo / y stałym zostaić páwimentem / ktory w wielkiey nie-
 winności / swiętobliwości / wszystkich dni swoje na tym
 świecie strawił. Sublimis anima, ideo ambulabat super a-
 quas.

Niewin-
 ność dzie-
 ciecia na
 morzu sa-
 lecieśy.

To wważenia godna / że IACEK święty przez Wisła
pieszo idzie / a bracia swoje na płaszu przewozi / czemu sam
dla lepszego w czasie na płasz nie wsiędzie? Czemu nie
Czemula- rzekl. Tu Braciśkowie / idźcie przez wodę w imie Pána
CEK s. nie sście / oto macie Krzyż święty / ia wsięde na płasz? Nie w-
miał na płasz. czynił tak; ale sam siedł na wodę o Krzyżu / a braciey ro-
zesłał łape: sobie Krzyż zostawuie / a braciey płasz sściele.
Wizerunk Co to iest? Wyprził tu Konterfet dobrego wrzednika y
przełożo- przełożonego / o którym mowi Słotousty Doktor / że debet
nego. esse misericors aliis, sibi autem austerus; sibi graue pondus
S.Chrysof. iustitiæ ponat, aliis autem leue; ma być innym miłośierny, so-
bie surowy; z sobą niechay postępuie ciężko, z innymi lekko.
IACEK święty dla siebie ma Krzyż / a płasz dla braciey /
chcąc włożyć / iż wrzednik y przełożony nie ma być wczaso-
wy / ale wiecey powinien myśleć y starać się o wczas y do-
bro poddanych swoich / Rzeczypospolitey / Kongregacyey
swoiey / aniżeli o swoje własne.

Przełożony Opisuiać Piotr święty przełożone Kościoła Bożego
jest duszą o- go / zowie ie duszą trzody Pána IEZVSOWEY. Forma facti
nietzek. gregis ex animo. Wiecie dla czego? Ale wiele racyi mogło
1. Petr. 5. by się náleść / ale na osobliwsia iest tá. Duszą naszą dwoi-
Duszą ludz. kie ma operacye albo dzielnosć / iako tám Filozofowie wza-
ka dwoi- Jedne własne y prywatne / które może bez ciała y iego in-
kie ma ope- strumentow odprawować / iako iest intellectio & volitio,
racye. rozumienie y chcenie; bo do tych funkcyi nie vzywa duszą
żadnego instrumentu / y zowią ie actiones non dependentes
ab organo corporeo. Drugie są ciała spolne / których ona
sprawować nie może bez ciała y którego instrumentu iego /
iako iest visio, auditio &c. widzenie / słyszenie &c. bo duszą
nie może widzieć bez oka / słysiec bez vcha; y dla tego zowią
wiz sie operationes dependentes ab organo, y communes toti
coniuncto. Kiedy duszą w ciełe ludzkim bierzey pilnie
operatyi

operácii własnych y prywatnych / aniżeli spolnych / tym też
 spolne gorzey idą / y ciało w siłach y zamysłach swoich bar-
 dziej słabieie ; náprzykład : Kiedy duszą rozumem swym bá-
 wi się Koło rzeczy wysokich / trudnych / kiedy pilnuie specu-
 lacyjny / prywaty swoiey / głowiek w cieie swoim y siłach
 musi być słaby / słabszy ná żołądku / słabszy w głowie / słab-
 szy w sile / y z tad widzimy / że ludzie wżeni / Doktorowie /
 Różnoddzieie / co siłą rozumem pracują / y wiele speculują /
 miewają vt plurimum cerebri / blada / często chorują ná
 żołądek / ná pierś / często cierpią katarchy / inflammacye zc.
 Skądże to ? bo duszą prywaty pilnując / y wszystkich prawie
 w speculacjach będąc / y za niemi do głowy calorem y spiritus
 z żołądką wywabiając / inż niemoże z taką pilnością ciała
 służyć / ani z taką czystością spolnych operacji odprawo-
 wać / y tak prywatą duszę szkodzi pospolitemu dobru totius
 corporis wszystkich ciała. Gdy tedy Apostoł Páński zo-
 wie rzędniłi y przełożone dusze rzody Pána Chrystusa
 wey ; chce włożyć / że iako w cieie ludzkim / kiedy duszą pry-
 waty pilnuie / muszą inne siły hwanżować : tak w każdej
 Rzeczypospolitey / kiedy rzędnił prywatny / wczasowy /
 kiedy wiecey miłue priuatum aniż publicum, kiedy dla swe-
 go interesse y mienia dobrego / wyciąga calorem & spiri-
 tus a ledwie nie krewn z poddanych / musi tam hwanżować
 Rzeczypospolita / musi słabieć corpus Reip : musi słabieć
 sprawiedliwość y bonum regimen.

Do tego kiedy IACEK Świety idzie ná wodę o krzy-
 żu / a bráćiey płaszczy dąte / náucza / że przełożony wielksey
 ma być doskonałości / wielksey cnot / wielksey mortyfikacy-
 cyey / aniżeli ci ktoremi rządzi. Przełożone y rządce Ko-
 ściola swego zowie Pan CHRYSTV s miastem ná gorze o-
 sádzonym. Non potest Ciuitas abscondi supra montem po-
 sita. Niemoże się zakryć Miasto położone ná gorze. Gdy
 idziecie

Prywatą
duszę szko-
dzi ciału.

Czemu lu-
dzie wże-
ni bywają
słabi y cho-
rzy?

Przełożo-
ny wielksey
ma być do-
skonalsości

Matth. 5.

Przełożone idziecie w droge / á trąfi sie ściagnąć do iakiey wioski / py-
 nął P. tacie iesli nie dostanie mięsá / kurchaciá iakiego niemáš z
 Chrystus chlebá z y tego niemáš / piwá z y tego nie pyray. Mār-
 Miáštem. Kotnoć to podroznemu / iednáń nie bārzo dziwno / że tego
 wšyſtkiego niemáš / bo to wioská / nie dostanie chlebá ku-
 pic / chyba przy świecie / piwo też nie zāwſſe / ábo go dopie-
 Sromotá ro we dworze párza / ábo też ſkwásniało. Lecz gdy przy-
 gdy w mie- dziecie do miášta / á niedostaniecie mięsá / chlebá ; á gdyby y
 ſcie niedo- piwá nie było / o to dopiero gniewno y mārkořno / dopie-
 ſtanie ży- ro iaciecie / co z to zā miášteżko táń nieporządne / ná goſćino-
 wnoſci. cu / á nie dostanie czego do żywnoſci potrzebá z. Miáštem
 nāzywá przełożone Koſciolá ſwego Pan I E Z V S, áby vka-
 zał / że ci máia być lepiey opátrzeni w cnoty y dobre przy-
 wády / á nizeli ludzie proſci / máia być iáko porządne miáš-
 ſto / gdzie nardzieſz co ieno potrzebá ; máia być opátrzeni
 w náukę / w pobożnoſć / w trzeźwoſć / w pokorę. Jeſli w
 proſtym człowieku / w Káplanie proſtym nie będzie náuki /
 iesli ſie vkaże iáki w życiu mánkament z ſluſnać ná to boleć /
 iednáń nie ták ſie trzebá dziwować. Ale / vchoway Boże /
 gdyby w przełożonym nie było náuki / nie było pokory /
 mortyfikácyey / nie było przykłádnóſci / dziwaby to rzecz
 była / boleſna / y pogorſzenia pełna. Dla tego z I A C E K
 Świety krzyż ſobie zoſtáwił / y o nim ná wodę idzie / á brá-
 ciey plaſzcz ſciele / ná znáń doſkonálego przełożenſtwa
 ſwego / y wiekſzey nád inne mortyfikácyey.

Ktożby opisał tego mortyfikácyę / ktore w tym ſwie-
 tym Zakořie czynił / ktoby opisał prace / ktore w opowiadá-
 niu po wšyſtkiey Koronie Ewángeliey s. podeymował.
 Ktoby wyliczył nocy bezſenne iego / ktore ná gorácy mo-
 dlitwie y żarliwych kontemplácyách trawił :

Vpomináiąc Świety Ambroży ſioſtre ſwo Mār-
 celline / ktora z pewnymi Pánienkami w Kłaſtorze żyła /
 do per-

do perfekcyey / mowi tak do niey. Potus sit ex fonte, fletus
 in prece, somnus in codice: Napoy rwoy niech będzie z su-
 dnie, płacz ná modlitwie, sen ná książce. Záchował te
 náuke Doktorá Swietego Pátron náš Błogosławiony. Vpomina
 Służąc zbawieniu ludzkiemu / biegając z Ewángeliá Chry-
 stusowa / náwracając Schysmátyki / w swietych onych Upo-
 brozys. stolskich pracách y trudách co iego za posilek: Potus ex fon-
 te. Wodá prosta. Tuz modlitwy Bogu oddając / iáko Izy
 hoyne wylewał: iáko wmacając z iedney strony dobrodziej-
 stwá Boskie / z drugiey grzechy ciężkie ludzkie / goraco y
 rzewnie płakał: fletus in prece. Jesli kiedy sprácowáne-
 mu ciálu pozwoлил odpocząć / nie pierwey to uczynił / áz go
 sam sen nád medytácjami / nád duchowná iáko lekcy zmo-
 rzył: Somnus in Codice. Owo zgoła dobrze z krzyżem
 idzie ná wodę / bo wysstek żywot iego był wstáwiczny krzyż /
 wstáwiczna mortyfikácia / wstáwiczny bieg do Zakonney
 y Káplánskiej doskonałości.

Náostaték słusna wważyć / czemu płaszcza używa miá-
 sto łodzi: Ja rozumiem / że przez to chciał wśánować há-
 bit DOMINIKA Swietego / y wkázać swey bráciey / że ten
 hábit ktorego używá / płaszczy DOMINIKA Swietego
 jest iáko náwa iedná / ktora synowie iego przychodzą sze-
 sliwie do portu wieczności; chciał wkázać / że kto sie dostáie
 w Zakon DOMINIKA Swietego / dostáie sie do Nawy
 iedney / ktora go moze bezpiecznie wynieść ná brzeg wieku-
 istey szczęśliwości.

Namálował tam Symbolistá ieden Nawe ábo
 Okret / á w nim Fortune y Palláde / y dáł taki napis: Optan-
 da nauigatio: Pozadány poiazd, iáko by chciał rzec / że to
 szczęśliwa náwigácia / każdy moze takiey zyczyć / kiedy má
 fortune ábo szczęście / pogodę; y mądrego Nárynarzá.
 Moze wybornie mowić o Zakonie DOMINIKA Swietego /
 że jest

S. Ambr. l.
 3. de Virg.

Vpomina
 siostrę An-
 drozys.

Mortyfik.
 cye LACKA
 Swietego.

Czemu pła-
 szcza uży-
 wa miásto
 łodzi?

Habit Do-
 miniká S.
 jest iáko
 Nawa.

Ferus
 Impr.

Okret z
 fortuna
 y Palládą.

Fortuna
Zakonu S.
Dominika.

Obfitość lu-
dzi wzo-
nych w tym
Zakonie.

S. Vincen-
tego żarli-
wość w ka-
zaniu y sku-
sek.
March. 3.

że jest optanda nauigatio ; może słusnie / Kto Zakonne życie
obiera / życzyć sobie / aby w tej Religiey doczesną nawigac-
cyą odprawował / y Pánu Bogu służył. Bo iesli wżay-
cie fortunam tego Zakonu / obaczycie iáko go Pan Bog
osobliwa łaska swoią záwsze pomnażał / iáko wielkiemi
y zwołánymi świętymi zdobył / procz DOMINIKÁ świę-
tego / Świętym Antoninem / Ráymundem / Świętym
IACKIEM, y wielą innych Świętych ; naydziecie iáko ten
Zakon miał ystáwiczną á szczegulną PANNY Błogosławio-
ney nád sobą protekcyą / y on stał się pierwszym autorem
y początkiem tak wielkiego w Kościele Bożym nabożeń-
stwa Rozáncá. Jesli spytać o Pálládę / o mądrość y ná-
uki / niemáś Zakonu w Kościele Bożym / Któryby miał
wiecey y známienitszych Doktorow / Theologow / wiecey
y goratszych Káznodziej / iáko Religia DOMINIKÁ świę-
tego. Sam święty Thomas Anielski Doktor / Ociec prá-
wie Scholastica Theologia, ozdoba wszystkich Akadémij /
áza nie stoi zá tysiąc innych ? Nuz praeceptor iego M. Al-
bertus, Vincentius Beluacen : Kárdynał Caietanus, Sorus,
Medina, Bannez, á Ktoby ie wyráchowal ? A w Kazániách
y żarliwości Duchá Kto przechodzi Gránátę ? Kto zrowna
z Świętym Wincentym Ferrerym / Który pełen duchá A-
postolskiego / opowiedáiąc słowo Boże / przebiegl Hiszpá-
niá / Itáliá / Flándryá / Angliá / Scotyá / Hiberniá / wszę-
dzie po miástách iáko drugi Báptystá woláiąc. Penitenti-
am agite, appropinquavit enim regnum coelorum. Pokutę
czynicie, bo bliskie jest krolestwo niebieskie. Powiádáią o
żarliwości iego / że gdzie ieno kazał / wszędzie znaczną w
obyczáich ludzkich odmiánę zostáwił / y Kazaniem swoim
náwrócił Żydow sámych 25000. Sárácenow 8000.
Chrześcían do pokuty przywiódł / wiecey niż 100000.
Powiádáią iż tak żarliwie Kazania iego słuchano / że cho-
dziło

zám nim do 40000. Audytora. Zaiste Optanda w tym
Swietym Załonie nauigatio. Uzył tedy IACEK Swiety
plašezám miásto łodzi / náznáł / iz hábit Swietego DOMI-
NIKA iáko Łodz iedná sílu zaprowadza do portu wie-
kuištego.

Pátron ten Swiety bráciey swoiey dla przeiázdu po
Wišle dáł swoy plašez / ámy go prošmy / áby dáł nam Du-
chá swego / áby nam vprošil goráco miłošć Pána
IEZVSOWA / zebyšmy ná wzor iego byli sublimes
animæ, y pogardziłiſy tymi ſwiátá márnó-
šćiami w ſámym Pánu Bogu myšlá y ſer-
cem odpoczywáli.

A M E N.

K A Z A N I E.

Roku Pań-
skiego,
1647.

Ná toż Święto.

W Niedzielę X. po Świątkách.

Non sum sicut ceteri hominum. *Luc. 18.*
Nie jestem iáko drudzy z ludzi.

Wielka prasumpcyja Pháruzá tego / Na-
milšy Chrzesciánie / wszytkich conte-
mnuie / siebie tylo sáмого wynosi: wšy-
scy ludzie v niego nizać / on tylo sam
dobry / pobożny / cnotliwy. Gdyby z
Jeremu iákiego głebokiego wyszedł / y
z ludźmi nie konwersuic / w szczerey tylo
sáмого niebá kontemplácyey wiel swój strawił / mogliby
iáko kolwiek mówić: Non sum sicut ceteri hominum; Nie
jestem iáko inni ludzie. Bo o rytyrátách tákich mówią po-
spolicie; aut Angelus, aut demon; ábo Anyot, ábo zły duch.
Gdyby goracym Kaznodzieią był / y Duchá Bóstkiego pełen /
wszytko / co jest na ziemi opuściwszy / ostrey iáki niezwyčaj-
ny żywot prowadził / vsłby mu iáko tákó te słowa / ponie-
wáz Bernárdyn święty powiedział / ze qui terrena nec
concupiscere, neq; possidere nouerunt, Angeli sunt terre-
stres; Ktorzy ziemskich rzeczy áni prágnać, áni trzymać
umieia, Anyotami sa ziemskimi. Lecz z pośrodku ludu
przyšedšy konwersácyom rożnym przyuczonemu / máie-
tności / dzierzawy máięcemu / ták wysóce o sámej rozumieć
doskonałości / y chcieć być coś nád wszytkie hárdá jest y
niezno-

S. Bernard.

nieznośna. Na potłumienie tey praśmpercey bede mówił
 na dzisieyszym Kazaniu / iaka zła rzecz jest w każdey Rzecz- ^{Zła jest w}
 ogospolitey / w każdey Kongregacyey / kiedy kto nie chce ^{Rzeczypo-}
 być iako cateri, ale pragnie być coś nad inſze / rozny a ca- ^{spolitey nie}
 teris; a na potieche Ką ^{być} podziei y ludzi duchownych ^{sicut} rkaże / ^{cateri.}
 iż o Patrónie dzisieyszym I A C K V Swietym / słuſnie mo-
 wić ſie może / że nie był ſicut cateri hominum. Pánie I E Z V,
 ktoryś ſam ieden prawdziwie nie był ſicut cateri hominum,
 boś był D E V S & H O M O, dopomóż mi Duchá Swietego
 dāremi / a łáſti wáſze pilnym ſłuchaniem.

Pełno tego / nie tylo w Piſmie ſwietym / ale też v Pi-
 ſarzow tak duchownych iako ſwieckich / że nic bārziej Rze-
 czompoſpolitym y Kongregacyom nie ſkodzi / iako tá nies-
 forność libieſtorum, kiedy niechcā iść cum cateris, w rá-
 dách / Konſultacyach / ſentencyách / ciężarách. Poznamy
 od Rzezyppoſpolity duchowney od Koſciola ſwietego.
 Prawdā że Koſciol ſwietey Kátholicki ná mocney opoce
 od Chryſtuſa Pána / vſundowany ieſt / y żadne ſále / żadne
 impety obálić go nie mogą; iakoby iedná wiele wciérpiał
 y ſkody ponioſt przez nieſforność y wynioſtość dowó-
 pow / a ktoby o tym hiſtorye wyráchowal? Obroćcie oczy
 ná wſchodnie kráie / iako tam pięknie kwitnía ſwieta wiá-
 rá Kátholicka / iako pełno było po Gracyey zámowlanych
 Doktorow / Bazyliuſow / Achánázycz / Chryzoſtomow /
 Názýánzenow? iako Kłaſtory / Mánáſtery tyſiącami ^{Grecy}
 liczyły Zakonnikow? a teraz te mieyſcá ná ſtáynie Turcz ^{przez co}
 ckie obrocone / Koſcioły Swiete ſproſánowane. Coż to ^{vpadła.}
 ſpráwiło? ieno hárdość niektorych / ktorzy niechcieli żyć y
 rozumieć iako cateri, ale zá ſwym humorem y ſenſem idąc/
 ſtáro / prawowierną náukę Oycow Swietych porzuciwszy
 nowych opinii y ſekt náſiali. A ná zachod ſpożytrawſzy /
 w bogátej y przeſtroney ziemi Niemieckiey / co porobił

Apostata jeden : iako wiele Kościołow zniszczył y iako nie-
słychano rzecz krwie przelał / y do rąb przelewa : Tuz w
Francyey / w Angliey drugi Apostata co ? Coz to spras-
wilo : ieno wyniosłość dowiecipu / ze niechcieli z Kościo-
łem Swietyym Rzymskim żyć y trzymać iako cateri.

Opisując Ezechiel prorok gworo onych cudownych
zwierząt / z ktorých jedno miało postać człowieka / drugie
lwa / trzecie wołu / a czwarte orla / powiada / ze słyszał
ich głos albo dźwięk / ktory wydawały nie wstami / ale skrzy-
dlami. Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum
multarum, quasi sonum sublimis Dei: *y słyszałem dźwięk
skrzydeł, iakoby dźwięk wód wielu, iakoby dźwięk wysokiego
Boga.* Nie słyszał żeby mówił człowiek / albo ryczał lew /
albo woł beczał / albo orzeł pisał / ale tylo słyszał / ze skrzy-
dlami wszyscy dźwięk iakis czynili. Sonum alarum. *Sore-
czemu* mna zaiste : Czemu te zwierzęta nie dała się słyszeć wstami /
zwierzęta / ale skrzydlami : wszdyć wsta dane są dla głosu / a skrzydła
Ezechielu dla latania : W tych cudownych z skrzydlami zwierzętach
nie nie wy- chciał Pan Bog wyrazić y wykonterfetować / iaka jest zgo-
da dźwię- da Kościoła Swietego / iaka jest vnia Doktorow Kátho-
ku wstami- lickich. Gdyby te zwierzęta miały głos wydawać każde
ale skrzy- wstami swymi / gdyby był człowiek intonował roznie niż
dlami : cateri, woł / lew / orzeł także / każde po swemu / iakaby
brzydka była między niemi dissonantia y niezgodá / gdyby
człowiek głosem swoim przyrodzonym śpiewał / lew ryczał /
woł beczał / orzeł pisał / iakaby to była niesforna y nie-
wdzięczna muzyka / y dla tego nie dały się słyszeć wstami / ale
skrzydlami / ktory głos (iesli głosem ma być zwany) był
wszystkich iednaki / taki dźwięk czynił skrzydlami orzeł / iako
to y woł / iako y lew / iako y człowiek. Audiui sonum ala-
rum, iednaki trzask był wszystkich. To taka jest zgoda
Doktorow Kościoła Kátholickiego / nie wkazecie mi za-
dnego

Wnego aby o Ektorym artykule Wiary świętey trzymał iná-
 zey / á nizeli cateri, iednáki głos wšyſtých. V Diſſy^{VDiſſyden.}
 dentow co głowá to rozum / co gębá to inſy ſonus, inſá o^{tom co glo-}
 pinia; iná zey o Sákrámentách trzyma Cálwin / iná zey wá to ro-
 Luter / inna ich liczbá v Cálwinow / inna v Lutrow / či klá^{zum.}
 do ich trzy / Baptiſmum, Canam & Penitentiam, á Cálwini
 áni / iáko Heidelbergensés, dwá / Baptiſmum & Canam;
 káždy rozumie y tłumáczy piſmo iáko chce / káždy idzie zá
 mozgiem y humorem ſwoim / non ſicut cateri. A záš v
 Kátholikow káždy vzy iáko cateri, nie mowi żaden o
 Wierze świętey wedle humoru ſwego / ále idzie zá zdániem
 y definicya Koſciola Świętego tego vzy / zego Chryſtus
 vzył / co podáli Apoſtółowie / zego ſtále dochował Ko-
 ſciół święty o tájemnicách Wiary świętey / toż mowi Ká-
 tholik w Indyey / co y w Ewropie náſhey audiui ſonum ala-
 rum, iednáki głos y dźwięk wšyſtých. A to vniá ſtoí Ko-
 ſciół Świętey Kátholicki / to zgodná Wiara przyšedł do
 tey ozdoby / to iednoſciá náuki co dzien co pomnázá ſie. Bo
 iáko mowi Bernat Święty. Vbi vnitas, ibi perfectio; Gdzie
 iednoſć, támp perfectya, támd doſkońloſć.

S. Bernard.
 lib. 2. de
 conf. ad E-
 ugen.

W Pánu Bogu iedná ieſt nátura Boża / á trzy rozne
 Relationes, Ektorymi ſie oſoby dziela y dyſtynguia. Di-
 ſputuio Theologowie / ieſli te relácie ſáme w ſobie / ſecun-
 dum rationes ſuas formales máio perfectionem, ábo nie? Zda
 ſie iz máio / bo co ieſt w Bogu ma perfectionem, relácia ká-
 zda ieſt w Bogu; & eſt res, & aliquid Dei, ergo ma perfe-
 ctionem. A iedná z áwołáni Theologowie / iáko Scotus,
 Caietanus, y drudzy twierdzo / że te relácie / gdy ie ſáme
 bez iſtory Bożej bierzemy / non dicunt perfectionem. Cze-
 mu? Mowiá do konceptu náſzego; bo ſa rozne od ſie-
 bie / nie ſa iedno / nie máio z ſobo vnity / á gdzie niemáſ vnity
 ey / gdzie niemáſ iednoſci / támd niemáſ y perfectyey / bo

Relácie w
 Pánu Bogu
 ieſli máio
 perfectio-
 nem.

Scotus in
 3. d. 1. q.
 1. a. c. 1.
 Caiet. ad t.
 p. q. 28. a.
 1. ad 3.

vbi vnitas, ibi perfectio. *Gdzie iedność, tam perfekeya, tam doskonałość.*

Rzeczypo-
porządne
bronia
inqualita-
tem ciuili.

A dla tegoż porządne Rzeczypospolite / wiedząc iako siła z tego pochodzić zwykło stad / kiedy sie kto rozni à careris, od drugich / obyczaiami / humorami; zawsze pilno zabiegaly temu / coby mogło być między obywatelami okazy nierowności. W Rzymian Augustus y Nero surowymi bro-
niami edykta-
mi / ne quis supra 70. pedes altius Roma adificaret; aby żaden nād 70. stop wyżej w Rzymie nie budował się. A gdy przeciw temu prawu Amilius Porcina trochę był wystąpił / sroga nań o to w Senacie Lucius Callius czynił inuektiwę. W Krolestwie tātż Sinarum, żaden niemoże domu wyżej go nād inne budować; y gdy tam Chrześcianie nasi za pozwoleniem Krolewskim Kościół nād inne budynki mieyskie postawili / bārzo o to pospolstwo nā nich powstało. W Rzymie Caesar piekarszą swego dobrze starał / y okować kazał / że nā bankiecie iednym pieknieyşy chleb przed nim / anizeli przed gościami polozył. Czym chćiano wkazać / że miastą y Rzeczypospolite niezym się bārziej nie zdobył / iako iedność / y zgodā w nich niezym się lepiej nie pomnaża / iako to równości / gdy prywat swoich wstępiemy / y zdrugiem iednāko ciągniemy.

Sueton.

Pozuzemy iako nas tego pieknie wzy samā naturā. Gdy ma wystawić iakie Corpus mistum, nāprzykład / gdy z wilgotności chce wrodzić zabłę / wiemy to / iż tam wszystkie cztery elementā zgromādza / bo każde mistum perfectum składa sie z tych czterech rzeczy / z wody / ognia / wiatru / y ziemi. A sąz tam w zabce te cztery elementā z całym siłami swymi / iestżę ogień z zupełnym swoim ciepłem y suchością / wodā z całym swoim zimnem y wilgotnością / Nie / każde wpuşcza cokolwiek siły y prywaty swojej. Gdyby ogień miał zostać przy wszystkich dzielności swojej / wo-
da tak

Naturā v-
czy wstepo-
wać przy-
watny
propter bo-
num publi-
cum.

da także przy swej / y drugie elementa nicby sie z nich nie
 skoncyrowało / ani skliło / ani wrodziło / y dla tego aby mo-
 gły z siebie co wystawić / wstępują prywat swoich / oglę-
 składa Eilka gradusow ciepła y suchości; woda Eilka gradus Arist. 1. de
 sów zimna y wilgotności / bo mistio est mistibilium altera gener.
 torum vnio mowi Aristoteles. Zarownie Eto chce w Rzeczy-
 pospolitej / w Kongregacyej pokoj y zgode sklić / potrze-
 ba aby prywaty swojej odstąpił / day to że ma słuszną / że
 ma po sobie rację / dla zgody / trzeba co wpuszczać / złożyc
 inaczey pokoj / iedność bydz niemoze.

A do tego wiedzie nas Ksiazka Apostolskie gdy mowt.
 Tanquam lapides viui super edificamini, domus spiritualis 1. Petr. 2.
 &c. Iakó Kamienie żywe na nim sie buduycie / dom du-
 chowny 2c. iakoby chciał rzec. Wiedzye Kátholicy moi /
 że z was chce sobie Pan Bog iakó z Kamienia iakiego wbu- Piotr 2. te-
 dować dom ieden duchowny. Ktedy muruio pałac / dom 2c. 2c.
 iaki z kámsenia / widzimy że nie tak w mury / w sciany / w
 węgły Kamienie kłado / iakó ie przywieziono / ale ie ocinaio /
 cioja; tego odetno tylo / tego tylo. Na co: aby sie z sobo
 pięknie spaiály / zgadzály / y miały w murze / w scienie cu-
 dna proporcey. Gdyby każdy Kamien miał isć do muru w
 takiej całości swojej / y w takiej szej / iakó go z gory przy-
 wieziono; niebyłoby nic zbudynku / a iesliby co wklecono /
 niemiałoby żadnego kształtu y proporcey. Altoz dla tego Zgromad-
 Apostoł święty zowie zgromadzenie Kátholikow budyn- dzenie Ká-
 kiem Kámiennym / aby wklazał że Eto chce w Kongregacyej tholikow
 zachować pokoj / y co dobrego sklić / potrzeba aby sie ál- budynok
 komodował ceteris; choćby był w mądrości / w sensach non Kámienny
 sicut ceteri, choćby wrodzeniem / bogactwy przechodził ce- dla czego
 teros, dla zgody potrzeba prywaty wstąpić / złożyc / y bydz
 iakó ceteri.

Dowcipny ieden symbolista namalowałszy w Kupie Symbolum
 trzy zegarkow.

trzy zegary / biłany / ciężacy y stoneczny napisał takie le-
má nád niemi: Vna tendimus omnes. *W jedno zmierzamy*
wszystkie. Szczęśliwą to kongregacya y communitas, w
ktorey lubo są nie iednakié subiecta, lubo rozne w domci-
py / rozne w wrodzenie / rozne w kondycye / non sicut ceteri,
przećie iednak piękna między sobą iedność zachowuię / ani
ieden chce bydz coś nád inne / ále Vna tendunt omnes.

Tego weżył pilno Chrystus Iezus po wszystkie czas
życia swego ná świecie. Był on we wszystkim non sicut
ceteri hominum, non sicut ceteri w náuce / non sicut ceteri
w światobliwości / á iednak te prominentye pokrywał /
we wszystkim się prawie ceteris (procz grzechu) podobnym
właziwać. Był prawdziwym Synem Bożym / á iednak
część się Synem ludzkim / á niż Synem Bożym nazy-
wał. Multo sapius mówi Święty Hieronym: in Euan-
gelio Filium se hominis, quàm Filium Dei appellare consu-
uit. Był skarbem wszelakiey vmiejetności / á przecie iakor
by niewiedząc / o wiele rzeczy pytał Philippá. Vndè eme-
mus panes? Z kad kupiemy chlebá? Mágdaleny. Mulier
quid ploras? Niewiásto o co płacęś? Vezniow ná Emaus
idących. Qui sunt hi sermones? Co to zá mowy między wa-
mi? Scisniony raz w gminie wielkim ludzi / y zátray ślá-
ty od chorey niewiásty dotkniony. Quis me tetigit? Kto mię
dotknął? Był śczyranie winności / głádkim ná kšalt Já-
kóbá / á iednak dla miłości nášey skorki Ezaego wziął / y
światobliwość istotną / postácię grzeszniká pokrył / y
kazał się sicut ceteri hominum. Pięknie Bernat Święty:
Agnosco sub pelle hardi qui peccatum significat, & manum
quæ peccatum non fecit, & collum per quod mali cogitatio
non transiit. Noui quod sit læuis natura, blandus aspectu.
Vndè ergò nunc instar Esau pilosus & hispidus? Meos agno-
sco pilos, & in pelle mea video Deum Salvatorem meum.

Vox

Vox quidem, vox Iacob est, manus autem, manus sunt Esau. Suum est, quod auditur ex eo, quod in eo videtur nostrum. Aliud cernitur, aliud creditur. Nigrum sensus renunciat, candidum fides probat. Znam pod skora koźlećią, które grzech znaczy, y rękę co grzechu nie uczyniła, y szyć przez ktorą zła myśl nie przešla. Znam że jest głąki z nąiury, y miły ná weyz: z nnu. A zkadze teraz ná wzor Ezaego kośmąty y chropowąty? Moię poznawam śierć, y wskorze moiey widze Bogá zbáwiciela mego. Głos wprawdzie, głos Iákobá jest, lecz ręce, ręce są Ezaego. Jego jest, co słyśymy od niego, co w nim wiǳiemy, náśe jest, inśe wiǳiemy, inśe wierzymy. Czarnego oko pokázuie, ślicznego wiára myǳi. A czemuż to w sobie te prąrogátywy y prąeminentletail y pokrywać aby był sicur cateri, aby pokóre zalecił / y náuczył pokrywać / ieśli w nas ieś co osobliwego. Tenże Bernat Świety: vtile est, abscondere magis quàm ostentare, si quid habemus boni. Pożyteczna ieś, pokrywać bąrźciey á niż pokázować, ieśli co mamy dobrego.

Pokrywać
prywatnie
dobra.

S. Bernar.
ser. 4. in ex-
duent. I
Dom.

Przestrzegał z wielką pilnością tey náuki dźisieyszy náś Pátron IACEK Świety / chociaż wielkimi cnotami obfitował / chociaż mądrością / świątobliwością / pełnością Duchá Świątego był sławny / żadney to w nim nie czyniło odmiány / nie go to nie vnośilo / aby miał być w Załonie mowić. Non sum sicut cateri: Nie ieśtem iáko dru-
dzy. Bywáią w nas te imperfektye pod czas; da Pan Bog Drugiemu domum concionandi, wleie wén duchá mądrości / wći go w Religiey godnością iáka / Doktorstwem / czym tam innym / áz odmiána: trzeba do choru / trzeba ná iá-
ka tam vstuge / áz mowiemy. Non sum sicut cateri, com ta zá hebdomádarz / Doktoremia / Káznodzieia / exemptus. IACEK záś Świety ináczey. Był Synowcem Biskupa Krákówskiego / Kánonikiem Káthedrálnym. A w Za-
Łonie

Imperfek-
te náśe.

Fonte eo? Sicut cateri. *Iáko drudzy.* Był Różnoddzieio za-
cny / cudami / świętobliwośćią synał / pokorny iednąt
iáko láizgeł ieden / nie było mu nic miłsego / iáko gdy go
do nálišsey posługi obrocono / gdy chorým w Infirmary
służyć / nogi wmywać rozkazano.

Solinus.

Hyácynt ka-
mien ryso-
wać się nie
dáie.

O Kámieniu Hyácyntie piśe Solinus, że iest dziwnie
twardy / rysować ná sobie nie dopuśca. Sculpturis mini-
mè accomodatus, vt qui attritum respuat. Tákíey státe-
czności był Pátron moy Święty. Nie dopuścał on ná
sercu swoim rysować tym ámbicyom y tentácyom świę-
ckim / że był familiat, Różnoddzieiá ráż zacny; non sicut
cateri, *nie iáko drudzy.* Ale wiecie iákíey rysy ná sobie rad
przyimował? Noctibus singulis funibus nodosis corpus tun-
debat; mowi Hystorya iego / rysy od jarowych y twardych
powrozow / disciplin / te rad widział / tymi ciáło swoje ná
lubi 14- Káżdą noc srodze vmartwiał.

Surius in
vita S. Hya.
Rysy iákíey
lubi 14-
CEK 5.

Tu już prawdziwie możemy o nim mówić / że nie był
sicut cateri hominum, *iáko drudzy ludzie.* Jest to przy-
zwoita ludziom Apostolskim / Práslatom / Różnoddzieiom
nie byđż sicut cateri hominum; iáko drudzy ludzie. Pyta
Matth. 16. raz Zbáwiciel Apostołow. Quem me dicunt homines esse
Filiū hominis? Co też o mnie ludzie mówią? mnie Syná czło-

Ludzie A-
postolsky
máia byđż
non sicut
cateri ho-
minum.

wieczego / czym też byđż rozumieią? Odpowiedza mu. Pá-
nie / iedni mówią / żeś ty Jan Báptryśtá / drudzy żeś Eli-
áš / inny Jeremiasz / ábo Prorok iákí. Wiere ráż ludzie
o mnie mówią. Vos autem quem me esse dicitis? *A wy co o*
mnie rozumiećie? Ludzie o mnie rozumieią y mówią / iedni
żem Báptryśtá / drudzy żem Eliáš zc. á wy co macie byđż
coś náđ ludzie: quem me esse existimatis? *Co o mnie rozu-*
miećie? Illis quia homines sunt humana opinantibus, vos qui
estis Dij, quem me esse existimatis. Święty Hieronim. Gdy
opi że ludzie są, ludzkie dáia mniemánia, á wy co Bogámi re-
śećcie

to drudzy ludzie / non sicut populus, sic Sacerdos; ma-
bydż dáleki à similitudine carnis peccati

Nie dziwuie iz IACEK Swiety miał w Kazaniach
swoich wielka od Pána Boga benedykcya / że slowem Páni-
skim wielu do pokuty przywiódł / wiele Poganstwa do wi-
ary swietey nawrócił / wiele Kościołow fundował; był ábo-
wiem w życiu / w postępkach swoich / non sicut ceteri homi-
num, ale nád ludzi / konwersacyey niebieskiej / życia prá-
wie Anielskiego.

Plutarch.
in Antoni. Pisze Plutarchus o Cleopátrze Krolowey Egyptu / że
raz z Antoniussem Konsulem Rzymskim dla wíiechy y rekre-
acyey łowiac ryby ná wede / gdy widziałá / że Antoniusz
máło ná swoje wede poymował / ápláuduiac y pochlebu-
iac rzekłá: Relinque Imperator calamum nobis Conopeis
& Pharijs Regibus, non enim hac tua prada; sed vrbes, lit-
tora, Reges, nationes. Zostaw Imperatorze trzcinę zwęda-
nam máłym E-yptskim Krolom, nie twoy to ábowiem, potow,
ale miásta, porty, Krolowie, narody. Pomnié iáko Pan
Matth. 4. Chrystus názwał ludzic Apostolskie / Ráznodziecie. Piscato-
res hominum. Rybakámi ludzi. Venite post me, & faciam
vos fieri piscatores hominum. Podźcie zá mna, á uczynię
że będziecie rybotowámi ludzi. Nie wszyscy iednákie szcze-
ście w tym połowie máia. Jedni łowia ná wede / Kazaniem
y przykłádnym swym życiem pozyskuiac Pánu Bogu iedne-
go y drugiego. Drudzy zaś zágátniuią iáko w sieć / cále
Krolestwa / nácy / prowincye do Wiary swietey y vnzá-
Szczeście nia Pána Chrystusowego przywodzac. Táké było szcze-
IACKA S. ście żyacyntá Swietego. Kad on miástu temu / ktore go
w Kazaniu táké ochotnie przyieto y fárnego Kościoła wstąpiło / Kazá /
y wielkie w dusiach ludzkich pozyci i czynił. Ale go ná
większe rzeczy Duch Swiety sposabiá / y mówił. Relinque
Cracouiám ceteris, non enim hac tua prada, sed vrbes, lit-
tora,

tora, nationes. Miałe to pole pracom y Kazaniom twoim / miały trakt połowowi / zdobyzcy twoiey: b rzegi miastá / Bálthuckiego y Czarnego morzá / Prusy / y kráie głębokie Ruskie / Gdańská / Kłowy / te wygladają / te czekają prac / Kazán przykłádnosci twoiey. Miałoz po tych prowincyách posytku uczynił: máło pod Kłowem y w dálszych krásiách schisny powytórzoniał: máło Schismátykow do iedności Kościoła Kátholickiego przywiódł: A to czy máła iego prada y forzysć / gdy Kolománá Krolá Hálickiego y z Błogosławioną Salomeą małzonką iego do ślubu czystości / y Biskupá Rzymskiego obedyrencyey námoził: Ha cerna prada, vrbes, littora, Reges, nationes. I tódze takie połowu iego y pradiłacyey szczęście: I tód ze nie był sicut cateri hominum. Jesliś ná intencyę prac iego wejrzał / tá była święta / szczyra chwałá Boża. Jesli ná życie / to było niepokaláne / práwie Anz'ie'scie.

Wiecie iáki mu dáła tytuł Náswietsha Pánná: Názwała go Synem swoim. Gaude Fili Hyacinthe, eo quod tua à Filio meo, & à me exaudiantur preces: Káduy się Synu Hyácyntie, ábowiem twoie od Syná mego, y odemnie wysłucháne bywáia próby. Co w nim takiego wpátrzyła Pánná Błogosławiona / że go názwała Synem swoim: To / co y Czemu N. w Janie świętym Pan Chrystus / gdy go Mátce swoiey z Pánną názwała S. Krzysá oddał zá Syná. Mulier, ecce Filius tuus. Co sobie I A E K A. zbáwiciel w nim upodobał: Pánienstwo y czystosc / mo- Synem? wi Theophylactus. Pura puro commissa est: Czysta czy- Ioan. 19. stemu zlecono. Táz cnotá záleciła Pánnie Błogosławionej Hyácyntshá Świętego. Virginitatem perpetuo coluit. Pánienstwo wstáwiczne zachował, świadectwo iest Kościoła Świętego; I tey niewinności Anzelskiej upodobała go y zá Syná wzięła / y takó wrażyła prerogátymá / że przy- Gyná iego záwsze ma w niey mieysce. Gaude Fili &c. Wiel-

Łi zaiste honor IACKA Swietego / wielka Załonu tego
poćiechá / mieć w tym Kościele / w tym Załonie / z tego
Klaštora takiego meżá / ktorego preces od C H R Y -
S T V S A Pána / y od Naświśtſzey M A T K I iego exau-
diuntur.

Dzielnosci kámienia Hyacyntba. Dżiwne cnoty przypisuią Physiologi Kámieniovi Hyácyntbowi / że virtutes cordis tuetur à populatim ſauiente pe-
ſte; iż ſercá od złych y zaráźliwych humorow broni: y ztąd
go w ſtárych noſono ná ſyi iáko amuletum dla ſercá / że tu-
tum reddit peregrinum, & gratum hoſpitibus, beſpieczne-
go czyni pielgrzymá y w goſćinie miłego: że confert ad diui-
tias & ingenium & latitiam; pomaga do bogactw, y dowó-
pny, y weſela, że coeli fulmina auerit, ad deuotionem incli-
nat, amorem caſtum inferit, victorem facit: Niebieſkie
gromy odwraca, do nabożeńſtwá ſktánia, miłość czyſta
podáe, zwycięzca czyni. To wſyſtko twierdzi o nim Rue-
us & Iſidorus.

Wbeſpieczam iá ſłucháge Namiliſzy / że przyczyná
H Y A C Y N T H A Swietego / wſyſtko nam to ſpráwi. Nie
nowiná Pátronowi naſhemu nie tylo áſſektye ſercá leczyc
ále y umárlým żywot wpraſiáć / nienowiná bogactwá / mą-
drość / czyſtość iednáć / nienowiná Polałow ſwoich w po-
trzebách wojennych bronić / y zwycięſtwy zdobić.

O iedne iá rzecz proſie dnia dziſieyſzego Pátroná me-
go. Wiećie o co? O to / czego niechćiał ten Pháryzeuſ.
Niechćiał być podobnym temu publicanowi. A iá Pátro-
nie Swiety proſie / chćiey nam to w Zbáwićielá náſzego y
Mátki iego Błogoſłáwionej wyiednáć / ábyſmy byli velut
hic publicanus, iáko ten iáwnogrzeſznik. mowi o nim E-
wángelia / że nolebat oculos ad coelum leuare, ſed percu-
tiebat pectus ſuum, dicens: Deus propitius eſto mihi pecca-
tori: Niechćiał oczu ſwoich do niebá podnieſć, ále bił w pier-
ś ſwoię

*si swoje, mowiac, Boże bądź miłościn mnie grzesznemu.
 Wproś nam Pátronie Świety táko pokorę / táko ná
 sercu zá grzechy skruche / ábysmy iáko zá żywotá / ták y
 przy śmierci w serdecznym żalu trzymáli ręce v pierśi /
 y mówili / y z tym vmieráli. Deus propitius esto
 mihi peccatori: Boże bądź miłościn mnie
 grzesznemu.*

A M E N.

K A Z A N I E.

Roku Pań-
skiego,
1649.

Ná toż Święto.

W Niedzielę XIII. po Świątkách.

IESV Præceptor miserere nostri. Ite ostendite vos Sacerdotibus. *Luc. 17.*

IEZV Nauczycielu zmiłuy się nad nami. Idźcie pokażcie się Káplánom.

Jako dziś supplika tá dziesięć tředowá-
tych zábiega ná drodze niebieskiemu Me-
dykowi Chrześciance Namilšy / taká by
nam též trzebá w tym vtrapieniu nášym /
w tym záchwianiu Korony y Krolestwa
nášego podát y záwolát: IESV Præce-
ptor miserere nostri. IEZV Pánie zastep-
pow / potiecho frásobliwych zmiłuy się nad nami. Przypa-
wszy Zbáwiciel prosbe tych chorych / odsyła ie do Káplá-
now. Ite ostendite vos Sacerdotibus. *Idźcie pokażcie się*
Káplánom. Podobno chciał vřázác / že ácz w rozdávánii
dobr y łast swoich iest independens, od nikogo niepodlega /
y wolno mu ie komu y iáko chce rozdávác / rad iednáť wi-
dzi Káplány / kiedy zá ludem pospolitým przyczyna wno-
šá / rad widzi slugi swoje / kiedy zá grzechy swiátá Mátez-
stat iego swietý blagáá / kiedy zá Krolestwem iákim / zá
prowincy zá miástem prosbe swoje interponui. Podš-
myš y my dziś do Káplána y Pátroná nášego I A CKA swie-
tego /

tego / połącz my się mu / połącz my się mu vulnera Reipub. chorobe / potrzebe / calamitatem naszą / y prosimy aby za nami / za krwią y bracią swoją pokłęknał przed Najcięższym Pánem zastępow / y prosił. IESV Praceptor, IESV Saluator miserere Poloniam patriam meam, IEZV Nauczycielu / IEZV Zbawicielu / zmiłuj się nad Polską Ojczyznę moją. Wieć abyśmy tym wielką o jego przyczynie mieli wznosć / wystawie go łaskom naszym w ściebie Kaptłana Starego Testamentu / do której widzę iż ma wielką relacyę / on HYACINTHVS, a tá tam świąta była też Hyacynthina. IACYNTHA Świętego / na którego chwale mówić się będzie / prosię o łaskę Ducha Świętego do mówienia / a łaskę naszych o pilność y atencyę do słuchania.

Dwie rzeczy uważam w ściebie Aáronowej / która była Hyacynthyna / malowanie tej świąty / y kolor. Co było na niej za malowanie? Powiada Mędrzec / że na niej wysłstek świat był namalowany. In veste poderis quam habebat, totus erat orbis terrarum. Na ściebie długiej która miał, był wysłstek okrag światá. Dwie rzeczy
czy w ściebie
Aárona.
Sap. 18.

Ná coż to? Chciał wskazać Bóg wszechmogący / że Świąt na Kaptłani ludzie duchowni / y którzykolwiek Pánu Bogu służy / modlitwami swemi dzwigają y trzymają świat. Wieć iáki tytuł dala im Matka Sámuelowa? Nazwała je zawiąsami / na których świat stoi. Domini sunt cardines terrae & posuit super eos orbem; Święty Hieronim miasto cardines; Hebráyskiego czyta. Afflicti terrae. Opisuje tam Matroná Święta / iáko Pan Bóg sługi swoje wielce poważa / iáko je wynosi / y z Pány wielkimi równa / y powiada / że tak rad widzi ich trudy / posty affliktę / że na nich zawiesił świat / dla nich broni światá / że w złościach swoich nie gnie. Domini sunt Afflicti terrae, Afflicti Cardines sunt terrae, & posuit super eos orbem. Pobożni Kaptłani / co malowa-
ny na ściebie
kaptłanów
1. Reg. 2.
Ludzie po-
bożni iá-
ko zawiąsy
na których
stoi świat.

Ętorzy márności tego świata zá nie sobie máie / Ętorzy dni
swoie w roznych dla Pána Boga pracách y mortyfikacyách
prowadzą. Załonnicy bogoboyni / Ętorzy dni y noc y ná
modlitwách trawia / Ętorzy disiplinami cilicyami ciała
swe vmartwiaia / Ętorzy nie doiedzą / nie dospia: Afflicti
terrae. Ludzie Ętorego kolwiek stanu swiętobliwi / Ętorzy
podobne mortyfikacye czynia / Ętorzy poządliwosci świata
y ciała w sobie vmarzaią: Afflicti terrae, ętorzy się z Pánem
Bogiem przez bogomysłność y duchowne exercitia łączą / sę
to Cardines terrae, super quos Dominus posuit orbem, są iá-
ko zawiaśy / Ętore trzymaią / sustentuią / dzwigaią świat.
Oni go modlitwami swymi przed Pánem Bogiem rátuia /
oni złości y występki náše omawiaia / oni spráwiedliwość
Pánską blagaią / oni potrzeby miast / prowincyi / Krolestwo
Máiestatowi Bożemu presentuią. In veste poderis, totus
erat orbis terrarum.

Duo poli
confectes.

Gdybyście spytáli Astrologow ná czym zawieszona
jest tá wielka máchina nieba? odpowiedzą że tam są dwa
poli: Arcticus & Antarcticus, ná Ętórych stoi / y obraca się
niebo. A kiedy spytacie dále y quid sunt poli? Co są te
poli? powiedzą / że to są duo puncta indiuisibilia, dwa iá-
kieś punkciłi liché / o Ętórych siła Filozofow rozumie / że to
non sunt entia positiva, ále iákieś negationes, tak dálece że
wedle Astrologow niebo tak wielkie zawiesił Pan Bog y
vfundował ná dwu punktách / práwie ná niczym. Jesli
mnie też spytacie / Ęto trzymá ten świat / że dla grzechow
ludzkich nie ginie? Ęto trzymá prowincye / Krolestwa / że
dla zbytkow y złości swoich nie wpadá? Odpowiadam
z Mátką Samuela / że ie trzymaią Afflicti terrae, ludzie
swiętobliwi / Prałaci / Kápláni modlitwami swymi / Za-
łonnicy disiplinami / punkturami / cilicyami swymi / po-
bora / wbośtwem / postami / mortyfikacyami swymi. Ná
tych

tych punktách trzyma sie świat / ná pochorze / áffliktcyách /
postách / dyscyplinách Káplánów y ludzi pobożnych. Domi-
ni sunt Cardines terræ, Afflicti sunt Cardines terræ & posuit
super eos orbem.

Wyprawił Benediktus Papież Swietego Grzegorza
do Anglię / aby temu Krolestwu náuka y Ewángelia Pá-
ná Chrystusową záświecił / aby ie zbledow Poganstkich wy-
wiodł. Obrázilo to bázro Rzymiány / ze im ták dobrego *Rzymiá-
nie frásia*
y swietego meza wziął / y z zalem wielkim sili do Benedykta *sie ze s.
Grzegorz*
mówiąc: Petrum offendisti, Romam destruxisti, quia Gre *odešłany z
Rzymu.*
gorium dimisisti. Cožeś to nálepszego uczynił Oycze swięty,
žeś tákiego człowieka precz odešłat, obrázíteš Piotrá, obro-
ćíteš wniwecz Rzym, nas wšysstkich, kiedyś nam mežá tego
swietego odiał. Y ták náon dlugo nálegáli / ze musiał wy-
prawić z nim / y nápisáć / aby náзад do Rzymu powrócił.
Stodze to Rzymiánom: teno ze mieli te nádziecie / iz Grze-
gorz Swięty pobożnością swojá bronił ich przed Pánem
Bogiem / y pozbywšy go / obáwiali sie iákiego nieszczésia
y kláskni ná miásto / bo iáko powiedział Swięty Chryzo-
stom: Civitas quæ sanctum non haber, & quem haber per-
dit, deustatur.

Zbudował przy Plácencyey Petrus Ludouisius Książe
Pármenskie Citádelle forteczę potężną / obronną / pokázé iá
raz iednemu ingenierowi / pyta iesliby ieszcze niedostawá *Modlitwa
ludzi ss.*
to czego do obrony / odpowiedział ow: tego niedostáie / *broni miá-
stá.*
že zwierzchu nie iest pokryta murem / iáko by vřázuiac / že
ostátnia to w mury y wály vřác / niewiele to obroni / kiedy
zwierzchu / z gory / od Pána Boga / od ludzi swietych o-
brony y protekcyey niemáš.

Sam Bog wszechmógacy declarował sie gęsto / ze
człowieká dobrego / pobożnego / wielce powáža / y dla *Pan Bog
powáža*
niego sílá czyni / Krolestwá / miástá od ruin y zguby ostá-
niefy

ludzi do-
brych.

tniey kwoli niemu zachowuie. Kiedy miasto Jerozolimskie
srogimi zbrodniami swymi przywiodło go do tego / że ie-
chciał wniwecz obrocić / zatrzymał iestże ezekecyę sprá-
wiedliwości swojej ázaby się był obrął człowiek iaki dobry /
coby gniew iego ubłagał / y mowił przez Jeremiaśá. Cir-
cuite vias Ierusalem, & aspice, & confiderate, & quare
in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, &
quarentem fidem, & propitius ero ei. Obieźcie drogi Iru-
zalem, á patrzyćcie y przypatrućcie się, y szukajcie po vlicách
iego, iesli naydziecie mężá czyniacego sad y szukajacego
prawdy, á będę mu miłościw. A było táż nieszczęśliwe
miasto / że niemógł się obróc y ieden dobry / y nárzeká
Pan Bog v Ezechielá: Quasiui de eis virum, qui inter-
poneret sepeñi, & staret oppositus cõtra me pro terra ne dis-
siparem eam, & non inueni: Et effudi super eos indigna-
tionem meam in igne iræ meæ consumpsi eos. Szukałem
z nich mężá, któryby zastáwił płot, y stánat zastáwiony prze-
ciwko mnie zá ziemia ábych iey nie rosproszył, á nie nála-
ztem. Y wylátem ná nie rozgniewanie more, ogniem gnie-
wu mego strawiłem ie. By był przynamniey iednego do-
brego nálaź / nieprzystoby do takiej zguby.

Philo
Hebr De
Sacrificio
Abelis.

Nadobnie Philo Hebr mowi: Quando aliquem bo-
num virum habitantem in aliqua domo aut vrbe video, &
domum & vrbem illam beatam pradico, kiedy iakiego do-
brego człowieka mieszkájacego / w ktorym domu ábo mie-
ście widze / y dom y miasto ono szczęśliwym opowiadam.
Zyczył sobie tego szczęścia Krol Nabuchodonozor / Kiedy
Dánielá cnot wielkich młodziencá zatrzymał ná dworze
swoim. Opisał mu prorok Swiety / czego wszyscy wie-
szkowicie iego niemogli zgádnąć / one státus foremno ktora
we śnie widział. Wziął z tad do niego Krol takie serce / tá-
ko o cnotách iego reputacy / że constituit eum super omnes
prouin-

Danie. 2.

prouincias Babylonis. *Wczynił go Książęciem nad wszystkie-
mi krainami Babilońskiemi.* Lecz to foremna / wczyniwszy *Daniela*
go tak wysokiim urzędnikiem / kazał mu pilnować drzwi / *Krolczyni*
poкою y pałacu swego: Ipse autem Daniel erat in foribus *dworu*
Regis. Co za humor Krolewski / wczynić Daniela Książę- *swego*
ciem / a Książęciem nad tak wielę prowincyi / a kazać mu *strożem.*
stać przed pokojem / pilnować drzwi Krolewskich: Książ-
zęciu być odzwieretnym / portiery pilnować / co za kstałt?
wielę ten Krol wziął opinię o cności y pobożności Danie-
la y zlecił mu gwardyę / straż poкою swego / chciał go
mieć w antykamerye swojej / rozumiejąc ze światobliwość
tak dobrego młodzieńca miała być obrona dworu iego / pa-
łacu iego / consideraria to iest Abulenſa, Który tak mowi.
Iubet vt in foribus domus suae moraretur, vt totā domum
sua virtute custodiret *Rozkazuje aby przy drzwiach domu*
iego bawił się, aby wszystkiego domu cnota swoia strzegł y
bronit. Cudna ztąd nauka mogą brać wielcy Pánowie /
aby za Młogiordomy swoje / za stroże pałacow y poкоюw
swoich / w antykamerach swoich miewali ludzie nie płochi /
nie lekkomyślni; ale stateczne / bogoboyne / Ktorzyby
cnota y powaga swoia wszystkimu dworowi byli przykła-
dem / ozdoba / y obrona / vt totam domum suam virtute cu-
stodiant, bo ma ten przywilej cnota od Paná Bogá/
ze pod czas potrzeby broni kongregacyey / broni miastá/
broni Krolestwá.

Kiedy Absalon przeciw Dawidowi / Syn przeciw
Oycu rebellia podniósł / zebrałszy Dawid co przedzey woj-
sko / chciał sam osoba swoia iachać ná wojne / zrozumiałwszy
to iego officierowie / acz wiedzieli dobrze o siłach iego y
mestwie / tudyli iednak / ze lepiej aby domá został / y bro-
nili mu iachać. Tu vnus pro decem millibus computaris,
melius est igitur, vt sis nobis in vrbe praesidio. *Ty ieden stoisz* 1. Reg. 18.

Dawidowi za dziesięć tysięcy, a tak lepiej że nam będzieś w mieście na
podczas pomocy. Jeśli tak siła tuś o siłach jego / że go za dziesięć
wojny ra- tysięcy wojską rachują / czemuż niechcą / aby siedł na woje-
dza zostac ne: aby sam regimentował: Drudzyby woleli żeby Król wo-
w mieście. iował / a oni domá siedzieli. Wiedzieli ci Kapitan i taki

2. Reg 13.

sui. Dominus sibi virum iuxta cor suum, Szułał sobie Pan
męża według serca swego: y byli tego mniemania / że do
zwyciężenia rebellizánta miał mieć protekcya z niebá / że
nie wyprzedzając miał zwyciężyć / że dla pobożności jego
miał im Pan Bog szczęście na wojnie. Melius est i: itur
ut sis nobis in vrbe praesidio. Uwazając to Abulensis mówi:
Ipse manens in vrbe agendo & orando, ut decem millia de
euntibus computabatur. On mieszkając w mieście pracując
y modląc się, za dziesięć tysięcy tych co pošli, był rachow-
wany.

4. Reg: 6.

Walczył Król Syriey przeciw Izraelskiemu Królowi / záżywał wiele sztuk wojennych y siła. agematá / czynił
zasadki rozne / wszystkie sekreta jego / porozumiał Elizeusz
Prorok / y wydawał / ostrzegał Króla Izraelskiego. Roz-
gniewał się o to Król Syriey / y dowiedziawszy / że Eli-
zeusz był w Dohai mieście / posłał tam co naprzędniejszy
wojsko / aby dobywszy miastá poimali Elizeusá. Naswi-
taniu porzrzy páchole Proroka Swietego / aż widzi oto-
czone miasto ludem wielkim / y bieży krzycząc do Elizeusá.
Heu, heu, heu Domine mi, quid faciemus? Ach, ách, ách
Panie moy, co uczynimy? A Elizeusz co! Noli timere
plures enim nobiscum sunt, quam cum illis. Nie бой się bo-
wieczech ich jest známi niżeli zaiemi. Westchnie do Pána
Bogá / y obaczy ono chłopię koło Proroká pełno lázdy / y
wozów ognistych. Vidit & ecce mons plenus equorum &
curruum igneorú, in circuitu Elisei. Upádnie potym Pro-
rok y

Elizeusz
zasłapia
wojsko.

roĲ y Káplán s. ná modlitwa do Pána Boga / prosi ábygo
 wybáwił z roĲ nieprzyiácielſkich / áby ono woſko zá ſlepil.
 Z záſlepil ich Pan Bog / ze niemogli zrozumieć gđzie ſa / y
 wyſiedł do nich Elizeuſ / y prowadził ie / y záwiódł w rzece
 Krolá ſwoiego. Káplán ieden pobożny / Pánu Bogu
 miły tego doſázuie : bez broni / bez woyny / iákie kupy
 zwycięza: Wyſkrzyka nád tym Swiety Ambroży mowiąc: S. Ambr.
 Vbi ſunt qui dicunt pluſquam preces ſanctorum hominum, Ser. 1. de
 arma poſſe? Ecce vnus Eliſeus totum exercitum vulnerauit. Eliſeo.
 Gdźie ſa co mowia, że wiecy niż modlitwy ſwíętych ludźi,
 oręże może? Oto ieden Elizeuſ całe woſko poráził. Słu-
 ſznie ná ſiácie Káplánſkiey / in veſte poderis totus erat orbis
 terrarum, málowano ſwiát wſyſteĲ / náznáĲ / że Káplá-
 ni ludźie Pánu Bogu mili dzwigáią y trzymáią modlitwá-
 mi ſwymi ſwiát / miáſtá / prowincye / Kroleſtwa; vnus Eli-
 ſeus totum exercitum vulnerauit.

O iákożes ſzczęſliwa Korono Polſká / iákoſ ſzczęſli-
 wy Kráćowie / kiedy miedzy ſobą maſz táĲ wiele Káplá-
 now / táĲ wiele ZákonniĲow / Zákonnic / Ktorzy zá cie / zá-
 cáłość y obrone twoie / we dnie y w nocy Pána Boga pro-
 ſa / y Máieſtat iego ſwiety poĲora / ymartwieniem / pro-
 ſtrationibus blagáią: Jákie ſzczęſcie twoie / kiedy maſz
 y w niebie z Pánem Bogiem Kroluiących táĲ wiele Pátro-
 now Swietych: Stániſława / Kázmirzá / dźiſieyſzego
 I A C K A Swietego / Ktorzy w potrzebách / w niebeſpie-
 czeńſtwách przyczyne ſwa do Pána Boga zá toba interpo-
 nuia / vſam zaſługom Jácynthá Swietego / ze náchylona /
 náwatłona Wyczyne náſze zátrzymá / ze náſ w tym vtrá-
 pieniu modlitwámi y przyczyne ſwoia poćieſy / y ze te rebel-
 lizánty záſlepi / y Krolowi J. M. w rzece oddá / y náſ
 od teráznieyſzych Kłopotow y trwog oſwobodzi / bo w ſiá-
 cie Hyácynthowey ieſt : in qua totus erat orbis terrarum, &

vnus Eliseustorum exercitum vulneravit.

Color Hy-
acinthowy
co znaczy
na ście
Kaptana.

Druga rzecz była osobliwa w ście Aaronowej. Co-
lor Hyacynthowy / kolor niebieski / ten wspominał Kaptana /
aby w życiu / w postępach w konwersacyey swoicy wyrażał
niebo. Pięknie Błogosławiony Thomas à Villanoua.
Bene Sacerdotis vestis Hyacinthina est, quia tota vita Sacer-
dotis debet esse celestis & nullum cum terrenis affectibus
habere commercium. Calicum nitorem Dei Sacerdos induit
ut vestis suae magisterio discat, quia iam non in terra, sed in
caelo debet habere conversationem. Dobrze Kaptanśka ściana
Hyacyntowa jest, bo wszystkie żywot Kaptana ma być niebieski, y
żadnego niema mieć z ziemskimi affektami spotku. Niebieska
ozdobę wdział Kaptan Boży, aby z podania ściany swoiey uczył się,
że już nie na ziemi, ale w niebie ma mieć konwersacya swoię.
A za nie taka była konwersacya HIACYNTHA świętego:
przebieżcie sprawy y postępkę tego / a za nie wszystkie nie-
bieskie / nie wszystkie pobożne / nie wszystkie święte: Mo-
dlitwy gorące na które całe nocy obracał / dyscypliny suro-
we ktorými wstawił ciału swoie martwił / zabiegi z E-
wangelią świętą po Gdańskach / po Kłiwach wydawały
niebiesko tego konwersacya.

S. Ber.
serm. de
S. Andr.

Święt jak
ryba
żółty ma
wewnątrz

Miał ten Mąż S. wielkie do konwersacyey z swi-
tem okazy / mógł wedle swiata wielkim vrosć / będąc prze-
zaczney parentele / dostatkow wielkich / ale z swiatem nie-
chciał mieć żadnego spotku. Podobno czytał co o nim po-
wiedział święty Bernat. Mundus piscis est, squammas &
pinnulas habet. Exentera hunc piscem, introrsus miseria.
Święt jest jako ryba, łuski ma y skrzela; Rozplataj tę rybę, we-
wnątrz miserya, żółć. Wielka sie rzecz zda Panem być na
tym świecie / czolgac się z godności na godność / mieć affy-
stencyę / gromadne dwory / dostatki / pałace. Exentera hunc
piscem Introrsus miseria. Rozplataj ieno tę rybę wważ co

zǎ kłopoty przy wielkich stanách y dworách bywǎto/ iǎkie inuidye / emulǎcy / przyznał ze Introrsus Miseria, spezy wielkie/ kiedy nie stǎnie/ ǎż długi/ w niezǎplǎceni/ ǎż pozwy/ bǎnicye. Rozwǎzał to dobrze Pátron nǎsł swiety/ przypátrował sie godnościom/ wyniosłosciom tego swiǎtǎ/ y widział ze Introrsus miseria, ze to tylo powierzchowne splendory/ ktore przedkǎ gǎsǎ/ y dla tego wszytkǎ swois Konwersǎcyǎ zǎsǎdził w sǎmym niebie/ w sǎmym Pǎnu Bogu. Widzǎc nǎ nim te sǎte hyacinthinam. Nǎ ktorey nie tylo swiǎt wymǎlowǎny/ ktory modlitwǎmi swemi dzwiǎga/ ǎle y niebo wyrǎżone/ w ktorym wstǎwiczna była iego Konwersǎcyǎ rzekǎ śmieie do łǎsł wǎslych.

Ite ostendite vos Sacerdoti. Idźcie pokǎżcie się Kǎplǎnowi. Odsyła dzisł Pan Chrystus te chore do Kǎplǎnow. Ite ostendite vos Sacerdotibus; bo owi sǎd czynili o tredowǎtych/ iesłli mieli być przypuszczeni do Konwersǎcyey ludzkiej/ iesłli prawdziwie pozbywǎli tradu ǎbo nie. Odsyła y nas Pan Bog w potrzebách y niebespieczeństwách do Kǎplǎnow y ludzi swietych. Rozgniewǎł sie tǎm nǎ pewne przypǎcioty Jobǎ/ y odsyła ie do Jobǎ ǎby zǎ niemi prosil/ Ite ad serum meum Iob & orabit pro vobis, faciem eius suscipiam ut non vobis imputetur stulticia. Idźcie do slugi mego Jobǎ/ ǎ bedzie sie zǎ was modlił/ oblicze iego przypime/ ǎby wam głupstwo nie bylo poczytǎne.

Iob. vi.

Stǎwiamy sie y my dnia dzisieyszego/ do Kǎplǎnǎ y Pátronǎ nǎszego IACKA swietego / w terǎżnieyslych potrzebách Oyczyny nǎssey; ǎ bois sie ǎbysiny nie byli tredowǎtym podobni. Wstǎrym Zǎkonie miewǎli Kǎplǎni pewne znǎki / 3 ktorych dochodzili y sǎdzili inter lepram & non lepram, iesłli trad ǎbo nie trad/ iesłli zginǎł ǎbo nie zginǎł. Pátrzáli nǎ przykłǎd nǎ rece swoje/ y nǎ rece tredowǎtego/ iesłli była vinctuosa cutis, ktorǎ sliśta/ tłustǎwa/ to

Kǎplǎni
sǎdzili
tredowǎ-
tych.

był.

był ieszczę tród/ y odrzucali takiego. Jesli mieli cere ná
 twarzy ciemna/ y oddech nieprzyjemny/ przez y z tym dále-
 ko. Ná wielkiey nam są pomocy ludzie świeci Kochankowie
 Pánscy ále ná ten czas/ kiedy widzą że mamy cere im podo-
 bna/ że w nas iest im co podobnego. Prosumt quam pluri-
 mi sancti, mowi święty Chryzostom/ sed quando nos aliquid
 fatagimus, adiuuant & auxiliantur, sed volunt ut nos eorum
 operamitemur. Pomagają nam wiele świeci/ ále kiedy my
 też co robimy; ratują nas y wspierają/ ále chcą abyśmy
 spraw ich naśladowali.

Żyćcinie święty niewiem iesli teraz Polacy mają tá-
 ko cere/ iáko zá czasów twoich. Przedtym bywała ná Pola-
 kách cera piękna/ oddech zdrowy/ vsią swiatobliw/ była
 Gen. II. terra labij vnus & sermonum eorundem. Wszyscy iednáko
 rozumieli o Pánu Bogu. O Troycy przenaswieszej. O
 Cera sta-
 roświecka
 Polakom. Sakramentách Pánstich. A teraz iáka confusio linguarum,
 iáko smrodliwe kácerstwa Aryanow/ przeciw Bóstwu
 Chrystusa Pána/ Ewangelikow/ Sásow przeciw naswier-
 szemu Sakramentowi/ przeciw świętym/ y samey naswier-
 szey Pannie. Przedtym iezdżali ná woynie z potora/ przed
 bitwą śpiewali Bogarodzicá/ y małym ludem wielkie od-
 nasżali Wiktorje; teraz wszystko to w kontemprcie y zá-
 niedbaniu/ idą z wyniosłością/ z dumą/ z hárdością/ vsá-
 ięciłom swoim/ iákoż to wychodzi? Zá czasów HIACYNTHA
 swietego/ nie była ná Polakách vnctuosa cutis, ściśle posty
 chowali/ piatki quádregesime żłamać vchoway Boże. Nie
 dawno to bázro/ zá Krolá Augustá pod czas wesela iego/
 dla Niemcow dano we Srode mieso ná stol Krolewski/ ná-
 rzekáli ná to bázro Polacy/ zgorzşyło ie to nie pomálu/ że
 nad starodawny zwyczaj mieso we srode ná stole Pánstkim
 obaczyli. A kiedy teraz w post wielki widzieć go vrowne-
 go Mieszániną coby mówić? Q dispensá ná to. Ista patro-
 cinia

Zdzimili
 sie Polacy
 wyzrza-
 wszy we
 Srode
 mieso ná
 stole.

Kronika
 Zalska.

cinia quarimus vitiis, Tey protekcyi y obrony szukamy zbytkom. Plinius, zbytki także ganiąc Rzymianom mówił. Dispensa? ale to dając cum onere tuæ conscientia, obligując sumnienie twoie/ a tyś zdrow bardzo dobrze. A toż niewiem jeśli nas IACEK święty/ dla takiego trudu przyczynny swojej godnych osądzi/ jeśli się do nas przyzna.

Czyni nam iednąk otuche vestis iego hyacinthina. Hyacinth jest y Kamień/ jest y Kwiat/ a oboie niebieskiey barwy. Na kwiecie hyacinthowym są wyrażone ita discurrentibus venis, mówi Plinius, iakoby dwie literze A. I. Ktore sązone czynia interiectionem suspirantis głos wzdychającego. A te litery były okazy oiedney bajki Poetow/ iakoby u Apolliną było w kochaniu páchole iedno/ HYACINTHVS, Ktore nie obyczajnie Apollo zabił/ y załuiąc bardzo śmierci tego/ obrocił ono dziecis w Kwiatek/ napisałwszy na kwiatku litery A. I. zał y politowanie śmierci iego tym oświadczać/ o czym Ouid.

Hyacinth.
Kwiat ma
na sobie
literę A. I.

Znáczy
politowa-
nie.

Ouid.
lib. 6.
Metamo.

Ipsè suos gemitus folijs inscribit, & ai ai,

Flos habet inscriptum, funestaq; litera dicta est.

A zrod. prosto ze kolor hyacinthowy znaczy zał y politowanie. A dla tego podobno Bog wszechmogący Káplánowi/ w starym Zakonie tego Koloru siate nádał vestem hyacinthinam, aby go náuczył mieć vzalenie nád nezdámi ludzkými/ y za ich grzechy Páná Bogá prosit y blághat. Condolere iis qui ignorant, & errant.

Hebr. 5.

Nie wotpie ze HYACINTH święty/ widząc taká w Koronie Polskiej reuolucyá/ takie Ruskich kráioy/ Ktore on był náuka swojá poswiecił/ spustošenje/ Krwie Polskiej rozlante tak strógie/ boleie y wzdycha Ai, ai, Boleie ná grzechy Polaków/ Ktoremi Páná Bogá do takiego gniewu przywiedli. Wzdycha iakó za krwia y Bráćio swojá/ y pewno vpadájąc do nog Páná IEZUSA supplikuie goráco/

Bbb

aby

aby sie nad nami zmitował. IESV Saluator, miserere Poloniae Patriae meae, aby Krolestwu temu wpadać y niszczyć nie dał/ aby Krolowi J. M. na ponizenie y zniesienie rebellizántow mocy y siły wżyczał.

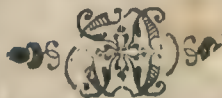
Panno przenasświetła / Ktorey dziś chwalebneho Wniebowzięcia wesola mamy oktawę/ także ty vraczyła Eucharistia twego HYACINTHA swietego/ żeś go Synem nazwała/ żeś modlitwy iego ważne być przed Synem twoim opowiedziała. Doday wagi modlitwom Patrona swietego. Jako niegdy Noe dla cnót y pobożności swojej/ in tempore iracundiae factus est reconciliatio, & ideo dimissum est reliquum terrae; kiedy Pan Bog dla złości ludzkich Eucharistia twego niebieskie otworzył/ y świat wśzystek zalał; znalazł łaskę v Pana Boga/ y kwoli niemu Reliquie swiata zachowano ze wiecznie wśzystek nie zginął: tak IACOWI swietemu/ day to aby pod ten czas diuina iracundia, zagniewania na nas sprawiedliwości Bożkiej/ stał sie propitiatio. Kwoli niemu Mátko nasświetła/ zachoway reliquum terrae, ostatek ziemi Polskiej/ niechay iey daley rebellizánty nie pustoszą/ niechay krwie Polskiej wiecey nie rozlewają. Zachoway zdrowo Krola J. M. y zwoyskami iego/ day mu caelestis militiae subsidia. day hárde y niewdzięczne rebellizánty ponizyc/ á nas vtrapienie w żalu y expectacyey naszej pocieszyć/ prosimy cie przez zasługi IACOWI swietego/ y wśzystkich Patronow naszych/

Ecclesi. 44.

Pan Bog
dla Noego
zachowat
ostatek
ziemie.

A M E N.

Mylki Drukarskie tak poprawny.

<i>Pagina</i>	<i>8. versu</i>	<i>10.</i>	<i>mittit</i>	<i>lege</i>	<i>misit.</i>
83.	13.	chwle	l.	chmale.	
122.	15.	grzeszym	l.	grzeszynt.	
204.	28.	złym	l.	z złym.	
212.	5.	poczył	l.	poczcił.	
223.	6.	motis	l.	mortis.	
226.	30.	Aquilone,	l.	Aquilonus	
229.	3.	zładem	l.	z ludem.	
257.	3.	Excidit	l.	exedit.	
277.	17.	exploratorum	l.	exploratorom.	
350.	1.	żyć	l.	żyć	

[Faint handwritten text, possibly "The end of the world"]

A

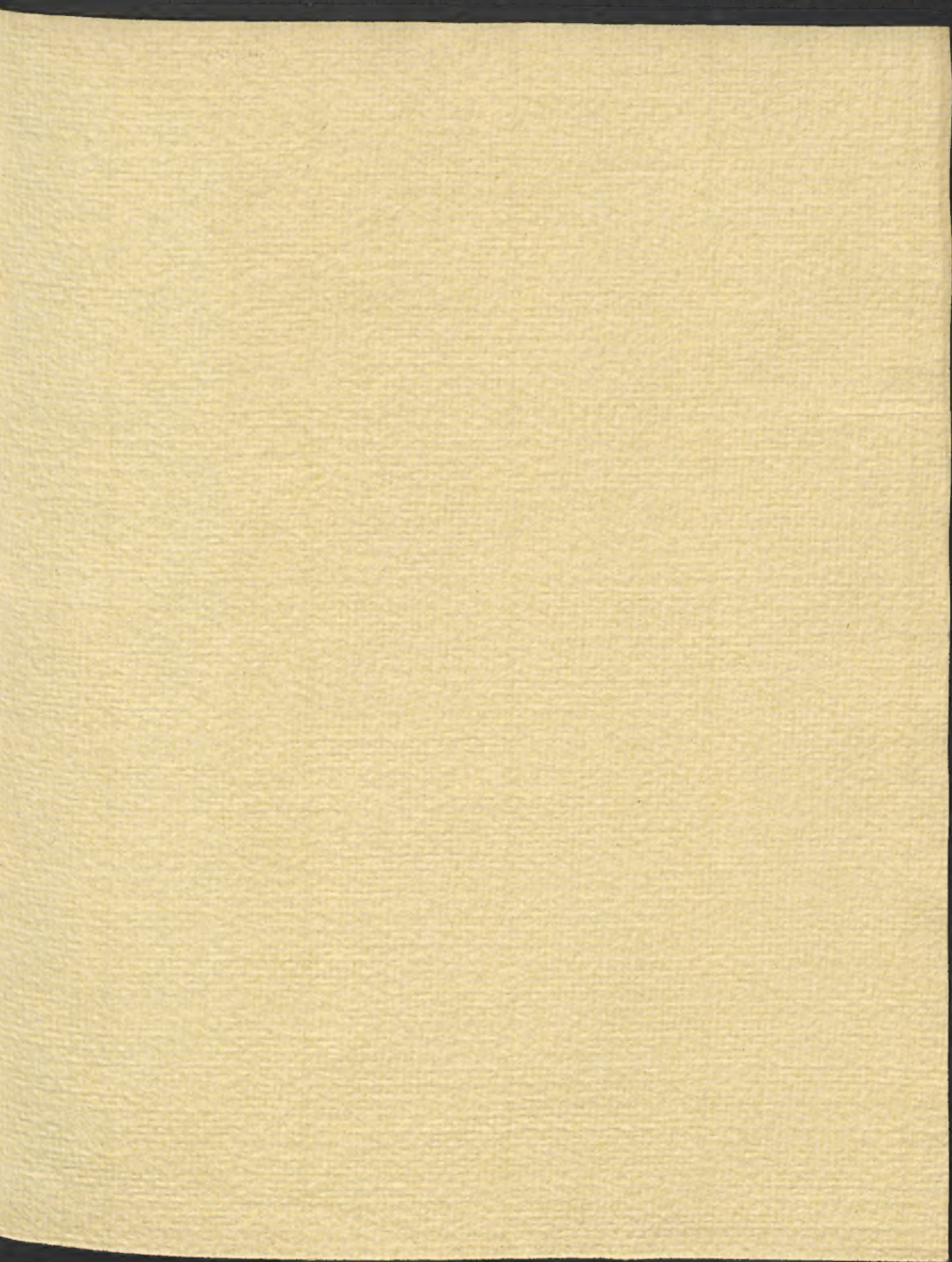
193. Niema kart 8—

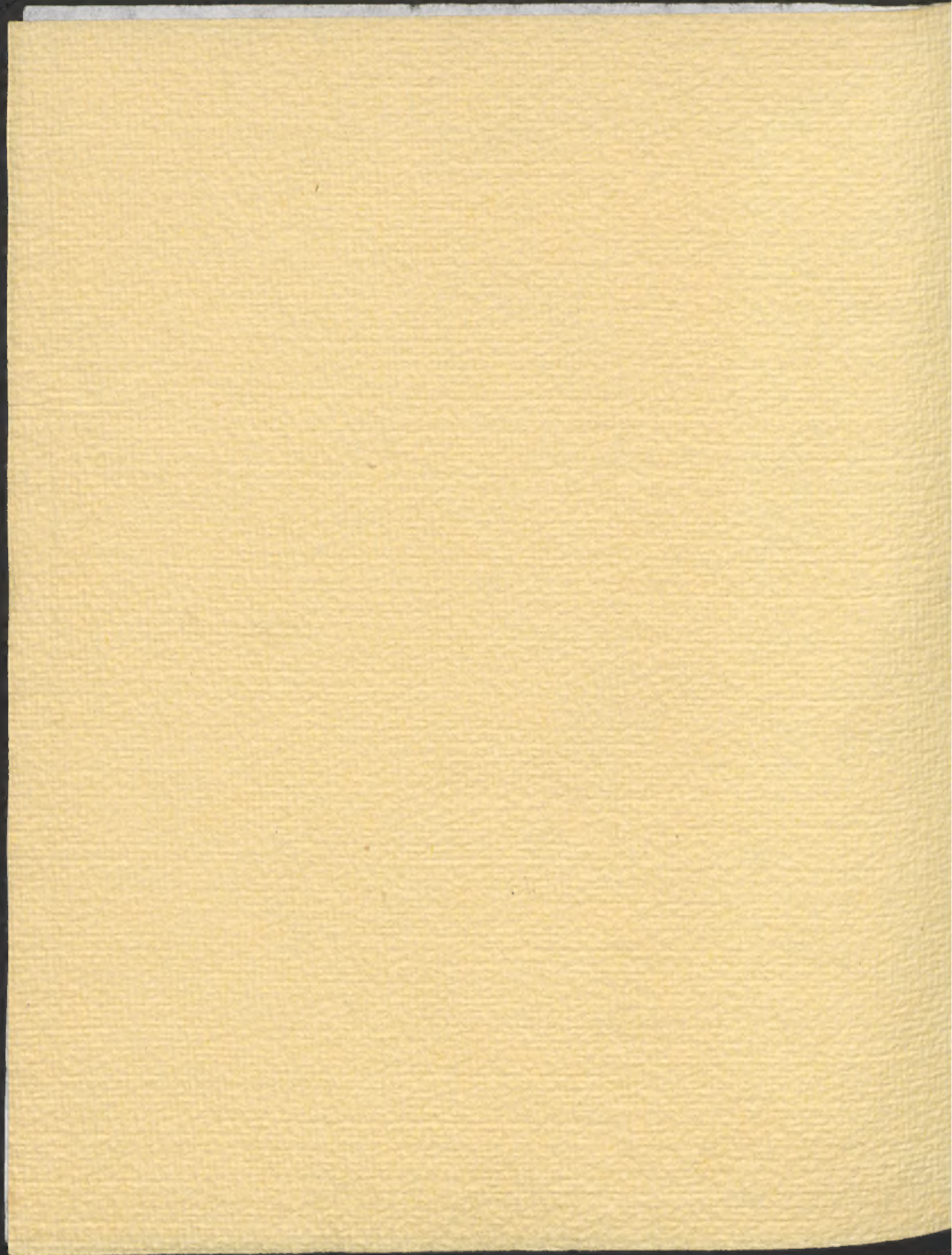
Liby's by the Olvay
Kamrat by the Ben Boy
by the Karto. 2. 2. 2.
Bann tal na 2. 2. 2.

Liby's by the Olvay
Kamrat by the Ben Boy
by the Karto. 2. 2. 2.
Bann tal na 2. 2. 2.

OPERA HOUSE
W. P. ...
Bills ...
5.12.78

Unpaid

